Vieţile Sfinţilor

Vieţile Sfinţilor, publicate aici, au ca sursă cele 12 volume "Vieţile Sfinţilor" apărute între anii 1991 şi 1998 la Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor (volumele consacrate lunilor septembrie-aprilie) şi apoi la Editura Episcopiei Romanului (volumele consacrate lunilor mai-august).

Notă: Luna septembrie apare la început pentru că anul bisericesc începe la 1 septembrie. Aceasta este şi ordinea apariţiei celor 12 volume menţionate mai sus.

Volumul V
(ianuarie)

Vieţile Sfinţilor pe luna ianuarie

- Cuviosul Antipa de la Calapodeşti

Ziua a unsprezecea

- Cuviosul Teodosie cel Mare, începătorul vieţii de obşte

Ziua a douăsprezecea

- Sfînta Muceniţă Tatiana, fecioara
- Sfîntul Mucenic Petru

Ziua a treisprezecea

- Sfinţii Mucenici Ermil şi Stratonic
- Cuviosul Iacob din Nisibe
- Cuviosul Părinte Maxim Cavsocalivitul

Ziua a paisprezecea

- Cuvioşii Părinţi ucişi în Muntele Sinai
- Cuvioşii Părinţi ucişi în Sinai şi Rait
- Cuvioşii Părinţi Simion şi Sava, ctitorii Mînăstirii Hilandarul

Ziua a cincisprezecea

- Cuviosul Părinte Pavel Tebeul
- Cuviosul Părinte Ioan Colibaşul

Ziua a şaisprezecea

- Cinstirea lanţului Sfîntului Apostol Petru
- Sfinţii Mucenici şi fraţi Pevsip, Elasip, Mesip, Neonila şi cei împreună cu dînşii

Ziua a şaptesprezecea

- Cuviosul Părintele nostru Antonie cel Mare

Ziua a optsprezecea

- Sfîntul Atanasie Mărturisitorul, Arhiepiscopul Alexandriei

Ziua a nouăsprezecea

- Cuviosul Părinte Macarie Egipteanul
- Cuviosul Părinte Macarie Alexandrinul
- Sfînta Muceniţă Eufrasia fecioara

Ziua a douăzecea

- Cuviosul Părinte Eftimie cel Mare

Ziua a douăzeci şi una

- Cuviosul Părinte Maxim Mărturisitorul
- Sfîntul Mucenic Neofit
- Sfinţii Mucenici Valerian, Candid, Achila şi Evghenie din Trapezunta

- Sfînta Muceniţă Agnia fecioara

Ziua a douăzeci şi doua

- Sfîntul Apostol Timotei din cei şaptezeci
- Sfîntul Mucenic Anastasie Persul

Ziua a douăzeci şi treia

- Sfinţii Mucenici Clement, Episcopul Ancirei, Agatanghel şi cei împreună cu dînşii
- Sfîntul Paulin Milostivul, Episcop de Nola

Ziua a douăzeci şi patra

- Cuvioasa Xenia

Ziua a douăzeci şi cincea

- Sfîntul Ierarh Grigorie Teologul, Patriarhul Constantinopolului
- Sfîntul Ierarh Betranion, Episcopul Tomisului

Ziua a douăzeci şi şasea

- Cuvioşii Xenofont şi Maria cu fiii lor Ioan şi Arcadie

Ziua a douăzeci şi şaptea

- Aducerea moaştelor Sfîntului Ioan Gură de Aur în Constantinopol

Ziua a douăzeci şi opta

- Cuviosul Părinte Efrem Sirul
- Cuviosul Efrem, Episcopul Periaslavului
- Cuviosul Efrem, făcătorul de minuni

Ziua a douăzeci şi noua

- Aducerea moaştelor Sfîntului Mucenic Ignatie Teoforul
- Cuviosul Lavrentie din Pecersca

Ziua a treizecea

- Sfinţii Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur
- Sfîntul Sfinţitul Mucenic Ipolit şi cei împreună cu dînsul

Ziua a treizeci şi una

- Sfinţii Mucenici Chir şi Ioan şi Atanasia cu fiicele ei
- Cuviosul Nichita, din Pecersca, Episcopul Novgorodului

Cuvînt la Tăierea Împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos (1 ianuarie)

Împlinindu-se opt zile de la Naştere, Domnul nostru Iisus Hristos a binevoit a primi tăierea împrejur, pe de o parte ca să împlinească legea, cum spune în Evanghelie: *N-am venit să stric legea, ci s-o împlinesc*, pentru că El se supunea legii, ca pe cei vinovaţi şi robiţi de dînsa să-i facă liberi, precum zice apostolul: *A trimis Dumnezeu pe Fiul Său, Care S-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere*; iar pe de alta ca să se arate că a luat trup adevărat şi să astupe gurile eretice, care ziceau că Hristos n-ar fi luat trup omenesc, ci cu nălucire S-ar fi născut.

Drept aceea, S-a tăiat împrejur, ca să fie arătat omenirii; pentru că de nu S-ar fi îmbrăcat cu trupul nostru, apoi cum ar fi fost cu putinţă să se taie împrejur nălucirea, iar nu trupul, fiindcă grăieşte Sfîntul Efrem Sirul: "Dacă n-a fost trup, pe cine a tăiat Iosif împrejur? Cel ce a fost cu trup adevărat S-a şi tăiat împrejur ca un om, şi cu sîngele Său S-a roşit Pruncul, ca un fiu omenesc şi, durîndu-L, plîngea, precum se cădea firii omeneşti".

Pentru aceea S-a tăiat împrejur la trup, ca să ne aducă nouă duhovnicească tăiere împrejur; pentru că, sfîrşindu-se legea cea veche, care era după trup, a început cea nouă, duhovnicească. Precum omul cel vechi, trupesc, tăia împrejur pe omul cel simţit, aşa şi cel duhovnicesc este dator a-şi tăia împrejur patimile cele sufleteşti: iuţimea, mînia, zavistia, mîndria, necurăţia şi alte păcate. Iar a opta zi S-a tăiat împrejur, scriidu-ne nouă cu sîngele Său viaţa cea viitoare, care de învăţători se socoteşte a fi a opta zi. Astfel, Ştefan, făcătorul canonului din această zi, în cîntarea a patra, zice: "Închipuieşte viaţa cea neîncetată a veacului al optulea ce va să fie, în care Stăpînul S-a tăiat împrejur". Sfîntul Grigorie de Nissa grăieşte aşa: "Cea de a opta zi s-a aşezat prin lege, ca veacul al optulea, ce va să fie prin optime, să mi-l însemneze mie".

Se cuvine a şti şi aceasta: că tăierea împrejur în Aşezămîntul cel vechi era rînduită în chipul Botezului şi al curăţirii păcatului strămoşesc, măcar că acela nu se curăţa cu totul prin tăierea împrejur, pînă la sîngele lui Hristos cel de voie vărsat pentru noi, pentru că tăierea împrejur era numai închipuire a înainte curăţirii celei adevărate, iar nu adevărată curăţire, pe care a săvîrşit-o Domnul nostru, scoţînd păcatul din mijlocul lumii şi pironindu-l pe Cruce. Iar în loc de tăierea împrejur din legea cea veche, a legiuit Botezul darului celui nou, care este din apă şi duh. Tăierea împrejur a fost atunci ca o pedeapsă pentru păcatul cel întîi făcut şi spre semnul acesta, cum că pruncul ce se taie împrejur este zămislit întru fărădelegi, după cuvîntul lui David: *...în păcate m-a născut maica mea*; pentru care rana rămîne pe trupul pruncului.

Dar Domnul nostru era fără de păcat, deşi în toate S-a asemănat nouă, în afară de păcat; precum şarpele de aramă făcut de Moise în pustie era şarpe numai cu asemănarea, dar fără veninul şarpelui, aşa şi Hristos era om adevărat, dar nepărtaş păcatului omenesc şi S-a născut din Maică fără de prihană şi fără de bărbat, mai presus de fire.

Nu se cădea Lui să rabde acea rană a păcatului, adică a tăierii împrejur, după lege, ca unul Care era fără de păcat şi dătător de lege, dar de vreme ce a venit să ia asupra Sa păcatele a toată lumea, după cum grăieşte Apostolul: *Neştiind de păcat, pentru noi s-a făcut păcat*; deci ca şi cum ar fi fost păcătos, a suferit tăierea împrejur, fiind fără de păcat. Apoi mai mare smerenie a arătat Stăpînul nostru în tăierea împrejur decît în naşterea Sa.

Pentru că prin naştere a luat asupra Sa numai chipul omenesc, după cum grăieşte Apostolul: *Întru asemănarea omenească făcîndu-Se şi cu chipul S-a aflat ca omul*, iar prin tăierea împrejur a luat asupra Sa chipul păcătosului, suferind ca şi un păcătos rana cea rînduită pentru păcat. Pentru ceea ce nu era vinovat a pătimit ca un vinovat, cum grăieşte David: *Cele ce n-am jefuit, atunci am plătit;* de care păcat nu sînt părtaş, pentru acela am suferit durerea tăierii împrejur.

Deci, a voit ca să primească tăiere împrejur, începînd înainte de a pătimi pentru noi, şi gustînd acel pahar, pe care voia să-l bea pînă în sfîrşit, grăind pe Cruce: *Săvîrşitu-s-a*. Vărsa picături de sînge dintr-o parte a trupului, pînă ce din tot trupul va curge sîngele pîraie; în pruncie începe a răbda şi la pătimire se deprindea; ca, atunci cînd va fi bărbat desăvîrşit cu vîrsta, să rabde cu înlesnire patimile cele mai cumplite: pentru că din tinereţe se cuvine omului a se deprinde la nevoinţele cele bărbăteşti. Viaţa omenească este plină de osteneli, fiind ca o zi, avînd naşterea dimineaţa, iar seara sfîrşitul; că de dimineaţă, adică din scutece, Omul - Dumnezeu Hristos iese la lucrul Său prin osteneli, fiind în osteneli din tinereţe şi spre lucrarea Sa pînă în seara aceea cînd soarele s-a întunecat şi s-a făcut întuneric pe tot pămîntul pînă la al nouălea ceas; căci grăieşte către iudei: *Tatăl Meu pînă acum lucrează şi Eu lucrez*.

Dar ce lucrează Domnul nostru? Mîntuirea noastră; căci mîntuire a lucrat în mijlocul pămîntului. Iar ca s-o lucreze desăvîrşit, se apucă de dimineaţă, adică din tinereţe de lucru, începînd a răbda durere trupească şi cu inima suferind pentru noi ca pentru fiii Săi, pînă ce se va închipui întru noi Hristos. De dimineaţă, cu sîngele Său începe a semăna, ca spre seară să adune rodul cel frumos al răscumpărării noastre.

Apoi s-a pus numele fericitului prunc "Iisus", nume care s-a dat din cer de Arhanghelul Gavriil în vremea cînd a binevestit Preacuratei Fecioare zămislirea Lui şi mai înainte pînă a nu se zămisli în pîntece, adică mai înainte pînă a nu se învoi Preasfînta Fecioară cu cuvintele binevestitorului, sau mai înainte pînă a nu zice: *Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău*. Pentru că la acele cuvinte ale ei, îndată Cuvîntul lui Dumnezeu trup s-a făcut, sălăşluindu-Se în preacuratul şi preasfîntul Ei pîntece.

Deci, acest preasfînt nume, Iisus, care s-a spus de înger mai înainte de zămislire, I s-a dat la tăierea împrejur Domnului Hristos, ca o încredinţare despre mîntuirea noastră; pentru că "Iisus" înseamnă "Mîntuitor", precum mai înainte a tălmăcit acelaşi înger lui Iosif, în vis, arătîndu-se şi zicîndu-i: *Vei da numele Lui "Iisus", pentru că Acela va mîntui pe poporul Său din păcate.* Încă şi Sfîntul Apostol Petru, mărturisînd despre numele lui Iisus, zicea: *Nu este întru nimeni altul mîntuire, pentru că nu este nici un alt nume sub cer, dat între oameni, întru care se cade a ne mîntui.*

Acest mîntuitor nume, Iisus, mai înainte de toţi vecii era pregătit în sfatul Sfintei Treimi, şi pînă acum păzit spre a noastră mîntuire; iar acum ca un mărgăritar de mult preţ s-a adus spre răscumpărarea neamului omenesc din vistieriile cele cereşti şi s-a dat prin Iosif, întru adeverirea tuturor; apoi cele neştiute şi cele tăinuite ale înţelepciunii lui Dumnezeu, întru numele acesta s-au arătat. Acest nume ca un soare a strălucit lumii, după cum grăieşte proorocul: *Va răsări vouă, celor ce vă temeţi de numele Meu, soarele dreptăţii.*

Ca un mir bine mirositor a umplut lumea de bună mireasmă. Ca un mir este vărsat numele Său, nu ţinut în vas, ci vărsat; căci pînă cînd mirul este în vas, pînă atunci mireasma lui este înăuntru; iar cînd se varsă, îndată buna lui mireasmă umple văzduhul. Puterea numelui lui Iisus era tăinuită în sfatul cel mai înainte de veci, acoperindu-se ca într-un vas; iar după ce din cer s-a vărsat pe pămînt acest nume, îndată ca nişte mir plin de aromate, prin buna mirosire a darului, de la vărsarea pruncescului sînge la tăierea împrejur, a umplut lumea. Şi toată lumea acum mărturiseşte că Domnul Iisus Hristos este întru slava lui Dumnezeu Tatăl.

Arătată s-a făcut puterea numelui lui Iisus, căci acest minunat nume a mirat pe îngeri, a bucurat pe oameni şi a înfricoşat pe diavoli, pentru că şi diavolii cred în El şi se cutremură. Apoi de numele acesta tremură iadul, tremură cele dedesubt, se scutură puterea întunericului, cad cei cioplţi, se goneşte întunericul idoleştii îndrăciri; iar lumina dreptei credinţe răsare şi luminează pe tot omul ce vine în lume.

La acest nume preamare al lui Iisus *tot genunchiul se pleacă, al celor cereşti, al celor pămînteşti şi al celor de dedesubt.* Acest nume al lui Iisus este armă tare asupra potrivnicilor, precum zice Sfîntul Ioan Scărarul: "Totdeauna cu numele lui Iisus să baţi pe cei potrivnici, pentru că armă mai tare decît aceasta nu vei afla nici în cer, nici pe pămînt". Acest nume preascump, Iisus, o! cît de dulce este inimilor celor ce iubesc pe Iisus Hristos! O! cît este de dorit celui ce-L are pe El! Căci Iisus este iubire şi dulceaţă. Acest preasfînt nume Iisus, o! cît este de iubit robului şi legatului pentru Iisus, celui robit pentru dragostea Lui!

În minte să fie Iisus, pe limbă Iisus; Iisus se crede cu inima întru dreptate, Iisus se mărturiseşte cu gura spre mîntuire. Ori umblînd, ori şezînd, ori ceva lucrînd, Iisus să fie pururea înaintea ochilor. *N-am crezut* - zice Apostolul -, *a şti ceva între voi, fără numai pe Iisus*; căci Iisus, celui ce se plînge către Dînsul, îi este luminare a minţii, frumuseţe a sufletului, sănătate a trupului, veselie a inimii, ajutor întru necazuri, bucurie întru mîhnire, iar iubitorului Său, plată şi răsplătire.

S-a scris cîndva numele cel nespus al lui Dumnezeu - după cum povesteşte Ieronim - pe o tăbliţă de aur, ce se purta pe capul arhiereului celui mare. Se scrie acum dumnezeiescul nume al lui Iisus cu sîngele cel vărsat la a Lui tăiere împrejur, şi se scrie nu în aur, materialnic, ci duhovnicesc, adică în inimile şi în gurile robilor lui Iisus, precum s-a scris întru a Apostolului Pavel, despre care s-a zis: *Vas ales Îmi este acesta, ca să poarte numele Meu.* Apoi ca o preadulce băutură, preadulcele Iisus doreşte să fie purtat numele Său în vas; căci cu adevărat dulce este celor ce-l gustă cu dragoste, despre care se grăieşte în psalmi: *Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul*. Pe acela gustîndu-l proorocul, strigă: *Iubi-Te-voi, Doamne, virtutea mea.*

Pe Acesta gustîndu-l Apostolul Petru, zice: *Iată, noi am lăsat toate şi în urma Ta am mers, căci către cine altul să mergem? Tu ai cuvintele vieţii veşnice*. Prin această dulceaţă li s-au îndulcit sfinţilor pătimitori chinurile cele amare, încît şi de cea mai amară moarte nu s-au temut, ci strigau, zicînd: *Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Dumnezeu? Necazul, primejdia sau sabia? Nici moartea, nici viaţa, fiindcă dragostea este mai tare ca moartea*.

Deci în care vas doreşte să se poarte cu adevărat acea dulceaţă a numelui lui Iisus? În cel de aur, ca aurul lămurit în ulceaua primejdiilor şi a necazurilor, care ca şi cu nişte pietre scumpe se împodobeşte cu rănile cele suferite pentru Iisus, strigînd: *Eu rănile Domnului Iisus pe corpul meu le port*. Un vas ca acesta trebuie acelei dulceţi.

În unul ca acesta numele lui Iisus doreşte să fie purtat. Nu în zadar Iisus, la luarea numelui Său, varsă sînge în tăierea împrejur, voind aceasta, ca vasul, ce va purta numele Său, să se roşească cu sînge. Că după ce Domnul a cîştigat vas ales numelui Său pe Apostolul Pavel, îndată a adăugat, zicînd: *Eu îi voi spune, cîte i se cade lui să pătimească pentru numele Meu.* Caută la vasul Meu, cel sîngerat şi rănit. Aşa se scrie numele lui Iisus, cu roşeala sîngelui, cu durerile şi chinurile celor ce pînă la sînge suferă, nevoindu-se împotriva păcatului.

Deci, te sărutăm, cu dragoste, o, preadulce nume al lui Iisus, ne închinăm cu osîrdie preasfîntului Tău nume, o! preadulce şi întru tot îndurate Iisuse, lăudăm numele Tău cel preamare, Mîntuitorule Iisuse, umilindu-ne faţă de sîngele cel vărsat în tăierea împrejur! Pruncule cel fără de răutate şi Doamne cel desăvîrşit! Şi ne rugăm bunătăţii Tale celei mari, pentru preasfînt numele Tău, pentru preascump sîngele Tău ce s-a vărsat, şi pentru Maica Ta cea fără de prihană, care fără stricăciune Te-a născut, să reverşi asupra noastră mila Ta cea bogată, să îndulceşti inimile noastre prin Tine însuţi Iisuse, să aperi şi să ne îngrădeşti de pretutindeni cu numele Tău!

Însemnează-ne şi ne pecetluieşte pe noi robii Tăi cu acest nume, Iisuse, ca şi în veacul ce are să fie, ai Tăi să fim şi cu îngerii să slăvim preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, Iisuse, şi să-l cîntăm în veci. Amin.

Viaţa celui între Sfinţi Părintelui nostru
Vasile cel Mare,
Arhiepiscopul Cezareei Capadociei
(1 ianuarie)

Cel între ierarhi preaales, între dascăli preaînţelept şi între toţi sfinţii preamult plăcut lui Dumnezeu, Sfîntul părintele nostru Vasile cel Mare, a avut ca patrie Pontul, ce este în Capadocia, şi s-a născut din părinţi binecredincioşi şi de Dumnezeu cinstitori. Tatăl său se numea Vasile, iar mama sa Emilia, care a născut patru fii de parte bărbătească: pe Petru şi pe Sfîntul Vasile, pentru care ne stă înainte cuvîntul, pe Grigorie şi pe Navcratie, şi o fiică, al cărei nume era Macrina.

Pentru aceştia, cu adevărat s-a împlinit cuvîntul lui David, care zice: *Neamul drepţilor se va binecuvînta.* Şi nu numai sfîntul acesta a fost îmbunătăţit şi mare luminător al lumii, ci şi ceilalţi trei fraţi ai lui s-au făcut minunaţi şi purtători de semne. Căci Petru, fratele lui cel mai mare, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie a fost episcop al Nissei, iar Navcratie a fost pustnic şi făcător de minuni. S-a sfinţit şi sora lor Macrina, dupa cum arată sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Însă pe toţi fraţii i-a covîrşit Sfîntul Vasile întru fapta bună şi întru învăţătură; căci la învăţăturile cele dintîi chiar pe tatăl său l-a avut dascăl şi povăţuitor, pe care de obşte îl avea Pontul ca dascăl al învăţăturilor şi al faptelor bune, în acea vreme.

Deci, dînsul a adus în lume o astfel de plăsmuire bună şi curată, pe care dumnezeiescul David o numeşte plăsmuire de ziuă, iar nu de noapte. De la acesta dar, a primit nu numai toată învăţătura, ce se numeşte enciclică, adică înconjurătoare, dar şi toată buna credinţă; şi, în scurt să zic, prin învăţăturile vîrstei celei dintîi s-a făcut începător al desăvîrşirii care avea să fie mai pe urmă.

După ce din destul a fost deprins de tatăl său în astfel de învăţături, încît dorea ca de nimic din cele bune să nu se lipsească, şi, pornit fiind prin iubirea de osteneală a albinei, care din tot felul de flori îşi adună cele trebuincioase, ca să nu rămînă mai prejos, s-a dus la cetatea Cezareei Capadociei, ca să se deprindă şi cu învăţăturile ce se dădeau acolo. Zic despre Cezareea cea preavestită, care a fost leagăn de învăţături şi al Sfîntului Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu; unde primind toate învăţăturile, se asemăna cu unii din dascăli, iar pe alţii îi covîrşea în tot felul de învăţătură, încît în puţină vreme s-a făcut slăvit şi vestit tuturor celor mai mari ai cetăţii şi la tot poporul, fiind mai mare în învăţătură decît în vîrstă şi avînd statornicia cea mai mare; apoi s-a arătat a fi retor între retori, chiar mai înainte de a se sui pe scaunele sofiştilor, filosof între filosofi, mai înainte de a învăţa dogmele şi rînduielile ce se află în filosofie; în sfîrşit, lucrul cel mai mare a fost că toţi îl aveau ca pe un preot al creştinilor, mai înainte de preoţie; şi atît de slăvit se făcuse el prin învăţătură şi prin fapta bună, încît era cinstit, cucernic şi vrednic înaintea tuturor.

După ce a ajuns în acest fel, s-a dus la Bizanţ, care era cetatea cea mai mare din tot Răsăritul, pentru că era împodobită cu cei mai desăvîrşiţi dintre retori şi filosofi, de la care a adunat, prin ascuţimea minţii sale, cele mai înalte dintre învăţături şi cu ele şi-a împodobit sufletul său. De acolo, fiind nesăţios de învăţătură şi de temelia cuvintelor bune, a fost trimis de Dumnezeu la Atena, unde a aflat pe Sfîntul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, sîrguindu-se la învăţături, precum şi pe Iulian Apostatul, care mai pe urmă a fost împărat (361-363), vrăjmaş şi chinuitor al creştinilor, pe Libaniu, sofistul, şi pe mulţi alţii.

Deci, acolo, aflînd Sfîntul Vasile pe Sfîntul Grigorie, apoi întrecîndu-se unul pe altul în fapta bună şi în rîvna cea dumnezeiască, atît de mult s-au iubit, încît nu puteau să se despartă nicidecum, şi şedeau amîndoi într-o casă, amîndoi mîncau şi amîndoi aveau o voie.

Pe scurt, se afla un suflet în acele două trupuri şi unul de la altul primea mare folos, nu numai întru fapta bună, ci şi întru învăţături. Căci ca doi lucrători de pămînt, sîrguitori şi iscusiţi, cu aceeaşi sîrguinţă lucrînd ţarina filosofiei şi semănînd cu multă osteneală sămînţa învăţăturilor, au secerat rodul sîrguinţei lor, prin care au întrecut pe cei de o vîrstă cu dînşii, şi atît de mult se înfrînau, încît mîncau numai ca să trăiască, pîine şi apă, mulţumind Domnului, ca Proorocul Ilie şi ca Ioan Înainte-mergătorul, care se hrănea

cu muguri de copaci; iar pe celelalte, care momesc pîntecele şi-i aduc dulceaţă, le defăimau, şi cu totul se depărtau de ele.

Cu acest fel de înţelepciune, pe care au păzit-o pînă la sfîrşitul vieţii lor, atît de curaţi s-au ţinut, încît au întrecut pe vestitul Xenocrat, căruia, deşi dormea cu o femeie desfrînată, nu-i venea nicidecum în minte că era o femeie aproape de dînsul; apoi au fugit de lăcomie şi de împuţinare şi numai măsura cea dreaptă o păzeau. Iar necîştigarea atît de mult au iubit-o, încît au covîrşit pe Antistene, pe Pitagora şi pe Cratis, încît pe cele cinstite şi lăudate ale acelora le socoteau ca pe nişte jucării de copil; căci foarte mult au defăimat cîştigarea de bani şi de alte lucruri deşarte.

Trufia şi înălţarea cu totul le-au urît, iar mîndria au pierdut-o prin cuvioşie. Cît despre înţelepciunea pe care o aveau, nu este de trebuinţă să mai scriem, căci toată viaţa lor era o cugetare şi dorire necontenită, ziua şi noaptea, ca să cîştige filosofia cea cerească şi adevărată, mai mult decît pe cea pămîntească. Însă se sîrguiau a o cîştiga şi pe aceasta, ca să ajute Bisericii noastre, să dezrădăcineze neghina din grîu, să cureţe şi să lămurească dogmele sfintei credinţe, şi să apere pe credincioşi de năvălirile ereticilor.

Se sîrguiau mai mult ca să întreacă pe filosofii cei vechi, şi s-a şi făcut astfel prin multa lor osteneală şi prin dumnezeiescul ajutor, după cum se arată din scrierile lor. Întru meşteşugul gramaticii erau neîntrecuţi, ca şi în măsurile ştiinţei, poeziei, în mulţimea istoriilor şi frumoasa grăire de cele politice. Iar buna rînduială a retoricii şi frumuseţea vorbirii au ales-o mai mult, şi minciuna au lepădat-o. Filosofia cea adevărată din dogme atît de mult au deprins-o, încît i-au întrecut pe toţi. Tot astfel şi în celelalte ştiinţe s-au deprins, încît au întrecut pe toţi din destul, în aritmetică, în geometrie, în muzică şi în astronomie; încît s-au făcut dascăli şi filosofi desăvîrşiţi.

O înfrînare ca aceasta şi întreaga lor înţelepciune văzînd-o dascălul Sfîntului Vasile, anume Eubul, om preaînţelept şi mai bun decît toţi filosofii cei din Atena, se minuna; iar Vasile vrînd să-l vîneze şi să-l aducă la cunoştinţa de Dumnezeu, apoi un dar nepreţuit ca acesta să-i dăruiască, pentru osteneala lui, l-a aflat odată înaintea cetăţii, vorbind cu ceilalţi filosofi şi întrebîndu-se despre filosofie, căci astfel de obicei aveau între ei, ca ori să grăiască, ori să audă ceva nou. Întrebîndu-se Eubul cu filosofii, pentru un cuvînt, a venit Vasile şi îndată a dezlegat acel sofism şi l-a desluşit. Apoi ziceau ceilalţi: "Cine este cel care a desluşit cuvîntul filosofului?". Răspuns-a Eubul, zicînd: "Ori Dumnezeu, ori Vasile".

Văzînd Eubul pe Vasile, a lăsat pe prietenii şi pe ucenicii săi, iar el a şezut cu Vasile, şi au petrecut trei zile în vorbă, întrebîndu-se de filosofie. Drept aceea, a întrebat Eubul pe Vasile: "Care este firea filosofiei?" Iar el a răspuns: "Firea filosofiei este pomenirea morţii". După aceasta a grăit şi despre lume, zicînd: "Deşi sînt dulci cuvintele cele lumeşti, amară este lumea pentru cel ce se ţine de ea cu iubire şi patimă; căci alta este slava cea trupească şi alta a firii celei fără de trup. Nu este cu putinţă ca cineva să se îndulcească de amîndouă, pentru că nimeni nu poate să slujească la doi stăpîni. Însă, pe cît ne arată puterea bunătăţii, să împărţim la cei flămînzi pîinea înţelegerii; şi pe cei ce s-au lipsit, pentru răutatea lor, de acoperămîntul faptei bune, pe aceia să-i aducem sub acoperămîntul lucrurilor celor bune; căci pe care-l vedem gol, îl îmbrăcăm şi nu defăimăm trupul nostru.

Sînt la noi, o! Eubule, nu chipuri, nici ghicituri, ci singur adevărul povăţuindu-ne spre mîntuire; pentru că vom învia toţi, unii spre viaţa veşnică, iar alţii spre munca şi ruşinarea veşnică, şi vom sta toţi înaintea judecăţii lui Hristos, precum ne învaţă marii glăsuitori Prooroci: Isaia, Ieremia, Daniil, David şi dumnezeiescul Apostol Pavel; după aceştia, chiar dătătorul pocăinţei şi răsplătitorul nostru, Domnul, Care a căutat oaia cea pierdută, iar pe fiul cel risipitor, care cu pocăinţă s-a întors, cuprinzîndu-l cu dragoste, l-a sărutat, cu haină luminată şi cu inel l-a împodobit şi l-a ospătat. Acela dă asemenea răsplătire celor ce vin în ceasul al unsprezecelea, ca şi celor ce au purtat greutatea şi zăduful zilei. Acela, pocăindu-ne şi născîndu-ne din apă şi din Duh, ne dă *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-a suit,* precum şi pe toate care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc".

Vasile grăind acestea, Eubul a strigat: "O! Vasile, arătătorule de cele cereşti, prin tine cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul a toate, aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie,

Amin! Acesta este semnul credinţei mele în Dumnezeu: toată averea ce o am, în mîinile tale o dau şi cealaltă vreme a vieţii mele cu tine o voi petrece, căci doresc naşterea din apă şi din Duh".

Vasile i-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeul nostru, de acum şi pînă-n veac, Cel ce a luminat mintea ta cu lumina adevărului, Eubule, şi din rătăcirea cea mare te-a adus la cunoştinţa milostivirii Sale. Iar de vei voi, precum zici, ca să petreci cu mine, îţi voi spune în ce chip să ne îngrijim de mîntuirea noastră şi să ne izbăvim din cursele vieţii celei de aici; să vindem toate averile şi să le împărţim săracilor. După aceea să mergem în sfînta cetate, ca să vedem minunile ce sînt acolo şi vom cîştiga îndrăznire către Dumnezeu".

Astfel, toate bine împărţindu-le celor ce aveau trebuinţă, şi cumpărîndu-şi hainele cele albe pentru Sfîntul Botez, s-au dus la Ierusalim şi îi întorceau în cale pe mulţi la adevărata credinţă. Mergînd în Antiohia, au intrat la o gazdă, iar fiul gazdei, Filoxen, şedea înaintea uşii, fiind supărat; acela era ucenic al lui Libaniu sofistul, de la care luînd nişte stihuri de ale lui Homer, ca să le prefacă în vorbă retoricească, nu putea, şi în nepricepere fiind, se necăjea foarte. Pe acesta, văzîndu-l Vasile necăjit, l-a întrebat: "Pentru ce eşti necăjit, tinere?" Iar Filoxen a zis: "Oare dacă-ţi voi arăta pricina mîhnirii mele, ce folos îmi va fi de la tine, întru aceasta?". Iar Vasile, făgăduindu-i că nu în zadar îi va fi aceea ce va arăta lui, tînărul i-a spus despre sofist şi despre stihurile acelea şi că aceea este pricina întristării lui, de vreme ce nu se pricepe ca să alcătuiască stihurile. Vasile, luînd stihurile, a început a i le tîlcui, alcătuindu-le în vorbă simplă, în trei feluri. Atunci tînărul, mirîndu-se şi înveselindu-se, l-a rugat să-i scrie tălmăcirea. Drept aceea, Vasile a scris tîlcuirea acelor stihuri ale lui Homer în trei feluri, pe care luîndu-le tînărul, cu bucurie a mers dimineaţa la Libaniu, dascălul său, ducîndu-i acea alcătuire a stihurilor; iar el citind-o, s-a mirat şi a zis: "Vă jur pe dumnezeiasca rînduială, că nu se află cineva din înţelepţii de acum care să-ţi spună o asemenea tîlcuire. Deci cine ţi-a scris aceasta, Filoxene?"

Iar tînărul i-a spus: "Este un străin în casa mea, care, fără osteneală, degrabă a tîlcuit aceasta". Libaniu îndată a alergat cu sîrguinţă la gazdă, ca să vadă pe străinul acela. Văzînd pe Vasile şi pe Eubul, s-a mirat de venirea lor neaşteptată şi s-a bucurat de dînşii. Deci, i-a rugat să vină şi să găzduiască în casa lui; iar ei venind, Libaniu le-a pus înainte masă cu multe feluri de bucate.

După obiceiul lor însă gustînd puţină pîine şi apă cu măsură, au mulţumit lui Dumnezeu dătătorul de toate bunătăţile. Apoi a început Libaniu a le pune întrebări sofiste, iar ei împotrivă îi aduceau cuvîntul credinţei; Libaniu, cunoscînd puterea cuvintelor, zicea că n-a venit încă vremea de a se boteza, iar dacă rînduiala lui Dumnezeu va porunci, apoi cine poate să se împotrivească? "Mult mă vei sluji, o! Vasile, dacă unele ca acestea vei binevoi a le grăi, spre folosul ucenicilor care sînt la mine".

Degrabă ucenicii lui Libaniu fiind adunaţi, a început Vasile a-i învăţa: "Să aveţi curăţie sufletească, nepătimire trupească, purtare blîndă, grai cumpănit, cuvînt cu bună rînduială, hrană şi băutură măsurată, înaintea celor mai mari tăcere, înaintea celor mai înţelepţi luare-aminte, la cei mai bătrîni supunere, să aveţi spre cei asemenea cu voi şi spre cei mai mici dragoste nefăţarnică, de cei răi, pătimaşi şi iubitori de trup să vă depărtaţi şi puţin să grăiţi, dar mai mult să înţelegeţi, să nu fiţi fără de socoteală în cuvînt, să nu prisosiţi cu vorba, să nu fiţi îndrăzneţi la rîs, cu sfiala să vă împodobiţi şi cu femeile cele necurate să nu vorbiţi, să aveţi în jos căutarea, iar sufletul sus, să fugiţi de cuvintele cele împotrivă; dregătorie dăscălească să nu doriţi, cinstea acestei lumi întru nimic s-o socotiţi.

Iar de ar face cineva vreun bine spre folosul altora, de la Dumnezeu plata s-o aştepte şi veşnica răsplătire de la Iisus Hristos, Domnul nostru". Acestea zicîndu-le Vasile către ucenicii lui Libaniu şi ei ascultînd nu fără de mirare, iarăşi a plecat cu Eubul în cale.

După ce au sosit în Ierusalim, toate Sfintele Locuri cu credinţă şi cu dragoste înconjurîndu-le şi într-însele închinîndu-se lui Dumnezeu, Care este peste tot, ei s-au arătat episcopului acelei cetăţi, cu numele Maxim, şi l-au rugat ca să-i boteze în Iordan. Episcopul, văzîndu-i plini de credinţă, a făcut după credinţa lor şi luînd clerul său a mers cu Vasile şi cu Eubul la Iordan, iar cînd era pe mal, Vasile a căzut la pămînt şi, cu lacrimi şi glas, s-a rugat la Dumnezeu ca să-i arate vreun semn al credinţei lui.

Deci, tremurînd, s-a sculat şi s-a dezbrăcat de hainele sale, odată cu care şi pe omul cel vechi l-a lepădat şi, intrînd în apă, se ruga. Cînd s-a apropiat arhiereul să-l boteze, iată s-a pogorît un fulger de foc spre ei, şi ieşind un porumbel din fulgerul acela, s-a pogorît în Iordan, şi, tulburînd apa, a zburat la cer; iar cei ce stăteau pe mal, văzînd aceea, s-au cutremurat şi au preamărit pe Dumnezeu.

Vasile, fiind botezat, a ieşit din apă, şi mirîndu-se episcopul de dragostea ce avea către Dumnezeu, l-a îmbrăcat în haina Învierii lui Hristos, rugîndu-se. Apoi a botezat şi pe Eubul, i-a uns pe ei cu mir şi i-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine. Întorcîndu-se în sfînta cetate, au petrecut într-însa un an; după aceasta s-au dus în Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul a hirotonit pe Vasile diacon şi acolo a tîlcuit Pildele lui Solomon.

Nu după multă vreme, s-a dus cu Eubul în patria sa, Capadocia, apropiindu-se de cetatea Cezareei. Apoi s-a descoperit într-o vedenie de noapte lui Leontie, arhiepiscopul Cezareei, despre venirea lor şi că Vasile o să fie în vremea sa arhiepiscop al acelei cetăţi. Deci, dimineaţa, chemînd arhiepiscopul pe arhidiaconul său şi pe unii din clericii cei cinstiţi, i-a trimis la porţile cetăţii dinspre răsărit, poruncindu-le ca pe cei doi străini ce-i vor întîmpina, să-i aducă la dînsul cu cinste. Iar ei ducîndu-se şi întîmpinînd pe Vasile şi Eubul, pe cînd intrau în cetate, i-au adus la arhiepiscop.

El, văzîndu-i pe dînşii, s-a mirat, că pe unii ca aceştia îi văzuse în vedenie, şi a preamărit pe Dumnezeu. Apoi i-a întrebat arhiepiscopul de unde vin şi cum se numesc. Înştiinţîndu-se despre numele lor, a poruncit să-i aducă la masă şi să-i ospăteze. După aceea, chemînd clerul său şi bărbaţi aleşi din cetate, le-a spus toate cele ce i s-au vestit lui despre Vasile în vedenie, de la Dumnezeu. Atunci clerul cu un glas a zis: "De vreme ce pentru cinstita ta viaţă ţi-a arătat Dumnezeu pe moştenitorul scaunului tău, se cade să faci cu dînsul precum îţi este plăcerea; căci cu adevărat vrednic este omul pe care judecăţile lui Dumnezeu îl descoperă".

Apoi a chemat arhiepiscopul pe Vasile şi pe Eubul şi a început a vorbi cu ei din Scripturi, vrînd ca să afle priceperea lor; şi auzindu-i, s-a mirat de noianul înţelepciunii ce se afla într-înşii, apoi ţinîndu-i la sine, îi cinstea după vrednicie. Vasile, petrecînd în Cezareea, avea acelaşi fel de viaţă precum a văzut mai înainte la mulţi cuvioşi, pe cînd a înconjurat Egiptul, Palestina, Siria şi Mesopotamia, căutînd pe Eustatie filosoful şi cercetînd într-acele părţi pe părinţii cei nevoitori; deci, le urma bine cu chipul şi cu viaţa monahicească.

După aceea a fost hirotonit prezbiter de Ermoghen, episcopul Cezareei, care a fost după Leontie, şi era povăţuitorul monahilor. Murind Ermoghen arhiepiscopul, era cerut în scaun Sfîntul Vasile, ca un vrednic şi de Dumnezeu mai înainte însemnat; dar, fugind de cinste, s-a ascuns, şi a fost ridicat la arhiepiscopie Eusebiu, bărbat bun la obiceiuri cu adevărat, dar puţin învăţat şi întru înţelepciunea cărţii neiscusit; deci, acela ştiind pe Vasile că era de toţi foarte cinstit şi lăudat ca un mai înţelept filosof şi cu viaţa sfîntă, a început ca un om neputincios a fi biruit de zavistie şi se arăta rău-voitor lui Vasile.

Acest lucru înţelegîndu-l Sfîntul Vasile, nevrînd să fie pricinuitor de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori şi pe prietenul său, pe Sfîntul Grigorie de Nazianz; acolo, adunînd cu dînsul mulţime de monahi, a făcut rînduială de viaţă monahală, fiind luminat de Duhul Sfînt, şi petrecea viaţa îngerească pe pămînt. Le ajuta lor la o viaţă ca aceea şi fericita Emilia, maica lui Vasile, petrecînd nu departe de ei, de cealaltă parte de rîu, în sat, şi de hrana lor îngrijindu-se; apoi, rămînînd văduvă, toată sîrguinţa o avea ca să placă lui Dumnezeu.

Fiind vremea, Vasile şi Grigorie au ieşit din pustie, siliţi de trebuinţele Sfintei Biserici, care atunci era tulburată de eretici. Pentru că pe Grigorie, tatăl său, l-a luat la sine spre ajutorul drept-credincioşilor în cetatea Nazianzului, fiind bătrîn şi neputînd să se lupte acum cu lupii; iar Vasile, împăcîndu-se cu Eusebiu, arhiepiscopul Cezareii, acesta, prin scrisoare, l-a rugat să se întoarcă la dînsul şi să ajute Bisericii care lupta contra arienilor.

Văzînd fericitul Vasile o primejdie ca aceea a Sfintei Biserici, şi cinstind mai mult trebuinţa cea de obşte, decît viaţa pustnicească, a lăsat singurătatea şi a venit în Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvîntul şi cu scrisul, curăţind credinţa cea dreaptă de eresuri. Apoi arhiepiscopul Eusebiu şi-a dat sfîrşitul pe braţele lui Vasile, dîndu-şi sufletul său lui Dumnezeu; iar după dînsul, lucrînd Sfîntul Duh, marele Vasile, chiar nevrînd a fi ridicat în scaun, a fost sfinţit de mulţi episcopi, între care era şi bătrînul Grigorie, tatăl lui Grigorie de Nazianz; căci acela, fiind neputincios şi obosit de bătrîneţe, a poruncit să-l ducă în Cezareea, să silească pe Vasile a veni la arhiepiscopie, ca nu cumva arienii să ridice pe vreunul dintre ai lor în scaunul acela.

Deci, Vasile ocîrmuia Biserica lui Hristos; iar pe Petru, fratele său cel după trup, l-a sfinţit prezbiter, ca să-i ajute la ostenelile bisericeşti, iar mai tîrziu l-a pus episcop în cetatea Sevastiei. În acelaşi timp şi mama sa, fericita Emilia, după o viaţă de mai bine de 90 de ani, şi-a dat sufletul Domnului. Ea a mai avut încă un fiu, pe Grigorie, episcopul Nissei, şi pe Petru, pe care l-am pomenit, precum şi o fiică, Macrina fecioara, întîia născută, şi ceilalţi fii, crescuţi întru mari fapte bune.

După un timp oarecare, fericitul Vasile a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înţelepciunii, aşa încît, cu ale sale cuvinte curate, să poată săvîrşi slujba cea fără de sînge şi să vie spre el Duhul Sfînt. După şase zile, adică în ziua a şaptea, pogorîndu-se Duhul Sfînt, a început a liturghisi şi săvîrşi în toate zilele jertfa cea fără de sînge. După ce a trecut cîtăva vreme, cu credinţă şi cu rugăciune a început a scrie cu propria sa mînă tainele sfintei slujbe. Şi în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu apostolii, făcînd înainte punere a pîinii şi a paharului, la Sfîntul Jertfelnic; apoi, sculînd pe Vasile, i-a zis: "După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, ca adică, cu ale tale curate cuvinte, să aduci slujba cea fără de sînge". Iar el s-a sculat tremurînd, neputînd să privească cu ochii la arătarea Domnului cea luminoasă.

După această arătare luminoasă a mers în biserică şi, apropiindu-se de Sfîntul Altar, a început a grăi şi a scrie pe hîrtie, în limba grecească, astfel: *Să se umple gura mea de laudă, ca să cînt slava Ta, Doamne, Dumnezeul nostru,* Cel ce ne-ai zidit pe noi şi ne-ai adus în viaţa aceasta, rostind apoi şi celelalte rugăciuni ale Sfintei Biserici.

Iar după sfîrşitul rugăciunilor a ridicat pîinea, rugîndu-se cu dinadinsul şi zicînd: "Ia aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfînt lăcaşul Tău şi de pe scaunul măririi împărăţiei Tale, şi vino ca să ne sfinţeşti pe noi; Cel ce şezi sus, împreună cu Tatăl, şi aici cu noi eşti nevăzut, învredniceşte-ne, cu puternică mîna Ta, ca să ni se dea preacuratul Tău trup şi cinstitul Tău sînge nouă, tuturor popoarelor".

Arhiereul săvîrşindu-le pe acestea, Eubul, cu cei mai întîi clerici, au văzut o lumină cerească luminînd altarul şi pe arhiereu şi nişte bărbaţi prealuminaţi în veşminte albe, înconjurînd pe acel mare arhiereu. Văzînd aceasta, s-au înspăimîntat foarte mult şi au vărsat lacrimi, lăudînd pe Dumnezeu.

În vremea aceea, marele Vasile chemînd un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o pasăre, în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului, spre păzirea dumnezeieştilor Taine, şi l-a aşezat deasupra Sfintei Mese.

Altă dată, sfîntul, săvîrşind dumnezeiasca slujbă, un evreu, prefăcîndu-se creştin, vrînd să iscodească despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioşi şi a intrat în biserică; acolo a văzut pe Sfîntul Vasile că avea în mîinile sale un prunc, pe care-l sfărîma. Împărtăşindu-se credincioşii din mîinile sfîntului, a venit şi evreul; şi i-a dat arhiereul, ca şi celorlalţi creştini, o parte din Sfintele Daruri, pe care luînd-o evreul în mîini, a văzut că era adevărată carne. După aceea, apropiindu-se de pahar, a văzut că era sînge adevărat în el.

Deci a păstrat rămăşiţele Sfintei Împărtăşanii şi, mergînd acasă, le-a arătat femeii sale, şi i-a spus despre tot ce a văzut cu ochii săi; apoi crezînd cu adevărat că înfricoşată şi preaînaltă este taina creştinească, a doua zi a mers la Fericitul Vasile, rugîndu-l să-i dea Sfîntul Botez. Iar Vasile, dînd mulţumire lui Dumnezeu, nu a întîrziat a boteza pe evreu, împreună cu toată casa lui.

Altă dată, mergînd undeva sfîntul, o femeie săracă, fiind nedreptăţită de eparhul cetăţii, a căzut în cale la picioarele fericitului, rugîndu-l ca să scrie despre dînsa la acel boier, ca unul care avea multă trecere către dînsul. Sfîntul, luînd o hîrtie, a scris către boier astfel: "S-a apropiat de mine această săracă femeie, care îţi aduce scrisoarea mea, nădăjduind că mă iubeşti şi are trecere cuvîntul meu la tine; deci m-a rugat ca să-ţi scriu, să n-o mai superi. De este adevărată nădăjduirea ei, arată cu lucrul, şi fă milă cu femeia aceasta".

Scriind sfîntul hîrtia, a dat-o femeii celei sărace, iar ea luînd-o, a dus-o şi a dat-o boierului, care, citind-o, a scris înapoi sfîntului: "După scrisoarea ta, părinte sfinte, aş fi voit să fac milă acestei femei sărace, dar nu pot, de vreme ce se află sub dajdie". Iar sfîntul iarăşi a scris către dînsul: "Dacă ai voit şi n-ai putut, bine; iar de ai putut şi n-ai voit, atunci te va aduce Dumnezeu în starea celor ce au trebuinţă ca, atunci cînd vei voi să fii miluit, să nu poţi fi". Acest lucru s-a şi întîmplat, pentru că, nu după multă vreme, supărîndu-se împăratul pe acest eparh, căci auzea că face multe năpăstuiri, l-a aruncat în închisoare, ca să despăgubească pe cei pe care îi năpăstuise. Eparhul a trimis din închisoare rugăminte la Sfîntul Vasile ca să-l miluiască şi să înduplece pe împărat, prin mijlocirea sa.

Vasile grăbindu-se, a rugat pe împărat pentru dînsul şi, după şase zile, a venit poruncă pentru liberarea boierului de la închisoare. Eparhul văzînd milostivirea sfîntului către dînsul, a alergat la el spre a-i mulţumi, iar femeii sărace i-a dat îndoit din averile sale.

Altă dată, era foamete atîta de mare în eparhia sfîntului, încît mulţi oameni au murit, din lipsă de hrană. Sfîntul, văzînd pe boieri că ţin grîul în hambare şi nu-l dau săracilor, se mîhnea de învîrtoşarea inimii acestora; căci o altă neomenie mai mare decît aceasta nu este, ca într-o vreme ca aceea cei bogaţi să nu voiască a vinde grîul, ci să aştepte ca, vînzîndu-l mai scump, să adune mai mulţi bani. Dar nu ştiu ticăloşii că, cu cît aşteaptă vreme mai multă să adune bani mai mulţi şi să strîmtoreze pe cei săraci, cu atît îşi înmulţesc asupra lor mînia lui Dumnezeu; căci ce altceva este mai rău decît să păstreze grîul şi să negustorească strîmtorarea săracilor, să se lipsească şi să moară de foame? Cum să-i numească cineva pe aceştia creştini? Cum să-i numească oameni pe ei care sînt mai sălbatici decît fiarele, că fiarele iubesc pe cele asemenea lor, iar aceştia nu se milostivesc spre cei de o seminţie cu dînşii. Unii ca aceştia erau, în vremea aceea, boierii Cezareei.

Sfîntul îi învăţa în fiecare zi despre milostenie, îi sfătuia, îi ruga, le scria, le aducea aminte de iubirea de străini a lui Avraam, de primirea de străini a lui Lot, de istoria lui Iosif cel preafrumos, cum a hrănit pe egipteni, şi mai ales cuvintele acestea: *Surpa-voi hambarele mele şi mai mari le voi zidi*. Acestea făcîndu-le şi zicîndu-le sfîntul, de-abia i-a înduplecat să-şi deschidă hambarele. Atunci, urmînd lui Hristos, care a spălat picioarele ucenicilor, slujea singur la împărţirea grîului, singur fierbea seminţe, singur le împărţea săracilor hrana; şi aşa făcînd multe zile, a potolit primejdia foametei.

În acea vreme, împăratul Iulian (361-363), necuratul şi păgînul, vrînd să ducă război asupra perşilor, a venit în părţile Cezareei Capadociei; iar Sfîntul Vasile cunoscîndu-l de la Atena, căci învăţase acolo împreună cu dînsul, a luat poporul său şi l-a întîmpinat, cinstindu-l ca pe un împărat, şi fiindcă nu avea alt dar să-i ducă, i-a dus trei pîini de orz, dintr-acelea care mînca sfîntul; căci aşa ceruse împăratul, să-i ducă dintr-acelea din care mănîncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor să-i răsplătească lui şi să-i dea iarbă din livadă.

Sfîntul, văzînd o necinste ca aceasta, a zis împăratului: "Noi, împărate, ţi-am adus dintr-acelea care mîncăm, precum ai cerut, iar împărăţia ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul, dîndu-ne dintre acelea pe care le mănînci însuţi". Auzind acestea împăratul, s-a mîniat foarte şi a zis sfîntului: "Acum primeşte darul acesta, şi cînd mă voi întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot şi pe nebunul popor cel amăgit de tine îl voi robi, căci necinsteşte pe zeii cărora mă închin eu, şi atunci vei lua şi tu cuviincioasa răsplătire". Astfel înfricoşîndu-l păgînul împărat, s-a dus în Persia.

Sfîntul întorcîndu-se în cetate şi chemînd toată mulţimea poporului, le-a spus îngrozirile împăratului, iar după aceea i-a sfătuit, zicînd: "Să nu vă mîhniţi, fraţii mei creştini, de banii voştri, ci numai de viaţa voastră să vă îngrijiţi; duceţi-vă şi aduceţi banii voştri, să-i adunăm într-un loc, şi cînd vom auzi că se

întoarce împăratul, să-i punem grămezi în calea lui, căci văzîndu-i, ca un iubitor de bani ce este, se va îmblînzi şi nu va face asupra noastră precum vorbeşte". Ducîndu-se creştinii, au făcut precum le-a poruncit sfîntul, au adus avuţii nenumărate, aur, argint şi pietre scumpe.

Sfîntul primindu-le, le-a pus în casa de vase, scriind deasupra numele fiecăruia, ca să se păstreze pînă cînd vor auzi despre întoarcerea împăratului. Cînd a înţeles sfîntul că se întoarce împăratul, a adunat mulţimea creştinilor, împreună cu femeile şi cu copiii, şi le-a poruncit să postească trei zile; apoi i-a suit în muntele Cezareei, care acum se numeşte Didim, adică geamăn, căci are două vîrfuri, în care era şi o biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Rugîndu-se creştinii în biserica aceea, cu inima zdrobită, milostivului Dumnezeu şi Preasfintei Maicii Lui, ca să risipească sfatul păgînului împărat, sfîntul a văzut stînd împreună cu poporul la rugăciune mulţime de oaste cerească împrejurul muntelui, şi în mijlocul lor a văzut o femeie şezînd pe un scaun cu multă slavă, şi a zis către îngerii care stăteau împrejur: "Chemaţi la mine pe Mercurie, ca să se ducă să ucidă pe Iulian, vrăjmaşul Fiului meu". Deci, s-a arătat Sfîntului Vasile Mucenicul Mercurie, îmbrăcat cu armele lui, şi luînd voie de la femeia aceea, care era Preasfînta Născătoare de Dumnezeu, s-a dus degrabă.

După ce sfîntul a văzut această vedenie, a luat îndată pe unii din clerici şi s-a pogorît în cetate; şi era acolo o biserică a Sfîntului Mercurie, în care se aflau moaştele lui, cinstindu-se de creştini; căci Sfîntul Mercurie a murit acolo în Cezareea, mai înainte cu 100 de ani, în vremea împărăţiei lui Deciu (249-251) şi Valerian (253-259).

Deci, în biserica aceasta intrînd sfîntul, se ruga înaintea icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, lîngă care era şi chipul Sfîntului marelui Mucenic Mercurie, cu suliţă ca un ostaş. Vasile se ruga ca acel păgîn împărat, pierzătorul creştinilor, să nu se întoarcă viu de la război. Şi a văzut chipul Sfîntului Mercurie, cel de lîngă Preacurata Născătoare de Dumnezeu, schimbîndu-se, şi s-a făcut nevăzut cîtăva vreme; iar după puţin, s-a arătat cu suliţa sîngerată; pentru că în vremea aceea Iulian a fost însuliţat la război de Sfîntul Mucenic Mercurie, cel trimis de Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spre pierzarea vrăjmaşului lui Dumnezeu. Atunci a cunoscut sfîntul că acea vedenie a fost adevărată; apoi îndată s-a suit în munte şi a zis creştinilor: "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi astăzi, fraţilor, căci s-a auzit rugăciunea noastră şi împăratul şi-a luat cuviincioasa pedeapsă; pentru aceasta, mulţumind lui Dumnezeu, să mergem în cetate, ca să-şi ia fiecare din voi banii săi".

Creştinii auzind acestea, cu un cuget au strigat toţi: "Dacă am voit să-i dăm împăratului celui păgîn, acum, oare, să nu-i dăruim Împăratului cerului şi al pămîntului, Cel ce ne-a dăruit viaţa noastră?" Iar sfîntul lăudîndu-le sîrguinţa lor, a poruncit să-şi ia fiecare a treia parte din cele ce a dat, iar cu cealaltă avuţie să zidească o casă de săraci şi de străini, spital, casă de bătrîni şi de sărmani.

Sfîntul Vasile avea şi acest dar: pe cînd slujea şi înălţa Sfintele Daruri, cunoştea că vine darul Sfîntului Duh, printr-un semn ca acesta: Porumbelul acela de aur, care era deasupra dumnezeieştii Mese, cea cu Sfintele Daruri, mişcîndu-se de dumnezeiasca putere, de trei ori se clătina.

Odată, slujind fericitul şi înălţînd Sfintele, nu s-a făcut obişnuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mişcare, însemna pogorîrea Duhului Sfînt. Drept aceea, Vasile gîndind la aceasta, a văzut un diacon din cei ce ţineau ripidele făcînd semn spre o femeie ce sta înaintea altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze diaconul acela de la Sfînta Masă, şi şapte zile i-a dat canon ca să postească şi să se roage, şi fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averile lui să le dea la săraci.

Deci, dintr-acea vreme Sfîntul Vasile a poruncit ca să fie în biserică înaintea altarului perdele şi îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vreuna a privi în altar în vremea dumnezeieştii slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să fie gonită din biserică şi de Sfînta Împărtăşire să se despartă.

Într-acea vreme tulbura Biserica lui Hristos Valens (364-378), împăratul cel orbit cu eresul arian, care pe mulţi episcopi drept- credincioşi izgonindu-i din scaunele lor, a ridicat pe arieni în locurile acelora; iar pe

alţii mici la suflet şi fricoşi i-a silit ca să se învoiască cu eresul lui. Deci, se mînia şi se tulbura văzînd pe Sfîntul Vasile pe scaunul său, fiind fără temere şi în credinţa sa fiind nemişcat ca un stîlp, şi pe alţii sprijinindu-i şi sfătuindu-i să se depărteze de eresul arian ca de un lucru urît de Dumnezeu. Împăratul, străbătînd stăpînirea sa, şi pe cei dreptcredincioşi pretutindeni chinuindu-i mult, a mers la Antiohia şi în Cezareea Capadociei, îngrijindu-se cu dinadinsul să aducă pe Vasile la unirea ariană. Deci a îndemnat pe voievozii săi, pe boieri şi pe sfetnici cu rugăminte, cu făgăduinţe şi cu îngroziri să sfătuiască pe Vasile spre a face voia lui.

De aceea, supărau foarte mult pe sfîntul cei de un gînd cu împăratul; dar încă şi femeile cele de neam mare şi care aveau cunoştinţă cu împăratul, trimiteau pe eunucii lor la sfîntul, sfătuindu-l şi îndemnîndu-l să vină la unirea gîndului împărătesc; dar nimic n-au sporit, pentru că n-au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărît.

După aceea, Modest, eparhul, cu mai multă îndîrjire s-a sculat asupra lui; deoarece chemîndu-l la sine şi neputînd să-l plece cu momeli la credinţa împărătească, îl îngrozea cu mînie. Iar sfîntul, la îngrozirile lui, cu îndrăzneală a răspuns: "Averile mele voieşti să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăţi, iar pe mine nu mă vei sărăci. Dar, socotesc că aceste haine vechi ale mele şi aceste puţine cărţi, în care este toată bogăţia mea, nu-ţi trebuiesc; de izgonire nu mă tem, pentru că al meu este tot pămîntul, sau mai bine să zic, al lui Dumnezeu. De chinuri nu mă îngrijesc, care mă vor duce la doritul sfîrşit, şi cu acestea bine îmi vei face, căci mai degrabă mă vei trimite la Dumnezeul meu".

Modest a zis: "Nimeni n-a vorbit cu mine cu aşa îndrăzneală". Iar sfîntul i-a răspuns: "Căci nu ţi s-a întîmplat să vorbeşti cu vreun episcop. Noi întru celelalte arătăm smerenie şi blîndeţe, însă cînd cineva voieşte să ia de la noi pe Dumnezeu şi dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijim de nici unul". La sfîrşit Modest a zis: "Să te gîndeşti pînă dimineaţă, căci la pierzare te voi da". Iar el a răspuns: "Eu dimineaţă acelaşi voi fi; însă voiesc ca şi tu să fii neschimbat în cuvîntul tău". Nişte cuvinte îndrăzneţe ca acestea, ale Sfîntului Vasile, le-a spus Modest împăratului, iar el i-a poruncit să nu-l supere mai mult.

Sosind praznicul Arătării Domnului (Botezul), împăratul, ca şi cum vrînd să placă puţin lui Vasile, a intrat în biserica lui şi, privind la buna podoabă şi la rînduiala bisericii, la cîntarea şi la rugăciunea credincioşilor luînd aminte, se uimea; căci n-a văzut niciodată într-ale sale biserici ariene o rînduială şi bună podoabă ca aceea. Acolo, Sfîntul Vasile, apropiindu-se de împărat, grăia către el cuvinte dumnezeieşti, iar nu omeneşti, pe care le-a auzit şi Grigorie de Nazianz - fiindcă se întîmplase atunci acolo, care a şi scris despre aceea. De atunci împăratul a început a fi mai bun către Vasile.

Însă, ducîndu-se în Antiohia, iarăşi s-a schimbat spre mînie împotriva lui Vasile, fiind învăţat de oamenii cei răi; la clevetirea acestora plecîndu-se, a judecat să izgonească pe Vasile. Cînd voia să iscălească hotărîrea, scaunul pe care şedea împăratul s-a mişcat, iar condeiul cu care voia să scrie i s-a stricat. A luat al doilea condei, dar şi acela s-a stricat, la fel şi al treilea, apoi mîna i-a tremurat şi frica a căzut peste dînsul; iar el cunoscînd puterea lui Dumnezeu, a rupt hîrtia.

Atunci vrăjmaşii dreptei credinţe, arienii, stăruiau la împărat ca să-i facă rău lui Vasile. Deci s-a trimis de împărat un senator, Anastasie, ca să aducă pe Vasile în Antiohia. Ajungînd în cetatea Cezareea şi spunînd lui Vasile porunca împăratului, sfîntul a răspuns: "Eu, fiule, mai înainte cu puţine zile m-am înştiinţat că împăratul, supunîndu-se sfatului nepricepuţilor oameni, trei condeie a sfărîmat, vrînd să iscălească hotărîrea mea pentru surghiun şi să întunece adevărul. Dar condeiele cele nesimţitoare au oprit pornirea lui, preferînd să se strice, decît să slujească la nedreapta lui judecată".

Fiind adus în Antiohia, a stat înaintea judecăţii eparhului, care l-a întrebat de ce nu se ţine de credinţa împăratului. Sfîntul Vasile a răspuns: "Să nu fie aceea ca, abătîndu-mă de la dreapta credinţă creştinească, să urmez necuratei învăţături ariene; căci credinţa în Unul Dumnezeu am primit-o de la părinţi, spre a o slăvi". Judecătorul îl îngrozea cu moartea. Însă el a răspuns: "Să-mi fie mie ca pentru adevăr să pătimesc şi din legăturile trupeşti să mă dezleg; pentru că aceasta de multă vreme o doresc, dar voi să nu vă schimbaţi făgăduinţa voastră". Eparhul a vestit despre aceasta împăratului, spunîndu-i că bărbatul acela

este mai presus de îngrozire, căci este neschimbată credinţa lui, nemişcată şi neslăbită inima lui. Iar împăratul, umplîndu-se de mînie, se gîndea cum ar putea să piardă pe Vasile.

Într-acea vreme, Galatie, fiul împăratului, s-a îmbolnăvit de o durere mare şi deznădăjduindu-se, era aproape de moarte. Maica aceluia, venind la împăratul, se certa cu dînsul, zicînd: "Pentru că ai nedreaptă credinţă în Dumnezeu şi faci rău arhiereului lui Dumnezeu, pentru aceea moare fiul meu".

Auzind acestea Valens, a chemat pe Vasile şi i-a zis: "Dacă sînt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinţei tale, să faci sănătos pe fiul meu cu rugăciunile tale". Răspuns-a sfîntul: "De te vei uni, împărate, cu credinţa cea dreaptă şi vei dărui pace Bisericilor, apoi fiul tău va fi viu".

Împăratul, făgăduind să împlinească aceasta, îndată Sfîntul Vasile, rugîndu-se lui Dumnezeu pentru viaţa fiului împăratului, l-a făcut sănătos. Apoi a liberat pe Vasile cu cinste la scaunul său. Arienii auzind şi văzînd acestea, cîrteau în inimile lor pline de zavistie şi de răutate şi ziceau împăratului: "Şi noi putem să facem aceasta". După aceea au înşelat pe împăratul, încît a îngăduit a se boteza fiul său.

După ce arienii l-au botezat, îndată a murit în mîinile lor. Aceasta văzînd-o cu ochii săi, cel mai sus pomenit Anastasie, a spus-o împăratului Valentinian (364-375), adică fratelui lui Valens, care împărăţea în Apus, împăratul Răsăritului. El, mirîndu-se de o minune ca aceea, a preamărit pe Dumnezeu. Apoi Sfîntului Vasile i-a trimis multă avere, prin mîinile lui Anastasie, pe care Vasile luînd-o, a zidit prin cetăţi spitale, în eparhia sa, şi a miluit mulţime de săraci şi de neputincioşi.

Sfîntul Grigorie de Nazianz povesteşte că Sfîntul Vasile a tămăduit şi pe Modest eparhul, acel care era vrăjmaş sfîntului, pe cînd acela se îmbolnăvise foarte rău şi căuta ajutor cu smerenie în boala sa, la sfintele lui rugăciuni. Apoi multă vreme trecînd, a venit după Modest alt eparh în ţara aceea, anume Eusebiu, rudenia împăratului.

Era în zilele acelea, în Cezareea, o văduvă tînără, bogată şi foarte frumoasă, anume Vestiana, fiica lui Arax, care era senator al mai marelui sfat; pe acea văduvă, Eusebiu eparhul voia s-o dea cu sila în însoţirea unui om cu boierie. Dar ea, fiind cu mintea întreagă şi vrînd să păzească curăţia văduviei sale neprihănită, nu voia să se mărite după bărbat. Cînd a înţeles că vor s-o dea cu sila, a fugit la biserică şi a alergat la Sfîntul Vasile, arhiereul lui Dumnezeu.

El, primind-o spre apărare, nu voia s-o dea oamenilor care veniseră după dînsa. Apoi a trimis-o în taină în mănăstirea de fecioare, la sora sa, Cuvioasa Macrina. Drept aceea, eparhul, supărîndu-se pe Sfîntul Vasile, a trimis pe ostaşii săi să ia cu sila din biserică pe acea văduvă. Dar, negăsind-o, a poruncit s-o caute în camera sfîntului, unde îngerii petreceau; iar eparhul fiind necurat, credea că Vasile o ţine la dînsul pentru păcat. Negăsind-o nicăieri, a chemat pe Vasile la dînsul şi l-a certat foarte aspru, voind a-l pune la grele chinuri ca să-i dea pe acea văduvă. Sfîntul Vasile era gata la toate chinurile, zicînd: "De vei porunci să se strivească cu fiare corpul meu, îmi vei tămădui pîntecele meu, căci mă vezi că sînt bolnav".

În acel timp s-au înştiinţat cetăţenii despre cele ce se făceau, şi ridicîndu-se cu toţii, nu numai bărbaţii, ci şi femeile, alergară cu arme şi ciomege la curtea eparhului, voind a-l ucide pentru sfîntul părinte, păstorul lor. Dacă Sfîntul Vasile n-ar fi potolit poporul, l-ar fi ucis pe eparh, care, văzînd atîta tulburare în popor, s-a temut foarte mult şi a eliberat pe sfînt, fără a-l supune la vreo pedeapsă.

Eladie, fostul ucenic al marelui Vasile, însuşi văzător şi urmaş al minunilor lui la moştenirea scaunului său, bărbat îmbunătăţit şi sfînt, a spus un lucru nemincinos ca acesta: "Un boier drept- credincios, anume Proterie, cercetînd Locurile Sfinte, a gîndit să dea pe fiica sa într-una din mănăstiri, să slujească lui Dumnezeu. Dar diavolul, care de la început urăşte binele, a împins pe o slugă a lui Proterie spre dorirea fiicei stăpînului său. Văzînd sluga că acest lucru este greu, spre care nici nu îndrăznea, simţindu-se nevrednic, a mers la un vrăjitor care locuia în acea cetate, căruia i-a spus toată dorinţa sa, şi i-a făgăduit să-i dea mult aur dacă va face cu farmecele sale să ia de soţie pe fiica stăpînului său.

La început vrăjitorul n-a voit, apoi mai pe urmă a zis: "De vei voi, te voi trimite la stăpînul meu, diavolul, şi el îţi va ajuta la aceasta, dacă vei face şi tu voia lui"; iar acel ticălos rob a zis: "Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci". Fermecătorul a zis: "Te vei lepăda de Hristos al tău şi vei da scrisoare pentru aceasta?". Iar el a zis: "Gata sînt, numai să-mi cîştig dorinţa mea". Vrăjitorul a răspuns: "De făgăduieşti aşa, apoi şi eu îţi voi fi de ajutor".

Luînd o hîrtie, a scris diavolului astfel: "De vreme ce mi se cade a mă sîrgui, stăpîne al meu, ca să mă lepăd de creştineasca credinţă şi să vin spre a ta stăpînire, întru înmulţirea părţii tale, iată trimit la tine acum pe tînărul care va aduce scrisoarea mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; şi te rog să-i dai ajutor să-şi cîştige dorinţa sa, ca şi eu întru aceasta să mă preamăresc şi cu mai mare sîrguinţă să cîştig pe mulţi care îţi vor fi plăcuţi".

O scrisoare ca aceasta scriind către diavol, a dat-o acelui tînăr şi l-a trimis, zicîndu-i: "Să mergi în această oră a nopţii şi să stai la mormintele păgîne, să ridici hîrtia în văzduh şi-ţi vor sta de faţă cei ce te vor duce la diavolul". Iar el, ticălosul, degrabă s-a dus şi ajungînd la morminte, a început a chema pe diavoli în ajutor. De îndată duhurile viclene s-au arătat în faţa lui şi cu bucurie au dus pe cel înşelat la stăpînul lor; apoi văzîndu-l că şedea pe scaun înalt şi înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor şi, luînd-o, diavolul a zis către tînăr: "Crezi în mine?". Iar el a zis: "Cred". Şi diavolul i-a zis: "Te lepezi de Hristos al tău?".

Iar ticălosul a zis: "Mă lepăd". Satana i-a zis: "De multe ori mă înşelaţi voi creştinii; cînd vă trebuie ajutorul meu, veniţi la mine, iar după ce vă împliniţi dorinţa voastră, iarăşi vă lepădaţi de mine şi vă apropiaţi de Hristos al vostru; iar El, ca un bun şi iubitor de oameni, vă primeşte. Voiesc să-mi faci zapis, cum că te lepezi de bunăvoie de Hristos şi de Botez şi făgăduieşti ca să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veşnica muncă în ziua judecăţii; şi aşa eu îndată voi împlini dorinţa ta". Iar tînărul a scris precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete a trimis pe diavolul desfrînării şi a aprins pe fecioara aceea de nesăţioasa dragoste către acest tînăr, încît neputînd răbda patima trupească, a căzut la pămînt, rugîndu-se de tatăl său: "Miluieşte-mă, miluieşte-mă pe mine, fiica ta, şi mă dă ca soţie acelui tînăr al nostru, pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, în scurt timp mă voi omorî şi vei da seamă pentru mine în ziua judecăţii".

Auzind aceasta tatăl, s-a înspăimîntat şi se tînguia, zicînd: "Vai mie păcătosul, cum s-a întîmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, voiam să te logodesc cu Mirele ceresc, ca să fii vieţuitoare împreună cu îngerii, şi ca totdeauna să preamăreşti pe Dumnezeu în psalmi şi în cîntări duhovniceşti, şi prin tine nădăjduiam ca şi eu să fiu mîntuit. Iar tu fără ruşine îmi vorbeşti pentru unirea nunţii. Să nu mă pogori cu mîhnire în iad, să nu-ţi ruşinezi neamul tău cel bun, însoţindu-te cu o slugă". Iar ea întru nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicînd într-una: "De nu vei face după dorinţa mea, atunci singură mă voi ucide".

Tatăl ei, nepricepînd ce să facă, după sfatul rudelor şi al prietenilor săi, a lăsat ca mai bine să fie voia ei, decît să o piardă; deci chemînd pe sluga lui, i-a dat de soţie pe fiica sa şi avere multă; apoi a zis către dînsa: "Mergi, fiică ticăloasă şi pătimaşă după bărbat; însă mi se pare că mult te vei căi pe urmă şi nu-ţi va fi de nici un folos".

Săvîrşindu-se nedreapta însoţire şi diavoleasca lucrare împlinindu-se, după cîtăva vreme au observat şi alţii că acel tînăr nu intră în Biserică şi cu Sfintele Taine nu se împărtăşeşte. De aceea, au spus ticăloasei sale soţii, zicîndu-i: "Nu ştii că bărbatul tău, pe care l-ai ales, nu este creştin, ci străin de credinţa lui Hristos?". Ea, auzind aceasta s-a umplut de mîhnire şi, aruncîndu-se la pămînt, a început să-şi lovească obrazul şi să-şi bată pieptul cu pumnii, strigînd: "Nimeni neascultînd de părinţii săi, nu s-a mîntuit vreodată. Cine va spune ruşinea tatălui meu, vai mie, ticăloasa, în cîtă pieire am căzut astăzi; de ce m-am născut? Şi născîndu-mă de ce n-am pierit?"

Astfel tînguindu-se ea, a auzit bărbatul ei şi a alergat la dînsa, întrebînd-o despre pricina tînguirii. Cunoscînd lucrul, dînsul a început a o mîngîia, zicînd că nu sînt adevărate cele despre dînsul, şi îi spunea că este creştin. La cuvintele lui puţin mîngîietoare, dînsa a zis: "De vei voi ca să mă încredinţezi cu adevărat, iar ticălosul meu de suflet să fie fără grijă, să mergi dimineaţă cu mine în Biserică şi înaintea mea să te împărtăşeşti cu Sfintele Taine şi atunci te voi crede".

Ticălosul ei bărbat, văzînd că nu poate tăinui acel lucru, a fost nevoit a-i spune toate cele petrecute şi cum s-a dat diavolului. Ea, căpătînd curaj şi scuturîndu-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfîntul Vasile şi a strigat: "Miluieşte-mă, ucenice al lui Hristos, miluieşte-mă pe mine, care n-am ascultat pe părintele meu şi diavolescului sfat m-am supus".

Povestindu-i toate cele petrecute cu bărbatul său, iar sfîntul chemîndu-l, l-a întrebat dacă sînt adevărate toate cele spuse despre dînsul de femeia sa. El cu lacrimi în ochi a răspuns: "Adevărat, sfinte al lui Dumnezeu, aşa este; de voi tăcea, faptele mele vor striga". Şi i-a povestit cum s-a dat diavolilor, iar sfîntul a zis: "Voieşti să te întorci iarăşi la Dumnezeul nostru, Iisus Hristos?". Tînărul a răspuns: "Da, voiesc, dar nu pot". Vasile l-a întrebat pentru ce nu poate, iar tînărul i-a răspuns: "Pentru că m-am lepădat de Hristos şi diavolului m-am încredinţat cu zapis". Iar Vasile a zis: "Nu te mîhni de aceasta; căci Dumnezeu este iubitor de oameni şi primeşte pe cei ce se pocăiesc".

Atunci femeia lui, aruncîndu-se la picioarele sfîntului, îl ruga, zicîndu-i: "Ucenice al lui Hristos, cît poţi, ajută-ne nouă!"; iar sfîntul a grăit către tînăr: "Dar crezi că te vei mîntui?" Iar el a zis: "Cred, Doamne, ajută necredinţei mele!". Luîndu-l sfîntul de mînă, a făcut pe dînsul semnul Sfintei Cruci şi l-a închis la un loc, înăuntrul sfintelor ogrăzi; apoi a poruncit ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu.

Singur a petrecut acolo trei zile, rugîndu-se lui Dumnezeu; după care sfîntul, cercetîndu-l, l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Tînărul a răspuns: "Într-o mare primejdie mă aflu, stăpîne; nu pot răbda chiotul diavolesc, înfricoşările, săgetăturile şi lovirea pietrelor, pentru că, ţinîndu-mi zapisul, mă ocărăsc, zicîndu-mi: "Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine"". Sfîntul i-a zis: "Nu te teme, fiule, şi numai să crezi". Dîndu-i puţină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii şi iarăşi l-a închis. După puţine zile, cercetîndu-l din nou, i-a zis: "Cum te afli, fiule?". Iar tînărul a răspuns: "De departe aud îngrozirile şi chiotul, iar pe dînşii nu-i văd". Apoi, dîndu-i puţină mîncare şi rugîndu-se pentru dînsul, l-a închis din nou şi s-a dus.

După patru zile, a venit din nou la dînsul şi l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Iar el a răspuns: "Acum sînt bine, sfinte părinte; pentru că te-am văzut pe tine în vis, luptîndu-te pentru mine şi biruind pe diavolul". Deci, sfîntul, făcînd rugăciuni, l-a scos din închisoare şi l-a dus în chilia sa. A doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi şi tot poporul cel iubitor de Hristos, şi le-a zis: "Să preamărim, fraţilor, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că iată, Bunul Păstor voieşte să ia pe umeri oaia cea pierdută şi s-o aducă în Biserică. Deci se cade să ne rugăm în această noapte bunătăţii Lui, ca să biruiască şi să ruşineze pe vrăjmaşul sufletelor noastre". Atunci s-a adunat poporul în Biserică şi a făcut rugăciuni de toată noaptea pentru tînărul ce se pocăia, strigînd: "Doamne miluieşte!".

Făcîndu-se ziuă, Vasile a luat pe tînăr de mînă şi l-a dus cu tot poporul în biserică, cîntînd psalmi şi laude. Şi iată diavolul, fără ruşine, a venit pe nevăzute cu toată puterea sa pierzătoare, vrînd să răpească pe tînăr din mîinile sfîntului. Iar tînărul a început a striga: "Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă!". Diavolul tăbărîse asupra tînărului cu atîta îndrăzneală şi neruşinare, încît pe Sfîntul Vasile îl zgîria, trăgînd la dînsul pe tînăr. Întorcîndu-se fericitul, a zis către diavol: "Neruşinat pierzător de suflete, începător al întunericului şi al pierzării, oare nu-ţi ajunge ţie a ta pierzare, pe care ai adus-o ţie şi celor ai tăi?

Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?" Iar diavolul a strigat către dînsul: "Mă nedreptăţeşti, Vasile!". Şi acest glas diavolesc l-au auzit mulţi. Iar arhiereul a zis: "Să te certe pe tine Domnul, diavole!". Iar diavolul iarăşi a zis către dînsul: "Vasile, mă nedreptăţeşti, că nu eu am mers la dînsul, ci el la mine şi s-a lepădat de Hristos al tău, dîndu-mi zapisul pe care îl am în mîinile mele, iar în ziua judecăţii îl voi aduce înaintea Celui de obşte Judecător".

Vasile a zis: "Bine este cuvîntat Domnul Dumnezeul meu, că nu-şi va lăsa poporul mîinile în jos, rugîndu-se, pînă nu vei da zapisul!". Întorcîndu-se sfîntul către popor, a zis: "Înălţaţi mîinile voastre în sus şi strigaţi: Doamne miluieşte!". Poporul, înălţînd mîinile spre cer, a strigat cu lacrimi: "Doamne miluieşte!", multă vreme, şi iată a venit zapisul tînărului acela, purtat prin văzduh, văzîndu-l toţi, şi s-a dat Fericitului Vasile în mîini. Sfîntul, luînd zapisul, s-a bucurat şi a dat mulţumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tînăr: "Cunoşti, frate, zapisul acesta?" Tînărul a răspuns: "Da, sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mîna mea". Marele Vasile l-a rupt îndată bucăţi, înaintea tuturor şi l-a ars; apoi, ducînd pe tînăr în biserică, l-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine şi pe popor l-a ospătat din belşug. Pe tînăr, mult învăţîndu-l şi dîndu-i canonul cel cuviincios, l-a dat femeii lui, care cu negrăit glas slăvea şi mulţumea lui Dumnezeu.

Acelaşi bărbat vrednic de credinţă, Eladie, povestea şi aceasta despre Sfîntul Vasile: Într-una din zile, Cuviosul nostru părinte Vasile, fiind luminat de darul lui Dumnezeu, a zis către clerul său: "Veniţi fiilor după mine, să vedem împreună slava lui Dumnezeu şi să preamărim pe Stăpînul nostru". Şi a ieşit afară din cetate, neştiind nimeni unde voieşte să meargă. Un prezbiter, cu numele Anastasie, care vieţuia într-un sat, avea de soţie o femeie cu numele Teognia, cu care a trăit patruzeci de ani în feciorie; şi se socotea Teognia de către mulţi că este neroditoare, pentru că nimeni nu ştia curăţia feciorei lor, cea păzită în taină. Anastasie avea duhul lui Dumnezeu, pentru sfînta sa viaţă, şi era bărbat înainte-văzător; căci într-acea vreme, văzînd mai înainte cu duhul, că Vasile are să-l cerceteze, a zis către femeia sa, Teognia: "Eu mă voi duce la cîmp să lucrez pămîntul, iar tu doamnă, sora mea, să împodobeşti casa şi la nouă ceasuri din zi să aprinzi lumînări şi să ieşi în întîmpinarea Sfîntului Vasile, arhiepiscopul, pentru că vine să ne cerceteze pe noi păcătoşii". Ea, mirîndu-se de cuvintele bărbatului său, a îndeplinit porunca. Sfîntul Vasile, fiind nu departe de casa lui Anastasie, l-a întîmpinat Teognia şi i s-a închinat. Vasile a zis: "Cum te afli doamnă Teognia?". Ea, auzind că o cheamă pe nume, s-a înspăimîntat şi a răspuns: "Sînt sănătoasă, stăpîne sfinte".

Fericitul i-a zis: "Unde este domnul Anastasie, fratele tău?". Ea a răspuns: "Nu-mi este frate, ci bărbat, şi s-a dus la cîmp să lucreze pămîntul". Vasile a zis: "A venit şi este în casă, nu te îndoi". Auzind aceste cuvinte, s-a umplut de mai multă spaimă că sfîntul a ştiut mai înainte toată taina lor; şi tremurînd, a căzut la picioarele sfîntului şi i-a zis: "Roagă-te pentru mine păcătoasa, sfinte al lui Dumnezeu, că mari şi minunate lucruri văd în tine!". Sfîntul s-a rugat pentru dînsa înaintea tuturor, şi a intrat în casă.

Intrînd el în casa prezbiterului, l-a întîmpinat singur Anastasie şi, sărutînd picioarele sfîntului, a zis: "De unde mie aceasta, că a venit arhiereul Domnului meu la mine?". Arhiereul a răspuns: "Bine că te-am aflat, ucenice al lui Hristos, să mergem în biserică şi să facem dumnezeiasca slujbă". Căci se obişnuise prezbiterul acela ca în toate zilele să postească, afară de sîmbăta şi duminica, şi nu gusta nimic decît numai pîine şi apă. Cînd au ajuns în biserică, Sfîntul Vasile a poruncit lui Anastasie să slujească Liturghia, dar el se lepăda zicînd: "Ştii, stăpîne, Scriptura care zice: *Cel mai mic de către cel mai mare se binecuvîntează*". Vasile a zis către dînsul: "Pe lîngă toate lucrurile tale cele bune, să ai şi ascultare". Cînd slujea Anastasie, în vremea înălţării înfricoşatelor Taine, a văzut Sfîntul Vasile şi ceilalţi care erau vrednici pe Preasfîntul Duh pogorîndu-se în chip de foc şi înconjurînd pe Anastasie.

După săvîrşirea dumnezeieştii slujbe, au intrat în casă, iar prezbiterul a pus la masă pe sfînt şi clerul său. Cînd mîncau, sfîntul a întrebat pe preot: "De unde îţi este averea şi ce fel este viaţa ta?". Preotul răspunse: "Eu, arhiereule al lui Dumnezeu, sînt om păcătos şi mă aflu supus la dajdia poporului; am două perechi de boi, cu una lucrez singur, iar cu alta sluga mea. Dintr-aceste averi, o parte este pentru odihnirea străinilor, iar alta pentru plata dajdiilor; apoi se osteneşte cu mine şi femeia mea, slujind străinilor şi mie".

Vasile a zis către dînsul: "S-o numeşti sora ta, precum şi este; apoi spune-mi şi bunătăţile tale". Anastasie răspunse: "Eu n-am făcut nimic bun pe pămînt". Atunci Vasile a zis: "Să ne sculăm şi să mergem împreună". Deci, sculîndu-se, s-au dus la un bordei şi Vasile a zis: "Să-mi deschideţi uşa aceasta". Anastasie a răspuns: "Nu, sfinte al lui Dumnezeu, să nu voieşti a intra, că nu este nimic acolo, decît numai trebuinţele de casă." Vasile a zis: "Eu pentru trebuinţele acestea am şi venit". Prezbiterul nevoind să deschidă uşa, sfîntul a deschis-o cu cuvîntul, şi intrînd, a găsit acolo un om foarte bolnav de lepră, căruia

îi căzuseră mai multe mădulare trupeşti şi nu ştia de dînsul nimeni, decît numai prezbiterul şi sora sa. Deci Vasile a zis către preot: "Pentru ce ai voit să tăinuieşti de mine această comoară a ta?". Preotul răspunse: "Stăpîne, omul acesta este mînios, pentru aceea m-am temut să ţi-l arăt, să nu greşească cu vreun cuvînt împotriva Sfinţiei Tale".

Vasile a zis atunci: "Cu bună voinţă alergi; dar să mă laşi şi pe mine să-i slujesc în această noapte, ca să fiu şi eu părtaş la plata ta". Drept aceea, a rămas fericitul Vasile singur cu cel bolnav şi, închinîndu-se, a petrecut în rugăciune toată noaptea, iar dimineaţa l-a scos cu totul sănătos. Preotul cu sora sa şi toţi cei ce erau acolo, văzînd o minune ca aceea, au mărit pe Dumnezeu. Apoi Sfîntul Vasile, după plăcuta vorbă cu preotul şi după duhovnicescul ospăţ, s-a întors la casa sa.

Auzind despre Sfîntul Vasile, Cuviosul Efrem Sirul, care vieţuia în pustie, s-a rugat lui Dumnezeu să-i arate cum este Vasile. Fiind în vedenie, a văzut un stîlp de foc, al cărui capăt ajungea la cer şi a auzit un glas de sus, zicîndu-i: "Efreme, Efreme, în ce chip vezi acest stîlp de foc, astfel este Vasile". Deci, îndată Cuviosul Efrem, luînd cu sine tălmaciul, de vreme ce el nu ştia elineşte, a mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Privind în taină de departe, a văzut pe Sfîntul Vasile mergînd la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel şi clerul care era împrejurul lui. Întorcîndu-se Efrem către tălmaci, care mergea după dînsul, i-a zis: "Mi se pare că în deşert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rînduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut". Intrînd în biserică Efrem, a stat într-un colţ, la loc ascuns, şi gîndind, zicea în sine: "Noi, suferind greutatea şi zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atîta slavă şi cinste omenească, este stîlp de foc. Mă minunez!". Astfel gîndind despre Marele Vasile, acesta s-a înştiinţat despre Efrem prin Duhul Sfînt, şi a trimis la dînsul pe arhidiaconul său, zicînd: "Să mergi la uşa bisericii cea dinspre apus, şi vei afla acolo un monah în colţul bisericii, cu barba scurtă şi mic la stat, stînd cu altul, şi îi vei zice lui: "Vino, şi să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul". Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingînd poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem şi i-a zis: "Binecuvintează, părinte, să intrăm în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Efrem, prin tălmaci înţelegînd cuvîntul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: "Ai greşit, frate, pentru că noi sîntem oameni străini şi nu ne ştie arhiepiscopul". Arhidiaconul s-a dus să spună aceasta lui Vasile. În acea vreme Sfîntul Vasile citea sfintele cărţi la popor. Apoi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăşi a zis arhidiaconului: "Mergi şi spune acelui străin monah: Părinte Efreme, vino şi intră în Sfîntul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Mergînd arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem şi a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcînd metanie, a zis: "Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stîlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfînt grăieşte prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvîrşirea sfintei slujbe are să i se închine la un loc şi să-l sărute mai deoparte. Săvîrşindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfîntul Vasile în camera de vase şi, chemînd pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare şi i-a zis: "Bine ai venit, părinte, care ai înmulţit ucenicii lui Hristos în pustie, şi ai izgonit pe diavoli dintr-însa, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atîta osteneală, părinte, venind ca să vezi un păcătos? Domnul să-ţi dea plată pentru osteneala ta". Efrem, prin tălmaci, răspunzînd lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, şi s-a împărtăşit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mîini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătîndu-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfîntul Vasile: "Preasfinţite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc a mi-l da". Marele Vasile i-a zis: "Cere cele ce-ţi sînt trebuincioase, pentru că mult îţi sînt dator pentru osteneala ta; căci atîta cale ai suferit pentru mine". Cinstitul Efrem i-a zis: "Ştiu, părinte, că toate cîte vei cere de la Dumnezeu, îţi dă; deci, voiesc ca să te rogi bunătăţii Lui ca să-mi dea ştiinţa să grăiesc elineşte". Iar el a răspuns: "Este mai presus de puterea mea să-ţi împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădăjde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte şi povăţuitorule al pustiei, şi să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să asculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: Voia celor ce se tem de El va face şi rugăciunea lor va auzi şi îi va mîntui pe ei". Fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: "Pentru ce părinte Efrem nu primeşti sfinţire de prezbiter, fiind vrednic?"

Efrem a răspuns prin tălmaci: "Fiindcă sînt păcătos, stăpîne". Vasile i-a zis: "O! de-aş avea eu păcatele tale!". Şi i-a zis lui: "Să facem închinăciune". Apoi, fiind el la pămînt, Sfîntul Vasile şi-a pus mîna sa pe capul Cuviosului Efrem şi a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: "Grăieşte acum ca să ne ridicăm de la pămînt". Deci s-a limpezit limba lui Efrem şi a zis în limba elinească: "Mîntuieşte, milueşte, apără şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu darul Tău". Şi s-a împlinit Scriptura: *Atunci va sări şchiopul ca cerbul şi limpede va fi limba gîngavilor*. Deci au preamărit toţi pe Dumnezeu, care a făcut limba lui Efrem să vorbească elineşte. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfîntul Vasile, veselindu-se duhovniceşte. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe tălmaciul lui l-a făcut diacon şi i-a liberat cu pace.

Odată, s-au apropiat de dînsul, nelegiuitul împărat Valens, fiind în cetatea Niceea, începătorii eresului arian, cerînd ca să gonească din sobornicească Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserica s-o dea adunării lor celei ariene. Şi a făcut astfel împăratul cel rău, însuşi fiind eretic; căci a luat cu sila biserica de la cei dreptcredincioşi şi a dat-o arienilor, apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mîhnire toată mulţimea dreptcredincioşilor, a sosit acolo marele Vasile, părtinitorul şi apărătorul cel de obşte al Bisericilor; la el venind toată mulţimea celor dreptcredincioşi, cu tînguire i-au spus nedreptatea ce li s-a făcut lor de împăratul. Sfîntul, mîngîindu-i cu cuvintele sale, îndată s-a dus la împăratul în Constantinopol şi, stînd înaintea lui, i-a zis: "Cinstea împăratului iubeşte judecata". Şi înţelepciunea zice: "Dreptatea împăratului întru judecată". Deci pentru ce, împărate, ai făcut judecată nedreaptă, izgonind pe credincioşi din Sfînta Biserică şi dînd-o pe ea rău-credincioşilor?

Zis-a lui împăratul: "Iarăşi spre mustrarea mea ai venit Vasile? Nu ţi se cuvine să fii astfel". Vasile răspunse: "Se cuvine mie a muri pentru dreptate". Acolo stătea de faţă mai marele bucătar de la curtea împăratului, cu numele Demostene. Acela vrînd să ajute arienilor, a vorbit ceva, ocărînd pe sfîntul. Sfîntul a zis: "Vedem şi pe necărturarul Demostene", iar acela, neruşinîndu-se, iarăşi a grăit ceva împotrivă. Apoi sfîntul i-a zis: "Lucrul tău este ca pentru mîncări să te îngrijeşti, iar nu dogmele bisericeşti să le tulburi". Atunci a tăcut Demostene ruşinat.

Împăratul, pe de o parte mîniindu-se şi pe de alta ruşinîndu-se, a zis lui Vasile: "Să mergi tu între ei, însă astfel să judeci, încît să nu te afli ajutînd pe poporul credinţei tale". Sfîntul a răspuns: "De voi judeca cu nedreptate, să mă trimiţi şi pe mine în surghiun şi pe cei de o credinţă cu mine să-i izgoneşti, iar biserica s-o dai arienilor". Apoi sfîntul, luînd de la împărat scrisoare, s-a întors în Niceea şi chemînd pe arieni, le-a zis: "Iată, împăratul mi-a dat putere, ca să fac judecată între voi şi între credincioşi, pentru biserica pe care cu sila aţi luat-o". Iar ei i-au răspuns: "Deci judecă după judecata împăratului".

Sfîntul a zis: "Să mergeţi şi voi arienii şi voi credincioşii să închideţi biserica şi, încuind-o, s-o pecetluiţi cu peceţile, voi cu ale voastre şi aceştia cu ale lor; apoi să puneţi pe amîndouă părţile străjeri tari. Mergînd mai întîi voi, arienii, să vă rugaţi trei zile şi trei nopţi şi după aceea să vă apropiaţi de biserică. Dacă se vor deschide singure uşile bisericii cu rugăciunea voastră, apoi să fie biserica a voastră în veci; iar de nu, atunci ne vom ruga noi o noapte şi vom merge spre biserică cîntînd şi dacă se va deschide nouă, apoi s-o avem noi pe ea în veci. De nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăşi a voastră să fie biserica". Şi a fost plăcut cuvîntul acesta înaintea arienilor. Însă credincioşii se mîhneau asupra sfîntului, zicînd că nu după dreptate, ci de frica împăratului a făcut judecata. Făcîndu-se înţelegere de amîndouă părţile, a fost străjuită cu tot dinadinsul sfînta Biserică, pecetluită şi întărită.

Rugîndu-se arienii trei zile şi trei nopţi şi apropiindu-se de biserică, nu s-a făcut nici un semn, şi s-au rugat de dimineaţă pînă la al şaselea ceas (adică 12, după noi), stînd şi strigînd: "Doamne, miluieşte!", dar nu li s-au deschis uşile bisericii şi s-au întors cu ruşine. Atunci, marele Vasile adunînd pe toţi credincioşii, cu femeile şi cu copiii, au ieşit din cetate la biserica Sfîntului Mucenic Diomid; acolo făcînd priveghere de toată noaptea, au mers cu toţii la sobornicească biserică cea pecetluită, cîntînd: "Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi!". Apoi, stînd înaintea uşii bisericii, a zis către popor: "Ridicaţi mîinile voastre spre înălţimea cerului şi strigaţi cu dinadinsul: Doamne, miluieşte!". Astfel făcîndu-se, sfîntul a poruncit ca să fie tăcere şi, apropiindu-se de uşă, a însemnat-o cu semnul

Sfintei Cruci de trei ori şi a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeul creştinilor, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor".

Glăsuind poporul: "Amin", îndată s-a făcut cutremur şi au început a se sfărîma zăvoarele, au căzut întăririle, s-au dezlegat peceţile, şi s-au deschis uşile ca de un vînt şi furtună mare şi s-au lovit de zid. Sfîntul Vasile a început a cînta: *Ridicaţi boieri porţile voastre, ridicaţi porţile veşnice şi va intra Împăratul slavei.*

Vasile, intrînd în biserică cu toată mulţimea credincioşilor şi săvîrşind dumnezeiasca slujbă, a liberat pe popor cu veselie. Acea mulţime mare de arieni, văzînd minunea, s-au lepădat de credinţa lor cea rea şi s-au adăugat la cei dreptcredincioşi. Înştiinţîndu-se împăratul de dreapta judecată a lui Vasile şi de acea minune preamărită, s-a mirat foarte şi defăima urîciunea relei credinţe ariene. Însă orbindu-se de răutate, nu s-a întors la dreapta credinţă şi după aceea a pierit ticălosul. Pentru că el, fiind biruit la război în părţile Traciei, a fugit şi s-a ascuns într-o şură de paie, iar prigonitorii lui, înconjurînd claia, cu foc au aprins-o şi acolo împăratul arzînd, s-a dus în focul cel nestins. Deci a fost moartea împăratului în acelaşi an, după plecarea la Domnul a Sfîntului părintelui nostru Vasile.

Odată Petru, episcopul Sevastiei, fratele sfîntului, a fost defăimat că trăieşte cu femeia sa, pe care mai înainte de episcopie o lăsase, că nu se cade episcopului să fie cu femeie. Iar Vasile, auzind, a zis: "Bine că mi-aţi spus aceasta, că iată voi merge eu cu voi şi-l voi mustra". Apropiindu-se sfîntul de cetatea Sevastiei, Petru a ştiut cu duhul de venirea fericitului; pentru că era şi Petru plin de Duhul lui Dumnezeu, şi locuia cu femeia sa cum locuieşte un frate cu sora sa, în curăţie. Deci, a ieşit din cetate în întîmpinarea lui Vasile, ca la opt stadii şi, văzînd pe fericitul mergînd cu mulţi, a zîmbit şi a spus: "Ca la un tîlhar ai venit la mine, stăpîne şi frate". Apoi, dîndu-şi sărutare unul altuia întru Domnul, au intrat în cetate şi rugîndu-se la biserica Sfinţilor patruzeci de mucenici, au mers în episcopie. Apoi văzînd Vasile pe cumnata sa, i-a zis: "Bucură-te, buna mea, iar mai bine-zis mireasa Domnului, căci pentru tine m-am ostenit a veni aici".

Iar ea a zis către dînsul: "Bucură-te şi tu, preacinstite părinte, căci multă vreme am dorit, ca să sărut picioarele tale cele cinstite". Apoi a zis Vasile lui Petru: "Rogu-mă ţie, frate, ca în această noapte să te odihneşti în biserică, cu doamna ta". Iar Petru a zis: "Pe toate cîte vei porunci, le voi face". Făcîndu-se noapte, iar Petru odihnindu-se în biserică cu doamna sa, era acolo şi Sfîntul Vasile cu cinci bărbaţi drepţi şi le-a zis lor: "Ce vedeţi deasupra fratelui meu şi deasupra cumnatei mele?" Iar ei au zis: "Vedem pe îngerii lui Dumnezeu, adumbrindu-i şi ungînd cu aromate patul lor cel neprihănit". Vasile a zis: "Tăceţi acum, nimănui să nu spuneţi ce-aţi văzut."

A doua zi, Vasile a poruncit ca să se adune poporul, şi, înaintea tuturor, să se aducă un vas de fier, plin de cărbuni foarte aprinşi, apoi a zis: "Cinstita mea soră, să-ţi întinzi rochia ta". Ea întinzînd-o, sfîntul a zis către cei ce ţineau cărbunii: "Puneţi în rochia ei cărbunii cei aprinşi". Şi i-au pus; apoi a zis către dînsa: "Să ţii acei cărbuni în haina ta, pînă cînd îţi voi zice ţie". Şi a poruncit iarăşi ca să mai aducă alţi cărbuni aprinşi. Apoi a zis către fratele său: "Întinde-ţi, frate, felonul tău!". El l-a întins. După aceea a zis către slujitori: "Turnaţi cărbunii din vas în felon!" Ţinînd ei multă vreme cărbunii cei aprinşi în hainele lor şi rămînînd nevătămaţi, s-a înspăimîntat poporul, văzînd aceasta, şi zicea: "Domnul păzeşte pe cuvioşii săi şi îi va ferici pe pămînt". Cînd Petru şi soţia sa au aruncat cărbunii pe pămînt, nu era într-înşii miros de fum, pentru că nu li s-au ars hainele lor. Apoi Vasile a poruncit celor cinci bărbaţi drepţi să spună înaintea tuturor ceea ce au văzut. Şi au spus poporului cum au văzut pe îngerii lui Dumnezeu în biserică, adumbrind pe Fericitul Petru şi pe sora lui şi ungînd cu aromate neprihănitul lor pat. Atunci toţi au preamărit pe Dumnezeu, Care curăţeşte pe plăcuţii Săi de clevetirile omeneşti cele nedrepte.

În zilele Cuviosului nostru Vasile era în Cezareea o văduvă dintr-o familie nobilă şi foarte bogată, care petrecea în desfătări şi se tăvălea în necurăţenia desfrînării de mulţi ani. Dumnezeu, Care vrea pocăinţa tuturor, s-a atins de inima ei cu darul Său şi s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Aflîndu-se singură, se gîndea la numeroasele sale păcate şi a început a se tîngui, zicînd: "Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde dreptului Judecător, pentru atîtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat-o şi sufletul mi l-am

întinat. Vai mie, cea mai păcătoasă decît toţi, cui m-am asemănat cu păcatele, desfrînatei sau vameşului? Căci nimeni n-a greşit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atîtea răutăţi; şi de unde voi avea ştire că mă va primi Dumnezeu, pocăindu-mă?".

Astfel, tînguindu-se, şi-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinereţe pînă la bătrîneţe şi pe care le-a scris pe o bucată de hîrtie. Mai pe urmă a scris unul din păcatele cele mai grele şi cu plumb a pecetluit hîrtia. Apoi, aşteptînd vremea cînd Sfîntul Vasile mergea la biserică, a alergat la dînsul şi aruncîndu-se înaintea picioarelor lui, cu hîrtia, zicea: "Miluieşte-mă, sfinte al lui Dumnezeu, pe mine care am greşit mai mult decît toţi!". Sfîntul a întrebat-o ce voieşte de la dînsul, iar ea, dîndu-i hîrtia cea pecetluită, i-a zis: "Iată, stăpîne, toate păcatele şi fărădelegile mele le-am scris pe hîrtia aceasta şi le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut al lui Dumnezeu să nu le citeşti, nici să dezlegi pecetea, ci numai cu rugăciunea ta să le curăţeşti, căci cred că Cel ce mi-a dat gîndul acesta te va auzi cînd te vei ruga pentru mine".

Vasile, luînd hîrtia, a căutat spre cer şi a zis: "Doamne, al tău este lucrul acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atît mai vîrtos poţi să curăţeşti păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sînt numărate la tine, iar milostivirea Ta este mare şi neurmată". Acestea zicînd, sfîntul a intrat în biserică, ţinînd hîrtia în mînă şi aruncîndu-se înaintea jertfelnicului, a petrecut toată noaptea rugîndu-se pentru acea femeie. A doua zi, săvîrşind dumnezeiasca slujbă, a chemat pe femeie, i-a dat hîrtia pecetluită precum o primise, zicînd către dînsa: "Ai auzit femeie că nimeni nu poate să ierte păcatele decît numai Bunul Dumnezeu?". Iar ea a zis: "Am auzit, cinstite părinte, şi pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui".

Acestea zicîndu-le femeia, şi-a dezlegat hîrtia şi a aflat şterse toate păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Văzînd aceasta femeia, s-a spăimîntat şi bătîndu-şi pieptul, a căzut la picioarele sfîntului, strigînd: "Miluieşte-mă, robule al lui Dumnezeu, precum pentru toate fărădelegile mele ai voit şi ai rugat pe Dumnezeu, aşa şi pentru aceasta te roagă ca să fiu cu totul curăţită!". Iar arhiereul, curgîndu-i lacrimi şi făcîndu-i-se milă de dînsa, i-a zis: "Scoală-te femeie, că şi eu sînt om păcătos şi-mi trebuie şi mie milostivire şi iertare! Acela Care a curăţit păcatele tale este puternic să curăţească şi acest păcat neşters, dacă te vei feri de acum înainte de păcat şi de vei începe a umbla pe calea Domnului. Apoi nu numai iertată vei fi, ci şi slavei celei cereşti te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie şi vei afla un bărbat sfînt, anume Efrem; aceluia să-i dai această hîrtie şi să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe Iubitorul de oameni, Dumnezeu".

Femeia, după cuvîntul sfîntului, s-a dus în pustie, şi, după o cale îndelungată, a aflat chilia Fericitului Efrem şi bătînd la dînsul, a zis: "Cuvioase părinte, miluieşte-mă pe mine, păcătoasa!". Iar Efrem, ştiind cu duhul pricina venirii ei, i-a zis: "Du-te de la mine, femeie, căci şi eu sînt un păcătos, trebuindu-mi şi mie de la alţii ajutor!". Atunci ea, aruncîndu-i hîrtia, i-a zis: "Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca, rugîndu-te lui Dumnezeu, să-mi curăţească păcatul meu, cel scris în hîrtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curăţit; iar tu pentru un păcat să nu te leneveşti a te ruga, pentru că la tine sînt trimisă".

Cuviosul Efrem i-a zis: "Nu, fiindcă cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atît mai vîrtos Îl poate ruga pentru un singur păcat. Deci du-te şi nu sta, ca să-l afli între cei vii, mai înainte pînă a nu se duce la Domnul". Ea, închinîndu-se cuviosului, s-a întors în oraş. Apoi, intrînd în cetate, a sosit la îngroparea Sfîntului Vasile, pentru că acum murise şi se ducea sfîntul lui trup la mormînt. Dar femeia întîmpinîndu-l, a început a striga cu multă tînguire, aruncîndu-se la pămînt şi zicînd către dînsul, ca şi cînd ar fi fost viu: "Vai mie, sfinte al lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei, pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieşi din corp! Iată m-am întors în zadar, suferind atîta osteneală în pustie. Dumnezeu să vadă şi să judece între mine şi între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor şi la altul m-ai trimis".

Zicînd acestea, a aruncat hîrtia deasupra patului sfîntului, spunînd la tot poporul despre osteneala sa. Unul din clerici, vrînd să vadă ce este scris pe hîrtie, a luat-o şi, dezlegînd-o, n-a aflat într-însa nimic, căci toată hîrtia era curată şi a zis femeii: "Nimic nu este scris aici, dar pentru ce te osteneşti, neştiind iubirea de

oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către tine?". Văzînd poporul această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat o asemenea putere robilor săi, şi după mutarea lor din viaţă.

Un evreu, anume Iosif, locuia în Cezareea şi era doctor atît de iscusit, încît cunoştea pe omul care era să moară cu patru sau cinci zile mai înainte. Purtătorul de Dumnezeu, Părintele nostru Vasile, mai înainte văzînd cu duhul întoarcerea lui către Hristos, care avea să fie, îl iubea foarte mult şi adeseori îl chema la dînsul şi îl povăţuia să se lase de legea lui şi să primească Sfîntul Botez; iar Iosif se ferea, zicînd: "În credinţa în care m-am născut, în aceea voiesc să mor". Sfîntul i-a zis: "Să mă crezi pe mine, că nici eu, nici tu nu vei muri, pînă ce nu te vei naşte din apă şi din Duh; căci fără de acest dar nu-ţi este cu putinţă să intri în împărăţia lui Dumnezeu. Oare părinţii tăi nu s-au botezat în nor şi în mare? Ei au băut din piatra care era preînchipuire a lui Hristos, piatra duhovnicească, Care S-a născut din Fecioara pentru mîntuirea noastră şi pe care părinţii tăi L-au răstignit; dar fiind îngropat, a înviat a treia zi, apoi înălţîndu-Se la ceruri, a şezut de-a dreapta Tatălui şi de acolo va veni să judece viii şi morţii".

Sfîntul îi spunea multe şi folositoare cuvinte, dar evreul rămînea în necredinţa sa. Cînd a sosit vremea ducerii sfîntului la Dumnezeu, s-a îmbolnăvit şi a chemat pe evreu, trebuindu-i ajutor doctoricesc de la dînsul, şi i-a zis: "Ce ţi se pare de mine, Iosife?" El, pipăind vinele sfîntului, a zis către paznici: "Să gătiţi toate cele de îngropare, că va muri îndată." Iar Vasile i-a zis: "Nu ştii ce grăieşti". Evreul răspunse: "Să mă crezi stăpîne, că astăzi pînă a nu apune soarele, vei muri". Vasile i-a zis: "De voi rămîne pînă dimineaţă la ceasul al şaselea, atunci ce vei zice?" Iosif răspunse: "Să mor eu". Sfîntul i-a zis: "Cu adevărat să mori păcatului şi să viezi Domnului". Evreul a zis: "Ştiu ce grăieşti, stăpîne; iată mă jur ţie că de vei fi viu pînă mîine, apoi voi face voia ta".

Deci, Sfîntul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i prelungească viaţa pînă a doua zi pentru mîntuirea evreului; şi a dobîndit cererea. A doua zi a trimis să-l cheme şi Iosif nu credea pe sluga care-l chema, că, adică Vasile să fie viu; însă s-a dus, vrînd să-l vadă mort. Dar, văzîndu-l că este viu, a căzut la picioarele lui cu inimă curată şi a spus: "Mare este Dumnezeul creştinilor şi nu este alt Dumnezeu afară de El; deci mă lepăd de evreimea cea urîtă de Dumnezeu şi mă apropii de adevărata credinţă creştinească; porunceşte, sfinte părinte, să-mi dea Sfîntul Botez, mie şi la toată casa mea".

Sfîntul Vasile i-a răspuns: "Te voi boteza eu singur cu mîinile mele". Apropiindu-se, evreul a pipăit mîna cea dreaptă a sfîntului şi i-a zis: "Neputincioase sînt puterile tale, stăpîne, şi firea a slăbit desăvîrşit; drept aceea nu vei putea singur să mă botezi". Vasile răspunse: "Avem pe Ziditorul Care ne întăreşte". Sculîndu-se, a intrat în biserică şi a botezat înaintea tuturor pe evreu şi toată casa lui, numindu-l Ioan, şi l-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine, slujind singur în acea zi şi învăţînd multe pe cel botezat, despre veşnica viaţă. Dînd cuvînt de învăţătură cuvîntătoarelor sale oi, a vieţuit pînă la ceasul al nouălea; apoi, dînd tuturor cea mai de pe urmă sărutare şi iertare, a înălţat mulţumire lui Dumnezeu pentru toate negrăitele Lui daruri; şi, fiind încă rugăciunea în gura lui, şi-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu. Deci, s-a dus arhiereul şi marele cuvîntător în viaţa de veci, în ziua dintîi a lunii ianuarie, în al cinsprezecilea şi cel mai de pe urmă an al împărăţiei lui Valens şi în al patrulea an al împărăţiei lui Graţian (375-379), care a împărăţit după Valentinian, tatăl său.

Marele Sfînt Vasile a păstorit Biserica lui Dumnezeu 8 ani, 6 luni şi 16 zile; deci a vieţuit toţi anii de la naşterea sa patruzeci şi cinci (333-378). Evreul cel nou botezat, văzînd pe sfîntul răposat, a căzut în faţa lui şi a zis cu lacrimi: "Cu adevărat, robule al lui Dumnezeu, Vasile, nici acum n-ai fi murit, dacă n-ai fi voit singur".

Adunîndu-se mulţi arhierei, au cîntat psalmii cei deasupra gropii şi au îngropat cinstitele moaşte ale marelui plăcut al lui Dumnezeu, Vasile, în biserica Sfîntului Mucenic Eupsihie. Înştiinţîndu-se de aceasta Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind pe atunci episcop al cetăţii Sasima, a scris cuvîntul de îngropare, şi venind după cîteva zile, l-a citit deasupra mormîntului cu multe lacrimi, lăudînd pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Sfîntul Mucenic Vasile din Ancira
(1 ianuarie)

În această zi mai prăznuim pe Sfîntul Mucenic Vasile din Ancira, care a pătimit în vremea împărăţiei lui Iulian şi în ighemonia lui Saturnin. Acesta a fost dus mai întîi la Constantinopol şi chinuit în multe feluri: spînzurat, strujit, întins, bătut, împuns cu ţepi şi aruncat în cuptor încins, de unde a ieşit fără vătămare; apoi a fost legat în Cezareea şi acolo, fiind osîndit spre mîncarea fiarelor, s-a rugat lui Dumnezeu să se sfîrşească prin dinţii fiarelor. Apoi, fiind mîncat de o leoaică şi-a sfîrşit nevoinţa muceniciei.

Să se ştie că doi sînt Sfinţii Mucenici Vasile din Ancira: unul preot, care se cinsteşte la 23 martie; iar altul, acesta care era din cei nesfinţiţi, însă au pătimit în locuri diferite, de la împăratul Iulian şi de la ighemonul Saturnin.

Viaţa Sfîntului Ierarh Silvestru, Episcopul Romei
(2 ianuarie)

(După Metafrast, pe scurt)

Sfîntul Silvestru, născîndu-se în Roma cea veche şi crescînd în sfînta credinţă, a fost ucenic al lui Quirinus prezbiterul, om iubit de Dumnezeu şi înţelept, ortodox în credinţă, de la care învăţînd înţelepciunea cărţii şi bunele obiceiuri, în vîrsta sa cea desăvîrşită a fost foarte iubitor de străini; pentru că, din dragoste către Dumnezeu şi către aproapele, îi aducea în casa sa, le spăla picioarele, îi ospăta şi le făcea toată odihna. Odată, a venit în Roma din Antiohia un bărbat sfînt şi mărturisitor al lui Hristos, anume Timotei preotul, propovăduind Evanghelia împărăţiei; pe acela l-a primit Silvestru în casa sa şi, folosindu-se foarte mult din a lui viaţă şi învăţătură sfîntă, s-a făcut desăvîrşit în bunătăţi şi în credinţă.

Petrecînd Timotei în casa lui Silvestru un an şi cîteva luni, pe mulţi romani i-a întors la Dumnezeu, de la închinarea la idoli; pentru care lucru a fost prins de către Tarţuinius, eparhul cetăţii, şi fiind ţinut în legături şi în temniţă, şi de trei ori pe zi bătut, pentru că nu s-a supus să jertfească idolilor, apoi tăindu-i-se capul cu sabia, s-a săvîrşit; iar fericitul Silvestru luînd noaptea sfintele lui moaşte, le-a îngropat în casa sa, cu cîntările cele cuviincioase.

După aceasta, o femeie credincioasă, anume Feonisia, a zidit o biserică Sfîntului Timotei, din averea sa, cu binecuvîntarea lui Miltiade, episcopul Romei, care a şi adus într-însa moaştele sfîntului mucenic. Dar Tarţuinius, eparhul cetăţii, chemînd pe Silvestru, l-a întrebat de averea ce a rămas după Timotei şi-l silea să jertfească idolilor, dar acesta neplecîndu-se, îl îngrozea cu chinurile. Silvestru, văzînd înainte moartea cea neaşteptată, ce era să fie, a spus eparhului cuvîntul Evangheliei: *În această noapte, sufletul tău vor să-l ceară de la tine, iar cele ce te lauzi să-mi faci, acelea nu se vor întîmpla.* Eparhul, mîniindu-se de aceste cuvinte, a poruncit să lege cu lanţuri de fier pe Sfîntul Silvestru şi să-l arunce în temniţă, iar el a şezut să prînzească; şi mîncînd peşte, s-a înfipt în gîtul lui un os, pe care n-a putut să-l scoată în nici un fel şi cu nici o doctorie; pentru aceea, bolind de la ceasul prînzului pînă la miezul nopţii, a murit, după proorocia sfîntului.

A doua zi, eparhul a fost dus la mormînt de ai săi cu plîngere. Iar Silvestru a fost scos din temniţă cu bucurie de cei credincioşi şi era cinstit foarte mult, nu numai de cei credincioşi, ci şi de cei necredincioşi; căci multe din slugile curţii eparhului văzînd împlinirea proorociei lui Silvestru s-au înfricoşat şi cădeau la picioarele lui, temîndu-se să nu li se întîmple şi lor ceva rău, cum se întîmplase stăpînului lor; iar alţii s-au întors la Hristos, încredinţîndu-se prin minunea aceea.

Ajungînd sfîntul la vîrsta de 30 de ani, a fost hirotonit diacon de către Miltiade, episcopul Romei; după Miltiade s-a suit în scaunul Episcopiei Romei Silvestru, fiind ales de toţi, deoarece era ca o luminoasă

făclie în sfeşnic şi păstorea turma lui Hristos ca un alt apostol, povăţuind-o cu cuvîntul şi cu lucrul la păşunea cea mîntuitoare. Aflînd pe unii din clerici, care-şi lăsaseră rînduiala şi se îndeletniceau cu negustorii lumeşti, i-a întors iarăşi la slujirea bisericească şi i-a pus la canon, ca nimeni din cei sfinţiţi să nu se lege cu lucruri de acest fel.

Acest preasfinţit părinte a dat romanilor numiri pentru zilele săptămînilor; pentru că atunci romanii pe cea dintîi zi, pe care noi o numim duminică, ei o numeau ziua soarelui, iar pe celelalte le numeau: ziua Lunii, ziua lui Marte, ziua lui Mercur, ziua lui Iovis, ziua Venerei, ziua lui Saturn. El, înlocuind numele acelea necurate ale zeilor păgîni, a poruncit ca pe cea dintîi zi s-o numească ziua Domnului - că în acea zi a înviat Domnul nostru cu slavă, iar pe celelalte zile le-a lăsat aşa precum le numesc romanii. A aşezat încă şi aceasta, ca numai într-o sîmbătă să postească creştinii, în aceea în care a murit Hristos şi s-a pogorît în iad, ca să-l risipească şi să scoată de acolo pe strămoşul Adam cu strămoşii ceilalţi, iar în celelalte sîmbete a oprit a se posti.

În acea vreme era în Roma un balaur mare, într-o peşteră adîncă, locuind sub muntele ce se cheamă Tarpie, unde s-a zidit Capitoliul, căruia poporul necredincios îi aducea jertfe în toată luna, ca unui zeu; cînd balaurul ieşea din peşteră, vătăma văzduhul cu otrăvitoarea lui suflare, şi se făceau multe omoruri în poporul ce locuia aproape şi mai ales între copii. Elinii au zis către sfîntul: "Pogoară-te în peşteră şi fă ca balaurul, cu puterea Dumnezeului tău, să nu mai iasă afară ca să omoare oamenii şi atunci vom crede în Dumnezeul tău, ca într-un Atotputernic". Sfîntul a adunat pe toţi credincioşii cei sfinţiţi şi pe mireni şi le-a rînduit post şi rugăciune trei zile; apoi singur mai mult decît toţi, se ostenea în post şi în rugăciune.

Într-o noapte i s-a arătat în vedenie Sfîntul Apostol Petru, poruncindu-i să ia cu sine cîţiva preoţi şi diaconi şi să se ducă la peştera unde sălăşluia balaurul fără temere, apoi, săvîrşind în gura peşterii dumnezeiasca slujbă, să intre înăuntru şi, chemînd numele lui Iisus Hristos, să astupe acolo pe balaur ca să nu mai iasă niciodată. Sfîntul s-a dus la peşteră, după porunca apostolului, iar după săvîrşirea sfintei slujbe, a intrat în peşteră şi, găsind într-însa nişte uşi, le-a închis, zicînd: "Uşile acestea să nu se mai deschidă, pînă în ziua venirii a doua a lui Hristos". Astupîndu-l astfel pe balaur, l-a făcut să nu mai iasă în veci. Păgînii socoteau că Silvestru cu clerul său vor fi mîncaţi acolo de balaur, dar cînd l-au văzut că a ieşit nevătămat, s-au mirat şi de atunci, nemaivăzînd ieşirea balaurului, mulţi au cunoscut puterea adevăratului Dumnezeu, şi s-au adăugat celor credincioşi.

Împărăţind în acea vreme marele Constantin (306-337), nu era încă luminat cu Sfîntul Botez. Ieşind din Roma la război împotriva lui Liciniu, s-a ridicat în Roma prigonire de la senatorii Romei asupra creştinilor, încît erau siliţi credincioşii a jertfi idolilor, iar cei ce nu se supuneau erau munciţi în multe feluri. Pentru această pricină, Sfîntul Silvestru, luîndu-şi clerul său, a ieşit din cetate şi s-a ascuns într-un munte, ce se chema Soractes.

În acea vreme, după dumnezeiasca rînduială, împăratul Constantin a căzut într-o boală foarte cumplită şi fără leac, încît era plin de bube de la picioare pînă la cap. Erau duşi la dînsul mulţi doctori foarte înţelepţi, precum şi vrăjitori, nu numai din stăpînirea Romei, ci şi din Persia, însă nici o uşurare n-a aflat în boala sa. Mai pe urmă, slujitorii lui Jupiter din Capitoliu, apropiindu-se de împăratul, i-au zis: "De nu-ţi vei face baie de sînge de prunci şi de nu te vei scălda într-însa, fiind caldă, este cu neputinţă să te tămăduieşti; iar de vei face aşa, îndată vei fi sănătos şi nu-ţi va fi altă doctorie mai bună decît aceasta".

Împăratul a trimis pretutindeni ca să adune prunci, spre gătirea băii din sîngele lor şi s-au adunat în Capitoliu mulţime de prunci, care sugeau la sînul mamei lor. Venind ziua în care urma să fie junghierea pruncilor, împăratul mergea la Capitoliu, pentru că acolo jertfitorii aveau să-i pregătească însîngerata baie; s-au adunat mulţime de femei, care, smulgîndu-şi părul şi cu unghiile zgîrîindu-şi feţele, strigau şi cu amar se tînguiau. Întrebînd împăratul care este pricina plîngerii lor, s-a înştiinţat că sînt maicile pruncilor adunaţi spre junghiere; apoi umilindu-se, văzînd amara lor tînguire şi lacrimile, a zis: "O! cît de mare este neomenia celor ce m-au sfătuit ca să vărs sînge nevinovat! Iar dacă aş şti cu încredinţare că mă voi tămădui, mai bine este, ca eu singur să rabd durerea, decît să vărs sîngele atîtor prunci, care nici un rău nu mi-au făcut şi să umplu de neîncetată tînguire şi mîhnire pe maicile lor". Aceasta zicînd, s-a întors

la palat şi a poruncit ca să dea maicilor pe fiii lor întregi; ba încă şi aur din vistieriile împărăteşti dînd fiecăreia, le-a liberat în pace.

Preabunul Dumnezeu, văzînd o milostivire ca aceea, i-a răsplătit cu îndoită sănătate trupească şi sufletească, căci a trimis la dînsul pe Sfinţii Săi Apostoli, Petru şi Pavel, care, pe cînd el dormea, i s-au arătat în vedenie, stînd înaintea patului său. Şi i-a întrebat împăratul cine sînt şi de unde vin. Iar ei au răspuns: "Noi sîntem Petru şi Pavel, Apostolii lui Iisus Hristos, trimişi la tine ca să te povăţuim pe calea mîntuirii şi să-ţi spunem despre o baie, în care poţi să-ţi cîştigi sănătatea trupului şi a sufletului şi să-ţi făgăduim veşnică viaţă de la Dumnezeu, pentru vremelnica viaţă cea dăruită de tine pruncilor, căci i-ai cruţat. Deci să chemi la tine pe episcopul Silvestru, care se ascunde de frica ta, în muntele Soractes şi învăţătura aceluia s-o asculţi; iar el îţi va arăta baia în care te vei curăţi de toate bolile, şi vei ieşi cu sufletul şi cu trupul sănătos". Aceasta zicîndu-i sfinţii apostoli s-au dus de la dînsul.

Împăratul, deşteptîndu-se din somn, se mira de acea vedenie, şi iată a intrat doctorul la dînsul după obicei. Iar el a zis către doctor: "De acum nu-mi mai trebuie doctoria voastră, căci nădăjduiesc la dumnezeiescul ajutor". Deci l-a trimis înapoi. Apoi îndată a poruncit să caute pretutindeni pe episcopul Silvestru şi să-l aducă la sine cu cinste.

Aflînd pe Silvestru şi ducîndu-l la împărat, acesta l-a primit cu cinste şi cu dragoste, pentru că însuşi el sculîndu-se, l-a îmbrăţişat. Apoi l-a întrebat, zicînd: "Sînt la voi nişte dumnezei, care se numesc Petru şi Pavel?" Silvestru a răspuns: "Unul este la noi Dumnezeu, împărate, Care a zidit cerul şi pămîntul şi toate cele ce sînt într-însele, iar pe cei care tu îi numeşti Petru şi Pavel, aceştia nu sînt dumnezei, ci robi ai lui Dumnezeu, care au propovăduit numele lui Hristos în toată lumea, iar mai pe urmă şi sîngele şi-au vărsat pentru Domnul lor, în vremea lui Nero". Împăratul, auzind acestea, s-a bucurat, şi a zis: "Rogu-te, episcope, arată-mi chipurile acelora, dacă le ai pe icoană, ca să fiu încredinţat că sînt aceia care mi s-au arătat în vis".

Silvestru îndată a trimis pe diaconul său, ca să aducă icoana Sfinţilor Petru şi Pavel şi văzînd împăratul feţele apostolilor cele închipuite pe icoană, a zis: "Cu adevărat aceştia sînt cei văzuţi de mine". Apoi a spus cu amănuntul toată vedenia sa episcopului şi l-a rugat ca să-i arate baia în care ar putea să se cureţe de lepra cea sufletească şi trupească, după cum i-au zis apostolii, care i s-au arătat în vedenie.

Sfîntul episcop Silvestru a grăit împăratului: "Nu într-alt chip se cade ţie, împărate, ca să intri într-acea baie, dacă nu vei crede mai întîi fără de îndoire în Dumnezeul pe Care L-au propovăduit apostolii, care s-au arătat ţie". Răspuns-a împăratul: "De nu aş fi crezut că Iisus Hristos este Unul Dumnezeu, atunci niciodată nu te-aş fi chemat la mine". Sfîntul i-a grăit: "Se cuvine mai întîi să posteşti, ca astfel cu rugăciunea, cu lacrimile şi cu mărturisirea păcatelor tale să milostiveşti pe Dumnezeu. Să lepezi porfira şi coroana şapte zile şi să te închini în cămările palatului tău în sac şi în cenuşă, să faci pocăinţă, plîngînd şi căzînd la pămînt, apoi să porunceşti să se închidă templele idoleşti, iar jertfele lor să înceteze şi pe creştinii care sînt izgoniţi să-i liberezi, iar celor ce şed în legături să le dăruieşti pace; apoi să fii bun celor ce te roagă, toate cererile cele drepte să le împlineşti şi să dai din averile tale săracilor milostenie multă". Deci, a făgăduit împăratul ca toate acestea cu lucrul să le împlinească, iar episcopul, punînd mîna pe capul său, s-a rugat şi l-a pregătit pentru Botez.

Adunînd pe toţi credincioşii, le-a poruncit ca şi ei să postească şi să se roage ca să înceteze prigonirea asupra Bisericii lui Dumnezeu şi să se izgonească întunericul închinării idoleşti, iar lumina cea mîntuitoare să răsară tuturor. Sosind a şaptea zi, sfîntul a mers la împărat şi, învăţîndu-l multe despre tainele credinţei în Sfînta Treime, i-a pregătit baia Sfîntului Botez, în care a intrat împăratul şi l-a cufundat Sfîntul Silvestru, chemînd peste dînsul numele Preasfintei Treimi.

Atunci a strălucit o lumină mare din cer, mai frumoasă decît razele soarelui şi a umplut casa de multă strălucire; apoi împăratul s-a curăţit îndată de lepră, căzînd de pe trupul lui ca nişte solzi de peşte în apă şi a ieşit din baie sănătos, încît nu s-a mai văzut nici urmă din bubele ce au fost pe trupul lui. Îmbrăcîndu-se în hainele cele albe, după Sfîntul Botez, a spus singur: "Cînd m-am cufundat în apă, am simţit o mînă de

sus, întinzîndu-se şi atingîndu-se de mine". Şi îndată a poruncit ca nimeni să nu mai îndrăznească a huli pe Hristos sau a mai face rău creştinilor. Apoi a zidit în curtea sa împărătească o biserică în numele Mîntuitorului Hristos şi a poruncit ca să se boteze toţi cei ce ar voi să fie creştini; iar haine de botez albe să ia de la împărăteasca vistierie. Deci s-a botezat în acel ceas mulţime de popor şi, din zi în zi, creştea şi se înmulţea Biserica lui Hristos, iar închinarea la idoli se împuţina.

A fost multă bucurie pentru numărul mare de credincioşi, ce se afla acum în Roma, încît trebuiau să fie izgoniţi din cetate toţi cei care nu voiau să fie creştini. Dar împăratul a oprit poporul, zicînd: "Domnul nostru nu voieşte ca cineva să vie la dînsul silit, ci de se apropie cineva de bunăvoie şi cu gînd bun, pe acela îl primeşte cu milostivire. Deci, liber este fiecare să creadă cum voieşte şi să nu se prigonească unul pe altul". Acest răspuns împărătesc a înveselit şi mai mult poporul, căci îi lăsa pe toţi să vieţuiască în libera lor credinţă.

Nu numai în Roma a fost această bucurie creştinească, ci şi în toată lumea, pentru că toţi credincioşii cei chinuiţi pentru Hristos, de pretutindeni, au fost liberaţi din legături şi din temniţe; apoi s-au întors din surghiun mărturisitorii lui Hristos, precum şi cei ascunşi prin munţi şi prin pustietăţi de frica chinuitorilor şi acum mergeau fără nici o temere la locurile lor; iar prigoana şi chinurile pretutindeni au încetat.

Vrăjmaşul, nevoind a suferi pacea aceasta a Bisericii şi să vadă lumina dreptei credinţe întinzîndu-se, a îndemnat pe evrei ca să se apropie de Elena cea vrednică de laudă, mama împăratului, care se afla atunci în Bitinia, patria sa; şi au trimis la dînsa aceste cuvinte: "Bine a făcut împăratul, fiul tău că a lăsat păgînătatea şi a răsturnat templele idoleşti; însă rău a făcut de a crezut în Iisus şi-L cinsteşte ca pe Fiul lui Dumnezeu şi adevăratul Dumnezeu, căci Acela a fost un iudeu şi vrăjitor, înşelînd pe popor cu năluciri vrăjitoreşti, iar Pilat, muncindu-L ca pe un făcător de rele, L-a spînzurat pe lemn.

Dacă împăratul a căpătat sănătate, aceasta nu s-a făcut prin puterea Lui, ci cu darul lui Dumnezeu, Care a zidit cerul şi pămîntul. Deci se cuvine ţie, Împărăteasă, ca să abaţi pe fiul tău de la o rătăcire ca aceasta, ca nu cumva, supărîndu-Se Dumnezeu Cel Preaînalt, să se întîmple ceva rău împăratului". Auzind acestea Elena, a înştiinţat pe fiul său Constantin. El, citind scrisoarea, a răspuns fericitei sale mame: acei evrei care i-au spus unele ca acestea, să vie cu dînsa la Roma şi cu episcopii creştini, să fie întrebaţi de credinţă, înaintea tuturor; şi care parte va birui, acea credinţă să fie mai bună. Această poruncă a împăratului fiind adusă de către împărăteasă la cunoştinţa evreilor, îndată s-a adunat o mulţime de evrei înţelepţi şi iscusiţi în legea lor, care ştiau cuvintele proorocești şi străbătuseră elineasca învăţătură; deci fiind gata spre întrebare, au mers cu împărăteasa Elena la Roma. Între dînşii era un rabin mai înţelept, anume Zamvri, iscusit nu numai în înţelepciunea elinească, ci şi în scriptura cea evreiască, fiind şi un mare vrăjitor, în care evreii îşi puneau toată nădejdea lor, că, de nu va dovedi pe creştini cu cuvintele, apoi cu semnele sale vrăjitoreşti să-i biruiască.

Sosind ziua întrebării evreilor cu creştinii, împăratul a şezut în scaunul său cu toată suita; apoi a intrat înaintea împăratului Sfîntul Silvestru cu cîţiva tovarăşi şi episcopi, care se întîmplaseră atunci. Au intrat şi evreii care erau în număr de 120. După aceea s-a început discuţia, pe care şi împărăteasa Elena dorise s-o asculte, fiind ascunsă după perdea, iar împăratul cu suita sa asculta ce se vorbea de amîndouă părţile.

La început evreii cereau din partea creştinilor să stea la întrebări cu dînşii 12 înţelepţi; dar Sfîntul Silvestru s-a împotrivit, zicînd: "Nu spre mulţimea oamenilor nădăjduim, ci spre Dumnezeu, Care întăreşte toate, ne-am pus nădejdea, şi pe Care chemîndu-L într-ajutor, îi zicem: *Scoală-Te Dumnezeule, judecă între noi.* Iar e-vreii au zis: "Această scriptură este a noastră, căci proorocul nostru a scris aceste cuvinte, iar ţie se cade să grăieşti din ale tale scripturi, iar nu dintru ale noastre".

Silvestru a răspuns: "Într-adevăr, la început vouă v-a fost grăită Scriptura Vechiului Aşezămînt şi propovăduirile proorocești, însă aceleaşi se cuvin şi nouă, căci într-însele sînt multe grăite despre Domnul nostru Iisus Hristos. Deci, se cade ca astăzi din acelea să ne întrebăm cu voi, căci cărţile voastre s-au făcut ale noastre, iar ale noastre s-au făcut străine pentru voi, şi mai curînd veţi crede cărţilor voastre, decît în ale nostre; pentru aceasta, cu cărţile voastre vă arătăm adevărul, căruia voi vă împotriviţi.

Apoi şi dovedirea va fi mai minunată şi mai luminată dacă, luînd arma din mîna potrivnicului, cu aceeaşi armă îl vom birui". Împăratul a zis: "Drept este acest cuvînt al episcopului şi cu neputinţă este a-i grăi împotrivă, căci din scripturile voastre, o! evreilor, vor aduce creştinii mărturie despre Hristos al lor şi cu adevărat a lor va fi biruinţa, iar voi, chiar din cărţile voastre veţi fi biruiţi". Acestea zicînd împăratul, toată suita a lăudat această judecată.

Deci, au început evreii a zice către creştini astfel: Atotţiitorul Dumnezeul nostru în Cartea a doua a Legii, zice: *Vedeţi, vedeţi că Eu sînt şi nu este Dumnezeu afară de Mine.* Dar cum numiţi voi Dumnezeu pe Iisus, Care a fost om, pe Care părinţii noştri L-au răstignit şi după aceea ziceţi că sînt trei Dumnezei: Tatăl întru Care şi noi credem, Iisus, numindu-L Fiu al lui Dumnezeu, şi că al treilea Dumnezeu este Duhul. Crezînd astfel oare nu vă împotriviţi lui Dumnezeu, Ziditorul tuturor, Care ne-a învăţat că nu sînt alţi Dumnezei afară de El?" La acestea, de Dumnezeu insuflatul Silvestru a răspuns: "Dacă veţi pricepe scripturile, veţi afla că noi nimic nou nu aducem mărturisind pe Fiul lui Dumnezeu şi pe Sfîntul Duh; pentru că acestea nu sînt zise numai de noi singuri, ci de proorocii dumnezeieşti sînt spuse.

Mai înainte de toţi, David, Proorocul şi împăratul, înainte vestind vrăjmăşia părinţilor voştri asupra Mîntuitorului nostru, a zis: *Pentru ce s-au întărîtat neamurile? Şi popoarele au cugetat cele deşarte asupra Domnului şi asupra Hristosului Lui?* Deci, David grăind de Domnul şi de Hristos, nu vorbeşte despre o persoană, ci de două. Iar că Hristos este Fiu al lui Dumnezeu vesteşte acelaşi prooroc, zicînd: *Domnul a zis către Mine: Fiul Meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut.* Pentru că unul este cel ce a născut, iar altul cel născut". Împotriva acestora evreii au zis: "De vreme ce, precum grăieşti, a născut Dumnezeu, apoi tu aici pe Cel fără de patimă Îl faci pătimaş. Apoi, cum Fiul este Dumnezeu, născut sub ani şi fiinţa Sa a avut-o în vreme? Pentru că cuvîntul astăzi însemnează vreme şi nu se înţelege că este Dumnezeu veşnic".

Silvestru a răspuns: "Nu zicem noi că în Dumnezeu este pătimaşă naşterea, evreule, ci pe Dumnezeu Îl mărturisim fără patimă, iar naşterea o socotim într-acest chip: precum din minte se naşte cuvîntul. Nici nu socotim vremelnică naşterea Fiului din Tatăl, ci veşnică; căci Fiul, împreună cu Tatăl şi cu Duhul, este făcător al vremilor, iar făcătorul vremilor nu este sub vremi.

Apoi cuvîntul acela: *Eu astăzi Te-am născut,* nu însemnează pe cea de sus şi veşnica dumnezeiască naştere, ci pe cea de jos, care a fost primită în vreme şi în timp pentru mîntuirea noastră; pentru că proorocul cunoştea că Hristos Dumnezeu este mai înainte de veci, pentru aceasta şi zice: *Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului*. Vestind înainte întruparea Lui, care era să fie în vremurile cele mai de pe urmă, a zis: *Fiul Meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut*. Deci, cu aceste cuvinte, *Fiul Meu eşti Tu,* însemnează nu naşterea cea vremelnică, ci naşterea cea veşnică a Lui.

Iar cu aceasta: *Eu Te-am născut,* înseamnă naşterea Lui, care s-a petrecut sub ani; şi cînd a zis: *Eu Te-am născut*, a arătat proorocului că şi naşterea care avea să fie sub ani, Tatăl o socotea ca pe a Sa, de vreme ce cu a Lui voie avea să fie. Dar chiar şi acea zicere: *Astăzi Te-am născut*, înseamnă veşnicia naşterii lui Dumnezeu, în care nu este fapta celui ce a trecut, sau a celui ce vine, ci totdeauna a celui ce este de faţă. Iar despre Duhul Sfînt acelaşi David mărturiseşte, zicînd: *Cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit şi cu Duhul gurii Lui toate puterile lor*. Drept aceea, aici pe trei pomeneşte: pe Tată, ca Domn, pe Fiul pe care îl numeşte Cuvînt şi pe Sfîntul Duh. În alt loc zice: *Duhul Tău cel Sfînt nu-l lua de la mine*. Şi iarăşi: *Unde mă voi duce de la Duhul Tău?*

Cu aceste cuvinte proorocul arată că este Duh Sfînt şi le umple pe toate. Şi iarăşi zice: *Trimite-vei Duhul Tău şi se vor zidi.* Acestea toate nu sînt zise de David? Dar şi Moise, de Dumnezeu văzătorul, în Cartea Facerii, numeşte pe Dumnezeu, zicînd: *Să facem pe om după chipul şi după asemănare noastră;* deci, cu cine grăia atunci Dumnezeu, dacă nu vom înţelege că altă faţă era cu dînsul? Şi nu poate să zică nimeni că aici ar fi grăit Dumnezeu către cereştile puteri; pentru că singure acele cuvinte - *după chipul nostru* - nu lasă nici a gîndi la aceea, pentru că nu este chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, ca şi a îngerului; că nici firea şi puterea nu este una, ci alta este firea lui Dumnezeu şi alta a îngerilor.

Deci, se cădea ca altul să fie acela cu care a grăit Dumnezeu aceste cuvinte: *după chipul nostru.* Şi astfel se cădea să fie Acela, care era de o fire cu Dumnezeu, care grăia, adică de un chip şi o asemănare. Şi cine putea să fie astfel, dacă nu Fiul, care este de o fiinţă cu Tatăl, de o slavă şi de o putere, chipul Tatălui cel neschimbat? Deci, ce lucru nou aducem noi în mijloc? Credem şi zicem că este Tată şi Fiu şi Duh Sfînt; şi dacă neamurile acestea sînt necredincioase, şi li se pare că sînt deşarte, nu este mirare, căci nu ştiu Sfînta Scriptură; iar voi de ce nu credeţi celor ce se învaţă în cuvintele sfinţilor prooroci - dintre care nici unul nu este care să nu fi proorocit despre Mîntuitorul nostru."

Apoi dumnezeiescul acesta părinte, vrînd mai multe să grăiască despre Sfînta Treime, împăratul, tăindu-i vorba, a grăit către evrei: "Aceste cuvinte, pe care episcopul le-a pus de faţă nouă din Scriptură, o! evreilor, oare astfel sînt scrise şi în cărţile voastre?" Iar ei au răspuns: "Da". Apoi împăratul le-a zis: "Deci, la această întrebare, adică despre Sfînta Treime, mi se pare că sînteţi biruiţi". Ei au răspuns: "Nu, o! bunule împărat! Nicidecum nu poate Silvestru ca să ne biruiască, dacă şi noi vom pune înainte pe cele ce avem; pentru că avem multe cuvinte împotrivă, pe care îndată sîntem gata a le grăi, dar vedem că este de prisos vorba şi deşartă este sîrguinţa a ne întreba despre Treime, căci nu pentru aceasta acum grăieşte, dacă este unul Dumnezeu sau trei, ci despre aceasta, că adică Nazarineanul nu este Dumnezeu. Că deşi ne-am învoi ca să fie trei Dumnezei, însă de aici nu înseamnă că Iisus este Dumnezeu, căci nu a fost Dumnezeu, ci om, din om născut, şi cu oamenii păcătoşi a locuit, cu vameşii bînd şi mîncînd; şi precum se scrie în Evanghelia Lui, a fost ispitit de diavolul; apoi de ucenic a fost vîndut şi prins, batjocorit, bătut, adăpat cu fiere şi cu oţet, dezbrăcat, fiindu-i împărţite hainele Lui la sorţi, pe Cruce pironit, mort şi îngropat; cum dar unul ca acesta se poate numi Dumnezeu? Despre aceasta acum, împărate, se grăieşte împotriva creştinilor, căci pe acel Dumnezeu nou Îl propovăduiesc. Deci, de pot să zică ceva despre El şi de au mărturii, să ne spună".

Astfel zicînd ei, Sfîntul Silvestru a început a grăi: "Nu trei Dumnezei socotim noi, evreule, precum voi socotiţi, ci pe unul Dumnezeu mărturisim, Care în trei feţe sau trei ipostasuri este cinstit şi închinat de noi. Se cădea vouă, ca acele cuvinte puse împotriva întrebării voastre celei dintîi şi pe care le-am adus din ale voastre cărţi să le arătaţi că nu sînt bine zise, şi astfel la întrebare să intraţi; dar de vreme ce acum vă lepădaţi, deci să vorbim despre Domnul nostru Iisus Hristos, precum singuri voiţi.

Să începem de aici: Dumnezeu, Care pe toate întru fiinţă le-a adus, cînd a zidit pe om şi l-a văzut plecîndu-se spre tot răul, n-a trecut cu vederea lucrul mîinilor Sale, ci bine a voit ca Fiul Său, Care este cu El nedespărţit (pentru că Dumnezeu este pretutindeni), să se pogoare pînă la ale noastre hotare. Deci s-a pogorît şi, născîndu-se din Fecioară, s-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere. Iar despre aceasta, că din Fecioară avea să se nască, a proorocit dumnezeiescul Prooroc Isaia, zicînd: *Iată, Fecioara în pîntece va lua şi va naşte fiu, şi vei chema numele Lui Emanuel*. Iar numele acesta precum şi voi ştiţi, însemnează dumnezeiasca venire la oameni, şi, în limba noastră, Emanuel se tîlcuieşte cu noi este Dumnezeu.

Deci pe Dumnezeu, cum că avea să se nască din Fecioară, acelaşi prooroc mai înainte cu multă vreme l-a vestit". Evreii au zis: "În limba noastră evreiască, cartea lui Isaia proorocul nu are scris Fecioară, ci tînără, iar voi aţi stricat Scriptura, scriind în cărţile voastre Fecioară, în loc de tînără".

Sfîntul episcop Silvestru a răspuns: "Dacă în cărţile voastre nu este scris Fecioară, ci tînără, apoi nu este oare tot una tînără şi fecioară? Să judecăm de aici cînd Isaia Proorocul a grăit despre Dumnezeu către Ahaz: Cere semn de la Domnul Dumnezeul tău în adînc, sau în înălţime. Ahaz a zis: Nu voi cere, nici voi ispiti pe Domnul. Atunci a grăit proorocul: Pentru aceasta Domnul singur vă va da un semn. Deci ce semn va da? Fecioara va lua în pîntece. Iar de ziceţi voi că proorocul n-a zis "fecioară", ci "tînără", şi că nu este tot una tînără şi fecioară, apoi şi acel făgăduit semn nu poate să se numească semn; pentru că a naşte tînăra cea însoţită cu bărbat nu este acesta semn, ci rînduială a firii şi obicei; iar a naşte fără amestecare bărbătească, acela este un semn, pentru că este neobişnuit lucru, care covîrşeşte rînduiala firii.

Deci tînăra aceea, despre care s-a scris de voi, era fecioară, de vreme ce Domnul a făgăduit să dea printr-însa semnul; şi acesta este un semn, ca mai presus de fire să se nască Fiul, necunoscînd bărbat. Noi n-am

stricat Scriptura, scriind în loc de "tînără", "fecioară", ci am îndreptat-o, ca să ştim mai luminos printr-însa semnul lui Dumnezeu cel prealuminat, care covîrşeşte firea omenească. Cine din oameni s-a născut fără unire bărbătească, decît numai Adam cel zidit din pămînt şi Eva cea zidită din coasta lui? Apoi cînd a născut vreo femeie, neamestecîndu-se cu bărbat? Deci, n-ar fi fost semnul cel ce s-a făgăduit să se dea de la Dumnezeu, dacă tînăra aceea nu mai presus de fire, ci după fire amestecîndu-se cu bărbat ar fi luat în pîntece, căci ar fi fost lucru obişnuit al firii, dar de vreme ce Fecioara a zămislit fără bărbat, de la Duhul Sfînt, pentru aceea semnul lui Dumnezeu este nou şi preaslăvit; şi a fost cu noi Dumnezeu, după făgăduinţă, Cel născut din Fecioară Preacurată, mai presus de fire".

Evreii au zis: "De vreme ce s-a numit *Iisus* cel născut din Maria, iar nu *Emanuel*, deci nu era El Acela pe Care L-a făgăduit Dumnezeu prin prooroc, ci altul". Sfîntul Silvestru a răspuns: "Sfînta Scriptură a obişnuit ca, uneori, în loc de nume a pune întîmplările şi faptele, precum şi aceasta: *Cheamă numele Lui grabnic biruitor; măcar că nimeni nu s-a aflat niciodată să se cheme cu un nume ca acesta.* Însă de vreme ce Hristos avea să biruiască pe vrăjmaşi, pentru aceea i se numărau lucrurile Lui pe care avea să le facă. Acelaşi prooroc grăieşte şi despre Ierusalim: *Te vei numi cetate a dreptăţii*, măcar că nimeni n-a numit niciodată cetatea aceea "cetate a dreptăţii", ci o cheamă cu obişnuitul său nume "Ierusalim"; şi de vreme ce atunci Ierusalimul se îndreptase înaintea lui Dumnezeu, de aceea i-a zis în proorocie cetate a dreptăţii, din lucrurile ce se făceau într-însa.

Şi altele ca acestea pot să se afle în Scriptură, care a dat nume lucrurilor ce s-au întîmplat. Ascultă pe Baruh, proorocind despre faptul că Dumnezeu vrea să locuiască cu oamenii: *Acesta este Dumnezeul nostru, nu se va socoti altul afară de El; aflat-a toată calea ştiinţei şi a dat-o lui Iacov, sluga Sa, şi lui Israel cel iubit de El; iar după aceasta pe pămînt S-a arătat şi cu oamenii a vieţuit*. Iar că de diavolul avea să fie ispitit, Zaharia a proorocit aşa: *Şi mi-a arătat mie Domnul pe Iisus, preotul cel mare, stînd înaintea îngerului Domnului şi diavolul sta de-a dreapta Lui, ca să I se împotrivească*. *Şi a zis Domnul către diavol: Să te certe Domnul pe tine, diavole.*

Iar pentru mîntuirea lui era proorocit în Cartea lui Solomon: *Zis-au în sine cei ce gîndeau nedreptate: Să vînăm cu vicleşug pe drept, că nu ne este de trebuinţă şi se împotriveşte lucrurilor noastre.* Iar cum avea să fie vîndut de ucenicul Său, a spus înainte psal-mistul: *Cel ce mănîncă pîinea mea, a pornit asupra mea vicleşug.* Pentru martorii cei nedrepţi a scris înainte: *Sculatu-s-au asupra Mea mărturii nedrepte*.

Despre răstignirea Lui, zice: *Străpuns-au mîinile şi picioarele Mele, numărat-au toate oasele Mele.* Acelaşi prooroc a grăit şi despre împărţirea hainelor lui Hristos: *Împărţit-au lor hainele Mele şi pentru cămaşa Mea au aruncat sorţi.* Acelaşi a proorocit şi despre adăparea cu oţet, amestecat cu fiere: *Mi-au dat spre mîncare fiere şi la sete M-au adăpat cu oţet.* Şi iarăşi despre îngroparea Lui a spus mai înainte: *M-au pus în groapa cea mai dedesubt.* Iacov, strămoşul nostru, văzînd mai înainte aceeaşi cu duhul, a zis: *Culcîndu-te, ai adormit ca un leu şi ca un pui de leu.* Acestea şi mai multe mărturii aducîndu-le înainte Sfîntul Silvestru, de la sfinţii prooroci, despre Domnul Hristos, a biruit pe evrei, fiindcă grăia Sfîntul Duh prin gura lui. El a arătat lămurit că Hristos, născut din Fecioară, este Dumnezeu adevărat.

Evreii ziceau: "Ce nevoie era să se nască Dumnezeu în trup omenesc? Nu putea într-alt chip să se mîntuiască neamul omenesc?" Sfîntul a răspuns: "Nu este nimic cu neputinţă la Dumnezeu, dar se cădea să fie biruit diavolul de acela care a fost biruit de el. Omul a fost biruit de diavol, nefiind născut după obiceiul firii, adică nu din amestecare bărbătească, ci din pămînt zidit, care era ca o fecioară curată, căci încă atunci nu era blestemat de Dumnezeu, nici nu-l întinase sîngele uciderii de frate, nici vreo ucidere de fiară; apoi era străin de stricăcioasele trupuri ale morţilor, nici nu era întinat cu lucruri necurate, dintr-un pămînt ca acesta, s-a zidit trupul strămoşului, pe care dumnezeiasca insuflare l-a înviat; deci pe omul acesta născut astfel, după ce l-a biruit diavolul cel rău întru toate, i se cădea cu adevărat ca şi el însuşi să fie biruit de un om.

Iar acesta este Domnul nostru Iisus Hristos, născut nu după obiceiul şi legea firii, ci precum Adam era curat din pămînt, aşa şi El din pîntecele cel curat fecioresc era sfînt; şi precum acela a înviat cu suflarea dumnezeiască, aşa şi Acesta prin Duhul Sfînt, cînd a adumbrit pe Preasfînta Fecioară, S-a întrupat şi S-a

făcut Dumnezeu şi om desăvîrşit în toate, afară de păcat, avînd două firi: dumnezeiască şi omenească. Deci, omenirea a pătimit pentru noi, iar dumnezeirea a rămas fără de patimă". Apoi sfîntul a adus asemănarea aceasta: "Precum un pom luminat de razele soarelui, chiar de s-ar tăia pomul, raza soarelui nu se taie, tot astfel şi omenirea lui Hristos, unindu-se cu Dumnezeirea, a răbdat patimi, însă Dumnezeirea n-a suferit nimic".

Zicînd Sfîntul Silvestru acestea, împăratul şi toată suita l-au lăudat şi au găsit adevărate în întregime toate cele spuse de dînsul; pentru că acum evreii nu mai aveau de zis nimic împotriva sfîntului.

Atunci vrăjitorul Zamvri a zis către împăratul: "Deşi ne biruie Silvestru cu cuvintele sale, pentru că e foarte învăţat şi meşter la cuvinte, pentru aceasta noi nu ne vom depărta de la legea noastră părintească, nici vom urma Omului, pe Care părinţii noştrii L-au dat morţii prin sfatul lor obştesc. Iar că unul este Dumnezeu, pe Care noi Îl cinstim, şi altul nu este, eu voi arăta nu cu cuvîntul, cum face Silvestru, ci sînt gata a arăta cu lucrul, dacă împăratul va porunci deci, o să aduc aici un bou mare şi îndată va şti stăpînirea ta şi toţi cei de faţă cum că nu este alt Dumnezeu în afară de Dumnezeul nostru". Unul din cei ce stăteau înaintea împăratului, a zis: "Nu departe de zidurile cetăţii, în cireada mea, se află un asemenea bou, pe care nimeni nu poate să pună jugul, nici cu mîna să-l atingă". Şi îndată împăratul a trimis să aducă acel bou.

În acelaşi timp Sfîntul Silvestru a întrebat pe Zamvri: "Pentru ce-ţi trebuie boul? Şi dacă îl vor aduce, ce poţi să faci?" Iar Zamvri a zis: "Vreau să arăt puterea Dumnezeului nostru, al cărui nume de-l voi şopti boului la ureche, îndată va muri, căci firea cea muritoare nu poate să sufere numele lui Dumnezeu, nici nu poate a fi viu boul şi să audă acel nume. Părinţii noştri cînd aduceau boii la jertfă, acest nume îl strigau în urechea lor şi îndată scoteau un mare răget, şi murind, erau gata spre jertfă". Silvestru i-a zis: "Dacă numele acela, precum zici, ucide pe toţi cei ce-l aud, atunci cum l-ai învăţat tu şi n-ai murit?" Zamvri a răspuns: "Nu se cade ţie să ştii această taină, de vreme ce eşti vrăjmaşul nostru".

Împăratul a spus: "Dacă episcopului nu vrei să-i descoperi această taină, atunci să ne-o spui nouă, căci cu adevărat acest lucru este îndoielnic, afară numai dacă ar zice cineva că acest nume este scris". Zamvri a răspuns: "Nici piele, nici hîrtie, nici lemn, nici piatră, nici orice fel de materie nu poate să ţie acel nume scris, căci îndată pier şi scriitorii şi acea materie pe care s-ar scrie". Împăratul i-a zis: "Apoi spune cum l-ai învăţat singur, căci este cu neputinţă a-l învăţa, dacă nici nu se grăieşte, nici nu se scrie". Zamvri a răspuns: "Eu, împărate, şapte zile am postit, apoi într-o spălătoare nouă de argint am turnat apă nouă din izvor şi m-am rugat, apoi s-au scris cuvintele pe apă cu un deget nevăzut, care m-a învăţat numele lui Dumnezeu".

Înţeleptul Silvestru a zis: "Dacă astfel, cum spui, ai învăţat numele acela, deci cînd îl grăieşti cuiva în ureche, nu auzi tu însuţi numele acela precum şi cel căruia îl spui? Apoi cum, auzindu-l singur, nu mori?" Răspuns-a vrăjitorul: "Ţi-am spus că nu ţi se cade să ştii această taină, fiind vrăjmaşul nostru; deci nu mai este nevoie de cuvinte, cînd cu fapta se cade să arătăm ceea ce se grăieşte; şi din două să-ţi alegi una: sau tu, chemînd numele Nazarineanului tău, să omori boul, ca şi noi întru Dînsul să credem, sau eu voi zice în urechea lui numele Dumnezeului nostru şi voi omorî pe boul acela, şi atunci vei fi dator să crezi în Dumnezeul nostru".

Aceasta auzind-o cei ce erau de faţă, au lăudat judecata lui Zamvri, iar creştinii se îndoiau şi sfîntul episcop îi întărea. Împăratul a zis lui Zamvri: "Se cade ca tu mai întîi să-ţi împlineşti făgăduinţa, căci tu ai făgăduit cu un cuvînt să omori boul". Vrăjitorul a zis: "Dă-mi poruncă, împărate, şi sînt gata a face aceasta, apoi vei vedea puterea Dumnezeului meu". Zicînd aceasta, s-a apropiat de bou, pe care îl legaseră de coarne cîţiva oameni puternici cu funii tari şi cu mare greutate îl duceau. Deci, apropiindu-se Zamvri de dînsul, i-a şoptit ceva la ureche şi îndată boul, răcnind foarte tare şi scuturîndu-se, a căzut mort. Cei de faţă, văzînd aceasta, s-au mirat foarte mult, iar evreii, bătînd din palme au strigat: "Am biruit, am biruit!".

Sfîntul Silvestru a rugat pe împărat ca să poruncească să fie tăcere. Făcîndu-se tăcere, episcopul a zis către evrei: "Oare aceasta nu este scris în cărţile voastre, pe care Dumnezeu a grăit-o: *Eu voi omorî şi voi*

face viu, ucide-voi şi voi tămădui? Ei au răspuns: "Aşa este scris". Silvestru a zis: "Dacă Zamvri cu numele lui Dumnezeu a omorît boul, apoi cu acelaşi nume să-l şi învieze, pentru că Dumnezeu este binefăcător, iar nu răufăcător şi aceasta este firea Lui, adică a face bine, iar a face rău este împotriva firii Sale; ci voia Lui este ca totdeauna să facă bine. Dacă se întîmplă cîteodată că şi pedepseşte pe cineva, pentru folosul altora, aceasta o face pentru faptele noastre cele rele. Deci, dacă ceea ce nu este în firea lui Dumnezeu, cu înlesnire a făcut-o Zamvri, cu atît mai vîrtos poate să facă ceea ce este în firea lui Dumnezeu, adică să învieze boul cu acelaşi nume dumnezeiesc prin care l-a omorît, şi atunci eu voi trece la credinţa lui". Zamvri a zis către împărat: "Încă o dată împărate, Silvestru voieşte să se folosească de cuvinte, care nu sînt de trebuinţă, după ce s-a săvîrşit lucrul cel minunat". Iar către Silvestru a zis: "Dacă tu, Silvestre, ai putere să faci vreo minune cu numele lui Hristos al tău, spune". Silvestru a răspuns: "De vei voi, îţi voi arăta puterea Hristosului meu, cînd, prin chemarea sfîntului Său nume, voi învia boul acesta, pe care tu l-ai omorît". Zamvri a zis: În zadar te lauzi, Silvestre, pentru că nu se poate una ca aceasta, adică să înviezi boul". Împăratul a zis lui Zamvri: "Deci, dacă ceea ce zici tu că este cu neputinţă, va putea să o facă Silvestru, atunci vei crede în Dumnezeul lui?" Zamvri a răspuns: "Cu adevărat, împărate, jur înaintea ta că de voi vedea acest bou înviat, voi mărturisi că Hristos este Dumnezeu şi voi primi credinţa lui Silvestru". Acest jurămînt l-au repetat toţi evreii.

Atunci episcopul, plecîndu-şi genunchii, cu tot dinadinsul s-a rugat lui Dumnezeu cu lacrimi; apoi, sculîndu-se şi ridicînd mîinile către cer, a strigat în auzul tuturor: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, căruia cu înlesnire îţi este a omorî şi a învia, a răni şi a tămădui, binevoieşte ca prin chemarea Preasfîntului şi de viaţă făcătorului Tău nume, să redai viaţă acestui bou, pe care Zamvri cu chemarea drăcească l-a făcut mort; pentru că este vremea să se arate minunile Tale pentru mîntuirea multora. Auzi-mă pe mine, robul Tău, în ceasul acesta, ca să se preamărească Preasfînt numele Tău". După rugăciune s-a apropiat de bou şi a grăit cu glas mare: "De este adevărat Dumnezeul cel propovăduit de mine, Iisus Hristos cel născut din Fecioara Maria, scoală-te şi stai pe picioarele tale, apoi lepădîndu-ţi toată sălbăticia, să fii blînd".

Aceasta zicînd sfîntul, îndată boul a înviat, s-a sculat şi era blînd. Sfîntul a poruncit să dezlege funiile din coarnele lui şi i-a zis: "Du-te de unde ai venit şi pe nimeni să nu vatămi, ci blînd să fii; astfel îţi porunceşte Iisus Hristos, Dumnezeul nostru". Deci, s-a dus boul cu toată liniştea, el care mai înainte era neîmblînzit şi sălbatic. Aceasta văzînd-o toţi, au strigat într-un glas: "Mare este Dumnezeul cel propovăduit de Silvestru". Iar evreii cu Zamvri, alergînd la sfîntul şi cuprinzîndu-i cinstitele lui picioare, se rugau ca să mijlocească la Dumnezeu pentru dînşii, ca să-i primească la credinţa creştinească. La fel şi fericita Elena, deschizînd perdeaua, după care şedea, ascultînd întrebările şi privind la cele ce se făceau, a ieşit şi a căzut la picioarele sfîntului şi, mărturisind că Hristos este Dumnezeu adevărat, a cerut Sfîntul Botez. Şi s-a botezat atunci Sfînta Elena, la fel şi evreii cu Zamvri; apoi nenumărată mulţime de popor a crezut în Dumnezeu şi s-a unit cu Biserica lui Hristos.

După aceasta, Sfîntul Silvestru s-a dus cu Sfînta împărăteasă Elena la Ierusalim, ca să caute Crucea Domnului, care fiind aflată, mulţi evrei au crezut în Hristos şi i-a botezat Sfîntul Silvestru. Apoi, întorcîndu-se la Roma, a vieţuit cealaltă vreme a vieţii sale în obişnuitele lui osteneli şi în grija pentru Biserica lui Hristos.

Astfel, bine păstorindu-şi turma cea cuvîntătoare, a trecut către Domnul. În episcopie a petrecut 23 de ani şi 10 luni (314-335), iar acum în viaţa cea nesfîrşită preamăreşte pe Tatăl, pe Fiul şi Sfîntul Duh, pe unul în Treime Dumnezeu, Căruia şi de la noi să-I fie slava în veci. Amin.

Cuviosul Părinte Serafim de la Sarov
(2 ianuarie)

Acest mare mărturisitor al luminii Sfîntului Duh s-a înălţat ca un astru deasupra pămîntului rusesc, la 19 iulie 1759, în epoca în care spiritul aşa-numit "al Luminilor" invada Europa şi Rusia, pregătind deja, din depărtare, timpurile întunecate ale ateismului şi persecuţiei religioase.

Fiu al unor negustori cucernici din oraşul Kursk, el a crescut în smerenie şi dragoste faţă de Biserică şi a avut parte la vîrsta copilăriei de arătarea milei Maicii Domnului, care l-a vindecat în chip miraculos.

La 17 ani părăsi lumea, cu binecuvîntarea mamei sale, şi intră în Mănăstirea Sarov, unde a devenit repede un model de ascultare şi virtuţi monahale. Îndeplinea cu bucurie şi zel toate sarcinile, chiar cele mai obositoare, pentru folosul fraţilor, postea pentru a înfrînge pornirile trupului şi îşi păstra, ziua şi noaptea, mintea aţintită la Dumnezeu, cu ajutorul rugăciunii lui Iisus.

După cîtva timp, el s-a îmbolnăvit foarte grav şi, în ciuda durerilor, refuza ajutorul medicilor, cerînd numai acel unic leac, care este potrivit celor ce au părăsit totul pentru Dumnezeu: Sfînta Împărtăşanie. Cînd, crezîndu-se că va muri, i-a fost adusă merindea cea sfîntă pentru calea din urmă, Preasfînta Maică îi apăru, în mijlocul unei puternice lumini, însoţită de Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan Teologul. Arătîndu-i-l pe tînărul novice, ea le spuse: "Acesta este din neamul nostru!". Puţin după aceasta, se însănătoşi cu totul şi construi o bolniţă pe locul acelei apariţii minunate.

La capătul a opt ani de ascultare ca frate în mănăstire, a fost tuns monah, primind numele Serafim ("înfocat", "arzător"), nume care îi spori şi mai mult zelul în a urma pe aceşti slujitori ai Domnului, netrupeşti şi arzînd de dragoste pentru El. Hirotonit diacon, el petrecea noaptea întreagă în rugăciune, înainte de a săvîrşi dumnezeiasca Liturghie; şi sporind fără încetare în sfintele nevoinţe, Domnul îi dărui ca răsplată nenumărate clipe de extaz şi mîngîieri duhovniceşti. Fiind îndrumat cu grijă de cei mai înaintaţi în vîrstă şi înţelepciune, el nu a căzut în păcatul slavei deşarte de care este pîndit cel care se bucură de darurile lui Dumnezeu; dimpotrivă ele l-au făcut să se smerească şi mai mult, învinovăţindu-se pe sine în tot timpul şi căutînd şi mai mult singurătatea.

La puţină vreme după hirotonirea sa şi după moartea duhovnicului său, el a primit încuviinţarea de a se retrage în singurătate, în adîncul pădurii, la 6-7 km de mănăstire. Aici el îşi făcu o colibă de lemn, înconjurată de o mică grădină, pe o colină, pe care el a numit-o "Sfîntul Munte", gîndindu-se la Athos. El petrecea acolo toată săptămîna, întorcîndu-se la mînăstire numai duminicile şi în zilele de sărbătoare, stăruind în rugăciune, citirea Sfintelor Scripturi şi chinuindu-şi trupul pentru a plăcea Domnului.

Orice ar fi făcut, îşi păstra mintea înălţată la lucrările lui Dumnezeu; era cu totul lipsit de orice pîngărire, nu se îngrijea deloc de trup şi suporta cu răbdare asprimea iernii şi năvălirile insectelor vara, fericit că poate fi părtaş la suferinţele Domnului, dorind să-şi curăţească sufletul. Căra mereu în spate o Evanghelie grea, numind-o "povara lui Hristos", şi se ducea în anumite locuri din pădure, pe care le numise, după Locurile Sfinte: Betleem, Iordan, Tabor, Golgota, citind acolo pericopele evanghelice corespunzătoare. El retrăia, astfel, în mod intens, în fiecare zi, viaţa şi Patimile Domnului nostru Iisus Hristos.

Meditaţia continuă pe textele Sfintei Scripturi nu-i dăruia numai cunoaşterea adevărului, dar şi curăţenia sufletului şi străpungerea inimii, în aşa fel încît în afara slujbelor dumnezeieşti făcute la ore fixe şi în afară de miile de îngenuncheri de fiecare zi, el era în stare să se roage fără încetare, avînd mintea unită cu inima.

La început se hrănea cu pîinea primită de la mînăstire, apoi numai cu roadele grădinii sale; dar putea foarte bine să se lipsească de tainul său pentru a-l împărţi animalelor care veneau la coliba sa, mai ales unui urs uriaş, dar ascultător ca o pisică.

Văzînd viaţa sa atît de plăcută lui Dumnezeu şi atît de apropiată de cea a netrupeştilor puteri, duşmanul de totdeauna al neamului omenesc, diavolul, ars de invidie, porni împotriva pustnicului obişnuitele lui atacuri: gînduri de slavă deşartă, zgomote infernale, apariţii înspăimîntătoare ş.a.; dar viteazul ostaş alunga toate acestea prin rugăciune şi semnul Crucii. Cum războiul gîndurilor se înteţea tot mai mult, sfîntul hotărî să lupte ca stîlpnicii de odinioară: el petrecu o mie de zile şi o mie de nopţi pe o stîncă în picioare, sau îngenuncheat, repetînd fără încetare rugăciunea vameşului: *Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului* (Luca 18, 13). Astfel, el a fost eliberat pentru totdeauna de lupta gîndurilor.

Dar diavolul nu s-a dat bătut şi a trimis trei tîlhari, care, furioşi că n-au găsit la sărmanul monah banii la care sperau, l-au bătut cu ciomegele şi cu dosul unui topor, lăsîndu-l pe jumătate mort, cu totul însîngerat şi cu oasele rupte. Cu toate că avea o constituţie robustă, blîndul Serafim nu a încercat nici o clipă să se apere şi s-a lăsat cu totul în voia lor, cu gîndul că astfel se făcea părtaş suferinţelor Domnului. În starea de plîns în care se afla, a reuşit totuşi să se tîrască pînă la mînăstire, unde, după cinci luni de suferinţă, a fost vindecat în chip minunat printr-o nouă apariţie a Maicii Domnului, asemănătoare celei din timpul uceniciei sale în mînăstire. A rămas totuşi gîrbov pînă la sfîrşitul zilelor sale şi nu se putea mişca decît cu mare greutate, sprijinindu-se într-un toiag.

Această infirmitate l-a făcut să urce o nouă treaptă pe scara vieţii lui îndreptate spre cer şi să înceapă, din 1807-1810, lupta tăcerii, în deplină singurătate. Odată însănătoşit, se reîntoarse în "pustia" sa şi, nemaiputînd veni la mînăstire cu regularitate, cum făcea înainte, el încetă cu totul să mai vorbească cu oamenii. De fiecare dată cînd întîlnea pe cineva în pădure, i se închina pînă la pămînt, fără a scoate un cuvînt, rămînînd aşa pînă cînd omul se îndepărta. El a reuşit astfel să-şi păstreze mintea înălţată la Dumnezeu fără întrerupere şi fără abatere.

Între timp, egumenul mînăstirii muri şi unii călugări au început să se arate duşmănoşi faţă de sfîntul pustnic, acuzîndu-l că s-a despărţit de comuniunea cu Biserica. Pînă la urmă i-au poruncit chiar să se întoarcă în mînăstire. Sfîntul s-a supus fără nici o împotrivire şi s-a stabilit într-o chilie strîmtă, unde a început o nouă etapă a vieţii sale ascetice: recluziunea (închiderea cu totul în chilie).

În antreul chiliei a pus un sicriu, în care se ruga, iar în chilie, unde nu intra nimeni niciodată, nu avea decît un sac cu pietre drept aşternut, un trunchi de copac drept scaun şi o icoană închipuind-o pe "Fecioara mîngîietoare", numită de el "Bucuria bucuriilor", în faţa căreia ardea în permanenţă o candelă. El trăia astfel într-o tăcere completă, sporind în trai aspru, citind şi interpretînd în fiecare săptămînă întreg Noul Testament, rugîndu-se fără încetare, cu inima priveghind şi avînd drept martori ai deselor extaze şi răpiri în Duh ale minţii sale numai pe îngeri şi sfinţii din cer.

La sfîrşitul a cinci ani de retragere totală, deschise uşa chiliei, lăsînd să intre pe cei ce voiau să-l vadă, dar fără a rupe totuşi legămîntul tăcerii, chiar cînd era vorba de vizitatori importanţi. Apoi, în 1826, Maica Domnului îi vesti că a sosit vremea să părăsească tăcerea şi el începu să le împărtăşească semenilor din roadele experienţei sale ascetice: mai întîi călugărilor, pe care-i îndemna la stricta respectare a regulilor monahale şi la zel desăvîrşit în lucrarea lor pentru mîntuire; apoi sosiră şi mirenii în număr din ce în ce mai mare.

După ce s-a făcut părtaş de bunăvoie Patimilor mîntuitoare ale Domnului nostru Iisus Hristos, timp de 47 de ani, trăind în asceză absolută, trecînd pe rînd prin starea de vieţuitor în obşte, sihastru, stîlpnic şi zăvorît, acest bătrîn mic de statură, înveşmîntat în alb, încovoiat pe toiagul său, s-a întors între semenii săi, plin de har şi lumina Sfîntului Duh, pentru a îndeplini slujirea duhovnicească superioară, a stăreţiei spirituale, şi a devenit pentru tot poporul rus un adevărat "apostol", martor şi propovăduitor al Învierii.

Uşa chiliei sale era deschisă oricui pînă tîrziu în noapte. Îşi saluta vizitatorii cu veselie, zicîndu-le: "Bucuria mea, Hristos a înviat!"; dovedea o bucurie cu totul specială faţă de păcătoşii care veneau la el pocăindu-se, ca Fiul risipitor care se întoarce la Tatăl (Luca 11). Blîndeţea sa neobişnuită înmuia inimile cele mai aspre, umilinţa sa îi smerea pe cei mîndri, făcîndu-i să verse lacrimi de copil. Pentru cei mari, ca şi pentru oamenii din popor, chilia "sărmanului Serafim" era asemenea unui pridvor al cerului. O

convorbire cu el sau o simplă binecuvîntare deveneau adevărate întîlniri cu Dumnezeu, capabile să schimbe cu totul sensul vieţii lor.

Datorită darului înainte-vederii, el citea în inimile păcătoşilor, dezvăluind cele ce ei nu îndrăzneau să mărturisească, răspundea la scrisori fără a le deschide şi ştia să dea fiecăruia sfatul, mîngîierea, încurajarea şi mustrarea de care aveau nevoie. Predat cu totul voii lui Dumnezeu, el le spunea, fără multă cercetare, primul cuvînt pe care i-l descoperea Dumnezeu, şi acesta era, totdeauna, cel mai potrivit pentru ei. Mila lui, izvorîtă din dragostea lui Dumnezeu care era în el, se revărsa asupra tuturor. A vindecat în chip minunat pe mulţi, ungîndu-i cu uleiul din cadela sa sau dîndu-le să bea din izvorul numit mai apoi "puţul lui Serafim", aflat în apropierea mînăstirii, în "pustia cea apropiată", unde îi plăcea să-şi petreacă după-amiezele. I se aduceau atîtea cereri de rugăciune, pentru morţi şi vii, încît îi era cu neputinţă să-i pomenească pe toţi; de aceea aprindea pentru fiecare o lumînare, chilia sa fiind mereu încălzită şi luminată de sute de flăcări, închipuind sufletele credincioşilor.

Dumnezeu i-a acordat, de asemenea, darul profeţiei şi el a prezis cele viitoare, atît pentru anumiţi oameni, cît şi pentru ţara sa, ca războiul Crimeii, foametea şi groaznica încercare care a răvăşit Biserica şi poporul rus un secol mai tîrziu; dar el îşi ascundea, din smerenie, profeţiile îndărătul unor cuvinte tainice, astfel încît ele nu erau înţelese decît după împlinirea evenimentelor.

Marele proprietar Motovilov, care fusese vindecat în chip minunat de omul lui Dumnezeu şi care devenise cel mai rîvnitor ucenic al său, îl întrebă într-o zi: "Care este scopul vieţuirii creştine?". Părintele Serafim îi răspunse: "Dobîndirea Sfîntului Duh, pe care-L primim dacă îndeplinim faptele de sfinţenie cerute de Biserică şi mai ales prin rugăciune".

Şi fiindcă interlocutorul său îi cerea să-i spună mai precis ce este harul Duhului Sfînt, stareţul îl strînse brusc în braţele sale, îl privi drept în ochi, faţa lui devenind dintr-o dată mai strălucitoare decît soarele la amiază, şi îi zise cu putere: "Priveşte-mă, prietene al lui Dumnezeu, nu-ţi fie teamă! I-am cerut Domnului, din adîncul ini-mii, să te facă demn de a vedea cu ochii tăi trupeşti pogorîrea Sfîntului Duh; şi iată ai devenit, ca şi mine, cu totul luminos. Şi te-ai umplut şi tu de harul Sfîntului Duh, căci altfel n-ai putea să mă vezi în această lumină. Ce simţi?" Motovilov a răspuns: "Linişte, o pace de nespus. Inima mea s-a umplut de o bucurie inexprimabilă". "Şi ce încă?" "O căldură şi o mireasmă, pe care nu le-am mai simţit vreodată". "Această mireasmă este buna mirosire a Sfîntului Duh, răspunse sfîntul, şi această căldură nu este din afară, căci sîntem în plină iarnă şi pădurea în jurul nostru e acoperită de zăpadă; ea este în noi, după cuvîntul Domnului: *Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru* (Luca 17, 21).

Această minunată întrevedere dură mai mult timp şi, la sfîrşitul ei, sfîntul îi ceru ucenicului său să o pună în scris şi s-o transmită lumii. Manuscrisul lui Motovilov n-a fost găsit decît mult mai tîrziu, în 1903, în preajma canonizării lui Serafim. El a cunoscut de atunci o răspîndire impresionantă. Este un ultim cuvînt, un testament plin de lumină şi nădejde, pe care profetul de la Sarov l-a lăsat Rusiei şi întregii Biserici, cunoscînd încercările ce vor fi în timpurile din urmă.

În învăţăturile sale, sfătuia adesea: "Bucuria mea, cîştigă duhul păcii şi atunci mii de inimi se vor mîntui în preajma ta". Această pace interioară pe care el o dobîndise cu preţul atîtor trude, se răspîndea în preajma lui ca bucurie şi lumină; iată că Sfîntul Serafim nu a lăsat urmaşilor o învăţătură ci, mai curînd, un model de vieţuire.

Pe cînd era numai diacon, fondatoarea mînăstirii din Diveievo, situată la cîţiva km de Sarov, i-a încredinţat părintelui Serafim conducerea duhovnicească a obştii sale abia înfiinţate. De-a lungul întregii sale vieţi el s-a purtat ca un părinte cu fiicele sale duhovniceşti. Cu toate dificultăţile economice, obştea a sporit repede. Sfîntul Serafim a organizat-o după regulile stricte ale vieţii de obşte, dîndu-le drept îndrumar cuvintele: "În tot timpul să aveţi mîinile ocupate cu lucrul şi buzele cu rugăciunea".

La porunca Maicii Domnului, el a mai înfiinţat o a doua mînăstire, zisă a "Morii", în care vieţuiau fiicele sale duhovniceşti cele mai sporite, cărora le-a dat o regulă de vieţuire avînd în centru "rugăciunea lui

Iisus". Din nefericire, după moartea stareţului, diavolul aţîţă un călugăr pizmaş şi intrigant, care se strădui din toate puterile să ruineze renumele şi lucrarea Sfîntului Serafim; el închise "Moara", călugăriţele fiind supuse multor strîmtorări şi necazuri.

Odată, cu puţin timp înainte de săvîrşirea călătoriei pămînteşti, Serafim ceru să vină o călugăriţă de la Diveievo şi acoperînd-o cu rasa sa, îi spune: "Maica Domnului va veni acum la noi". Curînd se auzi un sunet asemănător unui vînt violent în pădure, apoi cîntări bisericeşti; uşa se deschise singură şi chilia fu brusc inundată de lumină şi de o mireasmă delicată. Sfîntul căzu în genunchi şi Maica Domnului apăru, urmată de doi îngeri, însoţită de Sfîntul Ioan Teologul şi de douăsprezece sfinte fecioare mucenice. Călugăriţa a căzut la pămînt, înspăimîntată de moarte, dar Sfîntul Serafim a stat drept, vorbind duios cu Împărăteasa cerurilor, ca şi cu un prieten. Ea îi făgădui să aibă mereu în grija sa pe surorile de la Diveievo şi, dispărînd, Preasfînta Fecioară îi zise: "Iubite Serafime, în curînd vei fi cu noi". Rămaşi singuri, stareţul îi mărturisi călugăriţei că este a douăsprezecea vedenie de care Domnul i-a făcut parte.

Ajuns la vîrsta de 70 de ani, suferind cumplit de pe urma rănilor, dar neslăbind cu nimic în lucrarea sa, Sfîntul Serafim vorbea din ce în ce mai des despre apropiata sa moarte, cu bucurie şi cu faţa strălu-cind de lumină. La întîi ianuarie 1833, după ce s-a împărtăşit, el s-a închinat la toate icoanele din biserică, aprinzînd în faţa fiecăreia o lumînare şi i-a binecuvîntat pe toţi fraţii, zicîndu-le: "Lucraţi pentru mîntuirea voastră; vegheaţi! Cununile vă sînt pregătite". Apoi, după ce merse să-şi vadă mormîntul dinainte pregătit, se închise în chilie şi, îngenunchind şi cîntînd imnele Învierii, îşi dădu duhul în mîinile lui Dumnezeu chiar în aceeaşi noapte.

Tot poporul din împrejurimi se strînse la înmormîntarea sa. Şi chiar şi după moarte omul lui Dumnezeu a continuat să viziteze şi să-şi îmbărbăteze fiii duhovniceşti prin numeroase apariţii şi vindecări minunate, astfel că evlavia poporului dreptcredincios nu a încetat să sporească, cu toate împotrivirile vrăjmaşilor.

Lupta sa a fost încununată prin canonizarea care a avut loc la 19 iulie 1903, în prezenţa familiei imperiale, a numeroşilor ierarhi şi a unei mulţimi de sute de mii de persoane, venite din toate părţile Rusiei. Aceasta a fost ultima manifestare a unităţii de suflet a poporului rus, înainte de marea încercare ce avea să fie. Moaştele sale, purtate atunci în procesiune, au făcut multe minuni. În 1926, bolşevicii le-au confiscat, vrînd să le expună într-un muzeu al ateismului! Dar ele n-au ajuns niciodată în acel loc şi se presupune că ar fi păstrate de un credincios pios, în aşteptarea unor zile mai bune.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Maleahi
(3 ianuarie)

(După Sfîntul Epifanie şi din Prolog)

Sfîntul prooroc Maleahi s-a născut în Sofi, după întoarcerea din robie de la Babilon, din seminţia lui Zabulon. Acesta din tinereţea sa a avut viaţa curată şi neprihănită şi a proorocit despre venirea Domnului, despre înfricoşata judecată, despre schimbarea aşezămîntului şi a legii lui Moise şi despre jertfa cea nouă, iar numele de Maleahi, ce se tîlcuieşte "înger", i s-a dat de tot poporul, pe de o parte pentru că era cu foarte bunăcuviinţă, ca un înger, iar pe de alta, că păzea îngereasca curăţie şi sfinţenie şi cu îngerii avea prietenie; pentru că de multe ori vorbea cu îngerul care-i descoperea tainele lui Dumnezeu, şi-l învăţa cunoştinţa celor ce aveau să fie, lucru pe care cei vrednici cu adeverire l-au cunoscut, auzind glasul îngeresc, iar pe înger neputînd a-l vedea. Sfîntul Maleahi vorbea faţă în faţă cu îngerul, precum cineva grăieşte cu prietenul său. A fost acest sfînt prooroc mai în urmă decît toţi proorocii; pentru că n-a fost după dînsul altul, în Israel. El a murit fiind tînăr şi a fost îngropat la un loc cu părinţii săi.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Gordie
(3 ianuarie)

(Luată din cuvîntul de laudă al marelui Vasile,
făcut la pomenirea acestui mucenic)

Mucenicul lui Hristos, Gordie, era din cetatea Cezareei, născut din părinţi creştini şi crescut în dreapta credinţă creştinească. Venind în vîrstă desăvîrşită, a fost chemat la oaste şi era sutaş, căci şi cu trupească tărie şi cu sufletească bărbăţie covîrşea pe alţii. În acea vreme Liciniu, împăratul Romei (307-324), a vărsat otrava tiraniei asupra creştinilor şi a ridicat mîna cea luptătoare contra lui Dumnezeu şi a Bisericii lui Hristos, căci se trimiteau porunci şi cărţi împărăteşti pretutindeni, în toate tîrgurile şi la toate locurile cele vestite, ca oamenii să nu se închine lui Hristos. Cel care ar fi făcut împotriva poruncii împărăteşti, acela trebuia să moară.

Deci, erau puşi înaintea lor idoli de piatră şi de lemn, ca oamenii să se închine idolilor ca lui Dumnezeu cel nezidit; iar cei ce nu se vor supune, să fie siliţi cu chinuri. În toată cetatea s-a făcut tulburare, încît se jefuiau averile creştinilor, se pustiau casele credincioşilor, iar trupurile lor se sfărîmau; femeile cele drept-credincioase erau tîrîte în mijlocul cetăţii, nu era milă de cei tineri, nici cinste pentru cei bătrîni, ci cei ce nu erau vinovaţi cu nimic, aceia ca nişte tîlhari pătimeau; temniţele erau pline, iar casele vestite şi bogate nu mai aveau locuitori.

Pustietăţile se umpleau de cei izgoniţi pentru credinţa în Hristos; tatăl dădea la moarte pe fiu, fiul pe tată îl chema la judecată, fratele se ridica asupra fratelui şi sluga asupra stăpînului; era o cumplită noapte de nebunie asupra sufletelor omeneşti, încît unul pe altul, ca în întuneric, nu se cunoşteau; iar peste toate acestea, casele de rugăciune erau risipite de mîinile necuraţilor, sfintele altare răsturnate şi nu era nici un fel de înainte aducere, nici de tămîie, nici loc spre slujba lui Dumnezeu. Pe toate le cuprinsese tristeţea, ca un nor întunecat. Plăcuţii lui Dumnezeu erau prigoniţi, creştinii tremurau de cumplita chinuire, iar diavolii dănţuiau, înşelînd toată lumea cu sîngele cumplitelor jertfe.

Sfîntul Gordie, văzînd o primejdie ca aceasta, şi-a ales izgonirea de bunăvoie, pentru că, lepădînd brîul ostăşesc şi slava vieţii, precum şi toate cîte erau plăcute oamenilor iubitori de lume şi de desfătări, voind mai bine să locuiască cu fiarele, în locurile pustii şi de oameni neumblate, decît cu închinătorii de idoli, rîvnind în acest chip Sfîntului prooroc Ilie, care văzînd slujirea de idoli a Sidonului, a fugit în muntele Horeb şi a intrat în peşteră, căutînd să vadă pe Dumnezeu, precum L-a şi văzut, atît cît ochiul omenesc putea să-L vadă.

Într-acest chip Gordie a fugit de gîlcevile cetăţii, de strigătele tîrgului şi a scăpat de măririle boiereşti, de judecăţile clevetitorilor, vînzătorilor, cumpărătorilor, mincinoşilor, grăitorilor de ruşine, fugind de jocuri şi de glume, de rîsurile ce se fac prin cetăţi, avînd auzul şi ochii curaţi şi, mai înainte de toate, fiindu-i inima curăţită, putînd să vadă pe Dumnezeu. Apoi s-a învrednicit dumnezeieştilor descoperiri şi a învăţat mari taine, nu de la oameni şi nici prin oameni, ci cîştigînd învăţător pe Sfîntul Duh al adevărului.

Drept aceea, gîndind la viaţa sa că este deşartă şi scurtă, ca visul şi ca umbra, înseta foarte mult de veşnica petrecere de sus; şi, ca un mare luptător se pregătea mai înainte de luptă, prin foame, prin priveghere, prin rugăciune şi prin învăţăturile duhovniceşti; şi mai ales aştepta ziua aceea, în care cetatea toată avea să facă praznic necuratului zeu Marte, sau, mai bine zis, diavolului, care iubea războaiele.

Sosind ziua aceea, s-a adunat la privelişte tot poporul să vadă alergările cailor, şi din locuri înalte priveau toţi, încît nu rămăsese în cetate nici un evreu sau elin, dar şi mulţi creştini, care vieţuiau fără de grijă, nu se fereau de adunarea deşertăciunii, ci priveau foarte mulţi la alergarea cailor şi la meşteşugul călăreţilor. Slujitorii erau liberi în acea zi şi se adunaseră acolo, iar copiii de la şcoli alergau la privelişte, unde mai erau şi femei desfrînate şi fără de ruşine; deci era plină priveliştea de mulţimea oamenilor fără de rînduială, care priveau cu nesaţ la alergarea cailor.

Atunci, viteazul acesta mare la suflet, Gordie, pogorîndu-se din munte la priveliște, nu s-a temut de popor, nici n-a gîndit în cîte mîini de războinici se va da singur; ci, alergînd cu neînfricată inimă, cu netemător suflet - ca prin niște pietre dese sau ca prin copaci mulți - prin poporul cel ce ședea la priveliște, a stat în mijloc, împlinind cuvîntul Scripturii: *Dreptul ca leul nădăjduiește și de ce să se teamă mai mult?* Cu atîta îndrăzneală stînd în priveliște, a strigat cu mare glas cuvintele proorocului Isaia, zicînd: *Aflatu-m-am celor ce nu mă căutau pe mine, arătatu-m-am celor ce nu întrebau de mine.*

Cu aceste cuvinte a arătat că nu de nevoie este dus, ci de bunăvoie se dă spre mucenicească nevoință; și într-aceasta a urmat Domnului Hristos, care S-a dat Însuși evreilor celor ce-L căutau în întunecimea nopții. Apoi, îndată sfîntul a făcut ca ochii tuturor să se întoarcă spre el, pentru că era bărbat înfricoșat la vedere; căci pentru petrecerea de multă vreme în munți, avea capul nespălat și plin de praf, barba lungă, îmbrăcat în haină proastă, uscat cu trupul și purtînd un toiag. Toate acestea înfricoșau pe cei ce priveau la dînsul, însă și un dar dumnezeiesc strălucea pe fața lui.

După ce l-au văzut, îndată s-au ridicat de la toți diferite glasuri: credincioșii băteau din palme de bucurie, iar necredincioșii strigau asupra judecătorului, să poruncească să-l ucidă. Deci, văzduhul umplîndu-se de strigăte și de gîlceavă, caii erau defăimați, călăreții de asemenea, și în zadar umblau, căci nici unul nu voia să vadă altceva, decît numai pe Gordie și să audă cuvintele lui. Apoi toată priveliștea se umpluse de strigăte, care, sunînd ca un vînt prin văzduh, acoperiseră zgomotul cailor. După aceea, propovăduitorul poporului făcînd tăcere, trîmbițele au tăcut, fluierele și organele au încetat, numai singur Sfîntul Gordie se auzea și se vedea. Acolo la priveliște stătea și voievodul, rînduind acele alergări și dînd plată pentru întreceri, celor ce făceau alergările; deci au adus îndată la voievod pe sfîntul și l-a întrebat cine și de unde este, din ce parte și neam. El a spus toate despre sine, ce fel de dregătorie a avut, pentru ce a lăsat-o și s-a dus în pustie și pentru ce s-a întors. "M-am întors, zicea el, să-ți arăt că întru nimic nu socotesc poruncile tale, iar pe Iisus Hristos Îl mărturisesc că este nădejdea și apărarea mea; apoi, auzind că tu ești om mai cumplit decît mulți alții, am ales într-adins această zi și vreme potrivită, pentru împlinirea scopului și făgăduinței mele".

La aceste cuvinte s-a aprins mînia eparhului ca un foc și toată iuțimea ce era într-însul a întors-o asupra Sfîntului Gordie, zicînd: "Chemați la mine pe chinuitori! Unde sînt bicele, bețele de plumb și roțile? Îndată să fie întins pe dînsele și să i se zdrobească trupul, apoi să fie spînzurat pe lemn, spre chinuire. Să se aducă uneltele morții ca să fie dat fiarelor, să fie tăiat cu sabie și aruncat în prăpastie. Dar toate acestea sînt puține asupra omului necurat, care nu o dată este vrednic a pieri cu o moarte, ci de multe ori". Sfîntul Gordie a răspuns: "Cu adevărat mare pagubă mi-aș fi făcut de n-aș fi voit să mor pentru Hristos, cu diferite chinuri". La aceste cuvinte ale lui, voievodul s-a pornit mai mult spre mînie și spre iuțimea sa cea firească și cu atît s-a făcut mai cumplit, cu cît Sfîntul Gordie se arăta mai îmbărbătat în chinuri; căci cu nici un fel de chinuri, nici cu arme, n-a putut să-l întoarcă de la scopul lui, ci spre cer ridicîndu-și ochii, zicea cîntarea psalmistului: *Domnul îmi este ajutor și nu mă voi teme, ce-mi va face omul.* Și iarăși: *Nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești.*

Și altele asemenea zicea, cum învățase din dumnezeieștile cărți, deșteptîndu-se spre bărbăție și răbdare. Apoi s-a arătat atît de curajos, încît singur cerea asupra sa chinurile, zicînd: "Pentru ce întîrziați? De ce stați? Strujiți-mi trupul și în bucăți zdrobiți-l; chinuiți-mă, precum voiți, să nu-mi răniți buna nădejde, căci cu cît îmi veți înmulți mai mult chinurile, cu atît mai multe răsplătiri voi lua de la Stăpînul meu; căci nevoia acestei vieți mijlocește veșnică veselie și voi lua în locul rănilor celor puse pe trupul meu hainele luminoase, la învierea cea de obște; în loc de necinste, îmi vor înflori cununile, în loc de osîndirea cu tîlharii, voi petrece cu îngerii. Îngrozirile voastre sînt semințele pe care voi le semănați în mine, ca, ducîndu-mă, să merg cu bucurie și să iau cununile mele".

Neputînd voievodul ca prin mînia și chinurile sale să întoarcă de la credință pe Sfîntul Gordie, a început vicleanul cu cuvinte înșelătoare spre a-l amăgi; pentru că așa s-a obișnuit diavolul, căci pe cei fricoși îi îngrozește, iar pe cei tari îi slăbește.

Deci, chinuitorul multe daruri dînd sfîntului şi alte măriri îi făgăduia de la împăratul, zicînd: "Împăratul voieşte să-ţi dea un cinstit loc între ostaşi, averi multe, bogăţii, măriri şi tot ce vei voi". Sfîntul, auzind de toate aceste făgăduinţe, a rîs de nebunia lui, zicînd: "Oare, poţi să-mi dai mie ceva care ar putea să fie mai bun decît împărăţia cerurilor?" Atunci necuratul voievod, poruncind să fie de faţă soldatul care executa sentinţa, cu mîna şi cu limba cea rea a dat răspuns pentru tăierea Sfîntului Gordie.

Deci, sfîntul, avînd să fie tăiat înaintea adunării poporului, l-au înconjurat prietenii şi i-au dat cea din urmă sărutare; apoi plîngînd, îl rugau să nu se dea morţii de bunăvoie, ca să nu-şi piardă floarea vieţii sale şi să nu părăsească acest dulce soare. După aceea îl sfătuiau să se lepede de Hristos numai din gură. Şi ziceau: "Cu un cuvînt te izbăveşti de la moarte, lepădîndu-te de Hristos din gură, iar din inimă să crezi întru-însul, precum voieşti; pentru că nu limba o ascultă Dumnezeu, ci mintea care gîndeşte şi inima. Şi aşa dacă vei face, şi mînia judecătorului o vei îmblînzi, iar pe Dumnezeu milostiv către tine Îl vei face". Dar el stătea ca o piatră în mijlocul mării, care, lovindu-se şi bătîndu-se de valuri, rămîne neclintită; aşa era şi el nemişcat, în scopul său cel bun. Precum casa înţeleptului stă pe piatră şi nu se risipeşte de puterea vînturilor ce suflă, a ploilor şi a rîurilor care năvălesc, tot astfel acest bărbat era tare şi nemişcat în credinţa sa.

Apoi, văzînd cu ochii cei duhovniceşti pe diavol, înconjurînd pe cunoscuţii lui şi îndemnînd pe unul cu lacrimi, pe altul spre rugăminte şi spre darea sfatului nefolositor, a zis către cei ce plîngeau cuvîntul Domnului: "Nu plîngeţi pentru mine, ci plîngeţi pentru vrăjmaşii lui Dumnezeu, care prigonesc pe creştini; pentru aceia zic să plîngeţi, care ne pregătesc nouă focul, iar pentru ei gheena şi îşi adună mînia în ziua judecăţii. Încetaţi a mai sfărîma inima mea, pentru că eu nu numai o dată, ci de multe ori sînt gata a muri, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos".

Iar către cei care îl sfătuiau să se lepede de Hristos cu cuvîntul, a răspuns astfel: "Limba pe care, cu darul lui Hristos, o am nu pot s-o mişc ca să se lepede de Ziditorul său; deoarece cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mîntuire. Deci, cum mă voi lepăda de Dumnezeul meu, Căruia din pruncie mă închin, fiind crescut întru sfînta credinţă? Oare nu se va cutremura cerul dacă mă voi lepăda de Dumnezeu? Oare nu-şi vor ascunde lumina luminătorii cereşti înaintea mea? Pămîntul mă va suferi şi nu mă va înghiţi de viu? Nu vă amăgiţi. Dumnezeu nu poate fi batjocorit, ci din gurile noastre ne judecă pe noi, iar din cuvintele noastre ne îndreptează, şi tot din cuvinte ne osîndeşte. Oare n-aţi auzit îngrozirea cea înfricoşată a Domnului? *Cel ce se va lepăda de Mine, înaintea oamenilor, mă voi lepăda şi Eu de el înaintea Tatălui Meu celui din ceruri*.

Pentru ce mă sfătuiţi să mă lepăd cu gura de Dumnezeul meu? Oare să-mi lungesc viaţa sau scap de moarte o vreme sau să adaug cîteva zile vieţii mele? Atunci de viaţa veşnică mă voi lipsi. Oare ca să scap de duhurile trupeşti? Dar acolo nu este durere, nu se vor vedea bunătăţile drepţilor. Aceasta este nebunie, ca să-şi cumpere cineva viaţa trecătoare cu viaţa veşnică şi să piară cu sufletul. Aşa şi pe voi vă sfătuiesc, căci gîndiţi rău.

Învăţaţi-vă buna înţelegere şi adevărul şi, lepădînd minciuna, să ziceţi: "Unul sfînt, Unul Domn Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl, amin". Pentru că aceste cuvinte le rosteşte limba, cînd tot genunchiul se pleacă întru numele lui Iisus: al celor cereşti, al celor pămînteşti şi al celor de dedesubt".

Acestea zicîndu-le Sfîntul Gordie, şi făcînd semnul crucii pe dînsul, mergea la moarte fără frică în suflet, neschimbîndu-şi faţa cea luminoasă. Apoi s-a aşezat la locul hotărît pentru moarte, fiind după sine un gelat, pe care îl vedea ca pe un înger, în mîinile căruia voia să-şi dea sufletul său. Fiind tăiat, a cîştigat viaţă fericită, fiind dus ca Lazăr, în glas de bucurie, la locul de odihnă veşnică, unde, luînd răsplătirea nevoinţei sale, slăveşte în veci cu îngerii pe Domnul pentru care a pătimit.

Soborul Sfinţilor şaptezeci de Apostoli
(4 ianuarie)

După alegerea celor doisprezece apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a luat încă şaptezeci de apostoli mai mici, ca să-i trimită la propovăduire. Despre acest lucru scrie Sfîntul Evanghelist Luca astfel: *După aceştia a arătat Domnul şi alţi şaptezeci (şi doi), şi i-a trimis cîte doi înaintea feţei Sale;* pentru că pe cei doisprezece îi avea lîngă Dînsul, ca pe nişte martori ai vieţii Sale, iar pe cei şaptezeci îi trimitea.

Dar care erau numele celor şaptezeci nu este adeverit, de vreme ce, precum scrie Sfîntul Evanghelist Ioan: *Mulţi din ucenicii Lui s-au dus şi după aceea nu mai umblau cu Dînsul. Şi a zis Iisus celor doisprezece: Oare şi voi voiţi să vă duceţi?* Şi a fost aşa, căci aproape de patima cea de bunăvoie a Domnului, se împuţinaseră foarte mult ucenicii lui şi abia cîţiva din cei şaptezeci rămăseseră lîngă El, dar şi din cei doisprezece a căzut unul. Iar după Înviere, ceata sfinţilor doisprezece apostoli s-a împlinit cu Matia; iar ceata celor şaptezeci nu îndată, ci încet s-a împlinit cu cei nou încredinţaţi prin buna vestire a celor care erau în ceata celor doisprezece şi prin propovăduirea Sfîntului Pavel, cel chemat de sus, fiind în aceeaşi ceată cu Sfîntul Petru. Deci se află despre cei şaptezeci de apostoli o istorie, sub numele Sfîntului sfinţit Dorotei, episcopul Tirului, scrisă şi la începutul cărţii faptele apostolilor, care şi în Prolog este pomenită.

Dar acolo sînt scrişi unii care numai la început au fost apostoli, iar după aceea au căzut din credinţă şi din apostolie, precum Nicolae, nemernicul antiohian, fiind din cei şapte diaconi, care cu Simon vrăjitorul s-a abătut de la credinţă; la fel Figel, Hermogen şi Dimas, despre care scrie Sfîntul Apostol Pavel către Timotei: *"Ştii că s-au întors de la mine toţi cei din Asia, dintre care este Figel şi Hermogen"* (II, 1, 15). Şi iarăşi: "*Dimas m-a lăsat, iubind veacul de acum, pentru că s-a făcut mai pe urmă jertfitor idolesc în Tesalonic"* (II, 4, 10). Pentru aceasta scrie şi Sfîntul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu în epistola sa cea sobornicească dintîi: "De la noi a ieşit , dar n-a fost de la noi. De ar fi fost de la noi, ar fi fost cu adevărat cu noi" (I, 2, 19). Şi nu se cuvine pe unii ca aceia să-i cinstim în numărul sfinţilor celor şaptezeci ai soborului, ce acum se prăznuieşte. Căci ce împărtăşire este luminii cu întunericul? Însă mulţi sînt în acea istorie trecuţi sub tăcere, pe care Sfînta Biserică în sinaxarul lunilor îi numeşte sfinţi, din cei şaptezeci de apostoli, cum sînt Timotei, Tit, Epafras, Arhip, Ahila, Olimp, Codrat, Ahaic. Sînt încă şi altele multe cu îndoire, în acea istorie sub numele Sfîntului Dorotei, scrise de cineva. Deci s-a adunat acestea aici cu multă cercetare, din dumnezeiasca Scriptură, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi de la vechi istorici şi povestitori bisericeşti vrednici de crezare, făcînd o enumerare ca aceasta, după numele şi rînduiala sfinţilor apostoli şaptezeci, care în această zi se prăznuiesc.

Cel dintîi din cei şaptezeci de apostoli era **Sfîntul Iacob**, fratele Domnului, pe care Sfîntul Apostol Pavel, în epistola sa către Galateni, îl pomeneşte, zicînd: *M-am suit în Ierusalim ca să văd pe Petru, iar pe altul din apostoli n-am văzut, decît numai pe Iacob, fratele Domnulu*i (I, 18-19). Acesta a fost întîiul episcop al Ierusalimului, pus de însuşi Domnul, pe care propovăduindu-L, evreii l-au dat jos de pe aripa bisericii şi cu pietre l-au rănit; apoi lovindu-l cu un lemn în cap, s-a sfîrşit.

Sfîntul Marcu Evanghelistul, care a scris Sfînta Evanghelie, îndemnîndu-l Sfîntul Apostol Petru, care pomeneşte în cea dintîi sobornicească epistolă, zicînd: *Închină-se vouă Biserica cea adunată în Babilon şi Marcu, fiul meu* (I, 5, 13). Acesta a fost aşezat episcop în Alexandria de acelaşi Sfînt Petru, unde închinătorii de idoli l-au legat cu o funie, apoi, tîrîndu-l şi bătîndu-l cu pietre, Domnul i S-a arătat şi, chemîndu-l la slava cea cerească, şi-a dat duhul său.

Sfîntul Luca Evanghelistul, care a scris Sfînta Evanghelie, povestind faptele Sfîntului Apostol Pavel, care îl şi pomeneşte în epistola către Coloseni, zicînd: *Închină-se vouă Luca, doctorul cel iubit* (IV, 14). Acelaşi a scris şi Faptele Apostolilor; după multe osteneli, şi-a sfîrşit apostolia sa muceniceşte, în Teba Beoţiei.

Sfîntul Cleopa, fratele mai mic al Sfîntului Iosif logodnicul Fecioarei, care, călătorind în Emaus cu Sfîntul Luca (care pomeneşte de el în Evanghelia sa, iar al său nume îl trece sub tăcere), a văzut pe

Domnul după Înviere; şi după o vreme, evreii l-au ucis în aceeaşi casă, unde a cunoscut pe Hristos înviat, prin frîngerea pîinii.

Sfîntul Simeon, rudenia Domnului, după Iacob, a fost al doilea episcop în Ierusalim şi a fost şi el răstignit pentru Hristos.

Sfîntul Barnaba, cel numit astfel de apostoli, iar mai înainte se numea Iosie, care se pomeneşte în Faptele Apostolilor, de către Sfîntul Pavel, în epistola către Galateni, zicînd: *M-am suit în Ierusalim cu Barnaba* (II, 1). Acesta cu Sfîntul Pavel a slujit Cuvîntului şi mai întîi a propovăduit pe Hristos în Roma; apoi a fost episcop în Mediolan, cum şi în patria sa, insula Ciprului; şi a fost ucis de evrei şi de elini cu pietre, apoi l-au îngropat cu Evanghelia Sfîntului Matei, cea scrisă de dînsul.

Sfîntul Iosie sau Iosif, numit Varsava şi Iust, cel numărat împreună cu Matia, după Iuda cel căzut, care se pomeneşte în Faptele Apostolilor (I, 23); iar de Sfîntul Pavel în epistola sa către Coloseni se numeşte şi Isus, care se mai zice Iust; şi se povesteşte de către dascăli că acest Iosie este fiul lui Iosif logodnicul, ca şi Iacob, Simeon şi Iuda (nu Iscarioteanul); a fost episcop în Eleuteropolis, unde s-a sfîrşit muceniceşte.

Sfîntul Tadeu, care a fost mai înainte ucenic al Sfîntului Ioan Botezătorul, apoi al lui Hristos, altul decît Sfîntul Apostol Iuda Tadeul, care se numeşte şi Levi, unul din cei doisprezece, care a botezat pe Avgar, împăratul Edesei, şi l-a curăţat de lepră; care după multe osteneli întru bunăvestirea lui Hristos, a adormit întru Domnul, în Berit, cetatea Feniciei.

Sfîntul Anania, care a botezat pe Pavel apostolul, a fost episcop în Damasc; iar în Eleuteropolis şi-a sfîrşit alergarea şi fiind ucis cu pietre, s-a dus către Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care L-a văzut stînd în cerurile cele deschise.

Sfîntul Filip, unul din cei şapte diaconi, care a botezat pe Simon vrăjitorul în Samaria şi pe famenul Candachiei; el a fost episcop în Tralia Asiei, şi luminînd pe mulţi în credinţă, a trecut în adînci bătrîneţi la viaţa cea neîmbătrînită.

Sfîntul Prohor, unul din cei şapte diaconi, împreună călător cu Sfîntul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu şi părtaşul ostenelilor sale. Întîi a fost episcop în Nicomidia, cetatea Bitiniei; apoi, propovăduind pe Hristos în Antiohia, muceniceşte s-a săvîrşit.

Sfîntul Nicanor, unul din cei şapte diaconi, în aceeaşi zi în care a fost ucis întîiul Mucenic Ştefan, după cum se scrie în Faptele Apostolilor - fiind prigoană mare asupra Ierusalimului - a fost ucis împreună cu două mii, din cei ce credeau în Hristos.

Sfîntul Timon, unul din cei şapte diaconi, a fost episcop în cetatea Bostrica din Arabia şi, propovăduind numele lui Hristos, a pătimit multe de la iudei şi de la elini. Fiind aruncat într-un cuptor aprins, a ieşit viu, nevătămat; apoi s-a dus către Domnul.

Sfîntul Parmena, unul din cei şapte diaconi, săvîrşind slujba cea încredinţată lui de apostoli, întru propovăduirea cea plină de credinţă, şi-a dat sfîrşitul muceniceşte, înaintea feţei apostolilor.

Sfîntul Timotei, ostenindu-se întru buna vestire cu Sfîntul Pavel, care i-a trimis două epistole, a fost episcop în Efes, iar la praznicul elinesc, ce se numea Katagoghion, s-a sfîrşit muceniceşte.

Sfîntul Tit, asemenea s-a ostenit în buna vestire cu Sfîntul Pavel, care i-a scris o epistolă; el a fost episcop al Gortinei, în Creta.

Sfîntul Filimon, către care Sfîntul Pavel s-a ostenit a-i trimite scrisoare, a fost episcop de Gaza.

Sfîntul Onisim, despre care Sfîntul Pavel scrie către Filimon, chinuindu-se de către Tertul, eparhul Romei, s-a sfîrşit în Puteoli.

Sfîntul Epafras, pe care Sfîntul Pavel îl pomeneşte în Epistola trimisă către Filimon, zicînd: *Se închină ţie Epafras, cel robit împreună cu mine, pentru Iisus Hristos* (I, 23). A fost episcop în Colose, în Biserica Laodiceii şi în Ierapole; apoi cu Sfîntul Pavel au fost la Roma în legături, de unde Pavel, scriind către Coloseni, zice:

Închină-se vouă Epafras, cel de la voi, robul lui Iisus Hristos, care totdeauna se nevoieşte în rugăciuni, ca să fiţi desăvîrşiţi întru toată voia lui Dumnezeu. Că mărturisesc pentru dînsul că are multă rîvnă şi durere pentru voi şi pentru cei ce sînt în Laodiceea şi în Ierapole (IV, 12-13).

Sfîntul Arhip, cel pomenit în aceeaşi Epistolă către Filimon, a fost, după Sfîntul Eprafas (cel ţinut la Roma în legături), episcop în Colose, către care scrie Sfîntul Pavel, zicînd: *Să spuneţi lui Arhip: Păzeşte-ţi slujba pe care ai luat-o de la Dumnezeu ca s-o săvîrşeşti* (IV, 17).

Sfîntul Sila, care cu Sfîntul Apostol Pavel a propovăduit cuvîntul lui Dumnezeu şi împreună cu dînsul a suferit multe chinuri, bătăi şi temniţe, despre care se scrie în Faptele Apostolilor: *Iar Pavel alegînd pe Sila, a întărit Bisericile.* A fost episcop în Corint, ostenindu-se foarte mult în propovăduirea cuvîntului lui Dumnezeu; şi făcînd semne şi minuni, s-a dus către Domnul.

Sfîntul Silvan, pe care Sfîntul Petru, în scrisoarea sa cea sobornicească, îl pomeneşte astfel: *Prin Silvan, credinciosul frate, precum mi se pare, puţin am scris vouă* (I, 5, 12). Asemenea şi Sfîntul Pavel, în a doua Epistolă către Corinteni, zice: *Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Care la voi prin noi S-a propovăduit de mine şi de Silvan.* Acesta cu Sfîntul Pavel a propovăduit cuvîntul lui Dumnezeu şi a fost episcop în Tesalonic; apoi multe primejdii suferind pentru nevoinţa credinţei, s-a suit la încununătorul de nevoinţă, Hristos.

Sfîntul Crescent, pe care-l pomeneşte Sfîntul Pavel în a doua epistolă a sa, către Timotei, zicînd: *Crescent în Galatia, s-a trimis de mine la propovăduire* (II, 4, 10). Acesta a fost episcop în Galatia, apoi a propovăduit în Galia pe Hristos, iar în Viena, cetatea Galiei, a numit episcop pe ucenicul său Zaharia; apoi iarăşi s-a întors în Galatia, unde a murit muceniceşte, în timpul împăratului Traian (98-117).

Sfîntul Crisp, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc astfel: *Iar Crisp, începătorul soborului, a crezut în Domnul cu toată casa sa.* Despre care şi Sfîntul Pavel în Epistola către Corinteni, zice că *"pe Crisp l-a botezat"* (I, 1, 14). Şi a fost episcop în insula Eghina, care se află lîngă Pelopones, între Marea Egeei şi a Ioniei.

Sfîntul Epenet, pe care Sfîntul Pavel în Epistola sa către Romani îl pomeneşte, zicînd: *Închinaţi-vă iubitului meu Epenet, care este începătorul Asiei, întru Hristos* (16, 15). A fost episcop în Cartagina.

Sfîntul Andronic, pe care în aceeaşi epistolă Sfîntul Apostol Pavel îl pomeneşte, zicînd: *Închinaţi-vă lui Andronic* (16, 7). Apoi, numindu-l rudenie, împreună cu dînsul robit şi vestit între apostolii cei mai înainte de el care au crezut în Hristos. A fost episcop în Panonia.

Sfîntul Stahie, pe care Sfîntul Pavel în aceeaşi epistolă îl pomeneşte: *Închinaţi-vă, zice, şi iubitului meu Stahie* (16, 9). El a fost pus episcop de către Sfîntul Apostol Andrei, cel întîi chemat, în Arghiropolis, din Bizanţ.

Sfîntul Amplie, pe care Sfîntul Pavel în aceeaşi epistolă îl pomeneşte, zicînd: *Închinaţi-vă lui Amplie, iubitul meu în Dumnezeu* (16, 8). A fost episcop, propovăduind pe Hristos în Diospol şi în cetatea Odessos şi acolo, fiind ucis de elini, s-a sfîrşit.

Sfîntul Urban, pe care în aceeaşi epistolă Sfîntul Pavel îl pomeneşte, zicînd: *Închinaţi-vă lui Urban, iubitorul nostru în Hristos* (16, 9). A fost episcop în Macedonia şi s-a sfîrşit muceniceşte.

Sfîntul Narcis, pe care în aceeaşi epistolă îl pomeneşte Sfîntul Pavel, zicînd: *Închinaţi-vă celor ce sînt din casa lui Narcis în Domnul* (16, 11). A fost episcop în Atena.

Sfîntul Apelie, pe care în aceeaşi epistolă îl pomeneşte Sfîntul Pavel, zicînd: *Închinaţi-vă lui Apelie, cel încercat în Hristos* (16, 10). A fost episcop în Heracleea.

Sfîntul Aristobul, pe care Sfîntul Pavel în aceeaşi epistolă îl pomeneşte, zicînd: *Închinaţi-vă celor ce sînt de la Aristobul* (16, 10). A fost episcop în Bretania şi acolo, după multe osteneli şi pătimiri, s-a sfîrşit.

Sfîntul Irodion, pe care în aceeaşi epistolă Sfîntul Pavel îl pomeneşte, zicînd: *Închinaţi-vă lui Irodion, rudeniei mele* (16, 11). A fost episcop în Patras.

Sfîntul Agab a luat darul proorociei. Pe sfîntul acesta îl pomenesc Faptele Apostolilor, zicînd că într-o vreme s-a pogorît un prooroc din Iudeea, anume Agab, care, luînd brîul lui Pavel şi legîndu-şi mîinile sale şi picioarele, a zis: *Aşa grăieşte Duhul Sfînt: pe bărbatul care are brîul acesta, aşa îl vor lega iudeii în Ierusalim şi-l vor da în mîinile limbilor*.

Sfîntul Ruf, pe care în Epistola către Romani îl pomeneşte Sfîntul Pavel, zicînd: *Închinaţi-vă lui Ruf, cel ales în Domnul* (16, 13). A fost episcop în Teba din Elada.

Sfîntul Asincrit, care se pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Ircania, din Asia.

Sfîntul Flegon, cel pomenit în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Maraton, în cetatea Traciei.

Sfîntul Hermes, care se pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Filipopoli.

Sfîntul Patrova, cel pomenit în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Neapole şi în Puteoli (Italia).

Sfîntul Hermas, care în aceeaşi epistolă se pomeneşte (16, 14), a fost episcop în Dalmaţia. Pentru aceşti cinci sfinţi, care s-au pomenit aici mai sus, scrie Sfîntul Pavel, zicînd: *Închinaţi-vă lui Asincrit, Flegon, Hermes, Patrova şi Hermas* (16, 14).

Sfîntul Linos, pe care îl pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola a doua către Timotei (II, 4, 21), a fost episcop în Roma.

Sfîntul Gaius, pe care, în Epistola către Romani (16, 23), îl pomeneşte Sfîntul Pavel, zicînd: *Se închină vouă Gaius, ospătătorul meu şi a toată Biserica.* A fost episcop în Efes, după Sfîntul Timotei.

Sfîntul Filolog, pe care îl pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 15) Sfîntul Pavel, zicînd: *Închinaţi-vă lui Filolog*. A fost pus de Sfîntul Apostol Andrei, episcop în Sinope.

Sfîntul Lucius, pe care Sfîntul Pavel în aceeaşi epistolă (16, 21) îl pomeneşte, a fost episcop în Laodiceea Siriei.

Sfîntul Iason, care se pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 21), a fost episcop în Tars.

Sfîntul Sosipatru, cel pomenit în aceeaşi epistolă, a fost episcop în Iconiu. Despre aceşti trei sfinţi aici pomeniţi, scrie Sfîntul Pavel, după ce spune despre Sfîntul Timotei, zicînd: *Se închină vouă Lucius, Iason şi Sosipatru, rudeniile mele* (16, 21).

Sfîntul Olimpan, pe care Sfîntul Pavel îl pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 15), urmînd Sfîntului Apostol Petru, pînă la pătimirea lui de moarte, a fost tăiat în Roma, împreună cu Sfîntul Apostol Irodion, de către Nero (54-68); precum scrie Metafrast la ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel.

Sfîntul Tertius, care a scris către Romani epistola spusă de Sfîntul Pavel, în care singur pe sine se pomeneşte aşa: *Mă închin vouă şi eu Tertius, cel ce am scris epistola aceasta, întru Domnul*. A fost episcop în Iconiu, al doilea după Sfîntul Sosipatru, unde a cîştigat şi muceniceasca cunună.

Sfîntul Erast, pe care Sfîntul Pavel îl pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 23), a fost iconom al Bisericii Ierusalimului, iar după aceea episcop al Paneadei.

Sfîntul Cvartus, care în aceeaşi epistolă (16, 23) se pomeneşte, a fost episcop în Beirut. Despre aceşti doi sfinţi, Sfîntul Pavel scrie: *Se închină vouă Erast, dregătorul cetăţii, şi Cvartus, fratele* (16, 23).

Sfîntul Evod a fost episcop în Antiohia, după un alt sfînt apostol; pe el îl pomeneşte Sfîntul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, în epistola sa către Antiohieni, zicînd: "Aduceţi-vă aminte de fericitul Evod, părintele nostru, care întîi a fost păstor pus vouă de sfinţii apostoli". El s-a sfîrşit muceniceşte.

Sfîntul Onisifor, pe care îl pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola a doua către Timotei (I, 16), zicînd: *Să dea Domnul milă casei lui Onisifor, că de multe ori m-a odihnit şi de lanţurile mele nu s-a ruşinat*. A fost episcop în Colofon şi în Cirene.

Sfîntul Clement, pe care îl pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola către Filipeni (4, 3), zicînd: *S-a nevoit cu mine şi Clement.* El a fost episcop în Roma, după episcopii Lin şi Clit; apoi surghiunit fiind în Chersones, s-a sfîrşit muceniceşte, prin înecare în adîncul mării.

Sfîntul Sostene, care după Sfîntul Crisp a fost începător soborului iudaicesc, întorcîndu-se la credinţă de către Sfîntul Pavel, şi despre care se scrie în Faptele Apostolilor: *Şi prinzînd toţi elinii pe Sostene, începătorul soborului, îl băteau înaintea divanului.* Despre el pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola I către Corinteni, începută aşa: *Pavel, chematul apostol al lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, şi Sostene fratele* (I, 1, 1). El a fost episcop în Colofon.

Sfîntul Apolo, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, astfel: *Iar un iudeu anume Apolo, de neam din Alexandria, bărbat cuvîntător, a venit în Efes, fiind puternic în Scripturi. Acesta era învăţat în calea Domnului şi, arzînd cu Duhul, învăţa cu dinadinsul despre Domnul.* Îl pomeneşte Sfîntul Pavel în epistola I către Corinteni (I, 3, 6): *Eu am sădit, Apolo a udat, iar Dumnezeu a crescut*. El a fost episcop în Smirna, mai înainte de Sfîntul Policarp.

Sfîntul Tihic, cel pomenit în Faptele Apostolilor şi în epistolele Sfîntului Pavel către Efeseni (6, 21) şi Coloseni (4, 7), zicînd: *Iar cele pentru mine, pe care le lucrez, toate le va spune vouă Tihic, iubitul meu frate, şi credinciosul slujitor în Domnul, pe care l-am trimis la voi ca să ştiţi cele pentru noi şi ca să se mîngîie inimile voastre*. În Epistola a doua către Timotei (4, 12) zice: *Iar pe Tihic l-am trimis în Efes*. El a fost episcop în Colofon, după Sfîntul Sostene.

Sfîntul Epafrodit, pe care-l pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola către Filipeni (2, 25; 4, 18), zicînd: *Iar mai de folos am socotit ca pe Epafrodit, fratele, ajutătorul şi împreună ostaşul meu, iar al vostru apostol şi slujitor trebuinţei mele, a-l trimite la voi*. A fost episcop în Adriania.

Sfîntul Carp, despre care Sfîntul Pavel în a doua Epistolă către Timotei (4, 13), după Sfîntul Tihic, pomeneşte zicînd: *Felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp, venind aici, să-l aduci, precum şi cărţile.* El a fost episcop în Veria Traciei.

Sfîntul Codrat a fost episcop în Atena şi în Magnesia unde, cuvîntul Domnului propovăduind, şi-a luat sfîrşitul prin mucenicie de la atenieni, în vremea împăratului Adrian (117-138).

Sfîntul Marcu, care se numeşte şi Ioan, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc de multe ori, că a fost călător împreună cu Pavel şi cu Barnaba, zicînd: *Iar Barnaba şi Saul s-au întors din Ierusalim la Antiohia, împlinindu-şi slujba şi a luat cu sine pe Ioan, care se chema Marcu.* El a fost episcop în Biblos, din Fenicia, şi umbra lui gonea bolile.

Sfîntul Zina, care se zice legiuitor, adică învăţătorul legii lui Moise, despre care Sfîntul Pavel, în Epistola sa către Tit (III, 13), zice: *Pe Zina, legiuitorul, degrabă să-l trimiţi la mine*. El a fost episcop în Diospoli.

Sfîntul Aristarh, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, precum şi Epistola Sfîntului Apostol Pavel către Coloseni şi către Filimon. El a fost episcop în Apameia Siriei.

Sfîntul Pudenţiu, despre care pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola a doua către Timotei (4, 21), zicînd: *Se închină ţie şi Pudenţiu*. El a fost la romani bărbat drept-credincios, primind în casa sa pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel şi adunarea celorlalţi credincioşi, a cărui casă s-a schimbat după aceea în biserică, ce se numea păstorească şi în care se zice că Sfîntul Petru slujea Liturghia.

Sfîntul Trofim, despre care Faptele Apostolilor pomenesc, ca şi Sfîntul Pavel în Epistola a doua către Timotei (4, 20), zicînd: *Iată pe Trofim l-am lăsat bolnav în Milet*. El cu Pudenţiu şi cu Aristarh au urmat în toate călătoriile pe Sfîntul Pavel şi la sfîrşit, în vremea tăierii lui în Roma de către Nero, toţi aceşti trei au fost tăiaţi.

Sfîntul Marcu, nepotul lui Barnaba, a fost episcop în Apolonia, despre care pomeneşte Sfîntul Pavel în Epistola sa către Coloseni (4, 10), împreună cu Sfîntul Aristarh, zicînd: *Închină-se vouă Aristarh, cel robit cu mine, şi Marcu, nepotul lui Barnaba*.

Sfîntul Artemas, despre care pomeneşte Sfîntul Pavel, scriind către Tit (3, 12), zicînd: *Cînd voi trimite pe Artemas la tine.* El a fost episcop în Listra.

Sfîntul Acvila, despre care pomenesc Faptele Apostolilor şi epistolele lui Pavel, a fost episcop în Heraclea, iar în Asia şi în Ahaia a propovăduit cuvîntul lui Dumnezeu şi a fost ucis de necredincioşi.

Sfîntul Fortunat, despre care Sfîntul Pavel pomeneşte în Epistola I către Corinteni (16, 17), a cîştigat sfîrşit fericit în propo-văduirea cuvîntului lui Dumnezeu.

Sfîntul Ahaic, pe care îl pomeneşte Sfîntul Pavel împreună cu Fortunat, în aceeaşi Epistolă către Corinteni (16, 17): *M-am bucurat de venirea lui Fortunat şi a lui Ahaic, căci lipsirea voastră au împlinit-o aceştia şi au odihnit duhul meu şi al vostru.*

Pînă aici se împlineşte desăvîrşit ceata sfinţilor 70 de apostoli, la care, după alt izvor al Evangheliei, se adaugă încă şi aceşti doi:

Sfîntul Dionisie Areopagitul, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, a fost întîi episcop în Atena, apoi în Galia a propovăduit pe Hristos şi acolo i s-a tăiat capul. Iar faptul că şi acesta a fost din aceeaşi ceată apostolească, îl mărturiseşte Eusebiu, zicînd astfel despre aceşti apostoli: *Au adăugat la aceştia pe Areopagitul acela, anume Dionisie, care s-a întors la credinţă în Atena, prin propovăduirea lui Pavel,* cum scrie Luca în Faptele Apostolilor.

Sfîntul Simeon, care s-a numit Niger, despre care Sfîntul Luca, în Faptele Apostolilor (13, 1), pomeneşte, zicînd: *Erau unii în Biserica din Antiohia, prooroci şi dascăli, Barnaba şi Simeon, care se numea Niger.* Iar cum că şi acesta este din aceeaşi ceată apostolească, mărturiseşte Sfîntul Epifanie, punîndu-l pe dînsul între apostoli, pentru că le pomeneşte numele acelora astfel: Marcu, Luca, Iust, Barnaba, Apelie, Ruf, Niger (adică Simeon Niger), şi pe ceilalţi şaptezeci şi doi. Astfel scriind Sfîntul Epifanie pentru aceşti doi, ne încredinţează că ceata acestor sfinţi apostoli cuprinde şaptezeci şi două de feţe şi că Sfîntul Simeon Niger este unul din acelaşi număr apostolesc. Cu ale tuturor acestora mult ajutătoare sfinte rugăciuni, să

ne învrednicim şi noi cu adunarea cea sfîntă ca să ne facem părtaşi chemării cereşti şi să cunoaştem pe Cel Preaînalt Apostol şi Arhiereu al mîntuirii noastre, Iisus Hristos, lăudîndu-L pe El, ca şi pe Dumnezeu Tatăl şi pe Sfîntul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Însemnare

În ştiinţă să fie că după aceştia toţi care s-au scris aici, pot încă şi mai mulţi să se afle într-aceeaşi vreme, împreună cu sfinţii apostoli; fiindcă mărturiseşte despre aceasta Eusebiu, episcopul Cezareei Palestinei, care în cartea sa cea dintîi, în cap. al 12-lea, scrie astfel: "Numele fiecăruia din cei doisprezece apostoli ai lui Hristos din destul se încredinţează, din mărturiile Evangheliei, iar pentru cei şaptezeci de apostoli nici un catalog sigur nu se află undeva".

De vei voi ca să cercetezi cu înlesnire, vei afla mai mult de şaptezeci, din mărturiile Sfîntului Pavel, care în cea dintîi Epistolă către Corinteni zice: *Hristos S-a arătat după Învierea Sa lui Chifa, apoi celor unsprezece; iar după aceea S-a arătat la mai mult decît cinci sute de fraţi deodată, dintre care cei mai mulţi trăiesc pînă acum, iar unii au şi adormit.* Deci, mulţi ostenindu-se în buna vestire a lui Hristos în aceeaşi vreme în Biserica cea dintîi şi, luminînd multe ţări cu credinţa, asemenea cu apostolii sînt vrednici de numele apostolesc, iar unii aici îndeosebi trebuie să se pomenească. Adică:

Sfîntul Lazăr, fiind mort patru zile şi de Domnul înviindu-se, împreună cu sfinţii apostoli a primit Duhul Sfînt, Care în limbi de foc S-a coborît. Fiind mare prigoană asupra Bisericii Ierusalimului, după uciderea lui Ştefan, a fost izgonit din hotarele Iudeii şi slobozit pe mare într-o luntre fără vîsle, împreună cu Sfîntul Maximin ucenicul Domnului şi cu Sfîntul Chelidonie, care din naştere a fost orb şi de Domnul s-a luminat; însă plutind după dumnezeiasca ocîrmuire în Marsilia, acolo Sfîntul Lazăr a propovăduit apostoleşte pe Hristos. Apoi, fiind episcop în cetatea Kitiei din insula Ciprului, a murit. Şi sfîntul lui trup, după mulţi ani, s-a descoperit într-o raclă de marmură cu aceste cuvinte scrise deasupra: "Lazăr cel mort de patru zile, prietenul lui Hristos".

Sfîntul Maximin din Livia, cetate care se numea astfel în Galia, a fost întîi episcop şi împlinitor de propovăduiri apostoleşti. Acolo a petrecut şi Sfîntul Chelidonie, ajutătorul episcopiei la propovăduirea apostolească, cu Sfîntul Maximin, unde cu pace s-a odihnit; iar de unii istorici se numără în ceata sfinţilor şaptezeci de apostoli, ca unul dintr-înşii.

Sfîntul Iosif, cel din Arimateea, care a fost învăţat de Iisus şi a cerut preacinstitul Lui trup de la Pilat; la fel, izgonindu-se de zavistnicii evrei din hotarele lor, a propovăduit pe Hristos în Anglia, unde a şi murit; ca un apostol se cinsteşte de locuitorii acelei ţări.

Sfîntul Nicodim, care a venit noaptea la învăţătura lui Hristos şi a dat sfat bun pentru neosîndirea Domnului, iar mai pe urmă împreună cu Iosif a îngropat cu cinste trupul lui Iisus şi l-a uns cu aromate; el la fel a pătimit prigonire apostolească de la evrei, pentru credinţa şi propovăduirea lui Hristos.

Sfîntul Gamaliel, care a fost învăţător Sfîntului Apostol Pavel şi a dat evreilor sfat bun despre propovăduirea sfinţilor apostoli, zicînd: *Dacă este de la Dumnezeu învăţătura aceasta, nu veţi putea s-o nimiciţi.* După ce a arătat aceasta, a propovăduit apostoleşte pe Hristos, în Care a crezut, şi, pe cel izgonit pentru propovăduire, adică pe Sfîntul Nicodim, îl ţinea la sine, pe care pînă la sfîrşitul vieţii hrănindu-l, după moarte l-a îngropat aproape de Sfîntul Ştefan, întîiul mucenic.

Sfîntul famen al împărătesei Candachiei, cel botezat în cale de Sfîntul Filip, pe împărăteasa aceea a adus-o la Hristos; a fost întîi propovăduitor al lui Hristos în Etiopia, apostol al Etiopiei numindu-se, s-a sfîrşit muceniceşte.

Sfîntul Zaheu, cel ce a primit în casa sa pe Domnul, bucurîndu-se, iar de la Dînsul a auzit acestea: *Astăzi mîntuire casei acesteia s-a făcut*. După Înălţarea Domnului a urmat pe Sfîntul Petru, de care punîndu-se episcop în Cezareea Palestinei, a propovăduit pe Hristos.

Sfîntul Cornelie Sutaşul, cel botezat de Sfîntul Petru şi de acelaşi pus episcop în Cezareea, după Sfîntul Zaheu, şi casa lui a făcut-o biserică.

Sfîntul Longhin Sutaşul, care a crezut în vremea răstignirii Domnului şi cu adevărat a mărturisit că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, apoi şi Învierea Lui a mărturisit-o; după aceasta, fiind propovăduitor şi apostol al lui Hristos în Capadochia, a pătimit muceniceşte.

Sfîntul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, pe care Domnul, cînd era prunc, l-a luat în mîinile Sale. El a fost episcop în Antiohia, propovăduind pe Hristos, pentru Care a şi pătimit în Roma, dîndu-se spre mîncare leilor.

Sfîntul Policarp, episcopul Smirnei, pe care fericitul Simeon Metafrast, în viaţa Sfîntului Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, îl numeşte apostol dumnezeiesc, scriind aşa: "A sosit în Smirna şi, acolo, Sfîntul Ignatie a sărutat pe Sfîntul Policarp, dumnezeiescul apostol, episcopul Smirnei, şi, împreună cu sine, ucenicul".

Sfîntul Aristion, episcop al Bisericii Smirnei, ucenicul Domnului, din aceia care erau după cei doisprezece apostoli, pomenit în cărţile Sfîntului Papia, episcopul Ierapolei, cel ce a vieţuit îndată după apostoli, despre care scriu istoricii bisericeşti: Nichifor în cartea a III-a, cap. 20, şi Eusebiu în cartea a III-a, cap. 33.

Sfîntul Ierotei, cel ce a învăţat credinţa de la Sfîntul Apostol Pavel şi a fost pus episcop în Atena, care la Adormirea Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, s-a adus în ceata Sfinţilor Apostoli prin văzduh.

Sfîntul Antipa, episcopul Pergamului, a pătimit mărturisind apostoleasca propovăduire în Hristos; despre care Însuşi Domnul Hristos a arătat în descoperirea Sfîntului Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu, zicînd: *Antipa, martorul Meu cel credincios, este ucis.*

Sfîntul Dimitrie, despre care a scris Sfîntul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu în Epistola a treia (1, 12), zicînd: *Lui Dimitrie i s-a mărturisit de la toţi şi de la însuşi adevărul. Şi noi mărturisim şi ştii că mărturia noastră este adevărată.* El a fost episcop în Filadelfia, în Asia.

Încă se mai pomeneşte în Faptele Apostolilor **Mnason din Cipru**, vechi ucenic al Domnului, despre care scrie Sfîntul Luca aşa: *Au venit cu noi şi nişte ucenici din Cezareea, aducînd cu ei pe un vechi ucenic din Cipru, Mnason, la care găzduim noi*. Poate va socoti cineva că acest vechi ucenic al Domnului, Mnason, este acelaşi cu Iason. Deci aceştia şi mai mulţi, afară din soborul celor şaptezeci de apostoli, au fost vechi ucenici ai Domnului, în aceeaşi vreme cu apostolii propovăduitori ai Lui, afară de mai mult de cinci sute de fraţi, care, deşi n-au fost pomeniţi, au văzut pe Domnul înviat; numele lor sînt scrise aici, pe pămînt, în cărţi, dar în ceruri sînt scrise cu adevărat, precum scrie Sfîntul Pavel către Filipeni, în cap. 4: *Care întru buna vestire s-au nevoit cu mine, şi cu ceilalţi ajutători ai mei, ale căror nume sînt în cărţile vieţii*. Iar în povestirea scrisă sub numele Sfîntului Dorotei, pentru cei şaptezeci de apostoli, aceleaşi nume se repetă.

Încă, se mai ştie că în povestirea aceea scrisă sub numele lui Dorotei, multe, precum am scris, fiind nesigure, patru nume din cei şaptezeci de apostoli în zadar se pomenesc, anume **Irodion**, spunîndu-l a doua oară, ca şi cum ar fi acelaşi cu Sfîntul Pavel **Rodion**, pe care Pavel nu l-a pomenit nicăieri, fără numai pe Irodion. Şi iarăşi pe **Apolo, Tihic şi Aristarh**, pe care singuri aceiaşi, iar nu îndoiţi îi pomeneşte Sfîntul Pavel.

La aceeaşi povestire numele a patru se află de cîte două ori, al lui **Cleopa cu Simeon** şi **Crisp cu Crescent**; căci se scrie ca şi cum acelaşi Cleopa ar fi şi Simeon; şi cei vrednici de credinţă, vechi istorici bisericeşti, Eusebiu, cel numit Pamfil, şi Nichifor al lui Calist Xantopol şi cel adus de dînşii ca mărturie mai veche, adică Hegesip, iar după dînşii şi Gheorghe Kedrin, scriu asemenea, cum că Cleopa era frate mai mic al Sfîntului Iosif Logodnicul, iar Simeon era ruda Domnului; deşi se pomeneşte în Prolog că Simeon acesta era acelaşi, adică fiul lui Iosif, ca şi Iacob, Iosie şi Iuda; însă cei mai vrednici de credinţă

istorici bisericeşti grăiesc că Simeon acesta (rudenia Domnului, episcopul Ierusalimului, al doilea după Iacob), era fiul unic al lui Cleopa, fratele lui Iosif şi văr, iar nu frate bun lui Iacob, fiul lui Iosif; iar acel Simeon, fiul lui Iosif şi frate bun lui Iacob, era altul (nepomenit între apostoli), de care socotesc că n-a luat slujba apostoliei, precum Iacob şi Iosif, fraţii lui, între cei şaptezeci, iar Iuda (care se zice şi Tadeu), era între cei doisprezece.

Dar poate că mai înainte de a se împărţi apostolii în lume, s-au dus din viaţa aceasta, precum şi alţi ucenici ai Domnului, despre care Sfîntul Pavel zice: *Cei mai mulţi sînt pînă acum, iar unii au şi adormit*; lucru care rămîne la bisericeasca socoteală şi este dovedit, că altul era Cleopa şi altul Simeon. Iar ceea ce se scrie despre Crisp, pe care Sfîntul Pavel îl pomeneşte în Epistola a doua către Timotei, că a fost episcop în Galileia, - apoi în epistola aceea se pomeneşte Crisp sau Crescent, episcopul Galatiei şi al Galileei; iar deosebit alt Crisp, mai mare al soborului, se pomeneşte în Faptele Apostolilor şi în epistola întîia către Corinteni a lui Pavel.

În aceeaşi povestire se scrie că **Chifa**, pe care Sfîntul Pavel l-a mustrat în Antiohia, a fost episcop în Ivonia. Dar Sfîntul Pavel în Antiohia, precum scrie către Galateni, nu altcuiva sau lui Chifa, cel din şaptezeci de apostoli, ci însuşi lui Petru, apostolul cel sfînt, i-a stat împotrivă pe faţă, căci sminteală era să vieţuiască ca neamurile.

În aceeaşi povestire se mai scrie că unul din cei şaptezeci ar fi fost un apostol Cezar; dar Sfîntul Pavel, scriind din Roma către Filipeni (4, 22), pomeneşte de casa cezarului Nero, care atunci împărăţea în Roma (54-68), iar nu de vreun ucenic al Domnului anume Cezar, precum despre aceasta scriu sfinţii învăţători, Sfîntul Ioan Gură de Aur şi Sfîntul Teodoret. Cel dintîi zice: "I-am îndemnat şi i-am întărit, arătîndu-le că propovăduirea s-a atins şi de casa împărătească; pentru că dacă cei ce erau în casele împărăteşti toate le-au defăimat pentru Împăratul ceresc, mult mai ales li se cădea lor, Filipenilor, s-o facă". Celălalt, Sfîntul Teodoret, zicea: "Prea multă mîngîiere le-a adus, cînd le-a spus că şi în palatele împărăteşti stăpîneşte dumnezeiasca Evanghelie şi pe casnicii necuratului împărat îi aduce la viaţă". Aşa tîlcuiesc aceşti sfinţi învăţători cuvintele apostolului, care pomenesc de Cezar în Epistola către Filipeni, la sfîrşitul acestora, zicînd: *Închină-se vouă toţi sfinţii şi mai ales cei din casa Cezarului. Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi toţi. Amin* (4, 22-23).

Cuviosul Teoctist din Sicilia
(4 ianuarie)

În Prolog, aici, în locul acestui Teoctist, s-a pus Cuviosul Teoctist, care se cinsteşte în septembrie, ziua a treia, pustnicul cel împreună cu Sfîntul marele Eftimie din Palestina, din Mineiul cel nou. Asemenea şi sinaxarul lunilor arată că în această zi se cinsteşte Teoctist cel din Sicilia, iar nu cel din Palestina.

Sfîntul Mucenic Zosima
(4 ianuarie)

Sfîntul Mucenic Zosima, monahul cel din Cilicia, în pustie a locuit cu fiarele. Iar Dometian ighemonul, prinzîndu-l, pentru Hristos l-a chinuit şi a făcut pe Atanasie Comentarisie să creadă în Hristos. Pentru că, chinuindu-se Sfîntul Zosima, un leu din pustie a alergat la privelişte şi cu glas omenesc a grăit, înfricoşînd pe toţi.

Văzînd aceasta, Atanasie a cunoscut puterea lui Hristos, a unuia adevăratului Dumnezeu, şi a crezut în el. Deci, amîndoi s-au sfîrşit în munţi, unde o piatră, despicîndu-se şi intrînd într-însa, şi-au dat sufletele Domnului.

Pătimirea Sfinţilor Mucenici Teopempt şi Teona
(5 ianuarie)

Împăratul Diocleţian (284-305), în anul întîi al prigonirii ce s-a făcut de dînsul asupra creştinilor, mergînd de la Roma, a intrat în cetatea Nicomidiei, unde a făcut mulţi idoli şi s-a închinat lor; după cîteva zile, a fost prins înaintea cetăţii omul lui Dumnezeu, episcopul Teopempt, care a pătimit la începutul prigonirii făcută de marele păgîn Diocleţian, şi fiind adus înaintea împăratului, a zis: "Nu sînt dumnezei acei idoli de argint, de aur, de lemn sau de piatră, cărora tu te închini, pentru că nu pot nici să sufle, nici să grăiască, nici să facă ceva bine sau rău. Dumnezeul cel ceresc, Atotputernicul, a făcut cerul, pămîntul şi marea, precum şi toate cele ce sînt într-însele".

Acestea şi multe altele grăindu-le sfîntul despre credinţa creştinească, s-a supărat împăratul şi i-a zis: "Nu te-am chemat să vorbeşti multe cuvinte, ci ca îndată să încetezi vorba şi să aduci jertfă zeului Apolon". Sfîntul Teopempt a răspuns: "Unor zei ca aceştia eu niciodată nu voi aduce jertfă, nici mă voi teme de chinurile tale, căci este scris: *Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă.* Iar tu, avînd putere asupra trupului meu, fă ceea ce voieşti".

Atunci împăratul a poruncit să fie ars în cuptor episcopul, de viu. Deci, ostaşii au aprins cuptorul de dimineaţa pînă la amiază, şi sfîntul episcop a zis către dînşii: "Să încetaţi puţin şi eu voi arăta puterea Domnului Dumnezeului meu, pentru al Cărui sfînt nume se încinge acel cuptor, spre a mă pierde". Zicînd aceasta, s-a aruncat în cuptorul cel foarte aprins şi a şezut în mijlocul lui, iar aceia s-au dus, crezînd că el va arde şi va pieri îndată. Dar la miezul nopţii, ieşind sfîntul bărbat din cuptor şi intrînd în casă la împăratul, deschizîndu-se toate uşile singure, l-a deşteptat şi i-a zis: "Eu sînt Teopempt, episcopul, omul lui Iisus Hristos, pentru că n-am murit, după cum tu ai poruncit ca să mă omoare şi iată că sînt viu". Zicînd acestea, s-a dus iarăşi în cuptor; iar împăratul, văzîndu-l pe sfîntul şi auzind cuvintele lui, s-a înspăimîntat şi a rămas ca un mut, de frica cea mare. A doua zi, chemînd pe ostaşii săi, le-a zis: "Aţi aruncat pe creştinul acela în cuptorul cel ars, unde v-am poruncit?" Ostaşii au răspuns: "Am făcut, stăpîne, precum ne-ai poruncit; l-am aruncat şi, arzînd, a murit ieri".

Atunci Diocleţian a pornit cu ostaşii săi şi s-a oprit înaintea cuptorului, dar a auzit pe sfîntul episcop, cîntînd şi binecuvîntînd pe Dumnezeu în mijlocul cuptorului celui arzînd, şi s-a mirat foarte mult.

Ieşind sfîntul din cuptor nevătămat, împăratul a zis către cei de faţă: "Vedeţi ce putere are vraja creştinească; căci am auzit că în numele unui Iisus îşi săvîrşesc farmecele lor". Deci a poruncit ca în acelaşi ceas să prindă un cîine şi să-l arunce în cuptor, vrînd să vadă dacă nu va arde cîinele, precum n-a ars episcopul cu minune; dar îndată a ars cîinele. Văzînd aceasta împăratul, a zis către omul lui Dumnezeu: "Voi pune asupra ta mai multe chinuri, ca asupra unui necurat, de vreme ce te-am cunoscut că eşti înşelător şi vrăjitor". Şi a poruncit ca într-o temniţă să fie închis, fără a i se da nici pîine, nici apă, pînă în ziua în care avea să-l judece înaintea poporului; şi a petrecut omul lui Dumnezeu douăzeci şi două de zile în această temniţă, fără hrană şi băutură, întărindu-se de Dumnezeu.

După trecerea acestor zile, împăratul a poruncit ostaşilor săi să meargă ca să cerceteze dacă se află încă în viaţă creştinul acela. Ostaşii, mergînd la închisoare, l-au găsit viu şi cu faţa veselă, ospătat ca la o masă împărătească; apoi s-a supărat Diocleţian şi a scos din temniţă pe fericitul episcop şi, rupîndu-şi hainele de pe dînsul, a bătut din palme, zicînd: "Veniţi şi vedeţi vraja creştinească". Iar fericitul episcop a zis: "Pînă cînd, ticălosule, ai inima închisă, şi nu cunoşti pe Dumnezeul cel adevărat, în Care eu cred? Acela mi-a dat mie putere şi tărie. Cîtă vreme te voi birui, voi socoti nimic toate chinurile".

Împăratul, auzind de toate acestea, a poruncit să-i scoată ochiul cel drept şi să-l puie în mîna lui cea dreaptă, şi astfel să-l ducă iarăşi în temniţă. Acolo, rugîndu-se sfîntul, o lumină mare a strălucit în întuneric şi îndată ochiul său s-a deschis, fiind întreg şi sănătos ca şi celălalt. De acest lucru înştiinţîndu-se împăratul şi văzîndu-l, s-a mîniat mai mult şi a zis: "Mă jur pe împărăţia Romei şi pe marele Apolon, că nicidecum nu mă voi odihni pînă ce nu voi chema mai întîi pe cel mai puternic vrăjitor, care va putea

să-ţi risipească toate meşteşugurile şi farmecele tale". Aceasta zicînd, iarăşi a poruncit să-l ducă în temniţă. A trimis apoi scrisorile sale în toate părţile stăpînirii, că, dacă se va afla vreun vrăjitor, care să poată risipi farmecele creştineşti, să vină la dînsul degrabă şi să ia multe daruri şi mare cinste. Deci a venit un vrăjitor, anume Teona, care stînd înaintea lui Diocleţian, a zis: "După porunca voastră împărătească, am venit ca mai degrabă să dezleg creştineştile farmece, căci nu se va afla în mine nedreptate înaintea ta".

Aceasta auzind împăratul, s-a bucurat şi a zis: "Este la mine în temniţă un boier creştin, ale cărui farmece de le vei dezlega, mare cinste vei lua". Teona i-a zis: "Să facă creştinul acela vreo putere înaintea mea şi eu voi risipi toate lucrările lui".

Deci, veselindu-se împăratul de nişte cuvinte ca acestea, a zis către dînsul: "Eu aş voi ca de la tine mai întîi să văd vreun semn". Teona i-a zis: "Să se aducă aici un bou mai sălbatic". Acela fiind adus, Teona a şoptit nişte cuvinte în urechile boului şi îndată boul a crăpat în două şi fiecare parte era deosebită.

Atunci mirîndu-se împăratul, a zis: "Cu adevărat tu eşti destoinic pentru risipirea farmecelor creştineşti". Teona vrăjitorul a zis către împărat: "Aşteaptă puţin şi vei cunoaşte prin minune lucrul ce s-a făcut, împărate". Aceasta zicînd, a poruncit ca să-i aducă un cîntar şi a pus în el acele părţi ale boului, umflîndu-se amîndouă deopotrivă.

Deci a poruncit Diocleţian ca să aducă înaintea sa pe Sfîntul Teopempt, episcopul, şi, punîndu-l împotriva vrăjitorului, a zis către dînsul: "Ştiindu-te că eşti înşelător şi vrăjitor, am chemat acest fermecător din părţile Egiptului, voind să cunosc cine din voi este mai puternic în fermecătorii".

Atunci Teona a zis către episcop: "Două meşteşuguri ale farmecelor voi săvîrşi acum asupra ta şi de nu te vor vătăma, voi crede şi eu în Dumnezeul tău". Deci, făcînd două turte din făină fermecată, i-a dat episcopului să mănînce; iar el, luînd, le-a mîncat şi s-au îndulcit în gura lui ca mierea, cu nimic vătămîndu-l.

Văzînd aceea Teona, s-a mirat şi a zis: "Încă un meşteşug de farmece minunat voi săvîrşi asupra ta şi de nu te va vătăma, voi crede în Dumnezeul tău".

Luînd un pahar de apă, a pus într-însul o iarbă aducătoare de moarte şi a chemat numele celor mai puternici diavoli, ca mai puternică să-i fie otrava, apoi a dat-o sfîntului să bea; el bînd-o, a rămas nevătămat.

Teona, căzînd la picioarele episcopului, a zis: "Sînt creştin şi mă închin Celui răstignit". Împăratul auzind aceasta, s-a tulburat foarte şi a strigat, zicînd: "Mari sînt facerile de minuni ale creştinilor, care se fac cu vrăji". Deci, a poruncit să-i ducă în temniţă, unde sfîntul episcop învăţînd credinţa pe Teona, l-a numit *Sinesie*, adică "plin de înţelegere", de vreme ce a înţeles cu inimă curată şi a cunoscut pe Hristos Dumnezeu; apoi l-a botezat acolo.

A doua zi împăratul a poruncit ca pe sfîntul episcop să-l aducă înaintea sa şi, plecîndu-şi grumajii, a zis către dînsul: "Bucură-te, învăţătorule al vrăjitorilor", şi-l sfătuia cu cuvinte multe spre păgînătatea elinească.

Nevrînd sfîntul să jertfească zeilor, împăratul a poruncit să-l întindă pe pămînt, cu faţa în sus şi de patru lemne să-l lege de mîini şi de picioare, apoi să aducă o bucată mare de piatră dintr-un stîlp sfărîmat, pe care abia opt oameni puteau s-o ducă şi s-o pună pe pîntecele sfîntului. Dar rugîndu-se sfîntul episcop rugîndu-se, îndată acea piatră ce era pe pîntece, singură ridicîndu-se, s-a aruncat de la dînsul departe, ca de 15 coţi.

Atunci Diocleţian a poruncit să-l spînzure de picioare, cu capul în jos şi altă piatră grea să-i spînzure de grumaji; deci a lăsat pe sfîntul spînzurat de dimineaţă pînă la al treilea ceas din zi. Apoi a poruncit să taie

funia cu care sfîntul era spînzurat de picioare, ca astfel, deodată căzînd şi capul sfărîmîndu-şi de greutatea pietrei, iar grumajii rupîndu-şi, să se sfîrşească. Aceasta făcîndu-se, sfîntul episcop, cu puterea lui Dumnezeu, a stat drept pe picioarele sale.

După aceasta tiranul a dat asupra lui hotărîre de moarte, pe care sfîntul cu bucurie a primit-o şi cu glas mare a grăit: "Bine este cuvîntat Dumnezeu şi Tatăl Domnului Iisus Hristos, Care m-a învrednicit să ajung această zi, pe care în toată vremea o doream; deci mă rog, Ţie, Doamne, pomeneşte-mă şi în acest ceas". Zicînd aceasta, şi-a plecat genunchii şi i-au tăiat capul, săvîrşindu-se în pace şi în mărturisirea Sfintei Treimi.

După aceea a poruncit împăratul ca să aducă înaintea sa pe Teona vrăjitorul, care crezuse în Hristos şi după ce n-a putut nici cu îmbunări, nici cu îngroziri să-l înduplece la jertfele idoleşti, a poruncit să-l arunce într-o groapă adîncă, să-l astupe cu ţărînă, apoi a adus cai ca să calce pe sfînt în groapă. Astfel, Sfîntul Teona astupîndu-se cu ţărînă şi de picioarele cailor mult călcîndu-se, a trecut către Domnul.

Deci Sfinţii Mucenici Teopempt episcopul şi Teona, zis Sinesie, şi-au săvîrşit nevoinţele lor cele muceniceşti de la Diocleţian împăratul, în Nicomidia; împărăţind peste toţi Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, I se cuvine slava, în veci. Amin.

Viaţa Maicii noastre Sinclitichia (5 ianuarie)

(Scrisă de marele Atanasie, Arhiepiscopul Alexandriei)

Cea numită cu numele Sinclitichia a fost din Macedonia. Auzind strămoşii ei despre iubirea de Dumnezeu şi credinţa în Hristos, ce se răspîndise în cetatea alexandrinilor, s-au dus acolo. Ajungînd în acea cetate şi aflînd faptele mai mari decît vestea, au fost primiţi cu prietenească dragoste. Ei nu se bucurau de mulţimea poporului, nici de mărimea caselor, ci mai mult de credinţa şi dragostea cea adevărată, care erau mai prejos în patria lor.

Fericita Sinclitichia era nu numai cu neamul vestită; dar era împodobită şi cu celelalte calităţi care în viaţă se socotesc veselitoare. Ea avea o soră şi doi fraţi de un cuget cu dînsa, avînd şi ei viaţă cinstită, dintre care unul, fiind în vîrstă copilărească, a răposat; iar celălalt, ajungînd la 25 de ani, era îndemnat de părinţi la căsătorie. Însă pregătindu-se toate cele de veselie şi săvîrşindu-se lucrurile cele după obicei, tînărul a zburat ca o pasăre din laţuri, făcînd schimb, în locul miresei pămînteşti, cu soborul cel fără prihană al sfinţilor.

Sora lui, fiind încă în braţele părinteşti, îşi împodobea sufletul cu iubirea de Dumnezeu, iar purtările de grijă ale trupului le avea numai cît se cuvenea firii; ea era curată şi la chip prea frumoasă, încît mulţi logodnici s-au apropiat de dînsa; pe de o parte bucurîndu-se de zestre, iar pe de alta gîndindu-se la neamul părinţilor şi, pe lîngă acestea, aprinzîndu-se şi de frumuseţea fecioarei.

Deci, părinţii îndemnau pe tînără spre nuntă, silind-o spre aceasta, ca prin ea să nu li se stingă neamul. Înţeleapta fecioară nicidecum nu se învoia cu asemenea sfaturi ale părinţilor, ci mai vîrtos, cu cît auzea de nuntă lumească, cu atît privea la cea dumnezeiască. Pe mulţi logodnici trecînd cu vederea, ea îşi îndrepta ochiul la Mirele ceresc.

Ea era o adevărată ucenică a fericitei Tecla, urmînd aceleia întru învăţături; pentru că amîndurora Hristos le era logodnic şi acelaşi Pavel era aducător de Mire al amîndurora. Nici o altă cale din oraş nu cunoştea, decît pe a bisericii. Însuşi David spune despre amîndouă în cîntările cele cinstite şi dumnezeieşti; pentru că în chimvale bine răsunătoare se veseleau sufletele lor cele încredinţate lui Dumnezeu, în timpane şi

psaltiri cu zece strune trimiteau ele în sus cîntarea cea desăvîrşită. Chiar Mariam, pentru aceste fecioare, aducînd înainte cuvintele, zice: "Să cîntăm Domnului, căci cu mărire S-a preamărit". Iar mîncările dumnezeieştii nunţi sînt de obşte celor ce se ospătează, căci zice: *Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul.* Ţesătura îmbrăcămintelor de mireasă le era totuna, deoarece: *Cîţi în Hristos s-au botezat, în Hristos s-au şi îmbrăcat.*

Deci, la fel le era lor dragostea către Domnul, pentru că de aceleaşi dăruiri se învredniceau. Încă şi cu nevoinţele se întreceau, pentru că mucenicia fericitei Tecla o ştiau toţi, cum s-a nevoit prin foc şi fiare sălbatice. Apoi nici ostenelile acestei îmbunătăţite nu trebuie a se tăinui; pentru că, dacă Unul era Mîntuitorul lor Cel dorit, apoi tot un vrăjmaş li se rînduia lor, adică diavolul.

Tecla socotea chinurile mai uşoare, pentru că ea surpase toată răutatea vrăjmaşului; iar către Sinclitichia se arată mai uşor răutatea lui, pornindu-se prin uneltirile sale cele pierzătoare. Ţesătura cea aleasă a hainei nu a înşelat ochiul ei, nici strălucirile cele de multe feluri ale pietrelor de mult preţ. Chimvalul nu a amăgit auzul ei, nici fluierul n-a putut întoarce tăria sufletului ei. N-au înduplecat-o lacrimile părinţilor, nici vreo altă dojenire a rudeniilor, ci, avînd gîndul ca un diamant, şi-a abătut în lături mintea sa.

Ca pe nişte ferestre toate simţirile sale închizîndu-le, vorbea cu Mirele său, zicînd cuvîntul acela: "Precum sînt eu, aşa şi nepotul meu". Dacă-i veneau vorbe frumoase, fugea de acestea în cămările cele mai dinlăuntru ale sufletului, aducîndu-se pe sine Domnului; iar cînd i se dădeau sfaturi folositoare, toată mintea sa o avea în primirea celor zise.

Postirea o avea aşa de iubită, încît nimic nu-i era mai drag; pentru că o socotea păzitoare şi temelia celorlalte. Dacă avea nevoie cîndva să mănînce, afară de vremea cea obişnuită, ea făcea împotriva celor ce mănîncă. Se îngălbenea de nemîncare şi trupul ei era subţire, din pricina hranei puţine. Deci, fericita aceasta cugeta cele zise de Apostol: *Cu cît omul nostru din afară se strică, cu atît cel dinlăuntru se înnoieşte*.

Astfel se străduia, tăinuindu-se de mulţi. Cînd părinţii s-au dus din viaţa aceasta, învăţîndu-se mai mult cu înţelepciunea, a luat şi pe sora sa cu sine, pentru că era lipsită de vedere; apoi s-au depărtat de casele părinteşti şi s-au dus la o curte a unei rudenii a sa, ce era mutată din cetate. După aceea, vînzînd toată avuţia rămasă şi împărţind-o săracilor, a rugat pe unii din preoţi a-i tăia părul; de atunci toată împodobirea a lepădat-o, pentru că este obiceiul la femei a socoti părul ca podoabă. Acesta era semn de a face sufletul ei curat.

De atunci s-a învrednicit de întîia numire fecioarească, adică de călugărie; iar toată averea sa împărţind-o săracilor, zicea: "De mare cinste m-am învrednicit, încît nu sînt vrednică a mulţumi Celui ce mi-a dăruit acestea. Dacă pentru toate lucrurile din afară oamenii risipesc toată avuţia lor, cu atît mai vîrtos, eu învrednicindu-mă de acest dar, nu se cădea oare ca odată cu averea a da şi trupul? Toate sînt ale Domnului; pentru că al Domnului e pămîntul şi plinirea lui". Prin aceste cuvinte, adică prin smerita cugetare, se liniştea, pentru care cu mult mai înainte în ogrăzile părinteşti se arăta foarte vrednică şi iscusită, căci într-însa se înmulţea floarea nevoinţei şi a faptelor bune.

Cei care fără iscusinţă şi fără socotire s-au apropiat de această taină dumnezeiască (călugăria) au pierdut ceea ce căutau, neprivind mai departe la faptele lor. Precum cei ce călătoresc se îngrijesc mai întîi de merinde, tot asemenea şi aceasta, îngrijindu-se mai înainte de oarecare merinde, fără temere mergea spre cele de sus; pentru că, strîngînd mai înainte cele trebuincioase pentru săvîrşirea casei, punea temelia bună. Dar facerea caselor se urmează după plan, din materiile cele din afară; iar Sinclitichia a făcut împotrivă, pentru că nu aduna materiile cele din afară, ci mai vîrtos pe cele dinlăuntru. Banii săi dîndu-i săracilor, părăsind mînia şi pomenirea de rău, şi izgonind zavistia şi mărirea deşartă, şi-a zidit casa pe piatra al cărei turn este vestit, iar casa neînviforată.

Ca să nu zic multe, ea covîrşea prin începuturi bune şi pe cele ce aveau deprinderea vieţii monahiceşti. Precum copiii cei isteţi, fiind încă la începutul cărţii, se întrec cu cei în vîrstă, care sînt de mai mult timp pe lîngă dascăli, aşa şi aceasta, arzînd cu duhul, întrecea pe celelalte.

Deci, viaţa ei cea pustnicească nu o putem spune, de vreme ce nimănui nu da voie a se face privitor, dar nici nu voia a fi cineva propovăduitor al vitejiilor ei. Cînd voia să facă bine, se îngrijea de ascunderea acestuia; iar aceasta nu o făcea pentru laudă, ci fiind întărită de darul ceresc; pentru că avea în minte acel grai dumnezeiesc, care zice: *Să nu ştie stînga ce face dreapta*.

Astfel tăinuindu-se, săvîrşea cele cuviincioase făgăduinţei. Iar din vîrsta cea dintîi şi pînă la cea desăvîrşită, se ferea nu numai de întîlnirea cu vreun bărbat, dar fugea de multe ori şi de cele de un neam cu dînsa. Aceasta o făcea pentru două lucruri: ori ca să nu se laude pentru covîrşirea pustniciei, ori ca să nu se sustragă de la fapta bună pentru trebuinţa trupească. Aşa gonea bîntuielile cele dintîi ale sufletului, neiertîndu-l a se da înapoi pentru faptele cele trupeşti, ci, ca pe un copac stufos, curăţa împrejur crengile sale neroditoare. Odraslele cele spinoase ale patimilor le dezrădăcina prin postire şi rugăciune. Apoi tot trupul său îl supunea la multe osteneli şi se îndestula cu puţină pîine şi apă.

Cînd războiul vrăjmaşului se ridica, mai întîi pe Stăpînul său Îl chema la rugăciune, spre a lupta împreună. Apoi îndată cu rugămintea, Domnul era de faţă şi fugea războiul. Cînd de multe ori vrăjmaşul zăbovea la luptă şi Domnul nu chinuia pe războinic, creştea prin aceasta iscusinţa sufletului celui îmbunătăţit, fiind ca o adăugire a darurilor, şi mai mult se întărea de biruinţă asupra vrăjmaşului.

Sinclitichia nu numai că se îndestula cu puţină trebuinţă a hainelor, ci şi de ospătările cele de dezmierdare se lepăda; căci pîine de tărîţe mînca, iar apă de multe ori nici nu lua şi se culca jos pînă la o vreme oarecare. Deci, pînă înceta războiul, avea nişte arme ca acestea, cu rugăciunea era îmbrăcată, iar coiful ei era din credinţă, pornită din nădejde şi dragoste. Credinţa mergea mai înainte, strîngînd toate încheieturile sufletului ei; după aceea venea şi milostenia.

Prin această biruinţă îndepărta vrăjmaşul şi ea se uşura în pustnicia cea aspră. Aceasta o făcea ca nu deodată să se dezlege de mădularele trupului, pentru că acesta ar fi fost ceasul biruinţei; căci armele căzînd, care mai este nădejdea ostaşului în război? Unii fără măsură şi fără cercetare, înfrînîndu-se cu ajunare, şi-au adus rănire de moarte; şi, lăsînd împotrivirea contra luptătorului, pe dînşii s-au nenorocit.

Sinclitichia însă nu făcea astfel, ci toate cu desluşire le făcea şi cu vrăjmaşul se lupta prin rugăciuni şi pustnicie, iar în conducerea corăbiei sale purta grija de trup; pentru că şi cei ce plutesc, ajungîndu-i iarna şi viforul, rămîn nemîncaţi, punînd tot meşteşugul lor împotriva primejdiei; iar cînd şi-ar dobîndi viaţa, atunci pentru a doua scăpare se îngrijesc.

Apoi, avînd odihnă puţină, nu sînt fără griji, spre alinarea furtunii, nici de somn adînc nu se ţin, gîndind asupra celor trecute, precum şi asupra celor ce vor să fie, căci, deşi iarna şi furtuna au încetat, marea nu s-a împuţinat, şi dacă a trecut a doua primejdie, a treia poate să vină. Şi dacă cele întîmplate s-au dus, cele ce pot veni sînt ca de faţă. Deci aşa se petrecea cu Sinclitichia. Deşi duhul poftei l-a izgonit, dar ceea ce-l stăpîneşte pe acesta nu era departe. Drept aceea se cade necontenit a ne ruga, pentru nestatornicia mării şi pentru sărătura răutăţii vrăjmaşului.

Fericita, ştiind cu dinadinsul viforul de faţă al vieţii şi văzînd furtunile valurilor, cu osîrdie ocîrmuia corabia sa, prin dreapta credinţă în Dumnezeu; pentru că aceasta o scotea neînviforată la limanul cel de mîntuire, avînd ca ancoră întemeiată credinţa în Hristos. Viaţa ei apostolească o petrecea în credinţă şi sărăcie.

Strălucind prin credinţă şi smerită cugetare, a săvîrşit această faptă de mîntuire; căci a călcat pe aspidă şi pe vasilisc şi peste toată puterea vrăjmaşului, cum zice Scriptura. Ea ştia că cine a fost slugă bună şi credincioasă, deşi peste puţin a fost credincios, peste multe avea să fie pus. A ţinut piept războiului celui materialnic împotriva celui nematerialnic şi s-a făcut steag de biruinţă. Cunoască dar toţi mărimea

credinţei sale, a zis Pavel, adică începătorii şi stăpînitorii. Pentru că, biruind puterile cele potrivnice, a cîştigat pe cele bune. Deci, astfel deosebindu-se, era săvîrşitoare a faptelor celor bune.

Vremea mergînd înainte şi faptele ei bune înflorind, mireasma ostenelilor ei cele preamărite se ducea la mulţi. Pentru că nu este, cum zice Sfînta Evanghelie, lucru ascuns care să nu fie arătat; căci ştie Dumnezeu pe cei ce-L iubesc pe El, şi a-i vesti spre îndreptarea celor ce aud. Deci, atunci, prin voia lui Dumnezeu, au început unele a veni la dînsa, spre a le vorbi. Pentru că prin cuvinte se cunoşteau faptele vieţii ei şi mai mult se apropiau, vrînd a se folosi.

Acelea o întrebau pe dînsa, zicînd: "Cum putem a ne mîntui?" Iar ea, oftînd greu şi multe lacrimi vărsînd, nu le răspundea. Apoi cele ce se adunaseră o sileau pe dînsa a spune măririle lui Dumnezeu. Fiind rugată mult, fericita Sinclitichia, după multă vreme, cu glas smerit, a spus graiul acela al Scripturii: *Nu sili pe sărac, pentru că este scăpătat*.

Cele de faţă, primind graiul, mai mult o întrebau, apoi prin graiurile Scripturii ziceau către dînsa: *În dar ai luat, în dar dă; şi vezi să nu plăteşti pedeapsa celui ce a ascuns talantul.* Ea a zis către dînsele: "Ce vorbiţi astfel pentru mine, păcătoasa, ca şi cum eu fac ceva? De obşte avem învăţător pe Domnul şi din aceleaşi izvoare scoatem apele cele duhovniceşti. Apoi ne hrănim din acelaşi lapte al Aşezămîntului celui vechi şi al celui nou". Iar ele către dînsa ziceau: "Ştim şi noi că una este învăţătura noastră, Scriptura şi acelaşi este Dascălul; dar tu prin sîrguinţă ai sporit în faptele cele bune şi cele ce s-au făcut de tine prin deprinderea bunătăţilor trebuie a sluji ca rînduială celor tinere, pentru că şi Dascălul nostru Cel de obşte aceasta porunceşte".

Fericita, auzind aceasta, plîngea ca pruncii, însă cele adunate o rugau a înceta de plîns. După ce s-a liniştit, au început iarăşi a o ruga, iar ea, milostivindu-se şi cunoscînd că cele zise nu-i aduc ei laudă, ci celor de faţă le aduc folos, a început a zice către dînsele astfel: "Fiicelor, toţi şi toate ştim a ne mîntui, dar pentru a noastră nepăsare, ne lipsim de mîntuire. Se cade mai întîi a păzi cele cunoscute prin darul Domnului, adică acestea: *Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată virtutea ta, şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi*.

Aici este începutul legii şi împlinirea darului. Scurtă este glăsuirea cuvîntului, dar multă şi nemărginită este puterea ce iese din acestea; căci toate cele de suflet folositoare, de acestea atîrnă. Chiar şi Pavel mărturiseşte, zicînd: *Dragostea este sfîrşitul legii.* Deci oamenii de treabă care vor spune că, după darul duhului, sînt din dragoste şi cu dînsa sfîrşesc; atunci mîntuirea aceasta este, adică dragostea cea curată.

Se cade a adăuga şi aceasta ca urmare a dragostei, adică: "Fiecare din noi cunoscînd ceea ce este, să dorească cele mai mari". Dar ele nu se dumireau la cele zise şi iarăşi o întrebau. Iar ea le-a zis: "Ştiţi pilda din Evanghelie despre sămînţa care a dat una o sută, alta şaizeci, şi alta treizeci. Deci suta este cinul nostru călugăresc, şasezecimea este ceata celor înfrînaţi, iar treizecimea a celor ce vieţuiesc cumpătat. Adică bine este a trece de la cele treizeci spre cele şaizeci şi de la cele de şaizeci spre cele de o sută. Pentru că de la cele mai mici la cele mai mari este bine a spori; iar a merge de la cele mai mari spre cele mai mici nu este fără primejdie; pentru că cel ce o dată s-a plecat spre cele rele, nici întru cele mai puţine nu poate sta, ci ca într-un fund de pieire se coboară. Deci, făgăduind cineva feciorie, pricinuieşte păcate de nu se va păzi. Iar dacă vom vieţui cumpătat, măcar de cele treizeci ne vom învrednici.

Deci, cunoscut să vă fie că tot gîndul rău vine de la vrăjmaş; căci cel ce merge de la cele mai mari spre cele mai mici, se răneşte de cel potrivnic. Pentru că cel care face aceasta, se judecă ca un ostaş fugar şi nu se învredniceşte de iertare. Căci, dacă a fugit de făgăduială, ia pedeapsă. Deci se cade, precum mai înainte am zis, a păşi înainte de la cele mai mici spre cele mai mari. Aceasta o învaţă şi apostolul, zicînd: *Cele din urmă uitînd, la cele dinainte priviţi.* Astfel se cade, ca cei ce au suta, pe aceasta a o păstra şi a nu o da înapoi. Pentru că se zice: *Cînd veţi împlini toate, ziceţi atunci în sine că sîntem robi netrebnici*. Deci se cade ca noi cele ce am ales cinul acesta, să păzim cumpătarea mai mult decît cele din lume; pentru că acelea se uită cu necuviinţă şi rîd fără rînduială. Iar noi şi de acestea lăsîndu-ne, să ne suim mai sus spre faptele cele bune. Din ochi să scoatem nălucirea cea deşartă; căci Scriptura zice: *Ochii tăi să vadă cele*

drepte. Iar limba să o oprim de la nişte păcătuiri ca acestea. Pentru că este necuvios a rosti graiuri urîte; şi nu numai de a spune cele deşarte, se cade a ne lăsa, ci şi de a le auzi.

Acestea sînt cu putinţă a le păzi, dacă nu vom ieşi des în lume. Pentru că prin simţurile noastre, deşi nu voim, intră furii. Cum poate casa a nu se înnegri, venind fum din afară şi ferestrele fiind deschise? Deci se cuvine a părăsi mergerile la tîrg, pentru că grea vătămare va fi nouă a privi pe uliţe. Iar cînd ne vom închide, nici acolo nu trebuie să fim fără grijă, ci a priveghea; pentru că s-a scris: *Privegheaţi.*

Cu cît ne întemeiem că avem întreaga înţelepciune, pe atît ne adunăm gînduri deşarte. Căci cel ce zice cunoştinţă, zice durere; pentru că pe cît sporesc sîrguinţele, pe atît avem necazuri. Dacă biruieşti desfrînarea, atunci vrăjmaşul îţi pune în minte alte gînduri. Deci, se cade a nu ne învoi cu nălucirile, căci s-a scris: "Dacă duhul celui ce stăpîneşte se va sui peste tine, locul tău de luptă să nu-l laşi; pentru că învoirea cu gîndurile este deopotrivă cu desfrînarea lumească. Cei puternici cu putere vor fi certaţi. Deci, mare este nevoinţa contra duhului desfrînării; pentru că acesta este capul vrăjmaşului răutăţii şi al pieirii, despre care fericitul Iov zicea către diavol: "Cel ce ai putere peste plăcerea pîntecelui".

Deci, prin multe măiestrii, diavolul se porneşte asupra oamenilor iubitori de Hristos. A rănit pînă şi monahi care fugeau de tot felul de chipuri, dar i-a amăgit prin vorbă cucernică; pentru că acesta este lucrul vrăjmaşului: îmbrăcîndu-se în cele străine, pe furiş vrea să înşele. Arată grăunţe de grîu şi pune sub dînsul cursă. Ni se pare că şi Domnul pentru aceasta zice: *Ei vin la voi în îmbrăcăminte de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori.*

Deci, ce vom face? Să ne facem înţelepţi ca şerpii şi blînzi ca porumbeii, avînd gînd bun împotriva cursei lui, spre a nu ne birui pornirile diavolului; căci blîndeţea porumbelului arată curăţirea faptei. Orice lucru bun se săvîrşeşte cu fuga de cel rău. Dar cum vom fugi de ceea ce nu ştim? Deci se cade a ne păzi de reaua măiestrie a acestuia: Care împrejur umblă, căutînd pe cine să înghită. Trebuie totdeauna a priveghea, căci şi vrăjmaşul prin lucrurile cele din afară priveghează, iar prin gîndurile cele dinăuntru împilează; dar mai mult pe cele dinăuntru, pentru că noaptea şi în fiecare zi şi cu meşteşug se apropie. De ce lucru avem trebuinţă la războiul cel de faţă? Este învederat că de pustnicie dureroasă şi de rugăciune curată; şi acestea sînt, în scurt, doctoria vindecătoare de tot gîndul. Se cade încă a întrebuinţa şi lucruri osebite, spre a goni această vătămare a sufletului. Iar dacă se face vreo nălucire prin cuvînt deşert, se cade a o pedepsi. Deci, prin nişte gînduri ca acestea, cu cuviinţă este a izgoni necurata răutate şi cum un cui scoate pe alt cui, aşa şi pe diavolul. Dar mai mult decît toate este a stăpîni pîntecele, pentru că numai astfel va fi cu putinţă a înfrîna şi dezmierdările de tot felul.

Deci, fericita Sinclitichia era ca la un ospăţ dumnezeiesc al celor de faţă; pentru că din paharul înţelepciunii se înveseleau, dîndu-le dumnezeiască băutură şi fiecare dintr-însa primea ceea ce voia. Iar una din cele ce se adunaseră o întreba, zicînd: "Este o bunătate lipsa?" Iar ea a zis: "Este foarte desăvîrşită bunătate celor ce pot, pentru că cele ce rabdă acestea au necaz adesea cu trupul, iar cu sufletul au odihnă".

Căci precum hainele se spală întorcîndu-se şi călcîndu-se, aşa şi sufletul cel tare, prin sărăcia cea de bună voie, mai mult se întăreşte; iar cele ce au gîndul mai neputincios, prea puţin necăjindu-se, pier ca hainele cele rupte, nesuferind spălătura cea bună. Sfîrşitul hainelor este de multe feluri; căci unele se rup şi pier, iar altele se înălbesc şi se înnoiesc. Bun odor este lipsa, la bărbatul înţelept; căci este frîul păcatelor celor cu fapta.

Se cade dar, negreşit, a se iscusi mai întîi în postire, în culcarea pe jos şi în celelalte fapte şi astfel, a cîştiga această faptă bună; pentru că cei ce nu au făcut astfel, ci deodată au gîndit la lepădarea banilor, desăvîrşit s-au robit de regrete. Pentru că banii sînt unelte îndulcitoare ale vieţii. Deci, ucide întîi meşteşugul tău, adică lăcomia pîntecelui şi viaţa cea cu desfătări, şi astfel lesne vei putea tăia puterea banilor; că cel ce n-a lepădat pe cea dintîi, cum va putea da afară pe cea de a doua?

Pentru aceasta şi Mîntuitorul vorbind către bogat, nu deodată îi porunceşte lepădarea banilor, ci mai întîi îl întreaba dacă a împlinit poruncile legii. La urmă îi zice: *Du-te, vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor,*

apoi vino şi urmează-Mi. Deci, bună este sărăcia pentru deprinderea bunătăţilor. Pentru că, făcînd lepădarea tuturor celor de prisos, se îndreptează către Domnul, cum zice acel dumnezeiesc cuvînt: *Ochii noştri către Tine nădăjduiesc şi Tu dai hrană la bună vreme celor ce Te iubesc pe Tine.* Cei săraci mare folos au, că neavînd mintea spre vistieria cea de pe pămînt, privesc la împărăţia cerurilor. Săracii socotesc întrebuinţarea argintului ca un nimic şi-l au numai la hrana de peste zi. Aceştia au temeiul credinţei, pentru că Domnul a zis către dînşii a nu se îngriji pentru ziua de mîine: că păsările cerului nu seamănă, nu seceră şi Tatăl cel ceresc le hrăneşte.

Vrăjmaşul se biruieşte mai mult de cei necîştigători, pentru că nu are cu ce să-i vatăme. Ce să facă duhul cel potrivnic? A arde satele? Dar nu sînt. A pierde dobitoacele? Nici pe astea nu le au. A se lipsi de copii? Dar nu au. Deci mare pedeapsă asupra vrăjmaşului şi visterie de mult preţ sufletului este lipsa; dar cu cît aceasta este minunată şi prea înaltă către fapta bună, pe atît de rea şi lesnicioasă la răutate este iubirea de argint. Dumnezeiescul Pavel pentru aceasta a zis că a tuturor relelor este pricina. Pofta bogăţiei aduce jurămîntul strîmb, furtişagul, răpirea, lăcomia, desfrînarea, zavistia, uciderea, urîciunea de fraţi, războiul, slujirea de idoli, apoi odraslele acestora: făţărnicia, momirea, luarea în rîs; deci pricină a tuturor acestora se mărturiseşte iubirea de argint; pentru aceea Apostolul a numit-o mamă a tuturor relelor.

Dumnezeu pedepseşte pe iubitorii de argint. Drept aceea le este nevindecată rana. Cel ce nu are nimic, puţine pofteşte, iar dobîndind ceva, mai multe nu pofteşte; cel ce are o sută de arginţi şi pofteşte o mie, iar aceştia agonisindu-i, merge către nemărginire. Astfel, neputînd să cîştige atît, de-a pururea se plîng de sărăcie.

Iubirea de argint are cu sine de-a pururea zavistia şi aşa strică întîi pe cel ce o are. Căci precum viperele născîndu-se, întîi pe mamele lor omoară, mai înainte de a muşca pe alţii; aşa şi zavistia pe cel ce o are, pe el îl veştejeşte mai înainte de a se duce la alţii. Mare lucru este dacă am putea răbda atîtea dureri, căutînd argintul cel lămurit; căci în multe patimi nevindecate cad vînătorii lumii deşarte. Spargeri de corăbii pătimesc, prădătorii îi întîlnesc, pe pămînt cad între tîlhari, sufăr furtună şi vînturi silnice şi, de multe ori cîştigînd, singuri se socotesc săraci, faţă de cei ce îi zavistuiesc; iar noi nicidecum nu ne gîndim la primejdii ca acestea, pentru cîştigul cel adevărat.

Dacă vom agonisi cît de puţin bine, ne mărim pe noi înşine, fiind pildă oamenilor. De multe ori nici fapta n-o scoatem în povestire. Trebuie să punem toată sîrguinţa ca să ascundem cîştigul faptelor, iar cele ce povestesc isprăvile lor, să caute a spune şi neajunsurile. Iar dacă acestea se ascund, ca să nu se prihănească de cei ce le aud, cu mult mai vîrtos se cade a le păzi de a le spune pe cele bune, căci, spunîndu-le pe acestea, se înstrăinează de Dumnezeu. Precum o comoară arătîndu-se, se împuţinează, aşa şi fapta cea bună, făcîndu-se cunoscută şi vădită, se pierde. Şi precum ceara se topeşte de faţa focului, aşa şi sufletul se slăbeşte de laude. Dacă lauda lipseşte de tărie sufletul, negreşit ocara aduce la mărime fapta lui bună: bucuraţi-vă şi vă veseliţi cînd vor spune oamenii toată minciuna asupra voastră. Şi se zice: *În necaz m-ai întărit pe mine.* Şi iarăşi: *Ocară a aşteptat sufletul meu*. De asemenea, altele zeci de mii ca acestea se pot auzi în Sfînta Scriptură.

Este întristare folositoare şi întristare aducătoare de stricăciune; deci, una este a suspina pentru ale sale păcate şi alta pentru necunoştinţa aproapelui; una spre a nu cădea din scop, iar alta să se atingă de bunătatea cea desăvîrşită. Deci acestea sînt chipurile întristării celei adevărate. Iar duhul trîndăviei se cade a-l izgoni prin rugăciune mai ales, şi prin cîntare de psalmi.

ŢŢinîndu-vă de grijile cele bune, nu se cuvine a socoti că este vreun folos în viaţă; căci Scriptura zice: *Tot capul este în durere şi toată inima în întristare*; pentru că astfel Duhul Sfînt a spus de viaţa monahicească şi cea lumească. Prin durerea capului se înţelege tainic chipul monahicesc; pentru că cel ce domneşte este capul. Iar despre durere a zis că toată fapta cea bună prin dureri se isprăveşte. Apoi, prin întristarea inimii, a arătat chipul cel nestatornic şi înrăutăţit al celor lumeşti. Inima s-a numit locuinţă de mînie şi întristare. Deci, să nu fim tîrîţi pe furiş de cuget, lăudîndu-ne, că vom avea negrijă de lume.

Cele din lume nasc cu greu şi cu primejdii şi pătimesc multe la hrănirea de lapte şi cu copiii care bolesc; iar toate acestea le rabdă neavînd sfîrşit al durerii. Pentru că cei născuţi ori se vatămă la trup, ori fiind crescuţi rău, cu vicleşug ucid pe cele ce i-au născut.

Deci, acestea ştiindu-le, să nu ne amăgim de vrăjmaşul, ca şi cele ce în lume au viaţă slobodă şi fără grijă. Pentru că cele ce nasc prin dureri, se sfîrşesc, iar nenăscînd, ca nişte sterpe şi neroditoare se dispreţuiesc. Dar acestea le zic vouă, ca să vă întemeiaţi contra celui potrivnic. Nu tuturor sînt potrivite cele zise, ci numai celor ce voiesc viaţa cea monahicească. Căci, precum la oricare fiinţe nu le prieşte aceeaşi hrană, astfel nici tuturor oamenilor nu foloseşte acelaşi cuvînt.

Nu se cade a pune vin nou în oale vechi. Pentru că într-alt fel se ospătează cei plini de cunoştinţă şi într-alt chip cei ce gustă din pustnicie, precum şi cei ce sînt norociţi în lume. Căci precum fiinţele, unele sînt de uscat, altele de apă, iar altele zburătoare, la fel şi oamenii. Unii jumătate de viaţă sînt ca cele de uscat, iar alţii caută către cele înalte, ca cele zburătoare, iar alţii cu apele păcatelor sînt acoperiţi ca peştii. *Căci am venit,* zice Scriptura*, în adîncurile mării şi viforul m-a copleşit*. Aceasta este firea fiinţelor. Iar noi ca nişte vulturi avînd aripi, să zburăm peste cele mai înalte şi să călcăm peste leu şi peste balaur; iar pe cel ce altă dată stăpînea, acum să-l stăpînim. Aceasta o vom face dacă toată socoteala minţii noastre o vom aduce Mîntuitorului. Însă cu cît noi ne suim către înălţimi, vrăjmaşul ne ispiteşte cu cursele sale.

Deci, dacă şi către nălucirea cea pămîntească ne pune multe împotrivă, cu atît mai vîrtos către Împărăţia cerurilor ne va zavistui. Se cade dar în tot chipul a ne într-arma. Precum o corabie uneori se cufundă de multele învăluiri din afară, iar alteori prin strîngerea apei se îneacă; aşa şi noi uneori ne pierdem prin păcate, alteori prin gîndurile cele dinlăuntru ne prăpădim.

Deci, se cade a ne feri de lovirile cele din afară ale duhurilor, precum şi de necurăţiile cele dinlăuntru ale gîndurilor. Apoi totdeauna se cuvine a priveghea cu gîndul. Pentru că vrăjmaşul ca pe o casă vrînd a ne surpa, ori de la temelii aduce căderea, ori de la acoperămînt începînd, o strică toată, ori prin ferestre intrînd, întîi pe stăpînul casei îl leagă şi astfel robeşte toate. Deci ca o temelie sînt faptele cele bune, iar acoperămînt este credinţa, ferestrele sînt simţurile, prin care ne dă război vrăjmaşul.

Drept aceea, se cade a fi cu mulţi ochi acela ce voieşte a se mîntui. Pentru că nu este loc aici de neîngrijire; căci Sfînta Scriptură zice: *Să se păzească cel ce stă, să nu cadă.* Viaţa noastră s-a numit "mare" de către sfinţitul cîntător David. Căci părţile mării, unele sînt pietroase şi pline de fiare, iar altele alinate. Deci, noi în partea cea alinată a mării părem a înota, iar cei din lume în cea primejdioasă. Adică noi înotăm ziua, povăţuindu-ne de soarele dreptăţii, iar aceia noaptea, duşi de necunoştinţă.

De multe ori omul este în furtună şi în întuneric, dar priveghind, poate a-şi mîntui caiacul său; iar noi întru alinare prin nepăsare ne cufundăm, lăsînd cîrma dreptăţii. Deci, vadă cel ce stă ca să nu cadă, căci cel ce a căzut, o grijă are, ca să se scoale; iar cel ce stă, păzească-se ca să nu cadă.

De multe feluri sînt căderile. Căci cei ce au căzut, s-au lipsit de şedere; iar căzînd, nu s-au vătămat. Cel ce stă bine, să nu defaime pe cel căzut, ci să se înfricoşeze, ca nu, căzînd, să se pogoare în prăpastia cea mai de jos. Căci nu se poate cere ajutor din adîncul puţului, fiindcă strigarea nu se aude. Pentru că zice dreptul: *Să nu mă înghită pe mine adîncul, nici să-şi închidă peste mine puţul gura sa.*

Vezi ca şi tu, căzînd jos, să nu te faci mîncarea fiarelor. Cel ce a căzut, nu mai închide uşa, iar tu nicidecum să nu adormi, ci de-a pururi să zici cîntarea: *Luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm întru moarte, ca nu cumva să zică vrăjmaşul meu: m-am întărit spre el*. Priveghează necurmat din cauza leului care răcneşte. Aceste graiuri folosesc nu spre a se înălţa cineva, ci a se întoarce şi a suspina, spre a se mîntui.

Vezi-te pe tine, care stai bine, pentru că îndoită frică este asupra ta; ori ca să nu te întorci spre cele de demult, căzînd asupra ta vrăjmaşul, ori ca să nu te împiedici, alergînd. Pentru că vrăjmaşul nostru,

diavolul, de multe ori ne trage înapoi, cînd va vedea pe suflet zăbovind şi fiind pregetător. Ori părîndu-i-se sîrguitor şi ostenitor către pustnicie, intră pe furiş, adică prin mîndrie şi astfel pierde sufletul.

Această armă de pe urmă, adică mîndria, este mai presus decît toate relele. Prin ea diavolul a căzut şi tot prin ea, pe cei mai puternici dintre oameni se ispiteşte a-i surpa. Precum cei iscusiţi dintre războinici, după ce cheltuiesc săgeţile cele mai mărunţele, fiind puternici şi viteji, pun înainte sabia cea mai tare decît toate; astfel şi diavolul, după ce cheltuieşte undiţele cele dintîi ale sale, atunci unelteşte paloşul cel mai de pe urmă, adică mîndria. Care au fost, dar, cursele lui cele dintîi? Arătat este că lăcomia pîntecelui, iubirea de dezmierdare şi desfrînarea. Pentru că aceste duhuri vin la vîrstele cele tinere; pe care le face să urmeze: iubirea de argint, lăcomia şi cele asemenea acestora.

Deci, cînd ticălosul suflet va trece deasupra acestora, cînd şi peste dezmierdările cele rele va sări, cînd argintul îl va defăima, atunci de pretutindeni, răucugetătorul, nedumerindu-se, îi supune lui pornire fără rînduială, pentru că îl face pe dînsul cu necuviinţă a se ridica asupra fraţilor. Este pierzătoare această otravă a vrăjmaşului. Pe mulţi deodată întunecîndu-i, i-a coborît, dînd sufletului înţelegerea cea rea şi purtătoare de moarte; căci înşală pe om că a ajuns cele neştiute celor mulţi şi că în posturi întrece pe mulţi, fălindu-se cu mulţimea de vitejii.

Apoi uită toate cele ce a păcătuit, pentru a se înălţa asupra celor ce sînt împreună cu el; căci ca pe furiş sînt scoase din mintea lui greşelile, şi aceasta n-o face spre folosul lui, ci ca să nu poată zice acel glas doctoricesc: *Ţie, unuia, am păcătuit, miluieşte-mă;* nici nu-i dă voie a zice: *Mă voi mărturisi Ţie, Doamne, cu toată inima mea.* Cînd după socoteala minţii sale, a zis: *Mă voi sui şi voi pune acolo scaunul meu*, atunci pare că se şi vede în acel loc, ascuns, de sus, pe scaun de învăţător sau de doctor. Deci sufletul cel ce astfel s-a amăgit, se strică şi piere, fiind atins de o rană ce are nevoie de vindecare.

Deci, cînd nişte gînduri ca acestea stau în mintea noastră, se cade necontenit a cugeta la aceste cuvinte dumnezeieşti: *Eu sînt vierme, şi nu om* şi la alt loc, unde se zice: *Eu sînt pămînt şi cenuşă*. Apoi graiul proorocului Isaia, care zice: *Toată dreptatea omului este ca o cîrpă lepădată.* Dacă vreunele vor rămîne în acele gînduri, mai bine să intre în viaţă de obşte; apoi să se certe şi să se dojenească de cele de o vîrstă şi să se aducă lor spre citire vieţile sfinţilor. După aceea neascultarea este boala mai rea. Drept aceea, numai prin fapta care e împotriva neascultării, este cu putinţă a curăţa sufletul. Pentru că ascultarea, zice Scriptura, este mai presus de jertfă.

Deci se cade a înlătura gîndul de mărire, căci de se va afla sufletul nebăgător de seamă şi pregetător, ba uneori şi amorţit spre sporirea binelui, neascultarea este pricina. Diavolul voieşte a răzvrăti toate; adică pe cei sîrguitori şi pustniceşti se sileşte a-i face să uite nelegiuirile cele făcute, căci voieşte să se înalţe prin mîndrie.

Sufletelor de curînd venite le pune înaintea ochilor toate păcătuirile, ca printr-însele să aducă deznădăjduire, căci zice uneia: "Tu, fiind desfrînată, nu poţi fi iertată"; iar alteia îi zice: "Tu, fiind lacomă, îţi este cu neputinţă a dobîndi mîntuire". Deci, pe sufletele care se îndoiesc astfel, se cade a le mîngîia şi a zice: "Raab era desfrînată şi prin credinţă s-a mîntuit;

Pavel era persecutor şi s-a făcut vas de alegere. Matei era vameş, dar nimeni nu ştia darul acestuia; tîlharul prăda şi ucidea, dar întîi lui i s-a deschis uşa Raiului." Deci, la acestea gîndind, să nu-ţi deznădăjduieşti sufletul tău, iar pe acelea care s-au robit din mîndrie şi din cele care se cred mai mari, se cade a le vindeca şi a le zice: "Ce te-ai umflat ca una ce nu mănînci carne? Alţii nici peşte nu văd. Dacă vin nu bei, ia seama că alţii nici untdelemn nu mănîncă. Pînă seara posteşti? Dar alţii două şi trei zile ajunează. Dacă nu te speli, cugeţi mari lucruri?

Dar mulţi pentru patimă trupească nicidecum baie n-au făcut. Te minunezi că dormi chinuit şi în aşternut de păr? Dar alţii se culcă pe jos neîncetat, ci, dacă ai făcut-o, nimic bun n-ai făcut, pentru că unii chiar pietrele le pun sub ei, ca să nu se gîndească la dezmierdare, iar alţii au privegheat toată noaptea. Chiar făcînd toate acestea şi făcînd desăvîrşită pustnicie, să nu cugeţi a fi măreţ; pentru că diavolii mai mult

decît ale tale au făcut şi fac, nici nu mănîncă, nici nu beau şi în pustie petrec. Dacă chiar în peşteră locuieşti, ţi se pare că faci lucru mare?"

Deci, prin nişte gînduri ca acestea, va fi cu putinţă a vindeca patimile cele potrivnice; căci precum un foc care arde cumplit, piere, dacă se împrăştie şi nu are vînt, tot aşa şi fapta cea bună zboară prin trecerea cu vederea, dacă se împrăştie repede lauda ei; tot aşa piere binele prin lenevire, cînd nu vom avea răcoreala Sfîntului Duh. Sabia cea ascuţită se strică lesne de piatră; aşa şi pustnicia piere prin mîndrie. Drept aceea, se cuvine, de pretutindeni a îngrădi sufletul, iar pentru pustnicia cea arsă desăvîrşit de arşiţa mîndriei, trebuie a ne pleca spre locurile cele umbroase, apoi chiar a tăia uneori ramurile cele de prisos, ca să fie rădăcina mai întărită.

Pe cel cuprins de deznădăjduire se cuvine a-l sili să caute în sus, prin gîndurile cele mai înainte zise, pentru că sufletul acestuia zboară tot pe jos. Căci chiar cei mai buni din lucrătorii de pămînt, cînd vor vedea un răsad slab şi neputincios, îl udă cu îndestulare, şi de multă purtare de grijă îl învrednicesc, ca să crească; iar cînd vor vedea în răsad vreo odraslă înainte de vreme, obişnuiesc a tăia împrejur cele de prisos. Doctorii pe unii bolnavi îi hrănesc destul şi îi îndeamnă la plimbare, iar pe alţii îi feresc de mîncare. Deci, arătat este cît de mare-i mîndria, între răutăţi.

Aceasta o arată fapta cea potrivnică ei, smerita cugetare. A o cîştiga pe aceasta este foarte greu; căci dacă cineva nu va lepăda slava, nu va putea dobîndi această visterie. Aşa de mare este smerita cugetare, încît toate faptele bune poate să le urmeze diavolul, iar pe aceasta nici nu voieşte a o şti. Apostolul Petru, ştiind temeiul ei, ne porunceşte a ne împodobi pe dinăuntru cu smerită cugetare şi toţi, făcînd cele de folos, cu aceasta a se încununa.

De posteşti, de miluieşti, de înveţi, de eşti cumpătat şi priceput, pe aceasta ca zid nesurpat pune-o în faţă; toate faptele cele bune ale tale să le cuprindă smerita cugetare. Căci precum este cu neputinţă a se face corabie fără cuie, tot astfel este cu neputinţă a se mîntui omul fără smerita cugetare. Iar că este bună şi mîntuitoare, să ştim că Domnul, împlinind rînduiala către oameni, cu aceasta S-a îmbrăcat, cînd zice: *Învăţaţi-vă de la Mine că sînt smerit şi blînd cu inima.* Vezi cine este Cel ce zice aşa, ca desăvîrşit să I te faci ucenic. Deci, să ţi se facă început şi sfîrşit al bunătăţilor smerita cugetare. Cugetul smerit formează nu numai pe omul cel dinăuntru, în chip tainic, ci şi pe cel din afară. Ai păzit toate poruncile? Ştie Domnul. Chiar cînd toate astea le veţi face, ziceţi: *Sîntem nişte robi netrebnici.*

Deci, smerita cugetare se capătă prin ocări, prin dosădiri, prin răniri, ca să auzi zicîndu-ţi-se nebun şi lipsit de minte, sărac şi scăpătat, neputincios şi simplu, nesporit în lucruri, necuvîntător întru grăire, urît la chip, slab în putere. Acestea sînt semnele smeritei cugetări. Acestea Domnul le-a auzit şi le-a pătimit, pentru că i-au zis că este samarinean şi că are diavol. El chip de rob a luat, a fost pălmuit şi a primit răniri. Deci, se cade a urma şi noi această smerită cugetare cu fapta. Sînt unii care se făţărnicesc şi se smeresc prin formele cele din afară, vînînd prin aceasta slavă; dar din roadele lor se cunosc. Pentru că pe deasupra fiind smeriţi, unii ca aceştia nu au suferit nimic, ci numai ca un şarpe şi-au dat veninul".

La cuvintele acestea, fecioarele cele adunate se bucurau foarte şi iarăşi mai aşteptau sfaturi şi bunătăţi. Deci, iarăşi a zis fericita către dînsele: "Nevoinţă multă trebuie celor ce se apropie de Dumnezeu, dar osteneala aduce bucurie nepovestită. Căci precum cei ce voiesc a aprinde foc, întîi se afumă şi lăcrimează, şi astfel îl dobîndesc, tot astfel se cade a aprinde şi noi dumnezeiescul foc în noi cu lacrimi şi osteneală. Pentru că însuşi Domnul zice: *Foc am venit să pun pe pămînt.* Dar unii, fiind slabi, fumul l-au suferit, iar focul nu l-au aprins, pentru că, deşi în afară au avut îndelungă răbdare, însă gîndirea lor la Dumnezeu a fost neputincioasă şi întunecoasă.

Drept aceea, mare odor este dragostea; pentru aceasta adeverind Apostolul, zicea: "Dacă toate averile le voi împărţi şi trupul îmi voi robi, iar dragoste nu am, m-am făcut aramă răsunătoare şi chimval răsunător". Deci dragostea este mare între bunătăţi; dar tot pe atît de rea este mînia, pentru că tot sufletul întunecîndu-l şi sălbăticindu-l, la necuvîntare îl aduce. Domnul, îngrijindu-se de mîntuirea noastră, nicidecum n-a gîndit să fie vreo mică parte a sufletului neştiută. Porneşte vrăjmaşul înverşunare? Domnul ne-a întrarmat

cu cumpătare. Naşte mîndrie? Smerita cugetare să nu fie departe. A sădit urîciune înăuntru? Dar dragostea stă de faţă.

Deci, deşi vrăjmaşul porneşte multe săgeţi împotriva noastră, dar Domnul ne-a înarmat cu mai multe arme, spre mîntuirea noastră şi căderea aceluia. Prea rea între răutăţi, cum am zis, este mînia. Pentru că Sfînta Scriptură zice: *Mînia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu.* Se cade, dar, a se ţine în frîu. La vreme trebuincioasă s-a arătat că foloseşte mînia, dar numai împotriva diavolilor, iar către om a ne porni cu mînie nu foloseşte, chiar dacă ar păcătui. Ci se cade a-l întoarce după ce va înceta patima mîniei.

A ne mînia însă este o patimă mică între răutăţi, iar vorbirea de rău este mai grea decît toate. Pentru că mînia, tulburînd sufletul, ca fumul se împrăştie repede, iar vorbirea de rău, ca una ce s-a înfipt în suflet, îl face mai cumplit decît fiarele. Un cîine se repede împotriva cuiva, însă de hrană se momeşte şi tace; aşa şi celelalte fiare, de obicei se îmblînzesc. Dar cel ce se stăpîneşte de vorbirea de rău, nu se pleacă la mîngîieri, nu se îmblînzeşte de hrană. Chiar nici vremea, care toate le preface, n-a vindecat patima vorbitorilor de rău. Aceştia sînt mai păgîni şi mai nelegiuiţi decît toţi, pentru că nu ascultă pe Mîntuitorul, zicînd: *Du-te mai întîi, împacă-te cu fratele tău, şi astfel adu darul tău.* Apostolul zice: *Să nu apună soarele în mînia voastră.*

Deci, bine este a nu ne mînia. Chiar dacă s-ar întîmpla astfel, Domnul a zis să nu treacă nici o zi cu această patimă; să nu apună soarele. Iar tu aştepţi pînă ce toată vremea ta va apune? Nu ştii oare a zice: destul este zilei răutatea ei? De ce urăşti pe omul care te-a întristat? Nu este el cel ce te-a nedreptăţit, ci diavolul. Urăşte boala, şi nu pe cel care boleşte.

De ce se făleşte în răutate cel puternic? Pentru aceasta cîntătorul de psalmi a zis: *Nelegiuire şi nedreptate toată ziua a gîndit limba ta.* Adică, în toată vremea vieţii tale nu asculţi pe Cel Care a zis: *Să nu apună soarele întru mînia voastră.* Cînd zice: *Nedreptate a gîndit limba ta,* înseamnă că nu încetezi hulind pe fratele tău.

De aceea, dreaptă pedeapsă rosteşte prin aceasta cîntătorul de laudă, zicînd: *Pentru aceasta Dumnezeu te va surpa pînă în sfîrşit, te va smulge şi te va muta din locaşul tău, iar rădăcina ta din pămîntul viilor.* Acestea sînt isprăvile vorbitorilor de rău, acestea sînt răsplătirile răutăţii.

Deci se cuvine a ne feri de vorbirea de rău, pentru că multe rele cumplite îi urmează, zavistie şi întristare. Apoi este şi purtătoare de moarte răutatea acestora, deşi pare a fi mică. De multe ori rănile cele făcute de paloşul cel cu două ascuţişuri ori de o sabie mai mare cum este desfrînarea, lăcomia şi zavistia, s-au vindecat de doctoria cea mîntuitoare a pocăinţei. Mîndria şi vorbirea de rău, ca nişte săgeţi, ce se par a veni de departe, pe furiş înfigîndu-se în părţile sufletului cele mai alese, l-au ucis; iar acestea nu ucid cu mărimea ranei, ci prin nepăsarea celor răniţi. Pentru că, socotind ca o nimica grăirea de rău şi celelalte, cîte puţin cu totul s-a abătut.

Grea este vorbirea de rău, pentru că unii o au ca hrană şi odihnă. Tu să nu primeşti vorbă deşartă, să nu te faci încăpere a relelor celor străine, ci pregăteşte-ţi cu îngrijire sufletul tău. Pentru că, primind duhul necurăţiei cuvintelor, vei aduce, prin gînduri, întinăciuni rugăciunii tale, căci fără pricină urăşti pe cei ce-i întîlneşti. Aplecîndu-se auzul tău la neomenia celor ce grăiesc de rău, cauţi la toţi posomorît. Deci, este trebuinţă a păzi limba şi auzul, spre a nu zice ceva de acest fel sau a auzi cu pătimire, pentru că este scris: *Auzire deşartă să nu primiţi*. În Psalmi David grăieşte: *Pe cel ce vorbeşte de rău pe aproapele său, în ascuns, îl goneam afară*. Şi apoi zice: *Nu va grăi gura mea faptele oamenilor*. Dar şi noi pe cele ce nu sînt fapte împlinite, le vorbim. Deci, se cade a nu crede toate cele ce ni se spun, ci după Dumnezeiasca Scriptură să zicem: *Iar eu ca un surd nu auzeam*. Nu se cade a ne bucura de primejdia omului, chiar de ar fi foarte păcătos. Unii, văzînd pe cineva primejduit, dar fiind fără învăţătură lumească, au zis acestea: "Cel ce şi-a aşternut rău, va suferi rău în somn". Deci, tu, care crezi că ţi-ai aşternut bine lucrurile în viaţă, crezi că te odihneşti? Dar ce vom face faţă cu Cel ce zice că aceeaşi întîlnire are dreptul şi păcătosul? Vieţuirea noastră de aici una este, dar faptele ne sînt deosebite.

Nu se cade a urî pe vrăjmaşi, pentru că Domnul prin glasul Său ne-a poruncit acestea: *Să nu iubiţi numai pe cei ce vă iubesc, pentru că aceasta o fac păcătoşii şi vameşii.* Omului bun nu-i trebuie meşteşug şi nevoinţă spre a fi iubit, pentru că atrage la sine pe cei ce-l iubesc, iar cel rău are trebuinţă de dumnezeiasca învăţătură şi de osteneală multă spre îndreptare; pentru că Împărăţia Cerurilor nu este a celor răsfăţaţi şi neîngrijitori, ci a celor silitori.

Precum nu se cade a urî pe vrăjmaşi, tot aşa nici de cei nebăgători de seamă şi leneşi nu trebuie a fugi şi a-i lăsa. Unii îşi zic vorba aceea a Scripturii: *Cu cel cuvios, cuvios vei fi, şi cu cel îndărătnic, te vei îndărătnici.* Pentru aceasta zic ei: fugim de cei păcătoşi, ca să nu ne răzvrătim cu dînşii, prin neştiinţa sufletului. Dar unii ca aceştia fac împotriva celor scrise, pentru că Duhul Sfînt porunceşte a nu ne răzvrăti cu cei răzvrătiţi, ci a-i îndrepta de răzvrătire; şi împreună vei întoarce, adică împreună îi vei atrage către sine-ţi şi din cele de-a stînga să-i chemi spre cele de-a dreapta.

Trei feluri de stări sînt în viaţa oamenilor: Una este a răutăţii desăvîrşite, a doua este o stare de mijloc, privind către amîndouă; iar a treia, care se gîndeşte la lupta cea bună. Deci, oamenii cei răi, amestecîndu-se cu alţii mai răi, sporesc mai mult în adăugirea celor nelegiuite; cei de mijloc se ispitesc a fugi de cei mai răi, temîndu-se de aceştia, ca să nu fie atraşi de dînşii, pentru că sînt încă prunci în faptele bune. Iar cei de al treilea, avînd un cuget bun, vieţuiesc împreună cu cei răi, vrînd a-i mîntui. Dar se împung de dînşii - pentru că şi diavolii îi vatămă mai mult pe cei buni, fiindcă aceştia slăbesc uneltele lor.

Cei buni se ocărăsc şi se batjocoresc de către cei ce îi văd pe dînşii petrecînd împreună cu cei leneşi, socotindu-i ca pe nişte asemenea lor; iar cei buni, primindu-le acestea de la oameni ca nişte laude, săvîrşesc fără frică dumnezeiescul lucru; pentru că Scriptura zice: *Frumoasă este fapta acestora, că şi Domnul mînca cu vameşii*; iar mai vîrtos este iubitoare de fraţi judecata acestora, decît iubitoare de sine; pentru că văzînd pe cei ce păcătuiesc ca nişte case aprinse, se întrec a mîntui pe cei care pier şi suferă împreună cu ei. Iar alţii, dacă ar vedea pe un frate arzînd în păcate, fug, temîndu-se ca să nu-i apuce şi pe dînşii focul. Alţii - cei de al treilea fel -, ca fiind vecinii cei răi, îi aprind mai mult pe cei ce ard, aducînd ca materie spre pieire răutatea lor. Cei buni, dimpotrivă, chiar cîştigurile lor le socotesc mai mici decît mîntuirea acelora.

Acestea sînt semnele dragostei adevărate; aceştia sînt păzitorii dragostei celei curate. Precum cele rele una de alta se ţin, pentru că iubirii de argint îi urmează zavistia, călcarea de jurămînt, mînia şi vorbirea de rău; aşa şi cele potrivnice lor se ţin de dragoste, adică: blîndeţea, îndelunga răbdare, suferirea de rău, bunătatea desăvîrşită şi sărăcia. Pentru că nu este cu putinţă a dori această faptă bună, fără numai prin sărăcie. Căci Dumnezeu a spus să avem dragoste nu către un singur om, ci către toţi. Deci, avînd noi cele de trebuinţă, nu se cade a trece cu vederea pe cei ce au lipsă; ci a-i îndestula pe toţi, pe cît este cu putinţă omului. Acesta este însă lucrul lui Dumnezeu.

Dar ce zic? Pentru milostenie te nevoieşti? Aceasta se face ţie pricinuire de a cîştiga mîntuirea? Celor lumeşti s-a poruncit aceasta, şi nu atît pentru a se hrăni scăpătaţii s-a poruncit milostenia, cît pentru dragoste: că Dumnezeu ocîrmuieşte pe cel bogat şi hrăneşte şi pe cel sărac. Dar oare de prisos s-a poruncit milostenia? Să nu fie aceasta, căci ea se face început al dragostei? Precum mai înainte tăierea împrejur a trupului era închipuire a tăierii împrejur a inimii, aşa şi milostenia este învăţătorul dragostei. Deci, celor ce s-au dat cu adevărat dragostei, de prisos le este milostenia.

Nu clevetind mila zic acestea, ci arătînd curăţenia sărăciei. Să nu se facă cea mai mică zăticnire dragostei celei mari; pentru că este purtătoare de cruce şi eşti dator a zice glasul acesta: *Iată toate le-am lăsat şi am urmat Ţie.* Tu te-ai învrednicit a urma povăţuirea cea aspră a apostolilor; pentru că Petru şi Ioan au zis: *Argint şi aur nu am.* Îndoită este învăţătura, dar de un chip este credinţa. Iar între cei lumeşti, să nu se facă fără socoteală milostenia, că zice: *Untuldelemn al păcătosului să nu ungă capul meu*. Deci, se cuvine, ca cel ce miluieşte să aibă cuget drept, căci cu adevărat unii ca aceştia vor avea plata milosteniei.

Domnul, zidind lumea, îndoită a făcut rînduiala locuitorilor ei. Căci celor ce vieţuiesc cinstit le-a poruncit nunta pentru facerea de copii, iar pe ceilalţi pentru curăţenie i-a făcut întocmai cu îngerii. Acelora le-a dat

legi şi învăţături, iar acestora le zice: *A Mea este izbînda, Eu voi răsplăti.* Acolo zice: *Vei lucra pămîntul*; şi aici porunceşte: *Nu vă îngrijiţi pentru ziua de mîine.* Acelora le-a dat lege, iar pe noi ne-a făcut prin dar a cunoaşte poruncile.

Crucea nouă ne este steag al biruinţei, pentru că cinul nostru nimic altceva nu este, decît numai lepădare de sine şi cugetare la moarte. Deci precum cei morţi nu mai lucrează cu trupul, aşa şi noi. Pentru că, cîte erau de făcut printr-însul, le-am făcut cînd eram prunci. Căci, zice Apostolul: *Mie lumea s-a răstignit, şi eu lumii*. Cu sufletul trăim; printr-însul să arătăm faptele bune. După socoteala minţii noastre trebuie să miluim; căci fericiţi sînt cei milostivi cu sufletul.

Precum cel ce a poftit frumuseţe, chiar fără lucrare a săvîrşit păcat; tot astfel şi aici milostenia s-a săvîrşit în minte, deşi argintul lipseşte. Noi ne-am cinstit cu vrednicia cea mai mare; că precum stăpînii cei din lume multe feluri de slujbe dau slugilor, adică pe unii îi trimit în sate, spre a lucra pămînturile şi a păzi moştenirea neamului; iar pe cei dintr-înşii născuţi, dacă îi vor vedea buni şi frumoşi, îi ţin în casa lor, spre slujbă; tot astfel face şi Domnul.

Pe cei ce au ales nunta cea cinstită, i-a pus în lume, iar pe cei mai buni decît aceştia, cîţi mai ales au cîştigat bunăvoinţă înaintea Sa, i-a pus spre slujire. Aceştia de toate cele pămînteşti sînt străini, pentru că s-au învrednicit mesei stăpîneşti; iar ei nu se îngrijesc pentru îmbrăcăminte, căci cu Hristos s-au îmbrăcat.

Deci, al ambelor cete, unul este stăpîn, adică Hristos. Căci precum dintr-acelaşi grîu este şi paiul şi sămînţa, astfel de la Dumnezeu sînt şi cei ce după lume vieţuiesc bine şi cei ce au ales viaţa monahicească. De amîndouă este trebuinţă, adică de frunză spre paza şi hrana seminţei, iar de rod, pentru că este naştere a tot. Deci, precum nu este cu putinţă deodată şi buruiană a fi şi sămînţă, astfel ne este de prisos nouă slava cea lumească spre a face rod ceresc.

Frunzele scuturîndu-se şi paiul uscîndu-se, bun de seceriş este spicul; deci şi noi, lepădînd nălucirea cea de pe pămînt, în locul frunzelor, şi uscînd trupul nostru ca pe un pai şi înălţînd gîndul nostru, vom putea da sămînţa de mîntuire. Este în primejdie cel ce nu s-a condus în viaţă cu fapta şi vrea să înveţe pe alţii. Precum dacă cineva avînd casă putredă, şi nişte străini primind îi va vătăma prin căderea casei, astfel şi aceştia nezidindu-se mai întîi pe ei cu întemeiere, pierd şi pe cei ce s-au apropiat de ei. Pentru că cuvintele i-au chemat la mîntuire; iar cu răutatea chipului, pe cei sîrguitori mai vîrtos i-au abătut. Căci tîlcuirea cuvintelor se aseamănă cu nişte scrisori alcătuite cu vopsele, care după puţină vreme, prin vînturi şi prin picături de ploi, s-au şters. Iar învăţătura cea lucrătoare nici veacul nu o va putea desface. Deoarece cuvîntul, săpînd părţile cele întemeiate ale sufletului, îi dăruieşte chip veşnic. Deci, noi nu trebuie a face pe deasupra vindecarea sufletului, ci peste tot a-l împodobi, nelenevindu-ne mai ales de cele dinăuntru.

Am primit lepădare părului; împreună cu el să lepădăm şi boldurile cele din cap. Pentru că, rămînînd singure acestea, ne chinuiesc mai mult. Părul nostru era podoaba cea din lume; cinstirile, slavele, cîştigurile de bani, strălucitele împodobiri de haine, uneltele de băi şi îndulcirile de mîncări. Acestea ne-am hotărît să le lepădăm, dar boldurile cele stricătoare de suflet mai vîrtos trebuie să le dăm afară. Care sînt dar, acestea? Grăirea de rău, jurămîntul strîmb, iubirea de argint. Deci, capul cu părul nostru închipuieşte sufletul şi, pînă cînd era acoperit, se părea că se tăinuiesc lucrările lumeşti, iar acum, dezgolindu-se, tuturor sînt arătate.

Pentru aceasta în monahie ori în monah sînt arătate chiar şi picăturile cele mai simple, precum într-o locuinţă curată se vede cea mai mică fiinţă. Iar în cei lumeşti, ca în nişte peşteri necurate, încuibîndu-se cele mai mari păcate, din cele purtătoare de venin, se tăinuiesc, de materia cea deasă, ca de păr acoperindu-se. Este trebuinţă a curăţi casa necurmat şi a căuta ca nu vreuna din gîngăniile cele stricătoare de suflet să intre în cămările lui; apoi a tămîia locul cu dumnezeiasca tămîie, adică cu rugăciunea. Căci, precum vietăţile cele purtătoare de venin lasă în om cele mai iuţi otrăvuri, astfel şi gîndul cel întinat este izgonit de rugăciunea împreună cu postul.

Una din fiarele cele stricătoare de suflet este şi aceea care se numeşte noroc, pentru că şi aceasta este bold prea cumplit al diavolului, care pe oamenii cei mai nebăgători de seamă îi stăpîneşte. Însă nimeni din cei ce vieţuiesc după fapta bună nu crede şi nu primeşte această idee stricătoare de minte şi deşartă.

Pentru că mai întîi pe Dumnezeu Îl numim începutul tuturor bunătăţilor ce s-au făcut şi se fac; şi al doilea, socotesc că judecata lor este stăpîn al faptei bune ca şi al răutăţii. Cîţi dar, din lenevire au suferit cele nemulţumitoare, îndată se apropie de acel diavol. Căci precum nişte copii fug, nesuportînd pedepsirea părinţilor spre folos, şi ajung prin locuri pustii şi se împreună cu diavolii cei sălbatici, astfel şi aceştia fac. Uneori zic că de la Dumnezeu li s-au dat dezmierdări. Pentru că fiind desfrînaţi, furînd, de iubire de argint bolind şi cuget viclean avînd, faptele lor singuri le-au abătut de la adevăr. Sfîrşitul scopului lor este deznădăjduirea cea purtătoare de pierzare. Unii ca aceştia merg pînă acolo că înlocuiesc pe Dumnezeu cu norocul sau soarta. Deci, dacă vor zice că Dumnezeu este întîi, va urma ca toate prin Dînsul să se fi făcut, pentru că El este în toate, El este Domn al norocului.

Dacă cineva este lacom şi desfrînat prin naştere, ar urma după ei că Dumnezeu este pricină a răutăţii, care lucru este necuvios. Deci, din aceste gînduri se vede deşertul lor cuget. Pentru aceştia a zis Scriptura: *Zis-a cel fără de minte în inima sa, nu este Dumnezeu.* Aceştia au grăit nedreptate şi pricinuiesc păcate, pentru că ciuntesc Scripturile. Şi fiind orbi, voiesc a adeveri cugetul cel rău al lor. Apoi iau şi pe Isaia spre mărturie a nebuniei lor; pentru că spun, că el a zis: *Domnul a făcut pace şi a zidit răutăţi.* Pacea aici trebuie s-o înţelegem că este lucrul lui Dumnezeu, iar răutatea a sufletului; căci Dumnezeu toate le-a făcut bune, dar omul abătîndu-se, se face rău. Însă şi răul slujeşte spre mîntuirea sufletului şi pedepsirea trupului. Căci care este fiul pe care nu-l pedepseşte tatăl?

După aceea, mai zic cei fără de rînduială la minte că totul se cîrmuieşte de soartă în lume. Astfel schimbă libertatea în robie. Precum o corabie fără cîrmă de-a pururea se înviforează, aşa şi pentru aceştia pretutindeni suflă primejdia asupra lor, căci nu se pot bucura de lumina cea mîntuitoare, părăsind pe Domnul, cîrmaciul lor. Mai rătăceşte diavolul pe unii, încît zic că întîmplările bune şi rele vin de la mersul stelelor.

Diavolul fiind viclean între răutăţi, întinde cursele sale ca pe unii prin deznădăjduire să-i sape, pe alţii prin iubire de bani, şi ca un doctor purtător de moarte aduce oamenilor otravă; adică, pe unul, prin ficaţi îl ucide, aducîndu-i doctoria cea rea a poftei, pe altul îl răneşte la inimă, aprinzînd mînia lui spre iuţime; apoi unora, tîmpind puterea cea domnitoare, ori prin neştiinţă, ori prin iscodire răzvrătindu-i, i-a abătut la rău. Căci despre Dumnezeu şi despre fiinţa Lui vrînd a vorbi, ca o corabie s-au înecat; fiindcă n-au priceput cum trebuie s-o cîrmuiască.

Cel ce învaţă literele, întîi trebuie să vadă formele lor şi apoi învaţă numele, deci, dacă pentru litere este trebuinţă de atîta obişnuinţă şi meşteşug, cu atît mai vîrtos înaintea Ziditorului trebuie osteneală şi vreme, pentru a merge spre privirea Celui căutat, a măririi celei negrăite. Să nu se îngîmfe cineva că are descoperirea celor dumnezeieşti, prin învăţăturile cele din afară; că unul ca acesta se amăgeşte cu mintea de diavolul. Căci zice cîntătorul de laude: *Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai săvîrşit laudă.* Iar Domnul cu al Său glas în Evanghelie a zis: *Lăsaţi copiii să vină la Mine*. Şi iar zice: *Dacă nu vă veţi face ca pruncii, nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu*. Ai învăţat despre lume? Fă-te nebun pentru Domnul! Taie pe cele vechi, ca pe cele noi să le sădeşti! Temeliile cele putrede surpă-le, ca să pui temeiul cel de diamant al Domnului, ca astfel şi tu ca Apostolul să te zideşti pe piatra cea vîrtoasă!

Deci, nu se cade a fi iubitor de cuvinte. Să nu te îndeletniceşti mult cu acestea, pentru că diavolul prin bîrfirea cea fără de vreme te poate vătăma. Multe curse are el, căci cumplit vînător este; apoi păsărilor celor mici, curse mici le întinde, iar păsărilor celor mari, le găteşte laţuri. Laţ greu şi purtător de moarte este a crede că cineva e procopsit. Vrednic de alungat este gîndul acesta.

Precum ţăranilor şi corăbierilor este oarecum neluminată cunoştinţa vînturilor şi a ploilor, din mersul norilor, tot asemenea şi acestora le este întunecată de diavol mai înainte cunoştinţa. Dacă s-au alcătuit de la diavoli aceste cuvîntări de minciună, este primejdios meşteşugul celor ce le rostesc.

Diavolul nu se îndestulează cu răutatea cea dintîi, căci pune omului în minte că dezlegîndu-se trupul, împreună cu dînsul se pierde şi sufletul; iar acestea toate ne sfătuieşte ca să ne strice sufletul prin nepăsare. Făcîndu-se aceste năluciri, să nu ne învoim cu dînsele, ca şi cu nişte lucruri adevărate, pentru că acestea îşi arată răutatea lor.

Altă dată se apropie în alt fel şi într-o clipeală de ochi zboară. Eu ştiu pe un oarecare rob al lui Dumnezeu, cu fapte bune şi care îşi număra bunătăţile, silindu-se necontenit spre a le face; şi aşa cu dinadinsul cunoştea darul lui Dumnezeu, dar se lupta contra vrăjmaşului. Deci, este de trebuinţă, ca şi noi, primind aceste canoane, a le păzi, căci dacă cei ce fac negustoriile vremelnice, în fiecare zi cumpănesc cîştigurile şi cu bucurie primesc pe cele mari iar pentru pagubă se necăjesc, cu atît mai mult se cuvine a priveghea cei ce negustoresc vistieria cea adevărată şi doresc bunătăţile cele mai mari. Dacă se face de la vrăjmaş o hoţie cît de mică, cu greu vom fi judecaţi; nu trebuie pe toate a le lepăda pentru greşeala fără voie. Ai nouăzeci şi nouă de oi, caută pe cea pierdută; să nu te sperii pentru una, să nu fugi de stăpîn, ca nu cumva diavolul cel mîncător de sînge să piardă toată turma faptelor tale, robind-o. Deci, să nu lipseşti din rînduială pentru una; bun este Stăpînul, căci zice cîntătorul de psalmi: *Cînd va cădea, nu se va sfărîma, că Domnul sprijineşte mîna lui*.

Cîte vom face, ori vom cîştiga aici, să le socotim mult mai mici decît bogăţia ce are să fie; pentru că sîntem pe acest pămînt ca într-un al doilea pîntece de maică. Precum în cele dinăuntru ale maicii nu avem o viaţă ca aceasta, nici de nişte mîncăruri ca acestea nu ne îndulceam în pîntece, ca acum, şi nici a lucra aşa ca aici nu puteam, că eram afară de lumina soarelui şi de toată strălucirea; deci, precum într-acele cămări fiind, eram lipsiţi de multe din cele de aici, aşa şi în lumea aceasta de acum sîntem lipsiţi de multe care sînt în împărăţia cerurilor.

Am încercat mîncărurile de aici? Să poftim pe cele dumnezeieşti. Ne-am îndulcit de lumea de aici, să dorim Soarele dreptăţii, Ierusalimul de sus să-l socotim ca maică şi Mitropolie; iar pe Dumnezeu să-L numim Tată al nostru; să trăim aici cu întreagă înţelepciune, ca să dobîndim viaţa veşnică; pentru că, precum pruncii care în pîntece s-au săvîrşit din prea puţină hrană şi viaţă şi apoi vin la lumina cea mare, aşa şi drepţii din petrecerea de jos se duc spre călătoria cea de sus, după cum se scrie: *Merge-vor din putere în putere*. Iar păcătoşii ca nişte stîrpituri ce se sfîrşesc în pîntece, din întuneric, întunericului se dau; căci mor pe pămînt, fiind acoperiţi de mulţimea păcatelor.

Aceştia, ducîndu-se din viaţă, coboară în locurile cele mai întunecate ale Tartarului. De trei ori în viaţă ne naştem: o naştere este ieşirea afară din sînurile de maică, cînd adică din pămînt la pămînt ne aducem; iar celelalte două ne suie de la pămînt la cer, din care una este mulţumitoare, adică aceea pe care o avem prin dumnezeiasca baie, iar alta este din pocăinţă şi din ostenelile cele bune. Într-aceasta sîntem noi acum. Deci, sîntem datoare ca, apropiindu-ne de Mirele cel adevărat, a ne împodobi cu mai bună cuviinţă.

Facă-se nouă, dar, pildă privirea nunţii lumeşti: căci dacă cele cu bărbat atîta sîrguinţă pun pe băi, pe ungeri mirositoare şi pe podoabă împestriţată, pentru că prin acestea par a se face drăgălaşe şi mai mult; - şi dacă s-a pus atîta nălucire în cele ce petrec după trup, - cu mult mai vîrtos este trebuinţă a le covîrşi pe acelea, noi care ne-am logodit cu Mirele ceresc; şi astfel a spăla întinăciunea păcatelor cu pustnicia ostenitoare; apoi a îmbrăca în locul îmbrăcămintelor trupeşti pe cele duhovniceşti.

Acelea împodobesc trupul cu flori pămînteşti, noi să luminăm sufletul cu fapte bune, şi în loc de pietre de mare preţ, să punem împrejurul capului cununa cu trei împletituri: credinţa, nădejdea şi dragostea. Împrejurul grumazului să punem cinstita împodobire, adică smerita cugetare; în loc de brîu să ne încingem cu întreaga înţelepciune; iar strălucită ghirlandă să ni se facă necîştigarea şi să ni se aducă la masă mîncărurile care nu se strică, adică rugăciuni şi cîntări de psalmi. Precum zice Apostolul: *Nu numai limba s-o pornim, ci şi duhul;* să înţelegem cele zise: Că de multe ori gura grăieşte, iar inima împrejurul gîndurilor se îndeletniceşte. Se cade să luăm aminte ca nu, apropiindu-ne de dumnezeieştile nunţi, să bolim cu sărăcie de fapte bune, că ne va urî Logodnicul şi nu ne va primi nicidecum, dacă nu va vedea făgăduinţele noastre. Care sînt acestea? A ne îngriji de trup mai puţin, iar sufletul a-l hrăni mai mult.

Precum nu putem două găleţi pline de apă a le sui deodată, că pe osia care se învîrteşte una se pogoară deşartă, iar cealaltă se suie -, aşa este şi cu noi. Cînd toată purtarea de grijă o avem în suflet, el se suie umplîndu-se de bunătăţi şi dorind cele înalte. Iar trupul nostru, făcîndu-se uşor prin pustnicie, nu îngreunează puterea care stăpîneşte. Pentru acest lucru Apostolul este martor, căci zice: *Pe cît omul nostru din afară se strică, pe atît cel dinlăuntru se înnoieşte.*

În mănăstire eşti de obşte? Deci să nu-ţi schimbi locul, că te vei vătăma mult. Precum o pasăre zburînd de pe ouă le face răsuflate şi fără prăsilă, aşa şi o fecioară, ori un monah degeră şi moare cu credinţa, mutîndu-se din loc în loc. Să nu te amăgească desfătarea bogaţilor din lume, ca şi cum ai avea ceva folos din dezmierdare. Dacă aceia iubesc meşteşugul bucătăriei, tu cu postire şi cu mîncărurile cele simple covîrşeşte îndestularea acelora. Căci se zice: *sufletul în saţiu fiind, îşi bate joc de faguri, iar celui care este în lipsă şi cele amare i se par dulci. Să nu te saturi de pîine, că nu vei pofti vin.*

Trei sînt capetele cele dintîi ale vrăjmaşului, din care toată răutatea se coboară: pofta, dezmierdarea şi întristarea. Acestea atîrnă una de alta şi urmează una alteia. Pe dezmierdare a o ţine în frîu este cu putinţă, iar pofta este cu neputinţă; pentru că dezmierdarea pleacă de la trup, iar pofta de la suflet; iar întristarea vine din amîndouă. Deci, nelăsînd pofta să lucreze, şi pe celelalte le-ai risipit. Iar de o vei lăsa să sporească, nicidecum nu va lăsa sufletul să se însănătoşeze, căci scris este: *nu da ieşire apei*. Deci, nu folosesc tuturor toate. Fiecare în a sa minte deplin să se cerceteze.

Multora le foloseşte a fi în viaţă de obşte, dar şi multora a trăi retras de folos le este. Precum unele răsaduri cresc în locurile cele umede, iar altora le priesc locurile cele uscate; astfel şi oamenii, unora le fac bine locurile cele mai înalte, iar alţii în cele mai smerite se mîntuiesc. Deci mulţi din cetate, cugetînd la cele ale pustiei, s-au mîntuit, iar mulţi fiind în munte, dar făcînd cele ale poporului de obşte, au pierit. Pentru că este cu putinţă ca, fiind împreună cu mulţi să cugete cele ale singurătăţii, şi iarăşi fiind singur, cu gîndul petrece la alţii. Multe şi felurite sînt boldurile diavolului. N-a putut el să slăbească un suflet prin sărăcie? Îi dă bogăţie prin amăgire. N-a putut prin ocări? Îi pune înainte laude şi slave. S-a biruit el prin sănătate? Face trupul bolnav.

Pentru că neputînd cu dezmierdările a amăgi, prin durerile cele fără de voie ispiteşte şi face abateri în lături ale sufletului. Căci aduce boli grele, prin cererea lui, ca să-i tulbure pe oameni, împuţinînd dragostea lor către Dumnezeu. De te-ai arde de fierbinţeli groaznice şi de sete, dar păcătos fiind, acestea să le suferi aducîndu-ţi aminte de munca ce va să fie, de focul cel veşnic şi de pedepsele acelea, şi nu te vei împuţina, mai vîrtos bucură-te că te-a cercetat Domnul.

Apoi zicerea aceea de laudă s-o ai pe limbă: *Chinuindu-mă, m-a pedepsit pe mine Domnul, dar morţii nu m-a dat.* Eşti fier? Dar prin foc lepezi rugina. Dacă boleşti, fiind drept, de la cele mari spre cele mici sporeşti. Eşti aur? Prin foc te faci mai lămurit. S-a dat ţie îngerul satanei? Înveseleşte-te. Vezi cui te-ai făcut asemenea. Pentru că te-ai învrednicit de darul Sfîntului Apostol Pavel. Prin friguri te ispiteşte? Prin răceli te pedepseşte? Dar Scriptura zice: *Am trecut prin foc şi prin apă*. Deci, acum repaos s-a gătit. Ai dobîndit pe cea dintîi? Aşteaptă şi pe cea de-a doua, lucrînd. Căci se zice: *Scăpătat şi în durere sînt eu*.

Cînd vedem înaintea ochilor pe împotrivă luptătorul să nu ne întristăm, ci să stăm la rugăciune şi să cîntăm cu glas. Toate acestea s-au dat nouă spre surparea poftelor. Iar postirea şi culcarea pe jos s-au legiuit pentru a depărta dezmierdările cele de ruşine. Deci, dacă boala le-a slăbit pe acestea, de prisos este osteneala. Dar cea mai bună doctorie la boală este pustnicia cea mare; apoi a suferi şi a trimite lui Dumnezeu laude de mulţumire. Ne lipsim de ochi? Să suferim aceasta, pentru că uneltele nesaţiului le-am lepădat, iar cu ochii cei dinăuntru privim slava Domnului. Am asurzit? Să mulţumim, lepădînd auzul cel deşert. Pătimim de mîini? Dar pe cele dinăuntru le avem pregătite către războiul împotriva vrăjmaşului. Stăpîneşte boala tot trupul? Atunci sănătatea după omul cel dinăuntru mai mult va creşte.

Dacă sîntem în viaţă de obşte să alegem ascultarea mai vîrtos decît pustnicia. Pentru că aceasta ne învaţă trecerea cu vederea, iar aceea făgăduieşte smerita cugetare. Dar cum vom deosebi pustnicia cea dumnezeiască şi împărătească de cea tiranică şi diavolească? Să ai un îndreptar de postire. Nu patru sau

cinci zile să posteşti, iar în cealaltă zi să te îndestulezi cu mulţime de bucate, pentru că totdeauna nemăsurarea este aducătoare de stricăciune. Nu deodată să cheltuieşti lucrurile tale, căci gol te vei afla în război şi lesne vei fi robit. Arma noastră este trupul, iar sufletul este ostaşul. Deci, de amîndouă îngrijeşte-te. Eşti tînără şi sănătoasă? Posteşte, că va veni bătrîneţea plină de neputinţă.

Cît poţi învistiereşte hrană sufletească, ca îmbolnăvindu-te, să o afli; posteşte cu socoteală şi în toate zilele. Vezi să nu intre pe furiş vrăjmaşul sub chipul postirii tale. Pentru aceasta Mîntuitorul a zis: *Faceţi-vă iscusiţi schimbători de bani*. Adică pecetea cea împărătească s-o cunoaşteţi cu dinadinsul, pentru că sînt şi peceţi mincinoase. Felul aurului acelaşi este, dar se deosebeşte prin pecete. Deci, aurul este postirea, înfrînarea şi milostenia. Dar şi urmaşii elinilor pun pe aur chipul lor cel tiranic; şi ereticii toţi prin el se laudă.

Se cade dar a-i vedea pe aceştia şi a fugi de dînşii, ca de nişte făcători de peceţi mincinoase. Caută ca nu cumva, prin neiscusinţă căzînd între dînşii, să te păgubeşti. Deci, primeşte cu întemeiere crucea Domnului, închipuită în faptele bune, adică credinţă dreaptă, împreună cu fapte bune.

Se cade deci, a cîrmui bine sufletul; iar fiind în viaţă de obşte, să nu căutăm ale noastre, ci maicii celei după credinţă, adică Bisericii a ne supune. Dacă ne-am surghiunit pe noi înşine din hotarele cele lumeşti, pe cele ce le-am lepădat, să nu le mai căutăm. Acolo avem slavă, iar aici ocară. Acolo îndestulare de hrană, aici chiar lipsă de pîine. În lume cei ce greşesc, chiar fără voia lor, sînt puşi la închisoare, iar noi pentru păcatele noastre ne închidem pe noi înşine, ca să scăpăm de munca ce va să fie. Posteşti? Să nu pui ca pricină boala. Că şi cei ce nu postesc în aceeaşi boală au căzut. Ai început binele? Să nu dai înapoi, căci vrăjmaşul te surpă pentru nerăbdarea ta.

Cei ce încep a pluti, dacă au vînt bun, întind pînzele. Însă corăbierii pregătesc corabia pentru orice fel de vînt şi luptîndu-se cu furtuna, plutesc înainte; aşa şi noi, întîmpinînd vînt potrivnic, vom întinde crucea în loc de pînze şi fără frică vom săvîrşi înotarea".

Acestea sînt învăţăturile preaîmbunătăţitei Sinclitichia, dar mai vîrtos prin fapte decît prin vorbe învăţa. Însă şi multe alte fapte mari s-au făcut cunoscute despre dînsa, spre folosul celor ce o ascultau şi o vedeau; şi atîta mulţime de bunătăţi au odrăslit într-însa, încît limba omenească nu poate a le spune. Dar diavolul, urîtorul de bine, se topea, nesuferind atîta îmbelşugare de bunătăţi şi întru sine plănuia cum ar putea să tulbure răsăritul faptelor ei bune. De aceea cerea de la Dumnezeu spre nevoinţa cea desăvîrşită pe viteaza fecioară; şi atît de mult i-a uneltit el cu vrăjmăşia, căci boala i s-a început nu de la mădularele cele din afară, ci atingîndu-se de plămîni, îi producea adîncă durere, încît era nemîngîiată de ajutorul de la oameni; apoi îi aprindea boala într-atît, încît peste puţină vreme avea să-i aducă sfîrşitul ei.

Deci, cîte puţin topindu-i plămînii, avînd şi friguri necontenite, îi rodea trupul ca o pilă; iar fericita era de optzeci de ani, cînd diavolul i-a trimis suferinţele lui Iov. Pentru că, precum şi atunci la Iov, aceleaşi pătimiri le-a uneltit; însă acum făcea mai împovărătoare usturimile; căci fericitul Iov a suferit 35 de ani, iar acum vrăjmaşul îi dădea Sinclitichiei, vreme de trei ani şi jumătate, mai cumplite dureri.

Pe Iov l-a rănit în părţile cele din afară, iar la aceasta de la cele dinăuntru mergea înainte cu durerile. Căci, atingîndu-se de mădularele ei cele dinăuntru, mai mari şi mai grele dureri îi producea. Nu tot astfel mi se pare că s-au nevoit cei mai viteji mucenici, ca de-a pururea pomenita Sinclitichia; pentru că la aceia ucigătorul se apropia la cele din afară. Chiar sabie ori foc de le aducea, mai uşor era decît ispitirile cele de faţă; căci ca printr-un cuptor înfocat ardeau măruntaiele ei, aprinzînd focul cîte puţin, ca o pilă prin vreme îndelungată, precum s-a zis, îi rodea trupul. Este adevărat că grea şi fără omenie era această durere, iar pedeapsa era mare, ca a judecătorilor nedrepţi.

Fericita, suferind cu vitejie, nu slăbea cu cugetul, ci se înarma tot mai mult împotriva vrăjmaşului, căci prin bunele sale învăţături, pe cei răniţi de dînsul îi vindeca, şi ca de la un leu le smulgea sufletele, fără răni. Apoi vindeca pe cei răniţi cu doctoriile lui Hristos cele mîntuitoare, iar pe cei nerăniţi îi ferea; pentru că, arătîndu-le cursele diavolului, îi izbăvea de pedeapsă. Le spunea minunat să nu fie fără grijă de

sufletele ce s-au afierosit lui Dumnezeu, căci acestora mai ales se împotriveşte vrăjmaşul. Cînd ele se liniştesc, el scrîşneşte cu dinţii, apoi, biruindu-se, se dezgustează; şi ducîndu-se pe furiş, pîndeşte necontenit să vadă de vor adormi, ca aşa să intre; iar pe cele ce nu au grijă, le împiedică de la bine. Precum este cu neputinţă ca cel rău să nu aibă scînteie de bine, aşa dimpotrivă cei credincioşi, care se luptă, mi se pare, că au uneori parte în locurile cele potrivnice.

Deci, de multe ori un om pare cu totul prea urît, dar este milostiv. Iar cei sîrguitori de multe ori au întreagă înţelepciune, postire şi pustnicie dureroasă, dar sînt avari şi grăitori de rău. Deci, se cade a nu ne lenevi spre cele mici, ca unele ce nu pot vătăma, pentru că picătura mică găureşte piatra. Cele mari ale bunătăţilor vin oamenilor de la dumnezeiescul dar, iar relele ce ni se par a fi mici, prin noi înşine să le alungăm. Cel ce s-a luptat pentru cele mari, iar pe cele mici a defăimat, mult se va vătăma; căci Domnul nostru Iisus Hristos, ca un Tată adevărat, întinde mîna copiilor Lui, care de curînd au început a umbla, şi izbăvindu-i de orice fel de primejdii, către cele mici ne îndeamnă a ne porni. Cel ce face pe cele mici, este lesne pornit spre cele mari.

Deci, duşmanul binelui, iarăşi văzînd pe Sinclitichia întărindu-se împotriva lui, se necăjea, şi, înţelegînd că tirania sa va fi surpată, începu un alt fel de răutate: i-a rănit organele glăsuitoare, ca să taie cuvîntul ei, părîndu-i-se că prin aceasta va lăsa flămînde de dumnezeiescul cuvînt pe cele ce se apropiau de dînsa; dar, deşi n-o mai puteau asculta, ele priveau la chinurile ei şi se întăreau cu duhul, căci rănile cele trupeşti vindecă sufletele cele rănite, văzînd răbdarea şi mărimea de suflet a fericitei.

Atunci altă ispită i-a dat vrăjmaşul: o durere de măsea, care în 40 de zile i-a pricinuit stricăciune groaznică a gurii, încît nimeni nu putea să se apropie de ea. Cînd era trebuinţă să fie îngrijită, o mulţime de tămîie se ardea, pentru a intra la dînsa, şi iarăşi se depărta, din pricina mirosului celui greu şi nesuferit. Fericita vedea pe împotrivă luptătorul şi nicidecum nu cerea ajutor omenesc, arătînd prin aceasta bărbăţia sa. Apoi, fiindcă cele adunate o rugau ca să ungă cu leacuri locul cel dureros, ea nu se îndupleca; căci socotea că prin aceasta se surpă preaslăvita sa nevoinţă.

De aceea cele adunate au trimis să cheme pe un oarecare doctor, ca doar ar putea s-o înduplece să dobîndească vindecarea. Iar ea nu voia, zicînd: "De ce mă atrageţi pe mine de la această luptă? De ce căutaţi cele ascunse? De ce iscodiţi ceea ce se face, nevăzînd pe cel ce o face?" Doctorul care era de faţă, zicea către dînsa: "Nu pentru vindecare ori mîngîiere întrebuinţăm doctoria, ci pentru ca partea cea moartă, după obicei s-o îngropăm, ca să nu strice împreună şi pe cele sănătoase; căci ceea ce se aduce celor morţi, aceasta facem şi noi, pentru că dăm aloe, smirnă şi mirsină amestecată cu vin".

Ea a primit sfatul, mai vîrtos fiindu-i milă de cele adunate, care doreau ca ea să se vindece. Căci cine nu s-ar fi înspăimîntat văzînd nevindecarea rănii? Cine nu s-a folosit, înţelegînd răbdarea fericitei? Cine nu s-a întărit, văzînd căderea vrăjmaşului? Pentru că acolo el pusese rana, de unde ieşea izvorul cel de mîntuire şi prea dulce al cuvintelor şi ca o fiară mîncătoare de sînge izgonea toată sîrguinţa celor ce veneau la ea ca să audă cuvîntul. Vrăjmaşul ca pe o femeie o defăima, căci nu ştia cugetul ei cel cu bărbăţie. Dar ea s-a nevoit trei luni şi mai mult în acest fel şi prin putere dumnezeiască îşi ţinea tot trupul; deci nu primea cele folositoare spre întărirea lui, căci nu lua nici hrană. Şi cum putea primi hrana, avînd atîta durere în trup? Apoi se depărtase de dînsa şi somnul, tăindu-se de chinuri. Cînd era aproape de marginea biruinţei şi încununării ei, a văzut mulţime de îngeri, în strălucirea unei lumini negrăite, aproape de uşile raiului.

După vederea acestora a spus celorlalte ceea ce i se arătase, şi le sfătuia a suferi cu vitejie şi fără împuţinare toate durerile; dar le-a mai spus că după trei zile se va despărţi de trup. Dar nu numai atît, ci şi ceasul ducerii ei le-a arătat. Deci, sfîrşindu-se vremea, fericita Sinclitichia s-a dus către Domnul, primind răsplata nevoinţelor de la El, adică împărăţia cerurilor, pe care facă-se a o dobîndi noi toţi, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava şi stăpînirea în vecii vecilor. Amin.

Unii spun că Sfîntul Atanasie cel Mare, scriitorul acestei vieţi, ar fi fost ascuns într-o groapă, lîngă această fecioară, timp de şapte ani, cînd ereticii căutau să-l omoare.

Cuvioasa Apolinaria fecioara, care s-a nevoit în chip de bărbat (5 ianuarie)

(După Metafrast)

Murind Arcadie, împăratul grecilor (395-408), iar Teodosie, fiul lui, fiind de opt ani, şi deci nedestoinic pentru ocîrmuirea împărăţiei, Honoriu, împăratul Romei (395-423), fratele lui Arcadie, a încredinţat învăţătura tînărului împărat, precum şi ocîrmuirea a toată împărăţia grecească unui nobil dintre cei de frunte, anume Antemie, bărbat înţelept şi drept-credincios.

Acesta, pînă la venirea în vîrstă a lui Teodosie, era socotit de toţi împărat, pentru aceea şi Sfîntul Simeon Metafrast, începînd a descrie viaţa aceasta, zice: "Împărăţind drept-credinciosul împărat Antemie". Acest Antemie avea două fiice: una din ele, mai mică, avea duh necurat încă din scutece, iar cea mai mare, din tinereţe se îndeletnicea cu rugăciuni pe la sfintele biserici; iar numele ei era Apolinaria. Venind în vîrsta cea desăvîrşită, părinţii ei voiau s-o însoţească cu bărbat, dar ea se lepăda, zicîndu-le: "Voiesc să merg la mănăstire, să ascult dumnezeieştile Scripturi şi să învăţ rînduiala monahală". Părinţii ei îi ziceau: "Noi voim să te căsătorim". Iar ea le răspundea: "Nu voi să am bărbat, ci nădăjduiesc că pe mine mă va păzi Dumnezeu curată întru frica Sa, precum a păzit neprihănite pe sfintele Sale fecioare".

Deci, se părea părinţilor un lucru nou şi minunat că în anii tinereţelor ei grăia unele ca acestea, fiind cuprinsă de o asemenea dumnezeiască dorire. Apoi Apolinaria a rugat pe părinţii ei să-i aducă o monahie care s-o poată învăţa Psaltirea şi citirea sfintelor Scripturi.

Împăratul Antemie se mîhnea mult de dorirea ei, pentru că voia s-o însoţească cu bărbat. Văzînd că fecioara a rămas neschimbată în hotărîrea sa şi nu voia să primească darurile ce-i aduceau tinerii cei de neam mare, care doreau s-o ia de soţie, părinţii au zis: "Ce voieşti, fiică?" Iar ea a răspuns: "Mă rog vouă ca să mă daţi lui Dumnezeu, că veţi lua răsplată pentru a mea feciorie". Deci, văzînd gîndul ei neschimbat, tare şi iubitor de Dumnezeu, a zis: "Voia Domnului să fie". I-au adus, deci, o monahie iscusită, care a învăţat-o a citi dumnezeieştile cărţi.

După aceasta, a zis către părinţi: "Rogu-mă vouă, să mă lăsaţi ca să văd Sfintele Locuri de la Ierusalim, să mă rog acolo şi să mă închin cinstitei Cruci şi Sfintei Învieri a lui Hristos". Dar ei n-au vrut s-o lase, de vreme ce pe dînsa singură o aveau mîngîiere în casa lor. Apoi o iubeau mai mult decît pe sora ei cea chinuită de duhul necurat. Însă, după ce i-a rugat multă vreme, ei s-au învoit s-o lase.

Deci, i-au dat slugi şi slujnice multe, aur şi argint destul şi i-au zis: "Primeşte, fiică, acestea şi să mergi să-ţi împlineşti făgăduinţa ta, pentru că Dumnezeu voieşte să-I slujeşti Lui ca roabă". Apoi, suind-o într-o corabie, au sărutat-o şi i-au zis: "Pomeneşte-ne şi pe noi, fiică, la Sfintele Locuri". Ea le-a răspuns: "Precum voi împliniţi dorinţa inimii mele, aşa să împlinească şi Dumnezeu cererea voastră, iar în ziua răutăţii să vă izbăvească". Astfel, despărţindu-se de părinţi, a plecat cu corabia.

Ajungînd la Ascalon, a rămas cîteva zile, din pricina furtunii de pe mare şi a înconjurat toate bisericile şi mănăstirile de acolo, rugîndu-se Domnului şi dîndu-le ajutoare. Apoi, aflînd împreună călători, a mers în Sfînta Cetate a Ierusalimului şi s-a închinat Învierii Domnului şi cinstitei Cruci, făcînd rugăciune cu dinadinsul pentru părinţii săi. După aceea mergea în toate zilele la mănăstirile de fecioare, dînd acolo multă milostenie; apoi a început a libera slugile şi slujnicele cele de prisos, milostivindu-se spre dînsele şi încredinţîndu-se în rugăciunile acestora.

După cîteva zile, împlinindu-şi rugăciunile la Sfintele Locuri şi fiind la Iordan, ea a zis către cei ce erau cu dînsa: "Fraţii mei, voiesc să vă liberez şi pe voi; dar să mergem mai întîi în Alexandria, să ne închinăm Sfîntului Mina". Ei au răspuns: "Fie precum voieşti, stăpînă".

Deci, cînd s-a apropiat de Alexandria, antipatul s-a înştiinţat de venirea ei şi a trimis oameni cinstiţi ca s-o întîmpine şi să se închine ei ca unei fiice împărăteşti; iar ei, neplăcîndu-i cinstea ce i se făcea, a venit noaptea în cetate şi intrînd singură în casa antipatului, i s-a închinat lui şi femeii lui. Iar antipatul cu femeia sa au căzut la picioarele ei, zicîndu-i: "De ce ai făcut aşa, stăpînă? Noi am trimis la tine ca să ne închinăm ţie, iar tu, fiind stăpîna noastră, ai venit la noi plecîndu-te". Fericita Apolinaria a zis către dînşii: "Voiţi să-mi faceţi un lucru plăcut?" Ei au răspuns: "Da, stăpînă". Sfînta zise către dînşii: "Lăsaţi-mă, nu mă supăraţi cu cinstea, pentru că vreau să mă duc să mă închin Sfîntului Mucenic Mina".

Deci, cinstind-o cum se cădea, au liberat-o cu daruri. Fericita a împărţit acele daruri la săraci, însă a zăbovit în Alexandria, înconjurînd bisericile şi mănăstirile. Apoi a aflat în casa în care găzduia o bătrînă, pe care miluind-o cu daruri, a rugat-o să-i cumpere în taină o mantie, paraman, camilafcă, brîu de curea, şi toată îmbrăcămintea bărbătească a rînduielii monahiceşti. Bătrîna, cumpărîndu-le şi aducîndu-le fericitei, a zis: "Dumnezeu să-ţi ajute, maica mea".

Apolinaria, luînd acele haine, le-a ascuns, ca să nu ştie despre ele cei ce erau cu dînsa; apoi a liberat pe celelalte slugi şi slujnice, oprindu-şi numai o slugă bătrînă şi un eunuc. După aceea, suindu-se în corabie, a mers la Lemmos; iar de acolo, luînd patru dobitoace, s-a dus la mănăstirea Sfîntului Mucenic Mina, căruia închinîndu-se şi împlinindu-şi rugăciunea, a mers la schit ca să se închine sfinţilor părinţi care erau acolo.

Era seară cînd a pornit în cale şi a poruncit eunucului să stea înapoia căruţei; iar sluga cealaltă fiind înainte, cîrmuia dobitoacele; însă fericita şezînd înăuntru acoperămîntului, şi avînd cu sine îmbrăcămintea monahală, se ruga în sine, cerînd ajutor de la Dumnezeu, pentru scopul său. Căruţa a ajuns într-o vale mlăştinoasă, ce avea lîngă dînsa un izvor, care mai pe urmă s-a numit "izvorul Apolinariei". Fericita Apolinaria, ridicînd acoperămîntul căruţei şi văzînd pe amîndouă slugile dormind, pe eunuc şi pe vizitiu, s-a dezbrăcat de hainele mireneşti şi s-a îmbrăcat cu hainele monahiceşti, cele bărbăteşti, şi a zis către Dumnezeu: "Cel ce mi-ai dat începutul acestui chip, învredniceşte-mă să-l port pînă la sfîrşit, după voia Ta cea sfîntă, Doamne". Apoi, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, s-a pogorît încet din căruţă, pe cînd dormeau slugile amîndouă şi intrînd în luncă, s-a ascuns, pînă ce s-a dus căruţa mai departe; şi astfel s-a sălăşluit sfînta în pustiul acela, vieţuind singură cu Dumnezeu, pe care L-a iubit. Dumnezeu, văzîndu-i dragostea cea osîrdnică, o acoperea cu mîna Sa, ajutîndu-i asupra nevăzuţilor luptători şi dîndu-i trupească hrană din pomii finicului.

Cei din căruţa aceea, din care sfînta s-a pogorît în taină, adică eunucul şi bătrînul, după ce au mers mai departe, s-au deşteptat tocmai cînd se lumina de ziuă. Văzînd căruţa deşartă, s-au înspăimîntat foarte, pentru că vedeau numai hainele stăpînei, iar pe dînsa nu. Se mirau, neştiind unde s-a dat jos, unde s-a dus şi pentru ce şi încă dezbrăcîndu-se de toate hainele. Căutînd-o mult şi strigînd-o cu mare glas, după ce n-au putut s-o găsească, nu se pricepeau ce să facă, decît numai să se întoarcă înapoi. Astfel, întorcîndu-se în Alexandria, au spus toate antipatului. El, minunîndu-se de lucrul ce i s-a spus, îndată a anunţat prin scrisoare pe împăratul Antemie, tatăl Apolinariei, despre toate, cu de-amănuntul, iar hainele fiicei lui, care rămăseseră în căruţă, le-a trimis cu eunucul şi bătrînul.

Împăratul, citind scrisoarea nobilului, a plîns foarte mult; iar mai ales, privind spre hainele iubitei lor fiice, amîndoi, tatăl şi mama, se tînguiau cu nemîngîiere, şi împreună cu dînşii plîngeau toţi boierii. După aceea, Antemie mulţumind lui Dumnezeu, a zis: "Dumnezeule, Tu ai ales-o, întăreşte-o cu puterea Ta". Plîngînd toţi iarăşi, unii boieri mîngîiau pe împăratul, zicîndu-i: "Apolinaria s-a făcut adevărata fimică a bunului Tată, ea acum este adevărata ramură a Împăratului Cel dreptcredincios". Acestea şi mai multe grăind, s-a potolit puţin tînguirea lui amară. Toţi se rugau lui Dumnezeu pentru dînsa, ca s-o întărească la o viaţă ca aceea, căci au înţeles că la o viaţă aspră s-a dus în pustie, după cum era şi adevărat.

Deci, această sfîntă fecioară a petrecut cîţiva ani în acel loc, unde s-a coborît din căruţă, sălăşluindu-se în pustietatea din luncă, din care ieşeau mulţime de ţînţari cumpliţi, ca un nor. Acolo se lupta cu diavolul şi cu trupul său, care la început era molatec, fiind crescută în casele împărăteşti; iar mai pe urmă se slăbise de osteneli, de posturi şi de privegheri. Era dogorită de zăduful zilei şi chinuită în tot felul de neîncetatele

muşcături ale ţînţarilor. Cînd a voit Domnul ca ea să fie rînduită în ceata Sfinţilor Părinţi celor din pustie şi să fie ştiută de oameni, spre folosul multora, a făcut-o să plece din locul acela; căci îngerul Domnului arătîndu-i-se în vis, i-a poruncit să meargă în schit şi Dorotei să se numească. Deci, a ieşit în astfel de chip, că nimeni nu putea să cunoască ce fel de trup este, bărbătesc sau femeiesc.

Umblînd ea prin pustie, într-o dimineaţă a întîmpinat-o Sfîntul Macarie, şi i-a zis ei: "Binecuvîntează, părinte". Iar ea încă cerea binecuvîntare de la dînsul, şi binecuvîntîndu-se unul pe altul, au mers la schit. A întrebat sfînta pe stareţul acela: "Părinte, cine eşti tu?" El i-a răspuns: "Eu sînt Macarie". Apoi ea a zis: "Să faci dragoste, părinte, ca să mă laşi să locuiesc între fraţii tăi". Îndată stareţul a dus-o în schit, i-a dat chilie, neştiind că este femeie, ci socotind că este un famen. Pentru că Dumnezeu nu i-a arătat lui acea taină, pentru cel mai mare folos ce avea să fie mai pe urmă la toţi şi pentru slava Sfîntului Său nume.

Apoi a întrebat-o cum o cheamă, iar ea a răspuns: "Dorotei îmi este numele şi, auzind despre Sfinţii Părinţi care petrec aici, am venit să mă fac părtaş al vieţii lor, de mă voi afla vrednic". Stareţul iarăşi a întrebat-o: "Ce fel de meşteşug ai, frate?" Dorotei răspunse: "Ce-mi vei porunci, părinte, aceea voi lucra". Deci i-a arătat ei să lucreze la împletituri din rogojini. Acea sfîntă fecioară trăia acolo, avînd chilie în mijlocul bărbaţilor, ca un bărbat şi ca unul din părinţii schitului, apărînd-o Dumnezeu ca să nu i se afle firea; apoi se silea să fie neîncetat ziua şi noaptea la rugăciune şi la lucrul rogojinilor.

După o vreme a început a fi slăvită de părinţi pentru asprimea vieţii sale cu care întrecea pe alţii. Ba, ceva mai mult, i se dăduse de la Dumnezeu darul de a tămădui neputinţele, încît numele lui Dorotei era în gurile tuturor. Pentru că toţi îl iubeau pe acest părut Dorotei şi ca pe un mare părinte îl cinsteau. Trecînd vreme îndelungată, diavolul care se afla în fiica cea mai mică a împăratului Antemie, sora Apolinariei, a început mai grozav a o chinui şi a striga: "De nu mă veţi duce în pustie, nu voi ieşi dintr-însa". Dar aceasta cu vicleşug a meşteşugit-o diavolul, ca să dea pe faţă pe Apolinaria, care locuia în mijlocul bărbaţilor şi s-o izgonească din schit. Dar Dumnezeu nu-l lăsa ca să zică ceva de Apolinaria. Deci, chinuia diavolul mereu pe fecioară ca să fie dusă în pustie.

Atunci boierii au sfătuit pe împărat ca s-o trimită la sfinţii părinţi din schit, ca să se roage pentru dînsa. Astfel a făcut tatăl ei, adică pe fiica sa cea îndrăcită a trimis-o cu mulţime de slugi la părinţii pustnici. Venind ei în schit, a ieşit întru întîmpinarea lor Sfîntul Macarie şi i-a întrebat: "Pentru ce aţi venit aici, fiilor?" Iar ei ziseră: "Dreptcredinciosul nostru împărat Antemie a trimis pe fiica sa, ca voi, rugîndu-vă lui Dumnezeu, s-o tămăduiţi de boală".

Luînd-o stareţul de la postelnic, a dus-o la părintele Dorotei - care era Apolinaria, sora celei îndrăcite -, şi i-a zis: "Să faci dragoste, frate, de vreme ce este fiica împăratului, căci are nevoie de rugăciunile părinţilor care sînt aici, precum şi de ale sfinţiei tale, să te rogi pentru dînsa şi s-o tămăduieşti; pentru că ţie s-a pregătit de la Dumnezeu această faptă bună". Dorotei auzind aceasta, a început a plînge şi a zice: "Cine sînt eu, păcătosul, ca să gîndiţi astfel de mine, ca şi cum eu aş avea putere să izgonesc diavolii?" Îngenunchind, ruga pe stareţul, zicînd: "Lăsaţi-mă, părinte, ca să-mi plîng păcatele mele cele multe, pentru că eu sînt neputincios, prea simplu şi neiscusit la un lucru ca acesta".

Macarie i-a zis: "Oare nu sînt alţi părinţi făcători de semne întru Dumnezeu? Însă acest lucru, ţie ţi s-a dat". Iar Dorotei a zis: "Fie voia Domnului". Deci, milostivindu-se spre cea îndrăcită, a luat-o în chilia sa şi a cunoscut-o că este sora ei; apoi plîngînd pentru dînsa şi îmbrăţişînd-o, îi zicea: "Bine ai venit la noi, soro". Dar Dumnezeu a astupat gura diavolului ca să nu vădească pe roaba lui Dumnezeu Apolinaria, ce era în chipul cel bărbătesc; căci îşi tăinuia numele firii femeieşti în mijlocul bărbaţilor şi se lupta cu diavolul prin rugăciune.

Într-una din zile, începînd diavolul a chinui mai mult pe fecioară, s-a sculat fericita Apolinaria ridicîndu-şi mîinile spre Dumnezeu şi se ruga cu lacrimi pentru sora sa. Atunci, diavolul nesuferind mai mult puterea rugăciunii, a răcnit cu glas mare: "Tu izgonindu-mă, ies de aici". Deci, aruncînd pe fecioară, a ieşit. A-tunci Sfînta Apolinaria, luînd pe sora sa sănătoasă, a dus-o în biserică şi, căzînd la picioarele sfinţilor părinţi, a zis: "Iertaţi-mă pe mine, păcătosul, cel ce am greşit mult între voi". Iar ei chemînd pe

oamenii împărăteşti, le-a dat pe fiica împăratului, tămăduită prin rugăciunea şi cu binecuvîntarea lui Dorotei.

Deci s-a făcut bucurie mare părinţilor pentru fiica cea tămăduită. Atunci toată suita se bucura cu împăratul, slăvind pe Dumnezeu de atîta milă, pentru că vedeau pe fecioară sănătoasă şi cu faţa frumoasă. Sfînta Apolinaria mai mult se smerea între părinţi şi se nevoia peste măsură, apoi s-a făcut purtătoare de semne desăvîrşită.

După aceasta, diavolul a aflat un alt meşteşug prin care să mîhnească pe împărat şi casa lui s-o necinstească şi s-o ocărască, apoi să facă rău şi părutului Dorotei. Deci, a intrat iarăşi în fiica împăratului cea tămăduită; dar tăinuindu-se, nu părea a fi îndrăcită, ci o făcea ca şi cum a zămislit, încît din zi în zi i se mărea pîntecele şi, văzînd-o părinţii, s-au tulburat foarte. Aceştia întrebau pe fecioară cu cine a greşit şi cine a îngreunat-o. Iar ea, curată fiind cu trupul şi cu sufletul, le zicea: "Nu ştiu nimic şi nu cunosc de unde îmi este aceasta". Dar părinţii, stăruind cu asprime şi cu bătaie silind-o să spună cu cine a păcătuit, diavolul a zis prin gura ei: "Monahul acela din schit, într-a cărui chilie am găzduit, acela m-a silit şi am zămislit de la dînsul".

Atunci împăratul s-a mîniat foarte şi a trimis să piardă schitul. Mergînd voievodul cu oastea la schit, a zis cu mînie: "Daţi-ne pe monahul care a silit şi a îngreunat pe fiica împăratului, daţi-l nouă pe acela degrabă, mai înainte de a nu vă pierde pe voi toţi". Aceasta auzind-o toţi părinţii, s-au înfricoşat foarte. Iar fericitul Dorotei stînd în mijloc, a zis: "Eu sînt, despre care voi întrebaţi, pe mine să mă prindeţi, eu sînt singur vinovat; iar pe ceilalţi părinţi, ca pe nişte nevinovaţi să-i lăsaţi în pace". Acestea auzindu-le părinţii, s-au mîhnit şi ziceau către Dorotei: "Să mergem şi noi cu tine". Pentru că nu-l credeau pe dînsul a fi vinovat. Fericitul Dorotei zicea către dînşii: "Stăpînii mei, rugaţi-vă numai pentru mine; căci eu nădăjduind la Dumnezeu şi în rugăciunile voastre, degrabă mă voi întoarce sănătos la voi".

Deci, l-au dus pe el cu tot soborul în biserică, făcînd pentru dînsul rugăciune şi, încredinţîndu-l lui Dumnezeu, l-au dat voievozilor împărăteşti, care erau trimişi, pentru că avva Macarie şi ceilalţi părinţi ştiau că Dorotei nu este părtaş la nici o răutate. Ducînd pe Dorotei la împărat, a căzut la picioarele lui, zicînd: "Rogu-mă dreptei voastre credinţe ca să-mi îngăduiţi şi în tăcere să mă ascultaţi, a grăi despre fiica voastră; să mergem numai la un loc deosebit, că eu voi spune vouă toate; căci fecioara nu este prihănită şi nici nu s-a făcut curăţiei ei vreo silă".

Deci, împăratul şi împărăteasa luară pe Dorotei şi, fiind singuri, ea a zis către dînşii: "În numele lui Dumnezeu, mă rog vouă, să-mi făgăduiţi, că după ce veţi cunoaşte adevărul, aveţi să mă lăsaţi la locul meu". Deci, după ce i-au făgăduit şi au întărit cuvîntul împărătesc, atunci fericita Apolinaria le-a zis: "Cel ce a tămăduit în numele lui Dumnezeu pe fiica voastră, cu rugăciunile sfinţilor părinţi, eu sînt, smeritul". Aceasta auzind-o împăratul şi împărăteasa, s-au mirat şi au rămas ca muţi, tăcînd; apoi, luînd aminte la ea, sfînta a grăit: "Eu voi adeveri vouă lucrul acesta, iar taina cea neştiută pînă acum, o voi descoperi pentru preamărirea numelui lui Dumnezeu şi spre ruşinarea diavolului, care cleveteşte pe cei nevinovaţi".

Aceasta zicînd-o şi-a descoperit pieptul şi s-a arătat că nu este fire bărbătească, ci femeiască. Apoi a zis: "Tată, eu sînt fiica Apolinaria". Acestea auzindu-le părinţii, s-au făcut ca morţii, de spaimă şi de mirare. Cunoscînd că este fiica lor, s-au bucurat nespus şi multe lacrimi de bucurie au vărsat în ziua aceea. Apoi au adus la fericita Apolinaria pe sora ei, care părea îngreunată, şi i-au zis ei: "Cunoşti pe acest monah?" Ea a răspuns: "Cu adevărat acesta este părintele care m-a făcut sănătoasă în numele lui Dumnezeu".

Căzînd la picioarele sfintei, se ruga să-i tămăduiască şi pîntecele cel umflat. Iar Apolinaria, ridicînd de la pămînt pe sora sa, şi-a pus palma pe pîntecele ei şi îndată a fugit diavolul; apoi pîntecele s-a tămăduit şi s-a aşezat în măsura sa cea mai dinainte. Aceasta văzînd-o părinţii, au preamărit pe Dumnezeu şi au zis: "Cu adevărat aceasta este fiica noastră, Apolinaria".

Atunci s-a făcut plîngere cu bucurie în casa împăratului, despre două lucruri: întîi că Apolinaria, fiica cea mai mare, de care pînă atunci nu aveau înştiinţare, fără nădejde, s-a aflat; şi al doilea, că cealaltă fiică s-a

izbăvit de ruşine. Apoi Sfînta Apolinaria a petrecut la părinţii ei cîteva zile, povestind cu amănuntul toate cele despre ea şi slăvea pe Dumnezeu pentru toată rînduiala Sa.

Apoi sfînta, voind să se ducă la locul ei, părinţii o rugau ca să rămînă la dînşii, dar n-au putut s-o înduplece, nici să-şi schimbe cuvîntul lor dat ei, căci mai înainte de descoperirea tainei, se făgăduiseră ca împăraţi s-o lase la locul ei. Deci, chiar nevrînd, au liberat pe fiica lor cea iubită, plîngînd şi tînguindu-se; apoi în urmă veselindu-se cu duhul, pentru o fiică bună ca aceea, care s-a dat spre slujba lui Dumnezeu.

Apolinaria a rugat pe părinţii ei ca să îi ajute cu rugăciunile lor. Ei au zis: "Dumnezeu, Căruia te-ai făcut mireasă, să te păzească întru dragostea Sa şi să te acopere cu mila Sa. Apoi să ne pomeneşti şi pe noi, iubită fiică, în sfintele tale rugăciuni". Ei voiau să-i dea mulţime de aur ca să-l ducă în schit, spre trebuinţa sfinţilor părinţi, dar ea n-a voit să ia, zicînd: "Părinţii mei n-au trebuinţă de bogăţiile acestei lumi, ca să nu cadă din bunătăţile cele cereşti". Deci, făcînd rugăciune, mult plîngînd, şi sărutînd pe fiica cea iubită, au lăsat-o să meargă la locul ei, bucurîndu-se şi veselindu-se întru Dumnezeu.

După ce a ajuns în schit, s-au bucurat de dînsa părinţii şi fraţii, că fratele lor Dorotei s-a întors la dînşii întreg şi sănătos; de aceea au făcut în ziua aceea praznic, mulţumind lui Dumnezeu. Însă în schit nu ştia nimeni ce i s-a întîmplat ei la împărat; nici despre firea ei cea femeiască n-a ştiut nimeni. Deci, vieţuia Sfînta Apolinaria, adică părutul Dorotei, în mijlocul fraţilor, ca şi mai înainte, în a sa chilie. Iar cu puţine zile mai înainte, văzînd ducerea sa către Dumnezeu, a zis către avva Macarie: "Să faci dragoste, părinte, de mi se va întîmpla a mă duce din viaţa aceasta, să nu mă spele, nici să îngrijească fraţii trupul meu". Iar stareţul i-a zis: "Cum se poate una ca asta?"

Mutîndu-se ea către Domnul, au mers fraţii să-i spele trupul şi văzînd că este cu firea femeiască, au strigat, zicînd: "Slavă Ţie, Hristoase, că ai mulţi sfinţi ascunşi!" Apoi, minunîndu-se Sfîntul Macarie că nu i s-a descoperit lui taina aceasta, a văzut în vis pe cineva, zicîndu-i: "Să nu te mîhneşti că s-a ascuns de tine acea taină; căci se cade şi ţie ca să fii încununat cu Sfinţii Părinţi cei din veac". Cel ce se arătase i-a spus lui numele, viaţa şi neamul fericitei Apolinaria.

Deşteptîndu-se din somn stareţul şi chemînd pe fraţi, le-a spus vedenia, şi toţi mirîndu-se, au slăvit pe Dumnezeu cel minunat între sfinţii Săi. Apoi îngrijind de trupul sfintei, l-au îngropat cu cinste în partea dinspre răsărit a bisericii, în mormîntul Sfîntului Macarie şi se făceau multe tămăduiri de la sfintele ei moaşte, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Cuvînt la Botezul Domnului
(6 ianuarie)

Domnul nostru Iisus Hristos, după întoarcerea Sa din Egipt, vieţuia în Galileea, în cetatea Sa, Nazaret, unde crescuse, tăinuindu-şi înaintea oamenilor puterea şi înţelepciunea dumnezeirii Sale, pînă la vîrsta de treizeci de ani, pentru că nu era îngăduit cuiva dintre iudei, mai înainte de 30 de ani, să aibă rînduiala de dascăl sau de preot. Pentru aceasta nici Domnul Hristos pînă la aceşti ani nu a început propovăduirile Sale, nici nu Se arăta că este Fiul lui Dumnezeu şi Arhiereul cel mare, Care a străbătut cerurile pînă ce s-a împlinit numărul anilor Lui.

El vieţuia în Nazaret, cu Preacurata Sa Maică şi cu Iosif, părutul Său tată, care era lucrător de lemn şi cu care lucra împreună. După moartea lui Iosif, singur Domnul făcea acel lucru de mînă, cîştigînd prin osteneală, hrana pentru El şi pentru prea iubita Sa maică, ca să ne înveţe pe noi a nu ne lenevi şi nici a mînca pîinea în zadar.

Apoi, împlinindu-se cei 30 de ani şi venind vremea dumnezeieştii Lui arătări - precum zice Evanghelia -, ca să se arate lui Israel: *A fost cuvîntul lui Dumnezeu către Ioan, fiul lui Zaharia, în pustie, trimiţîndu-l pe*

el ca să-L boteze cu apă. Deci, i-a pus un semn încredinţat după care putea să cunoască pe Mesia, Cel care a venit în lume, precum singur Botezătorul întru a sa bună vestire spune, zicînd: *Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: "Deasupra Căruia vei vedea Duhul pogorîndu-se şi rămînînd peste El, Acela este cel ce botează cu Duh Sfînt*".

Deci, ascultînd Ioan cuvîntul lui Dumnezeu, a venit în părţile Iordanului, propovăduind botezul pocăinţei, întru iertarea păcatelor. Pentru că el era acela de care mai înainte a zis Isaia: *Glasul celui ce strigă în pustie, gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui.* Deci, venea la dînsul toată latura Iudeei şi a Ierusalimului, şi se botezau toţi de la dînsul, în rîul Iordanului, mărturisîndu-şi păcatele. Atunci a venit şi Iisus din Galileea la Iordan, ca să fie botezat de Ioan. El a venit într-acea vreme, după ce Ioan spusese mai înainte poporului despre El, zicînd:*Vine în urma mea Cel mai tare decît mine, Căruia nu sînt vrednic să-I dezleg curelele încălţămintelor Lui. Deci, eu v-am botezat pe voi cu apă, iar Acela vă va boteza cu Duhul Sfînt.*

După aceste cuvinte, a venit Iisus ca să Se boteze, cu toate că nu-I trebuia aceasta, ca unul Care era preacurat, fiind născut din Preacurata şi Preasfînta Fecioară, El Însuşi fiind izvorul a toată curăţia şi sfinţenia.

Însă Cel ce a luat asupra Sa păcatele a toată lumea a venit la rîu ca să sfinţească apele cu Botezul. A venit la ape ca să curăţească firea lor; a venit să Se boteze ca să ne pregătească baia sfîntului Botez. A venit la Ioan, pentru ca acesta să fie pentru dînsul martor nemincinos, văzînd pe Duhul Sfînt pogorîndu-Se peste Cel pe Care-L boteza şi auzind glasul Tatălui de sus.

Ioan se sfia de El, zicînd: *Eu am trebuinţă să mă botez de Tine şi Tu vii la mine.* Căci Ioan cu duhul L-a cunoscut pe El; pentru că mai înainte cu 30 de ani a săltat de bucurie în pîntecele maicii sale; deci, avea trebuinţă de botezul Lui, ca cel ce era în păcatul neascultării, cel adus de Adam asupra a tot neamul omenesc.

Iar Domnul a zis: *Lasă acum, că aşa se cade a împlini toată dreptatea.* Prin dreptate înţelege aici Sfîntul Ioan Gură de Aur poruncile lui Dumnezeu; ca şi cum ar fi zis: "De vreme ce toate cîte le porunceşte legea le-am săvîrşit şi singură aceasta a rămas, adică să Mă botez; deci, Mi Se cade să o săvîrşesc şi pe aceasta". Iar botezul lui Ioan era porunca lui Dumnezeu, precum el zice: *Cel ce m-a trimis ca să botez cu apă, Acela mi-a zis.*

Deci, cine l-a trimis? Arătat este că a fost Însuşi Dumnezeu, cum zice însăşi Scriptura: "A fost cuvîntul lui Dumnezeu către Ioan". Deci, Iisus, fiind în vîrstă de 30 de ani, S-a botezat pentru că omul de la această vîrstă se pleacă cu înlesnire către tot păcatul.

Aşa grăiau Ioan Gură de Aur şi Teofilact, cum că cea dintîi vîrstă a copilăriei are multă neştiinţă şi zburdălnicie, a doua vîrstă, a tinereţilor, se aprinde de poftă trupească, iar vîrsta de 30 de ani, a bărbatului desăvîrşit, este a iubirii de aur, a măririi deşarte, a iuţimii, a mîniei şi a tuturor păcatelor.

Pentru aceasta Hristos Domnul a aşteptat botezul pînă la această vîrstă, ca să împlinească legea cu toate vîrstele, să sfinţească firea noastră şi să ne dea putere, ca să biruim patimile şi să ne ferim de păcatele cele de moarte. După Botezul Său, Domnul a ieşit îndată din apă, adică n-a zăbovit; căci se povesteşte că Sfîntul Ioan Botezătorul, pe fiecare om care se boteza de dînsul, îl afunda pînă la cap şi-l ţinea astfel pînă ce-şi mărturisea toate păcatele sale şi numai după aceea îi afunda şi capul şi îl lăsa să iasă din apă; pentru aceasta, zice Evanghelia, că a ieşit îndată din apă. Ieşind Domnul din rîu, I s-au deschis cerurile, strălucind de sus o lumină în chip de fulger, iar Duhul lui Dumnezeu S-a pogorît spre Domnul, Cel ce S-a botezat, arătîndu-Se în chip de porumbel.

Întocmai cum în zilele lui Noe, porumbiţa a vestit micşorarea apelor, tot asemenea şi încetarea înecării păcatului a însemnat-o porumbelul.

Duhul Sfînt s-a arătat în chip de porumbel, pentru că acea pasăre este curată, blîndă, iubitoare de oameni, fără de răutate şi nu stă în locuri necurate. Tot asemenea şi Duhul Sfînt este izvorul curăţiei, noianul iubirii de oameni, învăţătorul blîndeţii, rînduitorul binelui şi fuge de la cel care se tăvăleşte în tina cea necurată a păcatului, fără de pocăinţă.

Pogorîndu-Se Duhul Sfînt ca un porumbel spre Domnul nostru Iisus Hristos, s-a auzit un glas din cer, zicînd: *Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit.* Aceluia deci, se cuvine mărirea şi stăpînirea, în vecii vecilor. Amin.

Soborul Sfîntului Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului (7 ianuarie)

A doua zi după Sfînta şi dumnezeiasca Arătare, adică Botezul Domnului, Biserica a rînduit încă de la început a se prăznui soborul cinstitului şi slăvitului prooroc Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului, căci se cădea a cinsti cu praznic pe cel ce a slujit la taina Botezului dumnezeiesc, punînd mîna sa pe creştetul Stăpînului.

Deci, îndată după Botezul Domnului, Botezătorul se cinsteşte de toţi şi cu cîntări se slăveşte, pentru că prin sobor se înţelege adunarea poporului în biserică, la cîntarea şi slăvirea lui Dumnezeu, întru cinstea şi lauda marelui Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Celui ce se prăznuieşte.

Un sobor ca acesta, măcar că se săvîrşea la toate bisericile ce sînt în toată lumea, ba încă se săvîrşeşte şi astăzi; însă se face mai ales mare prăznuire în bisericile zidite în numele Botezătorului, precum oarecînd în biserica lui de lîngă Iordan, unde a botezat pe Hristos; în Sevastia, unde s-a tăiat de către Irod; în Antiohia, unde mîna lui cea dreaptă a fost dusă de Sfîntul Evanghelist Luca, şi în Constantinopol, unde acea sfîntă mînă se adusese din Antiohia şi unde mai ales se făcuse soborul acela, de vreme ce se adusese mîna chiar în seara dumnezeieştii Arătări, cînd se face sfinţirea apelor.

Se părea atunci că însuşi Botezătorul soseşte nevăzut la sfinţirea apelor, făcîndu-se bucurie împăraţilor şi la tot poporul, care cu multă prăznuire săvîrşea soborul lui, după ziua dumnezeieştii Arătări. Deci, să săvîrşim şi noi cu bucurie duhovnicească soborul Sfîntului marelui Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul, rugîndu-l să mijlocească pentru noi către Stăpînul Hristos, ca să fim şi noi în Biserica celor ce prăznuiesc veşnic, în locaşul cel nefăcut de mînă şi acolo, în ceruri, să auzim glasul celor ce dănţuiesc şi prăznuiesc dumnezeieştile arătări cele veşnice, săturîndu-ne cu ei de vederea feţei lui Dumnezeu, Care Se arată sfinţilor Săi; şi să slăvim cu toate cereştile cete pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Cuvînt despre cinstita mînă a Sfîntului Ioan Botezătorul (7 ianuarie)

După ce Irod, împăratul cel fără de lege, a tăiat capul Sfîntului Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului, cinstitul său trup a fost îngropat de ucenicii săi, aproape de mormîntul Sfîntului prooroc Elisei, în vestita cetate Sevastia din Samaria; pentru că în acest loc s-a săvîrşit ospăţul cel fără de lege al lui Irod şi necuratul dans al fiicei Irodiadei.

Sfîntul Evanghelist Luca propovăduia pe Hristos şi înconjura multe cetăţi şi a ajuns şi în cetatea Sevastia, iar de aici urma să se ducă în Antiohia, patria sa, şi a vrut să ia cu sine trupul Sfîntului Ioan

Înaintemergătorul şi Botezătorul, care era nestricat şi întreg, dar n-a putut, deoarece nu i s-a dat voie de locuitorii Sevastiei, care cinsteau foarte mult moaştele Botezătorului şi cu dinadinsul le păstrau.

De aceea, Sfîntul Evanghelist Luca, luînd de la sfîntul numai mîna cea dreaptă, care a botezat pe Domnul şi Stăpînul nostru Iisus Hristos, a dus-o în cetatea sa Antiohia şi cu dînsa, precum cu o vistierie de mare preţ, răsplătea cetăţii sale pentru creşterea ce a avut într-însa. Din acea vreme sfînta mînă a Botezătorului era la credincioşii antiohieni de mare cinste, căci printr-însa se săvîrşeau multe minuni.

Multe vremi şi mulţi împăraţi trecînd, a venit Iulian, călcătorul de lege, care pe faţă lepădîndu-se de Hristos şi închinîndu-se idolilor, făcea mare rău Bisericii lui Dumnezeu, nu mai puţin decît chinuitorii care au fost mai înainte de el.

Nu numai pe credincioşii cei vii ai lui Hristos îi prigonea şi-i ucidea, ci s-a ridicat şi asupra morţilor cu tiranie şi fără de omenie; pentru că, scoţînd din mormînt oasele sfinţilor celor care pătimiseră înainte, le dădea focului, iar bisericile lui Dumnezeu şi toate lucrurile sfinte arzîndu-le, le prefăcea în cenuşă.

Iulian acesta s-a dus şi în Antiohia, pe de o parte ca să aducă jertfă înaintea cetăţii necuratului său zeu Apolon cel din Dafne, iar pe de alta ca şi acolo să facă rău creştinilor şi să ardă lucrurile sfinte.

Creştinii care erau în Antiohia, auzind despre venirea lui, au ascuns în taină sfînta mînă a Botezătorului, într-un stîlp oarecare al cetăţii, care se numea Gonia, ca astfel să nu fie necinstită şi arsă de chinuitori. Ducîndu-se el în Antiohia şi făcînd mari fărădelegi şi chinuire, apoi căutînd cu sîrguinţă mîna Botezătorului, după ce n-a putut s-o afle, a trimis în Palestina, în cetatea Sevastia, ca tot trupul Botezătorului care era acolo, afară de cap şi de mînă, precum şi mormîntul şi biserica lui, să se dea focului şi risipirii. Acest lucru s-a şi făcut, precum scriu Nichifor şi Chedrin.

Fericitul Simeon Metafrast a scris acestea, că nu trupul Botezătorului, ci alt trup s-a ars în locul aceluia; pentru că patriarhul Ierusalimului, înştiinţîndu-se mai înainte vreme de porunca chinuitorului, a luat în taină din mormînt moaştele Botezătorului şi le-a trimis în Alexandria, cu pază; iar în locul acelora a pus oasele unui mort şi acelea au fost arse în locul moaştelor Botezătorului, împreună cu mormîntul şi cu biserica lui.

Pierind degrabă acel fără de lege împărat şi dreapta credinţă iarăşi strălucind, mîna Sfîntului Înaintemergător a fost scoasă din stîlpul de unde a fost ascunsă, ca o lumină de sub obroc, şi se cinstea de credincioşi, căci se săvîrşeau printr-însa minuni, ca şi mai înainte, dintre care să spunem una.

Un balaur mare şi înfricoşat se încuibase în hotarele Antiohiei, iar necuratul popor elin care era acolo, avîndu-l în numărul zeilor, îl cinstea cu jertfe în toţi anii, iar jertfa se săvîrşea în acest chip: o fecioară fără prihană, păzită înadins pentru aceasta, se dădea balaurului, văzînd tot poporul din priveliştea ce era gătită nu departe de peştera acelui balaur. Ieşind de la locul său, balaurul, arătîndu-se foarte înfricoşat la vedere, se tîra şuierînd, căscînd gura, apoi lua jertfa care i se aducea şi cu dinţii rupînd-o, o mînca. Pentru aceasta se luau fiicele Antiohiei, după sorţi.

Atunci s-a întîmplat, într-un an, de au căzut sorţii pe unul din cetăţenii de credinţă creştină ca să dea pe fiica sa balaurului spre jertfă. Iar el cu multe lacrimi ruga pe Hristos Dumnezeu şi pe Ioan Botezătorul ca să se izbăvească fiica sa de moartea aceea cumplită. Deci, sosind vremea praznicului acelui balaur urît de Dumnezeu, tatăl fiicei striga către Dumnezeu cu tînguire şi pe Sfîntul Ioan Botezătorul îl chema spre ajutor.

Ajungînd la biserica în care era mîna Botezătorului, a rugat pe chelar să-i deschidă şi să-l lase să se închine la acea cinstită şi sfîntă mînă. Aceasta o făcea cu un gînd tăinuit în inima sa, pentru care avea galbeni mulţi în sînul său. Apoi, cînd făcea închinăciune în sfînta biserică, înaintea sicriului în care era sfînta mînă, a vărsat acolo galbenii din sîn. Chelarul fiind iubitor de aur, a început a-i aduna cu osîrdie, în

care vreme creştinul acela, sărutînd sfînta mînă a Botezătorului, a muşcat în taină cu dinţii încheietura degetului mic, ascunzînd-o la sine; apoi s-a rugat mult şi a ieşit de acolo, cîştigîndu-şi dorirea.

Deci, sosind acea cumplită zi în care era să se dea fecioara spre moartea cea nevinovată şi adunîndu-se acolo poporul, în ceasul jertfei, a venit tatăl, ducîndu-şi fiica spre mîncare balaurului, făcînd sărmanul rugăciuni din inimă şi avînd nădejde spre Dumnezeu.

Pe cînd ieşea acel înfricoşat balaur din peştera sa, şuierînd şi căscînd gura, şi se apropia de fecioara aceea pregătită lui spre jertfă ca s-o mănînce, tatăl nu se depărta, chemînd în ajutor pe Atotvăzătorul şi Mîntuitorul Hristos Dumnezeu şi pe Botezătorul Lui.

Apropiindu-se balaurul şi căscînd gura, tatăl fecioarei a aruncat încheietura sfinţitului deget al Botezătorului în mijlocul gîtlejului balaurului şi îndată acesta a căzut mort, mîntuindu-se fecioara de cumplita moarte. Tatăl ei, cu glas mare şi cu lacrimi de bucurie, înălţa mulţumire lui Dumnezeu Mîntuitorul, şi Sfîntului Botezător spunînd la tot poporul lucrurile lui Dumnezeu cele minunate şi preamărite.

Poporul care era de faţă, văzînd balaurul mort şi pe fecioară vie, împreună cu tatăl lăudînd pe Dumnezeu, la început se mira şi se înspăimînta foarte de acea minune; apoi, schimbîndu-se spaima în bucurie, într-un glas preamăreau pe Unul adevăratul Dumnezeu, Care întru cei de sus locuieşte şi spre cei smeriţi priveşte. Deci, antiohienii au făcut prăznuire şi mare veselie, pentru că mulţime nenumărată de necredincioşi s-au adăugat la cei credincioşi, crezînd în Hristos Dumnezeu. Iar în acel loc unde s-a făcut acea preamărită minune, au zidit o biserică frumoasă şi mare, întru numele Sfîntului Ioan Botezătorul.

Apoi se mai povesteşte şi aceasta, că în ziua praznicului Înălţării cinstitei Cruci a Domnului, se înălţa de arhiereu şi acea cinstită mînă a Botezătorului. Dar uneori se ridica în sus singură, iar alteori se lăsa în jos, prin aceasta însemnînd îndestularea roadelor pămîntului sau lipsa lor.

În adevăr, cînd se ridica, se făcea îmbelşugarea ţarinilor, grădinilor, livezilor şi viilor; iar cînd se lăsa în jos, urma lipsirea rodurilor şi foamete. Cînd, cu voia lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre, năvălind agarenii, au luat Antiohia şi toate hotarele ei şi au început a o stăpîni, atunci acea vistierie de mare preţ, adică preacinstita mînă a Sfîntului Ioan Botezătorul era ca într-o robie.

Drept-credincioşii împăraţi creştini puneau multă sîrguinţă, cum ar putea să ia acea cinstită mînă din stăpînirea agarenilor şi s-o aibă într-a lor împărătească cetate, dar nu-şi cîştigau dorirea; pentru că nu puteau nici cu aur, nici în alt chip s-o răscumpere de acolo.

Apoi, împărăţind porfirogeneţii, fraţii Constantin şi Roman (913-959) - acel dar, mai scump decît toate vistieriile pămînteşti, li s-a dăruit în felul următor: Unui bărbat cinstit din Antiohia, cu dregătoria diaconească, anume Iov, i-a venit un gînd din dumnezeiască insuflare, cum ar putea să scoată sfînta mînă a Botezătorului din stăpînirea agarenilor şi s-o aducă în creştineasca stăpînire. Deci, se afla acea sfîntă mînă în cea mai frumoasă biserică ce era în Antiohia, adică a Sfîntului Apostol Petru; atunci Iov şi-a făcut locuinţa sa lîngă acea biserică şi s-a împrietenit cu păzitorul de vase al bisericii, ca astfel să poată săvîrşi mai lesne ceea ce-şi pusese în mintea sa.

A încercat de multe ori să înduplece pe păzitorul de vase la lucrul său cel cugetat, dar dacă acela n-a voit, atunci Iov a făcut astfel: a gătit cină bună şi chemînd pe păzitorul de vase, l-a ospătat şi l-a îmbătat; apoi, acela adormind greu, Iov a mers în taină în biserică şi, deschizînd racla, a luat mîna Botezătorului şi a ascuns-o. Dimineaţa, deşteptîndu-se din somn păzitorul de vase, n-a ştiut de lucrul ce se făcuse.

Iov, în acea vreme, a ieşit din Antiohia cu cinstita mînă şi mergea degrabă spre hotarele împărăţiei creştineşti, temîndu-se ca să nu se înştiinţeze cetăţenii Antiohiei despre ducerea sfintei mîini şi să nu vină în urma lui; apoi, cu dumnezeiescul acoperămînt păzindu-se şi cu rugăciunile Sfîntului Botezător fiind apărat, fără de vătămare şi fără împiedicare, degrabă a ajuns în stăpînirea creştinească.

Deci, mergînd în Calcedon, a descoperit taina pe care o păstra, arătînd acea comoară nepreţuită, adusă din Antiohia, şi îndată a dat de ştire credincioşilor împăraţi; iar ei, auzind de acea veste bună mai presus de nădejde, s-au umplut de negrăită bucurie şi fără zăbavă au trimis la Calcedon corabia cea împărătească, cu preasfinţitul patriarh şi cu cîţiva cinstiţi senatori, să întîmpine mîna Botezătorului, care se aducea la dînşii şi s-o primească în cetatea împărătească cu cinste.

Întorcîndu-se de la Calcedon corabia, cu sfînta mînă pe care o ducea însuşi patriarhul în mîinile sale, au ieşit la ţărm împăraţii şi tot poporul, ca şi cum întîmpinau pe Sfîntul Botezător nevăzut, venind din cer şi cu vrednică închinăciune o cinsteau cu osîrdie, în psalmi şi în cîntări, cu lumînări şi tămîie; apoi, sărutîndo cu dragoste, au pus-o în împărăteasca biserică, care era în palat. S-a întîmplat acea aducere a sfintei mîini a Botezătorului chiar în seara dumnezeieştii Arătări, mai înainte de sfinţirea apelor. Iar după acest praznic se făcea soborul Botezătorului cu multă veselie, în cinstea celui mai cinstit decît proorocii, a Sfîntului Ioan Botezătorul, şi întru slava Unui Dumnezeu în Treime, Cel de toţi slăvit şi închinat, în veci. Amin.

Cuviosul Părinte Gheorghe Hozevitul
(8 ianuarie)

Acest cuvios părinte Gheorghe Hozevitul, iubind din tinereţe pe Domnul şi de lume lepădîndu-se, s-a făcut monah, şi a ajuns mai pe urmă părinte al mănăstirii Hozevitul.

Ducîndu-se apoi la Ierusalim, pentru închinarea la Sfintele Locuri, şi-a petrecut acolo cealaltă vreme a vieţii sale în posturi şi în osteneli; unde s-a şi dus către Domnul.

Cuvioasa Maică Domnica
(8 ianuarie)

Pe vremea împărăţiei marelui Teodosie (379-395), Domnica fiind elină, s-a dus din cetatea Cartagina la Constantinopol, cu alte patru fecioare. Apoi s-a făcut despre dînsa o dumnezeiască descoperire preasfinţitului arhiepiscop Nectarie patriarhul (381- 397), care primind-o, a învrednicit-o de Sfîntul Botez.

După aceasta, Sfînta Domnica luînd chipul monahicesc, se nevoia în post cu duhovniceşti osteneli, pentru care a făcut multe minuni.

Căci a mîntuit pe nişte corăbieri care se înviforau, turnînd în mare untdelemn sfinţit şi astfel a schimbat marea în linişte. Domnica avea şi darul de a prooroci, pentru că a văzut înainte moartea împăratului, despre care l-a şi înştiinţat. Apoi a văzut pe sfîntul înger venind şi sfinţind firea apelor; precum şi alte preamărite taine dumnezeieşti i s-au descoperit.

Ajungînd la adînci bătrîneţi, pînă pe vremea împărăţiei lui Leon (457-474) şi a lui Zenon (474-491), cunoscîndu-şi mai înainte ducerea sa către Dumnezeu, s-a odihnit în pace.

Sfinţii Mucenici Iulian şi Vasilisa
şi cei împreună cu dînşii
(8 ianuarie)

Iulian avea ca patrie Antinoia, cetatea Egiptului (alţii zic Antiohia Siriei), născut din părinţi renumiţi prin slavă şi bogăţie. Din tinereţile sale iubind fecioria, a dorit să fie păzitorul ei, pînă la sfîrşitul vieţii sale. Deci, punînd-o pe aceasta ca pe o temelie a faptelor bune, petrecea cu frica lui Dumnezeu, nevoindu-se la învăţătură şi la citirea cărţilor şi deprinzîndu-se la amîndouă înţelepciunile, adică la cea elinească şi cea creştinească; deci, a străbătut toată filosofia şi toată dumnezeiasca Scriptură.

Fiind de 18 ani, părinţii îl sileau să se căsătorească, pentru că le era unul născut şi voiau să se mîngîie de urmaşi, iar el se lepăda cu totul. Pe cînd îl supărau cu aceasta părinţii şi rudeniile, sfătuindu-l, rugîndu-l şi chiar silindu-l spre însurare, înţeleptul tînăr a cerut răgaz o săptămînă ca să se gîndească. Deci a petrecut toată săptămîna aceea în post, rugăciuni şi în lacrimi, rugîndu-se lui Dumnezeu ziua şi noaptea, ca singur cu judecăţile care ştie să-i păzească nebîntuită fecioria cea făgăduită Lui.

În ziua a şaptea, sosind noaptea şi trupul lui slăbind de post şi de rugăciuni, cînd s-a culcat şi a adormit, i S-a arătat Domnul în vedenie, mîngîindu-l şi zicîndu-i: "Să nu te temi a te supune voii şi sfatului părinţilor tăi; pentru că vei lua o femeie care nu va atinge curăţia ta, ci pentru tine îşi va păzi şi ea fecioria; şi astfel şi pe tine şi pe dînsa, fiind curaţi, vă voi primi în ceruri.

Pentru că prin voi se va înmulţi curăţia şi mulţi tineri şi fecioare prin învăţătura voastră se vor face cetăţeni ai celor cereşti; iar Eu voi fi cu tine întotdeauna, petrecînd şi biruind toate poftele trupeşti şi războaiele, apoi şi pe fecioara care va fi însoţită ţie, o voi face aşa, precum singur vei voi; adică o voi face ca şi ea să urmeze hotărîrii tale bune şi în cămara cea pregătită vouă vă veţi vedea cu îngereştile cete şi cu nenumărate fecioare, de amîndouă părţile, pe care firea le-a despărţit, iar credinţa în Mine le-a unit şi cărora tu te arăţi că vei fi următor".

Acestea grăindu-le Domnul, S-a atins de el şi i-a zis: "Îmbărbătează-te şi să se întărească inima ta".

Astfel, prin acea dumnezeiască vedenie mîngîindu-se şi întărindu-se acest tînăr minunat, s-a deşteptat şi a zis: "Mulţumesc Ţie, Doamne Dumnezeule, Cel ce cerci inimile şi rărunchii, căci alungi de la mine dulceţile şi mîngîierile acestei lumi şi al curăţiei mele ajutor şi păzitor Te făgăduieşti să-mi fii, că spre Tine cu inimă întărită nădăjduiesc şi aştept, că-mi vei da *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit şi pe care le-ai pregătit celor ce Te iubesc*. Iar de vreme ce mă învredniceşti ca să umblu în calea Ta, mă rog ca Tu singur să-mi fii cale bună, ca şi tuturor iubitorilor de curăţie. Ştii, Doamne, că din ziua naşterii mele pînă în acest ceas în care ai binevoit a mă chema, nimic n-am ales altceva a iubi şi a dori, fără numai pe Tine Unul. Deci, Tu să întăreşti făgăduinţele ce ies din gura mea şi să le aduci la săvîrşire".

După aceea, ieşind din camera sa, a spus părinţilor că se pleacă la voia lor şi nu se leapădă de nuntă. Ei, umplîndu-se de bucurie, au căutat de îndată o fecioară de seama lui, de o familie bună şi cu bogăţie; şi s-a aflat una, anume Vasilisa, care de asemenea era singură la părinţii săi, foarte împodobită la faţă şi cu bune obiceiuri înzestrată şi pe care au logodit-o cu fiul lor.

Apoi, făcîndu-se obişnuitul ospăţ de nuntă, mireasa a simţit în cămară o bună mireasmă, ca într-o grădină ce dă miros plăcut din mulţimea crinilor, a trandafirilor şi a altor flori mirositoare. Ea a zis către mire: "Stăpînul meu, ce este aceasta? Căci acum fiind iarnă, aici este un miros de flori de primăvară şi atît de mult m-am veselit de această bună mireasmă, încît s-a stins în mine orice dorinţă".

Atunci, fericitul mire Iulian a zis către dînsa: "Această bună mireasmă pe care o simţi, nu este trecătoare, căci prin lucrarea iubitorului de curăţie Hristos, celor ce îşi păzesc fecioria neîntinată le dăruieşte viaţă veşnică. Deci, dacă voieşti să păzeşti poruncile lui Hristos împreună cu mine şi să-i placi Lui, să-L iubim

din tot sufletul, şi Lui să-I hărăzim fecioria noastră neprihănită; să ne facem vase alese ale Lui, în vremea de acum, ca întru vremea ce va să fie, să împărăţim cu Dînsul, şi niciodată să nu ne despărţim de El".

La aceste cuvinte, fericita mireasă Vasilisa a răspuns: "Ce alt lucru este mai de trebuinţă decît mîntuirea, ca adică păzindu-ne fecioria să cîştigăm viaţa cea veşnică? Cred cuvintelor tale şi împreună cu tine întocmai doresc ca să petrecem în feciorie pînă în sfîrşit, ca astfel să pot cîştiga răsplătire de la Hristos, Domnul meu".

Acestea zicînd dînsa, fericitul Iulian s-a aruncat la pămînt, închinîndu-se lui Dumnezeu şi zăcea întins cu faţa în jos, glăsuind aşa: "Întăreşte, Doamne, făgăduinţa ce se face între noi". Iar fecioara Vasilisa, văzînd pe mirele său la pămînt, rugîndu-se, îndată şi dînsa s-a plecat la rugăciune. Deodată s-a cutremurat temelia camerei în care se aflau ei şi o lumină negrăită a strălucit atît de mult, încît lumînările ce ardeau în cameră s-au întunecat de acele raze cereşti şi s-a făcut o dumnezeiască vedenie mare, venind pe de o parte Împăratul măririi Hristos, cu mulţime nenumărată de îngeri în haine albe, iar pe de altă parte Împărăteasa şi Stăpîna Preacurată, de Dumnezeu Născătoarea, cu cete de fecioare.

Atunci se cîntau de amîndouă cetele cîntări cereşti, de negrăită dulceaţă, pe care urechea nu le-a auzit vreodată. Apoi, apropiindu-se doi bărbaţi luminaţi, încinşi cu brîie de aur şi, ridicînd pe Iulian şi pe Vasilisa de la pămînt, le-au pus pe pat o carte mare şi frumoasă; iar împrejurul patului stăteau patru bătrîni creştini, frumoşi la chip, care ţineau nişte pahare de aur pline cu aromate, din care ieşea multă mireasmă negrăită, care umplea camera.

Unul din bătrîni a zis către dînşii: "Iată, în aceste pahare se închipuieşte desăvîrşirea voastră, pentru că sînteţi fericiţi; căci, biruind dulceaţa cea vremelnică a veacului acestuia, v-aţi sîrguit spre cea veşnică, care la inima omului nu s-a suit. Deci, citeşte, Iuliane, cele scrise în această carte a vieţii"! Privind Iulian, citea numele lor cele scrise cu litere de aur, astfel: Iulian cel ce s-a lepădat de lume, pentru dragostea Mea, va fi în numărul acelora care nu s-au însoţit trupeşte cu femeile. Iar Vasilisa, care este cu inima dreaptă şi cu fecioria neprihănită, se va rîndui în ceata fecioarelor celor ce urmează Fecioarei Maria, Maicei Mele celei Preacurate".

Citind Iulian acestea, cartea s-a închis şi de amîndouă părţile mulţime de bărbaţi şi fecioare, purtători de lumină, bucurîndu-se într-un glas, au zis: "Amin". Apoi bătrînul iar a zis către Iulian şi fecioara Vasilisa: "În această carte, pe care o vedeţi, sînt scrişi oamenii cei curaţi, cei buni, cei nemincinoşi, cei smeriţi, cei blînzi, cei ce au dragoste nefăţarnică, cei ce rabdă toate cele potrivnice, cei ce au suferit primejdii şi necazuri, şi, în sfîrşit, cei ce atît de mult au iubit pe Hristos, încît pentru dragostea Lui n-au cinstit mai mult nici pe tată, nici pe mamă, nici pe femeie, nici fii, nici moşii, nici bogăţii şi nimic din cele lumeşti; ba chiar şi sufletele lor nu le-au cruţat, spre a le da pentru Hristos, întru al căror număr v-aţi învrednicit şi voi".

Zicînd acestea către dînşii acel cinstit bătrîn, îndată s-a depărtat de la ochii lor acea vedenie dumnezeiască, iar acea fericită pereche, Iulian şi Vasilisa, fiind plini de negrăită bucurie, cealaltă vreme a nopţii au petrecut-o în psalmi şi cîntări. Apoi, făcîndu-se ziuă, părinţii, rudeniile şi toţi cei adunaţi la nuntă se veseleau, socotind că s-a săvîrşit fapta însoţirii mirelui cu mireasa, neştiind însă nimeni de acea preaminunată însoţire duhovnicească. Iulian şi Vasilisa vieţuiau împreună în curăţie şi întru întreagă înţelepciune, păzindu-şi neprihănită fecioria, ascunzînd această taină înaintea oamenilor, încît nici părinţii lor, nici rudele, nici alţi oameni nu aveau cunoştinţă despre această feciorească petrecere, pînă ce mai pe urmă a arătat-o Domnul, spre folosul multora.

După puţină vreme, au încetat din viaţă părinţii lui Iulian şi ai Vasilisei, lăsîndu-le foarte multă avere. Ei, avînd viaţa lor cea duhovnicească liniştită, au voit ca nu numai pentru dînşii, ci şi pentru mîntuirea multora să se îngrijească. Pentru care au zidit două mănăstiri, una pentru bărbaţi şi alta pentru femei, apoi, despărţindu-se, el s-a făcut călugăr în cea bărbatească, iar ea în cea femeiască, şi adunînd cete de monahi, ei erau mai mari peste dînşii.

Deci, la Sfîntul Iulian, erau ca la zece mii de fraţi, din cei ce cu osîrdie slujeau lui Dumnezeu. Pentru că, atîta dar îi dăduse Dumnezeu, încît de pretutindeni alergau la dînsul cei ce voiau să se mîntuiască; lăsîndu-şi casele, logodnicile, părinţii, rudeniile şi averile şi toate frumuseţile lumii, se încredinţau acestuia, ca să-i povă-ţuiască la Împărăţia Cerului.

Asemenea şi Sfînta Vasilisa, întru a sa mănăstire a adunat pînă la o mie de mirese lui Hristos, din fecioarele cele curate, ba încă şi mulţime de femei. În amîndouă aceste mănăstiri, ca în două grădini de rai, înflorea curăţia cea îngerească, iar fecioria biruia necurăţia diavolilor celor iubitori de plăceri deşarte. Acum este vremea să povestim sfîrşitul sfinţilor, arătînd cum au mers cu ai lor fii, cei întru Hristos, la cereştile lăcaşuri, zicînd către Dumnezeu: "Iată noi şi fiii pe care ni i-ai dat nouă".

În acea vreme era doi păgîni împăraţi: Diocleţian (284-305) şi Maximian (286-305), fiind prigonire cumplită asupra creştinilor, care, străbătînd prin toate ţările şi tulburînd Biserica lui Hristos s-a apropiat şi de hotarele acelei ţări în care vieţuiau Sfinţii Iulian şi Vasilisa, încît mulţi din cei credincioşi se aflau în mare tulburare şi frică. Atunci fericitul Iulian şi Vasilisa s-au rugat cu lacrimi lui Dumnezeu, în post şi în rugăciuni, ca să întărească credincioasele cete de monahi adunate de dînşii şi să-i păzească, pentru ca nici unul dintr-înşii să nu cadă, nici să piară, ci toţi să fie mutaţi în aceiaşi ogradă cerească.

Deci, Sfintei Vasilisa i s-a făcut înştiinţare de la Domnul Hristos, Care în vedenie S-a arătat ei, că în curînd se va duce la odihna cea veşnică şi că mai întîi va trimite pe toate sfintele fecioare; ca nu cumva să rămînă vreuna după dînsa şi văzînd prigoana cea mare asupra Bisericii, să lipsească din ceata Sa. De aceea, Vasilisa mai avea încă jumătate de an ca să petreacă aici, pînă ce acele fecioare, toate pînă la una, vor trece către Dumnezeu. Apoi i s-a mai arătat, cum că duhovnicescul ei frate, Iulian, va intra întru muceniceasca nevoinţă, cu mulţi alţii, şi bine nevoindu-se, va birui pe vrăjmaş. După aceea cu veselie va trece din cele de aici, ca îndoită cunună să-şi ia, adică a fecioriei şi a muceniciei, întru bucuria Dumnezeului său.

Acestea s-au împlinit chiar aşa: pentru că într-o jumătate de an, toată ceata de fecioare, adunată de Sfînta Vasilisa în cereasca cămară a Mirelui său Cel fără de moarte, au sfîrşit prin vremelnica moarte; numai singură Sfînta Vasilisa a rămas, căreia i s-au arătat şi în vedenia visului toate sfintele fecioare în luminoase haine împărăteşti, zicîndu-i: "Te aşteptăm, maica noastră, ca împreună cu tine să ne închinăm Domnului şi Împăratului nostru. Deci, vino şi ne dă pe noi lui Hristos, Căruia ne-ai făcut mirese".

Deşteptîndu-se cuvioasa, s-a bucurat foarte mult, întîi că toată ceata fecioarelor ei a intrat in bucuria Domnului; iar apoi, pentru că şi ei i s-a gătit acolo veşnica viaţă; le-a spus toate astea fratelui său duhovnicesc, Sfîntului Iulian. După cîteva zile, rugîndu-se Domnului cu tot dinadinsul, şi-a data sufletul în mîinile Celui fără de moarte Mire şi Dumnezeu; iar trupul ei cel sfînt a fost îngropat de Cuviosul Iulian cu mare cinste.

După aceasta, a mers în acele părţi ighemonul Marcian, cu soţia şi copiii săi, care, nebuneşte fiind asupra creştinilor, săvîrşea mari chinuri, ucideri şi vărsări de sînge.

Aflînd însă că Iulian este de un neam cinstit şi crede în Hristos, apoi auzind şi de mulţimea fraţilor celor de o credinţă cu el, a trimis la dînsul pe nişte cetăţeni cinstiţi, ca să-l îndemne să se supună poruncii împărăteşti şi să aducă jertfe la idoli. În acea vreme se adunaseră în locaşul Cuviosului Iulian mulţime de preoţi, diaconi şi alţi clerici, din cetăţile şi laturile dimprejur, cu episcopul lor, care iubind pe Domnul, cu osîrdie aşteptau muceniceasca moarte.

Atunci toţi, prin fericitul Iulian, au răspuns celor trimişi de ighemon, cum că un singur Împărat au, Cel ce locuieşte în cer, adică pe Domnul Iisus Hristos, şi porunca Aceluia o asculta, ca să nu se închine la idoli şi la diavolii care sînt într-înşii şi să se inchine Dumnezeului celui adevărat, pentru care sînt gata îndată să moară. Înapoindu-se trimişii, au spus ighemonului cele ce au auzit, iar el, mîniindu-se, a trimis ostaşii să prindă pe Iulian, vrînd ca pe el singur să-l ispitească, iar mănăstirea lui să o ardă cu foc, împreună cu toţi cei adunaţi într-însa. Deci, fericitul Iulian a fost prins, legat şi dus la temniţa cetăţii, iar fraţii cei din

mănăstirea lui, ca la zece mii, cu episcopul şi clericii adunaţi acolo în acelaşi timp, s-au adus lui Dumnezeu jertfă mirositoare, fiind arşi împreuna cu mănăstirea; iar în locul acela, multă vreme se auzeau cîntînd mulţime de glasurii dulci, atunci cînd se săvîrşea de obicei bisericeasca pravilă, în ceasul întîi, al treilea, al şaselea, al nouălea, seara şi în miezul nopţii; apoi, mulţime de bolnavi se tămăduiau acolo; pentru că toţi cei ce mergeau, auzind această cerească cîntare, se tămăduiau de orice boală erau cuprinşi.

A doua zi, au pus de faţa, la judecata ighemonului, pe Cuviosul Iulian, şi prin cuvinte cu meşteşug îndemnîndu-l şi momindu-l, îl amăgeau, dar şi cu îngroziri înfricoşîndu-l; văzînd însă că nu se supune, l-au lovit groaznic cu toiege noduroase. În acea bătaie un toiag rupîndu-se în mîna celui cel bătea, a lovit pe un slujitor, care era ruda ighemonului şi i-a scos un ochi, din care pricină ighemonul şi mai mult s-a mîniat şi s-a întărîtat. Sfîntul mucenic a zis ighemonului: "Ascultă-mă, Marciene, să aduni pe toţi slujitorii la idoli, cei mai iscusiţi, şi să le porunceşti ca să cheme numele idolilor asupra celui cu ochiul orb şi să-i roage ca să dea vedere închinătorului lor, iar dacă ei nu vor putea să facă aceasta, apoi eu, chemînd numele Domnului meu Iisus Hristos, nu numai ochiul cel trupesc îl voi tămădui, ci şi ochii sufleteşti îi voi lumina, spre cunoştinţa adevărului".

Învoindu-se la aceasta ighemonul şi chemînd pe toţi slujitorii idolilor, le-a poruncit, ca adunîndu-se în templul idolesc cel de aproape, cu jertfe să roage pe idoli ca să tămăduiască ochiul celui orb. Aceia mergînd, i-au îndeplinit porunca; şi după multe jertfe ce adunaseră, au auzit acestea de la zeii lor: "Duceţi-vă de aici, căci noi fiind daţi focului celui veşnic şi ţinuţi în întuneric, cum putem să dăm vedere orbilor, pe care nici noi singuri n-o avem? Pe cînd rugăciunea lui Iulian spre Dumnezeul cel Preaînalt este atît de puternică, încît din ziua aceea, în care a fost adus la chinuire, ni s-a adăugat în gheenă însutită muncă".

Acest glas diavolesc auzindu-se în acel templu, au căzut toţi idolii care erau acolo, ca la cincizeci, şi ca ţărîna s-au făcut. Ighemonul a strigat asupra Sfîntului Iulian : "O, vrăjitorule, atît sînt de puternice vrăjile tale, încît şi pe zeii noştri i-ai sfărîmat. Vom vedea însă, dacă vei lumina ochiul celui orbit, precum ai făgăduit".

Deci, a poruncit ca pe mucenicul, fiind gol, să-l stropească cu ud, ca să se depărteze de dînsul puterea cea fermecătoare şi vrăjitoare. Dar mirosul rău al udului aceluia îndată sa prefăcut în bună mireasmă de aromate, încît şi văzduhul mirosea bine şi toţi se mirau. Apoi Sfîntul Iulian, făcînd semnul Crucii pe ochiul celui bolnav, a chemat numele Domnului şi îndată bolnavul s-a tămăduit încît ochiul lui s-a luminat şi vedea bine. Ighemonul cel orbit cu răutatea, acelea le socotea farmece, iar nu puterea lui Hristos, însă cel ce acum vedea, striga cu glas mare, zicînd: "Adevăratul Dumnezeu este Iisus Hristos; deci se cade pe Acela Unul a-L cinsti şi Lui a ne închina". Iar ighemonul a poruncit ca să-i taie capul; şi astfel cel ce a văzut trupeşte şi sufleteşte, botezîndu-se întru adevăratul său sînge, a mers ca să vadă pe Dumnezeul cel nevăzut.

Pe Sfîntul Iulian legîndu-l păgînul Marcian cu lanţuri de fier peste tot trupul, a poruncit ca astfel să-l poarte prin toată cetatea şi pe toate uliţele, în multe feluri să-l chinuiască. Sfîntul fiind batjocorit şi chinuit, propovăduitorul striga: "De aceasta sînt vrednici cei ce nu se închină zeilor şi defaimă poruncile cele împărăteşti".

Mergînd cu sfîntul în locul unde învăţa carte fiul ighemonului, anume Celsius - şi acela era singurul fiu născut la părinţii lui -, copilul a căutat spre sfînt şi a zis către cei de o vîrstă cu el: "Minunat lucru văd". Întrebîndu-l ce vede el a zis: "Iată pe acel creştin osîndit, pe care ostaşii îl poartă legat, îl văd înconjurat de mulţime de tineri luminaţi şi unii îi slujesc, iar altii îi pun pe cap o cunună atît de luminoasă, încît strălucirea ei covîrşeşte lumina soarelui; eu socotesc că într-un Dumnezeu ca acela se cade a crede şi a sluji, Care astfel păzeşte pe slujitorii Lui şi cu atîta slavă îi străluceşte. Să mă credeţi, fraţilor, că şi eu unul ca acela vreau să fiu, dacă Dumnezeul lui va voi să fie Dumnezeul meu".

Acestea zicînd, a aruncat cărţile şi haina cea luminoasă, lăsînd lumii pe cele lumeşti şi a alergat în urma sfîntului, pe care, ajun-gîndu-l, a căzut la picioarele lui, zicînd: "Pe tine doresc să te am ca tată al naşterii

mele cele de a doua; iar de Marcian, născătorul meu cel trupesc, păgînul urîtor al drepţilor şi mucenicilor, mă lepăd şi-l defaim, iar de tine lipindu-mă, pentru Hristos Dumnezeul şi Mîntuitorul meu pe Care pînă acum nu L-am ştiut, azi doresc să pătimesc asemenea ţie".

Acestea văzîndu-le, ostaşii chinuitori au rămas uimiţi de atîta îndrăzneală. Deci, s-a adunat toată cetatea la o privelişte ca aceea, văzînd pe fiul ighemonului lîngă mucenic lipindu-se şi rănile lui sărutîndu-le. Apoi, copilul a zis către popor: "Pe mine mă ştiţi că sînt fiul ighemonului, şi cu păgînul meu tată, pînă acum prigoneam fără vină pe sfinţi, însă din neştiinşă le-am făcut acestea; dar acum, după ce am cunoscut pe Dumnezeu, şi mai ales eu am fost cunoscut de Dînsul, mă depărtez de mincinoşii zei, de tată şi de maică mă lepăd, bogăţiile cel împărăteşti le arunc şi mărturisesc pe Hristos, cred în El şi adeveresc că sînt următor al fericitului Iulian. Pentru ce întîrziaţi, slujitori şi ostaşi? Mergeţi şi spuneţi părinţilor mei că am cunoscut pe adevăratul Dumnezeu, şi m-am lipit de acel credincios slujitor". Vestindu-se despre aceasta tatălui şi maicii sale şi auzind de lucrul cel neaşteptat, se topeau de durere ca ceara de foc şi îndată au trimis să ia pe copil de la Iulian şi să-l aducă acasă. Dar Dumnezeu, Care păzeşte pe prunci, a făcut astfel ca nimeni să nu poată să se atingă de el, fiindcă toţi cei ce se atingeau, simţeau în mînă şi în spatele lor o durere mare; de aceea, nici unul nu îndrăznea să-l ia şi să-l despartă de mucenic.

Înştiinţîndu-se despre aceasta, ighemonul a poruncit ca amîndoi să vină la dînsul. Deci, căutînd la fericitul Iulian, i-a zis: "Te sileşti a lua rodul nădejdii mele cu meşteşugul tău cel fermecător? O inimă tînără lesne o amăgeşti cu necuvioase cuvinte, ca să se întoarcă de la dragostea părintească?". Zicînd acestea ighemonul, a alergat maica lui Celsius cu multe rudenii din toate părţile, smulgîndu-şi părul, lovindu-şi pieptul şi strigînd cu glas tare.

Acest lucru văzînd ighemonul, şi-a rupt hainele, faţa şi-a zgîriat-o, şi a zis către mucenic: "Iuliane, prea crudule, vezi durerea tatălui şi a maicii, caută spre tînguirea atîtor rudenii şi dezleagă pe nevinovatul copil de farmecele tale; dă-ne pe fiul nostru cel unul născut, întoarce pe moştenitorul şi stăpînul acestei case, ca şi eu să mijlocesc pentru tine la împărat, să-ţi ierte vina şi să fii liber şi sănătos".

Sfîntul Iulian a răspuns: "Ajutorul tău nu-mi trebuie, nici de la împăraţii tăi nu cer să fiu liber; ci de aceasta mă rog Dumnezeului meu, Iisus Hristos, ca pe mine împreună cu acest mieluşel, născut din pîntece de lup, şi pe toţi cei ce vor crede după împlinirea muceniciei mele, să ne rînduiască în numele celor aleşi de El. Însă, iată că stă înaintea ta cel născut trupeşte din tine, iar acum crezînd cu mine în Hristos, este născut duhovniceşte; el are cîţiva ani de vîrstă, singur să-ţi răspundă, singur să caute spre lacrimile cele de maică şi spre pieptul care l-a hrănit, deci singur să vă miluiască".

La aceasta, cinstitul şi bine-înţelegătorul copil a zis: "Din ghimpi se naşte trandafirul şi nu-şi pierde mirosul; dar nici ghimpele care a născut trandafirul nu-şi pierde ţepii săi cei ascuţiţi. Deci, voi, părinţii mei, precum v-aţi obişnuit cu muncirea voastră ca spinul, să împungeţi pe cei nevinovaţi, lăsaţi-mă pe mine ca pe un trandafir, să dau bună mireasmă celor ce cred; aceia să se supună vouă, care sînt gata să piară, iar mie să-mi urmeze cei ce se sîrguiesc să treacă din întuneric la lumină. Eu, pentru Domnul meu Iisus Hristos mă lepăd de voi, părinţilor; iar pentru necinstea zeilor pe fiul vostru cu munci să-l chinuiţi; căci prin moartea cea vremelnică, caut veşnica viaţă. Nu pot să vă fiu bun, iar mie însumi rău; nici dragostea voastră n-o voi cinsti mai mult decît bucuriile cele veşnice. Pentru ce zăboveşti, tată, ca un necredincios şi împietrit născător, iar nu ca adevăratul Avraam? Ia-ţi sabia şi adu-mă jertfă lui Hristos pe mine, fiul tău. Iar dacă te biruieşti de fireasca dragoste părintească şi nu poţi să faci aceasta, apoi trimite-mă la un mai cumplit stăpînitor şi chinuitor, ca să pătimesc şi eu pentru Domnul nostru Iisus Hristos. Sînt deşarte tînguirile voastre şi zadarnice lacrimile, că nu pot să mă despart de la mărturisirea mea".

Auzind acestea ighemonul, a poruncit să-i ducă pe amîndoi într-o închisoare necurată şi foarte întunecoasă; dar intrînd ei, întunericul s-a schimbat în lumină şi mirosul cel rău în buna mireasmă; acest lucru văzîndu-l douăzeci de ostaşi, au crezut în Hristos. De vreme ce fericitul Iulian nu era prezbiter şi nu era cine să boteze pe cei ce crezuseră, era mîhnit de aceasta. Însă Dumnezeu, care face voia celor ce se tem de El, le-a trimis un prezbiter în acest chip.

Era în cetatea aceea un bărbat cinstit şi mai întîi între cetăţeni, pe care împăraţii Diocleţian şi Maximian îl cinteau şi îl iubeau mult, pentru că era din neamul împăratului de mai înainte al Romei, anume Carin (283-285), şi acel bărbat era creştin, precum şi femeia şi copii săi.

Murind el şi femeia lui în dreapta credinţă creştinească, au rămas după dînşii şapte fii, tineri de ani şi bătrîni cu înţelpciunea; pe aceia miluindu-i împăraţii pentru părinţii lor, le-au poruncit să rămînă în credinţa lor şi fără temere să laude pe Hristos. Acei copii aveau cu dînşii un prezbiter, anume Antonie, care le săvîrşea Sfintele Taine. Acestora li s-a făcut descoperire de la Dumnezeu, ca împreună cu prezbiterul să se ducă în temniţă, să cerceteze pe Iulian şi pe Celsius.

Ducîndu-se ei noaptea, îngerul mergea înainte, care, dacă s-a atins de uşile temniţei, îndată s-au deschis, şi intrînd, au sărutat pe sfinţii cei legaţi şi se rugau împreună lui Dumnezeu; apoi prezbiterul a botezat pe fericitul tînăr Celsius, fiul ighemonului, şi pe cei douăzeci de ostaşi. Cei şapte fraţi, vorbind cu Sfîntul Iulian şi cu Celsius, s-au aprins cu rîvna să pătimească împreună cu dînşii pentru Hristos şi nu voiau să iasă din temniţă, ca să se întoarcă la casa lor.

Înştiinţîndu-se de aceea ighemonul, s-a mirat foarte, că aceia cărora li se dăduse libertate de la împăraţi să rămînă în credinţa creştinească, acum doresc de bunăvoie lanţurile şi chinuirea; deci, aducîndu-i înaintea sa, îi îndemnă mult să se ducă la casa lor şi să-L cinstească pe Hristos cum voiesc, de vreme ce aşa sînt miluiţi de împăraţi. Ei însă doreau lanţurile şi temniţa, mai mult decît libertatea, zicînd: "Este nevrednic aurul de coroana împărătească, dacă nu va fi mai întîi lămurit şi curăţat în foc; aşa nici noi nu sîntem vrednici de Hristos al nostru, dacă credinţa noastră către El nu va fi lămurită ca aurul. Este oropsit pomul care se împodobeşte numai cu frunzele, iar roade nu aduce; aşa nici noi nu vom fi plăcuţi lui Hristos al nostru, de nu-I vom aduce roadele cele frumoase ale credinţei noastre". Deci, ighemonul a poruncit să fie după voia lor, pînă ce va înştiinţa pe împărat despre dînşii.

Întorcîndu-se de ighemon, aceşti fericiţi tineri au mers nu la casa lor, ci în temniţă, la Sfîntul Iulian şi la Celsius şi la cei douăzeci de ostaşi, avînd cu ei şi pe prezbiterul Antonie. Ighemonul a trimis la împărat, înştiinţîndu-l despre Iulian, despre fiul său duhovnicesc Celsius, despre ostaşi şi despre cei şapte fraţi. A luat degrabă răspuns ca toţi, de vor persista în nesupunere, să fie arşi în foc; iar dacă prin vrăjile lor nu se vor vătăma de foc, apoi să-i omoare prin chinuri, cum va şti mai bine.

Ighemonul, luînd poruncă de la împăraţi, a poruncit să pregătească divanul în mijlocul cetăţii şi, stînd înaintea poporului, a pus de faţă pe Sfîntul Iulian, cu toţi cei împreună cu el, pe Celsius, pe cei şapte fraţi, pe prezbiterul lor şi cu cei douăzeci de ostaşi, apoi a început ai îndemna prin cuvinte la închinarea de idoli, arătîndu-le împărăteasca poruncă adusă spre pierderea lor, de nu se vor supune.

Aceia răspundeau cu îndrăzneală împotrivă, spunînd că s-a pregătit de la Împăratul ceresc pierzarea veşnică închinătorilor de idoli, dacă vor fi fără pocăinţă. Fiind lungă cercetarea prin cuvinte, de amîndouă părţile, în acea vreme, din întîmplare duceau pe lîngă divan un mort din cetate, la îngropare; pe acesta văzîndu-l ighemonul, a poruncit să-l aducă înaintea sa şi să-l pună în mijloc.

Acesta făcîndu-se, poporul se mira, nepricepînd ce doreşte ighemonul să facă cu mortul acela. Apoi ighemonul a zis către Sfîntul Iulian: "Spuneţi voi că Învăţătorul vostru Hristos mai înainte de răstignirea Sa învia pe cei morţi; deci va fi arătat că este adevărat Dumnezeu, dacă voi, ca şi Învăţătorul vostru, veţi învia pe mortul acesta". Sfîntul Iulian răspunse: "Ce foloseşte celui orb, cînd i se spune că se înalţă soarele?". Ighemonul zice: "Lasă acum basmele tale şi, dacă eşti tu puternic sau Dumnezeul tău, scoală pe mortul acesta".

Sfîntul Iulian a răspuns: "Deşi nevrednică este păgînătatea voastră de o minune ca aceasta, dar fiindcă de la Domnul este vremea ca să se arate dumnezeiasca Lui putere şi ca să nu socotiţi că aceasta este cu neputinţă la Dumnezeu, veţi vedea îndată, pentru că nădăjduiesc spre Domnul meu, că toate cîte voi cere de la El cu credinţă îmi va da şi mă va arăta neruşinat înaintea voastră". Zicînd acestea, Sfîntul Iulian şi-a ridicat ochii şi inima spre cer, rugîndu-se în auzul tuturor, iar faţa lui s-a luminat în rugăciune, zicînd:

"Doamne, Iisuse Hristoase, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu, care Te-ai născut înainte de veci, iar la plinirea vremii ai luat trup din Preacurata Fecioară, mai presus de fire, caută acum din înălţimea cerului, ca să se ruşineze vrăjmaşii Tăi, iar cei ce cred în Tine, să se întărească. Ascultă-mă în ceasul acesta, din cerul cel sfînt al Tău şi scoală pe mortul acesta, ca cei ce vieţuiesc în trup să nu moară cu sufletul, iar cei ce au sufletul mort să învieze, văzînd puterea Ta cea mare".

Aşa s-a rugat ca la un ceas, apoi, întorcîndu-se, a zis către cel mort: "Ţie îţi grăiesc, pămînt uscat, în numele Celui ce a înviat pe Lazăr după patru zile, scoală-te şi stai pe picioarele tale". Sfîntul zicînd acestea, îndată s-a ridicat mortul şi a stat, încît poporul s-a spăimîntat de acestea. Cel înviat a strigat cu glas mare, zicînd: "O, ce bine sînt primite rugăciunile robului lui Dumnezeu! O, cît poate fecioria lui cea neprihănită! Pentru că unde eram eu dus şi acum m-am întors!".

Marcian, ighemonul, privea spre acela cu tot dinadinsul şi se mira foarte mult, dar nu cunoştea puterea lui Hristos, fiind orbit de diavolul; pentru că zicea că minunea este o putere a meşteşugului farmecelor. Apoi, batjocorind pe cel înviat, întreba: "De unde te-ai întors?". El a început a spune cu de-amănuntul, zicînd: "Am fost dus de un fel de arapi, a căror mărime era ca de uriaş, cu vederea înfricoşată, ochii ca un cuptor întunecat, dinţii ca de leu, unghiile ca de vultur, care nu aveau nici o milă; aceia bucurîndu-se mă trăgeau în iad şi, fiind aproape de gura prăpastiei, acei arapi aşteptau şi nu mă aruncau, pînă ce trupul meu se va da pămîntului, din care s-a luat.

Şi iată, deodată s-a clătinat iadul, şi s-a auzit un glas de sus, de la scaunul lui Dumnezeu: "Pentru Iulian, iubitul Meu, să se întoarcă sufletul lui înapoi în trup". Atunci îndată au venit doi îngeri în haine albe şi, luîndu-mă din ghearele diavolilor, m-au întors în lumea aceasta, prin sfîntul acesta, care m-a înviat; ca astfel după moarte să cunosc pe Dumnezeul acela, de Care, fiind viu, mă lepădam". Acestea auzindu-le ighemonul, s-a tulburat şi nu ştia ce să facă; şi ca să nu se facă gîlceavă în popor, a poruncit ca să ducă pe Sfîntul Iulian şi pe ceilalţi sfinţi în temniţă, a cărei uşă a pecetluit-o cu inelul său. Acolo, Sfîntul Iulian a poruncit Sfîntului Antonie prezbiterul ca să boteze pe cel înviat şi l-a numit Anastasie, care se tîlcuieşte: înviat.

A doua zi, Marcian, ighemonul, a poruncit să pregătească treizeci şi unu de poloboace cu smoală, după numărul sfinţilor mucenici, să aibă smoală şi pucioasă, apoi să adune mulţime de lemne şi de vreascuri, spre arderea sfinţilor. Toate acestea fiind gata, duceau pe sfinţi din temniţă, legaţi deosebit, iar Iulian cu Celsius erau legaţi într-un lanţ. Atunci plîngeau mulţi, că se dădeau morţii nişte tineri atît de frumoşi. Sfîntul Iulian zicea către dînşii: "Să nu opriţi aurul ca să trecă prin foc şi să fie curat". Ighemonul n-a voit să privească la arderea fiului său, de care însă i se rupea inima; de aceea a lăsat pe sluga sa ca să săvîrşească porunca împărătească, iar el s-a dus mîhnit.

Deci, fiecare dintre sfinţi a fost băgat în polobocul cu smoală pregătit şi împresurîndu-i pe toţi cu lemne, cu cîlţi şi cu vreascuri, le-au dat foc; încît se suia în sus văpaia ca la treizeci de coţi, iar sfinţii în mijlocul focului cîntau şi lăudau pe Dumnezeu. Arzînd poloboacele şi toată materia cea aprinsă, sfinţii s-au văzut vii, întregi şi nevătămaţi şi veseli la faţă, lucru de care toţi s-au mirat. Apoi au înştiinţat despre aceasta pe ighemon şi îndată cu sîrguinţă a mers să vadă de este adevărat şi văzînd minunea, a rămas uimit.

Deci, iarăşi cu porunca lui, au dus pe sfinţi în temniţă, iar femeia ighemonului, maica lui Celsius, înştiinţîndu-se că fiul ei s-a păzit în foc viu şi întreg, a mers în temniţă să-l vadă şi, încredinţîndu-se, a crezut în Hristos şi a botezat-o în temniţă Antonie prezbiterul, iar numele era Marionila. Înştiinţîndu-se ighemonul degrabă că şi femeia lui a primit botezul creştinesc, îndată a încuiat-o şi pe ea în temniţă.

După aceasta, şezînd la judecată, a tăiat pe sfinţii douazeci de ostaşi şi pe cei şapte tineri, care erau fraţi. Iar pe Iulian, Celsius, Antonie prezbiterul, Anastasie şi pe pe femeia ighemonului, Marionila, i-a păstrat pentru altă judecată, dar îi ţinea în lanţuri. După o vreme, sfinţii fiind judecaţi, s-au prefăcut ca şi cum se supun la voia împărătească şi la sfatul ighemonului şi că voiesc să se închine idolilor; pentru aceasta, cu multă bucurie îi duceau în templu. Dar cînd s-a apropiat de el, Sfîntul Iulian s-a rugat şi templul a căzut; aşa că a ucis pe toţi slujitorii care erau acolo şi pe celălalt popor, ca la o mie.

Apoi a crăpat pămîntul în acel loc şi ieşind foc din prăpastie, ardea pe păgînii care se apropiau. Deci, iarăşi au dus în temniţă pe sfinţi, unde lor într-acea noapte rugîndu-se, li s-a arătat mulţimea sfinţilor mucenici, care mai înainte au pătimit, fiind în mare lumină, îmbrăcaţi în haine albe şi cîntînd cîntări cereşti; între dînşii erau cei douăzeci de ostaşi şi cei şapte fraţi, pe care nu demult îi tăiaseră.

După aceea, a venit şi Sfînta Vasilisa cu toată ceata sfintelor fecioare şi i-au spus Sfîntului Iulian că degrab îşi va săvîrşi nevoinţa şi va trece cu bucurie la cereştile locaşuri. Apoi, îi zicea: "Împărăţia cerului ţi s-a deschis şi Domnul nostru Iisus Hristos te va lua la Sine şi pe cei ce sînt cu tine; iar întru întîmpinarea voastră vor ieşi cu slavă cetele patriarhilor, ale proorocilor, ale apostolilor şi veţi fi rînduiţi cu dînşii în veci". Acestea zicîndu-le, s-a făcut nevăzută şi toţi sfinţii care se arătaseră s-au dus, lăsînd legaţilor pentru Hristos bucurie şi veselie duhovnicească.

După aceasta, iarăşi şezînd chinuitorul la judecată şi pe sfinţi punîndu-i de faţă, îi chinuia în multe feluri. Mai întîi a poruncit ca să le înfăşoare degetele de la mîini şi de la picioare cu cîlţi muiaţi în untdelemn, apoi să le aprindă; deci făcîndu-se aceasta, au ars cîlţii pe mîini şi pe picioare, iar sfinţii cu nimic nu s-au vătămat; apoi Sfîntului Iulian şi Sfîntului Celsius le-au jupuit pielea de pe cap; iar fericitului Antonie prezbiterul şi lui Anastasie le-au scos ochii cu undiţele şi i-au orbit, iar cînd erau să chinuiască pe Sfînta Marionila, mîinile chinuitorilor au amorţit şi nu s-au atins de dînsa; dupa aceea, i-au dat pe toţi la mîncare fiarelor.

În sfîrşit, ighemonul a poruncit ca din toate temniţele şi închisorile să adune pe cei vinovaţi la moarte, ca să fie ucişi împreună cu aceia şi aceşti sfinţi mucenici. Deci, fiind adunată mulţimea vinovaţilor, a poruncit să-i scoată pe toţi la tăiere, ca şi pe aceşti mucenici; nici pe fiul, nici pe soţia sa nu i-a cruţat. Astfel s-au săvîrşit sfinţii cu ucidere de sabie, murind în mijlocul celor fără de lege. După tăierea lor, îndată s-a cutremurat pămîntul şi a căzut a treia parte a cetăţii din temelie, încît n-a rămas în cetate nici un loc întreg unde era vreun idol. Şi s-au pornit din cer fulgere, tunete şi grindină, încît a ucis mare parte din poporul necredincios.

Marcian, ighemonul, de frică căzînd în boală, după puţine zile a pierit ca un nenorocit, plin de răni. În noaptea după tăierea sfinţilor, au venit oameni drept-credincioşi cu preoţii, ca să adune trupurile mucenicilor, dar în mulţimea morţilor n-au putut să-i cunoască. Deci, plecîndu-şi genunchii, au început a se ruga şi iată li s-au arătat sufletele sfinţilor în chip de fecioare, şezînd fiecare lîngă trupul său. Atunci cunoscîndu-le, le-au adunat şi le-au îngropat în biserică, sub altar. Iar Dumnezeu, Care preamăreşte pe sfinţii Săi, a poruncit ca din locul în care erau îngropate trupurile sfinţilor mucenici să iasă izvor de ape vii şi tămăduitoare şi să vindece toate bolile cu acea apă şi cu rugăciunile sfinţilor, împreună lucrînd darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine mărire în veci. Amin.

Cuviosul Grigorie, făcătorul de minuni de la Pecersca
(8 ianuarie)

Nu numai Neocezareea se laudă cu făcătorul de minuni Grigorie, ci şi Sfînta şi făcătoarea de minuni lavră Pecersca se măreşte cu cel care poartă acelaşi nume. Dumnezeu cînd a preamărit întru sfinţii Săi pe Antonie şi Teodosie ai Pecerscăi, care au strălucit prin tot felul de minuni, în aceeaşi vreme a ales şi pe Cuviosul Grigorie, făcătorul de minuni, şi în aceeaşi lavră l-a chemat.

Deci acest fericit, după ce s-a aşezat Cuviosul Antonie în peşteră, a mers la Cuviosul Teodosie, povăţuitorul mănăstirii, şi luînd de la dînsul cinul monahicesc, s-a învăţat sărăcia, smerenia, ascultarea, curăţia, cum şi celelalte bunătăţi; iar la rugăciune mai mult se îndeletnicea. Şi aşa, după nevoinţele cele multe, mai mult decît cele vremelnice s-a învrednicit a avea darul facerii de minuni. Mai înainte de toate a cîştigat biruinţa asupra diavolilor, încît aceştia de departe văzînd pe sfîntul, strigau: "O! Grigorie, ne îngrozeşti cu rugăciunea ta".

Pentru că Grigorie avea obicei ca, după orice cîntare, să facă rugăciuni pentru certarea celui viclean. Apoi biruitul vrăjmaş nesuferind gonirea ce i se făcea de sfîntul, se gîndea cu ce fel de răutate să-i facă supărare întru îmbunătăţita sa viaţă. Dar, neputînd singur a-i face nimic, a îndemnat pe nişte oameni răi ca să-l fure, dînsul neavînd altceva decît cărţi de rugăciune şi de citire.

Într-o noapte s-au dus tîlharii la chilia lui Grigorie şi ascunzîndu-se, pîndeau pînă ce va ieşi cuviosul la Utrenie în biserică, ca atunci să intre şi să-i ia tot avutul lui. Însă fericitul a simţit venirea lor, pentru că nu dormea în toate nopţile, şi stînd în chilie, se ruga lui Dumnezeu. Atunci s-a rugat pentru dînşii zicînd: "Dumnezeule, dă somn robilor tăi, care s-au ostenit în deşert". Şi a fost auzit de Dumnezeu, căci au adormit tîlharii cinci zile şi cinci nopţi, pînă ce fericitul în faţa mai multor fraţi i-a deşteptat, zicîndu-le: "Pînă cînd străjuiţi în deşert, vrînd să mă furaţi? Duceţi-vă acum la casele voastre!".

Aceştia, sculîndu-se, nu puteau să se ducă, fiindcă nu mîncaseră de atîta vreme. Iar fericitul le-a pus înainte bucate şi, hrănindu-i, i-a liberat. Înştiinţîndu-se despre aceasta, stăpînitorul cetăţii a poruncit să-i muncească. Grigorie, mîhnindu-se că pentru dînsul au fost daţi la chinuire, a mers la stăpînitor, i-a dăruit nişte cărţi ale sale şi a liberat pe tîlhari, apoi a vîndut alte cărţi şi preţul lor l-a dăruit la săraci, zicînd: "Nu cumva să mai cadă cineva în primejdie, vrînd să mă fure; căci Domnul a zis: *Vindeţi averile voastre şi daţi milostenie. Faceţi-vă voua pungi care nu se învechesc şi comoară nefurată în ceruri, unde nici furul nu se aproprie, nici molia nu o strică".* Acei tîlhari, pentru minunea ce se făcuse asupra lor, nu se mai întoarseră la locurile lor cele dintîi, şi cu pocăinţă mergînd în aceeaşi mănăstire a Pecerscăi, s-au dat în slujba fraţilor.

Însă vrăjmaşul nu şi-a părăsit viclenia lui cea rea, căci acest cinstit Grigorie mai avea o grădiniţă mică, în care semăna verdeţuri şi sădea pomi roditori. Deci, într-altă vreme, îndemnîndu-i acelaşi vrăjmaş, s-au dus alţi tîlhari şi intrînd în acea grădină, şi-au umplut sacii cu poamă; iar cînd şi-au luat sarcina şi au voit să plece, n-au putut şi au rămas două zile şi două nopţi nemîncaţi, doborîndu-se de sarcini. Apoi începură a striga: "Părinte Sfinte, Grigorie, slobo-zeşte-ne, că ne pocăim de păcatul nostru şi de acum nu vom mai face lucruri de felul acesta".

Auzind monahii, au alergat şi au pus mîna pe ei, dar n-au putut să-i ducă din acel loc. Atunci i-au întrebat: "Cînd aţi venit aici?". Tîlharii au răspuns: "Sînt două zile şi două nopţi de cînd stăm aici". Iar monahii au zis către dînşii: "Noi totdeauna umblăm pe aici şi nu v-am văzut". Tîlharii au răspuns: "Şi noi, dacă vă vedeam, am fi cerut de la voi mijlocire către stareţ; dar acum, slăbiţi am început a striga. Deci, vă poftim rugaţi pe Sfîntul făcătorul de minuni Grigorie, să ne slobozească".

Venind Grigorie, le-a zis: "De vreme ce în deşert v-aţi petrecut viaţa voastră, furînd ostenelile străine, iar voi nevoind a vă osteni, de acum să staţi aici ceilalţi ani pînă la sfîrşitul vieţii voastre". Iar ei cu lacrimi rugau pe stareţ să-i elibereze, făgăduind că de acum n-au să mai facă o greşeală ca aceasta. Stareţului făcîndu-i-se milă de dînşii, le-a zis: "De veţi voi să lucraţi cu braţele voastre pe alţii să-mi hrăniţi, vă voi slobozi".

Tîlharii, cu jurămînt au zis: "Te vom asculta pentru totdeauna". Atunci Grigorie le-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeul Cel ce v-a întărit, de acum veţi lucra la sfinţii fraţi şi din osteneala voastră veţi aduce cîte ceva la trebuinţele lor". Şi astfel i-a slobozit. Tîlharii, în schimbul faptei celei rele, au lucrat în grădinile mănăstirii, pînă la sfîrşitul vieţii lor. Apoi înşelătorul ispititor l-a ispitit şi a treia oară, ca prin tîlhari, asemenea să se apropie de fericitul, cu acest chip de înşelăciune:

Au venit la Grigorie trei oameni necunoscuţi, care nu păreau a fi tîlhari, ci arătîndu-se ca şi cum le-ar trebui ajutor, vrînd însă a-l ispiti. Doi din ei rugau pe sfîntul pentru cel de-al treilea, zicînd: "Părinte, acest prieten al nostru este osîndit la moarte; te rugăm, grăbeşte a-l izbăvi pe el, dă-i ceva ca să se răscumpere de moarte". Fericitul văzînd îndată cu duhul că minciuna lor se va descoperi cu adevărul, a lăcrimat cu jale şi a zis: "Vai omului acestuia, că i-a sosit ziua pieirii". Ei ziseră: "Părinte, dacă-i vei da tu ceva, atunci nu va muri". Însă aceasta ziceau, vrînd să ia ceva de la dînsul şi să împartă între ei. Iar făcătorul de minuni fiind înainte-văzător, a zis: "Orice i-aş da, tot va muri; însă vă întreb: cu ce fel de moarte este osîndit?". Ei

răspunseră: "Are să fie spînzurat pe lemn". Atunci înainte-văzătorul le-a grăit: "Bine l-aţi judecat, că dimineaţă se va împlini aceasta".

Acestea zicîndu-le, s-a coborît în peşteră, unde ferindu-se de vederea şi auzirea deşertăciunilor pămînteşti, avea obiceiul a-şi face rugăciunile; de acolo scoţînd carţile care îi rămăseseră, le-a dat lor, zicînd : "Luaţi acestea şi de nu vă vor plăcea mi le veţi înapoia". Ei au luat cărţile şi au început a rîde, zicînd: "Le vom vinde şi ceea ce vom lua, vom împărţi"; apoi, văzînd la sfîrşit şi pomii cei rodiţi, ziseră între dînşii: "Vom veni în noaptea aceasta şi vom aduna roadele".

Sosind noaptea, veniră cei trei tîlhari, iar Grigorie se ruga în peşteră. Atunci ei astupară pe dinafară uşa peşterii, unde era cuviosul şi unul dintre dînşii, despre care s-a zis că va fi spînzurat, suindu-se într-un măr, a început a culege mere, dar iată că o creangă de care se ţinea, s-a frînt şi el a căzut; iar cei ce străjuiau, speriindu-se, au fugit amîndoi.

Atunci, cel ce căzuse cînd era în văzduh, agăţîndu-se de altă creangă, şi neavînd ajutor, s-a spînzurat, iar Grigorie fiind închis, n-a putut să fie cu fraţii la Utrenie, în biserică. Fraţii ieşind din biserică, s-au dus să vadă pricina nevenirii neobişnuite a celui sfînt bărbat; şi iată văzură în pom un om spînzurat, şi se înspăimîntară; apoi căutînd pe Grigorie, îl aflară încuiat în peşteră. El ieşind, a poruncit să coboare pe cel spînzurat, apoi a văzut şi pe prietenii lui, cu alţii care veniseră, şi se uitau la cel mort.

După aceea, a zis: "Vedeţi cum ticăloasa voastră minciună s-a răsplătit? Pentru că Dumnezeu nu se batjocoreşte; şi dacă nu m-aţi fi încuiat, eu i-aş fi ajutat să nu moară, dar de vreme ce vrăjmaşul v-a învăţat să urmaţi cele deşarte şi minciuna, drept aceea aţi pierdut şi mila voastră". Batjocoritorii, văzînd împlinirea cuvintelor fericitului, căzură la picioarele lui, cerînd iertare. Grigorie i-a supus la slujba mănăstirii Pecersca, ca acolo ostenindu-se, prin sudoarea feţelor să-şi mănînce pîinea, apoi să fie mulţumiţi a hrăni şi pe alţii din osteneala lor. Astfel şi aceia şi-au sfîrşit viaţa, ca şi ceilalţi, slujind în mănăstirea Pecersca, robilor Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu şi ucenicilor părinţilor noştri Antonie şi Teodosie.

Acum se cuvine a spune şi patima morţii pe care a suferit-o sfîntul: s-a întîmplat odată de se spurcase un vas mănăstiresc, prin căderea unei vietăţi necurate; deci, fericitul s-a coborît în Nipru, ca să scoată apa şi să se spele. Voievodul Rostislav Vsevolodic a sosit acolo în aceeaşi vreme, voind să intre în Mănăstirea Pecersca pentru rugăciune şi binecuvîntare, pentru că se ducea la război cu fratele său, Vladimir Monomahul (1113-1125), împotriva polovţilor; şi văzînd slugile lui Rostislav pe cuviosul acesta, au început a-l batjocori şi a-l defăima cu cuvinte de ruşine, fiind povăţuiţi de înrăutăţitul vrăjmaş.

Cuviosul îndată cunoscîndu-i, cu duhul său proorocesc, că sînt aproape de moarte, a zis către dînşii: " O! fiilor, cînd este trebuinţă să aveţi umilinţă multă şi să faceţi rugăciuni, atunci săvîrşiţi mai multe răutăţi care nu sînt plăcute lui Dumnezeu; deci plîngeţi a voastră pierzare şi vă căiţi de greşalele voastre, ca măcar o uşurare să luaţi în ziua cea înfricoşată, căci acum v-a ajuns judecata şi vă veţi îneca toţi în apă, împreună cu domnul vostru".

Voievodul Rostislav auzind aceasta, n-a pus la inima sa cuvintele cuviosului, şi părîndu-i că îi grăieşte minciună, iar nu proorocie, s-a mîniat foarte şi i-a zis: "Mie îmi spui că voi muri în apă, cel care ştiu a înota prin mijlocul ei? Poate tu singur vei gusta acea moarte". Deci, îndată, fără frică de Dumnezeu, a poruncit să lege mîinile şi picioarele cuviosului, să-i atîrne de grumaz o piatră, şi să-l arunce în apă; şi astfel l-a înecat.

Fraţii l-au căutat două zile şi nu l-au găsit; apoi a treia zi s-au dus în chilia lui, vrînd să ia de la el ceea ce a rămas; dar iată că au găsit în chilie pe cuviosul mort, avînd mîinile şi picioarele legate, piatra spînzurată de grumaz, iar hainele îi erau încă ude şi faţa ca a unui om viu; atunci se mirară de cine şi cum a fost adus, de vreme ce şi chilia era încuiată.

Însă dînd laudă lui Dumnezeu, Celui ce face minuni întru sfinţii Săi, au scos cu cinste moaştele făcătoare de minuni şi le-au pus în peşteră, unde stau şi pînă acum nestricate. Rostislav, nesoco-tind aceasta a fi păcat şi cu groază suflînd, n-a intrat în mănăstire, precum se făgăduise, şi n-a voit nici binecuvîntarea, care s-a şi depărtat de la dînsul; numai Vladimir Monomahul, fratele lui, a fost în mănăstire, cerînd binecuvîntare. Cînd erau la Tripoli şi au trecut rîul Stugna, făcură cetele lor război cu polovţii şi nu i-au biruit, dar domnii ruşi au fugit din faţa potrivnicilor; atunci Vladimir, fugind, a trecut rîul Stugna, prin rugăciunile şi binecuvîntarea sfinţilor din Pecersca, iar Rostislav s-a înecat cu toată oastea.

Astfel, s-a împlinit proorocia sfîntului, deoarece cu ce măsură a măsurat răul ucigaş, i s-a măsurat şi lui. Iar cel fără de răutate şi făcător de minuni, Grigorie, a aflat izvorul vieţii şi cu rîul dulceţii celei veşnice desfătîndu-se, la apele cele mai presus de ceruri, laudă numele Domnului, Căruia se cuvine slavă şi laudă, acum şi pururea şi în nesfîrşiţii veci. Amin.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Polieuct
(9 ianuarie)

În vremea lui Deciu (249-251) şi Valerian (253-259), împăraţii Romei, erau doi ostaşi cinstiţi, Nearh şi Polieuct, din cetatea Melitinei, pămîntul Armeniei, care împrietenindu-se între ei, aveau atîta dragoste unul către altul, încît nici între fraţi nu se afla aşa iubire, pentru că fiecăruia din ei i se părea că în prietenul său îşi are viaţa şi sufletul.

Nearh era creştin dreptcredincios şi în legea Domnului desăvîrşit, iar alesul Polieuct era elin, neluminat cu credinţa cea adevărată, însă avea obiceiurile cele creştineşti şi se împodobea cu toate faptele bune, fiind în toate ca un măslin roditor; aceasta numai îi lipsea, căci încă nu era în casa Domnului. Deci se îngrijea Nearh ca să-l aducă la credinţa creştinească, adeseori citindu-i dumnezeieştile Scripturi şi arătîndu-i deşertăciunea şi urîciunea închinării la idoli; dar încă nu venise ceasul întoarcerii lui şi al mîntuirii, cel înainte însemnat de Dumnezeu, pînă ce s-a auzit prin tîrguri şi prin uliţe citindu-se porunca cea fără de Dumnezeu a păgînilor împăraţi, care îi silea pe toţi la închinarea zeilor lor, şi-i îngrozea cu chinuri de multe feluri, dacă s-ar fi aflat cineva nesupus şi neascultător.

Atunci Nearh, ca un credincios rob al lui Dumnezeu, înainte pregătindu-se spre moarte, a început a se mîhni pentru prietenul său Polieuct, crezînd că acela pe care nădăjduia să-l vadă în viaţa creştinească se va teme de porunca şi îngrozirea împărătească şi va fi întru păgînătatea elinească pînă în sfîrşit, şi deci astfel i se va închide calea spre mîntuire. De aceea, întristîndu-se foarte şi în taină plîngînd pentru pierderea fratelui, se schimbase la faţă, încît se părea că este tulburat şi mîhnit.

Polieuct, văzînd pe prietenul său astfel de tulburat, îl întreba de pricina mîhnirii lui, iar acela nespunîndu-i, s-a mîhnit şi Polieuct, pentru că nu suferea să vadă pe prietenul său în întristare şi în tulburare. Deci, stăruind Polieuct prin rugăminte, îi zicea: "Oare, întru ce te-am mîhnit? Care este greşeala mea împotriva ta? Ce lucru atît de greu ţi-am făcut de nu dai iertare prietenului tău?". Nearh, umplîndu-şi ochii de lacrimi şi din adîncul inimii suspinînd, i-a zis: "Cînd mă gîndesc, prietene, la despărţirea şi zădărnicirea dragostei noastre şi a prieteşugului, mă mîhnesc şi se întristează în mine duhul meu".

Acestea auzindu-le Polieuct, s-a rănit foarte mult cu inima şi a zis: "Cum se poate să fie aceasta, frate? Pentru ce grăieşti nişte cuvinte ca acestea lipsite de nădejde? Cum se poate să fie despărţirea dragostei noastre, de care nici moartea nu va putea să ne despartă?" Nearh zise: "O! Prea iubitule prietene, tare mă mîhneşti, aceasta îmi tulbură sufletul, căci despărţirea noastră, pe care am spus-o, este mai grea decît moartea cea firească".

Polieuct, încă neînţelegîndu-i cuvîntul, s-a sculat degrabă şi cuprinzînd cu dragoste pe fratele său, îl ruga cu osîrdie, zicîndu-i: "Spune-mi, Nearh, spune-mi pe faţă şi mă încredinţează, cum va fi acea despărţire a

noastră, pentru că nu pot suferi mai mult tăcerea ta! De vei tăcea şi nu-mi vei spune, apoi îndată vei vedea pe Polieuct al tău zăcînd mort la pămînt fără suflet".

Atunci Nearh a început a grăi: "Prea iubite Polieuct, porunca cea împărătească, care pretutindeni se citeşte, ne va aduce despărţirea unuia de altul; pentru că eu mă ţin de credinţa creştinească, iar tu de păgînătatea elinească; şi cînd mă vor lua la moarte, tu te vei lepăda de mine şi mă vei lăsa".

Auzind aceasta Polieuct, cel cu bună înţelegere, îndată a cunoscut ce voieşte Nearh şi, cu darul lui Dumnezeu luminîndu-se, a început a gîndi la cele dumnezeieşti; apoi şi-a adus aminte de o vedenie, ce i se făcuse mai înainte cu cîteva zile, şi a zis: "Nu te teme, iubitul meu prieten Nearh, nici o despărţire nu ne va fi, pentru că am văzut în vedenie pe Hristos, Căruia tu slujeşti, apropiindu-se de mine şi, luîndu-mi haina, m-a îmbrăcat cu altă haină nouă, al cărei preţ şi frumuseţe nu este cu putinţă a o spune, iar nasturii de la haina aceea erau de aur, apoi şi cal înaripat mi-a dat".

Nearh, auzind aceasta, s-a bucurat şi tîlcuia vedenia, că lepădarea hainei celei vechi şi îmbrăcarea în cea nouă, este schimbarea sa într-o viaţă mai bună; apoi i-a zis: "Se cade ţie să laşi păgînătatea elinească şi să te îmbraci întru Hristos, prin credinţa cea dreaptă; iar calul cel înaripat, să ştii că însemnează alergarea cea grabnică spre cer". Şi a mai zis către Polieuct: "Iată, acum ai cunoscut pe Hristos, adevăratul Dumnezeu". Iar el a zis: "Dar cînd nu L-am cunoscut eu pe El? Oare nu ardeam eu cu inima cînd îmi spuneai despre El? Cînd îmi citeai Sfînta Evanghelie, oare nu mă minunam de cuvintele Lui? Numai numele cel creştinesc nu-l aveam, dar cu osîrdia şi cu inima eram creştin; că totdeauna cu rîvnă cugetam, ca, lăsînd idolii cei deşerţi, să slujesc lui Dumnezeu. Deci, ce facem, Nearhe? Pentru ce nu arătăm şi nu mărturisim pe faţă credinţa noastră cea întru Hristos?".

Nearh cu dulceaţă ascultînd cuvintele lui, se înveselea cu duhul; şi temîndu-se să nu înceapă a dori averi, femei şi copii sau a sa sănătate, a început a vorbi cu dînsul despre deşertăciunea acestei lumi, a-i spune de bunătăţile cele nevăzute şi de slava care este în ceruri, zicînd: "Mie, Polieucte, nici bogăţiile, nici slava, nici cinstea ostăşească, nici orice lucru din cele lumeşti nu-mi este mai cinstit şi mai dorit decît viaţa cea întru Iisus Hristos; pe aceea o doresc, iar celelalte toate îmi sînt de nimic".

Polieuct, ca şi cum ispitindu-l, a zis: "Apoi, oare nu iubeşti cinstea cea din oaste, pe care o ai tu acum?" Nearh a răspuns: "Socotesc că încă nu ştii, Polieucte, cinstea şi slava cea adevărată şi fericirea cea nesfîrşită, pe care Domnul Hristos a pregătit-o robilor Săi". Polieuct a zis: "Tu crezi că eu nu ştiu de acele măriri şi fericiri care sînt la Hristos, în ceruri.

Dar mie mi se pare că eu acum te-am întrecut pe tine în cele cereşti, de vreme ce în vedenie am luat porfira împărătească cea cerească, precum ţi-am spus; însă te întreb un lucru: se poate oare, fără a primi tainele creştineşti, a se apropia cineva de Hristos şi a se face ostaş al Lui?" Nearh a răspuns: "Să nu te îndoieşti despre aceasta, credinciosule prieten; poate Dumnezeu ca din pietre să ridice fiii lui Avraam, pentru că nici unuia, care vine către Dînsul, nu-i închide uşa milostivirii Sale, iar celor ce vin mai pe urmă în via Sa, le dă plată ca şi celor ce au lucrat toată ziua.

Aşa şi tîlharului celui de pe cruce i-a deschis Raiul şi pentru puţină mărturisire, mare plată i-a dat, pentru care alţii au vărsat multe sudori". Auzind aceasta Polieuct, a zis: "Fie voia lui Hristos, adevăratul Dumnezeu; iată, din ceasul acesta las toate cele deşarte ale lumii şi mărturisesc că sînt rob al lui Hristos, Căruia Îi voi sluji, precum Îi va plăcea. Deci, voi merge şi voi citi porunca cea împărătească, dată asupra creştinilor şi asupra Domnului şi Dumnezeului meu Iisus Hristos".

Zicînd astfel, s-a dus în tîrg şi, citind scrisoarea cea împără-tească înaintea tuturor, a defăimat-o şi a rupt-o în bucăţi. Întor-cîndu-se, a văzut ducînd pe idoli în templu şi oameni închinîndu-se lor; deci, mai întîi a rîs de nebunia păgînească, apoi, ca şi cum mergea spre închinăciune, a pornit către idoli, şi apropiindu-se de ei, apuca cîte un idol şi-l trîntea la pămînt, sfărîmîndu-i pe toţi ca pe nişte vase; aşa că a zdrobit atunci doisprezece zei elineşti.

Săvîrşind aceasta, a venit la dînsul tatăl femeii sale, anume Felix, care era rînduit de împăraţi pentru a chinui pe creştini, şi văzînd sfărîmarea idolilor, ce se făcuse de Polieuct, s-a mîhnit foarte mult, zicînd: "Vai, mie, că pierd pe fiii mei; eu care mai înainte eram vestit pentru ei, astăzi fără de veste rămîn fără dînşii, pentru că nici zeii, nici oamenii nu vor milui pe Polieuct al meu, care a făcut unele ca acestea".

Polieuct, dănţuind pentru sfărîmarea celor neînsufleţiţi, a zis către socrul său: "De ce te întristezi, tată? Iată cum pe faţă am arătat cît sînt de neputincioşi zeii voştri şi dacă sînt mai mulţi de aceştia, să se aducă aici în mijloc, şi vei vedea cum robii lui Hristos îi nimicesc".

Felix a zis: "Atotputernicii împăraţii noştri au poruncit ca pe unii ca aceştia să-i ucidem, şi de acum tu vei fi mort, pentru că ceasul uciderii tale a sosit şi în alt chip nu poate să fie, căci împărătească poruncă nu se va schimba. Îţi îngădui numai ca să mergi în casa ta şi să dai cea mai de pe urmă sărutare femeii şi fiilor tăi". Sfîntul a zis: "Ce grijă am eu de femeie şi copii, cînd acum nu iau în seamă cele pămînteşti, ci caut spre cele cereşti şi gîndesc la cele nepieritoare. De va voi fiica ta să mă urmeze, fericită va fi, iar de nu, apoi rău va pieri cu idolii voştri".

Auzind Felix aceasta de la ginerele său, a plîns pentru dînsul, zicînd: "Vai mie, iubitul meu fiu Polieuct, că şi pe tine te-a înşelat puterea lui Hristos cea vrăjitoare". Sfîntul Polieuct a zis: "Aceasta nu o tăinuiesc, căci El m-a chemat la cunoştinţa adevărului pentru El, cu dumnezeiasca Sa dreaptă cea atotputernică m-a scos din întuneric la lumină, din moarte la viaţă şi din rătăcire m-a povăţuit la calea cea dreaptă, apoi m-a învrednicit a mă numi şi a fi ostaş al Lui".

Sfîntul grăind unele ca acestea, l-au apucat chinuitorii şi l-au bătut peste gură; iar el întru nimic nu socotea bătaia. Venind femeia lui, a plîns pentru dînsul, împreună cu tatăl său Felix; iar Sfîntul zicea către socrul său: "O, prea nelegiuitule slujitor al idolilor necuraţi, pentru ce te sîrguieşti cu lacrimile tale cele înşelătoare şi cu ale fiicei tale, ca să mă abaţi de la mărturisirea lui Hristos? Pentru ce plîngi pe Polieuct, cînd se cade ca mai mult pentru tine să plîngi? Căci slujind vremelnicilor împăraţi, veşnicului foc te vei da". Femeia sfîntului, anume Paulina, tînguindu-se, zicea către dînsul: "Ce ţi s-a nălucit, iubitul meu bărbat, Polieuct? Cum te-ai amăgit şi te-ai pornit ca să sfărîmi pe cei doisprezece zei ai noştri?"

Sfîntul, zîmbind, a zis către dînsa: "Dacă am biruit şi am sfărîmat eu singur doisprezece idoli, acum tu nu ai la cine să mai scapi. Ascultă-mă, Paulino, şi cunoaşte pe unul, adevăratul Dumnezeu, Care este în ceruri şi Aceluia să te închini şi te sîrguieşte ca să schimbi viaţa aceasta vremelnică cu cea veşnică".

Acestea şi mai multe grăind sfîntul către femeie, mulţi din cei necredincioşi stînd împrejur ascultau cu bucurie cuvintele lui şi cunoscînd puterea tainei s-au umilit şi au crezut în Hristos. Apoi, adunîndu-se judecătorii cetăţii cu toţi sfetnicii, au pus pe Sfîntul Polieuct înaintea judecăţii lor şi pe de o parte cu îmbunări, iar pe de alta cu îngroziri, se sîrguiau ca iarăşi să-l întoarcă la păgînătatea idolească. Dar de vreme ce n-au putut să izbutească, au hotărît asupra lui pedeapsă cu moartea, ca să ia sfîrşit prin sabie.

Atunci, sfîntul, mergînd la moarte cu bucurie nespusă, încredinţa poporul care mergea împrejur că vorbeşte cu un tînăr prea luminat, care îl întăreşte şi-i porunceşte să uite toate cele lumeşti; dar nimeni nu putea să vadă pe acel tînăr decît numai sfîntul mucenic. Apoi, văzînd între popor pe fericitul Nearh, prietenul său, şi după Dumnezeu, tată, a strigat către dînsul: "Mîntuieşte-te, iubitul meu prieten, şi să-ţi aduci aminte de aşezămîntul dragostei cel întărit de noi".

Zicînd acest din urmă cuvînt, şi-a plecat sub sabie sfîntul său cap şi s-a botezat în sîngele său, fiind tăiat pentru Iisus Hristos. Acest Sfînt Polieuct s-a mucenicit în Melitina, cetatea Armeniei, pentru înmulţirea Bisericii luptătoare şi pentru împlinirea celei biruitoare din cer, întru cinstea şi mărirea lui Hristos Dumnezeu, Care este capul întregii Biserici, Căruia cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh I se cuvine cinstea şi mărirea în vecii nesfîrşiţi. Amin.

Cuviosul Eustratie
(9 ianuarie)

Acest cuvios Eustratie era de neam din părţile Tarsului, născut din părinţi drept-credincioşi; tatăl său se numea Gheorghe şi mama sa Megheti, care trăiau în îndestulare de bogăţie. Ei crescînd bine întru învăţătură pe copil, acesta, cînd a împlinit 20 de ani ai vîrstei sale, s-a aprins de dumnezeiasca rîvnă, şi lăsîndu-şi părinţii, a fugit şi s-a dus în părţile Olimpului, la mănăstirea Avgar, unde au strălucit sfinţii Grigore şi Vasile, unchii lui dinspre maică, în pustnicie şi în toate celelalte fapte bune. Egumenul acelui lăcaş era atunci Grigore. Deci, fiind primit acolo, şi tunzîndu-i părul, a intrat în viaţa cea ostenitoare şi cinstită a monahilor. Dobîndind această dorire, slujea tuturor fraţilor, cu inima osîrdnică şi cu cuget smerit. El nu se îngrijea de nimic din veacul acesta, pentru că nu avea decît o rasă şi un cojoc, pe care se culca; şi unde i se întîmpla, acolo se culca, pentru că el nu avea un loc spre odihnă.

Se zice despre dînsul că niciodată nu s-a culcat cu faţa în sus, de cînd s-a lepădat de lume, nici pe partea stîngă a trupului său, în cei 75 de ani, de cînd a început a se nevoi în post. Dar sfîrşindu-se cuvioşii Grigore şi Vasile - unchii lui dinspre maică, care povăţuiau pe fraţi - i s-a încredinţat acestui fericit Eustratie povăţuirea lor, plecîndu-se la dorinţele obştii.

Cînd cel cu nume de fiară, Leon Armeanul (813-820), care s-a ridicat asupra drept-credinciosului împărat grec Mihail (811-813), l-a izgonit din împărăţie şi se sîrguia iarăşi a ridica eresul luptării contra sfintelor icoane, care eres de mult se stinsese, atunci drept-credincioşii, lăsînd casele şi locaşurile lor, acest cuvios, îndemnîndu-l marele Ioanichie, s-a dus în patria sa.

După ce Biserica iarăşi şi-a luat podoaba sa prin aşezarea şi închinarea la sfintele icoane, atunci sfinţii părinţi întorcîndu-se la locaşurile lor, s-a întors şi dumnezeiescul Eustratie în mănăstirea sa; şi aici toată ziua se ostenea fără pregetare în lucrurile cele trupeşti, împreună cu fraţii; iar noaptea stătea la priveghere fără somn şi întru plecările de genunchi. Rugăciunile erau în gura lui neîncetat.

Cînd se făcea cîntarea cea bisericească, stînd înăuntrul Sfîntului Altar, de la început pînă la sfîrşit zicea cu osîrdie în sine: "Doamne miluieşte". Minunile făcute de dînsul fiind multe la număr, este cu neputinţă a le da auzului. Cînd a venit timpul să se ducă din cele de aici, chemînd pe fraţii cei de sub ascultarea sa, le-a zis: "Vremea vieţii mele a sosit la sfîrşit; deci, iubiţii mei fii, daţi amanetul ce aţi luat, ştiind că toate cele de faţă sînt vremelnice, iar cele viitoare vor fi veşnice; sîrguiţi-vă a vă învrednici părţii celor mîntuiţi".

Zicînd acestea, s-a rugat; apoi binecuvîntîndu-i şi ridicînd ochii spre cer, a zis: "În mîinile Tale îmi dau duhul!". Şi a adormit întru Domnul, avînd toţi anii vieţii sale, 95.

Astfel, ducîndu-se la viaţa cea fără de sfîrşit, a fost numărat în cetele cuvioşilor.

Pomenirea celui între Sfinţi Părintele nostru Grigorie,
Episcopul de Nissa
(10 ianuarie)

Acest Grigorie era frate după trup cu Sfîntul Vasile cel Mare şi a străbătut din tinereţe toată învăţătura cărţii desăvîrşit; el a fost retor slăvit şi filosof ales, ca şi Vasile, fratele lui. Apoi s-a căsătorit cu fericita Teozva, pe care Sfîntul Grigorie, cuvîntătorul de Dumnezeu (Teologul), a cinstit-o mai pe urmă cu multe laude, numind-o podoaba Bisericii, înfrumuseţarea lui Hristos, cu adevărat soţie sfîntă a celui sfinţit şi vrednică de tainele cele mari. Pentru că bărbatul ei fiind hirotonit prezbiter, soţia sa vieţuia cu sfinţenie în curăţenie şi cu mintea întreagă, slujind bolnavilor, îngrijind de cei săraci şi strălucind cu bunătăţile.

Apoi s-a învrednicit de slujba diaconiei; pentru că a sfinţit-o diaconiţă şi de aceea cuvîntătorul de Dumnezeu zice că este vrednică de mari taine. Apoi, plăcînd Domnului, a răposat şi s-a numărat în cetele sfinţilor.

Bărbatul ei, Sfîntul Grigorie, a fost ridicat la rînduiala episcopiei, în ostrovul Nissei şi păstorea bine Biserica lui Hristos. Împărăţind în acea vreme Valens (364-378), arienii se întăriseră, avînd ajutor pe împăratul cel orbit cu acelaşi eres, care a izgonit pe Sfîntul Grigorie de Nissa de pe scaunul său; atunci a umblat sfîntul din loc în loc, opt ani, pînă la moartea împăratului, străbătînd cetăţile şi ţările şi întărind pe cei dreptcredincioşi.

În vremea împărăţiei marelui Teodosie (379-395), fiind al doilea sobor a toată lumea în Constantinopol (381), contra lui Macedonie, luptătorul contra Sfîntului Duh, se afla acolo şi Sfîntul Grigorie cu Sfinţii Părinţi, ca ajutător al dreptei credinţe, înfruntînd şi ruşinînd pe potrivnici cu puterea adevărului celui arătat din dumnezeiasca Scriptură şi, şezînd pe scaunul său mulţi ani, a ajuns la adînci bătrîneţe, apoi a adormit întru Domnul, lăsînd după sine multe scrieri folositoare Sfintei Biserici. El era cu chipul cel trupesc asemenea fratelui său Vasile, însă cărunt şi puţin mai vesel.

Pomenirea Cuviosului Părinte Dometian, Episcopul Melitinei (10 ianuarie)

Acest plăcut al lui Dumnezeu, Dometian, s-a născut pe vremea împărăţiei lui Iustin cel Tînăr (565-578), din părinţi drept- credincioşi şi bogaţi, anume Teodor şi Evdochia. Isprăvind cu desăvîrşire învăţătura cărţii, s-a căsătorit; dar mutîndu-se soţia sa din această viaţă, iar el sîrguindu-se de îndată spre filozofia cea duhovnicească, a lăsat lumea, pentru dragostea lui Dumnezeu şi a fost ales episcop al Bisericii Melitinei, la 30 de ani ai vîrstei sale.

El era un bun păstor, nu numai al turmei sale, ci a fost şi altor popoare luminător şi ajutător şi foarte trebuitor în toată împărăţia grecească, ca un purtător de grijă a binelui obştesc; pentru că de multe ori era trimis în Persia de împăratul Mauriciu (582-602), pentru îndreptarea poporului; apoi a fost mijlocitorul lui Chosroe, împăratul Persiei, spre a se face pace între greci şi perşi. Iar un voievod, anume Baram, care se ridicase asupra lui Chosroe şi se atinsese cu îndrăzneală de vrednicia împărătească în Persia, l-a dat jos din stăpînire şi l-a făcut birnic (tributar) al grecilor.

El era prieten bun al împăratului Mauriciu, care i-a dăruit mult aur şi averi, pe care le-a împărţit la sfintele biserici şi la casele de ostaşi, spre hrănirea săracilor. Venind în Constantinopol, a trecut la Împăratul ceresc şi trupul lui a fost cinstit de soborul împărătesc şi bisericesc şi a fost adus în cetatea sa Melitina, apoi a făcut multe minuni în viaţă şi după moarte, întru mărirea lui Hristos, Dumnezeul nostru.

Părintele Marchian, prezbiterul şi iconomul bisericii celei mari din Constantinopol (10 ianuarie)

În vremea împărăţiei lui Marchian şi a Pulheriei (450-457), a înflorit cu bunătăţile în Constantinopol, prea minunatul bărbat Marchian fericitul, care avea ca patrie Roma cea veche, fiind născut din părinţi dreptcredincioşi, de neam bun şi bogaţi; care, mutîndu-se din Roma cea veche în cea nouă, au luat cu dînşii şi pe fiul lor Marchian, copil tînăr, care străbătea bine învăţătura cărţii şi se deprindea la obiceiuri

bune şi, de vreme ce dorea ca să fie totdeauna în casa lui Dumnezeu, cu sîrguinţă venea la cîntarea bisericească. Pentru acest lucru era iubit de patriarhul din acea vreme, care l-a rînduit între clericii săi.

După puţină vreme, deşi tînăr de ani, dar bătrîn cu înţelepciunea şi cu curăţenia vieţii - căci cărunteţile sînt înţelepciunea oamenilor şi vîrsta bătrînilor, şi viaţa neîntinată -, l-a judecat a fi vrednic de rînduiala preoţiei, apoi l-a pus şi iconom al bisericii celei mari.

Murind părinţii săi, multe averi i-au rămas fericitului Marchian, pentru că era la dînşii unul născut; pentru aceea toate bogăţiile părinţilor au intrat în mîinile lui, pe care nu le-a cheltuit în deşert, ci pe toate le-a dat lui Dumnezeu, îndestulînd pe cei săraci, iar bisericile Domnului le-a înnoit, zidind şi altele din temelie. Între acestea a zidit cu multă cheltuială o biserică nouă şi prea frumoasă, în cinstea Sfintei Muceniţe Anastasia.

Cînd unul din prietenii lui se mira de atîta cheltuială de aur la zidirea şi înfrumuseţarea bisericii, sfîntul a zis către dînsul: "De-aş avea o fiică şi aş voi ca s-o logodesc cu cineva dintr-un neam bun, oare n-aş cheltui mulţime de aur ca s-o pot dărui cu mulţime de podoabe? Acum, hotărînd în mintea mea ca să zidesc biserica cea mai frumoasă a miresei lui Hristos, care mireasă şi-a vărsat sîngele pentru Dînsul, voi putea oare să-mi cruţ averile mele?

Oare de împodobirea aceasta nu mă voi îngriji mai mult?" Astfel era de milostiv pentru buna podoabă a bisericilor; iar pentru sine era scump şi nemilostiv, neiubind împodobirea cu haine, ba încă uneori dezbrăcîndu-se de haina sa cea simplă şi dînd-o celor săraci, precum va arăta cuvîntul de faţă; căci după ce s-a săvîrşit biserica Sfintei Anastasia şi cu toată podoaba s-a înfrumuseţat, a sosit sfinţirea ei, chiar în ziua pomenirii acestei muceniţe, la 22 decembrie, în care s-a sfîrşit muceniceşte pentru Hristos.

Mergînd preasfinţitul patriarh Ghenadie la acea biserică cu tot clerul, împăratul cu toată suita sa, precum şi poporul, s-au mutat moaştele Sfintei Muceniţe Anastasia din biserica cea mică şi veche în cea mare şi nouă, zidită de Marchian. Atunci Cuviosul Marchian mergînd cu ceilalţi prezbiteri în felon (sfită) înaintea caretei în care erau moaştele sfintei, un sărac, apropiindu-se de dînsul, cerea milostenie; iar el neavînd nimic afară de haina în care era îmbrăcat (pentru că două haine niciodată n-a purtat în viaţa sa), dar nevrînd să lase deşert pe cel sărac, tăinuindu-se de toţi, a mers la un loc ascuns, şi dezbrăcîndu-se de haina sa, a dat-o săracului, iar el a rămas gol, îmbrăcat numai în felon, făcînd acest lucru după cuvîntul Domnului: *Celui ce cere de la tine, dă-i*. Apoi intrînd în rîndul său între prezbiteri, a mers înainte, neştiind nimeni ce făcuse.

Intrînd toţi în biserică şi făcîndu-se sfinţirea, iar moaştele Sfintei Muceniţe Anastasia fiind aşezate cu cinste, preasfinţitul patriarh a poruncit fericitului Marchian ca să săvîrşescă dumnezeiasca slujbă. Venind ceasul spălării mîinilor, se acoperea Marchian cu felonul său, luînd seama ca să nu-l vadă cineva că este gol. Iar diaconii şi prezbiterii cei ce erau acolo, căutînd spre dînsul, l-au văzut că avea pe sub felon o haină prea minunată, ca o porfiră împărătească de mare preţ, strălucind ca aurul; de care unii se minunau iar alţii se mîniau, grăind între dînşii că un prezbiter nu se cade să fie într-o haină ca aceasta şi să slujească Sfînta Liturghie.

Acea haină nevăzută, cu care Dumnezeu a acoperit goliciunea robului Său, toţi au văzut-o, cînd cuviosul s-a apropiat ca să se împărtăşească cu Preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine. Unii dintre prezbiteri au spus despre aceasta preasfinţitului patriarh Ghenadie, care a zis: "Şi eu l-am văzut astfel, precum ziceţi voi".

Sfîrşindu-se slujba, l-a chemat patriarhul în camera sfintelor vase şi a început a-l ocărî, zicîndu-i: "De ce te împodobeşti, frate, cu astfel de haină? Oare se cade ţie să slujeşti într-o haină ca aceasta, care este cuviincioasă mai mult împăratului decît prezbiterului?" Iar el cu smerenie a căzut la picioarele lui, zicînd: "Iartă-mă, stăpîne, n-am făcut aceasta ce mi se spune de voi; pentru că din tinereţe nu m-am obişnuit a purta haine frumoase şi de mare preţ, deci cum aş putea acum a mă îmbrăca într-însele?".

Patriarhul i-a zis: "Noi toţi te-am văzut în haină împărătească, pentru ce te aperi?". Atunci a poruncit să-i ridice felonul şi, văzîndu-l gol, s-au mirat. Iar patriarhul întrebîndu-l despre acest lucru, fericitul, chiar nevrînd, i-a spus ceea ce se întîmplase; cum că pentru Hristos a dat săracului haina cea de pe urmă. Auzind toţi aceia, care văzuseră la dînsul sub felon haina cea împărătească, au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce dă un dar tăinuit ca acesta, celor ce-L iubesc; şi de atunci s-a ştiut de către mulţi viaţa lui cea milostivă.

Apoi cuviosul într-atîta sărăcie a ajuns, încît, odată umblînd prin ploaie, i s-a udat haina, şi intrînd în casa sa, închizînd uşile după dînsul, a aprins cărbuni şi usca acea haină udă, pentru că nu avea alta. Într-acea vreme s-a întîmplat că patriarhul avea trebuinţă de iconom pentru nişte lucruri. Mergînd trimişii să cheme pe Marchian, au aflat încuiată casa lui; deci îl strigau de afară ca să meargă degrabă la patriarh. Iar el spunea că merge, dar nu pleca, de vreme ce nu i se uscase haina. Apoi au venit iarăşi trimişii şi-l supărau, chemîndu-l. Unul dintr-înşii, privind prin uşă, l-a văzut uscîndu-şi haina la cărbuni şi a spus celor ce erau cu dînsul; deci, ducîndu-se, au spus şi patriarhului. Iar el a zis: "Să nu vă miraţi de aceasta, pentru că Marchian din tinereţe s-a învăţat la sărăcie de bunăvoie şi la smerenie, cu totul încredinţîndu-se lui Dumnezeu, săvîrşind apostolescul cuvînt cu fapta; căci avînd hrană şi o haină, cu aceasta se îndestulează". Cei ce au auzit aceasta, au lăudat pe Domnul, care are astfel de slujitori.

Pentru viaţa lui cea atît de îmbunătăţită, i-a dat Dumnezeu darul facerii de minuni, ca să izgonească diavolii şi să tămăduiască bolnavii. Odată săvîrşindu-se praznicul în biserica Sfintei Anastasia şi adunîndu-se mult popor, o femeie care era îngreunată s-a suit în foişorul bisericii pentru că înăuntru era îmbulzeală, şi din întîmplare a căzut de acolo la pămînt şi a murit. Sfîntul Marchian nerăbdînd să se facă tînguire la praznic, a ridicat mîinile sale cele cuvioase în sus şi a făcut rugăciune cu dinadinsul către Dumnezeu; atunci, îndată femeia aceea a înviat şi a stat pe picioare sănătoasă, încă şi rodul purtat în pîntecele ei era viu, încît se minunau oamenii de acea minune preamărită.

Odată, fiind un mare foc în Constantinopol, Cuviosul Marchian, înconjurînd biserica Sfintei Anastasia, s-a suit pe acoperiş şi, ridicîndu-şi mîinile spre cer, se ruga; atunci, îndată focul şi-a întors flacăra cea neîmblînzită, prin rugăciunile sfîntului şi cu totul s-a stins, ca şi cum ar fi fost multă apă, nevătămînd bisericeasca zidire cu nimic. Apoi a zidit Cuviosul Marchian şi o altă biserică Sfintei Muceniţe Irina, în locul unde era biserica cea veche şi care căzuse, adică cea de lîngă mare.

După aceea a înnoit şi altele care erau acolo aproape, adică a Sfîntului Teodor şi a Sfîntului Isidor şi le-a îndestulat cu toate cele trebuincioase. Ajungînd la adînci bătrîneţe, s-a apropiat de fericitul său sfîrşit şi umblînd noaptea prin uliţe, oriunde afla un mort zăcînd, îl spăla şi-l îmbrăca, apoi zicea celui mort: "Scoală-te, frate, să ne îmbrăţişăm". Sculîndu-se mortul, după cuvîntul sfîntului, îi dădea lui sărutarea cea mai de pe urmă şi iarăşi se odihnea.

El a mîntuit şi multe desfrînate, pe unele prin cuvinte, pe altele prin ale sale faceri de bine, îndemnîndu-le să-şi ia bărbaţi şi să vieţuiască după lege; iar pe cele ce din sărăcie se dedau la o petrecere necurată ca aceea, pe acelea în taină miluindu-le din averile sale părinteşti şi îndestulîndu-le, le întorcea la viaţa cea cu înţelepciune. Pe acest fericit bărbat Dumnezeu l-a iubit, îngerii l-au lăudat şi arhiereii l-au cinstit; iar împăraţii s-au ruşinat de el, popoarele s-au minunat şi au preamărit pentru dînsul pe Dumnezeu; apoi diavolii s-au temut de dînsul şi au fugit. Pentru că era cu Dumnezeu şi Dumnezeu într-însul, la Care s-a şi mutat, fiind plin de ani şi de fapte bune, răposînd mai înainte de săvîrşirea şi sfinţirea bisericii Sfintei Irina. Sfîntul a grăit la sfîrşit cuvintele acestea: "Doamne, în mîinile Tale dau acestea amîndouă, adică: sufletul pe care Tu însuţi mi l-ai dat şi Biserica, pe care eu, cu a Ta voie, am zidit-o".

A fost îngropat cu slavă în Mînăstirea Sfîntului Ioan Înaintemergătorul, care se numeşte a lui Daniil, aproape de biserica Sfîntului Mucenic Mochie. Pentru săvîrşirea bisericii Sfintei Irina, după moartea Cuviosului, a luat grija dreptcredincioasa împărăteasă Verina, soţia împăratului Leon cel Mare (457-474), care a împărăţit după Marchian şi Pulheria şi a săvîrşit-o, precum se cădea; iar acoperişul l-a făcut din aur şi înăuntru a împodobit-o cu toată frumoasa cuviinţă, întru pomenirea Cuviosului Marchian şi întru cinstea lui Hristos Dumnezeu, Căruia se cuvine slava, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Cuviosul Antipa Atonitul de la Calapodeşti - Moldova
(10 ianuarie)

Pe Cuviosul Antipa, mare trăitor duhovnicesc şi călugăr sfînt, l-a odrăslit pămîntul Moldovei în veacul al XIX-lea. Acest ostaş al lui Hristos, numit din botez Alexandru Luchian, s-a născut în anul 1816 într-o familie de ţărani credincioşi din satul Calapodeşti - Bacău. La vîrsta de 20 de ani a fost călăuzit de Duhul Sfînt să intre în nevoinţa călugărească.

Mai întîi s-a ostenit doi ani de zile (1836-1837) în obştea Mînăstirii Căldăruşani. Apoi s-a dus la Muntele Athos şi s-a stabilit în schitul românesc Lacu, unde se nevoiau peste 80 de sihaştri români. Aici a deprins meşteşugul nevoinţei duhovniceşti de la cei mai aleşi călugări atoniţi, ajungînd vestit în schit pentru postul şi osteneala lui. Tot aici a primit tunderea în monahism şi s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor şi al neîncetatei rugăciuni.

După aproape cinsprezece ani de sihăstrie în schitul Lacu, bunul nevoitor a trăit încă patru ani de zile în Mînăstirea Esfigmenu. Aici primeşte marele şi îngerescul chip al schimniciei sub numele de Antipa şi este hirotonit diacon. Astfel, înmulţind ostenelile şi privegherile de toată noaptea, Cuviosul Antipa era cinstit în tot muntele ca mare sihastru şi lucrător al rugăciunii lui Iisus. Se învrednicise încă şi de darurile vindecării bolilor şi al înainte-vederii.

Iubind mai mult singurătatea şi smerenia decît cinstea şi lauda, în anul 1860 Cuviosul Antipa a părăsit Muntele Athos şi s-a reîntors în Moldova, la mînăstirile din preajma Iaşilor. Dar văzîndu-se împresurat de mulţi credincioşi, căci numele lui se vestise în toată ţara, după trei ani a plecat să se închine la moaştele cuvioşilor părinţi de la Pecersca. Apoi a ajuns la mînăstirile din nord, uimind pe toţi cu sfinţenia vieţii lui. De aici, auzind de vestita Mînăstire ortodoxă Valaam, aflată pe o insulă din lacul Ladoga, aproape de hotarele Careliei (Finlanda), Cuviosul Antipa, iubind fericita linişte şi înstăinare, în anul 1865 s-a aşezat în această mînăstire. Aici trăiau călugări foarte sporiţi, lucrători neîntrecuţi şi dascăli iscusiţi ai rugăciunii lui Iisus.

În Mînăstirea Valaam s-a nevoit Cuviosul Antipa încă 17 ani de zile, învrednicindu-se de darul preoţiei şi "arătînd fapte minunate de trăire duhovnicească, în post, în rugăciune şi în desăvîrşită sărăcie". Cea mai mare nevoinţă a lui era rugăciunea cea de foc a inimii, prin care neîncetat slăvea pe Dumnezeu, izgonea gîndurile cele necurate şi gusta din bucuriile cele negrăite ale Duhului Sfînt. La aceasta adăuga post îndelungat, priveghéri de toată noaptea, lacrimi, metanii şi alte neştiute osteneli duhovniceşti. Săvîrşea încă adesea dumnezeiasca Liturghie şi se ruga mult pentru lume şi pentru ţara în care s-a născut.

Pentru o petrecere aleasă ca aceasta, Cuviosul ieroschimonah Antipa Luchian dobîndise de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi al înaintevederii. Căci cunoştea gîndurile cele ascunse ale oamenilor şi pe mulţi îi povăţuia pe calea mîntuirii. Era de ase-menea şi un mare părinte duhovnicesc şi dascăl iscusit al rugăciunii inimii. Pentru aceea numele lui ajunsese cunoscut atît în Carelia cît şi în Rusia de nord, încît mulţi monahi şi credincioşi iubitori de Dumnezeu îl căutau şi îi urmau învăţăturile. Avea şi în Mînăstirea Valaam cîţiva ucenici aleşi, dintre care cel mai sporit era ieroschimonahul Pimen, bărbat cuvios şi foarte învăţat.

După o nevoinţă binecuvîntată ca aceasta, Cuviosul Antipa Atonitul şi-a dat sufletul cu pace în braţele Mîntuitorului Hristos, la 10 ianuarie 1882, şi a fost înmormîntat în gropniţa Mînăstirii Valaam. Este singurul călugăr român care s-a nevoit în această vestită mînăstire isihastă din nordul Europei.

În anul 1883, văzînd părinţii Mînăstirii Valaam că ieroschi-monahul Antipa Luchian este venerat de ucenici şi de credincioşi ca sfînt, au rînduit să i se scrie viaţa pe scurt spre lauda lui Dumnezeu şi folosul sufletesc. Astfel, ieroschimonahul Pimen, ucenicul său de chilie, scrie în acelaşi an nevoinţa părintelui său duhovnicesc, intitulată "Vrednicia de pomenire viaţă a ieroschimonahului Antipa".

Viaţa Cuviosului Antipa a fost tipărită la Petersburg de două ori, în anii 1883 şi 1893, răspîndindu-se atît în Rusia şi Finlanda, cît şi în Muntele Athos. Iar canonizarea şi trecerea în rîndul sfinţilor a fost făcută în Muntele Athos, în anul 1906, după 24 de ani de la mutarea sa din viaţă. În Mineiul pe ianuarie, în zece zile, tipărit în limba rusă la Mînăstirea Pantelimon din Athos, la pagina 46 figurează şi "*Cuviosul ieroschimonah Antipa Atonitul* ", cu viaţa sa pe scurt. Numele său este cinstit mai ales în mînăstirile din Sfîntul Munte, fiind singurul călugăr atonit român trecut în rîndul sfinţilor şi numărat printre cei din urmă cuvioşi părinţi ai Atonului (Pr. Prof. Liviu Stan, op. cit., p. 73-75).

Aşa s-a nevoit şi s-a săvîrşit în chip plăcut lui Dumnezeu, departe de ţară, un mare cuvios român, dascăl al liniştii şi al neîncetatei rugăciuni, cu ale cărui sfinte rugăciuni, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Teodosie, începătorul vieţii de obşte (11 ianuarie)

(După Metafrast)

Pe Cuviosul Teodosie l-a odrăslit satul Mogarion, care se află în părţile Capadochiei, din părinţi binecredincioşi; tatăl său se numea Proeresie, iar mama sa Evloghia, care l-au crescut cu bunele obiceiuri şi cu învăţătura. Ajungînd la înţelepciunea cea desăvîrşită şi învăţînd dumnezeiasca Scriptură bine, i s-a poruncit ca să citească din sfintele cărţi în biserică, către popor; pentru că era dulce grăitor şi iscusit cititor, ca nimeni altul.

Deci, citind cuvintele învăţătoare spre folosul celor ce ascultau, el singur a tras mari foloase pentru că, luînd aminte la ceea ce a poruncit Domnul lui Avraam, ca să iasă din pămîntul şi din neamul său; iar altă dată, gîndind la cele pe care le sfătuieşte Evanghelia, adică să lase tată, mamă şi fraţi, pentru viaţa veşnică, el se aprindea cu inima şi ardea cu duhul, ca pe toate să le părăsească şi să urmeze lui Hristos pe calea strîmtă şi anevoioasă.

La acestea totdeauna gîndind, se ruga, zicînd: "Povăţuieşte-mă, Doamne, în calea Ta şi voi merge întru adevărul Tău". Apoi, încredinţîndu-se lui Dumnezeu, a luat calea către Ierusalim, pe vremea împărăţiei lui Marchian, care era aproape de sfîrşitul vieţii lui, şi pe cînd se adunase în Calcedon Sinodul al patrulea, a toată lumea al Sfinţilor Părinţi, contra lui Dioscor şi a lui Eutihie.

Mergînd prin Antiohia, Fericitul Teodosie a dorit să vadă pe Cuviosul Simeon, cel ce stătea pe stîlp, voind să se învrednicească de binecuvîntarea lui. Deci, a mers acolo, şi cînd era aproape de stîlp, a auzit pe cuviosul strigînd: "Bine ai venit, omule al lui Dumnezeu, Teodosie". El, cum a auzit că acela îl cheamă pe nume, s-a mirat, căci niciodată nu-l văzuse şi nu-l ştia, şi, căzînd în genunchi, s-a închinat părintelui cel înaintevăzător. Apoi s-a suit la sfînt, din porunca lui şi a căzut la cinstitele lui picioare. Iar el, cuprinzînd pe tînărul cel insuflat de Dumnezeu, l-a sărutat şi i-a proorocit că va fi păstor al oilor cuvîntătoare şi pe mulţi va răpi de la lupul cel vrăjmaş şi i-a spus mai înainte multe altele ce aveau să se întîmple; apoi, binecuvîntîndu-l, l-a slobozit.

Teodosie, întărindu-se cu binecuvîntarea cuviosului şi sfintele lui rugăciuni avîndu-le la călătorie, ca ale unui povăţuitor şi păzitor, a mers pe calea ce-i era înainte şi a ajuns în Sfînta Cetate a Ierusalimului, pe vremea patriarhiei lui Iuvenalie.

Străbătînd toate locurile de acolo şi închinîndu-se sfintelor biserici, se gîndea pe care din două vieţi să înceapă: pe cea singuratică, sau pe a celor ce se mîntuiesc de obşte; şi a socotit că în singurătate se va linişti, neştiind însă că şi acolo se va lupta cu duhurile vicleşugului şi că nu este fără de primejdie. "Dacă

cei ce ostăşesc în lume nu sînt atît de pricepuţi încît la începutul luptelor să se arunce în foc, fiind încă neiscusiţi şi nedeprinşi, cu atît mai mult eu - zicea sfîntul întru sine -, neînvăţînd încă mîinile mele spre luptă şi degetele mele la război, nici de sus fiind încins cu putere, cum voi îndrăzni să aleg singurătatea împotriva începătoriilor, puterilor şi stăpînitorilor lumii întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii celor de sub cer?

Se cade, mai întîi să mă împărtăşesc cu sfinţii nevoitori şi să învăţ de la părinţi cum mă voi lupta cu vrăjmaşii cei nevăzuţi; apoi, după o vreme, să adun roadele cele ce cresc în singurătate şi linişte".

Socotind acestea cu înţelepciune, pentru că avea într-însul pe lîngă alte fapte bune, şi înţelegerea cea desăvîrşită, care ştie pe toate să le socotească bine, îndată şi-a căutat un povăţuitor. În acea vreme era mai iscusit între părinţii ce vieţuiau împrejurul Ierusalimului, un stareţ oarecare, anume Longhin, care avea chilia sa lîngă turnul ce se numea de cei vechi "al lui David", unde, închizîndu-se, lucra cu iubire de osteneală, mierea cea dulce a bunătăţilor.

Mergînd fericitul Teodosie la acest stareţ a făcut începutul ostenelilor monahiceşti şi, lipindu-se de acel stareţ cu tot sufletul, se povăţuia de dînsul la toată fapta bună; pentru că acel cuvios era mare cu cuvîntul şi cu fapta. După multă vreme, a fost mutat de către stareţ, chiar fără voia sa, la locul ce se numea vechea şedere; şi aceasta pentru următoarea pricină: o femeie dreptcredincioasă şi văduvă cinstită, anume Glicheria, fiind slujitoare a lui Hristos, a zidit în acel loc o biserică Preacuratei Stăpînei noastre Născătoare de Dumnezeu, şi stăruia cu dinadinsul, cu multă rugăciune, pe lîngă Cuviosul Longhin, ca să dea voie lui Teodosie să locuiască lîngă biserica cea din nou zidită; dar mucenicul nu voia la început a se despărţi de părintele său, însă fiind ascultător, s-a sălăşluit acolo, după porunca părintelui; de aici a străbătut pretutindeni vestea de bunătăţile lui, pentru că fapta bună face arătat pe cel ce o săvîrşeşte, precum şi lumînarea aprinsă arată noaptea, pe cel ce o poartă. Au început a veni la dînsul cei ce căutau folos şi se adunau cei ce voiau ca să fie următori ai vieţii lui.

Vieţuind fericitul acolo cîtăva vreme, s-a supărat de neodihnă, pentru că nu suferea să fie slăvit de oameni; deci s-a dus de acolo la un munte, unde era o peşteră, în care pînă astăzi se află sfintele lui moaşte; aici, precum se povesteşte de cei vechi, s-au odihnit de cale şi au dormit acei trei magi, care au mers la Hristos, în Betleem, cu daruri, şi s-au întors pe altă cale la ţara lor. Deci, în acea peşteră s-a mutat Cuviosul Teodosie.

Această mutare a lui acolo a fost cu dumnezeiască rînduială, ca astfel în acel loc să se ridice acea mărită lavră şi să se adune pentru Hristos Dumnezeu cete de oşti duhovniceşti. Fericitul, schimbîndu-şi locul petrecerii sale, şi-a schimbat totodată şi viaţa, începînd a călători pe o cale mai strîmtă. Dorinţa lui era să împlinească totdeauna poruncile Domnului, iar mai vîrtos era atît de cuprins de dragostea dumnezeiască, încît toate sufleteştile puteri spre nimic din cele ale lumii nu le încorda, fără numai spre Unul Dumnezeu, ca să-L iubească din tot sufletul, din toată inima şi cu tot cugetul.

O asemenea dragoste avea în osteneli şi nevoinţe, încît nu va putea nimeni să o spună cu amănuntul. Rugăciunea lui era neîncetată, privegherea de toată noaptea, lacrimile din ochi totdeauna curgeau ca din nişte izvoare; apoi ţinea postul fără măsură, pentru că 30 de ani n-a gustat nici pîine, ci mînca numai fructe de finic, sau linte, sau ierburi şi rădăcini de pustie, şi de acelea foarte puţine, numai să nu moară de foame. Cînd nu se găsea acea hrană prin pustie, hrana lui erau sîmburi de curmale, muiaţi în apă; iar sufletul neîncetat îşi hrănea cu cuvîntul lui Dumnezeu, săturîndu-l cu dumnezeiasca rîvnă dinăuntru.

Cu viaţa aceasta a strălucit ca o stea luminoasă şi a fost ştiut de cei ce locuiau în Palestina, căci este cu neputinţă a se ascunde cetatea stînd deasupra muntelui; şi veneau la dînsul unii dintre cei iubitori de bunătăţi, voind mai mult să aibă împreună cu dînsul acea pustnicească şi liniştită viaţă în peşteră, decît cea luminată din cetăţi. Deci, la început avea şapte ucenici; ştiind că celor ce încep a vieţui după Dumnezeu nu le este mai de folos altceva decît pomenirea morţii, care este adevărata filosofie, le-a poruncit să sape un mormînt, ca, privind spre dînsul, să-şi aducă aminte de moarte, ca şi cum ar avea-o înaintea ochilor; iar după ce s-a gătit mormîntul, s-a dus părintele să-l vadă şi, stînd deasupra

mormîntului, a zis către ucenicii săi ca şi cum ar glumi, iar cu ochii sufleteşti văzînd mai înainte cele ce aveau să fie: "Iată, fiilor, mormîntul este gata, dar oare este cineva din voi gata de moarte, ca să-l primească mormîntul acesta?".

Acestea zicînd sfîntul, un ucenic din cei ce erau de faţă, anume Vasile, cu rînduiala de preot, apucînd înaintea altora, a căzut în genunchi înaintea stareţului, şi plecîndu-şi faţa la pămînt, cerea binecuvîntarea ca să moară şi să fie pus în acel mormînt, zicînd: "Binecuvîntează-mă, părinte, ca eu să înnoiesc mormîntul, eu să fiu mort mai înainte de fraţii care se gîndesc la moarte". Atunci stareţul s-a învoit.

Vasile intrînd în mormînt, sfîntul a poruncit a se face pomenire pentru Vasile, ca pentru un mort, împlinind cîte porunceşte legea pentru cei răposaţi, la trei zile, la patru zile, la nouă zile şi la patruzeci de zile. Sfîrşindu-se pomenirea toată, s-a sfîrşit şi fericitul Vasile, neavînd nici o boală trupească, ci adormind şi odihnindu-se ca întru-un somn dulce, a trecut către Domnul.

Trecînd 40 de zile de la îngroparea lui, stareţul a văzut pe Vasile la pravilă, arătîndu-se între fraţi şi cîntînd cu cîntăreţii; apoi s-a rugat lui Dumnezeu ca să li se deschidă ochii şi celorlalţi, să vadă pe cel ce se arătase, şi, văzîndu-l unul din fraţi, anume Aetie, de bucurie s-a repezit să-l cuprindă cu mîinile, dar cel ce s-a arătat era de necuprins şi îndată s-a făcut nevăzut. Apoi, ducîndu-se, zicea în auzul tuturor: "Mîntuiţi-vă, părinţilor şi fraţilor, mîntuiţi-vă, zic; iar pe mine nu mă veţi mai vedea aici".

Aceasta a fost întîia mărturie a bunătăţilor Cuviosului Teodosie, căci avea un astfel de ucenic gata de moarte, cu a lui povăţuire, şi după moartea cea trupească arătîndu-se viu cu sufletul, după cuvîntul Domnului din Evanghelie: *Cel ce crede în Mine, de va şi muri, viu va fi*. Despre celelalte daruri minunate ale stareţului, ce i s-au dat de la Dumnezeu, cuvîntul de faţă le va arăta.

Sosind praznicul Învierii lui Hristos, ucenicii sfîntului, care erau în acea vreme 12, se mîhneau că nu aveau ce să mănînce la praznic, nici pîine, nici unt şi nimic altceva din cele de mîncare; iar ceea ce era mai de întristare, era că nici dumnezeiasca Liturghie nu putea să se săvîrşească, la un praznic ca acela luminat, nefiind prescuri, nici vin de slujbă, încît rămîneau lipsiţi şi de împărtăşirea Sfintelor Taine; deci, cîrteau puţin între dînşii asupra cuviosului, în taină. El, avînd neîndoită nădejde spre Dumnezeu, a poruncit fraţilor să împodobească bine dumnezeiescul Altar şi să fie fără de grijă, apoi le-a zis: "Cel ce a hrănit pe Israil de demult în pustie şi mai pe urmă cu puţine pîini a săturat multe mii de oameni, Acela se va îngriji şi de noi; pentru că şi acum ca şi înainte, atît cu puterea, cît şi cu purtarea de grijă, acelaşi Dumnezeu este în veci".

Acestea le-a grăit cuviosul cu nădejde şi îndată s-au împlinit cuvintele lui; precum de demult lui Avraam i-a stat de faţă - în Muntele Horeb -, berbecele gata spre jertfă, aşa şi acestui fericit stareţ, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu i s-au gătit toate cele de trebuinţă. Căci, apunînd soarele, a venit un iubitor de Dumnezeu la peştera lor, aducînd de la casa lui, pustnicilor din pustie, doi catîri încărcaţi cu fel de fel de hrană şi cu prescuri şi vin, spre săvîrşirea dumnezeieştilor Taine.

Văzînd acestea, ucenicii fericitului, s-au bucurat şi au cunoscut de ce dar s-a învrednicit de la Dumnezeu stareţul lor. Deci, au prăznuit cu veselie Paştele, iar hrana adusă le-a fost destulă în cele cincizeci de zile. După aceea, fiind iarăşi lipsă de hrană, fraţii se mîhneau, chinuindu-se de foame.

Un oarecare bărbat bogat făcea într-acea vreme milostenii multe tuturor mînăstirilor celor din Palestina, iar locaşul lui Teodosie, care era în peşteră, îl trecea cu vederea, neştiindu-l, şi prin acesta Dumnezeu îi încerca credinţa; deci, supărau fraţii pe părintele ca şi pe sine şi pe dînşii să se facă cunoscuţi înduratului bogat, ca să ia şi ei, ca şi celelalte mînăstiri, milostenie spre hrană.

Cuviosul Teodosie, nevoind nicidecum să fie cunoscut de cineva din mireni şi nădăjduind nu spre oameni, ci spre Dumnezeu, care deschide mîna Sa şi satură pe tot cel viu de bunăvoie, mîngîia pe ucenicii săi şi-i învăţa ca în răbdare să aştepte mila lui Dumnezeu, nădăjduind spre Acela Care satură tot sufletul cel flămînd; pentru că, dacă dă hrană dobitoacelor celor necuvîntătoare şi puilor corbilor, celor ce-l cheamă

pe El, cu atît mai vîrtos făptura Sa cea înţelegătoare şi cuvîntătoare nu o va lipsi de hrana cea trebuincioasă.

Astfel, mîngîind sfîntul pe fraţii cei împuţinaţi cu sufletul, a venit cineva la el, aducînd un dobitoc încărcat cu multe bucate, şi acela mergea nu la peştera lui Teodosie, ci aiurea, ca să dea bucatele ce aducea; iar cînd era aproape de peşteră şi voia să treacă de ea, dobitocul a stat şi nu mergea mai departe din loc; deşi era bătut de stăpînul său, totuşi stătea nemişcat în loc, ca piatra; deci, cunoscînd omul acela că voia lui Dumnezeu şi puterea nevăzută ţineau dobitocul de stătea nemişcat, i-a slăbit frîul şi l-a lăsat ca să meargă unde va voi. Dobitocul, ca şi cum ar fi fost tras cu mîna, a mers drept la locaşul Cuviosului Teodosie, care era în peşteră. Deci, cunoscînd omul bunavoire a Domnului şi purtarea de grijă pentru robii Săi, a dat toate bucatele cuviosului stareţ şi ucenicilor lui. Într-acea vreme au încetat ucenicii sfîntului a se mai împuţina cu sufletul şi se sîrguiau să fie rîvnitori nădejdii şi credinţei celei tari către Dumnezeu, precum şi către părintele lor.

Înmulţindu-se fraţii în toate zilele, pentru că izvoarele darurilor de care era plin Sfîntul Părinte chema la sine multe suflete care iubeau fapta bună, pe care ar putea cineva să-i numească cerbi înţelegători şi doritori de izvoarele cele duhovniceşti; căci mulţi senatori şi bogaţi au venit să locuiască cu dînsul. Însă peştera fiind strîmtă pentru a încăpea atît de mulţi, fraţii rugau pe cuviosul ca să lărgească mînăstirea afară de peşteră şi să facă loc mai mare oilor celor cuvîntătoare. Ei ziceau: "Nu te îngriji, părinte, de cele pentru zidirea mînăstirii, ci numai porunceşte, căci mîinile noastre sînt de ajuns".

Atunci văzînd sfîntul că este silit să fie păstor la o turmă mai mare şi se tulbură liniştea, se muncea de felurite gînduri, pe de o parte nevrînd să lase liniştea, ca pe o adevărată maică, iar pe de alta îngrijirea pentru fraţi o socotea a fi mai mare lucru; pentru că omul este dator să vieţuiască nu numai pentru el însuşi, ci mai mult pentru aproapele, pentru care lucru însuşi Hristos Domnul a fost pildă, adunînd ucenici şi apoi, fiind păstor oilor celor cuvîntătoare, Şi-a pus chiar sufletul pentru dînsele.

Acestea gîndind Cuviosul Teodosie, nu pricepea de ce să se ţină? De linişte, ori de grija pentru mîntuirea fraţilor; deci, uneori se ducea cu gîndul la una, iar alteori spre cealaltă. Atunci, ce a făcut fericitul? Toate le-a îndreptat spre Dumnezeu, Care poate pe amîndouă să le aducă spre folos; pentru ca şi de roadele liniştii să nu se păgubească, şi nici plata pentru mîntuirea şi îngrijirea fraţilor să n-o lase. De vreme ce nu în singurătatea trupului, ci în bunăstare şi în alinarea inimii, se săvîrşeşte viaţa monahicească.

Cuviosul avea în minte şi proorocia Sfîntului Simeon Stîlp-nicul, care îi proorocise despre păstorirea oilor celor cuvîntătoare.

Însă el încredinţa voii lui Dumnezeu lucrul ce avea să înceapă şi Lui se ruga ca să-i arate cu încredinţare, de îi va fi plăcută zidirea mînăstirii, şi cu semn de minune să-i arate locul pe care să se pună temeliile locaşului.

Luînd o cădelniţă şi umplînd-o de cărbuni stinşi, a pus tămîie şi umbla prin pustie, rugîndu-se astfel:

"Dumnezeule, Cel ce prin multe şi mari minuni ai încredinţat pe Israel şi pe plăcutul Tău Moise, prin felurite semne, ca să primească începătoria peste poporul Tău; după aceea toiagul l-ai prefăcut în şarpe, iar mîna ai umplut-o de lepră şi apoi ai însănătoşit-o; Cel ce ai schimbat apa în sînge şi sîngele iarăşi în apă cu înlesnire l-ai prefăcut; Cel ce ai dat lui Ghedeon prin lînă semnul biruinţei, Făcătorule al tuturor şi Atotţiitorule; Cel ce lui Iezechia, prin umbra cea întoarsă înapoi pe trepte, i-ai încredinţat adăugire de viaţă; Cel ce rugăciunile lui Ilie le-ai ascultat şi foc din cer ai trimis, pentru întoarcerea necredincioşilor şi ai ars lemnele, jertfele şi pietrele; Tu şi acum acelaşi Dumnezeu eşti, ascultă-mă pe mine, robul Tău, şi-mi arată locul unde va fi plăcut Stăpînirii Tale, ca să se ridice sfînta biserică şi să se facă locaş robilor Tăi şi ucenicilor mei. Vei arăta aceasta cu adevărat, în locul unde se vor aprinde aceşti cărbuni de la sine, în slava Ta, spre cunoştinţa multora şi spre încredinţarea adevărului".

Acestea şi altele asemenea grăindu-le în rugăciune, înconjura locurile pe care le vedea, unele mai cuviincioase decît altele pentru mînăstire; şi a ocolit mult pămînt pustiu pînă la locul ce se numea Cutil şi pînă la malurile iezerului celui cu smoală, avînd acei cărbuni stinşi în cădelniţă. Cînd a văzut că nu se aprind, nici dorirea lui nu se împlinea, a gîndit să se întoarcă la peşteră.

Deci, întorcîndu-se şi nefiind departe de peşteră - o! cine va lăuda după vrednicie puterea Ta, Nemuritorule Împărate! -, îndată a ieşit din cădelniţă fum binemirositor, căci cărbunii s-au aprins. Atunci a cunoscut sfîntul că acela este locul unde binevoieşte Dumnezeu să zidească locaşul, arătînd nu cu graiul, ci prin minune. Îndată ucenicii sfîntului s-au apucat de lucru, punînd temelia; apoi au zidit biserica, chiliile, ograda şi locaş larg degrabă au făcut, cu ajutorul Celui Preaînalt; deci, lavra Cuviosului Teodosie s-a făcut vestită şi slăvită şi într-însa s-a început viaţă de obşte.

A dat Domnul în lavra aceea toată îndestularea, încît cei ce locuiau într-însa se îmbogăţeau nu numai cu duhovniceşti bogăţii de lucruri bune, ci şi de cele trupeşti nu se simţea trebuinţă; şi era acolo odihna nu numai a monahilor, ci şi a mirenilor, străinilor, călătorilor, săracilor, scăpătaţilor, bolnavilor şi neputincioşilor. Deoarece Cuviosul Teodosie era milostiv, iubitor de oameni şi îndurat, arătînd că este din inimă tuturor părinte, tuturor prieten iubit, tuturor rob şi slujitor osîrdnic, curăţind rănile bolnavilor, mîngîind pe cei leproşi, adăpîndu-i şi făcîndu-le toată slujirea.

Apoi arăta mare dragoste spre cei ce veneau de pretutindeni, ospătîndu-i, odihnindu-i şi cu toate trebuinţele îndestulîndu-i; astfel, cuviosul era adăpostire de obşte a tuturor, de obşte primitor, de obşte casă, de obşte ospăţ, de obşte vistierie a neputincioşilor, flămînzilor, săracilor şi a străinilor; pentru că toţi se îndulceau de dragostea aceluia, de mila şi de îndurările sale şi nu era nimeni trecut cu vederea de dînsul. Aceasta au văzut-o cei ce slujeau la mese în mînăstire, căci uneori se întîmpla a se pune 100 de mese într-o zi, pentru toţi cei ce veneau, străini şi săraci; atît era de iubitor de străini Cuviosul părinte Teodosie.

Dar Dumnezeu Însuşi, fiind dragoste şi văzînd atîta dragoste către aproapele în plăcutul Său, i-a binecuvîntat mînăstirea lui; căci într-însa, fiind puţină hrană, se înmulţea nevăzut şi sătura multe mii de oameni.

Odinioară, fiind foamete în Palestina şi mulţime de săraci şi scăpătaţi adunîndu-se de pretutindeni la porţile mînăstirii, ca să-şi ia obişnuita milostenie, ucenicii s-au întristat şi au spus fericitului că n-au atîta hrană ca să dea tuturor care cereau; iar el, căutînd cu mîhnire asupra lor, le-a defăimat necredinţa şi le-a zis: "Îndată să deschideţi porţile, ca toţi să intre". Deci, intrînd săracii şi scăpătaţii, au şezut la rînd. Cuviosul a poruncit ucenicilor ca să pună pîine înaintea lor şi, mergînd ucenicii mîhniţi la cămara cu pîine, crezînd că nu vor afla nimic: o! minune, deschizînd cămara, au găsit-o plină de pîini, pentru că mîna lui Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, a umplut-o pentru credinţa robului Său.

Atunci fraţii au lăudat pe Dumnezeu pentru o minune ca aceasta şi s-au minunat de nădejdea cea mare a părintelui lor. Făcîndu-se praznic în mînăstirea lor, în ziua Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, şi la praznic venind mult popor şi nefiind bucate îndeajuns pentru toată mulţimea, Cuviosul Teodosie căutînd spre cer şi puţine pîini binecuvîntînd, a poruncit să le pună înaintea mulţimilor; înmulţindu-le Dumnezeu, a săturat poporul, precum s-a săturat odinioară din cele cinci pîini, ba încă şi pentru cale şi-au luat merinde.

Fraţii, adunînd prisosul rămas, multe coşniţe au umplut, pe care păstrîndu-le, au mîncat din ele mult timp. De multe ori, mii de oameni fiind adunaţi la mînăstire, încît se părea că nici fîntînile nu vor fi destule spre adăparea atîtor suflete, toţi erau hrăniţi cu mîinile hrănitorului celui milostiv. Apoi a zidit cuviosul multe case pentru străini şi multe bolniţe, pentru monahi şi deosebite pentru mireni, precum şi pentru cei prea îmbătrîniţi în osteneli. Ba încă cerceta şi pe cei ce erau în munţi şi în peşteri şi se îngrijea de dînşii ca un tată de copiii săi, miluindu-i cu îndurările. Drept aceea, le purta de grijă de toate cîte trebuiau corpului şi sufletului, învăţîndu-i şi dojenindu-i şi pe mulţi izbăvindu-i de înşelăciunea satanei.

Dar în locaşul cuviosului erau fraţi nu numai de un neam şi de o limbă, de aceea a făcut şi alte biserici în care fiecare neam să binecuvînteze pe Dumnezeu în graiul său. Drept aceea, în biserica cea mare a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu erau grecii, într-a doua erau iviriţii, iar într-a treia armenii, care cîntau în limbile lor rînduiala bisericească, de şapte ori pe zi, după cum zice David: *De şapte ori în zi Te-am lăudat, Doamne.*

Însă pentru cei bolnavi biserica era deosebită. În vremea împărtăşirii cu Preacuratele Taine, toţi fraţii din toate bisericile se adunau în biserica cea mare, în care cîntau grecii, şi împreună se împărtăşeau.

Deci, toţi fraţii petrecători aici, fiii cuviosului părinte, pe care duhovniceşte i-a născut şi în învăţătură păstoreşte i-a crescut şi la faptă bună i-a povăţuit, erau în număr de 693, din care mulţi erau conducători de la alte mînăstiri, învăţîndu-se aici ocîrmuirea cea bună de la Sfîntul Teodosie, cel plin de duhovnicească înţelepciune, care îşi păştea turma, nu certînd-o cu toiagul, ci cu cuvîntul păstorind-o; adică cu cuvîntul cel dres cu sare, care mişca sufletul şi străbătea pînă la adîncul minţii; căci cu cuvîntul şi cu fapta învăţa singur, făcîndu-se pildă a turmei. Pentru aceea, cînd sfătuia cu dragoste sau certa pe cineva, era înfricoşător. Cu toate acestea era iubit de toţi şi dulce la vorbă.

La dînsul era minunat şi lucrul acesta, că fiind neînvăţat în înţelepciunea cea din afară, nici iscusit în cărţile elineşti, dădea învăţătură cu atîta îndestulare de cuvinte, încît nici dacă ar fi îmbătrînit cineva în cărţi şi ar fi străbătut desăvîrşit învăţătura retoricească cu vorbire frumoasă, nu putea să se asemene lui. Pentru că învăţa nu din înţelepciunea cea omenească, ci din darul lui Dumnezeu, care grăia către dînsul precum către proorocul Ieremia în taină: *Iată, am dat cuvintele Mele în gura ta*.

Apoi, fericitul grăia de la dînsul multe cuvinte alese, iar altele din cuvintele apostoleşti, din aşezămintele Sfinţilor Părinţi şi din cuvintele cele pustniceşti ale Marelui Vasile, al cărui urmaş era cu viaţa, şi rîvnitor al Scripturilor celor de Dumnezeu înţelepţite, ale acestui sfînt. Este bine şi de folos să pomenim o învăţătură a lui, din cele multe şi mari; adică aceasta:

"Rogu-mă vouă, fraţilor, zicea el, pentru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre, să ne îngrijim de sufletele noastre, să ne întristăm pentru deşertăciunea acestei vieţi trecătoare, să ne îndreptăm spre cele viitoare, în mărirea lui Dumnezeu şi a Fiului Său; să nu petrecem în lenevire şi slăbănogire, trecîndu-ne vremea de astăzi în trîndăvie şi amînînd începerea lucrului celui bun pînă mîine, ca nu cumva să fim aflaţi fără fapte bune, de către Cel Care cere sufletele noastre şi ne vom lipsi din cămara cea de bucurie; atunci în deşert vom plînge pentru vremea vieţii cea trecută rău, tînguindu-ne, cînd nici un folos nu va fi celor ce se căiesc. Acum este vremea bine primită; acum este ziua mîntuirii, acesta este veacul pocăinţei, iar cel viitor al răsplătirii. Acesta este al lucrării, iar acela al răsplătirii. Acesta este al răbdării, iar acela al mîngîierii.

Acum Dumnezeu este ajutător al celor ce se întorc din calea cea rea, iar atunci va fi înfricoşător întrebător al faptelor omeneşti, al cuvintelor şi al gîndurilor, înaintea Căruia nu este cu putinţă a se tăinui. Acum să ne îndulcim de îndelunga Lui răbdare, iar atunci vom cunoaşte dreapta Lui judecată, cînd vom învia, unii spre munca veşnică, iar alţii spre viaţa veşnică; şi vom lua fiecare după faptele noastre. De ce întîrziem dar să ne supunem lui Hristos, Celui ce ne-a chemat în cereasca Lui împărăţie? Oare să nu ne trezim? Oare să nu ne întoarcem de la viaţa cea deşartă, spre evangheliceasca desăvîrşire?

Va veni ziua Domnului cea înfricoşată şi de spaimă, în care cei ce vor fi de-a dreapta lui Dumnezeu şi prin fapte bune se vor apropia de El, vor fi primiţi în Împărăţia cerească, iar pe cei de-a stînga, care vor fi lepădaţi pentru lipsa faptelor bune, îi va acoperi focul gheenei, întunericul cel veşnic şi scrîşnirea dinţilor.

Noi zicem că sîntem doritori de cereasca împărăţie, iar pentru ca s-o cîştigăm nu ne îngrijim; şi neostenindu-ne cîtuşi de puţin la împlinirea poruncilor Domnului, în deşertăciunea minţii noastre nădăjduim să cîştigăm cinstea cea întocmai ca a acelora care pînă la moarte s-au nevoit împotriva păcatului".

Aşa învăţînd cuviosul pe ucenicii săi, îi povăţuia să aibă multă sîrguinţă spre mîntuire. Însă acum este vremea să pomenim şi de rîvna lui pentru dreapta credinţă; pentru că, deşi era blînd cu obiceiul către toţi, însă unde se făcea nedreptate dreptei credinţe, acolo el era ca un foc arzător sau ca o sabie tăietoare, armă nebiruită asupra celui potrivnic.

În acea vreme împărăţea Anastasie (491-518), cel ce luase sceptrul după Leon cel Mare (457-474) şi după Zenon (474-491); împărăţia aceluia se părea ca un rai de plăcere, dar mai pe urmă s-a arătat ca un cîmp pustiu, pentru că se făcuse ca unii din păstorii care risipesc şi pierd turma lor şi cu apă tulbure îşi adapă oile, fiindcă s-a vătămat cu eresul lui Eutihie şi al lui Sever cel fără de minte; astfel, tulbura Biserica lui Dumnezeu, lepădînd al patrulea Sinod sobornicesc al Sfinţilor Părinţi, cel din Calcedon (451); apoi izgonea pe episcopii cei dreptcredincioşi de pe scaunele lor, iar pe cei rău slăvitori îi punea în locurile acelora; precum şi pe mulţi din cei dreptcredincioşi plecîndu-i spre a sa rătăcire, pe unii cu îngroziri, iar pe alţii cu cinste şi cu daruri.

Acela a îndrăznit cu meşteşugul lui cel înşelător a se atinge şi de acest stîlp nemişcat întru credinţă, de Cuviosul părintele nostru Teodosie. Vicleşugul era astfel: Anastasie a trimis 30 de litre de aur cuviosului, ca şi cum ar fi spre hrana şi îmbrăcămintea săracilor şi spre trebuinţa bolnavilor, iar în fapt el vîna voinţa cuviosului pe care toată Palestina îl asculta şi sfatul său îl urma; iar marele părinte, cunoscînd vicleşugul împăratului, s-a făcut ca un vultur zburător în nori, neajuns de nimeni, căci cuviosul mai ales vîna pe împărat, care voia să-l prindă pe el.

Deci, aurul cel trimis nu l-a lepădat, ca să nu arate că defaimă credinţa împăratului şi să nu dea pricină mîniei lui; ba încă prin milostenia făcută din aurul acela să-i mijlocească de la Dumnezeu milă, povăţuindu-l pe calea cea dreaptă. Dar întru nimic n-a sporit milostenia, de vreme ce nu cu dreptate, ci cu vicleşug a fost trimis aurul. Însă împăratul nădăjduia să aibă pe Teodosie la un gînd cu sine, de vreme ce luase aurul, dar deşartă i-a fost nădejdea lui.

Pentru că venind vremea în care împăratul, prin scrisorile sale, cerea de la cuviosul mărturisirea credinţei - însă o mărturisire cum el nădăjduia, unită cu a lui Eutihie şi a lui Sever -, atunci cuviosul, adunînd pe toţi cetăţenii pustiului, ca un bărbat puternic şi povăţuitor de oaste duhovnicească, a stat cu tărie împotriva păgînătăţii eretice.

Împăratului i-a răspuns prin scrisoare astfel: "Cînd aceste două ne stau în faţă, împărate, adică, ori cu urîciune voind a vieţui fără minte, ori a muri cu cinste, urmînd dogmelor celor drepte ale sfinţilor, să ştii că moartea mai mult o cinstim, pentru că nu primim dogmele cele noi, ci urmăm aşezămintele părinţilor celor care au fost mai înainte; iar pe cei care voiesc a născoci altele, pe aceia cu dreaptă credinţă îi lepădăm şi îi dăm blestemului şi din cei hirotoniţi de cei fără de minte, nu primim pe nici unul. Să nu ne fie nouă aceasta, Hristoase, Împărate!

Iar de s-ar întîmpla ceva într-aceasta, punînd martor al adevărului pe Dumnezeul cel hulit de dînşii, împotrivă vom sta pînă la sînge; şi precum pentru patrie, astfel şi pentru dreapta credinţă ne vom pune cu plăcere sufletele noastre, chiar de am vedea Sfintele Locuri pierdute prin foc. Pentru că, ce trebuinţă este numai de nume, adică să se numească locuri sfinte, cînd acea sfinţenie suferă de la eretici ocară cu fapta. Drept aceea, noi nicidecum nu voim, nu numai să grăim, dar nici să gîndim ceva împotriva sfintelor soboare a toată lumea. Dintre care cel dintîi a fost împodobit cu trei sute optsprezece părinţi, care s-au adunat la Niceea, contra lui Arie şi anatemei dîndu-l pe ticălosul acela, l-au înlăturat de la trupul Bisericii, de vreme ce necredinciosul dogmatiza pe Fiul lui Dumnezeu străin de fiinţa Tatălui şi aducea dogmele nedreptei credinţe.

Al doilea sinod, prin îndemnarea dumnezeiască s-a adunat la Constantinopol, contra lui Macedonie, care grăia hule asupra Duhului Sfînt. Al treilea s-a adunat la Efes, contra lui Nestorie cel cu limba necurată, care hulea trupul lui Hristos cel luat din Preacurata Fecioară. După aceasta s-a adunat în Calcedon soborul celor trei sute trei zeci de purtători de Dumnezeu părinţi, care au grăit întocmai cu sinoadele cele dintîi, iar pe cele grăite de cei de mai înainte le-au întărit; apoi, pe ticălosul şi hulitorul Eutihie, împreună cu

Dioscor, l-a înlăturat de la sfinţitul şi bisericescul trup şi apostoleasca credinţă au întărit-o; iar pe tot cel ce gîndea cele potrivnice l-a socotit străin de Biserica lui Hristos.

În faţa acestor sinoade să se aprindă asupra noastră foc, să se ascută sabie şi moartea cea mai amară să ne pună nouă în faţă, iar mai ales, de se poate, nenumărate morţi să fie, noi nicidecum nu ne vom lepăda de dreapta credinţă adevărată, nici prin eres nu vom necinsti cele ce părinţii bine le-au primit. Martori să ne fie sudorile şi nevoinţele cele multe, pe care le-au suferit Sfinţii Părinţi pentru credinţă. Ci acelea vor rămîne tari şi nemişcate pentru noi, ca şi pentru aceia cărora cu cuviinţă este a urma pe Dumnezeu, iar pacea lui Dumnezeu, care covîrşeşte toată mintea, să fie povăţuitoare şi păzitoare stăpînirii tale."

Cu această scrisoare cuviosul a arătat rîvna sa pentru dreapta credinţă. Citind aceasta împăratul, s-a ruşinat şi s-a mai potolit puţin; apoi şi războiul cel dinăuntru asupra celor dreptcredincioşi a încetat o vreme. După aceea, a scris cuviosului cu smerenie, aruncînd asupra altora pricina tulburării bisericeşti, zicînd: "La acest lucru nou nu sîntem noi pricinuitori, omule al lui Dumnezeu, pentru care cu îndrăzneală chemăm ca martor ochiul lui Dumnezeu cel atotvăzător; ci de la aceia iese atîta tulburare, care mai mult decît alţii se cădea să cinstească dogmele. Căci ei, dorind fiecare ca să se arate şi cu cuvîntul şi cu vrednicia mai întîi, unul pe altul se întrec şi caută să ne atragă şi pe noi către ei. Înştiinţat lucru să fie cuvioşiei tale, că unii din monahi şi din clerici, părîndu-li-se a înţelege drept nişte sminteli ca acestea, au pornit sîrguindu-se, precum am zis, ca să se arate pe ei mai întîi".

După aceasta, trecînd puţină vreme, iarăşi s-a întărîtat împăratul, avînd nestatornicie, şi s-a ridicat asupra dreptei credinţe. Deci, iarăşi s-au dat în toate părţile, cum şi în sfînta cetate a Ierusalimului, porunci împărăteşti, care lepădau sfintele soboare, dar mai ales pe cel din Calcedon. Atunci, iarăşi s-a arătat duhovnicescul ostaş, Cuviosul Teodosie, care era acum bătrîn cu anii, însă avea putere de tînăr. Căci toţi de frică tăcînd şi cei mai mulţi învoindu-se cu împăratul, cuviosul venind din locaşul său, a intrat în sfînta biserică cea mare a Ierusalimului; apoi, urcîndu-se acolo unde este obiceiul preoţilor a face citire către popor şi cu mîna făcînd semn de tăcere, cu mare glas a strigat: "Dacă nu socoteşte cineva pe cele patru sfinte sinoade a toată lumea, întocmai ca şi pe cele patru Evanghelii, anatema să fie".

Acestea zicîndu-le, ca un înger a înspăimîntat pe popor şi nici unul din potrivnici n-a îndrăznit să zică vreun cuvînt. Apoi, chemînd pe ucenicii săi cei mai aprinşi în credinţă, umbla prin cetăţi şi prin sate, pierzînd eresul şi întărind buna credinţă. Aflînd împăratul despre acest lucru, l-a pedepsit cu izgonire, neştiind ticălosul că se apropia sfîrşitul său. Deci, cuviosul a fost trimis în surghiun, iar împăratul Anastasie în curînd s-a lipsit de viaţa cea pămîntească, vremelnică. Atunci, îndată mărturisitorul lui Hristos, Teodosie, s-a întors în locaşul său, împreună cu toţi ceilalţi care au pătimit izgoniri pentru dreapta credinţă. Agapit, episcopul Romei vechi şi Efrem, episcopul Antiohiei, au scris către dînsul, fericindu-l cu multe laude pentru răbdarea ce a arătat şi pentru izgonirea ce a suferit pentru adevărata credinţă, încît era gata să sufere şi moarte.

Acum este vremea să trecem la povestirea minunilor Sfîntului Teodosie.

În timpul acela, cînd porunca păgînă a împăratului Anastasie se punea de faţă, în cetatea Ierusalimului erau adunaţi toţi părinţii din locaşurile Palestinei. Cuviosul Teodosie, precum am zis, venind acolo cu ucenicii săi, şi tot soborul acesta fiind în locul ce se cheama Ierotion. În acel loc este un scaun mare, zidit de marele Constantin, unde în toţi anii se făcea înălţarea cinstitei Cruci a Domnului.

Atunci, o femeie oarecare, avînd în sînurile sale o durere pe care doctorii o numeau carchin (cancer), pătimind de multă vreme şi neavînd nici o uşurare de la ei, a venit acolo şi stătea întristată aproape de ceata sfinţilor; apoi, apropiindu-se de unul din ei (acesta era Cuviosul Isidor, care mai pe urmă a fost egumen al locaşului Suchiei), i-a arătat, plîngînd, boala sa şi l-a întrebat dacă este în acel sobor Cuviosul Teodosie şi cum este el la chip. Isidor i-a arătat cu degetul pe sfînt; deci, ea mergînd către dînsul, nu într-alt chip, ci ca şi femeia aceea căreia îi curgea sînge şi care s-a atins de marginea hainei Domnului, aşa şi dînsa şi-a descoperit pieptul şi s-a atins în taină de haina monahicească ce era pe cuviosul şi îndată a cîştigat tămăduire.

Aceasta nu s-a tăinuit de cuviosul, căci întorcîndu-se către femeie, i-a zis: "Îndrăzneşte fiică, căci Stăpînul meu a zis: *Credinţa ta te-a mîntuit*". Fericitul Isidor cu sîrguinţă a alergat la femeie, vrînd să vadă minunea ce se făcuse; şi a văzut că nici un semn nu se mai afla în acel loc, unde erau rănile netămăduite.

După moartea împăratului Anastasie şi după întoarcerea din surghiun a cuviosului părinte, obiceiul lui era ca să meargă în Betleem pentru rugăciuni. Odinioară, vrînd să se odihnească de oboseală, s-a abătut din cale la locaşul Cuviosului Marchian; iar el, cu dragoste primind pe doritul oaspete, nu avea cu ce să-l ospăteze - pentru că într-acea vreme nu avea nici pîine, nici grîu, şi după îndestulată vorbă duhovnicească, cînd a fost vremea mesei, Marchian a poruncit ucenicilor săi ca, fierbînd linte, s-o pună înaintea lor.

Teodosie, înţelegînd sărăcia cea mare în care se afla Marchian, a poruncit ucenicilor săi să aducă pîinile ce le adusese de acasă în traistă pentru călătorie şi să le pună înainte. Plecînd ucenicii, Cuviosul Marchian a zis către Cuviosul Teodosie: "Să nu te superi pentru aceasta părinte, că ţi-am făcut ospăţ sărac, nici să te mîhneşti că n-am pus pîine înainte, pentru că sîntem foarte mult lipsiţi şi n-avem grîu nicidecum".

Zicînd el aceasta, minunatul Teodosie a căutat spre barba lui Marchian şi a văzut un grăunte de grîu, care nu se ştie de unde căzuse în barbă, pe care luîndu-l încetişor cu dreapta şi cu faţa veselă zîmbind, i-a zis: "Iată grîul; deci cum ziceţi că grîu nu aveţi?" Fericitul Marchian luînd cu bucurie grăuntele din mîinile lui Teodosie, ca pe o sămînţă bine roditoare, a poruncit să-l ducă în jitniţă, crezînd că binecuvîntarea Sfîntului Teodosie, fără osteneală, va aduce rod mai mult decît holdele cele lucrate.

Aceasta s-a şi întîmplat, pentru că a doua zi după plecarea lui Teodosie, ucenicii vrînd să deschidă uşile jitniţei, au găsit-o plină cu grîu, încît nici uşile nu se puteau deschide. Deci, Marchian a trimis la Cuviosul Teodosie, înştiinţîndu-l despre minunea ce se făcuse, mulţumindu-i pentru înmulţirea grîului. Cuviosul i-a răspuns: "Nu eu, ci tu, părinte, ai înmulţit grîul, căci din barba ta s-a luat acel grăunte".

Altă dată o femeie cinstită din Alexandria a venit la locaşul Cuviosului Teodosie, cu micul său fiu, care văzînd pe sfîntul părinte de departe, a strigat către mama sa, arătînd cu degetul spre fericitul: "Acesta m-a izbăvit de înecare în puţ, ţinîndu-mă de mînă ca să nu mă afund în apă". Iar mama, căzînd la picioarele cuviosului, a zis: "Pruncul acesta, jucîndu-se cu alţii, a căzut din nebăgare de seamă în puţul cel mai adînc şi socoteam că s-a înecat acolo şi a murit.

Deci, tînguindu-ne pentru dînsul ca după un mort, am slobozit un om în puţ, ca să scoatem din apă trupul pruncului, iar el s-a aflat viu, şezînd deasupra apei. Mirîndu-ne, şi întrebîndu-l cum de nu s-a afundat în apă, el ne-a spus că un monah bătrîn, arătîndu-se, l-a apucat de mînă şi-l ţinea deasupra apei. Deci, eu de atunci luîndu-mi pruncul, înconjor cetăţile, satele, munţii şi pustiile, pînă ce voi afla pe acel părinte; şi iată te-am aflat pe cuvioşia ta, pe care te-a cunoscut pruncul meu, cel mîntuit de înecare prin tine".

O altă femeie, pătimind grele dureri în toţi anii după naşterea copiilor pe care îi năştea morţi, deşi mult roditoare, tot nu avea fii; ea era mult roditoare, căci năştea adeseori, dar fără fii, căci rodul era mort mai înainte de a ieşi din pîntece. Deci, a rugat cu lacrimi pe Cuviosul părinte Teodosie, ca şi el să se roage pentru dînsa, să înceteze pierzarea fiilor care se nasc dintr-însa şi să i se uşureze durerile cele grele.

L-a mai rugat pe cuviosul, că de va naşte vreun prunc de parte bărbătească, să-i dea voie, să-i pună numele Teodosie. Că zicea: "De vei porunci ca acela care are să se nască din mine să se cheme cu numele tău, nădăjduiesc că va fi viu pruncul".

Cuviosul s-a învoit la cererea ei şi a făcut rugăciune către Dumnezeu cu dinadinsul pentru dînsa; cînd era să nască, n-a avut durerile de mai înainte, ci a născut mai uşor, şi cel născut era viu şi de parte bărbătească; apoi l-a numit cu numele cuviosului; iar înţărcîndu-l şi mai crescînd puţin, l-a dus în locaşul cuviosului părinte şi l-a dat lui Dumnezeu spre călugărie.

Asemenea şi altă femeie din Betleem, întristîndu-se pentru copiii săi, care mureau, cînd a numit pe pruncul născut după numele cuviosului, l-a avut viu şi a crescut sănătos cu trupul, făcîndu-se om iscusit, fiind un zidar ales.

Odată supărau pe oameni în Palestina omizile şi lăcustele, dar cuviosul era foarte bătrîn în acea vreme, neputînd nici a umbla; însă a poruncit ucenicilor să-l aducă în cîmp, unde se făcea pierzarea roadelor pămîntului; acolo a certat lăcustele şi omizile, zicînd: "Aşa vă porunceşte vouă Stăpînul vostru cel de obşte al tuturor, să nu pierdeţi ostenelile omeneşti şi să nu mîncaţi hrana săracilor". Îndată lăcustele s-au dus ca un nor, iar omizile au pierit.

Altă dată fraţii aveau trebuinţă de haine, încît erau foarte lipsiţi şi dezbrăcaţi şi-l supărau pe cuviosul, venind la el; iar el nu avea ce să le dea, ca să-şi cumpere haine şi-i era milă. Însă după făgăduinţa Stăpînului a toate, grăia către dînşii: *Nu vă îngrijiţi de ziua de mîine, ci căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, căci toate celelalte se vor adăuga vouă; pentru că Tatăl vostru cel ceresc ştie de ce aveţi trebuinţă mai înainte de cererea voastră*.

Aşa mîngîind sfîntul pe fraţi, a venit un bărbat necunoscut de nimeni, care nici n-a spus cine-i şi de unde este. Acesta a dat cuviosului o sută de galbeni pentru trebuinţa mănăstirească şi s-a dus. Cuviosul, mulţumind lui Dumnezeu pentru o purtare de grijă ca aceea, a dat galbenii pentru îmbrăcămintea fraţilor şi s-au îndestulat toţi cu haine multă vreme.

Iulian, păstorul Bisericii Vostriei, care la începutul vîrstei sale învăţase de la cuvios citirea cărţilor, a spus despre dînsul: "Am venit odată - zice el -, cu cuviosul părinte în Vostria; şi iată o femeie vestită cu răutatea, întîmpinîndu-ne, a căutat spre cuvios cu mînie şi l-a numit înşelător şi mincinos; dar îndată a ajuns-o pedeapsa lui Dumnezeu, căci, deodată căzînd, a murit.

Mi s-a întîmplat, spunea acelaşi Iulian, a merge pe lîngă o mînăstire în care erau monahi cuprinşi de eresul lui Sever, care, văzîndu-ne, au început a da în toaca bisericii spre adunarea fraţilor, mai înainte de obişnuita vreme a cîntării; iar cuviosul, înţelegînd că vrea să ne facă oarecare asupreală, s-a aprins cu dreaptă mînie şi prooroceşte a zis cuvîntul Stăpînului nostru Hristos: *Nu va rămîne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească.* N-a zăbovit împlinirea cuvintelor sale, căci, puţină vreme trecînd, au năvălit agarenii (arabii) noaptea la mînăstirea aceea, şi, luînd toate ce se aflau într-însa şi robind pe toţi monahii, au ars mînăstirea şi s-a risipit acel loc, după proorocia sfîntului.

Un comite al ostaşilor greci de la răsărit, care se numea Chiric, îndrăzneţ la războaie şi cucernic spre Dumnezeu, mergînd asupra perşilor, s-a dus mai întîi în Ierusalim să se închine la Sfintele Locuri şi să cîştige ajutorul lui Dumnezeu asupra vrăjmaşilor; el a venit şi în locaşul lui Teodosie, de vreme ce, străbătînd pretutindeni slava pentru sfinţenia cuviosului părinte, îi atrăgea pe toţi la dînsul. Drept aceea, vorbind mult cu sfîntul, s-a folosit de la dînsul; pentru că a auzit din sfinţita lui limbă ca să nu nădăjduiască numai spre arcul său, nici să se bizuiască pe zecile de mii de ostaşi, ci pe unul Dumnezeu să-L ştie de ajutător şi să nădăjduiască spre puterea Lui nebiruită, căruia şi este cu înlesnire să facă aceasta: adică, unul să gonească o mie, iar doi să biruiască zeci de mii.

Dintr-o învăţătură ca aceasta, comitele acela a cîştigat mare dragoste către sfînt şi a cerut de la dînsul rasa pe care o purta, s-o aibă ca pe o pavăză în războaie. Deci, cînd oastea grecească a luptat cu perşii şi se făcea mare măcel, comitele fiind îmbrăcat în rasa Cuviosului Teodosie, era nevătămat de săgeţi, de suliţe şi de săbii şi a arătat multă vitejie.

După sfîrşitul războiului, a venit iarăşi la cuviosul şi i-a spus: "Pe tine însuţi, părinte, te-am văzut ajutîndu-mi în război şi făcîndu-mă înfricoşat vrăjmaşilor, pînă ce am biruit puterea persană". Nu numai comitelui aceluia s-a arătat marele nostru părinte, fiind departe, ci şi la alţi mulţi se arăta în multe locuri, aducîndu-le grabnic ajutor; unora în corăbii, primejduindu-se în mijlocul valurilor şi al furtunilor, altora prin pustietăţi rătăcind şi altora, scoţîndu-i din gurile fiarelor sălbatice. Drept aceea, unora în vis, iar altora în vederea ochilor le sta în faţă, scoţîndu-i din primejdii.

Dar nu numai oamenilor le era grabnic ajutător, ci şi dobitoacelor celor necuvîntătoare; astfel, odată un străin mergea cu catîrul şi întîmpinîndu-l în cale un leu, s-a repezit la catîr, neuitîndu-se spre om, vrînd să rupă şi să mănînce catîrul; deci, omul tremurînd, a chemat cu mare glas numele cuviosului, zicînd: "Ajută-mi, omule al lui Dumnezeu, Teodosie". Atunci leul, auzind de numele sfîntului, s-a întors şi a fugit în pustie.

Să pomenim ceva şi despre înainte-vederea cuviosului. El a poruncit odată, nu cu mult înainte de sfîrşitul său, ca să lovească în toacă spre adunarea fraţilor. Adunîndu-se fraţii la dînsul, a suspinat, a lăcrimat şi le-a zis: "Este trebuinţă a ne ruga, părinţilor şi fraţilor, este trebuinţă a ne ruga, căci văd că mînia lui Dumnezeu s-a pornit spre partea Răsăritului".

După aceasta, trecînd şase sau şapte zile, s-a auzit că a căzut Antiohia în urma unui mare cutremur al pămîntului şi a căzut chiar în vremea aceea cînd cuviosul, văzînd mînia Domnului, poruncea fraţilor să se roage.

Apoi, Cuviosul părintele nostru Teodosie s-a apropiat de fericitul sfîrşit, zăcînd pe patul durerii un an întreg. Era rugăciunea neîncetată în gura lui, încît, chiar dormind, buzele lui se mişcau şi grăiau psalmii şi rugăciunile cu care se obişnuise. Cînd sfîntul voia să se deştepte, afla psalmul în gura sa, încît se împlinea cu dînsul cuvîntul lui David: *Noaptea se înalţă cîntarea de la mine.* Apoi necontenit învăţa şi pe fraţi la fapte bune.

Mai înainte cu trei zile de sfîrşitul său, a chemat trei episcopi iubiţi ai săi şi, spunîndu-le ducerea sa către Dumnezeu, le-a dat sărutarea cea de pe urmă; iar ei plîngeau şi se tînguiau pentru despărţirea de el. După aceasta, a treia zi, rugîndu-se lui Dumnezeu, şi-a dat duhul, vieţuind peste 105 ani. Iar mutarea lui a cinstit-o Dumnezeu cu minunea aceasta: un om, anume Ştefan, de neam din Alexandria, era îndrăcit de multă vreme; acela, după mutarea cuviosului, atingîndu-se de patul lui, s-a izbăvit de chinuitorul său şi s-a făcut sănătos.

Auzindu-se pretutindeni despre sfîrşitul Sfîntului Teodosie, s-a adunat din toate părţile mulţime de popor, precum şi monahi din mînăstiri.

Apoi a venit şi Preasfinţitul Petru, întîiul stătător al Ierusalimului, cu episcopii săi, şi au îngropat cu cinste sfîntul trup al Cuviosului, în peştera în care vieţuise de la început, întru slava Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine închinăciune, împreună cu Tatăl şi Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pătimirea Sfintei Muceniţe Tatiana fecioara şi a celor împreună cu dînsa (12 ianuarie)

Sfînta Muceniţă Tatiana s-a născut în Roma cea veche, din părinţi de neam mare, pentru că tatăl său a fost de trei ori antipat, însă binecredincios creştin şi temător de Dumnezeu, păzind în taină sfînta credinţă, în care şi pe fiica sa, adică pe Sfînta Tatiana, a crescut-o cu bunăcuviinţă şi frică de Dumnezeu, învăţînd-o şi dumnezeieştile cărţi.

Venind aceasta în vîrstă şi nevrînd să se însoţească cu bărbat, îşi petrecea în feciorie şi curăţie viaţa, pentru că s-a făcut mireasă lui Hristos, fiind rănită de dragostea Lui şi Aceluia şi slujea ziua şi noaptea, omorîndu-şi trupul în post şi rugăciuni şi robindu-l duhului. Apoi s-a învrednicit de slujba bisericească pentru viaţa sa îmbunătăţită şi slujea lui Dumnezeu îngereşte, deşi era în trup; după aceea, cu mucenicească cunună a încununat Hristos Dumnezeu pe mireasa Sa, a cărei pătimire a fost astfel:

Fiind ucis de romani prea nelegiuitul împărat al Romei, Antonin Eliogabal (218-222), al cărui trup a fost tîrît spre batjocură prin cetate, aruncat în rîul Tibru; după dînsul a fost ridicat la împărăţie tînărul copil Alexandru Sever (222-235), care era numai de 16 ani.

Acela avea mamă creştină, numită Iulia Mamia, de la care învăţase a cinsti pe Hristos, însă nu cu dreaptă credinţă, că nici pe idoli nu-i lepăda, ci se închina lor ca unor vechi zei ai Romei, avînd în palatele sale şi chipul lui Hristos şi pe al necuratului Apolon, pe al lui Avraam, cel din legea veche, şi al lui Orfeu cel elinesc, precum şi alţi idoli.

Drept aceea, Alexandru nu prigonea pe creştini, ca cel născut din maică creştină, însă antipaţii şi eparhii lui făceau mare răutate credincioşilor; căci din pricina tinereţii lui, cîrmuirea împărăţiei era încredinţată unora din boieri, între care mai întîi era Ulpian, eparhul cetăţii, aspru din fire şi mare vrăjmaş al creştinilor.

Aceia, ocîrmuind toate în numele împărătesc, trimiteau porunci pretutindeni, ca "galileenii" (aşa numeau ei pe creştini) cu chinuri şi cu moarte să fie siliţi la închinarea zeilor romanilor; şi erau aleşi spre pierderea creştinilor cei mai cumpliţi slujitori idoleşti: Vitalie, comitul, Vas Cubiculariu şi Caius Domesticus. Şi se vărsa ca apa sîngele creştinilor, fără cruţare, atît în Roma, cît şi în toate părţile stăpînirii romane.

Într-acea vreme, Sfînta fecioară Tatiana, diaconiţa Bisericii Romei, a fost prinsă de cei necredincioşi şi adusă în capiştea lui Apolon, să se închine acestuia. Ea însă s-a rugat lui Hristos, Dumnezeul său, şi îndată s-a făcut cutremur, încît a căzut idolul, zdrobindu-se în bucăţi; apoi a căzut şi o parte din templu şi a ucis pe mulţi dintre necredincioşii care erau acolo înăuntru, precum şi pe slujitori; iar diavolul care locuia în idol, răcnind cu mare glas, a fugit cu tînguire din locul acela, auzind toţi chiotul lui şi văzîndu-l fugind în întuneric, prin văzduh.

Atunci păgînii au dus-o la judecată şi la chinuire; dar mai întîi au bătut-o fără milă peste obraz slujitorii tiranilor şi apoi i-au scos ochii cu undiţele. Multă vreme fiind chinuită, chinuitorii au slăbit, pentru că sfînta era înaintea celor ce o băteau ca o nicovală tare, încît cei ce o chinuiau aveau dureri mai mari decît muceniţa; ba încă şi de îngerii, care stăteau nevăzuţi lîngă dînsa, erau loviţi peste obraz. Deci strigau către judecătorul cel fără de lege, rugîndu-l să le poruncească să înceteze a chinui pe nevinovata fecioară, fiindcă singuri spuneau că primesc mai multă muncă decît dînsa.

Iar ea se ruga lui Dumnezeu pentru chinuitorii ei, să le dea cunoştinţa adevărului; şi a fost auzită, pentru că li s-a arătat o lumină cerească, şi ochii lor cei sufleteşti deschizîndu-li-se, au văzut patru îngeri înconjurînd pe sfînta, apoi au auzit un glas din cer care venea spre sfînta, şi au căzut la pămînt înaintea ei, zicînd: "Iartă-ne, slujitoarea adevăratului Dumnezeu, iartă-ne de cele ce ţi-am făcut fără de voie". Deci, au crezut în Hristos, fiind opt la număr, şi s-au botezat în sîngele lor; căci au fost chinuiţi cumplit, pentru mărturisirea lui Hristos şi li s-au tăiat capetele cu sabia.

Într-altă zi, judecătorul cel nedrept şezînd în divan, a pus iarăşi de faţă la întrebare pe Sfînta fecioară Tatiana, care a stat înainte întreagă şi sănătoasă cu trupul, avînd faţa luminată şi ochii veseli, dar neputînd cu cuvinte s-o înduplece la idoleasca jertfă, a poruncit s-o dezbrace şi să-i taie trupul cu brice. Feciorescul ei trup era alb ca zăpada şi cînd o atingeau cu bricele, curgea din răni lapte în loc de sînge şi ieşea o mireasmă plăcută ca dintr-un vas de aromate.

Sfînta, ridicîndu-şi ochii spre Mirele său Hristos, se ruga în chinuri. Apoi au întins-o la pămînt, în chipul crucii, şi mai mult au bătut-o cu toiagul, ostenind şi schimbîndu-se mulţi slujitori; pentru că îngerii lui Dumnezeu, ca şi mai înainte, stînd acolo nevăzuţi, loveau pe cei ce băteau pe sfînta şi slujitorii adevereau aceasta că sînt bătuţi de o mînă nevăzută cu vergi de fier, pentru care au murit nouă dintr-înşii, fiind ucişi de mîna îngerilor, iar ceilalţi au căzut zdrobiţi abia cu viaţă; iar sfînta batjocorea pe judecător şi pe chinuitorii ei, defăimînd pe idolii lor.

După aceasta, trecînd ziua, au aruncat-o în temniţă, unde toată noaptea rugîndu-se şi cîntînd, lumina cerească o acoperea şi îngerii lui Dumnezeu cîntau împreună cu dînsa; iar a doua zi, scoţînd-o iarăşi la judecată, se arăta cu corpul mai sănătoasă şi cu faţa mai frumoasă ca mai înainte, încît s-au mirat toţi, deşi cu cuvinte amăgitoare o îndemnau să se plece la un gînd cu ei şi să aducă jertfă Artemizei, zeiţa lor cea mare.

Sfînta fecioară se arătă ca şi cum s-ar fi învoit cu sfatul lor şi o duseră cu slavă în templul Artemizei; dar diavolul cel ce locuia în idolul acesta, înţelegînd venirea Tatianei, cu glas mare a strigat: "Vai mie! Vai mie! Unde voi fugi de la Duhul Tău, Dumnezeule al cerului, pentru că foc din cele patru unghiuri ale templului mă izgonesc".

Cînd s-a apropiat sfînta de templu, a făcut semnul Sfintei Cruci şi, ridicîndu-şi ochii în sus, s-a rugat lui Dumnezeu, şi îndată s-au făcut fulgere şi un tunet înfricoşat, apoi căzînd foc din cer, a ars templul şi idolul împreună cu slujitorii; iar jertfele le-au prefăcut în cenuşă şi mulţi din popor au căzut morţi, fiind loviţi de trăsnet. Pentru aceasta, au dus-o în divan şi acolo au spînzurat-o, şi cu unghii de fier au însîngerat-o; atunci şi sînii ei au fost rupţi cu acele fiare. Apoi, aruncînd-o din nou în temniţă, îngerii lui Dumnezeu cu lumina cerească au venit iarăşi la dînsa şi, tămăduind-o de rane, au făcut-o sănătoasă, fericindu-i pătimirea ei cea bărbătească.

A doua zi a fost dată spre mîncare unui leu înfricoşat, în privelişte, care, văzînd-o, a început a se gudura şi a-i mîngîia picioarele. Cînd l-au luat pe leu din privelişte şi-l duceau la locul său, s-a repezit pe neaşteptate la un boier cinstit, anume Eumenie, şi l-a ucis pe loc. Apoi iarăşi au spînzurat pe Sfînta Tatiana şi mai cumplit au zgîriat-o; iar chinuitorii ei erau loviţi şi omorîţi de îngeri nevăzuţi. După aceea, aruncînd-o în foc, focul nu ardea, pentru că îşi potolea puterea sa arzătoare, cinstind pe roaba lui Hristos. Toate aceste preamărite minuni se socoteau de păgîni nu ca puteri ale lui Hristos, ci ca vrăjitorie. Deci, i-au tuns părul capului ei, pentru că ziceau că în perii săi are farmece, care o apără de orice vătămare.

După tăierea părului, au închis-o în templul lui Jupiter, pentru că li se părea că de acum nu mai poate să facă nici un rău idolului lor, de vreme ce, odată cu părul s-au luat de la dînsa şi vrăjile. Sfînta a petrecut în acea închisoare două zile, cu lumina cea obişnuită ce venea din cer strălucind, mîngîindu-se de îngeri. A treia zi au venit slujitorii cu poporul, vrînd să aducă jertfă zeului Jupiter. Cînd au deschis templul, au văzut pe idolul lor căzut la pămînt şi sfărîmat ca praful; iar sfînta se veselea în Hristos, Dumnezeul său.

Atunci au dus-o iarăşi la divan şi, neştiind judecătorul ce să-i mai facă, a pedepsit-o cu moartea şi i-a tăiat sfîntul cap, împreună cu al tatălui său, pentru că l-au dovedit că este creştin, după ce mai întîi l-au scos din dregătoria sa şi i-au luat averile; apoi, osîndindu-l la moarte prin tăiere, a murit pentru Hristos, împreună cu sfînta sa fiică.

Şi amîndoi au primit cununile muceniceşti de la Hristos Dumnezeu, Căruia I se cuvine mărire, în veci. Amin.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Petru, care s-a numit Abesalamit (12 ianuarie)

Petru, care se numea şi Abesalamit, a fost prins în cetatea Avilona, fiind acolo prigonire. El era de fel din părţile Eleuteropolei, şi l-a adus la ighemonul Sever, pentru cercetare.

Acesta a zis către dînsul: "Cum te numeşti?" Petru a răspuns: "După numele cel părintesc, mă numesc Abesalamit, iar după numele cel duhovnicesc, pe care l-am luat de la Botez, mă numesc Petru". Voievodul a întrebat: "Din ce neam eşti?" Petru a răspuns: "Sînt creştin". Boierul l-a întrebat: "Ce

dregătorie ai?" Petru a răspuns: "Nu pot avea o dregătorie mai mare şi mai bună decît aceasta, adică a fi creştin". Voievodul a întrebat: "Ai părinţi?" Petru a răspuns: "Nu am". Boierul i-a zis: "Minţi, căci eu am auzit că tu ai părinţi". Petru a răspuns: "În Evanghelie mi se spune ca de toate să mă lepăd, venind la mărturisirea numelui Domnului". Boierul a zis: "Ştii porunca împărătească?" Petru a răspuns: "Eu porunca Dumnezeului meu o ştiu, care este adevăratul şi veşnicul împărat". Voievodul a zis: "Milostivii împăraţi au poruncit ca toţi creştinii ori să jertfească idolilor, ori cu felurite chinuri să piară". Petru a răspuns: "Şi împăratul cel veşnic şi adevărat a poruncit, că de va jertfi cineva diavolilor, iar nu Dumnezeului celui viu, acela în veci să piară. Tu judecă cu dreptate: se cade oare a încălca porunca Împăratului ceresc?".

Voievodul a zis: "Ascultă-mă, jertfeşte idolilor, şi împlineşte porunca împăraţilor noştri". Petru a răspuns: "Eu idolilor celor făcuţi de mînă, din lemn şi din piatră, cărora şi voi sînteţi asemenea, nu voi jertfi". Boierul a zis: "Nedreptate ne faci nouă; nu ştii oare că am putere să te ucid?".

Petru a răspuns: "Eu nu te năpăstuiesc, ci îţi spun ceea ce este scris în legea Domnului: Idolii păgînilor sînt aur şi argint, lucruri de mîini omeneşti; au gură, ochi, nări, urechi, mîini şi picioare, dar n-au grai, nu văd, nu miros, nici umblă. Şi Domnul grăieşte în Sfînta Scriptură: Asemenea lor să fie cei ce-i fac pe ei, şi toţi cei ce nădăjduiesc spre dînşii". Dacă Domnul prin gurile proorocilor şi prin Sfîntul Duh le-a zis acestea, apoi cum îmi spui tu că te-aş asupri, de vreme ce eu ţi-am zis că eşti asemenea cu pietrele şi cu lemnele cele mute şi surde, prin care cinstiţi pe diavoli, ba încă şi pe mine mă sfătuieşti să fiu asemenea ţie".

Voievodul a zis: "Ascultă-mă, miluieşte-te singur şi adu jertfă zeilor". Răspuns-a Petru: "Atunci eu cu adevărat mă voi milui, de nu voi aduce jertfă zeilor voştri, şi de nu mă voi depărta de la adevăr; de vreme ce tu eşti necredincios, pentru aceea nu mă crezi pe mine, nici legea lui Dumnezeu, cum că de va jertfi cineva zeilor, va pieri. Deci, de ce zăboveşti? Fă ceea ce este poruncit ţie". Voievodul a zis: "Voi răbda încă, aşteptînd pînă ce te vei gîndi şi vei jertfi zeilor, izbăvindu-te de chinuri".

Petru a răspuns: "În deşert aştepţi; fă acum ceea ce ai să faci, şi împlineşte lucrul tatălui tău, diavolul, căci eu nu voi face voia voastră, căci nici Domnul meu Iisus Hristos, căruia şi slujesc cu osîrdie, nu mă va lăsa să fac aceasta".

Deci, voievodul a poruncit să-l spînzure; apoi a zis: "Ce zici Petre, vei jertfi zeilor, sau nu?" Petru a răspuns: "Dă acele unghii de fier şi porunceşte să mă strujească; pentru că nu o dată ţi-am spus că nu voi jertfi diavolilor, ci numai Dumnezeului meu, pentru al cărui nume pătimesc". Şi a poruncit Sever voievodul să-l chinuiască cumplit. Chinuit fiind slăvitul lui Dumnezeu mucenic, n-a scos glas de durere, ci numai cînta, zicînd: "Una am crezut de la Domnul, aceasta voi căuta, să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieţii mele". Şi iarăşi zicea: "Paharul mîntuirii voi lua, şi numele Domnului voi chema". Aceasta zicînd, mai mult s-a întărîtat voievodul şi a poruncit altor chinuitori să se apropie.

Iar poporul care stătea împrejur, văzînd sîngele curgînd pe pămînt şi fiindu-i milă de dînsul, a zis: "Miluieşte-te omule şi jertfeşte zeilor, ca să te izbăveşti din aceste chinuri amare". Sfîntul le-a răspuns: "Aceste chinuri nu sînt nimic, nici o durere nu-mi aduc; iar de m-aş lepăda de Dumnezeul meu, apoi cu adevărat aş cădea în mai grele chinuri, care sînt fără sfîrşit". Voievodul a zis: "Ce zici Petre? Adu zeilor jertfă, ca să nu te căieşti mai pe urmă fără de vreme". Petru a răspuns: "Nu mă voi căi, nici voi aduce jertfă". Zis-a voievodul: "Eu morţii te voi da". Petru a răspuns: "Aceasta este ceea ce doresc şi eu, ca să mor pentru Dumnezeul meu". Atunci voievodul a dat asupra lui răspuns de moarte, zicînd: "Pe Petru, care a defăimat porunca nebiruiţilor împăraţi, pentru legea Dumnezeului său, poruncesc să se răstignească pe Cruce".

Şi astfel bunul ostaş al lui Hristos, sfîrşindu-şi nevoinţa sa, s-a învrednicit a fi părtaş al patimii Stăpînului, fiind răstignit pe Cruce. Deci, mărturisitorul lui Hristos, Abesalamit, care se numeşte şi Petru, a pătimit în cetatea Avloniei, în vremea lui Maximian, împăratul Romei (286-305); iar peste toţi împărăţind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Pătimirea Sfinţilor Mucenici Ermil şi Stratonic (13 ianuarie)

(După Metafrast)

Împărăţind Liciniu păgînul (307-324), şi sîrguindu-se să placă foarte mult zeilor săi necuraţi, a dat poruncă grea asupra tuturor creştinilor: ca să fie urmăriţi prin cetăţi şi prin sate şi oricine va afla vreun creştin şi va spune despre el împăratului, să fie răsplătit, învrednicindu-se de mare cinste.

De aceea, toţi se sîrguiau spre cercetarea şi prigonirea creştinilor, ca să fie plăcuţi împăratului. De acel Liciniu - pe cînd el şedea odată şi făcea judecată la un loc înalt - s-a apropiat unul din ostaşi, zicîndu-i: "Este aici un creştin, anume Ermil, care are, după regula creştinătăţii sale, rînduiala diaconiei şi care slujind de demult lui Hristos, rîde de zeii noştri şi de tine, împărate, şi întru nimic te socoteşte".

Auzind acestea Liciniu, a poruncit ca îndată să-l caute şi să-l prindă. Deci trimişii aflară pe sfîntul rugîndu-se şi ridicîndu-şi mîinile spre Domnul Dumnezeul său; iar el înştiinţîndu-se că este prins, spre a fi judecat şi chinuit pentru Hristos, s-a umplut de bucurie şi de veselie; apoi a mers cu ostaşii, nu cu sila fiind dus, ci ca şi cum avea a primi cinste, alerga cu sîrguinţă şi a stat înaintea împăratului cu multă îndrăzneală. Văzîndu-l împăratul, i-a zis: "Spune cu adevărat, eşti creştin, cum am auzit despre tine?" El a răspuns: "Cu slobod glas mărturisesc, nu numai că sînt creştin, ci despre aceasta adeverez că sînt sfinţit Dumnezeului celui nevăzut, şi înaintea Lui slujesc în rînduiala diaconiei".

Împăratul a zis: "Să fii diacon, adică slujitor şi la ai noştri zei". Iar mucenicul rîzînd de cuvintele lui, i-a zis: "O! împărate, mi se pare că eşti surd sau nebun! Eu ţi-am spus că slujesc Dumnezeului Celui nevăzut, iar nu idolilor voştri, care sînt văzuţi, căci ei nu văd nici nu ştiu ce sînt, ca să le fie cineva diacon, dar pe care tu, înşelîndu-te, îi cinsteşti ca pe nişte zei, fiind pietre şi lemne cu totul surde şi neînsufleţite, lucruri de mîini omeneşti, de care se cade mai ales a rîde decît a li se închina cineva".

Atunci împăratul n-a suferit vorba lui, ci îndată a poruncit să bată pe mucenic peste obraz cu nişte unelte de aramă, pregătite spre muncire, iar chinuitorii să strige: "Nu fi îndrăzneţ cu limba, Ermile! Cinsteşte pe împărat, jertfeşte zeilor, şi te izbăveşte de munci". Iar el fiind bătut tare, se arăta ca şi cum nu simţea durerea; ci dimpotrivă defăima slăbiciunea tiranului. Apoi cu glas mai tare a strigat, zicînd: "Răni fără sfîrşit vei lua şi înfricoşata mînă a lui Dumnezeu o vei cunoaşte, căci lăsînd pe Ziditorul tău, iei aminte la zeii cei surzi şi muţi şi, ce este mai rău, te sileşti a atrage şi pe alţii la aceeaşi pierzare, ca unul ce urăşte mîntuirea lor".

După aceasta, împăratul a poruncit să-l ducă la temniţă trei zile, nădăjduind că se va gîndi şi se va căi de îndrăzneala sa. Iar mucenicul mergînd, cînta: "Domnul îmi este ajutor şi nu mă voi teme ce-mi va face mie omul". Şi intrînd în temniţă, a cîntat: "Cel ce paşti pe Israel, ia aminte; Cel ce povăţuieşti ca pe o oaie pe Iosif, Cel ce şezi pe heruvimi, arată-te şi vino ca să ne mîntuieşti pe noi".

Domnul n-a trecut cu vederea pe robul Său, ci a trimis un înger, mîngîindu-l şi întărindu-l pe el. Apoi îngerul i-a zis: "Ermile, îndrăzneşte, grăieşte şi nu tăcea, iar de acum nu te teme, căci vei birui îndată meşteşugurile duşmanului, şi de sus vei primi cunună prea luminoasă pentru pătimire". Astfel Dumnezeu a înarmat pe ostaşul Său spre nevoinţă, l-a încins cu putere, a învăţat mîinile lui la război, şi a dat arc de aramă în braţele lui şi pavăză de mîntuire.

Iar după trei zile, Liciniu împăratul, şezînd iarăşi la judecată, a pus de faţă pe Ermil, zicîndu-i: "Oare te-ai căit şi vei voi acum ca să aduci jertfă zeilor, ca să fii slobod de chinurile cele pregătite ţie? Sau tot aceeaşi nebunie te cuprinde, şi de bunăvoie vrei să te dai pierzării?"

La aceasta ostaşul lui Hristos, pentru cinstea Domnului, care l-a înarmat cu îndrăzneală, a răspuns: "Ţi-am spus odată, împărate; se cădea ca să fie de ajuns cuvintele mele cele dintîi, şi mai mult să nu mă întrebi;

pentru că am pe Dumnezeu în cer, Căruia şi slujesc, şi Căruia pe mine însumi mă sîrguiesc a mă aduce jertfă; căci de la El nădăjduiesc mare ajutor". Zis-a împăratul: "Atunci voi vedea de-ţi va ajuta Cel ce locuieşte în cer".

Şi îndată a poruncit la şase ostaşi vîrtoşi, să-l ia şi întinzîndu-l la pămînt, să-l bată fără cruţare". Deci, fiind bătut ucenicul, răbda ca un fără de trup şi se ruga lui Dumnezeu, zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, care pentru mine ai răbdat răni şi bătăi, în zilele lui Pilat din Pont; Însuţi întăreşte-mă pe mine, care iarăşi pătimesc pentru Tine, ca să pot săvîrşi această alergare de acum; ca fiind părtaş patimilor Tale, să mă fac vrednic răsplătirii Tale celei veşnice".

Sfîntul astfel rugîndu-se, îndată s-a auzit un glas de sus, zicîndu-i: "Amin, Amin, zic ţie, Ermile; după trei zile te vei izbăvi din aceste primejdii şi vei primi mare răsplătire pentru pătimirea ta". Acest glas a adus mucenicului mare îndrăznire şi întărire; iar chinuitorilor le-a pricinuit mare frică şi cutremur. Pentru că aceia au căzut la pămînt şi nu mai puteau să facă nimic; chiar şi împăratul s-a cutremurat, dar n-a voit să cunoască puterea lui Dumnezeu şi a poruncit ca iarăşi să ducă pe mucenic în temniţă.

Atunci era străjer la temniţă Stratonic, căruia i se poruncise să păzească pe mucenic. Iar acest Stratonic era în taină creştin şi prieten al Sfîntului Ermil, de care se rănea cu inima, văzîndu-l în munci; dar se înveselea cu duhul de îndrăzneala şi de tăria lui, însă el singur nu îndrăznea să se dea la nişte pătimiri ca acestea. Iar Sfîntul Ermil intrînd în temniţă, cînta, zicînd: *Domnul este luminarea mea şi Mîntuitorul meu, de cine mă voi teme? Domnul este păzitorul vieţii mele, de cine mă voi înfricoşa?* Atunci a strălucit asupră-i o lumină cerească şi iarăşi a auzit un glas, poruncindu-i să îndrăznească şi făgăduindu-i că va avea sfîrşitul pătimirilor, după trei zile.

A doua zi chinuitorul şezînd iarăşi la judecată, a adus la cercetare pe Sfîntul Ermil, care a stat înainte cu faţa luminoasă, cu ochii veseli şi cu inima plină de bucurie. Dar tiranul Liciniu clătinînd capul şi rîzînd de mucenic, i-a zis: "Spune-ne nouă la ce ţi-a folosit temniţa cea întunecoasă şi vremea cea petrecută în pătimire? Te-a învăţat oare să te supui legii împărăteşti? Şi să dai zeilor cinstea cea cuviincioasă sau încă va fi trebuinţă de chinuri împotriva inimii tale atît de împietrite?" Mucenicul i-a răspuns: "Temniţa cea întunecată mi-a mijlocit mare lumină şi acum sufletul meu este în pace şi în bucurie şi în negrăită lumină, care îmi dă bună nădejde de cîştigarea bunătăţilor ce vor să fie; iar eu mă minunez foarte, cum întunericul care este în tine nu primeşte nici o schimbare, ci totdeauna întunecă ochii tăi cei sufleteşti ca să nu vadă adevărul".

Astfel mustrînd sfîntul rătăcirea împăratului, acesta a strigat: "Spre nimic altceva, precum văd, nu te-ai deprins, decît numai să ocărăşti pe faţă cu neînfrînata ta limbă, cu îndrăzneţul tău suflet şi cu nebunia ta; însă să ne răspunzi cu încredinţare, vei jertfi zeilor şi te vei supune poruncii noastre? Sau vei lua muncile cele vrednice după faptele tale?". Mucenicul lui Hristos, Ermil, i-a răspuns: "Ai auzit răspunsurile mele, împărate, şi nimic mai mult nu vei auzi de la mine. Fă de acum ceea ce voieşti şi săvîrşeşte cu lucrul ceea ce ai gîndit".

Şi mîniindu-se Liciniu, a poruncit să întindă pe sfînt gol la pămînt şi să-l bată cu beţe pe pîntece. Iar sfîntul în bătăile ce i se aduceau avea întărire pe Hristos, către Care ridicînd ochii cei sufleteşti se ruga: "Dumnezeule, ia aminte spre ajutorul meu; Doamne grăbeşte ca să-mi ajuţi". Iar tiranul aprinzîndu-se de mînie pentru multa răbdare a sfîntului, a poruncit ca să-i rupă pîntecele lui cu unghii de vultur, ca să vadă cu ochii săi cele dinăuntrul lui.

Iar mucenicul zicea: "Inima şi trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu, ca de seu şi de grăsime să se umple sufletul meu, şi cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea".

Stratonic, văzînd pe Sfîntul Ermil, prietenul său, chinuit astfel fără de omenie şi pîntecele lui fiind rupt, a început a plînge; dar văzîndu-l unii din cei ce stăteau acolo, îndată au spus împăratului că Stratonic, străjerul temniţei, pe faţă se arată că este părtaş al rătăcirii creştineşti, şi prieten cu Ermil; căci se

milostiveşte şi plînge pentru dînsul. Împăratul chemînd pe Stratonic, îl întrebă: "Eşti prieten al lui Ermil?".

Stratonic nevrînd a minţi, fiind ucenic al adevărului, şi văzînd că acum venise vremea nevoinţei sale, a mărturisit că este prieten al lui Ermil şi că este creştin; deci, defăimă pe idoli ca nişte neînsufleţiţi şi pe închinătorii lor ca pe nişte nebuni, şi numai pe Unul Dumnezeu, Făcătorul cerului şi al pămîntului îl preamări.

Atunci împăratul, umplîndu-se de mînie, a poruncit să bată pe Stratonic cu beţe peste tot corpul gol. Dar acesta fiind bătut, îşi ridica ochii către Sfîntul Ermil, prietenul său, şi zicea: "Roagă-te lui Hristos pentru mine, Ermile, ca să-mi dea putere să-mi păzesc credinţa tare şi nemişcată şi să fiu mai presus decît toţi chinuitorii mei". Apoi rîdea de Liciniu şi-l îndemna ca să înceteze a se închina idolilor celor orbi şi neînsufleţiţi şi să se teamă de pedeapsa adevăratului Dumnezeu, în ale Cărui mîini este înfricoşat lucru a cădea. Dar au bătut pe sfînt pînă ce a tăcut, fiind slăbit de răni. După aceea a poruncit împăratul ca pe amîndoi, pe Stratonic şi pe Ermil, să-i arunce în temniţă.

Deci, Sfîntul Stratonic se ruga, zicînd: "Doamne, să nu pomeneşti fărădelegile mele cele dintîi". Apoi, amîndoi grăiau către Dumnezeu: "Ajută-ne Dumnezeule, Mîntuitorul nostru, pentru mărirea numelui Tău Celui sfînt". Atunci ei au auzit un glas dumnezeiesc, zicînd: "Alergarea aţi săvîrşit, credinţa aţi păzit, şi de acum s-a pregătit vouă cununa dreptăţii, pe care dimineaţă o veţi lua". A doua zi, aduseră iarăşi pe Ermil la judecată, şi Liciniu l-a întrebat: "Vei jertfi idolilor?".

Sfîntul a răspuns: "Cele ce întîi ţi-am spus, acelea şi astăzi îţi repet; pentru aceea arde, taie şi chinuieşte-mă cum voieşti, pentru că am învăţat a nu mă teme de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă". Deci, a poruncit tiranul ca să spînzure pe sfînt de un lemn şi cu cuţitele să-i împungă trupul. Iar sfîntul, într-acea mare durere, neîncetat se ruga: "Fii mie ajutor, Dumnezeule, Mîntuitorul meu". Apoi a auzit un glas de sus: "Nu te teme, căci cu tine sînt Eu, Dumnezeul Tău."

După aceasta, împăratul a judecat pe Sfîntul Ermil, ca să fie înecat în Dunăre; iar pe Sfîntul Stratonic aducîndu-l, îl îndemna să jertfească idolilor, ca să nu pătimească şi el ca prietenul său; dar fericitul Stratonic a răspuns: "Cu adevărat, ticălos aş fi dacă m-aş supune poruncii tale celei nebune; şi cum aş voi eu ca să rămîn viu, cînd prietenul meu moare pentru Hristos?" Liciniu a zis: "Atunci voieşti să mori cu Ermil?" Sfîntul Stratonic a răspuns: "Foarte mult doresc; pentru că se cuvine ca prietenii cei adevăraţi să îndure primejdia împreună şi de bunătăţi iarăşi împreună să se îndulcească. Şi ce va fi mai dulce pentru noi, decît a pătimi şi a muri pentru Hristos?".

Văzînd împăratul Liciniu că nimic nu sporeşte, a osîndit pe Sfîntul Stratonic la acelaşi fel de moarte, ca să fie înecat în Dunăre cu Ermil.

Pe cînd duceau pe amîndoi sfinţii spre înecare, ei cîntau cu veselie: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, întru oameni bunăvoire.* Şi ducîndu-i ostaşii la Dunăre, i-au pus în mreje şi i-au aruncat în adîncul apei.

Astfel Dunărea a primit trupurile sfinţilor mucenici, iar cerul a sălăşluit sufletele lor întru acoperămintele sale. Apoi a treia zi, s-au aflat la mal sfintele lor trupuri, pe care credincioşii le-au îngropat cu cinste, ca la 18 stadii departe de cetatea Singhidon (Belgrad), punîndu-i pe amîndoi într-un mormînt, ca toate să le fie de obşte, ca prieteni: de obşte mărturisirea pentru Hristos, de obşte temniţa, de obşte chinurile, de obşte înecarea, de obşte îngroparea trupurilor lor, de obşte şi mărirea în ceruri; cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, se cuvine toată mărirea, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea, şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Iacob, cel din Nisibe
(13 ianuarie)

Moise, dătătorul de lege care a trecut pe israeliţi prin mare ca pe uscat, iar în pustie a adăpat pe popor prin minune, şi care multe alte minuni a făcut, a scris faptele cele de mai înainte, nu cu înţelepciunea luată de la egipteni, ci cu darul cel dat din cer.

Pentru că de unde putea el să ştie fapta cea bună a lui Abel, iubirea de Dumnezeu a lui Hristos, dreptatea lui Noe, binecuvîntata preoţie a lui Melchisedec, chemarea lui Avraam, credinţa, bărbăţia, iubirea de străini şi jerfa fiului său, Isaac? Şi, pe scurt, vestea despre nevoinţele altor bărbaţi dumnezeieşti, de unde ar fi putut să le ştie, de n-ar fi luat lumină de la dumnezeiescul Duh? De un ajutor ca acesta (zice Teodorit) am şi eu nevoie în lucrarea de faţă, pentru a scrie Vieţile Sfinţilor care au fost cu puţină vreme înainte de noi şi care au strălucit chiar în vremurile noastre; ca după aceea, să le pun ca pe o lege înaintea celor ce doresc să le urmeze. Deci, mi se cade ca să încep povestirea chemînd în ajutor rugăciunile acelor sfinţi.

Nisibe este o cetate, care a fost într-o vreme între hotarele stăpînirii Romei şi ale Persiei, care pe atunci dădea dajdie romanilor. În această cetate s-a născut Sfîntul Iacob şi şi-a ales deosebita petrecere în pustie, şi şălăşluindu-se acolo, vieţuia prin munţii cei înalţi.

Deci, în timp de vară şi de toamnă locuia prin dumbrăvi, avînd cerul ca acoperămînt; iar în timpul iernii intra într-o peşteră, unde se apăra de ger. Hrana lui nu era nici din ceea ce se seamănă pe cîmp, nici din lucru, ci numai din ceea ce singur pămîntul producea. El aduna poame din copacii de prin pădure şi ierburi ca cele de prin grădini, cu care îşi întărea trupul, atît numai ca să-şi poată ţine zilele. Foc pentru fierberea mîncării nu-i trebuia niciodată, pentru că se hrănea numai cu verdeţuri crude; şi nici de lînă nu avea trebuinţă pentru haine, căci se acoperea cu piei de capre.

Astfel omorîndu-şi trupul, cu duhovnicească hrană îşi întărea sufletul; iar gîndul său îl pregătea spre dumnezeiască vedenie, făcîndu-l oglindă a Sfîntului Duh - precum grăieşte Apostolul -, şi privind mărirea Domnului, se urca spre desăvîrşire. De acolo i se înmulţea în toate zilele îndrăzneala către Dumnezeu, de la Care cerea şi căpăta tot ce avea de trebuinţă; şi înainte vedea şi proorocea cele ce erau să fie; căci i se dăduse de la Sfîntul Duh darul facerii de minuni. Să povestim credincioşilor cîteva minuni ale lui şi astfel vom arăta raza strălucirii lui apostoleşti, ca urmare a darului ce avea.

În acea vreme oamenii cei fără de minte se închinau idolilor celor neînsufleţiţi şi le făceau dumnezeiască cinste; iar cinstirea cea cu adevărat dumnezeiască era defăimată de cei mulţi şi erau prigoniţi cei ce nu se amestecau în sălbăticia lor; căci fiind desăvîrşiţi în faptele cele bune, ştiau adevărul, şi păzindu-se de închinarea idolească, se închinau Ziditorului a toate.

Sfîntul Iacob lăsînd pustia, s-a dus în Persia, vrînd să vadă odrasla cea nouă a sfintei credinţe şi pe cît se putea să ajute la înmulţirea ei. Trecînd un pîrîu ce se întîmpla în calea lui, a văzut cîteva fecioare spălîndu-şi hainele şi, dezvelindu-şi picioarele aproape de tot, priveau la dînsul ca la un străin care purta o îmbrăcăminte neobişnuită, măsurîndu-l cu ochi îndrăzneţi, neruşinîndu-se nici de cinstea lui, nici de goliciunea lor; ci stăteau cu necuviinţă, fără a-şi acoperi capetele lor.

Atunci sfîntul s-a mîniat pentru această neruşinare a lor şi vrînd ca să arate puterea lui Dumnezeu, spre învăţătura acelora, şi apoi să se izbăvească de închinarea idolească, cînd vor vedea acea minune, a blestemat izvorul din care curgea pîrîul, şi îndată s-a uscat izvorul acela, încît nici o picătură de apă nu s-a mai aflat într-însul. Asemenea a blestemat şi pe acele fecioare neruşinate ca să îmbătrînească deodată. Şi s-a împlinit cuvîntul sfîntului, căci părul cel negru al capetelor lor îndată s-a încărunţit şi s-a făcut ca frunzele de toamnă, cînd cade bruma peste ele.

Văzînd aceasta fecioarele (căci şi apa se uscase şi toate fiind cărunte, priveau una la alta), s-au înspăimîntat, şi alergînd în cetate, au spus către toţi cele întîmplate. Cetăţenii, văzînd minunea ce se făcuse, au mers la Sfîntul Iacob, marele făcător de minuni, şi l-au rugat cu dinadinsul ca să-şi îmblînzească mînia şi să întoarcă iarăşi apa în rîu.

Sfîntul milostivindu-se, degrabă a făcut rugăciune către Domnul, şi a curs izvorul ca şi mai înainte şi pîrîul s-a umplut de apă. Apoi oamenii rugau pe sfînt ca să dea şi fetelor tinereţea de mai înainte. Sfîntul voia să facă aceasta, dar cînd a întrebat unde sînt, fetele nu s-au mai aflat, nici nu au venit la pocăinţă; pentru aceasta le-a pedepsit ca să rămînă astfel, spre neuitată aducere aminte de puterile minunate ale lui Dumnezeu, ca astfel şi ceilalţi să se înveţe curăţenia vieţii şi buna rînduială.

Aceasta a fost minunea acestui nou Moise, pe care a făcut-o nu prin lovirea toiagului, ci prin semnul Sfintei Cruci. Iar eu mai mult de aceasta mă minunez, adică de blîndeţea lui, căci n-a făcut ceea ce într-o vreme a făcut Marele prooroc Elisei şi n-a trimis nişte ursoaice ca să sfîşie pe fecioarele fără de ruşine, ci printr-o pedeapsă mică le-a învăţat spre bune obiceiuri şi temerea de Dumnezeu. Încă o zic aceasta, nu prihănind mînia proorocului, ci arătînd că Sfîntul Iacob, avînd aceeaşi putere în facerea de minuni pe care o avea şi proorocul, a făcut cele cuviincioase bunătăţii lui Hristos şi Noului Aşezămînt.

Acest Sfînt Iacob, văzînd odată pe judecătorul Persiei făcînd o judecată nedreaptă unui om nevinovat, s-a mîhnit de această nedreptate şi a poruncit unei pietre mari ce era aproape, ca să se sfărîme şi să se răspîndească ca ţărîna, mustrînd pe judecător de această nedreptate.

Cei ce erau acolo, văzînd acest lucru, s-au înfricoşat; ba încă s-a temut şi judecătorul nedrept şi, cunoscîndu-şi păcatul, s-a căit; apoi, schimbînd judecata cea dintîi, a hotărît alta dreaptă. Şi aici făcătorul de minuni a urmat Domnului său, Care vrînd să arate că de voie merge la patimă şi cum că, cu înlesnire - de ar fi voit -, ar fi pierdut pe ucigaşii Săi, totuşi nu i-a pierdut, ci smochinul cel neînsufleţit l-a uscat cu cuvîntul, arătîndu-Şi puterea Sa.

Acelei bunătăţi a Domnului a urmat Sfîntul Iacob; n-a adus pedeapsa asupra nedreptului judecător, ci a sfărîmat piatra şi prin aceasta a învăţat pe judecător dreapta judecată. Pentru aceste faceri de minuni, şi făcîndu-se iubit şi mărit înaintea tuturor, s-a ridicat fără de voie la episcopat, în patria sa, cetatea Nisibe, deşi se lepăda şi fugea de o dregătorie ca aceasta.

Schimbîndu-şi petrecerea vieţii singuratice şi sălăşluindu-se cu cetăţenii, nu şi-a schimbat nici hrana, nici hainele, ci numai locul era altul, iar rînduiala vieţii aceeaşi; însă ostenelile erau mai multe ca cele dintîi, căci prin post, prin culcare pe jos, prin purtarea rasei, i s-a adăugat grija de popor, de sărmani, de văduve, ca să sprijinească pe cei năpăstuiţi şi să ajute tuturor, povăţuindu-i pe toţi la fapte bune.

Însă ce trebuinţă este a număra cu amănuntul ostenelile şi îngrijirile pentru popor, care se cuvin unei dregătorii ca aceasta? Cei ce şi-au luat asupra lor acest jug ştiu aceasta şi, mai ales cei ce iubesc şi se tem de Stăpînul, Care le-a încredinţat păstoria oilor celor cuvîntătoare. Deci, sfîntul, ostenindu-se mai mult în dregătoria episcopiei şi săvîrşind bunătăţi, şi-a adăugat mai multe daruri ale Sfîntului Duh.

Într-o vreme, mergînd sfîntul la un sat, s-au apropiat în calea sa nişte săraci, care cereau de la dînsul milostenie pentru îngroparea unui mort, care se afla zăcînd chiar în acea cale. Iar omul acela nu era cu adevărat mort, ci se prefăcea; căci acei săraci văzînd de departe pe episcop venind, au poruncit unuia dintre dînşii ca să se prefacă că este mort, să capete cu un meşteşug ca acesta mai multă milostenie de la episcop.

Deci arhiereul le-a dat cuvincioasa milostenie şi pentru cel mort s-a rugat ca să i se ierte păcatele şi sufletul lui să se rînduiască cu cei drepţi; apoi s-a dus în calea sa. Depărtîndu-se sfîntul, prietenii celui prefăcut mort îi ziceau să se scoale, iar el nu se scula; căci acum murise cu adevărat şi zăcea fără suflet.

Văzînd săracii cum că minciuna lor s-a adeverit, au alergat după sfînt, şi ajungîndu-l, au căzut la picioarele lui, mărturisîndu-şi păcatul şi aruncînd pricina asupra sărăciei; deci, se rugau ca să-i ierte şi să întoarcă în trup sufletul mortului. Iar făcătorul de minuni, asemănîndu-se Domnului cel mult îndurat, i-a ascultat; şi cu rugăciunea ce a făcut a întors sufletul şi a înviat mortul.

Aceasta, precum mi se pare, se aseamănă cu minunea Sfîntului Petru, care a dat morţii celei năpraznice pe Anania şi pe Safira, care se sfătuiseră să mintă împotriva Duhului Sfînt şi să ascundă din preţul ţarinei; pentru că şi acest Sfînt Iacob, celui ce şi-a tăinuit duhul său şi cu minciună se prefăcuse mort, i-a luat sufletul.

Sfîntul Petru, cunoscînd furtişagul, descoperindu-i aceasta Sfîntul Duh, a dat pedeapsa de moarte asupra celor ce furaseră; Iacob, neştiind vicleşugul, căci cu minciună se prefăcuse mort săracul acela, prin rugăciune i-a luat viaţa. Petru, pe Anania şi pe Safira, care muriseră, nu i-a izbăvit, pentru că atunci era trebuinţă de asprime, ca şi ceilalţi să aibă frică; iar Iacob avînd darul apostolesc, prin moarte a pedepsit cîtva timp, apoi iarăşi a mîngîiat prin întoarcerea vieţii acelui om.

După aceasta, cînd Arie, întîiul hulitor al Fiului lui Dumnezeu şi al Sfîntului Duh, şi-a ascuţit limba sa asupra Făcătorului său şi a tulburat tot Egiptul, iar mai marele între împăraţi Constantin, care, ca alt Zorobabel, a izbăvit lumea din robia închinării la idoli şi bisericile cele dumnezeieşti răsturnate la pămînt le-a ridicat şi le-a înălţat, a adunat întîiul sobor de sfinţi părinţi a toată lumea, în Niceea, arhiereul lui Dumnezeu, Iacob, episcopul Nisibei, era acolo în mijlocul soborului sfinţilor părinţi, apărînd dreapta credinţă, iar pe Arie l-a depărtat de la Biserică.

În acea vreme, Nisibe era sub stăpînirea împăraţilor Romei, iar marele Constantin murind, Saporie, împăratul Persiei, a venit cu toată puterea oştilor sale, înconjurînd cetatea aceasta, vrînd s-o ia; dar cu rugăciunile Sfîntului episcop Iacob, cetatea rămînea nebiruită. Atunci Saporie a oprit cu pietre şi cu pămînt rîul care curgea prin cetate, şi adunîndu-se apă multă, îndată i-a dat drumul asupra cetăţii, încît au căzut zidurile ei de pornirea rîului şi de puterea apei, apoi mare parte a cetăţii a întunecat-o, aducînd multă frică cetăţenilor dintr-însa şi multă bucurie perşilor, cărora li se părea că au în mîini cetatea; însă nu s-au apropiat ca să intre, fiindcă apele îi opreau, ci au amînat pînă a doua zi, ca să se pornească cu toată puterea asupra cetăţii.

Iar noaptea, sosind tot poporul cetăţii, s-a apucat de lucru, prin îndemnarea episcopului şi, cu ajutorul rugăciunilor lui, au îndreptat zidurile cetăţii, încît nici călăreţii, nici pedestraşii nu puteau să intre înăuntru fără scări; dar cetatea putea să fie luată cu înlesnire de n-ar fi căutat cetăţenii ajutorul Celui Preaînalt. Si au rugat toţi pe Sfîntul Iacob, episcopul lor, ca să se suie pe zidurile cetăţii şi să risipească puterea potrivnicilor.

Deci, s-a suit Sfîntul Iacob, şi văzînd nenumăratele cete ale oştirii persane, s-a rugat lui Dumnezeu să trimită asupra lor ţînţari şi muşte cîineşti, ca ei să cunoască puterea lui Dumnezeu şi să plece de la cetate. Şi a ascultat Dumnezeu rugăciunea robului Său, căci a adus îndată asupra cetelor persane un nor de ţînţari şi de muşte, a căror muşcare era atît de cumplită, încît caii şi elefanţii neputînd-o suferi, rupeau zăbalele şi frîiele şi fugeau încoace şi încolo neopriţi. Si nu numai celor necuvîntătoare, ci chiar şi perşilor le erau nesuferiţi ţînţarii aceia şi muştele, ce erau mai cumplite decît mii de ostaşi înarmaţi.

Văzînd păgînul împărat că ostenelile lui erau în deşert, căci puterea oştii lui se biruia de ţînţari şi de muşte, era în nepricepere şi în mare tulburare. Apoi, cînd a văzut umblînd pe zidurile cetăţii pe acel om dumnezeiesc, adică pe Iacob episcopul, şi i se părea că acela este împărat, pentru că avea porfiră împărătească, cu coroană pe cap foarte strălucită, s-a mîniat pe ai săi, care spuseseră că nu este împărat în cetate şi i-a pedepsit cu moarte; drept aceea, depărtîndu-se de cetate, a fugit în pămîntul său, izgonit de muşte şi de ţînţari.

O minune ca aceasta a făcut Dumnezeu prin rugăciunile plăcutului Său, care n-a cerut să cadă foc din cer asupra vrăjmaşului, precum altă dată Ilie proorocul a cerut asupra celor 50 şi i-a ars, nici se ruga ca să-i

înghită pămîntul, ci numai ţînţari şi muşte să vină asupra lor, ca să cunoască puterea lui Dumnezeu. Şi cu adevărat minune a fost, căci atîta oaste persană nu putea să se scape de nişte mici insecte din văzduh şi a fugit, biruindu-se cu ruşine. Atîta dar avea Sfîntul Iacob de la Dumnezeu şi atîta îndrăzneală către El.

După aceea, fiind trecut de zile, s-a odihnit întru Domnul. Iar după moartea lui, cîtăva vreme trecînd, cetatea Nisibei a fost numărată la stăpînirea Persiei, din care credincioşii ieşind, au luat cu ei moaştele folositorului şi povăţuitorului lor, Sfîntul Iacob, care de ar fi fost viu, niciodată n-ar fi fost stăpînită cetatea de barbari, de care o apăra marele plăcut al lui Dumnezeu, cu puterea cea nebiruită a lui Hristos, Dumnezeul nostru, Căruia dimpreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, se cuvine slava, în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Maxim Cavsocalivitul (13 ianuarie)

(Scrisă de Teofan, egumenul Mănăstirii Vatoped)

Cuviosul părinte Maxim, care a trăit la anul 1320, era din Lampsac, din părinţi de neam bun, binecredincioşi şi îmbunătăţiţi, care fiindcă erau lipsiţi de fii, rugau totdeauna pe Dumnezeu cu lacrimi ca să le dea un fiu; şi, ascultîndu-le Dumnezeu rugămintea lor, le-a dat pe fericitul Maxim, pe care din Sfîntul Botez l-au numit Manuil.

Apoi, socotindu-l părinţii lui ca pe un dar al lui Dumnezeu, cum era cu adevărat, îl creşteau cu multă dragoste şi sîrguinţă, şi-l învăţau sfintele cărţi. Cînd a ajuns copilul în vîrstă, l-au adus şi l-au băgat în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Rămînînd Manuil în biserica aceasta, cînta cu dulce glas şi cu dor dumnezeiesc, rugînd pe Născătoarea de Dumnezeu cu multă umilinţă pentru mîntuirea lui.

Şi, într-adevăr, el părea un alt Samuil, sporind cu vîrsta şi cu darul, fiind lăudat şi iubit de toţi, căci nu avea cugete copilăreşti, ci de la începutul vîrstei avea minte bărbătească; şi mergea adeseori la nişte bătrîni cuvioşi, care se linişteau acolo aproape, să audă de la dînşii sfătuiri de suflet folositoare, petrecînd împreună cu dînşii şi slujindu-le cînd el era slobod, căci încă se afla întru supunerea părinţilor săi, şi se povăţuia de dînşii spre petrecere plăcută lui Dumnezeu. Apoi, dumnezeiescul dor aprinzîndu-se în inima lui, îl silea să iasă din lume şi să meargă la linişte, ca să se îmbrace cu sfînta schimă a monahilor. Pentru aceasta, de multe ori se dezbrăca de hainele sale cele lumeşti şi îmbrăca cu acelea pe săraci, iar el tremura de frig. Încă şi pîine pe ascuns dădea celor flămînzi cu multă îndestulare; şi pentru ca să-şi ascundă fapta lui cea bună, se prefăcea înaintea părinţilor lui şi înaintea altor cunoscuţi şi rudenii că este nebun; însă fapta lui cea bună nu se tăinuia.

Astfel el într-acest chip se nevoia spre faptele bune, prin care însemna că va avea mai pe urmă viaţă mai înaltă şi mai presus de cele văzute. Dar părinţii lui au uitat că l-au dăruit lui Dumnezeu şi se pregăteau să-l însoare şi să-l lege cu legăturile lumii, ca să vadă pe lîngă ei pe doritul lor fiu şi să se bucure de dînsul cît vor trăi. Dar bunul Manuil hrănind în mintea sa gîndurile dumnezeieşti, la 17 ani ai vîrstei sale, a părăsit pe părinţii săi şi lumea, cum şi toate cele din lume, ducîndu-se în muntele ce se numeşte Ganu, unde s-a îmbrăcat în chipul monahicesc, numindu-se Maxim, din Manuil, şi s-a supus unui bătrîn iscusit şi lucrător de fapte bune, cu numele Marcu, ca să înveţe petrecerea cea monahicească.

Căci se arăta celor bătrîni procopsit şi vrednic în toate, în post, în priveghere, în rugăciune, în culcare pe jos, întru toată aspra petrecere şi întru defăimarea lucrurilor deşarte şi chiar a trupului său; el era iubit de toţi, dar de stareţul lui era certat pentru covîrşitoarea şi necurmata petrecere aspră ce avea.

Însă n-a trecut mult şi stareţul lui, care a strălucit cu fapta bună în toată Macedonia, s-a dus la veşnicile lăcaşuri. Iar dumnezeiescul Maxim ducîndu-se de acolo, a trecut prin Macedonia şi prin munţii de prin

laturile cele de aproape, căutînd să afle un bătrîn îmbunătăţit, precum era cel dintîi, şi Dumnezeu i-a împlinit dorinţa sa. Căci, ducîndu-se în Muntele Papichiu, a aflat bărbaţi sfinţi asemenea celor care locuiau sus pe dealuri, în peşteri şi prin locuri pustii şi nu aveau la ei nimic altceva, afară de rasele cele vechi, ce le purtau.

Petrecînd împreună cu dînşii multă vreme, a întrupat în sine toate faptele bune cele mai presus de om, precum primeşte ceara cea moale chipurile peceţilor. Apoi s-a dus la Constantinopol, unde văzînd acele frumoase biserici şi închinîndu-se sfintelor moaşte care erau puse acolo, a alergat la biserica Preasfintei Stăpînei noastre Născătoare de Dumnezeu, care se numea Odighitria, ca să vadă minunile cele mari ce se făceau acolo. Deci, văzîndu-le şi închinîndu-se lor, mult s-a minunat şi se gîndea cît de mare slavă are în ceruri Născătoarea de Dumnezeu; apoi rămînînd de tot uimit, a petrecut toată noaptea în biserică; şi era fără încălţăminte în picioare, fără acoperămînt pe cap, purtînd numai o rasă de păr. Si din vederea lui cea umilită, se părea tuturor a fi un nebun; căci se prefăcea şi el ca şi acel mare Andrei, cel nebun pentru Hristos. Deci, toţi se minunau de dînsul şi-l socoteau într-adevăr nebun pentru Hristos.

Aflînd despre dînsul marele împărat Andronic Paleologul (1282- 1328), l-a chemat la palatul împărătesc şi a început a vorbi cu dînsul, în faţa multora. Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns către împărat, spunîndu-i multe din cuvintele Sfîntului Grigorie, cuvîntătorul de Dumnezeu, după cum avea obicei, şi din dumnezeieştile Scripturi. Retorii cei mai iscusiţi se minunau de dînsul, cum de ştie cuvintele Sfîntului Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, precum şi cealaltă scriptură. Dar fiindcă nu învăţase gramatica, nu aşeza cuvintele bine şi după meşteşugul gramaticii; atunci marele logofăt Caniclie a zis către cei ce erau de faţă: "Glasul este al lui Iacob, iar mîinile sînt ale lui Isav".

Auzind acestea cuviosul, a plecat îndată de acolo, numindu-i deşerţi de minte şi nebuni şi nu s-a mai dus la curtea împărătească. Iar la Sfîntul Atanasie, care era atunci patriarh, se ducea adeseori şi-i asculta cu bucurie dulcile lui cuvinte, numindu-l noul gură-de-aur. Iar patriarhul cunoscînd fapta lui cea bună, s-a sîrguit mult ca să-l pună în chinovia pe care o ridicase el în Constantinopol.

Cuviosul n-a voit să se ducă şi să se depărteze de biserica Născătoarei de Dumnezeu din Vlaherne, în ale cărei curţi el petrecea în foame, sete, priveghere şi în veghere de toată noaptea, cu rugăciuni, cu lacrimi şi cu suspinuri necontenite, nevoindu-se în toate nopţile; iar ziua se făcea nebun cel cu adevărat înţelept, ca vîntul plăcerii oamenilor să nu-i scuture roadele faptei bune.

După ce a zăbovit acolo vreme destulă, s-a dus la Tesalonic, ca să se închine marelui Dimitrie, izvorîtorul de mir; şi împlinindu-şi dorul său, de acolo s-a dus în Sfîntul Munte al Athonului, înconjurîndu-l şi închinîndu-se la sfintele mănăstiri; iar mai pe urmă s-a dus şi la Sfînta Lavră a Sfîntului Atanasie.

Aici, citind viaţa şi nevoinţele sfîntului acestuia, precum şi pe ale Sfîntului Petru Atonitul, s-a minunat de liniştirea lui Petru şi de viaţa cea chinovicească a lui Atanasie; deci, gîndindu-se la sîrguinţa pe care au avut-o amîndoi spre a păzi poruncile lui Dumnezeu, a dorit să petreacă în locul acela şi să urmeze nevoinţele amîndurora. Dar mai înainte de a începe viaţa aceasta, cugetătorul de Dumnezeu a întrebat pe sfinţii părinţi care pustniceau acolo ce petrecere să aibă mai întîi. Iar ei l-au sfătuit să se supună stareţului şi să se iscusească după cum se cuvine în isprăvile fericitei ascultări şi pe urmă, după ce va pune temelie bună pe piatra lui Hristos, adică pe dumnezeiasca smerenie, care este începutul şi rădăcina tuturor faptelor bune, atunci să se nevoiască şi singur în linişte.

Acestea dacă le-a auzit cuviosul, s-a supus egumenului şi s-a sălăşluit acolo împreună cu ceilalţi fraţi. Deci, mai întîi a început slujbele cele mai de jos şi mai proaste, după cum este obiceiul, apoi a fost rînduit să cînte în strana bisericii pentru slava lui Dumnezeu. Căci încă de cînd era tînăr el se învăţa Psaltirea, şi cîntînd cu pricepere, îşi înălţa mintea către Dumnezeu şi vărsa multe lacrimi de umilinţă.

Acelaşi lucru îl făcea şi cînd citea cuvintele sfinţilor, fiind cu totul uimit, minunîndu-se de nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu, Care ne-a dat un dar ca acesta, prin Sfîntul Duh, ca astfel să-L înţelegem, fiind noi încă cu trupul; apoi avea pururea inima aprinsă de focul dorului dumnezeiesc, care

locuia într-însul. Pentru aceasta, deşi era în mijlocul multora, era ca şi cum s-ar fi întîmplat în pustietate; aşa că niciodată nu se împiedica de la rugăciunea minţii, adică de a zice din inimă: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă" - rugăciune pe care o făcea neîncetat, mişcîndu-se totdeauna în inima sa, lucru care este rar, şi cu greu de aflat la alţii.

Dar fericitul a dobîndit din copilărie un dar ca acesta al rugăciunii, prin fapta lui cea bună şi prin evlavia ce o avea către Preasfînta Născătoare de Dumnezeu. Fiind el în ascultarea mînăstirii şi făcînd toate cele poruncite cu sîrguinţă, ducea o viaţă aspră, asemenea celei de mai înainte, cînd era în biserica din Vlaherne; şi nu avea nici chilie în lavră, nici vreun alt lucru din cîte sînt pentru odihna trupească, ci numai hrana cea de nevoie şi-o lua de la trapeză şi mînca cu înfrînare, numai cît să trăiască; iar şederea o avea în strănile din tinda bisericii, fiindcă se nevoia cu nedormirea de toată noaptea şi cu privegherea, după obiceiul său.

Precum Muntele Sinai a chemat pe Moise, Carmelul pe Ilie, iar pustia pe Ioan Botezătorul, tot într-acest chip şi pe Cuviosul Maxim l-a chemat Atonul, floarea munţilor, ca să înflorească drept într-însul, după cum zice psalmistul, ca un finic, şi să rodească rodurile Sfîntului Duh. Căci în Duminica Sfinţilor Părinţi, care este după dumnezeiasca Înălţare a lui Hristos, Dumnezeul nostru, i s-a arătat Născătoarea de Dumnezeu, avînd în braţe pe Domnul, şi i-a zis: "Urmează-mi, prea credinciosule Maxime, şi suie-te deasupra Athonului, să iei darul Sfîntului Duh, după cum doreşti". Văzînd el această dumnezeiască vedenie de două şi de trei ori, a lăsat Lavra cea mare şi după şapte zile s-a suit pe creştetul muntelui, în Sîmbăta Cincizecimii sau a Rusaliilor, şi a petrecut toată noaptea treaz, împreună cu alţi monahi, care s-au dus după dumnezeiasca Liturghie. Dumnezeiescul Maxim a rămas singur acolo trei zile şi trei nopţi, rugîndu-se necontenit Domnului şi Născătoarei de Dumnezeu, cu rugăciunea minţii. Dar cine poate povesti ispitele pe care le-a uneltit vrăjmaşul asupra sfîntului, ca să-l izgonească de acolo?

Astfel se arătau fulgere şi trăsnete, încît se clătina Muntele Atonului şi se desfăceau pietrele şi stîncile; însă toate acestea se făceau prin nălucirea diavolilor, în vremea nopţii, ca să-l înfricoşeze. Ba încă şi ziua se auzeau glasuri sălbatice şi tulburări mari, ca şi cum ar fi fost acolo aproape mulţime de oameni grozavi, care se suiau prin toate părţile muntelui spre vîrf şi se porneau asupra sfîntului cu praştii şi cu suliţe, ca să-l pogoare din vîrful muntelui; fiindcă nu sufereau blestemaţii să locuiască sfîntul acolo, dar toate acestea se arătau cu nălucire.

Însă dumnezeiescul Maxim avînd în sine darul Sfîntului Duh nu se temea nicidecum, nici se îngrijea de aceasta; ci se îndeletnicea şi se sîrguia numai în rugăciunea minţii, rugînd pe Domnul şi pe Născătoarea de Dumnezeu, ajutătoarea şi părtinitoarea lui, care i s-a arătat cu multă mărire ca o împărătească, înconjurată de mulţi boieri tineri, ţinînd în braţele sale pe Fiul ei şi Ziditorul a toate.

Şi cunoscînd-o sfîntul prin orbitoarea şi dumnezeiasca lumină, care strălucea şi lumina împrejur toate părţile acelea, apoi adeverindu-se deplin că nu era amăgire diavolească, ci vedenie dumnezeiască şi arătare adevărată a Născătoarei de Dumnezeu, i-a grăit cu bucurie, zicînd: "Bucură-te cea cu dar dăruită, Domnul este cu tine", şi altele ca acestea; după aceea, căzînd, s-a închinat Domnului şi Născătoarei de Dumnezeu, auzind acestea de la Preasfînta Născătoare: "Primeşte dar asupra diavolilor, cinstite pătimitorule, şi locuieşte în Muntele Atonului; căci aceasta este voia Fiului meu, ca să te sui la vîrful faptei bune şi să te faci dascăl şi povăţuitor al multora, ca să-i mîntuieşti".

După aceasta, i s-a dat şi pîine cerească, spre hrana şi întărirea firii, fiindcă era de atîtea zile flămînd şi nemîncat; şi îndată ce a luat pîinea şi a băgat-o în gura sa, l-a înconjurat de sus o lumină dumnezeiască şi a auzit laudă îngerească. Iar Născătoarea de Dumnezeu s-a suit în ceruri şi bună mireasmă a rămas în vîrful muntelui, încît sfîntul a rămas uimit, căci nu voia să se coboare de acolo şi să se lipsească de acea bună mireasmă şi de acea strălucire; cu toate acestea, după trei zile, s-a pogorît din porunca Născătoarei de Dumnezeu, şi s-a dus la biserica ei, ce se numeşte Panaghia, şi petrecînd acolo cîteva zile, s-a suit iarăşi în vîrf şi a sărutat locul acela în care stătuse cu slavă Născătoarea de Dumnezeu şi cerea iarăşi cu lacrimi dumnezeiasca ei arătare. Însă lumină nu a mai văzut, iar bună mireasmă a mirosit fără de saţiu, ca

şi mai înainte, şi s-a umplut de bucurie şi de veselie negrăită. Aceasta a urmat de trei ori, cînd s-a suit în vîrf, dar pe Născătoarea de Dumnezeu n-a mai văzut-o ca întîia oară.

De atunci s-a coborît la poalele muntelui, ca proorocul Ilie în Carmel, şi acolo aflînd un monah bătrîn, i-a spus ceea ce a văzut şi a auzit în vîrful muntelui. Bătrînul auzind acestea, a socotit că s-a rătăcit dumnezeiescul Maxim şi că toate acelea le-a văzut prin nălucire diavolească, numind rătăcit şi amăgit pe luminătorul şi povăţuitorul celor rătăciţi; şi de atunci toţi îl numeau rătăcit, şi întorcîndu-se de către dînsul, îl goneau, ca să nu se apropie de cineva. Dar acest nerătăcit luminător a primit cu mare bucurie a se numi rătăcit, iar nu sfînt; ba încă se prefăcea totdeauna că este rătăcit, şi cînd vorbea cu alţii se făcea că este nebun, ca să piardă părerea cea trufaşă şi să rodească smerita cugetare, care păzeşte în om darul Sfîntului Duh.

Pentru aceasta nu locuia într-un loc cu ceilalţi, ci ca un rătăcit se muta din loc în loc; şi oriunde se ducea, îşi făcea o colibă mică din iarbă şi din frunze, cît numai să încapă trupul lui cel mult pătimitor; după puţină vreme o ardea şi se ducea într-altă parte şi îşi făcea alta. Apoi, iubea atît de mult lipsa şi sărăcia, încît nu avea niciodată nici sapă, nici traistă, nici scaun, nici masă, nici oală, nici făină, nici untdelemn, nici vin, nici pîine, nici altceva din cele trebuitoare omului; ci aproape ca un om fără de trup îşi petrecea viaţa prin locuri pustii şi neumblate.

Şi numai o colibă mică îşi făcea, precum am zis, şi după ce petrecea puţină vreme într-însa, o ardea şi pleca de acolo; pentru aceasta se şi numea rătăcit şi "cavsocalivitis" (arzător de colibe), deşi mulţi nu cunoşteau dumnezeiescul dar care îl acoperea şi locuia într-însul şi nici nădejdea care îl înroura şi rugăciunea cea necontenită, care îl îndulcea.

Dar cine poate să spună foamea şi setea pe care le răbda, goliciunea, frigul, îngheţurile iernii, arşiţele verii, petrecînd fără acoperămînt de casă, fără a doua haină, desculţ, neavînd de la nimeni nici o cercetare, fără numai dacă era silit de nevoia firii, a merge vreodată la vreun frate ca să-şi mîngîie corpul cel mult chinuit cu puţină pîine şi sare şi cu puţin vin, dacă s-ar fi aflat. Ar putea să zică cineva că pentru dînsul a spus Hristos în Sfînta Sa Evanghelie: *Căutaţi la păsările cerului, că nici seamănă, nici seceră, nici adună în hambare, şi Tatăl vostru le hrăneşte pe ele.* Căci acest sfînt era ca o pasăre a cerului sau, mai bine zis, ca un fără de corp locuia în pustie. Şi, într-adevăr, de-a pururea acest pomenit Maxim, după cum zice Apostolul Pavel, şi-a răstignit trupul cu patimile şi cu poftele.

Cine să nu se minuneze de o petrecere îngerească ca aceasta? Cine să nu se înspăimînteze auzind nevoinţele lui mai presus de om; adică răbdarea lui cea mare, privegherea de toată noaptea, lacrimile cele de-a pururea curgătoare, necurmata rugăciune, metaniile cele multe, lovirea capului său de pămîntul pietros, liniştea, blîndeţea şi smerenia lui; pentru aceea şi locaş al Sfîntului Duh s-a făcut ca un alt Petru Atonitul şi ca alt Atanasie cel Mare, cărora se nevoia să le urmeze din toate puterile sale; sau, mai bine zis, pe începătorii monahilor, pe Pavel, zis Tebeul şi pe marele Antonie i-a rîvnit şi la înălţimile faptelor bune ale acelora a ajuns.

Pentru aceasta şi mintea lui, ca şi a acelora, vedea descoperirile tainelor dumnezeieşti. Dar acestea cînd s-au făcut cunoscute şi s-au arătat altora? Atunci, cînd el s-a făcut cunoscut că nu este rătăcit la minte şi cînd a petrecut împreună cu alţi sfinţi bătrîni şi mari sihaştri, care se minunau şi se cucereau de dumnezeiescul Maxim, pentru nevoinţele lui cele mari, pe care îl bănuiseră cum că ar fi rătăcit, după cum mai înainte s-a spus; iar cînd au petrecut împreună cu dînsul, au cunoscut dumnezeiescul dar, care locuia într-însul; şi de atunci nu-l mai numeau rătăcit şi înşelat, ci-i ziceau cinstitul Maxim şi luminătorul cel prea strălucit.

Într-acea vreme a venit la Sfîntul Munte şi Cuviosul părintele nostru Grigorie Sinaitul şi aşezîndu-se în schitul ce se numeşte Magula, s-a făcut dorit şi iubit tuturor părinţilor Sfîntului Munte, şi mai ales liniştitorilor, pentru că era dascăl minunat al liniştei şi al rugăciunii; şi a făcut cunoscut tuturor foarte bine meşteşugurile şi măiestriile diavolilor, lucru care este foarte rar şi anevoie de aflat.

Pentru aceasta, alergînd la dînsul toţi liniştitorii, se învăţau de la el tainele sfintei rugăciuni, precum şi care sînt semnele cele nerătăcitoare ale darului şi care ale înşelăciunii vrăjmaşului? Iar unii dintr-înşii i-au spus şi despre Cuviosul Maxim, povestindu-i petrecerea lui supraomenească şi nebunia lui cea prefăcută.

Auzind acestea dumnezeiescul Grigorie, s-a minunat şi a poftit să-l vadă şi să vorbească împreună cu el. Deci, a trimis cîţiva dintre ucenicii săi ca să cheme pe fericitul Maxim la dînsul. Ducîndu-se trimişii la coliba lui şi negăsindu-l acolo, l-au căutat în zadar prin împrejurimi, timp de două zile, fiindcă era vreme de iarnă şi el locuia prin peşterile din desişurile pustiei. Deci, ostenindu-se mult, au mers la chilia Sfîntului Mamant, ca să se odihnească puţin, şi a sosit acolo îndată şi Sfîntul Maxim cel căutat, care a hiretisit pe toţi cei ce se aflau acolo, numind pe fiecare după numele său; şi mai înainte a spus dorinţa Cuviosului Grigorie, cum că voieşte să plece din Sfîntul Munte şi să meargă la Paroria, cum şi multe de acestea. Iar fraţii cei trimişi i-au adus la cunoştinţă dorinţa stareţului lor şi el îndată a plecat împreună cu dînşii la Grigorie, cîntînd psalmul: *Ridicat-am ochii mei la munţi, de unde va veni ajutorul meu*, şi celelalte.

Cînd a ajuns la chilia lui Grigorie, dumnezeiescul Maxim a zis către cei trimişi: "Bătrînul acum se odihneşte, fiind foarte obosit de rugăciune; pentru aceasta liniştiţi-vă şi voi puţin, şi eu asemenea mă voi odihni, pînă voi vedea pe bătrînul". Şi aşa au intrat în pădure, rugîndu-se cu lacrimi şi cîntînd astfel: "Să se îndrepteze Doamne paşii mei înaintea Ta şi să nu mă stăpînească toată fărădelegea".

Săvîrşind tot psalmul, a fost chemat de dumnezeiescul Grigorie şi îndată a mers. După ce au vorbit acolo cu toţii despre diferite lucruri, Grigorie a scos pe ceilalţi afară şi a oprit la sine pe purtătorul de Dumnezeu Maxim, vrînd să se înştiinţeze de la dînsul chiar, de toate cele auzite de la alţii.

Deci, fiind întrebat Cuviosul Maxim de dumnezeiescul Grigorie, despre petrecerea şi lucrarea cea duhovnicească, Sfîntul Maxim a răspuns: "Iartă-mă, că eu sînt omul rătăcit şi înşelat". Iar bătrînul a zis: "Lasă acum acestea, şi spune-mi pentru Domnul fapta ta cea bună, ca să mă luminez, iar de nu, măcar să vorbim împreună despre fapta cea bună şi să ne folosim unul altuia, căci eu nu voi arăta cele grăite de tine la ceilalţi, care împiedică pe aproapele cu cuvintele cele rele şi neiscusite, căci eu iubesc pe aproapele ca pe mine însumi. Deci, spune-mi mă rog pentru Domnul, fapta ta cea bună".

Atunci dumnezeiescul Maxim i-a arătat cîte a făcut şi cîte a pătimit din tinereţele lui, adică dumnezeiasca rîvnă, care o avea pentru Dumnezeu, fugirea de lume, supunerea lui, nebunia cea prefăcută, nevoinţele cele sihăstreşti, înfricoşata vedere a Născătoarei de Dumnezeu, lumina care l-a înconjurat atunci cînd era în creştetul Atonului, şi care şi alte dăţi l-a înconjurat, cum şi ispitele diavolilor.

Iar dumnezeiescul Grigorie, întrerupînd pe cuviosul din cuvîntarea lui, i-a zis: "Spune-mi, te rog, rugăciunea minţii, prea cinstite părinte". Cuviosul zîmbind puţin, i-a zis lui: Nu voi ascunde de tine, părintele meu, minunea Născătoarei de Dumnezeu, care a făcut-o cu mine. Eu din tinereţele mele aveam multă credinţă către Doamna mea de Dumnezeu Născătoare, şi o rugam cu lacrimi să-mi dea darul rugăciunii din inimă, şi într-una din zile, mergînd la biserica ei, după cum aveam obiceiul, am rugat-o iarăşi cu nemăsurată fierbinţeală a inimii mele; şi cînd sărutam cu dragoste sfînta ei icoană, îndată am simţit în inimă o fierbinţeală ce mi-a venit de la sfînta ei icoană, care nu mă ardea, ci mă răcea şi mă îndulcea, pricinuind sufletului meu mare umilinţă.

De atunci, părinte, a început mintea mea să zică neîncetat rugăciuni şi inima se veselea cu pomenirea lui Iisus şi a Sfintei de Dumnezeu Născătoare, făcînd totdeauna pomenirea lor; din acea vreme niciodată n-a lipsit rugăciunea aceasta din inima mea: "Iartă-mă, părintele meu". Iar dumnezeiescul Grigorie a zis către dînsul: "Spune-mi sfinte, ţi-a urmat vreodată după rugăciunea aceasta: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă", vreo arătare dumnezeiască sau vreun alt rod al Sfîntului Duh?" Sfîntul Maxim a zis către dînsul: "O! părinte, pentru acestea mă duceam prin locurile pustii şi doream linişte totdeauna, pentru ca să dobîndesc mai mult darul rugăciunii prin dragoste covîrşitoare către Dumnezeu şi pentru înălţarea minţii către Domnul".

Iar Sfîntul Grigorie a zis către dînsul: "Rogu-te, părinte, să-mi spui, ai toate acestea pe care mi le-ai spus?" Atunci dumnezeiescul Maxim a zîmbit şi a zis către dînsul: "Dă-mi să mănînc şi nu mai cerceta nevrednicia mea". Iar Sfîntul Grigorie a zis către dînsul: "O! de aş avea şi eu nevrednicia ta, sfinte; însă te rog să-mi spui, cînd se înşală mintea ta, ce vede cu ochii cei gînditori? Şi atunci poate mintea împreună cu inima să grăiască rugăciune?"

Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns: "Ba nu poate, căci cînd vine darul Sfîntului Duh în om, atunci încetează rugăciunea, fiindcă se stăpîneşte mintea cu totul de darul Sfîntul Duh şi nu mai poate să lucreze cu puterile ei, ci rămîne nelucrătoare şi se supune numai Sfîntului Duh; căci, unde voieşte sfîntul o duce, ori în aerul nematerialnic al dumnezeieştii lumini, ori într-o altă vedenie oarecare nepovestită, ori cum se întîmplă de mai multe ori, întru vorbirea dumnezeiască; şi în scurt, precum voieşte Domnul cel Sfînt, aşa mîngîie pe robii Săi, şi după cum se cuvine fiecăruia, aşa îi dă şi drumul lui.

Ceea ce spun, poate să vadă cineva la proorocii şi apostolii care s-au învrednicit a avea atîtea vedenii, măcar că oamenii îi batjocoreau şi îi credeau rătăciţi, beţi şi ieşiţi din minte. Astfel proorocul Isaia a văzut pe Domnul pe scaun înălţat şi pe Serafimi stînd împrejurul Lui. Iar întîiul Mucenic Ştefan a văzut cerurile deschise şi pe Iisus stînd de-a dreapta Tatălui şi alţii au văzut altele.

Într-acest chip şi acum robii lui Hristos se învrednicesc a avea vedenii de multe feluri, pe care unii nu le cred şi nici nu le primesc în nici un chip că sînt adevărate şi socotesc că sînt nişte rătăciri, iar pe cei care le văd îi cred că sînt rătăciţi. Dar mă minunez foarte mult de aceasta, cum oamenii aceia s-au întunecat şi au orbit şi ca nişte orbi cu sufletul nu cred ce a făgăduit nemincinosul Dumnezeu prin gura proorocului Ioil, acolo unde zice: "Voi vărsa darul Duhului meu peste tot credinciosul şi peste robii şi roabele mele". Acest dar l-a dat Domnul nostru şi-l dă şi acum, şi-l va da pînă la sfîrşitul veacului tuturor credincioşilor robilor Săi, după făgăduirea Sa.

Deci, cînd darul acesta al Sfîntului Duh ar veni în cineva, nu-i arată cele obişnuite, nici cele simţite ale lumii acesteia, ci îi arată ceea ce n-a văzut niciodată, nici le-a zărit; şi atunci mintea omului aceluia învaţă de la Sfîntul Duh taine înalte şi scumpe, pe care după cum zice dumnezeiescul Apostol Pavel, ochiul trupesc al omului nu poate să le vadă, nici mintea nu poate să le înţeleagă de la sine vreodată.

Pentru ca să înţelegi cum le vede mintea noastră, ia aminte la ceea ce voiesc să zic. Ceara cînd este departe de foc, este tare şi se prinde de mîna omenească, iar după ce o pui în foc se topeşte şi acolo se aprinde şi toată se face lumină - dar nu este chip să nu se topească în foc şi să nu se facă ca apa -, aşa şi mintea omului, cînd este singură, neunită cu Dumnezeu, înţelege acelea cîte sînt ale puterii ei; iar cînd se va apropia de focul dumnezeirii şi de Duhul cel Sfînt, atunci se stăpîneşte cu totul de acea dumnezeiască lumină, făcîndu-se toată lumină, şi acolo în Sfîntul Duh se aprinde şi se topeşte de dumnezeieştile vederi, şi nu este chip acolo în focul dumnezeirii să gîndească cele trupeşti şi cele ce ar voi.

Atunci dumnezeiescul Grigorie a zis către dînsul: "Mai sînt şi alte asemenea, părintele meu, care sînt ale rătăcirii şi ale înşelării". Iar marele Maxim i-a răspuns, zicînd: "Altele sînt semnele înşelării şi altele ale darului; căci duhul cel rău al înşelăciunii, cînd se apropie de om, îi tulbură mintea şi îl sălbăticeşte, îi face inima aspră şi o întunecă, îi pricinuieşte temere, frică şi trufie, îi slăbănogeşte ochii, îi tulbură creierii, îi înfiorează tot trupul, îi arată cu nălucire în ochii lui lumină nu strălucită şi curată, ci roşie, şi îi face mintea uimită şi diavolească, şi-l îndeamnă să zică cu gura lui cuvinte necuvioase şi hulitoare. Şi acela care vede însuşi duhul înşelăciunii de mai multe ori, se iuţeşte şi este plin de mînie, şi smerenia nu o ştie cu totul desăvîrşit, nici plînsul cel adevărat şi lacrimile, ci totdeauna se făleşte cu isprăvile lui şi, fără sfială şi frică de Dumnezeu, se află în patimi şi îşi iese cu totul din minţi, ajungînd la pierzare desă-vîrşită, din care înşelăciune să ne izbăvească Domnul pentru rugăciunile tale.

Iar semnele darului sînt acestea: cînd se apropie de om darul Sfîntului Duh, îi adună mintea, îl face să fie luător aminte şi smerit, îi aduce înainte pomenirea morţii, a păcatelor, a judecăţii ce va să fie şi a muncii veşnice, şi face sufletul lui lesne umilitor, a plînge şi a se tîngui, îi face şi ochii lui blînzi şi plini de lacrimi şi cu cît se apropie de om, îl îmblînzeşte în sufletul lui şi-l mîngîie prin sfintele patimi ale

Domnului nostru Iisus Hristos, şi prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuind în mintea lui astfel de vedenii înalte şi adevărate; întîi, despre puterea necuprinsă de minte a lui Dumnezeu, cum adică cu un cuvînt a adus toate făpturile dintru nefiinţă în fiinţă.

Al doilea, despre puterea Lui cea nemărginită, care ţine, ocîrmuieşte toate şi are purtare de grijă pentru toate. Al treilea, necuprinderea şi neînţelegerea Preasfintei Treimi, şi despre noianul cel neurmat şi neajuns al dumnezeieştii Fiinţe şi celelalte. Iar atunci cînd se înalţă mintea omului la acea dumnezeiască lumină, inima lui se face blîndă şi izvorăşte roadele Sfîntului Duh: bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, milostivirea, dragostea, smerenia şi celelalte, primind sufletul lui o bucurie nepovestită".

Acestea după ce le-a auzit Sfîntul Grigorie, a rămas uimit şi se minuna de cele ce grăia dumnezeiescul Maxim; de aceea nu-l mai numea om, ci înger pămîntesc. Apoi l-a rugat mult, zicîndu-i: "Încetează, te rog, de a-ţi mai arde coliba ta şi odihneşte-te într-un loc, ca să faci mai mult rod, folosind şi pe mulţi alţii, ca un preaiscusit în fapta bună; căci iată, te-a ajuns bătrîneţea, iar moartea vine de multe ori fără de vreme.

Pentru aceasta, împărţeşte talentul, adică darul pe care l-ai luat şi dumnezeiasca sămînţă a învăţăturii tale dă-o poporului lui Dumnezeu, prin şederea ta la un loc, mai înainte pînă nu te va ajunge sfîrşitul vieţii, ca să iei în ceruri plată mai multă, pentru folosul altora. Căci Domnul, dînd apostolilor darul Preasfîntului Duh, nu i-a trimis să-şi petreacă viaţa lor în munţi, ci la oameni, ca să se împărtăşească şi ei din darul acelora şi cei păcătoşi să se facă sfinţi, prin sfinţenia acelora.

Pentru aceasta a zis către dînşii: "Astfel să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, şi nu înaintea pietrelor". Deci, strălucească şi lumina ta înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile tale cele bune şi să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri. Lasă acum prefacerea ta că eşti nebun, căci se pricinuieşte sminteală celor ce nu ştiu isprăvile tale cele bune. Deci, ascultă sfătuirea mea, şi fă precum îţi zic, ca un prea bun prieten şi frate al tău. Căci "frate pe frate ajutîndu-se, sînt ca o cetate îngrădită şi întărită", zice dumnezeiasca Scriptură.

Aceste sfaturi ale dumnezeiescului Grigorie învăţîndu-le şi ceilalţi bătrîni, asemenea şi ei l-au sfătuit şi l-au înduplecat să şadă într-un loc. Deci, dumnezeiescul Maxim, aflînd o peşteră care este aproape de a lui Isaia, ca de trei mile, a făcut acolo o îngrăditură lată de un stînjen şi lungă de unul, fără pietre, fără lemne, fără scînduri şi fără piroane, ci numai cu ramuri şi cu buruieni, după obiceiul lui; şi i se părea că a făcut chilie. Acolo s-a aşezat şi de aici înainte n-a mai ars-o, ci a petrecut toată viaţa sa cu obişnuita lui nevoinţă şi sărăcie, neavînd nici măcar un ac sau cît de puţină pîine, păstrîndu-şi tot aceeaşi sihăstrie mai presus de om, ca un fără de trup.

După aceea şi-a săpat mormîntul aproape de chilia sa, şi în toate zilele mergînd acolo, în vremea Utreniei, plîngea singur şi cînta imnurile jalnice ce se cîntă la morţi, după asemănarea aceasta: "Cela ce ai împodobit cerul cu stelele, ca un Dumnezeu", pe care imnuri singur le-a alcătuit.

Deci, şezînd în chilia sa, se nevoia cu aceeaşi nevoinţă mai presus de om. Iar diavolii adunîndu-se, făceau război cu sfîntul în fiecare zi şi se sîrguiau să-l izgonească din locul acela; dar în deşert se osteneau blestemaţii, căci erau goniţi de rugăciunea cuviosului cea fierbinte şi ca un fum se risipeau. Apoi o putere dumnezeiască cu totul nebiruită îl acoperea de aici înainte; putere care se arată în chip de foc celor vrednici de o vedere ca aceasta, şi arde de tot pe vrăjmaşii lui.

De aceea, el vindeca pe mulţi numai cu cuvîntul său, şi pe diavoli îi izgonea din oameni, precum am cunoscut acest lucru prea adevărat; după aceea, trimitea pe oameni în pace să meargă la locurile lor, poruncindu-le să se depărteze de vorbirea de rău, de nedreptate, de jurămîntul strîmb, de beţie, de desfrînare, să postească de carne, să dea milostenie după putere, şi să se cureţe de tot păcatul prin pocăinţă; şi într-acest chip să se împărtăşească cu Preacuratele Taine la praznicele cele mari şi vestite, ca să fie totdeauna sănătoşi.

Încă şi pe un monah, anume Mercurie, l-a îndemnat odată cuviosul ca să izgonească pe dracul dintr-un îndrăcit; şi acolo, înaintea cuviosului, a certat Mercurie pe duhul cel rău şi viclean, cu numele lui Iisus Hristos, şi cu preaslăvire a tămăduit pe cel îndrăcit. Iar pe un ucenic al unui stareţ, care era supărat rău de un diavol, întîlnindu-l în cale cuviosul, i-a poruncit să păzească ascultarea desăvîrşită către bătrînul său, să se depărteze de brînză, de vin şi de necurăţie şi se va tămădui în numele lui Iisus Hristos. Şi, o! minune, mergînd după cuvîntul acesta, s-a tămăduit.

Într-una din zile au mers la cuviosul nişte monahi din lavră pentru sfat, iar împreună cu dînşii a mers şi un mirean; cum a văzut cuviosul pe mirean, l-a izgonit de departe, zicîndu-i că este achindinean (Achindin era un eretic) şi necredincios, cu toate că nu-l ştia nimeni altul că este astfel, pînă în ceasul acela. Iar sfîntul se împotrivea lui Achindin şi-l numea cacochindinos (adică primejdios), şi îndrăcit, părtaş la tot eresul şi slujitor al lui Antihrist; pentru aceasta pe nişte eretici ca aceştia îi izgonea şi-i anatematiza cuviosul pe faţă.

Alţi monahi iarăşi au mers la cuviosul şi, cum i-a văzut de departe, a strigat cu glas mare: "Alungaţi înapoi pe masalianul, zicîndu-i pe nume, şi apoi să veniţi la mine". Acest lucru auzind acei monahi, s-au cutremurat şi izgonind din tovărăşia lor pe rău credinciosul acela masalian, au mers la sfîntul.

Un monah voia să călătorească la Constantinopol cu un caiac al Tesalonicului, pentru o trebuinţă; iar cuviosul nu l-a lăsat, spunîndu-i mai înainte primejdia. Dar după trei zile de la pornire, s-a scufundat în mare caiacul acela cu toţi oamenii. Alt caiac a venit în limanul Lavrei, şi oamenii acelui caiac au mers la cuviosul, avînd cu ei şi un om îndrăcit, care avea pe diavolul nesăturării, căci mînca cît mănîncă cinci oameni şi tot nu se sătura.

Pe acesta aruncîndu-l la picioarele cuviosului, l-au rugat ca să-l izbăvească de acest duh; atunci sfîntul luînd o bucată de pîine uscată, a dat-o celui ce pătimea, zicîndu-i: "În numele Domnului nostru Iisus Hristos numai atît să mănînci, că te vei sătura, şi să fii în pace". De atunci înainte s-a izbăvit acel om de diavolul nesaţiului, şi nu mînca mai mult decît măsura dată de sfînt. Pentru aceasta, lepădîndu-se de lume şi de cele din lume, s-a făcut monah şi s-a sălăşluit aproape de sfîntul; apoi, povăţuindu-se de dînsul, a sporit cu darul lui Dumnezeu în fapta cea bună şi s-a făcut un monah preaiscusit.

Un monah, anume Varlaam, ucenic al unui bătrîn oarecare, a fost ocărît de cuviosul pentru neascultarea ce o arăta către bătrînul său, şi i-a zis: "Pentru aceste greşeli ale tale, vei avea un rău sfîrşit şi ai să mori îngheţat de frig". Lucru care s-a şi întîmplat; căci s-au împlinit cele zise mai înainte de cuviosul. Unui alt monah, cu numele Atanasie i-a spus cuviosul mai înainte că va fi omorît de ismailiteni; şi s-a întîmplat şi această proorocire a cuviosului. Atît era de bogat fericitul prin darul Sfîntului Duh, încît şi cele ce erau departe le vedea, ca şi cum ar fi fost aproape şi cele ce aveau să fie, le cunoştea mai înainte şi le spunea, ca şi cum ar fi fost de faţă.

Apoi chiar şi venirea împăraţilor a cunoscut-o mai înainte, şi a zis: "Împăraţii grecilor voiesc să vie la mine ca să audă proorocie şi să ia mai înainte înştiinţare de cele ce vor să fie, iar nu ca să se folosească". După puţin timp au venit la dînsul Ioan VI Cantacuzino (1347-1354) şi Ioan V Paleologul (1341-1391), care atunci împărăţeau împreună, cărora le-a proorocit cuviosul toate cîte avea să li se întîmple, povăţuindu-i să îndure toate neplăcerile ce au să vie asupra lor.

Apoi le-a dat învăţătură şi i-a îndemnat la fapte folositoare de suflet şi potrivite împăraţilor, pe care nu le arătăm aici, pentru scur-tarea istoriei. Iar cînd au plecat de acolo împăraţii, fiind petrecuţi de sfîntul, a zis către Cantacuzino: "Iată egumenul mînăstirii!"

Iar către Ioan Paleologul a zis: "Stăpîneşte, nestăpînitule, şi nu te înşela; căci împărăţia ta va fi mică şi slabă şi-ţi va aduce multe tulburări". După aceasta le-a zis: "Bucuraţi-vă şi mergeţi în pace". Trecînd puţină vreme, a trimis în Constantinopol lui Ioan Cantacuzino o bucată de pîine uscată, o ceapă şi un usturoi.

Prin aceasta i-a vestit de mai înainte, că se va face monah şi va mînca astfel de hrană; ceea ce s-a şi întîmplat, căci după puţin timp, fiind silit de Ioan Paleologul, s-a făcut monah, fără voia sa, şi atunci cînd mînca pîine şi ceapă, şi-a adus aminte de proorocia Cuviosului şi se minuna. Asemenea şi Ioan Paleologul, aducîndu-şi aminte de proorociile cuviosului, după ce s-au împlinit toate cele proorocite, s-a minunat, lăudîndu-l foarte mult.

Preasfinţitul patriarh Calist, mergînd în Serbia cu tot clerul său, pentru unirea şi pacea Bisericii, şi trecînd prin Sfîntul Munte al Atonului, a mers la locul Sfîntului Maxim, ca să-l vadă; iar cuviosul a ieşit întru întîmpinarea lui şi a luat binecuvîntare de la dînsul; iar după sărutare a zis în glumă către cei ce erau de faţă: "Bătrînul acesta a pierdut pe baba sa" şi altele; şi după ce au vorbit mult timp împreună, l-a petrecut cîntînd: "Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului".

Prin aceasta le vestea moartea şi îngroparea lor acolo, lucru care s-a şi întîmplat; căci mergînd patriarhul cu clerul său în Serbia, după un scurt timp, au murit cu toţii acolo, fiind otrăviţi, după cum spun cei mai mulţi, iar după cum scriu bizantinii, din pricina văzduhului, şi s-au îngropat acolo, în biserica serbilor. Deci, s-a împlinit proorocia cuviosului, care a făcut-o pentru împăraţi şi pentru patriarh.

Un sihastru cu numele Metodie, mergînd într-o zi la cuviosul, a văzut o lumină dumnezeiască strălucind împrejurul lui şi n-a îndrăznit a se apropia de dînsul, pînă cînd i-a poruncit cuviosul.

Se mai povesteşte de mulţi un lucru minunat despre cuviosul, cum că primea pîine cerească. Odată, în vreme de iarnă, a mers bolnicerul lavrei, anume Grigorie, spre cetatea lui, împreună cu alt frate şi, de multă zăpadă ce căzuse, era acoperit locul şi urme de om nu se vedeau nicăieri; dar, făcînd drum cu multă osteneală, au mers la locul cuviosului, avînd cu ei pîine, vin şi altele trebuitoare pentru mîngîiere.

Intrînd în coliba lui, au văzut pîine caldă şi curată, din care ieşea miros atît de plăcut, încît a umplut coliba lui de bună mireasmă; iar ei, cercetînd să vadă dacă se află în colibă vreun semn de foc, şi neaflînd, au rămas uimiţi, minunîndu-se de acea pîine cerească. Deci, căzînd la picioarele sfîntului, cereau să le dea şi lor o bucată din acea pîine.

Milostivindu-se cuviosul, a tăiat jumătate din pîine şi le-a dat, zicînd căre dînşii: "Mîncaţi şi luaţi aminte să nu spuneţi cuiva din cele ce aţi văzut, cît voi trăi eu". Încă şi apă de băut a dat prietenilor săi, după cum martor îmi este Dumnezeu, că mai pe urmă, după adormirea cuviosului, ne-au spus nouă unii din cei ce s-au împărtăşit din această băutură cerească. Iar alţi fraţi ne-au spus cum că apa mării, cu rugăciune o făcea dulce şi o bea.

Altă dată, în vremea culesului de vii, au mers la dînsul doi monahi, şi după ce au băut puţin, cuviosul a luat o bucată de pîine şi le-a dat, zicînd: "Duceţi-vă mai degrabă la mînăstirea lui Dorotei, ca să nu vă primejduiţi pe cale de furtună"; iar ei se minunau că le-a zis că are să fie furtună, pentru că aerul şi timpul erau liniştite, şi nori nu se vedeau nicidecum. Cu toate acestea, mai înainte ca ei să ajungă la mînăstirea lui Dorotei, cerul s-a schimbat într-un chip înfricoşat şi s-a stîrnit un vînt, urmat de o mulţime de fulgere şi trăsnete şi a căzut atîta grindină şi ploaie tulburătoare, încît a încetat desăvîrşit culesul, iar viile cele neculese le-a prăpădit şi le-a făcut ca şi pe cele culese; acestea văzîndu-le acei doi monahi, au strigat; "Doamne, miluieşte". Şi propovăduiau pretutindeni proorocia cuviosului.

Altă dată a venit la cuviosul un învăţat din Constantinopol şi, îndată ce l-a văzut cuviosul i-a cunoscut gîndurile cele rele pe care le hrănea acel om şi a început să-l certe, zicînd: "Unde ai văzut tu nevoinţele şi luptele sfinţilor, cum şi darurile pe care le dă lor Dumnezeu? Încît huleşti asupra lor, zicînd că sfinţii au avut puţine nevoinţe, iar cei ce scriu viaţa lor le fac laude şi le adaugă fapte neadevărate, pe care nu le-au făcut. Apoi şi darul minunilor pe care l-au luat îl socoteşti că este mincinos. Încetează cu nişte gînduri ca acestea sataniceşti, ca să nu întărîţi pe Dumnezeu, să trimită un trăsnet asupra ta şi să te ardă de tot. Pentru că sfinţii s-au afierosit cu totul lui Dumnezeu, încît toate faptele lor le-au făcut pentru Dumnezeu şi spre plăcerea Lui. Şi cine poate scrie cu dinadinsul toată viaţa fiecărui sfînt, precum a fost? Sau cine o ştie cu amănuntul? Ci numai puţine din cele multe se scriu, ca să fie spre mărturia sfîntului.

Asemenea socotesc unii, că şi darul Sfîntului Duh, care s-a dat sfinţilor, nu este numai atît cît se vede, ci este bogat, neajuns şi neînţeles, încît covîrşeşte toată mintea. Numai dacă vrei să fii cu adevărat înţelept, lasă nebuna cuvîntare a elinilor şi îndeletniceşte-te, precum zice David, ca să cunoşti pe Dumnezeu şi, prin cunoştinţă şi prin liniştea cea duhovnicească, să te împrieteneşti cu Dumnezeu, pe cît vei putea; şi atunci vei cunoaşte darul Sfîntului Duh, cum şi minunile cele dumnezeieşti şi neînţelese ale lui Dumnezeu. Şi astfel te vei minuna şi te vei umili, după ce vei cunoaşte în ce întuneric erai mai înainte, căci fără de lumină nu se cunoaşte întunericul. Deci, vino la lumina liniştii şi rugăciunii şi vei fugi singur de întuneric; apoi atunci vei vedea şi vei cunoaşte darul şi puterea sfinţilor şi vei dori să-l dobîndeşti şi tu".

Acestea auzindu-le cărturarul, s-a înfricoşat şi s-a cutremurat; căci i-a spus gîndurile cele ascunse ale lui şi, folosindu-se foarte mult de cuvintele cuviosului, şi-a îndreptat gîndirea cea hulitoare pe care o avea, şi de aici înainte îndrepta şi pe alţii cu prea înţeleapta învăţătură a sfîntului.

"Şi eu însumi, zice scriitorul vieţii acestuia, martor îmi este Dumnezeu, nu voi ascunde ceea ce am văzut la cuviosul, fiindcă m-am făcut şi eu cunoscut cu dînsul şi am avut împreună petrecere cu el.

Într-o zi am pornit de la Sfînta Mînăstire a Vatopedului, împreună cu alt frate, şi am mers la coliba lui, dar neaflîndu-l acolo, mă mîhneam şi căutam împrejur, ca să văd pe cel dorit; apoi suindu-mă puţin dinapoia colibei lui şi căutînd spre drumul lui Isaia, iată că l-am văzut pe el departe de noi, ca de două mile, şi toată calea aceasta este cu greu de umblat, fiind un loc pietros şi drum întocmit nu avea.

Dar, o! minune, am văzut pe sfîntul că s-a înălţat de la pămînt sus în cer şi, ca un vultur înaripat, zbura pe deasupra pădurii celei dese şi a pietrelor celor mari şi venea spre mine. Deci, văzîndu-l zburînd într-acest fel, m-am cutremurat şi am strigat: "Mare eşti, Doamne!" Iar de frică m-am tras puţin înapoi, şi într-o clipeală de ochi a sosit şi sfîntul acolo, unde stăteam eu. Dar ce cînta eu nu am înţeles, însă mă minunam. Am căzut deci la picioarele lui şi l-am primit. Iar el m-a întrebat de cînd am venit în locul acesta? Apoi, apucîndu-mă de mînă, m-a dus în coliba lui; şi după aceea m-a învăţat şi m-a sfătuit mult, zicîndu-mi: "Caută să nu spui cuiva ceea ce ai văzut, atît cît voi fi în această viaţă.

Să ştii că ai să fii egumen al mînăstirii şi ai să pătimeşti multe. Însă rabdă, urmînd lui Hristos, Care a fost spînzurat pe lemn; căci El îţi va fi ajutător întru ispitele care vor fi spre mărturia pătimirii tale". Şi toate acestea mi s-au împlinit, după proorocia sfîntului".

Însă şi aceasta pe care am văzut-o eu însumi, nu voi s-o tac: Un monah, cu numele Iacob, l-a rugat pe sfîntul ca să-i facă carte de milostenie, prin care să-şi scoată din robie pe fratele său. Tăcînd puţin cuviosul, i-a zis cu asprime: "Du-te de scoate cei şaizeci de galbeni, pe care îi ai ascunşi în zidul turnului, şi-i dă spre răscumpărarea fratelui tău. Apoi, nu fi lacom şi mincinos şi să nu te mai robeşti iarăşi cu această patimă". Iar Iacob, auzind aceasta, a mărturisit adevărul şi cerînd iertăciune de la cuviosul pentru îndrăzneala lui, a dobîndit-o pe aceasta.

Altă dată un mirean a venit la cuviosul şi-l ruga cu plîngere: "Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mi, căci un preot m-a blestemat şi a murit, iar acum nu ştiu ce să fac, eu ticălosul". Sfîntul milostivindu-se de dînsul, i-a zis: "Mergi la mitropolitul Veriei, care stăpînea ca un arhiereu pe preotul acela ce a murit, şi să te ierte după legile creştineşti".

Acest lucru s-a şi făcut, căci a dobîndit de la dînsul iertare. Şi în acelaşi ceas a zis unui monah: "Du-te şi tu către preotul Ioan, ca să te ierte, mai înainte pînă nu moare, căci te-a blestemat cînd l-ai ocărît şi l-ai lovit cu un ciomag". Iar monahul, minunîndu-se că i-a spus greşeala lui, s-a dus împreună cu mireanul în Veria şi a luat iertare.

Odată arhiereul Traianopolei a plecat cu diaconul său ca să meargă la cuviosul, vrînd să-l ispitească de are cu adevărat mai înainte vedere; pe drum a luat rasa diaconului său şi s-a îmbrăcat cu dînsa. Şi astfel arhiereul a mers la dînsul, ca un diacon, apoi a zis către sfîntul: "Binecuvintează, părinte; arhiereul este

afară şi de voieşti, porunceşte să vină înăuntru". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Tu eşti arhiereul, şi tu să mă binecuvîntezi; deci, nu te mai preface, căci eu eram acolo deasupra locului în care aţi făcut înţelegerea". Si aceasta zicînd, a făcut metanie şi l-a binecuvîntat arhiereul, apoi l-a sărutat, şi foarte mult s-a minunat.

Sfîntul zicea încă şi aceasta despre cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul Nifon Athonitul, căci deasupra colibei lui era o peşteră mică, şi într-o zi a intrat în peşteră şi a dormit, iar după ce s-a sculat din somn a şezut şi a văzut dinaintea peşterii o femeie împodobită; dar cunoscînd vicleana lucrare a diavolului, a făcut de trei ori semnul cinstitei Cruci, şi îndată s-a făcut nevăzută.

Apoi spunea şi despre sine, că într-o zi de luni a venit un monah pe care nu l-am văzut niciodată şi a şezut înaintea colibei mele şi era cu totul slab de multa înfrînare, iar marţi dimineaţa, a venit la mine şi am vorbit împreună; dar neavînd pîine sau altceva, ca să mîncăm amîndoi, am ieşit şi am şezut mai sus de coliba mea pînă joi dimineaţă, şi iarăşi a venit la mine şi am vorbit împreună, apoi iarăşi a ieşit şi a stat în locul cel dintîi pînă sîmbătă dimineaţă. Atunci am ieşit şi eu pentru puţină odihnă trupească, şi de atunci nu l-am mai văzut".

Deci, după ce a petrecut cuviosul părintele nostru Maxim 14 ani în peştera aceea, mai înainte zisă, unde îşi avea coliba sa, aproape de Panaghia, a ieşit de acolo şi a venit aproape de Sfînta Lavră, numai ca să audă duhovniceştile organe, adică clopotele, şi acolo şi-a făcut o colibă mică, şi într-însa a şezut pînă la sfîrşitul vieţii sale.

Sînt şi alte multe povestiri despre dumnezeiescul Maxim, adică mai înainte - vederi şi faceri de minuni mari în învăţături de Dumnezeu înţelepţite, prin care povăţuia pe mireni, pe monahi şi pe fiecare om de orice stare; cu toate acestea este cu neputinţă ca să le scriem pe toate, fiind o mulţime.

Iar acestea pe care le-am scris, sînt asemenea ca şi cum am fi umplut un pahar cu apă din mare, pe lîngă noianul mării, dar şi aceste puţine sînt destule ca să cunoască creştinii cum că nu numai în vremea aceea de demult preamărea Dumnezeu pe sfinţii Săi; ci şi acum şi în toată vremea pe toţi care Îl slăvesc pe El prin locurile cele bune îi preamăreşte cu semne şi minuni, care sînt ca nişte arvune ale slavei cea de-a pururea vecuitoare, pe care au s-o dobîndească întru Împărăţia cerurilor. De aceea, trecînd pe cele mai multe, venim acum către preasfinţitul sfîrşit al sfîntului, ca să sfîrşim şi povestirea cea despre dînsul.

Un oarecare monah, care se numea Nicodim, a mers la cuviosul pentru folosul sufletesc; iar sfîntul a zis către dînsul: "Frate Nicodime, eu acum degrabă o să mor". Deci, după aceea i-a arătat şi ziua adormirii sale, iar pe aceia care aveau să se afle la îngroparea lui, i-a spus mai înainte pe nume. Şi, cînd a sosit ziua aceea, pe care mai înainte i-a spus-o, Cuviosul Maxim a adormit, fiind de 95 de ani, în a 13-a zi a lunii ianuarie, şi a fost îngropat în mormîntul pe care el însuşi şi l-a săpat, aproape de coliba lui.

Îngroparea lui s-a făcut chiar de aceia pe care el însuşi mai înainte i-a spus, că adică nu se va face întru arătare şi cu mulţime de popor. A dat poruncă îngropătorilor să nu mute într-alt loc moaştele lui, nici să ia cineva o părticică dintr-însele, ci să le lase întregi şi ascunse în mormînt, ca să nu se slăvească de oameni.

Iar după ce s-au înştiinţat despre adormirea cuviosului toţi părinţii Sfîntului Munte foarte mult s-au mîhnit şi plîngeau că s-au lipsit de un dascăl ca acesta de Dumnezeu înţelepţit şi de un luminător prea strălucit ca acesta, propovăduindu-i totdeauna pretutindeni vitejiile lui cele duhovniceşti şi dumnezeieştile lui daruri; făcînd în fiecare an pomenirea sfîntului cu cinste şi cu e-vlavie, precum se cuvine sfinţilor.

Şi aşa au slăvit şi slăvesc pe pămînt oamenii pe Cuviosul Maxim cu cinste, iar sus în ceruri este slăvit de îngeri, care primind preacuratul şi sfîntul lui suflet, l-au aşezat în corturile sfinţilor şi l-au preamărit cu negrăita şi neînţeleasa lumină a dumnezeirii; iar acum stă înaintea lui Hristos, pe Care din tinereţele lui L-a dorit şi se bucură împreună cu îngerii şi cu sfinţii cei din veac, rugîndu-se neîncetat pentru noi.

Dar pentru ca să se arate că darul Sfîntului Duh petrece nedespărţit de sfintele lui moaşte, nu a lipsit de a se face minunile cele mari; căci un oarecare monah, cu numele Dionisie, care se poreclea Condostefanos,

fiind bolnav de durere de cap multe zile, a alergat la mormîntul cuviosului şi rugîndu-l cu credinţă şi cu lacrimi, ca să-i dea sănătate, a adormit puţin; apoi, deşteptîndu-se, s-a făcut sănătos şi preamărea pe sfîntul.

Şi luînd în mîinile sale puţină ţărînă de la mormîntul sfîntului, i se părea lui ca nişte mir minunat şi s-au umplut de bună mireasmă negrăită simţurile sale.

Chiar şi eu însumi, zice scriitorul vieţii acestuia, care mai înainte am văzut pe sfîntul zburînd în văzduh, îmbolnăvindu-mă foarte rău şi ajungînd aproape de moarte, deznădăjduindu-mă de viaţă, am chemat cu lacrimi în ochi pe sfîntul întru ajutor, şi în somn arătîndu-mi-se, m-a făcut sănătos, slăvind pe Dumnezeu, împreună şi pe sfîntul, căci mort fiind, am înviat.

Un ieromonah îmbunătăţit, cu numele Nifon, împreună cu alt oarecare sihastru au mers la mormîntul sfîntului şi, săpînd, au luat o părticică din sfintele lui moaşte, şi atîta bună mireasmă a ieşit dintr-însele, încît n-au putut să o sufere; pentru aceea, ştergînd cu un burete udat cu apă acea bucăţică mică pe care au luat-o, şi-au uns cu credinţă şi cu evlavie simţirile lor. După aceea, au pus-o iarăşi la locul ei, ca să păzească porunca cuviosului, care zisese să rămînă întregi şi nelipsite sfintele lui moaşte; apoi, luînd ţărînă numai, au astupat mormîntul ca mai înainte, slăvind pe Dumnezeu, care aşa preamăreşte pe sfinţii Săi.

După aceea mult veselindu-se, mergeau în fiecare zi la mormîntul sfîntului şi se împărtăşeau de bună mireasmă, întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Căruia se cuvine toată mărirea, cinstea şi închinăciunea, împreună cu Părintele Său cel fără de început şi cu Preasfîntul şi de viaţă Făcătorul Său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Povestirea monahului Amonie despre uciderea cuvioşilor părinţi din Sinai şi Rait (14 ianuarie)

(Aceasta s-a făcut în anul 288 după Hristos, pe vremea împăratului Diocleţian)

Şezînd odată, zice Amonie, în smerita mea chilie, în părţile Alexandriei, în locul ce se numea Canov, mi-a venit în gînd să mă duc în părţile Palestinei, de vreme ce nu puteam suferi, văzînd în toate zilele necazurile ce se făceau creştinilor de către chinuitorii cei fărădelege, iar pe Sfîntul părintele nostru Petru, patriarhul, fugind şi ascunzîndu-se din loc în loc, neputînd cu îndrăznire să-şi păstorească turma sa cea cuvîntătoare; dar încă am dorit să văd şi Sfintele Locuri din Ierusalim şi să mă închin acolo unde a umblat Domnul nostru Iisus Hristos şi a săvîrşit tainele rînduielii Sale.

Deci, m-am dus acolo şi m-am bucurat de toate lucrurile Domnului şi am mulţumit iubitorului de oameni Dumnezeu că m-a învrednicit a mă închina Sfintelor Locuri, apoi m-am dus în pustie cu alţi monahi şi, Dumnezeu ajutîndu-mi, am venit în Muntele Sinai, în timp de 18 zile, şi m-am închinat acolo Sfintelor Locuri, unde am petrecut îndulcindu-mă de vederea şi de vorbele acelor părinţi cu chip îngeresc ai Sinaiului.

Pentru că în toate zilele umblam în chilia fiecăruia din ei pentru folos sufletesc, a căror rînduială a vieţii era într-acest chip: în toate zilele şedeau în chiliile lor, liniştindu-se, iar sîmbătă seara spre duminică se adunau toţi în biserică şi făceau împreună priveghere de noapte, iar dimineaţa, la Sfînta Liturghie, împărtăşindu-se cu Sfintele şi de viaţă făcătoare ale lui Hristos Taine, se adunau fiecare din ei iarăşi în chilia sa. Vederea lor era îngerească, pentru că se topiseră trupurile lor de înfrînarea cea mare şi de priveghere; căci vieţuiau ca nişte fără de trupuri, neavînd nimic din cele ce s-au obişnuit a aduce plăcere

şi patimi, nici vin, nici untdelemn, nici pîine, ci puţine finice sau muguri de stejar, şi cu acelea îşi hrăneau trupul lor. Numai pentru străini se aflau pîini la locul cel rînduit.

Apoi, nu multe zile trecînd, deodată au năvălit asupra părinţilor acelora mulţime de barbari, care se numeau blemieni şi, murind mai marele lor, pe acei părinţi pe care i-au aflat în locurile de primprejur, i-au ucis cu nemilostivire; iar cîţi au fost aproape de vîrf, au simţit tulburarea şi au fugit departe împreună cu sfîntul părinte, egumenul locului, al cărui nume era Dula. Acela era cu adevărat om al lui Hristos, avînd multă răbdare şi blîndeţe, ca nimeni altul; pentru aceea unii l-au numit şi Moise. Şi au ucis barbarii aceia pe toţi sfinţii care au fost în Horeb, în Tefrovil şi în Chidar, iar celelalte locuri dimprejurul Muntelui Sinai le-au prădat; apoi, apropiindu-se şi de noi, puţin de nu ne-au pierdut, nefiind nimeni să-i oprească.

Dar iubitorul de oameni Dumnezeu, Cel ce întinde mînă de ajutor celor care Îl cheamă din toată inima, a poruncit să se aprindă o văpaie mare în sfîntul vîrf al muntelui, şi văzînd tot muntele plin de fum, şi focul suindu-se pînă la cer, ne-am cutremurat toţi, şi puţin de n-am pierit de frica celor ce se vedeau, apoi căzînd la pămînt, ne-am închinat Domnului şi ne-am rugat Lui, să treacă primejdia ce era asupra noastră.

Barbarii, văzînd focul, s-au înspăimîntat şi îndată au fugit, aruncîndu-şi armele şi lăsîndu-şi şi cămilele, pentru că n-au putut măcar un ceas să rabde înspăimîntătoarea vedere de foc. Noi văzînd acestea, am mulţumit şi am slăvit pe Dumnezeu, Care nu lasă pînă în sfîrşit pe cei care Îl cheamă.

Cînd m-am coborît din vîrf, am găsit pe fiecare în locul unde fusese înjunghiat, iar părinţii erau omorîţi în diferite feluri: 38 cu ucidere de sabie, avînd pe trupurile lor multe şi felurite răni, - al cărora chip de junghiere, cine poate să-l spună? - iar doi erau încă vii, anume Isaia şi Sava, răniţi foarte rău, încît abia suflau. Îndată am îngropat pe părinţii cei înjunghiaţi, cu mare plîngere; iar pentru cei vii am avut grijă. Pentru că cine ar fi fost atît de nemilostiv, care pentru atîţia şi astfel de părinţi să nu fi plîns cu amar, pe bărbaţii cei cuvioşi şi cu sfînta cuviinţă, aruncaţi la pămînt cu umilinţă? Dintre aceştia unul avea capul tăiat desăvîrşit, al altuia abia se ţinea de o parte, altul era tăiat în două, altuia îi erau tăiate mîinile şi picioarele, altul avea ochii scoşi şi altul era despicat în două de la cap pînă la picioare.

Dar cine poate să spună pe rînd cele ce am văzut, pipăind trupurile sfinţilor şi îngropîndu-le! Iar acei doi fraţi care erau abia vii, zăceau bolind, iar unul dintre dînşii, anume Isaia, sosind noaptea, a adormit în al doilea ceas. Sava a rămas încă viu, de a cărui sănătate era nădejde, pentru că nu era rănit de cumplite răni, şi mulţumea lui Dumnezeu de cele ce i se întîmplaseră; însă era cuprins de necaz, că nu s-a învrednicit să moară cu sfinţii părinţi, drept aceea striga cu jale: "Vai, mie, păcătosul, vai mie cel nenumărat în ceata sfinţilor părinţi, ucişi pentru Hristos! Vai mie netrebnicul, cel într-al 11-lea ceas lepădat, cel ce am văzut limanul mîntuitoarei împărăţii şi n-am intrat întru dînsa!".

Apoi se ruga cu umilite cuvinte: "Dumnezeule, Atotţiitorule, Cel ce ai trimis pe Fiul Tău Cel Unul născut spre mîntuirea neamului omenesc; Unule, iubitorule de oameni, nu mă despărţi de cei mai înainte adormiţi sfinţi părinţi, şi cu mine să se împlinească numărul de 40 al robilor tăi. Aşa, Doamne, Iisuse Hristoase, binevoieşte întru aceasta, căci din pîntecele maicii mele Ţie Ţi-am urmat şi pe Tine unul Te-am iubit". Astfel rugîndu-se, şi-a dat sufletul în mîinile Domnului, a patra zi după uciderea sfinţilor părinţi.

Şi încă avînd noi tînguire şi mîhnire în sufletele noastre, iar lacrimile fiind în ochii noştri, a venit un oarecare ismailitean şi ne-a spus că în cea mai dinăuntru pustie, ce se cheamă Rait, pustnicii ce o locuiesc, toţi sînt ucişi de barbari. Şi locul acela era departe de noi, cale mai mult de 20 de zile, şi care se află aproape de Marea Roşie, unde sînt 12 izvoare de apă, şi odinioară erau vreo 17 copaci de finic, precum se scrie în cărţile Numerilor, iar acum s-au înmulţit foarte.

Deci, l-am întrebat pe omul acela cum au fost ucişi părinţii şi care este numărul celor ucişi, dar n-a putut să ne spună, de vreme ce şi acela auzise de la alţii, cum că părinţii cei ce locuiau în Rait, toţi sînt ucişi de la mic pînă la mare. Trecînd nu multe ceasuri, iată că şi altul acelaşi lucru ne spuse. Iar după puţine zile a venit un monah din părinţii cei ce au fost acolo, vrînd ca să petreacă în Muntele Sinai, despre care ştiind

părintele Dula, egumenul Muntelui Sinai, cu dinadinsul a început a-l întreba; vrînd să ştie cu încredinţare de cele ce s-au întîmplat acolo sfinţilor părinţi, şi în ce chip fugind acela, s-a mîntuit.

Despre aceea a început fratele a spune: "Eu, părinţilor, nu am vieţuit cu dînşii, decît aproape 20 de ani, iar alţii erau acolo de mulţi ani; unii erau de 40 de ani, alţii de 60 de ani, iar alţii aveau 70 de ani în acel loc.

Locul acela este neted şi prea potrivit, foarte larg, iar în lungime ca de 70 de stadii. Dinspre răsărit are un munte ca un zid, care s-a întins pînă la Marea Roşie, acolo mulţi sihaştri aveau locuinţă, după cuvîntul apostolului, rătăcind prin pustietăţi, prin munţi, prin peşteri, şi în prăpăstiile pămîntului. Aproape de munte era biserica lor, întru care în toate Duminicile se adunau bărbaţii cu adevărat creştini; şi, deşi erau pe pămînt dar cu sufletul şi cu viaţa erau asemenea îngerilor. Pentru că trupurile lor le-au trecut cu vederea, ca pe nişte lucruri străine, iar sufletele lor, nu numai cu o faptă bună, ci cu toate le-au împodobit, ale căror pătimiri, chinuri şi ispite, aduse asupra lor de diavoli, nu pot a le spune, iubiţilor, ca şi faptele bune ale tuturor. Însă ale unuia sau doi le voi spune spre folos şi destul va fi vouă, ca şi viaţa celorlalţi părinţi s-o înţelegeţi, auzind cele ce se vor grăi.

A fost unul dintre ei bătrîn, anume Moisi, care din tinereţe a iubit viaţa monahicească, fiind de neam din cetatea care era acolo aproape, ce se chema Faran; acela era mai înainte egumenul părinţilor celor ce locuiau acolo, iar anii vieţii în călugărie erau 73, petrecînd în muntele acela într-o peşteră, care nu era aproape de mănăstire; cu adevărat al doilea Ilie Tesviteanul, pentru că toate cele ce cerea de la Domnul le dădea lui.

Apoi, făcînd semne cu puterea lui Dumnezeu şi tămăduind toate bolile, pe tot poporul cel ce locuia în hotarele Faranului, ca şi pe ismailitenii părţilor acelora, pe toţi i-a făcut creştini; pentru că văzînd minunile şi tămăduirile ce se făceau de dînsul, au crezut întru Hristos şi veneau la Sfînta Biserică, primind Sfîntul Botez. După aceea, sfîntul părinte pe mulţi i-a scăpat de duhuri necurate, căci avea putere asupra diavolilor, cu darul lui Hristos.

Iar de cînd a început a se linişti acolo, n-a gustat pîine, dar pentru străini ţinea la dînsul puţină pîine, pe care i-o dădeau lui oamenii cei ce veneau din Egipt. Iar el singur avea ca hrană puţine finice şi apă. Ba încă şi îmbrăcăminte avea de finic şi iubea liniştea foarte mult, ca nimeni altul. Însă cu sîrguinţă şi cu blîndeţe primea pe cei ce veneau la dînsul pentru învăţătură.

Somnul lui era uşor şi scurt şi acela numai după cîntarea Utreniei, iar celelalte ceasuri ale nopţii le petrecea fără somn. Iar în sfintele cele 40 de zile cu nimeni nu vorbea pînă în Joia cea Mare. În toate cele 40 de zile îi erau destule spre hrană 20 de finice şi un pahar de apă, dintre care de multe ori îi prisosea, pînă la Sfintele Patimi - precum ucenicul lui ne-a spus nouă.

Deci, odinioară, în sfintele 40 de zile, un om anume Vedian, începător al neamului arabilor, a fost dus la dînsul pentru tămăduire, fiind cuprins de duhul cel necurat. Apropiindu-se de chilia stareţului ca la o stadie, l-a aruncat pe el vicleanul duh şi a început a striga: "O! la cine mă duceţi, pentru că eu nici măcar un ceas n-am putut ca să împiedic şi să ispitesc pe înşelătorul acela?". Acestea zicîndu-le, a ieşit din el şi îndată s-a tămăduit omul şi a crezut în Hristos, cu mulţi alţii, şi s-a învrednicit Sfîntului Botez mai pe urmă. Apoi multe altele era de trebuinţă ca să vă spun vouă pentru acel cuvios, dar vremea neajungînd, este nevoie a tăcea, căci s-a sfîrşit, fiind înjunghiat de barbarii cei ce năvăliseră.

La acest minunat şi fericit părinte a fost un ucenic de un nume cu el, - pentru că se chema Moise - din părţile Tebaidei, care a sihăstrit cu dînsul 46 de ani, neschimbînd nimic din rînduiala părintelui său, şi a fost pildă celorlalţi monahi tineri, cu care şi eu la început am vieţuit; iar pentru cea fără măsură a lui înfrînare m-am despărţit de dînsul; şi acesta a fost ucis cu ceilalţi sfinţi părinţi. Ar fi fost aşijderea de folos a pomeni şi faptele celorlalţi părinţi; însă pentru scurtimea vremii pe toate lăsîndu-le, numai de un cuvios încă voi pomeni.

Era între dînşii un părinte anume Iosif, de neam analitean; acela petrecea departe de la mare ca de două stadii, zidindu-şi locaş cu mîinile sale, fiind bărbat sfînt cu adevărat, cu toate faptele bune împodobit; iar acolo era de 30 de ani. Ucenicul lui nu era petrecător cu dînsul, ci aproape, într-o altă chilie.

La acest Cuvios Iosif oarecînd a venit un frate, ca să-l întrebe ceva, iar cînd a bătut în uşă şi nu i-a răspuns stareţul, a privit pe o ferestruică şi a văzut pe stareţ stînd în mijlocul chiliei, fiind ca o flacără de la cap pînă la picioare; deci, înfricoşîndu-se şi slăbind cu trupul, a fost ca un mort două ceasuri, şi deşteptîndu-se ca din somn, şedea lîngă uşa stareţului. Iar stareţul îndeletnicindu-se întru gîndirea la Dumnezeu, nu ştia ce se petrecea, şi, trecînd cinci ceasuri, iarăşi fratele acela a bătut şi deschizîndu-i stareţul, l-a adus înăuntru şi l-a întrebat: "Cînd ai venit, fiule?" Iar el răspunzînd, a zis către stareţ: "Sînt patru ceasuri şi mai mult de cînd am venit, dar ca să nu te supăr părinte, n-am bătut pînă acum".

Deci a cunoscut fericitul stareţ cum că-l văzuse fratele şi nimic nu i-a zis lui; ci cîte l-a întrebat, i-a spus lui cele folositoare şi cu pace l-a liberat. După ducerea acelui frate, a lăsat minunatul stareţ chilia sa şi s-a făcut nevăzut, temîndu-se de slava omenească.

După cîteva zile, un ucenic al lui, anume Ghelasie, venind în chilia stareţului, nu l-a aflat şi mult l-a căutat rătăcind prin pustia aceea, însă nu l-a aflat nicăieri; apoi s-a întors în chilia stareţului, vărsînd multe lacrimi şi s-a sălăşluit într-însa, ca măcar chilia părintelui văzînd-o, să primească puţină mîngîiere sufletului său. Deci, a petrecut în chilia părintelui şase ani, iar după acei şase ani, într-una din zile, la nouă ceasuri, a bătut în uşă cineva şi, ieşind Ghelasie, a văzut pe părintele său stînd afară şi s-a mirat de această neaşteptată vedere; pentru că i se părea că vede un duh, însă cu bucurie a zis către dînsul: "Fă rugăciune, părinte!" Iar stareţul a făcut rugăciune şi l-a sărutat.

După aceea a zis către ucenic: "Bine ai făcut, fiule, spunîndu-mi despre rugăciune mai înainte, pentru că în multe feluri sînt cursele diavolului. Iar fratele a zis către dînsul: "Pentru ce ai voit părinte ca să te desparţi de părinţi şi pe mine, fiul tău, să mă laşi? Că iată în mîhnire şi în plîngere am fost pînă acum". Dar stareţul i-a zis: "Pricina ducerii mele, fiule, numai Dumnezeu singur o ştie. Însă pînă acum nici din locul acesta nu m-am depărtat, nici pe tine nu te-am lăsat, nici a trecut vreo duminică în care să nu mă împărtăşesc cu părinţii în biserică, cu sfintele cele fără de moarte Taine ale lui Hristos, Dumnezeul nostru".

Şi se mira fratele cel mai mult, cum umblînd printre ei, de nici unul nu se vedea. Şi i-a zis lui: "Dar acum părinte, cum ai venit la fiul tău?" Stareţul i-a răspuns: "Iată acum, fiule, a sosit vremea ducerii mele către Domnul şi am venit ca să mă îngropi". Şi mult vorbind cu fratele despre cele folositoare, şi întărindu-l pe el, şi-a ridicat mîinile sale către cer şi a făcut pentru dînsul o rugăciune; şi aşa cu pace a adormit întru Domnul.

Apoi, îndată venind fratele, ne-a spus nouă, şi adunîndu-ne cu stîlpări, ramuri şi cu cîntări multe, l-am dus în biserică, avîndu-şi faţa luminată precum a fost de demult a proorocului Moise, şi l-am pus cu cei mai dinainte adormiţi sfinţi şi dumnezeieşti părinţi. Încă şi multe altele aveam să vă spun vouă, dar vă las, de vreme ce este vremea să spun cele despre bărbaţi, pentru că vă văd pe voi că doriţi a auzi cum au fost ucişi sfinţii părinţi de către dînşii.

Drept aceea, acei fericiţi părinţi au fost desăvîrşiţi, căci au vieţuit întru multă sărăcie şi necîştigare; apoi cu vitejie au răbdat pentru Domnul necazurile, totdeauna îndeletnicindu-se în rugăciune şi în dumnezeiască vedere. Şi eram noi acolo toţi locuitorii 43. Şi iată veniră doi oameni spunîndu-ne cum că din cealaltă parte de mare, dinspre Etiopia, au venit mulţime de barbari cu corăbiile, care prinzîndu-ne pe noi care treceam cu caicul (barca), ne-au oprit, zicîndu-ne: "Să ne duceţi la cetate, căci nu vă vom ucide pe voi".

Iar noi chiar nevrînd, am făgăduit, dar căutam vreme cînd va sufla austrul, ca să plecăm. Însă Dumnezeu ajutîndu-ne, noi doi am scăpat noaptea cu caiacul din mîinile lor. Şi vă spunem vouă aceasta, ca să vă păziţi o vreme, ca nu cumva barbarii aceia umblînd pe lîngă locul acesta, să vă nimerească şi să vă ucidă,

căci sînt 300 la număr. Noi auzind acestea, ne păzeam, punînd străji pe lîngă mare, că dacă vor vedea corabia venind, să ne spună. Apoi, făcînd priveghere toată noaptea, ne rugam lui Dumnezeu ca să rînduiască cele de folos pentru sufletele noastre. În ceasul întîi al nopţii s-a văzut corabia cu pînza ridicată venind spre noi. Dar mirenii cîţi se aflau împrejurul locului aceluia, ce se numea Faran, s-au pregătit de război, apărîndu-şi femeile şi copiii, adunîndu-se toţi bărbaţii, 200 la număr, afară de femei şi de copii; iar noi am alergat la biserica noastră, care era îngrădită cu ogradă.

Sosind corabia aceea la liman cu barbarii, povăţuindu-se de corăbieri, au petrecut noaptea sub poalele muntelui de apus, aproape de izvoare. Deci, făcîndu-se ziuă, îndată barbarii legînd pe corăbieri, i-au aruncat afară şi numai pe unul l-au lăsat în corabie, împreună cu un barbar, ca să nu se poată duce corăbierul acela cu corabia.

Apoi veniră la izvoare, unde îi întîmpinară bărbaţii cei de acolo, ieşind la război; de amîndouă părţile s-au aruncat săgeţi multe. Dar, barbarii fiind iscusiţi, au gonit pe bărbaţii cei de acolo şi au ucis dintr-înşii o sută patruzeci şi şapte la număr, iar ceilalţi din ei au fugit pe unde au putut; iar barbarii luînd femeile şi copiii îi ţineau la ei, nelegiuiţii.

După aceasta, ca nişte animale sălbatice, s-au repezit spre noi, către ograda mai sus zisă, nădăjduind ticăloşii că vor găsi la noi mult aur; şi înconjurînd zidurile cetăţii, strigau fără de rînduială şi cu glasuri de barbari ne înfricoşau. Iar noi fiind în cea mai de urmă primejdie şi necaz, nu ne pricepeam ce să facem, decît numai spre Dumnezeu strigam, tînguindu-ne.

Unii din noi răbdau acel necaz cu vitejie, alţii plîngeau şi rugîndu-se, mulţumeau lui Dumnezeu; şi unul pe altul mîngîindu-se, strigau cu toţi împreună: "Doamne miluieşte". Şi stînd părintele nostru Pavel în mijlocul bisericii, a zis: "Acultaţi-mă părinţilor şi fraţilor, pe mine cel păcătos şi mai de pe urmă între voi toţi; ştiţi cu încredinţare toţi cum că pentru dragostea Domnului Iisus Hristos ne-am despărţit de lumea cea deşartă şi petrecem în această pustie şi ne-am învrednicit a purta jugul Lui cel bun, în foame şi în sete, umblînd în cea mai de pe urmă sărăcie; am defăimat toate cele pămînteşti şi deşarte, ca să ne învrednicim a fi părtaşi împărăţiei Lui cereşti, şi acum, afară de aceasta, nimic nu nădăjduim, chiar moartea de ni s-ar întîmpla nouă în ceasul acesta.

Drept aceea, de ar voi Stăpînul nostru, ca degrab să ne libereze din viaţa cea deşartă şi să ne aibă la El, apoi pentru ce să ne mîhnim şi să nu răbdăm? Oare nu mai mult ne vom bucura? Pentru aceasta sîntem datori a mulţumi şi a ne bucura şi nicidecum a ne împuţina cu sufletul. Pentru că ce este nouă mai frumos, sau ce este mai dulce decît aceasta, ca adică să vedem slava Domnului şi să privim la sfînta Lui faţă cea dumnezeiască? Aduceţi-vă aminte, fraţilor şi părinţii mei, cum întotdeauna am fericit şi am preamărit pe sfinţii mucenici, cei mai dinainte, şi unul altuia povesteam pătimirile lor, cum pentru numele lui Hristos au fost chinuiţi şi doream ca împreună cu dînşii să ne aflăm. Iată acum vremea a sosit, căci dorinţa noastră se îndeplineşte, adică să ne săturăm cu dînşii de aşteptarea noastră în veacul ce va să vie; drept aceea, nicidecum să nu vă împuţinaţi, nici să vă tulburaţi de necaz, nici să vă înfricoşaţi, ci cu nevoinţă să vă încingeţi cu putere şi moartea s-o răbdaţi cu vitejie; căci Dumnezeu ne va primi cu milostivire în Împărăţia Sa".

Răspunzînd apoi cu toţii, au zis: "Precum ai grăit, cinstite părinte, aşa vom face, pentru că ce vom răsplăti Domnului pentru toate ce ne-a dat? *Paharul mîntuirii vom lua şi numele Domnului vom chema*. Apoi Sfîntul părintele nostru Pavel, întorcîndu-se spre răsărit şi ridicîndu-şi mîinile spre cer, a zis: "Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule Atotţiitorule, nădejdea şi ajutorul nostru, nu ne uita pe noi nevrednicii robii Tăi; ci adu-ţi aminte de sărăcia noastră şi de necazul nostru, căci s-au smerit sufletele noastre; întăreşte-ne pe noi în ceasul acesta, Doamne, în vremea primejdiei noastre, primeşte ca o jertfă bineprimită, întru miros de bună mireasmă, sufletele noastre ale tuturor, căci Ţie se cuvine slava şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor".

Apoi, toţi zicînd "Amin", îndată s-a auzit un glas din Sfîntul Altar, noi toţi auzindu-l astfel: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi odihni pe voi.*

Atunci frică şi spaimă au căzut peste noi, de glasul acela, şi au slăbit inimile şi genunchii noştri; căci *duhul este osîrduitor,* precum a zis Domnul*, iar trupul neputincios;* dar numai feţele noastre le aveam privind spre cer, iar de viaţa aceasta ne deznădăjduisem.

Iar barbarii, neîmpotrivindu-li-se nimeni, nici oprindu-i, au adus lemne lungi şi cu acelea au sărit zidurile ogrăzii; apoi deschizînd uşa, au intrat ca nişte lupi sălbatici şi fiare neîmblînzite, avînd săbiile în mîinile lor şi prinzînd un bătrîn cinstit, căruia îi era numele Ieremia, care şedea lîngă uşile bisericii, au zis către dînsul: "Arată-ne pe mai marele vostru!". Iar acela privind la ei, a văzut feţele lor negre ca şi armele din mîinile lor şi a zis către dînşii: "De ce mă îngroziţi, vrăjmaşi ai Hristosului meu? Nimic nu voi arăta vouă despre cele ce mă întrebaţi". Acolo aproape era şi egumenul.

Barbarii s-au mirat de vitejia bărbatului, care nu s-a temut deloc, ci mai ales i-a ocărît; deci cu mînie legîndu-i mîinile şi picioarele, l-au dezbrăcat, iar cu săgeţile i-au săgetat tot trupul fericitului; şi astfel nevoindu-se cu vitejie asupra diavolului şi capul balaurului călcîndu-l, mai înainte decît toţi cu cunună mucenicească s-a încununat, făcîndu-se începătură şi chip de pătimire bătrînilor şi tinerilor.

Deci, auzind acestea sfinţitul părintele nostru Pavel, degrabă a ieşit la dînşii, strigînd: "Eu sînt cel pe care voi îl căutaţi". Şi cu al său deget se arăta că însuşi el este, pe care aceia îl caută.

Viteazul rob al lui Hristos s-a dat pe sine barbarilor, neînfricoşîndu-se, nici luînd aminte la rănile şi chinurile ce erau să-i facă nelegiuiţii mai înainte de moarte. Şi-l întrebau, zicînd: "Spune nouă unde ai aurul tău ascuns?" Iar acela cu cuvînt blînd, precum grăia totdeauna, a zis către dînşii: "Să mă credeţi că nici un lucru pămîntesc n-am avut în toată viaţa mea, decît numai aceste haine vechi, pe care le vedeţi pe trupul meu"; şi le-a arătat pe acelea cu mîna, ţinînd îmbrăcămintea sa.

Iar ei cu săgeţile tot trupul lui l-au săgetat şi capul cu pietre i l-au zdrobit, zicîndu-i: "Adu-ne averile tale!" Dar după ce l-au chinuit mult şi n-au găsit nimic, îndată i-au tăiat capul în două cu sabia, încît atîrna de o parte şi de alta pe amîndoi umerii şi multe răni luînd pe trupul său, zăcea mort la picioarele părintelui celui mai înainte ucis, fiind al doilea purtător de biruinţă asupra diavolului. Iar eu, ticălosul, văzînd nemilostiva moarte şi sîngele sfinţilor vărsat şi cele dinăuntru aruncate pe pămînt, de frică căutam un loc în care să scap fugind.

Erau acolo, în partea stîngă a bisericii, puţine ramuri de finic şi, pe cînd barbarii zăboveau la Sfîntul părintele nostru Pavel, m-am ascuns sub ramurile acelea, gîndind astfel că cu adevărat una din două va fi mie: sau mă voi ascunde şi de moarte voi scăpa, sau şi pe mine aici găsindu-mă, mă vor ucide. Nelegiuiţii barbari lăsînd pe cei doi părinţi morţi, au intrat în biserică răcnind şi cu săbiile lor pe toţi părinţii i-au ucis, pe cei tineri şi pe cei bătrîni, cu nemilostivire dîndu-i la moarte".

Acestea spunîndu-ne monahul acela cu suspinare, plîngea amar şi se tînguia foarte, încît şi pe noi, zice Amonie, ne-a pornit spre tînguire şi plîngere mare; apoi am plîns toţi, încît puteai să vezi lacrimile ca pîraiele ieşind din ochii noştri şi hainele noastre se udau de multa plîngere.

Apoi, acel minunat frate plîngînd, grăia: "Ce voi zice sau ce voi spune fraţilor de cele ce au văzut ochii mei, vrednici de multă tînguire?" Era acolo un părinte mare, cu numele Adam, care avea un ucenic tînăr, ca de 15 ani, anume Serghie, pe care îl crescuse din copilărie, şi din mică vîrstă îl învăţase viaţa monahicească şi l-a deprins la luptă şi la război împotriva diavolilor. Pe acesta văzîndu-l barbarii foarte frumos la faţă şi fiind încă tînăr, li s-a făcut milă de dînsul, şi nu l-au ucis, ci apucîndu-l de mînă l-au scos afară, vrînd ca să-l ia cu ei. Iar tînărul văzînd că nu este ucis cu fraţii şi cu părinţii, ci că are să fie împreună călător cu barbarii cei fără de lege, se tînguia cu amar; apoi, aprinzîndu-se cu duhul şi toată frica şi spaima de la sine lepădînd-o, bărbăteşte a alergat, şi, apucînd sabia de la un barbar, a lovit pe unul din ei peste umăr, ca măcar astfel să pornească spre mînie pe barbari şi să-l ucidă.

Deci, s-a făcut aceea, pentru că de mînie multă umplîndu-se barbarii, l-au tăiat bucăţi. Iar el, zîmbind, striga: "Binecuvîntat este Domnul care nu ne-a dat pe noi vii în mîinile oamenilor celor păcătoşi". Aceasta

zicînd, a adormit întru Domnul. Auzind eu aceasta, m-am rugat Preaînduratului şi Iubitorului de oameni Dumnezeu, ca să mă acopere de la faţa acelor fără de lege barbari şi să le orbească ochii, ca să nu mă vadă, ca măcar eu să îngrop trupurile sfinţilor.

Drept aceea, tăindu-se sfinţii, au umplut toată Sfînta Biserică de sînge, neînfricoşîndu-se, nici întristîndu-se deloc, ci mulţumeau lui Dumnezeu de cele ce s-au întîmplat, căci mintea o aveau îndreptată către Stăpînul lor, şi, bine vieţuind pe pămînt, s-au făcut biserică Sfîntului Duh, şi pe toate cele frumoase şi deşarte ale lumii acesteia lăsîndu-le, lui Dumnezeu au urmat, iar la sfîrşit, prin felurite munci, au murit pentru numele Lui.

Iar barbarii aceia, după uciderea părinţilor, au cercetat toată mînăstirea, socotind că vor afla acolo multă bogăţie, neştiind nelegiuiţii că sfinţii părinţi nimic pămîntesc n-au cîştigat, ci, în trup fiind, au vieţuit îngereşte. Iar acestea făcîndu-se, măcar că nici o picătură de sînge nu aveam în mine, însă cu totul ca un mort zăcînd, socoteam că şi ramurile acelea le vor scutura, căutînd co-moară; adeseori priveam de sub ramuri, cînd vor veni la mine şi aflîndu-mă să mă ucidă, ca şi pe ceilalţi. Deci moartea o aveam înaintea ochilor şi mă rugam lui Dumnezeu să mă mîntuiască, dacă îi este cu plăcere.

Venind spre ramuri barbarii, au trecut de acolo, întunecîndu-le Dumnezeu mintea şi ochii, lăsînd pe sfinţii părinţi zăcînd morţi; şi, negăsind nimic să ia, s-au întors la izvoare, vrînd să se ducă la mare, dar, ajungînd acolo, au găsit corabia sfărîmată, căci corăbierul pe care îl lăsaseră s-o păzească, fiind iubitor de Hristos, a tăiat funia corabiei, tăinuindu-se de barbarul care era cu dînsul; dar, fiind vînt, corabia s-a lovit de mal şi a pierit, iar corăbierul, ucigînd pe barbar, a fugit şi s-a ascuns în munţi. Barbarii pierzîndu-şi nădejdea, nu se pricepeau ce să facă şi cum să se întoarcă în pămîntul lor, iar de multă mînie, au tăiat cu sabia pe toţi robiţii pe care i-au avut cu dînşii, pe femei şi pe copii, iar după aceea au aprins foc şi au ars toţi finicii.

Zăbovind ei în acestea, au venit mulţime de bărbaţi din cetatea Faran, cu şase sute săgetători aleşi, pentru că auziseră de uciderea sfinţilor părinţi ce se făcuse în Rait. Barbarii, simţind venirea lor, s-au pregătit de luptă şi ducîndu-se spre mare, au făcut război, pe cînd răsărea soarele; apoi, slobozindu-se multe săgeţi din amîndouă părţile, cei ce erau din Faran, fiind mai mulţi, au biruit pe barbari şi au ucis pe mulţi din ei.

După aceea, barbarii nemaiavînd nădejde de scăpare, se împotriveau bărbăteşte pînă la al nouălea ceas - şi au ucis oameni din Faran optzeci şi patru, iar mulţi alţi erau răniţi. Barbarii toţi au căzut în acel loc, nefugind nicidecum de vrăjmaşi, nici depărtîndu-se din locul acela.

Făcîndu-se acestea, eu am luat puţină îndrăzneală şi am ieşit din locul unde eram ascuns şi, pipăind trupurile părinţilor ucişi, i-am aflat pe toţi morţi, afară de trei, pe Domn, pe Andrei şi pe Orion, dintre care Domn zăcea chinuindu-se cumplit, pentru că avea în coaste o rană îngrozitoare; iar Andrei, deşi avea multe răni, dar nu erau aşa de cumplite, căci mai pe urmă s-a găsit viu.

Orion nu avea nici o rană pe trup, pentru că barbarii l-au lovit cu sabia din partea dreaptă şi abia a ieşit prin haină pe partea stîngă, neatingîndu-se nicidecum de trupul lui; socotind barbarul că este mort l-a lăsat şi s-a repezit la alţii, iar el aruncîndu-se între alţii, zăcea ca un mort. Acesta, sculîndu-se, se ducea pe la trupurile sfinţilor, pipăindu-le şi plîngînd cu mine şi tînguindu-se de cele ce ni se întîmplaseră.

După aceasta, bărbaţii din Faran, lăsînd trupurile lîngă malul mării, spre mîncarea fiarelor şi păsărilor cerului - au adunat trupurile prietenilor lor, fiind multe; şi, făcînd plîngere şi tînguire mare, le-au îngropat sub poalele muntelui, unde erau izvoarele, şi s-au întors la noi. Apoi a venit şi boierul lor, Vedian, care s-a izbăvit de duhul cel necurat prin Cuviosul Moise, precum am zis mai înainte.

Cu acel boier intrînd în biserică, ne-am tînguit şi am plîns cu amar, bătîndu-ne piepturile noastre, căci vedeam aruncată la pămînt turma lui Hristos, ca oile cele răpite de fiare. Puteai să vezi pe cei bătrîni cu sfinţită cuviinţă, cu cărunteţe cinstite, iar pe cei tineri - avînd nişte chipuri îngereşti, pentru că străluceau feţele lor ca floarea de dimineaţă, arătînd semnele vieţii lor îmbunătăţite. Dar înfricoşate şi cumplite răni aveau robii lui Hristos şi mucenicii, pentru că unul avea rană de la umeri pînă la pîntece, iar altul zăcea la

pămînt tăiat în două, unuia capul îi era tăiat, iar altuia ochii scoşi, unuia mîinile şi picioarele îi erau tăiate, iar altuia înfiptă suliţa în inimă; şi toţi aşa s-au sfîrşit, avînd diferite răni pe trupuri, care, fiind vii totdeauna au avut în minte omorîrea Domnului Iisus Hristos, ca astfel şi viaţa lui Iisus să se arate în trupurile lor; şi toată viaţa lor cheltuind-o cu bună plăcerea lui Dumnezeu, la sfîrşitul lor - prin chinuri s-au luminat şi în ceata sfinţilor mucenici s-au numărat.

Deci, am adunat la un loc trupurile lor cele sfinte, iar iubitorul de Hristos - boier Vedian - cu ceilalţi au adus de la Faran haine luminoase şi am îngropat pe sfinţi, în număr de treizeci şi nouă; şi toţi cei ce s-au întîmplat acolo, luînd ramuri şi stîlpări de finic, au mers la îngroparea sfinţilor cu psalmi şi cu cîntări, ducînd împreună cinstitele lor moaşte şi le-am pus în mormînt toate împreună, afară de Domn. Iar Domn, despre care am pomenit mai înainte, fiind roman de neam, era încă viu, dar sosind seara, a adormit şi acela întru Domnul; apoi, aducîndu-l, l-am pus aproape de sfinţii părinţi.

Aceşti sfinţi mucenici ai lui Hristos s-au sfîrşit în a patrusprezecea zi a lunii ianuarie, în ceasul al nouălea. Părinţii Andrei şi Orion au rămas acolo, avînd două gînduri, ca ori să rămînă în acel loc, ori să se ducă. Iar eu, neputînd suferi pustiirea acelui loc, cum şi tînguirile şi lacrimile ce se vărsau pentru părinţii cei înjunghiaţi - am venit la voi. Însă iubitorul de Hristos Vedian mă silea mult să petrec acolo, şi făgăduia că va veni adeseori la noi şi ne va aduce cele de trebuinţă. Dar n-am voit, pentru pricinile ce s-au spus înainte. Deci, rogu-mă vouă, părinţilor, ca şi cele ce s-au întîmplat aici, pe toate să mi le spuneţi, precum de la mine toate le-aţi auzit cu amănuntul.

Noi, zice Amonie, spunîndu-i cele ce au fost aici, ne-am minunat de judecăţile lui Dumnezeu, cum într-o zi au fost ucişi sfinţii părinţi, şi cum acelaşi număr s-a aflat şi acolo şi aici, şi iarăşi ne-am tînguit şi am plîns toţi împreună. Apoi, sculîndu-se Cuviosul părintele nostru Dula, a zis: "Cu adevărat iubiţii mei, ei ca nişte aleşi robi ai lui Hristos s-au învrednicit de bucuria şi de cămara cea cerească, după atîtea nevoinţe şi ispite, încununîndu-se cu cununa mucenicească - şi acum sînt în mare slavă şi cinste.

Iar noi, care am rămas, cu toate necazurile ce au fost, să ne îngrijim de noi şi să-i rugăm pe aceia să se roage Domnului pentru noi, ca şi noi să avem împărtăşire cu dînşii întru cerească împărăţie; şi acum să înălţăm lui Dumnezeu cîntări de mulţumire, căci ne-a apărat de mîinile barbarilor." Deci, zicînd acestea, pe toţi ne-a ridicat cu mărime de suflet, iar necazul inimii noastre l-am prefăcut în bucurie şi sufletele noastre le-am mîngîiat cu cuvinte înţelepte.

Iar eu, păcătosul Amonie, m-am întors cu Dumnezeu în părţile Egiptului şi toate acestea le-am scris pe hîrtie. Dar în locul cel dintîi care se cheamă Canov, nu m-am dus deloc, ci am şezut aproape de Memfis, într-o chilie mică, în care petrecînd, adeseori îmi aduc aminte şi citesc chinurile şi nevoinţele cuvioşilor mucenici ai lui Hristos; cu care împreună şi nouă să ne dea Domnul ca să avem împărtăşire în Împărăţia Lui cea cerească, şi să ne îndulcim cu bunătăţile cele negrăite şi veşnice, cu toţi cei ce-L iubesc, căci Aceluia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, cu Cel fără de început al Lui Părinte şi cu Preasfîntul şi Bunul şi de viaţă făcătorul Lui Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

A doua ucidere a cuvioşilor părinţi, care s-a făcut în Sinai şi în Rait, pe vremea fericitului Nil Pustnicul (14 ianuarie)

După cea dintîi ucidere a cuvioşilor părinţi, trecînd ani mulţi, a fost la poalele Muntelui Sinai, în zilele Cuviosului Nil Pustnicul, iarăşi năvălirea barbarilor care locuiau în pustia ce se întindea de la Arabia, pînă în Egipt şi care se învecinează cu Marea Roşie şi cu Iordanul; iar locuinţa acelor barbari nu era în cetăţi şi case, ci în corturi şi în tabere; căci trecînd din loc în loc, acolo petreceau mai mult, unde găseau apă bună şi păşune pentru dobitoacele lor. Şi se hrăneau nu din lucru din mîini sau din neguţătorie, nici din lucrarea

pămîntului, nici din vînarea fiarelor, ci mai ales din război; pentru că toate uneltele lor erau: sabie, arc şi suliţă şi toată sîrguinţa lor era ca să năvălească asupra satelor străine şi să facă războaie la drumuri.

Cuvioşii părinţi, care şi-au ales viaţă singuratică pentru Dumnezeu, locuiau în pustiul Sinai, trăind unii în peşteri şi în crăpăturile pietrelor, alţii zidindu-şi chilii mici în nişte locuri aproape de ape; iar alţii petreceau lîngă biserică, hrănindu-se cu verdeţuri crude, cu finice şi cu alte poame ce se află acolo; pentru că puţini dintr-înşii mîncau pîine, căci mare înfrînare şi postire aveau: unul mînca o dată pe zi, altul a doua sau a treia zi, iar altul în toată săptămîna numai o dată îşi întărea trupul neputincios cu hrană. Viaţa tuturor era asemenea cu a îngerilor, căci, defăimînd cele trupeşti ale lor, se îngrijeau pentru sufletele lor şi se sîrguiau să placă Domnului, căruia cu osîrdie îi slujeau, arzînd cu duhul şi mărindu-L ziua şi noaptea; pentru că rugăciunea şi cîntarea de psalmi erau în gurile lor neîncetat, iar în ziua duminicii toţi se adunau într-o biserică şi acolo făcînd rugăciuni de toată noaptea, se împărtăşeau cu dumnezeieştile Taine, apoi intrînd iarăşi în chiliile lor, se linişteau.

Atunci era între dînşii şi Cuviosul Nil, pustnicul, care mai întîi a fost eparh în Constantinopol, şi a avut, din cinstită însoţire, doi fii; apoi, sfătuindu-se cu a sa soţie, au lăsat lumea. Pe aceea au tuns-o în mînăstire de fecioare în rînduiala monahicească, împreună cu o fiică, iar el luînd pe celălalt fiu, Teodul, au mers în Muntele Sinai şi a fost singur văzător al primejdiei care s-a adus de barbari şi a scris mai pe urmă cum au fost ucişi sfinţii părinţi.

Petrecerea Cuviosului Nil era în munte şi avea obicei de a cerceta pe părinţii care locuiau acolo împrejur. Drept aceea, odată s-a pogorît din munte, de la locul său, cu fiul, şi au mers la părinţii care erau în locul numit la Sfîntul Rug, unde masa fiind pusă înainte seara, preotul acelui loc, fericitul Teodul, a zis către fraţi: "Cine ştie de ne vom mai aduna iarăşi înainte de moarte la această masă". Aceasta o zicea văzînd mai înainte cu duhul ispita care avea să fie.

În ziua următoare, după cîntarea Utreniei, au năvălit barbarii deodată în sfîntul loc şi, precum cîinii cei turbaţi, au înconjurat locaşul; şi cu glasuri fără de rînduială umplînd văzduhul, înfricoşau pe cei ce erau înăuntru. Apoi s-au repezit la cămările în care era adunată puţină hrană pentru pustnici, căci poame uscate pentru iarnă erau acolo, spre întărirea mult ostenitelor trupuri ale robilor lui Dumnezeu; deci, acea hrană au răpit-o mai întîi barbarii, după aceea, au alergat la biserica, în care se adunaseră părinţii, şi, scoţîndu-i pe toţi de acolo, i-au dezbrăcat de rase şi spre ucidere i-au pus în rînd, după cum erau mai bătrîni de ani.

Întîi preotului sfîntului loc, fericitul Teodul, care a pus masa în seara dinainte, i-au poruncit să-şi plece grumajii spre tăiere. Doi barbari cu săbiile scoase, privind cu ochii mînioşi, stăteau împrejurul cuviosului. El plecîndu-se sub sabie, întru nimic n-a arătat că se teme, ci numai cu cuvinte blînde a zis: "Binecuvîntat este Domnul". Deci lovind într-însul amîndoi barbarii, unul după altul, i-au făcut o rană de la spate pînă la fălci, iar alta de la umeri pînă la piept; şi astfel dumnezeiescul bărbat a căzut la pămînt. Apoi a apucat pe celălalt bătrîn, care locuia împreună cu prezbiterul, şi pe acela l-au ucis. Mai era acolo un copil care slujea prezbiterului; aceluia i-a poruncit să adune nişte seminţe vărsate pe pămînt, ca şi cum vrînd să-l cruţe pe el, ca pe un folositor de slujbă; iar acela plecîndu-se jos şi adunînd, un bărbat stînd dinapoi şi scoţînd sabia în taină, a lovit pe copil şi l-a ucis.

Atunci fiind ucişi şi alţi părinţi, unii din barbari au arătat cu mîna celorlalţi monahi ca să fugă, astfel voind Dumnezeu. Cei ce erau cu trupul mai tari şi puteau să fugă, au fugit prin văi, în muntele unde era cu greu barbarilor să se apropie.

Deci putînd şi fericitul Nil să scape cu cei ce fugeau, s-a izbăvit de moarte; iar Teodul, fiul său, a rămas în mîinile barbarilor, dar fiind foarte frumos la faţă, nu l-au ucis, ci l-au luat legat cu ei, vrînd să-l dea spre jertfă luceafărului pe care îl cinsteau în loc de Dumnezeu.

Pentru că ei nu ştiau pe unul Dumnezeu, Ziditorul tuturor, şi nici idolilor nu se închinau, nici pe vreunul din zeii păgîneşti nu-l cinsteau, numai luceafărului îi slujeau şi aceluia totdeauna îi aduceau ca jertfă

lucrurile cele mai bune, iar mai ales pe tinerii cei frumoşi robiţi îi înjunghiau lui, mai înainte de răsăritul soarelui. Deci, pe fiul lui Nil l-au cruţat.

Ei au prădat şi alte locaşuri monahiceşti ce erau împrejur şi, pe mulţi sfinţi părinţi ucigîndu-i prin diferite locuri, s-au dus. Iar Nil pustnicul, pentru ducerea în robie a fiului şi pentru cumplita moarte a cuvioşilor părinţi, privind din înălţimea muntelui, se tînguia cu nemîngîiere şi zicea în plîngerea sa: "O! fericiţi şi de trei ori fericiţi părinţi, unde sînt acum ostenelile înfrînării voastre?

Unde este răbdarea cea din toate zilele a necazurilor? Oare aţi luat cununa nevoinţelor voastre celor multe? Oare acestea sînt răsplătirile vieţii monahiceşti celei lungi? Oare în deşert aţi făcut alergarea ce se afla înaintea voastră?

Oare cu adevărat este că pe bunătate să o moştenească necazul, căci, ucigîndu-vă pe voi, v-a lăsat fără de ajutor purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi n-a stat dreptatea împotriva ucigaşilor pentru nevinovăţia voastră, ci avea tărie mîna cea necurată asupra trupurilor celor sfinte? Pentru că se lăuda răutatea şi cu totul se înveselea, ca şi cum desăvîrşit ar fi biruit pe adevăr?

Cum nu şi-a aprins rugul văpaia sa cea de demult şi n-a ars pe cei fără de lege? Cum pămîntul nu şi-a deschis gura sa şi nu i-a înghiţit pe ei, precum altă dată pe Core cu toată adunarea lui? Cum au tăcut trîmbiţele, fulgerele şi tunetele cele înfricoşate, care au fost oarecînd asupra Sinaiului şi n-au îngrozit pe cei necuraţi?

Şi n-a grăbit izbîndirea celui Atotputernic, pentru că nici pe cei chinuiţi nu i-a izbăvit cu mîna Sa cea tare; ca astfel barbarii văzînd minunile, să cunoască puterea lui Dumnezeu cea nebiruită. Deci, sfinţii părinţi în rugul şi în muntele pe care s-a dat oarecînd legea, au căzut fără ajutor, ca nişte jertfe necuvîntătoare.

Unde era atunci puterea care a adunat în mare pe egipteni şi adîncul apei l-a făcut lor mormînt? Unde era grindina de piatră ce a ucis pe cei de alt neam, care se luptau împotriva israelitenilor, şi fără sînge şi osteneală a dat poporului Său biruinţă asupra vrăjmaşilor? Unde şi-a ascuns ajutorul Său Cel Preaînalt, Cel ce a încuiat gurile leilor, ca să nu se atingă de Daniil şi a stins puterea focului, ca să arate dreapta credinţă a tinerilor din Babilon? Iar bunătăţile acestea ale robilor Săi, cum le-a tăinuit, lăsîndu-i pe ei fără de apărare şi făcîndu-i să fie socotiţi cu totul nevrednici de ajutor".

Acestea le grăia fericitul din durerea inimii şi din multa mîhnire. Pentru că sufletul împresurîndu-se de grele necazuri, s-a obişnuit a grăi multe cuvinte uneori, şi nu după judecată. Căci ajutorul lui Dumnezeu de multe ori lasă pe cei drepţi, dîndu-i chinuitorilor spre diferite feluri de chinuri, ca adică să se arate fapta bună a lor ca aerul de lămurită, şi credinţa lor ca o făclie să strălucească, ca să primească la cer mari daruri. Pentru că fără îndoială şi aceşti cuvioşi cu cei mai dinainte părinţi ucişi s-au numărat în ceata sfinţilor mucenici, şi acum se preamăresc întru împărăţia lui Hristos.

Apoi, plecîndu-se ziua spre seară, Nil Cuviosul, cu ceilalţi monahi care erau cu dînsul, luînd îndrăzneală, s-au pogorît din munte, ca să îngroape trupurile sfinţilor celor ucişi. Venind, au aflat pe Cuviosul Teodul, prezbiterul, încă răsuflînd, iar stareţul zicea către dînşii: "Să nu vă tulbure pe voi această ispită ce s-a întîmplat asupra noastră, pentru că satana are obicei să ceară de la Dumnezeu să-i dea voie a pofti pe cei care se sîrguiesc să placă lui Dumnezeu, precum a cerut asupra lui Iov să-i aducă ispite şi pe ai cărui fii i-a pierdut.

Dar punătorul de nevoinţă ştie pentru ce dă potrivnicului pe nevoitorii săi, ca mai luminoase răsplătiri să dăruiască celor ce rabdă cu bărbăţie, căci şi lui Iov i-a răsplătit îndoit pentru cele ce le-a pierdut; ba încă şi mai mari bunuri le dă, *ceea ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit, pe acelea le-a gătit celor ce-L iubesc şi care rabdă pentru El."* Unele ca acestea grăindu-le stareţul, şi dînd sărutarea cea mai de pe urmă celor ce se întîmplaseră acolo, şi-a dat sfîrşitul, apoi l-au îngropat cu ceilalţi ucenici, fiind întuneric de noapte.

Într-acel ceas, un tînăr, care era slugă a boierului Maghedon, care pentru trebuinţele poporului se nevoia, scăpînd de la barbari, a alergat la dînşii. Pe acel boier l-au prins barbarii pe drum cu fiul său şi, jefuindu-l de toate cele ce avea la dînsul, mai întîi au ucis pe fiul său înaintea ochilor lui, apoi şi pe el l-au omorît. Iar tînărul acela prin fugă s-a izbăvit şi a venit în locaşul cel prădat, tremurînd de frică, ca şi cum ar fi avut în urma sa pe cei ce-l izgoneau.

Pe acel tînăr îl întreba Sfîntul Nil cum a scăpat. Iar el a zis: "Eu împreună cu fiul tău eram legaţi şi barbarii aseară vorbeau despre noi (precum mi-a spus în taină unul din cei robiţi care înţelegea limba lor) şi se sfătuiau ca pe noi amîndoi, adică pe mine şi pe fiul tău să ne aducă jertfă luceafărului, cînd acela va răsări dimineaţa; pentru aceea au pregătit un altar, aducînd pietre şi lemne.

Iar eu am spus despre aceasta fiului tău, zicîndu-i: "De nu ne vom izbăvi cu fuga, apoi nu va mai răsări soarele pentru noi". El temîndu-se ca să nu fie prins, a rămas acolo, zicînd: "Dacă Dumnezeu a voit aşa, apoi nu vom putea scăpa de moarte şi a ne tăinui, chiar de s-ar ascunde cineva şi în locuri îndepărtate şi ascunse".

Eu, fiind noapte adîncă, cînd am văzut pe barbari adormiţi tare, căci foarte rău s-au îmbătat de cu seară, cu pîntecele pe pămînt tîrîndu-mă, am ieşit din tabăra lor departe; apoi pe picioare sculîndu-mă, am început a fugi şi alergam ca un întraripat, alungîndu-mă frica, pentru că mă temeam ca nu cumva, simţind ei, să mă ajungă; încît frica şi cutremurul mă ţine şi acum, căci tirania barbarilor cea cumplită pe care am văzut-o, este şi acum în mintea mea ca şi cum aş vedea-o aici, înaintea ochilor".

Deci, spunea tînărul acela despre junghierea multor sfinţi părinţi, zicînd:

"La un loc verde, aflînd barbarii apă, au stat să se odihnească şi iată au văzut în munte o peşteră mică, spre care pornind, au scos de acolo pe un bătrîn cu chipul cinstit, pe care scoţîndu-l din munte, l-au ucis cu pietre. Apoi, mergînd puţin, au prins un monah tînăr, galben la faţă şi uscat şi l-au ucis şi pe acela cu pietre.

După aceasta, au aflat un loc care avea mulţi copaci şi o peşteră mică, în care locuia un pustnic tînăr de ani şi bătrîn cu vitejia sufletului, căruia cînd îi porunceau să iasă afară şi haina sa să le-o dea lor, le răspundea: "Casa în care m-am ostenit să-mi fie mie mormînt; deci intraţi aici şi mă ucideţi, iar de haina mea nu mă voi dezbrăca, ca să-mi văd singur goliciunea, pe care pînă astăzi n-am văzut-o; dar cînd mă veţi ucide, atunci singuri veţi lua haina de pe mine, mort fiind eu şi neştiind nimic".

Apoi iarăşi îi ziceau ca să le arate mînăstirile cele ascunse în pustiul acela, şi făgăduiau să-l lase viu. El le-a răspuns: "Deşi ştiu locurile unde sfinţii bărbaţi locuiesc, însă nu voi spune vouă, pentru că nu voiesc ca să fiu vînzător al robilor lui Dumnezeu". Aşa stînd el cu bărbăţie împotriva barbarilor, s-au mîniat nelegiuiţii şi intrînd înăuntru cu săbiile, l-au tăiat bucăţi.

Mergînd mai departe, au văzut trei părinţi mergînd prin pustie şi îndată, repezindu-se la dînşii, i-au tăiat. Apoi, de departe au văzut două mînăstiri care nu aveau multă depărtare între ele; drept aceea, despărţindu-se, au alergat la ele, iar ce au făcut acolo, cum au închis pe părinţi, nu ştiu - a zis tînărul acela ce scăpase -, decît numai am văzut de departe un monah alergînd, pe care barbarii fugărindu-l l-au rănit cu săgeţile; apoi slăbind şi căzînd, l-au omorît cu săbiile şi cu suliţele.

După aceasta eu am fugit noaptea, precum mai înainte am zis: Iar fiului tău, zicea către Nil, după fuga mea, ce i s-a întîmplat, Dumnezeu ştie, căci l-am lăsat abia viu, şi n-avea nădejde de viaţă, căci cu adevărat era să moară cînd va răsări luceafărul, înjunghiat fiind ca jertfă.

Acestea auzindu-le Nil, o! cît de mult plîngea şi se tînguia de moartea fiului său, dar mai ales că era să fie înjunghiat şi adus ca jertfă păgînilor, striga către Dumnezeu, zicînd: "Să nu laşi Doamne, Dumnezeul părinţilor mei, pentru dumnezeiasca Maică, care întru curăţie Te-a născut pe Tine şi pentru a Ta bunătate, ca să piară fiul meu de către barbari".

Dumnezeu cu rînduiala Sa a păzit întreg pe tînărul Teodul, pentru că barbarii au dormit pînă cînd s-a ridicat soarele; apoi deşteptîndu-se, de vreme ce luceafărul cel de dinainte acum se ascunsese şi văzînd că unul din tinerii cei gătiţi spre jertfă a fugit, n-au făcut obişnuitele jertfe, ci au dus în ţara lor pe tînărul care rămăsese.

După aceasta, cei ce locuiau în Faran au trimis pe oamenii lor la Aman, voievodul barbarilor, jeluindu-se asupra tîlharilor cum că, năvălind în vremea aşezămîntului de pace, atîta răutate au făcut. În acea vreme Nil fericitul, cu părinţii care rămăseseră, s-a dus în pustie, să caute trupurile părinţilor celor ucişi, ca să le îngroape.

Deci, au fost înjunghiaţi: Proclu în Vetramv şi Ipatie în Ghet, Isaac în mînăstirea ce se numea Salail, Macarie şi Marcu în cea mai dinafară pustie; iar Veniamin după Elimom, Eusebiu în Tol, Ilie în Aza, pe care încă l-au aflat suflînd, apoi, ducîndu-l în chilie, l-au pus acolo, iar ei s-au întors spre îngroparea altora. La întoarcere, l-au aflat şi pe acela mort lîngă vasul de apă. Pentru că, din cauza multelor răni însetînd, cînd a gustat apă, îndată căzînd, şi-a dat duhul. Deci, îngropîndu-i pe toţi, pe cîţi au putut să-i afle, s-au dus în Faran, vrînd să ştie ce veste se va aduce de la voievodul barbarilor. Iar ei intrînd în cetate, s-au întors, trimişii aducînd de la voievodul scrisori de pace, în care făgăduia ca îndată să pedepsească cu moarte pe cei ce au îndrăznit a face unele ca acestea. Faranilor le poruncea să vină la dînsul fără temere, şi pe robiţii lor, pe cîţi îi vor afla vii, să-i ia fără de răscumpărare.

Deci, adunîndu-se faranii, au mers la voievodul barbarilor, cu care a mers şi fericitul Nil, vrînd ca să ştie despre fiul său, dacă este viu sau în robie sau a murit de mîinile barbarilor; şi s-a înştiinţat că este viu, vîndut în cetatea Eluziei, pentru că episcopul cetăţii aceleia l-a răscumpărat şi l-a făcut cleric.

Pentru toate acestea singur Cuviosul Nil în al său cuvînt povesteşte pe larg. Ducîndu-se acolo cuviosul, şi-a aflat fiul întreg şi sănătos şi mult mîngîindu-se, mulţumea lui Dumnezeu. Şi l-a primit cu dragoste episcopul, care l-a şi silit să primească rînduiala de prezbiter, iar pe amîndoi, adică pe Nil Cuviosul, cu Teodul fiul lui, cu cinste i-au liberat la locul lor.

Ei întorcîndu-se la petrecerea lor cea dintîi în Muntele Sinai, au vieţuit ani destui, bineplăcînd Stăpînului lor, Domnului nostru Iisus Hristos şi s-au învrednicit a fi cu cetele cuvioşilor părinţi în cer, slăvind pe Dumnezeu, în veci. Amin.

Viaţa Cuvioşilor Părinţi Simeon şi Sava, ctitorii Mănăstirii Hilandarul, care au trăit în anii 1190 de la Hristos (14 ianuarie)

(Tradusă din limba greacă)

Sfinţii aceştia erau din Serbia; Sfîntul Simeon era tatăl Sfîntului Sava şi împărat al Serbiei. Iar femeia lui se numea Ana. Ei erau din neam împărătesc, creştini binecredincioşi şi evlavioşi.

Mai întîi au născut doi copii, un fiu şi o fiică. După aceasta s-a îmbolnăvit împărăteasa şi n-a mai născut fii. Dar avînd ei împărăţie şi bogăţie multă, se rugau lui Dumnezeu cu lacrimi şi cu postiri ca să le mai dea şi alt fiu. Dumnezeu, auzindu-le rugăciunea, le-a dăruit şi al treilea fiu, pe de-a pururea pomenitul Sava, pe care din vîrsta cea dintîi l-au pus să înveţe Sfînta Carte.

În puţină vreme a învăţat toate cărţile cele bisericeşti, care se aflau în limba sîrbească; şi atîta înţelepciune, bună rînduială, smerenie şi blînd obicei avea, încît oricine văzîndu-l, îl iubea şi de dînsul se cucernicea. Cu cît creştea, cu atît se aprindea de dragostea cea către Dumnezeu. Şi alt nimic nu avea în

mintea sa, decît numai cum să placă lui Dumnezeu, Făcătorului şi Ziditorului său. Ziua şi noaptea neîncetat se ruga, nevoindu-se cu postul, cu privegheri şi cu toate alte pătimiri, fiind atunci de 17 ani cu vîrsta. Şi se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească vieţii celei după Hristos, de vreme ce foarte mult iubea fecioria. De aceea l-a învrednicit iubitorul de oameni, printr-un chip ca acesta.

Nişte părinţi de la Sfîntul Munte s-au dus în patria sfîntului pentru milostenie, unde au auzit de faptele bune ale Sfîntului Simeon, tatăl Sfîntului Sava, dar mai vîrtos că era foarte milostiv către săraci. Între aceştia era unul de la mînăstirile Sfîntului Munte, ce se numeşte Rusicon, care era rus de neam şi foarte îmbunătăţit.

Pe acesta văzîndu-l fericitul Sava, şi vorbind cu dînsul, l-a întrebat despre mînăstirile Sfîntului Munte şi despre rînduiala şi petrecerea părinţilor, ca şi despre altele care erau de trebuinţă la scopul lui. Aflînd toate de la dînsul, a plîns cu lacrimi, după aceea a zis către dînsul: "Văd, părinte, că Dumnezeu, cunoscînd adîncul inimii mele şi scopul meu, te-a trimis la mine păcătosul, ca să mă povăţuieşti la calea cea dumnezeiască a mîntuirii; căci mult s-a veselit sufletul meu din dumnezeieştile tale cuvinte şi mai mult nu pot să rămîn în această lume înşelătoare, nici să mai văd slăbiciunile şi nălucirile ei cele mincinoase.

Deci, te rog să mă înveţi cum să fug de deşertăciunea lumii şi să mă învrednicesc vieţii pe care o duceţi sfinţia voastră; pentru că părinţii mei cugetă să mă însoare şi pentru aceasta am hotărît, cu un ceas mai înainte, să fug şi să mă duc la Sfîntul Munte şi iată acum cer sfat de la tine".

Acestea auzindu-le bătrînul, i-a răspuns: "Văd, fiule, că scopul tău este dumnezeiesc şi că dragostea lui Dumnezeu a stăpînit sufletul tău şi de aceea cele ce cugeţi se cuvine să le săvîrşeşti mai degrab, iar eu voi fi împreună călătorul şi povăţuitorul tău, pînă ce te voi duce la Sfîntul Munte". Atunci, aflînd chipul plecării din lume, fericitul Sava a trimis înainte la un loc pe bătrînul să-l aştepte, iar el s-a dus la părinţii lui şi a zis către tatăl său: "Tată, am auzit că în cutare munte este mult vînat, deci, mă rog să-mi daţi voie să mă duc acolo să vînez şi să mă şi plimb puţin; iar de voi zăbovi puţin timp, vă rog să nu vă mîniaţi pe mine".

Tatăl său i-a dat voie şi slugi cîte a voit, apoi l-a binecuvîntat. Deci, venind Sava cu multă bucurie, a sosit la locul unde aştepta bătrînul despre care am zis, iar robilor le-a poruncit să şadă acolo şi să-l aştepte; iar el împreună cu bătrînul s-a dus într-un sat ce era aproape, şi acolo, schimbîndu-şi hainele cele împărăteşti, într-o casă a unui sărac, şi îmbrăcîndu-se în ale săracului aceluia, s-au dus amîndoi la Sfîntul Munte. Mergînd în Mînăstirea Rusicon, de unde era bătrînul, precum mai sus s-a zis, acolo învăţa de la bătrînul acela faptele bune ale vieţii monahiceşti, pe care le săvîrşea cu mare sîrguinţă şi ascultare, supunîndu-se şi cucernicindu-se înaintea bătrînului, ca înaintea lui Dumnezeu. Iar slugile lui aşteptîndu-l mult timp acolo unde le poruncise să-l aştepte şi văzînd că nu mai vine la dînşii, au început a-l căuta prin locurile cele din jur, dar negăsindu-l, s-au întors înapoi şi au spus părinţilor lui cele despre fiul lor.

Părinţii înştiinţîndu-se despre fuga fiului lor, plîngeau fără mîngîiere şi au trimis cu durere oameni în tot locul ca să-l caute. Căci nu puteau să sufere lipsa unui fiu frumos şi preaînţelept ca acesta, pe care îl avea tatăl său moştenitor al împărăţiei sale. Umblînd oamenii cei împărăteşti pretutindeni, au mers la Sfîntul Munte trei boieri dintr-înşii şi făcînd cercetare cu dinadinsul, l-au aflat în mînăstirea sus zisă şi au căutat să-l ia. Dar Sava în noaptea aceea, pe ascuns, s-a suit în turnul mînăstirii şi a rugat pe stareţul său de l-a îmbrăcat în schima îngerească a monahilor.

Apoi scriind o epistolă despre deşertăciunea lumii, sfîrşitul veacului, fericirea sfinţilor şi despre munca cea nesfîrşită, a trimis-o părinţilor lui. Şi atîtea le-a spus prin scrisoarea lui, şi într-atîta umilinţă i-a adus, încît i-a hotărît pe amîndoi să se facă monahi. Maica lui ducîndu-se la o mănăstire femeiască, unde îmbrăcîndu-se în chipul îngeresc şi nevoindu-se, s-a dus către Dumnezeu. Iar tatăl lui, lepădîndu-se de toate ale lumii, şi lăsînd moştenitor al împărăţiei sale pe Ştefan, fiul său cel mai mare, a plecat la Sfîntul Munte şi întîlnindu-se cu Sava, prea iubitul său fiu, a rămas acolo, căutînd să se îmbrace în chipul îngeresc şi să vieţuiască împreună cu fiul său, lucru care s-a şi făcut.

Căci după obişnuita cercare şi ispitire, fiul a primit pe tatăl său prin dumnezeiescul şi îngerescul chip, şi astfel Sava, fiul cel după trup, s-a făcut părinte după duh al lui Simeon, tatăl cel după trup. Deci au petrecut amîndoi vreme destulă în Mînăstirea Vatopedului, căci acolo a aflat Sava pe tatăl său Simeon; fiindcă cel dintîi (protosul) al Sfîntului Munte mai înainte l-a trimis pe el acolo ca să se ascundă, ca nu cumva să fie căutat iarăşi de tatăl său. Nevoindu-se ei cu nevoinţa cea bună, cu privegherile în fiecare zi, cu stările cele de toată noaptea, cu rugăciuni neîncetate şi cu toate grelele pătimiri ce se cuvin vieţuirii monahiceşti celei adevărate şi lui Dumnezeu bine plăcute, în puţin timp au biruit şi au supus patimile trupului şi au ajuns la săvîrşirea faptei bune; încît au întrecut şi covîrşit cu faptele lor cele bune pe toţi părinţii care în acea vreme se aflau la Sfîntul Munte, şi s-au făcut vase ale Sfîntului Duh.

Deoarece vestea faptelor lor bune a îndemnat şi pe mulţi alţi sîrbi din împărăţia lor, care au venit la dînşii şi s-au făcut monahi; apoi văzînd că în fiecare zi se îmulţeau cei ce veneau, au fost siliţi să zidească o mînăstire.

Deci, postind ei multe zile, priveghind şi rugîndu-se Doamnei noastre Născătoarea de Dumnezeu, ca să-i povăţuiască unde este voia Ei cea sfîntă să zidească mînăstire; prin descoperire şi prin arătarea în vedenia nopţii de Dumnezeu insuflîndu-se şi îndemnîndu-se, au zidit din temelie cu a lor cheltuială o prea frumoasă mînăstire a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, care se numeşte a Hilandarului, în care Simeon, tatăl Sfîntului Sava, vieţuind restul vieţii lui cu cuvioşie şi cu plăcere lui Dumnezeu, s-a odihnit întru Domnul, în ziua a treisprezecea a lunii februarie; iar după cîtăva vreme, cînd s-a apropiat ziua sfîrşitului său, fericitul Sava a chemat pe cel dintîi (protosul) al muntelui şi pe părinţii cei mai cucernici şi au făcut priveghere pentru fericitul suflet al tatălui său.

În vremea doxologiei a ieşit din mormîntul Sfîntului Simeon o negrăită bună mireasmă, încît a umplut toată mînăstirea; şi apropiindu-se de mormîntul lui, au văzut izvorînd mir din mormînt şi au slăvit pe Dumnezeu, Care preamăreşte pe cei care-L preamăresc. Iar fericitul Sava a avut mare bucurie în sufletul său, căci s-a încredinţat despre fericita desfătare a sufletului tatălui său şi de sfinţirea sfintelor lui moaşte; iar de atunci a început a-şi adăuga mai mult postul, privegherile şi celelalte nevoinţe ale pustniciei, pe care cu neputinţă este a le scrie cineva cu amănuntul.

Dar de vreme ce nu era chip să se ascundă fapta cea bună a Sfîntului Sava, fiindcă se făcuse cunoscută tuturor, pentru aceasta veneau la dînsul mulţi în fiecare zi, cerîndu-i învăţătură şi povăţuire duhovnicească, şi mai ales cel dintîi (protosul) al muntelui; cu toate că era şi el îmbunătăţit şi purtător de duh, însă avea pe fericitul Sava cel dintîi sfetnic; ba încă şi ceilalţi proiestoşi ai celorlalte mînăstiri nu săvîrşeau nici un lucru fără sfatul şi socoteala lui; fiindcă darul Sfîntului Duh, care locuia într-însul, îl lumina să înţeleagă şi să grăiască toate cele de suflet folositoare şi mîntuitoare. Şi într-atîta dragoste îl avea cel dintîi (protosul) al Sfîntului Munte şi ceilalţi, încît l-au silit foarte mult să se hirotonească preot. Iar smeritul cugetător Sava zicea către dînşii că nu este vrednic, şi, de multe ori fiind silit, se ascundea.

Mai pe urmă de toate, ca să nu se arate neascultător, văzînd că era şi voia lui Dumnezeu să se hirotonească, a zis: "Facă-se voia Domnului". Şi aşa s-a hirotonisit diacon şi preot în mînăstirea sa, de către Nicolae, care atunci era episcop al Erisului. Iar Constantie, care era atunci mitropolit al Tesalonicului, auzind de faptele bune ale sfîntului, l-a adus în Tesalonic cu multe rugăciuni şi vorbind cu el cîteva zile şi mult folosindu-se el cum şi episcopii, clericii lui şi tot poporul; apoi întărindu-se toţi din obşte din învăţăturile lui cele de suflet folositoare, mitropolitul înţelegîndu-se cu episcopii lui şi cu tot clerul, într-o duminică, cînd sfîntul învăţa pe popor în mitropolie, fără de veste l-a făcut arhimandrit, chiar nevrînd el. Sfîntul, pentru cinstea cea mare ce îi făceau mitropolitul, episcopii şi tot poporul, a fugit pe ascuns de acolo şi a venit la mînăstirea lui.

În vremea împăratului Teodor I Lascaris (1204-1222), fericitul Sava a fost trimis la împărat, de cel dintîi (protosul) al Sfîntului Munte şi de ceilalţi proestoşi, pentru oarecare trebuinţe ale muntelui. Împăratul cu toată suita, cu patriarhul şi cu tot clerul şedeau atunci în cetatea Niceei, fiindcă Constantinopolul îl luaseră atunci latinii de la Duca împăratul, care se poreclea Murţuflon (l204), şi împărăţia grecilor era atunci în Niceea.

Deci, s-a dus acolo sfîntul şi întîlnindu-se cu împăratul, care îi era şi rudenie, căci nepotul sfîntului luase în însoţire pe fiica împăratului, şi nu atît pentru rudenia aceasta, cît pentru fapta cea bună a lui, împăratul dorea de foarte multă vreme să-l vadă. Deci s-a bucurat cu mare bucurie dacă a văzut pe sfîntul şi l-a primit cu mare cinste, vorbind cu dînsul şi mîngîindu-se de fapta bună a lui, i-a împlinit deci îndată toate cererile lui, şi-l avea în mare evlavie.

A isprăvit nu numai treburile Sfîntului Munte, pentru care fusese trimis sfîntul; dar a vestit împăratului şi despre Serbia, patria lui, că nu are arhiereu şi l-a rugat să vorbească cu patriarhul care era atunci şi să facă pe cineva arhiereu al Serbiei. Deci, chemînd împăratul pe patriarh, a vorbit despre sfîntul şi despre Serbia, că nu are arhiereu şi că ar trebui să facă pe cineva, care ar fi vrednic şi împodobit cu fapte bune.

Patriarhul, vorbind cu sfîntul multe zile şi încredinţîndu-se despre petrecerea lui cea îmbunătăţită, a cunoscut că el este bun de vrednicia cea apostolească a arhieriei; apoi întîlnindu-se cu împăratul, şi vorbind amîndoi despre pricina aceasta, a hotărît să facă arhiepiscop al Serbiei şi al Peciului pe Sfîntul Sava. Dar el nevrînd şi silindu-l aşa multe zile, patriarhul l-a hirotonisit arhiereu şi mitropolit al Serbiei şi Peciului; iar împăratul a făcut în ziua aceea bucurie şi ospăţ mare.

Sfîntul, după ce s-a hirotonit, s-a dat la mai multe nevoinţe şi la pustnicie; şi astfel s-a dus la eparhia lui, învăţînd în fiecare zi turma sa cuvîntul Evangheliei şi petrecerea cea după Hristos, iar pe cei dreptcredincioşi îi întărea în buna credinţă şi în fapta bună; apoi pe eretici, cu darul şi cu dulceaţa învăţăturilor lui, îi întorcea de la eres către buna credinţă, încît, în puţină vreme, pe cei necredincioşi şi eretici, care erau în eparhia lui, i-a făcut drept-credincioşi. Şi toţi îl aveau nu numai ca păstor şi dascăl, dar şi izbăvitor şi mîntuitor al lor.

Punînd în bună rînduială cele ale mitropoliei şi eparhiei sale, s-a dus iarăşi în Sfîntul Munte, unde a întîlnit şi a văzut pe părinţii mînăstirii sale; iar după cîteva zile a adunat pe toţi fraţii şi le-a spus că de multă vreme a avut o mare dorinţă, să se ducă la Ierusalim, ca să se închine Preasfîntului Mormînt al Domnului nostru Iisus Hristos; învăţîndu-i mult şi luînd rugăciunile lor în-tr-ajutor, a plecat în Palestina. Deci, cu ajutorul lui Dumnezeu, în puţine zile ajungînd acolo, l-a primit Atanasie, patriarhul Ierusalimului, care într-o Duminică a slujit Sfînta Liturghie cu sfîntul, către care a zis să se roage pentru popor şi să-l înveţe.

Apoi într-atîta dragoste şi evlavie îl avea patriarhul, clericii lui şi tot poporul, încît nu voiau să se despartă de dînsul şi veneau în toate zilele să audă învăţăturile lui cele folositoare de suflet. Deci, închinîndu-se pe la toate Sfintele Locuri cu multă evlavie şi umilinţă, vărsînd lacrimi multe peste Sfîntul Mormînt, s-a întors.

Voind să se întoarcă iarăşi în eparhia sa şi plutind către împărăteasca cetate, în puţine zile a ajuns la cetatea Niceei şi s-a întîlnit cu împăratul Ioan III Vataţes (1222-1254), care era rudenie cu sfîntul, şi l-a primit cu mare evlavie şi cinste; apoi împăratul s-a bucurat foarte şi a preamărit pe Dumnezeu că l-a învrednicit să ia rugăciune şi binecuvîntare de la dînsul; asemenea şi împărăteasa; şi l-au făcut amîndoi părinte duhovnicesc al lor.

Zăbovind sfîntul acolo, pe urmă a hotărît să se ducă iarăşi la Sfîntul Munte. De vreme ce împăratul îl avea rudenie şi părinte duhovnicesc, i-a dăruit cinstitul lemn, sfinte moaşte şi alte vase scumpe, apoi l-a trimis la mînăstirea sa Hilandarul, cu o corabie împărătească, unde, ajungînd cu ajutorul lui Dumnezeu, a lăsat cinstitul lemn la sfinţita sa mînăstire, împreună cu sfintele moaşte şi cu cîte i-a dăruit împăratul.

Rămînînd destulă vreme şi povăţuind pe părinţi şi punîndu-le egumen îmbunătăţit, ca să-i păstorească, s-a dus iarăşi la eparhia sa şi, păscînd pe cei de acolo cu plăcere de Dumnezeu, a luminat toată Serbia cu razele faptelor sale bune şi cu ale dumnezeieştilor lui învăţături, păzind-o nevătămată de lupii cei gînditori, pregătind-o cu înţelepciune pentru staulul ceresc.

Dar de vreme ce şi în părţile acelea erau atunci multe eresuri, sfîntul a ieşit şi în alte eparhii şi le învăţa apostoleşte, înconjurînd multe feluri de locuri şi povăţuind către buna credinţă pe mulţi eretici şi necredincioşi; apoi s-a dus şi a doua oară spre închinare la Sfîntul Munte.

De acolo iarăşi trecînd prin cetăţi, învăţa popoarele şi multe minuni făcea, pe care le-am lăsat deoparte, spre scurtare. Însă numai aceasta o spunem: învăţînd în multe feluri de locuri popoarele, împreună cu alţi trei pe care îi avea cu sine, a venit la Tîrnovul cel mare şi l-a primit cu mare cinste Asan, atunci împărat al Tîrnovului (1218-1241), ca o rudenie a sfîntului; apoi venind praznicul dumnezeieştii Arătări (Botezul Domnului), Sfîntul a slujit Sfînta Liturghie, făcînd şi sfinţirea cea mare a apei şi s-a făcut o minune.

Cînd a pus, după obicei, cinstita Cruce în apă ca s-o sfinţească, s-a desfăcut apa prin mijloc şi a stat ca un zid. Iar cei ce erau de faţă, văzînd acestea, s-au minunat şi au preamărit pe Dumnezeu. Împăratul s-a cucernicit foarte mult înaintea sfîntului şi l-a rugat să şadă acolo pînă la Sfintele Paşti - căci el s-a dus în alte locuri pentru nişte treburi împărăteşti -, şi astfel sfîntul a rămas acolo.

După puţine zile, îmbolnăvindu-se, şi mai înainte cunoscînd sfîrşitul său, a chemat pe ucenicii săi şi i-a învăţat cele către mîntuire, apoi le-a dat sfintele moaşte şi alte sfinte odoare bisericeşti cîte avea la sine. Deci, auzind arhiereul care era atunci al Tîrnovului, despre boala sfîntului, a mers la el şi văzîndu-l foarte bolnav, a voit să vestească împăratului. Iar sfîntul, cu smerenia sa cea obişnuită, nu l-a lăsat, ci mai ales i-a zis: "Te rog foarte mult să nu înştiinţezi pe împăratul, nici preasfinţia ta să nu te mai osteneşti venind aici, ci mergi cu pace şi roagă-te pentru mine, ca milostivul Dumnezeu să ne învrednicească a ne întîlni şi a ne vedea în Ierusalimul de sus".

Şi astfel, într-o noapte de sîmbătă, mai înainte de a se lumina spre duminică, s-a împărtăşit Sfîntul iarăşi cu Sfintele şi Preacuratele Taine şi atunci a strălucit faţa lui şi s-a umplut de bucurie şi de veselie; apoi zicînd de trei ori: "Slavă Ţie, Dumnezeule", şi-a dat sfîntul său suflet în mîinile lui Dumnezeu.

Iar dimineaţa a venit mitropolitul Tîrnovului, cu clerul său şi cu tot poporul, ca să îngroape sfîntul lui trup, din care ieşea o bună mireasmă negrăită, încît toţi s-au minunat şi nu ştiau unde să-l îngroape. Şi fiindcă atunci era aproape de acolo împăratul, i-au făcut înştiinţare acestuia, care a poruncit să-l îngroape în mînăstirea sa, cea zidită în numele celor 40 de sfinţi mucenici; deci, acolo cu multă evlavie şi cinste l-au îngropat. Iar după puţine zile, venind şi împăratul, a mers mai întîi la mormîntul sfîntului şi cu lacrimi l-a rugat să-l ierte, că pentru păcatele sale nu s-a întîmplat acolo. Apoi a poruncit şi a pus deasupra mormîntului sfînt o cruce şi marmură prea frumoasă şi a aprins candelă; iar cîţi bolnavi mergeau cu credinţă şi cu evlavie la dînsul, se tămăduiau.

Sfîntul avea doi nepoţi: Rautoslav, care era ginere al împăra-tului Teodor Lascareos, şi Vladislav, care era ginerele împăratului Asan, care împărăţea atunci în Serbia (1228-1234). Acesta înştiinţîndu-se despre moartea sfîntului, asemenea şi Arsenie, care era atunci mitropolit al Serbiei, pe care sfîntul îl hirotonise mai înainte ca diadoh (urmaş) al său, s-au întristat foarte.

Auzind împăratul despre minunile ce făcea sfîntul, a hotărît să ceară sfintele moaşte împăratului Asan, socrul său. Deci, Vladislav (1234-1243) a scris către socrul său cu rugăminte, trimiţînd şi cîţiva boieri, ca să ia sfintele moaşte, însă împăratul Asan nu le-a dat.

A scris apoi şi a doua oară ginerele său cu multe rugăminţi, trimiţînd şi pe boierii cei mai mari, cu multe daruri, dar nici atunci nu le-a dat, ci numai i-a răspuns: "Fiindcă Dumnezeu a iconomisit să moară sfîntul aici, nouă ne-a dăruit această vistierie. Şi deci, cine sînt eu să stau împotriva sfîntului Domnului?" Astfel a trimis înapoi pe boierii cei trimişi.

Atunci Vladislav, văzînd că nu reuşeşte nimic cu trimişii săi, a luat cu sine pe boierii cei mai de frunte şi a pornit să se ducă el să ceară pe sfîntul. Ajungînd la oraşul Tîrnovo, s-a dus mai întîi la mormîntul sfîntului şi plîngînd cu lacrimi ferbinţi, a zis: "O! Sfinte al lui Dumnezeu şi al nostru părinte prea cinstit, pentru ce

ne-ai urît pe noi păcătoşii şi nu voieşti a veni în patria ta, căreia ai fost nu numai păstor, ci încă şi mîntuitor?

Tu ne-ai mîntuit din rătăcirea diavolului şi la adevăr ne-ai povăţuit; tu ai izbăvit turma de eresuri; fiind bolnavă, ai tămăduit-o; primejduindu-se cu moarte sufletească, ai înviat-o; cu slujbe duhovniceşti ai împodobit-o, cu sfinţite rînduieli, cu puneri de legi mîntuitoare şi acum o laşi, sfinte al lui Dumnezeu, lipsită de sfinţenia dumnezeieştilor tale moaşte? Cum o laşi cu totul săracă de comoara dumnezeiescului tău dar şi uscată de prea dulcele izvor al minunilor tale? Părinte prea milostiv, fie-ţi milă şi treci cu vederea păcatele mele şi ale poporului tău, care în tot chipul am greşit ţie şi vino la noi, deşi sîntem nevrednici şi păcătoşi; deci, nu ne lăsa lipsiţi de venirea şi ocrotirea ta".

Astfel rugîndu-se Vladislav, împăratul Serbiei, cu multă umilinţă, pe mormîntul sfîntului, a mers în urmă la socrul său. În noaptea aceea a văzut socrul său pe sfîntul ca un înger purtător de fulger, poruncindu-i să dea sfintele lui moaşte ginerelui său, ca să le ducă în patria sa.

Deci, dimineaţă, împăratul Asan adunînd tot poporul şi pe mitropolit cu clerul său, arătîndu-le pricina, a luat pe ginerele său, şi cu cîntări de psalmi, cu făclii şi cu tămîieri, au deschis mormîntul sfîntului. O! minunile Tale, Hristoase Împărate! Locul acela s-a umplut de bună mireasmă negrăită; faţa sfîntului strălucea ca soarele şi toţi minunîndu-se, strigau: "Doamne miluieşte".

Atunci, cu mare bucurie şi cu litanii, călătorind pe jos, amîndoi împăraţii, socrul şi ginerele, au scos sfintele moaşte pînă afară din Tîrnovo. Aici, luîndu-le împăratul Vladislav, le-a dus cu mare bucurie în patria sa. Iar cîtă bucurie s-a făcut în ziua aceea, cine poate s-o scrie cu amănuntul?

Cine poate spune minunile care s-au făcut, întru slava Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh, a Preasfintei Treimi, Căreia I se cuvine slavă, stăpînire, cinste şi închinăciune, în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Pavel Tebeul
(15 ianuarie)

Cuviosul Antonie, vieţuind în pustiul Egiptului cu ucenicii săi, după cum ne-au povestit Macarie şi Plotin, ucenicii lui, care l-au şi îngropat, că la nouăzeci de ani ai vieţii bătrînului, i-a venit dor să se ducă în pustia cea mai dinăuntru, ca să vadă dacă s-ar afla vreun rob al lui Dumnezeu, care mai înainte de dînsul să se fi sălăşluit în pustia aceea, şi să fi ales o viaţă ca a lui, depărtată de oameni; deci, într-acel pustiu, cinci ani rugîndu-se lui Dumnezeu, ca să nu-i treacă cu vederea rugăciunea lui, într-o zi a auzit un glas, zicîndu-i: "Antonie, este un rob al lui Dumnezeu mai înainte şi mai desăvîrşit decît tine, la care de vei merge, îl vei afla în pustia cea mai dinăuntru. Deci, scoală-te degrabă şi te sîrguieşte a merge la dînsul, mai înainte de a se duce el către Domnul!"

Acestea auzindu-le bătrînul, îndată luîndu-şi toiagul său cel de finic, s-a dus degrabă în pustie, să apuce în viaţă pe cel dorit, de care i se vestise lui. Fiind arşiţa mare la amiază, încît şi pietrele ardeau în acea pustie, şi neştiind calea care duce către sfîntul cel arătat lui, bătrînul a slăbit cu trupul, dar nu şi cu duhul, căci nu s-a întors din calea ce o începuse şi se ruga lui Dumnezeu, zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, povăţuieşte-mă în calea cea dreaptă, şi învredniceşte-mă a vedea în trup pe robul tău, şi să nu mă laşi să pier în această pustie".

Deci, nu după multă vreme, a văzut un om cu asemănare de cal, pe care făcătorii de stihuri îl numesc centaur, pe care văzîndu-l, s-a înarmat cu mîntuitorul semn al Crucii şi cu îndrăzneală l-a întrebat: "Ascultă tu, în care parte locuieşte robul lui Dumnezeu?". Iar fiara plecîndu-se la cuvîntul sfîntului şi neputînd să grăiască cu glas, i-a arătat cu mîna partea în care trebuia să meargă spre robul lui Dumnezeu, apoi a fugit cu grabă de la Cuviosul Antonie. Bătrînul s-a minunat de chipul cel de fiară şi mergea spre

partea unde i-a arătat acesta cu mîna. Însă întru aceasta ori diavolul, spre înfricoşarea lui s-a închipuit, ca să împiedice drumul sfîntului, ori cu adevărat era centaur, precum spun grecii, că în acea pustie se găseau nişte fiare ciudate ca acestea; iar această fiară Dumnezeu a trimis-o pentru povăţuirea robului său.

Venind la un loc pietros, a văzut o altă fiară, care avea asemănare omenească pînă la brîu, iar cealaltă parte a trupului era de fiară, adică picioare de capră şi coarne în cap. De vederea acesteia minunîndu-se bătrînul şi cu credinţă neîndoită fiind înarmat, fără frică a întrebat, zicînd: "Cine eşti tu?" Iar fiara, aducîndu-i poame de finic din cale, ca semn de pace, îi zicea: "Sînt un muritor din cei ce locuiesc în pustie, pe care neamurile cele întunecate cu rătăcirea numindu-ne satiri, între zeii lor ne-au cinstit. Dar sînt trimis de la turma mea, să slujesc ţie ca să te rogi pentru noi Stăpînului celui de obşte, pe care l-am cunoscut că a venit în lume şi în tot pămîntul a ieşit vestirea lui".

Unele ca acestea grăind fiara, ostenitul călător îşi uda faţa sa cu lacrimi de bucurie; căci se bucura de slava lui Hristos şi de pierzarea satanei şi se minuna, cum a putut să înţeleagă vorba satirului. Lovind cu toiagul în pămînt, zicea: "Vai ţie, cetatea Alexandriei, care în loc de Dumnezeu cinsteşti sluţeniile! Vai ţie, cetate păcătoasă, în care din toată lumea s-au adunat diavoli! Ce răspuns vei da, căci şi fiarele mărturisesc puterea lui Hristos, iar tu nălucirile cele din pădure ca pe zei le cinsteşti".

Acestea zicîndu-le sfîntul, fiara a fugit în pustie. Despre acea fiară nimeni să nu socotească că este lucru neadevărat, fiindcă şi în vremea împăratului Constanţiu (337-361) o fiară ca aceea, cu asemănare omenească, ce se numea satir, a fost dusă vie în Alexandria, spre marea mirare a tot poporul; iar după ce a murit, ca să nu putrezească îndată trupul ei, îmbălsămîndu-l, l-au trimis în Antiohia, la împărat, ca să-l vadă.

Acum să ne întoarcem la povestirea dinainte. Umblînd bătrînul prin acea pustie neumblată, nimic altceva nu vedea fără numai urme de fiară, ostenindu-se în călătorie două zile şi petrecînd cealaltă noapte în rugăciune, nu ştia unde să se întoarcă. Apoi luminîndu-se de ziua a treia, a văzut o leoaică suindu-se spre vîrful muntelui cu multă grabă, căreia de departe urmîndu-i, a venit aproape de peştera în care locuia Sfîntul Pavel, plăcutul lui Dumnezeu.

Văzînd bătrînul peştera, s-a bucurat, iar cel ce locuia într-însa, simţind venirea lui Antonie, a închis uşa. Bătrînul apropiindu-se, a bătut, dar nu i s-a răspuns, însă el stătea afară, bătînd fără spor. Deci, văzînd că nu i se deschide uşa, a căzut înaintea peşterii şi pînă la al şaptelea ceas s-a rugat să i se dea voie să intre înăuntru, ca să vadă pe acela pe care cu atîta osteneală l-a căutat. El zicea: "Deschide-mi, robule al lui Hristos, deschide-mi; tu ştii cine şi de unde sînt şi pentru ce am venit, toate le ştii, Dumnezeu descoperindu-ţi ţie. Deci şi eu ştiu că nu sînt vrednic să văd sfînta ta faţă, însă de nu te voi vedea, nu mă voi duce de aici; nu te ascunde pe tine, căci Dumnezeu te-a arătat mie. Pe fiare le primeşti, iar pe om pentru ce îl goneşti? Te-am căutat şi te-am aflat, bat ca să mi se deschidă, iar de nu-mi vei deschide, apoi voi muri pe pragul tău şi vei îngropa aici trupul meu".

Şi altele multe grăind el cu lacrimi şi ca pe un nemilostiv socotindu-l, păcătosul lui Dumnezeu a răspuns dinăuntrul peşterii, zicîndu-i: "Cine eşti tu, care plîngi aici? Te minunezi că nu-ţi deschid şi te lauzi că vei muri pe prag?" Aşa zicîndu-i sfîntul, a deschis uşa şi cuprinzîndu-se unul pe altul, se sărutau cu lacrimi şi pe nume se chemau; pentru că Dumnezeu fiecăruia dintre ei le descoperise numele. Şezînd ei, părintele Antonie a zis: "Bucură-te Pavele, vasul alegerii şi stîlpul cel de foc, locuitorule al pustiei".

Zis-a lui şi Avva Pavel: "Bine ai venit soare, care luminezi toată lumea, povăţuitorule al celor ce se mîntuiesc, gura lui Dumnezeu, care din pustie ai făcut cetăţi şi pe diavolul l-ai gonit dintr-însa. De ce te-ai ostenit atîta pentru un om păcătos şi nevrednic? Iată, vezi un bătrîn învechit de zile şi cu cărunteţile acoperite; vezi un om care îndată va fi praf şi cenuşă, dar de vreme ce dragostea toate poate să le facă, spune-mi, te rog, cum se află neamul omenesc acum? Cum împărtăşeşte lumea? Se mai află cei ce se ţin de rătăcirea idolilor, şi mai sînt prigoniri asupra creştinilor?". Iar Antonie a zis: "Cu rugăciunile tale lumea se ţine; prigoanele contra creştinilor au încetat şi Biserica laudă pe adevăratul Dumnezeu. Dar de

vreme ce ai pomenit de prigoane, mă rog ţie pentru Domnul, să nu ascunzi de mine cele despre tine şi toate să-mi spui: pentru care pricină ai ieşit din lume şi ai venit în această adîncă pustie?".

Iar Sfîntul Pavel a început a-i spune: "Eu m-am născut în Tebaida şi am avut o soră, pe care părinţii, fiind încă vii, au însoţit-o cu bărbat; iar pe mine m-au învăţat carte elinească şi latinească, precum şi dreapta credinţă, singuri ei fiind drept-credincioşi. Dar sfîrşindu-şi nevrednica viaţă, ne-au împărţit averea, care era foarte multă; iar după moartea lor, bărbatul sorei mele, fiind lacom, a poftit şi partea mea, şi gîndea să mă dea ca pe un creştin la păgînul voievod spre chinuire, ca astfel prăpădindu-mă din acestă viaţă, să-mi ia moştenirea. Atunci erau împăraţii Deciu (249-251) şi Valerian (253-259), care chinuiau pe toţi cei ce mărturiseau pe Hristos, şi era frică mare prin toată Tebaida, de vreme ce erau cumplite chinuri.

În acea vreme a fost prins de păgîni un tînăr creştin, pe care l-au chinuit mult; dar după ce n-au putut să-l întoarcă de la credinţa lui Hristos, mai pe urmă l-au pus într-o grădină mult înflorită şi frumos mirositoare, întinzîndu-l pe un pat frumos, cu faţa în sus; apoi i-au legat mîinile şi picioarele cu frînghii moi şi ducîndu-se toţi, au trimis la dînsul o fecioară tînără, ca să-l poată înşela spre amestecarea necurată; iar necurata fecioară cuprinzîndu-l şi sărutîndu-l, ba încă lucrul cel mai de ruşine, ce mi-e greu a-l spune, căutînd părţile cele ascunse ale trupului său, îl îndemna spre păcatul cel necurat; dar ce a făcut viteazul pătimitor, care suferise atîtea chinuri?

Văzîndu-se amăgit de patimă şi simţînd tulburarea trupului întru sine, a strîns tare cu dinţii limba sa, a tăiat-o şi a aruncat-o în obrazul desfrînatei şi îndată cu durerea cea mare a potolit patima; iar cu sîngele a umplut obrazul şi hainele acestei femei şi astfel, cu darul lui Hristos, a biruit amăgirea.

Încă şi pe un alt tînăr care era neclintit în credinţa creşti-nească, după multe chinuri, l-au uns cu miere peste tot trupul gol şi l-au pus în arşiţa soarelui, avînd mîinile legate la spate, ca rănindu-se de albine, de viespi şi de gărgăuni, să fie silit a jertfi idolilor; dar răbdătorul de chinuri cel viteaz, deşi era rănit peste tot trupul şi plin de sînge, încît nici chip de om nu avea, de Hristos nu s-a lepădat.

Acestea văzînd eu, iar bărbatul sorei mele mîniindu-se mai mult, încît nici lacrimile sorei, nici legătura rudeniei n-au putut să-l domolească, i-am lăsat aceluia toate şi am fugit în această pustietate; apoi venind încet, povăţuindu-mă de Dumnezeu pînă aici, am aflat această peşteră, în care aveam şi apă înăuntru şi cunoscînd că Dumnezeu mi-a dat acest loc spre petrecere, m-am sălăşluit aici şi petrec avînd hrană de finice, iar haina din frunze".

Sfîntul povestind acestea, iată a zburat un corb aruncîndu-i o pîine întreagă, pe care punînd-o înaintea lor încetişor, a zburat în văzduh. Atunci, fericitul Antonie minunîndu-se de aceasta, Sfîntul Pavel a grăit: "Iată, Domnul a trimis prînz, nouă, robilor săi, fiind milostiv şi iubitor de oameni. Iată, sînt 70 de ani de cînd primesc jumătate de pîine, iar de la a ta venire Domnul Hristos a îndoit merticul ostaşilor Săi. Deci, luînd sfinţii acea pîine, se invitau unul pe altul ca s-o binecuvînteze şi s-o frîngă, unul pe altul mai mare făcîndu-se cu cinstea.

Sfîntul Pavel cinstea pe Cuviosul Antonie ca pe un oaspete, iar Cuviosul Antonie cinstea pe Sfîntul Pavel ca pe stăpînul casei şi ca pe unul mai bătrîn cu anii; şi era între dînşii întrecere de iubire. Apoi, fericitul Pavel a apucat pîinea de o parte, iar pe cealaltă parte a pus-o în mîinile părintelui Antonie şi îndată pîinea singură s-a frînt prin mijloc şi fiecare şi-a luat partea sa.

Drept aceea, şezînd lîngă izvor, robii lui Hristos au mîncat şi s-au săturat, şi au băut din izvorul acela apă curată şi foarte dulce; după aceea, făcînd mulţumire, au şezut iarăşi şi au vorbit toată noaptea pînă dimineaţa. Iar făcîndu-se ziuă, Sfîntul Pavel a zis prietenului Antonie: "De mult mi-a arătat Dumnezeu mie, frate, că sălăşluieşti în părţile acestea şi voiam să te am slujitor cu mine, ca împreună să slujim sfîntului nostru, dar fiindcă vremea adormirii mele a venit, pe care totdeauna am aşteptat-o, dorind ca să vieţuiesc cu Hristos, de aceea Domnul te-a trimis la mine, ca să îngropi smeritul meu trup şi să-l dai pămîntului".

Acestea auzind Antonie, tînguindu-se cu lacrimi, zicea: "Nu mă lăsa, părinte, singur, ci primeşte-mă împreună călător cu tine". Iar el a zis: "Nu ţi se cade să cauţi singur ale tale, ci pe cele ce sînt ale aproapelui; deci, de folos îţi este ca, lepădînd greutatea trupului, să urmezi Mielului la ceruri; apoi şi celorlalţi fraţi le este de folos, ca de la tine încă să se mai povăţuiască şi să se mai întărească; dar te rog spre a te sîrgui şi a merge în mînăstirea ta şi să-mi aduci mantia pe care Atanasie episcopul ţi-a dăruit-o, ca să înveleşti cu aceea trupul meu". Aceasta o dorea fericitul Pavel, nu că acea mantie îi trebuia - pentru că nu se îngrijea dacă trupul se va îngropa gol sau acoperit, căci în pămînt putrezeşte, el care atîta vreme cu frunze de finic se îmbrăca, - ci, ca fără tulburare, sufletul lui să iasă din trup, de aceea îl trimitea la mînăstire pe părintele Antonie.

Drept aceea, Antonie s-a minunat auzindu-l pe el grăind despre Atanasie şi despre mantia aceluia, ca şi cum vedea pe Însuşi Hristos în Pavel şi pe Dumnezeu care locuia într-însul cinstind; apoi nimic mai mult nu îndrăznea a răspunde, ci tăcînd şi lăcrimînd, i-a sărutat faţa şi mîinile şi se sîrguia a săvîrşi porunca; deci, chiar nevrînd, a pornit la mînăstire, deşi era obosit cu trupul, iar cu duhul biruia anii bătrîneţilor sale. Venind el în chilia sa, l-au întîmpinat cei doi ucenici ai lui, zicîndu-i: "Unde ai zăbovit atîta vreme, părinte?" Iar el a răspuns: "Vai mie, fiii mei, vai mie păcătosului, care sînt numai de formă monah şi numai nume de monah port; dar am văzut pe Ilie, am văzut pe Ioan în pustie, cum şi pe Pavel în Rai l-am văzut".

Deci, vrînd ucenicii ca să audă ceva mai mult de la dînsul şi rugîndu-l ca cu încredinţare să le spună lor despre aceasta, el punîndu-şi mîna la gură, a zis: "La tot lucrul este vreme, adică vreme a grăi şi vreme a tăcea". Apoi, luîndu-şi mantia şi hrană de cale neluîndu-şi, iarăşi a ieşit, alergînd degrab în pustie, vrînd să apuce viu pe sfîntul, pentru că se temea ca nu cumva zăbovind el, Sfîntul Pavel să-şi dea datoria Domnului fără de dînsul.

Iar a doua zi, la al treilea ceas, mergînd Avva Antonie, a văzut în văzduh cetele îngereşti şi soboarele proorocilor şi ale apostolilor, iar în mijloc era sufletul Sfîntului Pavel, mai curat decît soarele, suindu-se spre cer; atunci îndată a căzut la pămînt şi presărîndu-şi capul cu nisip, se tînguia şi striga: "Pentru ce, Pavele, m-ai lăsat? Pentru ce te duci fără sărutarea cea de pe urmă? Atît de tîrziu te-ai făcut cunoscut mie şi atît de repede ai plecat de la mine?".

Pe urmă, fericitul Antonie adeverea că a trecut cu atîta grăbire pe cealaltă cale, ca şi cum ar zbura prin văzduh înaripat, încît nici călcarea pe pămînt n-o simţea de alergarea cea repede, şi îndată s-a aflat în peşteră; acolo văzînd pe sfîntul cu genunchii plecaţi şi cu mîinile în sus ridicate, apoi avînd capul drept în sus, socotea că este viu şi face rugăciune şi stătea cu dînsul împreună. Dar trecînd un ceas, şi de vreme ce nu auzea glasul cel de rugăciune, nici obişnuitele suspinuri, s-a apropiat de dînsul şi l-a aflat mort; deci, a înţeles că trupul sfîntului bărbat dă şi după moarte datornica închinăciune.

Cu multă plîngere şi tînguire sărutînd sfîntul lui trup, l-a învelit cu mantia cea adusă şi a început a cînta psalmii cei cuviincioşi de îngropare, după obiceiul creştinesc; şi nu se pricepea cum ar putea să îngroape pe sfîntul, de vreme ce nu adusese nici o unealtă, ca să sape mormîntul şi zicea întru sine: "Oare la mînăstire să mă întorc după unelte, cale de trei zile, sau aici să rămîn? Dar nimic fără unelte nu pot să fac. Deci, voi rămîne aici şi voi muri, precum se cade, lîngă ostaşul Tău, Hristoase, şi căzînd, îmi voi da răsuflarea cea de pe urmă alături de el".

Unele ca acestea gîndindu-le el cu mintea, iată doi lei din pustia cea mai dinăuntru veneau răcnind, ca şi cum plîngeau pentru lipsa sfîntului. Iar Antonie mai întîi s-a înfricoşat puţin, după aceea văzînd pe fiare blînde ca mieluşeii, tăvălindu-se lîngă trupul sfîntului şi arătînd jalnică tînguire, se mira de bunul obicei al fiarelor acelora; iar ei au început cu unghiile lor a săpa pămîntul şi săpînd groapa destul, iarăşi au venit la trupul sfîntului, ca şi cum i-ar fi dat cea mai de pe urmă sărutare; apoi, venind la Cuviosul Antonie, îi lingeau mîinile şi picioarele lui, ca şi cum cereau rugăciune şi binecuvîntare de la dînsul. Iar cuviosul lăuda pe Hristos, căci şi fiarele slăvesc pe Dumnezeu, şi zicea: "Doamne, fără de a Cărui voie nici frunza din copac şi nici una din păsări nu cade pe pămînt, dă fiarelor acestora binecuvîntarea Ta, precum ştii Tu". Şi făcînd cu mîna, le-a poruncit să se ducă în pustie.

Deci, ducîndu-se fiarele, Avva Antonie a îngropat cinstitul trup al Sfîntului şi Cuviosului părinte Pavel, întîiul vieţuitor al pustiei, care avea anii vieţii lui o sută şi treisprezece. După îngroparea sfîntului, Avva Antonie a petrecut noaptea următoare deasupra mormîntului lui, plîngînd şi rugîndu-se. Iar a doua zi, întorcîndu-se la mînăstirea sa, a luat haina Sfîntului Pavel cea împletită cu frunze de finic şi venind în chilia sa, a spus toate cu de-amănuntul ucenicilor săi, spre folos. Iar haina aceea de frunze de finic atît de mult o cinstea, încît numai de două ori se îmbrăca cu dînsa, la praznicul Sfintelor Paşti şi în ziua Cincizecimii.

Cu ale acestor Cuvioşi părinţi, Pavel şi Antonie şi cu sfintele lor rugăciuni, ne rugăm să ne învrednicească şi pe noi în partea plăcuţilor Săi, Hristos Dumnezeul nostru, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, I se cuvine cinste şi slavă, în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Ioan Colibaşul
(15 ianuarie)

(După Metafrast)

În vremea împărăţiei dreptcredinciosului împărat Leon cel Mare (457-474), era în Constantinopol - care se numeşte Roma cea nouă -, un om cu dregătoria de stratilat (general), bogat şi cinstit, anume Eutropiu, avînd de soţie pe Teodora. Acela avea trei fii, dintre care pe doi i-a pus în slujba împărătească şi cinstite dregătorii le-a mijlocit, iar pe al treilea, cel mai mic, anume Ioan, l-a dat la învăţătura cărţii şi la toată înţelepciunea cea retoricească şi a filozofilor.

Fiind copilul Ioan de 12 ani, s-a arătat isteţ la minte, mai mult decît toţi vîrstnicii săi, încît chiar şi dascălii se minunau de isteţimea lui şi de înţelegerea lui cea desăvîrşită, fiind tînăr de vîrstă. Şi nu numai la cea din afară, ci şi la cea duhovnicească filozofie se arăta ales ucenic.

Căci lucrînd întru dînsul Sfîntul Duh, era blînd, fără răutate şi smerit, iar cînd îi prisosea vreme de la învăţătură, se îndeletnicea, nu cu jucării copilăreşti, precum este obiceiul tinerilor, ci întru citirea cărţilor celor de Dumnezeu insuflate. Apoi, la bisericile lui Dumnezeu cu sîrguinţă alerga la rugăciune, pentru că inima lui se înfierbînta cu văpaia dumnezeieştii dragoste, şi în cugetul lui se aprindea foc.

Aşa sîrguindu-se el spre dumnezeiasca slujbă, s-a întîmplat de a intrat un monah în casa în care fericitul Ioan învăţa şi pe care văzîndu-l copilul l-a întrebat, zicînd: "De unde eşti, părinte, şi unde mergi?". Iar monahul i-a răspuns: "Din Mînăstirea Neadormiţilor sînt şi merg la Ierusalim, ca să mă închin Sfintelor Locuri". Mînăstirea aceea a Neadormiţilor, Achimiţilor, era în Bitinia, în partea Răsăritului, care este în Asia Mică, zidită de fericitul Marcel. Şi aprinzîndu-se Ioan cu duhul, a început a-l întreba despre viaţa monahicească, de rugăciune şi de post, de cîntarea cea neadormită, cum şi de alte nevoinţe şi osteneli, care cuvinte îi păreau lui Ioan mai dulci decît mierea.

Monahul văzînd pe copil cinstit şi înţelept, i-a spus cu de-amă-nuntul obiceiurile şi rînduielile mînăstirii sale, iar Ioan ascultînd cu luare-aminte povestirile monahului, i-a zis: "Părinte, te vei întoarce iarăşi în mînăstirea ta sau vei rămîne la Ierusalim?" Monahul i-a răspuns: "Am poruncă de la egumenul meu să mă întorc; deci de va voi Domnul, închinîndu-mă la Sfintele Locuri, mă voi întoarce". Atunci Ioan apucînd de mîna dreaptă pe monah, i-a zis: "Părinte, un cuvînt duhovnicesc am să-ţi spun". Şi ducîndu-l la un loc deosebit, i-a zis:

"Ascultă-mă, părinte, mă rog ţie, ca milostiv să fii mie, căci am mare trebuinţă să scap de lumea asta mult tulburătoare şi să slujesc lui Hristos; dar părinţii mei gîndesc de mine altfel, pentru că mă iubesc mai mult decît pe fraţii cei mai mari; ei se îngrijesc de mine pentru o dregătorie mare şi vor să mă căsătoresc, iar eu ascultînd de multe ori cuvîntul lui Dumnezeu în biserică şi citind singur cărţile, am înţeles că toate cele

ale lumii sînt deşarte, afară de una care este de folos, ca adică lepădîndu-mă de lume, să slujesc lui Hristos în chipul cel monahicesc; deci, te jur pe Dumnezeu cel ce voieşte mîntuirea noastră, ca, întorcîndu-te, să mă iei de aici şi să mă duci în mînăstirea ta".

Auzind acestea monahul şi cunoscînd într-însul chemarea dumnezeiască, a făgăduit cu jurămînt, ca, întorcîndu-se, să-l ia; şi aşa s-au despărţit.

După ducerea monahului aceluia la Ierusalim, fericitul Ioan dorind să fie următor vieţii evangheliceşti, a rugat pe părinţii săi a-i scrie o Evanghelie, din care să poată învăţa cuvintele lui Hristos şi a face lucruri plăcute Lui. Părinţii, văzînd asemenea dumnezeiască osîrdie a fiului lor spre Sfînta Scriptură, se bucurau foarte, şi îndată au găsit un bun scriitor, ca să scrie frumos o Evanghelie; apoi au ferecat-o cu aur şi au împodobit-o cu pietre scumpe, ca nu numai dulceaţa cuvintelor lui Hristos, scrise înăuntru, să atragă pe fiul lor cu osîrdie la citire, dar şi podoaba cărţii din afară. Şi aşa pregătindu-i Evanghelia, i-au dat-o, iar el luînd-o, cu dragoste o citea cu luare-aminte şi se îndulcea cu inima de cuvintele lui Hristos şi din zi în zi se aprindea de mai mare dragoste de Dumnezeu, aşteptînd cu osîrdie pe monahul acela de la Ierusalim, căruia îi descoperise taina inimii sale.

Trecînd multe zile, a venit monahul cel aşteptat şi văzîndu-l Ioan, s-a bucurat foarte. Şi i-a zis monahul: "Iată, fiule, m-am întors pe la tine, precum am făgăduit, ca să te iau la mînăstire, de vei voi". Fericitul Ioan a răspuns: "Mulţumesc lui Dumnezeu că te-ai întors sănătos şi m-a învrednicit a te vedea iarăşi pe sfinţia ta; deci, iată eu sînt gata de drum, dar ce să facem dacă nu vor voi părinţii mei să mă lase, pentru că ştiu pe maică-mea jalnică şi cînd va auzi că voiesc să mă duc de la dînşii, va umplea pămîntul cu lacrimi şi mă va opri cu sila şi astfel îmi va curma dorinţa mea.

Deci, mă rog ţie, părinte, să ieşim de aici în taină, ca să nu ştie nimeni din cunoscuţii mei despre plecarea mea şi să nu-mi priceapă drumul". Monahul a zis: "Să facem aşa cum voieşti, fiule, ca să împlinească Dumnezeu dorinţa inimii tale". Şi aşa s-au dus spre malul mării, la limanul corăbiilor şi, găsind o corabie, au rugat pe cîrmacii ei să-i ducă la locaşul Neadormiţilor; iar cîrmaciul cerea de la dînşii aur mult pentru chirie, căci zicea: "Eu aştept pînă ce-mi va umple cineva corabia cu multă marfă, ca de acolo să-mi iau obişnuita chirie". Ioan l-a întrebat: "Cîtă chirie iei pentru corabia ta încărcată?" Cîrmaciul răspunse: "O sută de galbeni iau!" Ioan i-a zis: "Frate, să aştepţi trei zile şi eu voi închiria corabia ta".

Apoi, sfătuindu-se cu dînsul, s-a dus. Iar Ioan a zis către monah deosebit: "Chiria corăbiei este mare, iar mie a mă duce de la părinţi şi a nu fi ştiut de dînşii, îmi este mult mai bine; deci, voi merge la părinţi şi voi ruga să-mi dea aur, ca pentru o trebuinţă oarecare". Monahul i-a răspuns: "Mergi, fiule, şi Domnul să-ţi îndrepteze capul tău cel bun după voia Sa".

Deci, mergînd Ioan în casa sa, a zis către mama sa: "Doamnă, maica mea, un dar voiesc să cer acum de la voi, dar nu îndrăznesc". Maică-sa i-a răspuns: "Cere, fiul meu, tot ce doreşti". Ioan a zis: "Toţi vîrstnicii mei care învaţă cu mine nu odată sau de două ori, ci de multe ori m-au chemat cu dînşii la masă, iar eu niciodată nu i-am chemat la mine şi nu le-am răsplătit cinste pentru cinste; de aceea, mă ruşinez foarte mult şi nu mai pot de acum nici la şcoală să mă duc; deci mă rog vouă să-mi daţi atîţia bani cît să ajungă pentru facerea ospăţului prietenilor mei". Maică-sa i-a răspuns: "Aşteaptă, fiule, pînă dimineaţă şi voi spune tatălui tău ca să-ţi dea cele de trebuinţă".

Deci a spus bărbatului său toate cuvintele lui Ioan, iar el iubind foarte mult pe fiul său, i-a dat 100 de galbeni. Aceasta s-a făcut cu rînduiala lui Dumnezeu, ca scopul cel bun al sfîntului copil să fie întru săvîrşire. Drept aceea, tatăl dînd aurul fiului, a pus lîngă dînsul o slugă credincioasă, poruncindu-i, ca dinadinsul să ia aminte, ca să nu risipească ca un copil pe lucruri netrebuincioase aurul ce i s-a dat. Ioan luînd cei 100 de galbeni şi pe slugă, s-a bucurat şi s-a dus cu dînsul la ţărm, zicînd: "Să căutăm peşte bun să cumpărăm". Şi apropiindu-se de corabie, a trimis pe slugă la şcoală, zicînd : "Du-te să vezi, dacă s-au adunat copiii şi să te întorci iarăşi la mine.

Ducîndu-se sluga, Ioan a intrat în corabie cu monahul şi dînd chiria, a pornit de la ţărm. Ioan a luat cu el şi Evanghelia pe care i-o făcuseră părinţii, şi citind-o, se mîngîia. Întorcîndu-se sluga de la şcoală, căuta pe Ioan la mal şi nu l-a găsit; apoi, socotind că era acasă, s-a dus la părinţii săi, care întrebau de Ioan şi îndată au început a-l căuta pretutindeni multe zile, nu numai în Constantinopol, dar şi în locurile de prin jur, însă nu l-au găsit nicăieri; deci, s-a făcut plîngere şi tînguire mare în casa lui Eutropiu, pentru Ioan, iubitul lor fiu.

Mergînd Ioan pe mare, Dumnezeu i-a sporit calea, pentru că a scos vînturi din vistieriile Sale şi le-a poruncit să sufle spre ajutorul corăbiei, apoi degrabă a sosit la sfîntul locaş al Neadormiţilor; în care intrînd, a spus monahul acela egumenului şi fraţilor toate cele despre tînărul Ioan, strălucirea şi bunul neam al părinţilor lui, dragostea lor către dînsul, boieria cea mare şi nunta ce se aştepta, spunînd apoi cu cîtă credinţă şi osîrdie caută să se îmbrace în chipul monahicesc şi să slujească Domnului.

Egumenul văzînd pe băiat foarte tînăr, i-a zis lui: "Fiule, nu vei putea suferi ostenelile şi postirile monahiceşti, căci eşti încă tînăr, şi la noi este obiceiul, ca să nu călugărim îndată pe cel ce vine, ci mai întîi să-l ispitim multă vreme, de cumva nu se află leneş şi răzvrătit; deci, de vei voi ca să fii monah la noi, se cade ţie ca mai întîi fără chipul monahicesc să fii aici destulă vreme, să priveşti la viaţa noastră şi să te ispiteşti pe tine însuţi de vei putea un jug ca acesta să-l porţi sau nu. Iar fericitul Ioan a căzut la picioarele egumenului cu multe lacrimi, zicîndu-i: "Rogu-mă ţie părinte, ca astăzi să mă călugăreşti pe mine, să nu cauţi la tinereţele mele, ci la osîrdnica mea dorire; căci cu toată inima doresc să mă îmbrac în chipul cel îngeresc al vostru. Deci, nu trece rugăciunea mea, ci pentru Preasfînta cea de o fiinţă şi de viaţă făcătoarea Treime, primeşte-mă şi mă numără în ceata monahilor". Egumenul văzînd o dorire ca aceasta a lui şi lacrimile, şi înainte văzînd darul Sfîntului Duh ce avea într-însul, îndată l-a primit şi l-a tuns, poruncindu-i a petrece în mînăstireştile ascultări şi a se povăţui de iscusiţi bătrîni.

Cîştigîndu-şi dorirea, toate cele poruncite lui cu sîrguinţă şi cu smerenie le făcea, şi îndreptîndu-se întru nevoinţele monahiceşti din zi în zi şi din putere în putere sporea; apoi, în scurtă vreme atît de mult a sporit în faptele bune, încît a întrecut şi pe ceilalţi monahi, călugăriţi mai dinainte, şi tuturor s-a făcut chip de neîncetată rugăciune către Dumnezeu, de ascultare fără cîrtire, de postirea cu răbdare şi fără măsură; pentru că adeseori se ţinea numai cu împărtăşirea preacuratelor şi de viaţă făcătoarelor lui Hristos Taine, iar altceva nimic mai mult nu gusta în multe zile, încît şi egumenul se minuna şi zicea către dînsul: "Fiule, fiind tînăr, pentru ce ţi-ai luat asupră-ţi osteneli ca acestea? Fereşte-te ca nu slăbind cu trupul din postul cel fără de măsură şi vătămîndu-ţi sănătatea ta, nelesnicios să te faci spre nevoinţele viitoare şi spre slujba măririi lui Hristos". Iar el, cu obişnuita smerenie închinîndu-se, răspundea: "Iartă-mă, sfinte părinte, pe mine netrebnicul rob şi te roagă pentru mine leneşul, ca să-mi dea Domnul să încep nevoinţa şi să-mi întărească neputinţa mea".

Astfel nevoindu-se fericitul Ioan şase ani, în locaşul acela, s-a sculat asupra lui vrăjmaşul diavol, urîtorul binelui, vrînd să-l slăbească întru nevoinţe, să întindă curse picioarelor lui, şi să-l împiedice dintr-o alergare bună ca aceea, în calea poruncilor Domnului; drept aceea, i s-a făcut dor de părinţii săi, încît de jale i se cuprinse inima, aducîndu-şi aminte de dragostea cea mare a tatălui şi a maicii, pe care o aveau către dînsul, şi-i zicea gîndul: "Ce fac acum părinţii tăi fără tine? Cît de mult necaz, întristare şi plîngere au pentru tine, căci te-ai dus neştiut de ei? Tatăl plînge, maica se tînguieşte, fraţii se întristează, rudeniile şi vecinii doresc de tine şi toată casa tatălui tău este în mîhnire pentru tine".

Încă îi aducea aminte vicleanul de bogăţia şi slava părinţilor, de cinstea fraţilor lui şi de diferite feluri de deşertăciuni lumeşti îi aducea lui aminte; ziua şi noaptea neîncetat îl tulbura cu gînduri ca acestea, încît acum slăbise cu trupul şi abia era viu; pe de o parte, pentru înfrînarea cea mare şi nevoinţele monahiceşti, iar pe de alta, pentru tulburarea gîndurilor, se uscase ca un vas de lut virtutea lui şi trupul lui era ca o trestie de vînt clătinîndu-se.

Egumenul, văzîndu-l slăbind, i-a zis: "Au nu ţi-am spus eu ţie, fiule, că Dumnezeu nu cere de la robii Săi osteneală fără măsură, ci voieşte ca fiecare după puterea sa să-i slujească Lui întru slava numelui Său celui sfînt? Iar tu, fiule, nu m-ai ascultat şi iată acum ai slăbit postind fără măsură şi ridicînd sarcină mai

mare decît puterea ta". Răspuns-a Ioan: "Nu postul m-a uscat părinte, nici nevoinţa m-a slăbit pe mine, ci gîndurile cele aduse de la vicleanul, prin care mă tulbură de multă vreme ziua şi noaptea".

Apoi a mărturisit egumenului toate gîndurile sale despre părinţi şi despre casă. Iar egumenul a zis lui: "Au nu ţi-am spus, fiule, de la început, că nevoinţele monahiceşti sînt mari, ostenelile multe şi ispitele vrăjmaşului nespuse?" Acestea zicîndu-le egumenul, a lăcrimat şi a plîns destul pentru Ioan. Iar Dumnezeu Cel ce toate le rînduieşte spre folos prin oarecare tăinuită încredinţare, a pus gînd în inima egumenului ca să nu oprească pe Ioan a merge la părinţi, pentru că avea să facă minunate întru dînsul voile Sale; deci, egumenul a binecuvîntat pe Ioan ca să meargă unde va voi şi l-a învăţat să se ferească cu dinadinsul de cursele vrăjmaşului, ca să fie calea lui fără prihană. Iar Ioan a zis: "Deşi la părinţii mei mă voi duce, însă şi acolo cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile voastre voi sfărîma capul vrăjmaşului meu şi neputincios îl voi arăta pe el".

Deci, a mers în chilia sa, ca să se pregătească de drum; şi nu alta era pregătirea lui fără numai rugăciunile, lacrimile, suspinurile, plecările genunchilor, ca să nu-l dea Domnul spre bucuria vrăjmaşului, ci singur să-i îndrepte calea după voia Sa cea bună şi desăvîrşită, precum ştie şi precum voieşte.

A doua zi, venind la egumen, îl ruga pe el căzîndu-i la picioare, ca să nu se mînie asupră-i pentru ieşirea lui din mînăstire, ci să-i dea împreună cu binecuvîntarea cea părintească şi sfintele sale rugăciuni în călătorie. Atunci egumenul a adunat pe toţi fraţii la sine şi le-a spus că Ioan voieşte să se ducă de la dînşii; deci le-a poruncit să se roage pentru dînsul. Iar Ioan a zis către fraţi: "Ştiu că diavolul voieşte să mă scoată din locul acesta sfînt, pentru vederea părinţilor mei, însă nădăjduiesc spre Dumnezeu şi spre sfintele voastre rugăciuni, că şi pe părinţi voi vedea şi peste diavolul voi trece cu picioarele mele, iar înşelăciunea lui o voi călca".

Mergînd toţi în biserică, au făcut rugăciune cu lacrimi pentru Ioan. Egumenul binecuvîntîndu-l, a zis: "Mergi, fiule, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh şi ai cu tine pe Domnul nostru Iisus Hristos, împreună călătorind şi îndreptîndu-ţi calea după a Sa voie". La fel şi toţi părinţii ridicîndu-şi mîinile lor, l-au binecuvîntat şi pe toţi sărutîndu-i, le-a zis: "Mîntuiţi-vă, părinţilor şi fraţilor, mîntuieşte-te şi tu însoţire binecuvîntată, mîntuiţi-vă bunilor nevoitori, cei ce cu dragoste m-aţi primit întru însoţirea voastră, de care acum mă lipsesc, nevrednic fiind să vieţuiesc cu nişte oameni ca aceştia plăcuţi ai lui Dumnezeu". Deci, acestea zicîndu-le, a ieşit din mînăstire şi a mers în calea sa.

Ducîndu-se depărtare de o stadie, s-a uitat înapoi şi văzînd mînăstirea, a plîns cu amar. Apoi, căzînd în genunchi, se ruga lui Dumnezeu, tînguindu-se şi udînd pămîntul cu lacrimile. Şi după rugăciunea cea multă sculîndu-se, iarăşi s-a dus, încredinţîndu-se pe sine lui Dumnezeu, spre a Lui purtare de grijă şi apărare. Iar în cale i s-a întîmplat a vedea un om sărac, îmbrăcat în zdrenţe, către care Sfîntul Ioan a zis: "Te văd frate, că ai haină veche şi foarte ruptă; deci mă rog ţie ca să mi-o dai mie, iar tu să iei pe a mea, căci este mai bună". Săracul s-a bucurat de aceasta şi îndată dezbrăcîndu-şi haina cea ruptă, a dat-o lui Ioan, iar Ioan i-a dat în locul ei haina sa cea bună.

Apropiindu-se fericitul Ioan de Constantinopol, a văzut casa părinţilor săi şi s-a aruncat cu faţa la pămînt, rugîndu-se şi zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, nu mă lăsa pe mine". Atunci era seară şi a aşteptat fericitul Ioan la acel loc, pînă ce s-a făcut noapte. La miezul nopţii, venind înaintea porţii părinţilor săi, iarăşi s-a aruncat la pămînt, zicînd: "Doamne Iisuse Hristoase, iată casa părinţilor mei, pe care am dorit s-o văd, dar să nu pierd pentru dînsa din darul Tău, mă rog Ţie, Stăpîne: trimite-mi de sus ajutor şi putere, ca să biruiesc pe diavolul şi să nu mă laşi biruit şi ispitit de el, ci să faci ca în acest loc să-mi sfîrşesc bine viaţa mea". Astfel rugîndu-se, a petrecut pînă la ziuă.

Apoi, făcîndu-se ziuă, s-au deschis porţile şi a ieşit vătaful casei, care era mai mare peste ceilalţi slujitori, şi văzînd pe sărac îmbrăcat în zdrenţe, i-a zis lui: "Cine eşti tu şi de unde vii? Pentru ce ai îndrăznit a veni aici? Să te duci de aici degrabă, că iată stăpînii mei vor să iasă". Fericitul Ioan a zis către dînsul cu smerenie: "Iată, precum mă vezi, sînt om sărac, neavînd unde să-mi plec capul; deci mă rog ţie, stăpînul meu, milostiv să-mi fii şi să nu mă goneşti de aici, ci să mă laşi în gunoiul acesta, pentru că eu nu voi face

nici un rău nimănui; iar tu vei cîştiga de la Dumnezeu milă, de mă vei milui şi nu mă vei împiedica să rămîn aici". Atunci, sluga milostivindu-se spre dînsul, l-a lăsat acolo. După puţină vreme, au ieşit părinţii lui din casă, mergînd la palatul împărătesc; văzîndu-i pe ei fericitul, cu totul s-a umplut de lacrimi şi a zis în sine: "Iată, cu voia lui Dumnezeu văd pe părinţii mei, dar nu te vei bucura diavole, pentru că, cu darul Domnului meu, întru nimic socotesc săgeţile tale cele înfocate asupra mea".

Apoi, suspinînd, iarăşi a zis către Dumnezeu: "Doamne, Iisuse Hristoase, nu mă lăsa pînă în sfîrşit". Şi a petrecut acolo într-un unghi ce era lîngă porţi, zăcînd în gunoi, ca Lazăr şi ca Iov. Iar tatăl său, văzînd pe nevoiaşul sărac zăcînd lîngă porţi, a început a-i trimite din masa sa bucate, zicînd: "Mare este răbdarea săracului acesta, că rabdă gerul şi zăduful, frigul şi ploaia, fără acoperămînt; cu adevărat a unuia ca acesta este Împărăţia cerului. Şi puternic este Dumnezeu ca şi pe noi să ne mîntuiască prin el; deci, pentru aceea l-a trimis la noi, ca, făcîndu-i milă, singuri să ne învrednicim a fi miluiţi de Dumnezeu; şi cine ştie de nu într-o sărăcie ca aceasta petrece iubitul nostru fiu Ioan, despre care nu ştim unde se află? Deci, să facem săracului acestuia aceea ce am voi ca să facă cineva fiului nostru".

Într-una din zile a ieşit maica lui afară din curte şi, văzînd pe Ioan săracul în zdrenţe întinate tăvălindu-se prin gunoi, s-a scîrbit de el foarte mult şi a zis către slugi: "Luaţi pe omul acesta urît, pentru că nu pot umbla, cît îl voi vedea pe aici". Şi îndată, luîndu-l slugile, l-au dus într-alt loc, iar fericitul privea de departe spre poarta tatălui său. Odată, văzînd pe vătaful casei ieşind pe poartă, l-a chemat la sine şi i-a zis: "Rogu-mă ţie, stăpînul meu, precum din început ai făcut milă cu mine, aşa şi acum milostiveşte-te spre mine şi fă-mi o colibă mică, ca să nu mă vadă stăpîna voastră şi apoi să am şi puţin acoperămînt".

Vătaful, ascultîndu-i rugămintea, i-a făcut degrab o colibă, nu mare, întru care petrecea sfîntul, rugîndu-se neîncetat. Şi în toate zilele tatăl lui îi trimitea hrană, pe care el cu mulţumire primind-o, o împărţea la alţi săraci, care veneau la dînsul, iar el în foame şi sete petrecea întotdeauna şi şi-a uscat trupul său de înfrînarea cea mare şi de atîta post, încît era cu putinţă a-i număra alcătuirea oaselor. Într-o răbdare ca aceasta a petrecut Cuviosul Ioan trei ani, nespunînd părinţilor săi cum că el este fiul lor.

După trei ani, prea bunul şi iubitorul de oameni, Domnul nostru Iisus Hristos, căutînd spre smerenia şi răbdarea robului Său şi vrînd să pună sfîrşit durerilor şi ostenelilor lui, i S-a arătat în vedenie, zicîndu-i: "Bucură-te, Ioane, cel ce te-ai asemănat iubitului Meu ucenic, Ioan feciorelnicul, că ai lăsat toate şi întru feciorie curată Mi-ai urmat Mie; iată acum s-a sfîrşit alergarea şi durerile tale cele multe, că după trei zile vei veni la Mine şi întru odihna cuvioşilor te vei sălăşlui". Deşteptîndu-se Ioan din vedenie, a început cu plîngere a se ruga Domnului, zicînd: "Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne Dumnezeul meu, că pe mine nevrednicul vrei să mă învredniceşti odihnei drepţilor; dar mă rog Ţie Stăpîne, să-ţi aduci aminte şi de părinţii mei şi să-i miluieşti după mare mila Ta, iar păcatele lor să le cureţi, că Tu însuţi eşti bun şi milostiv".

Astfel rugîndu-se, a chemat pe slujitorul cel mai înainte pomenit, pe vătaful casei părinţilor săi şi i-a zis: "Dintru început pînă într-acest ceas mi-ai fost milostiv; deci, rogu-mă ţie, stăpînul meu, ca să fii milostiv pînă în sfîrşit, căci un lucru poftesc de la tine, să mergi şi să spui stăpînei voastre astfel: "Săracul acela, pe care ai poruncit să-l gonim de la poartă, se roagă ţie prin mine, zicînd: "Să nu mă defăimezi pe mine, săracul, ci aducîndu-ţi aminte de Stăpînul Hristos, să binevoieşti a veni la mine, căci eu am ceva de trebuinţă să-ţi spun".

Deci, mergînd sluga, a spus stăpînei sale cuvintele săracului. Iar ea a zis: "Au doară şi săracul are să vorbească cu mine? Eu nici a căuta spre dînsul nu pot, iar el voieşte să vorbească cu mine?". Şi a spus bărbatului său despre aceasta, iar bărbatul i-a zis: "Mergi, femeie, să nu te scîrbeşti de săraci, pentru că pe aceştia i-a ales Dumnezeu". Iar ea nu l-a ascultat şi nu voia să meargă. Deci, Cuviosul Ioan iarăşi a trimis, zicînd: "După trei zile eu mor, iar dacă tu nu voieşti să mă vezi şi să vorbeşti cu mine, multă jale vei avea". Ea nici aşa nu voia să-l asculte pe sărac, însă se lupta cu gîndul, zicînd întru sine: "Ce voieşte săracul acela să-mi spună?". După aceasta, abia s-a hotărît a merge la dînsul, auzind că i se apropiase moartea, vrînd să afle ceva nou de la el.

Deci, a ieşit din casă şi a poruncit slugilor să-l aducă înaintea sa, pentru că Cuviosul Ioan nu putea să meargă cu picioarele, căci era foarte bolnav; de aceea a fost adus înaintea maicii sale şi şi-a acoperit faţa ca să nu fie cunoscut de dînsa; apoi a început a grăi către dînsa astfel: "S-a sfîrşit slujirea ce-mi faceţi mie, Doamnă, şi s-a pregătit vouă răsplătire pentru milostenie, precum a zis Domnul în Evanghelie: *De vreme ce aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi mai mici ai mei, Mie aţi făcut*. Iar eu ca un sărac, neavînd nimic, voi să-ţi las o binecuvîntare, dar mai întîi te rog să-mi juri că vei face ceea ce îţi voi zice şi aşa vei lua binecuvîntarea". Iar ea cu jurămînt a făgăduit că va face ceea ce va zice.

Atunci Cuviosul Ioan a zis: "Rogu-mă, ţie doamnă, ca după moartea mea să porunceşti să mă îngroape în acel loc unde este coliba mea, şi să nu mă acopere cu alte haine decît cu aceste zdrenţe în care sînt acum, pentru că sînt nevrednic de un loc mai cinstit şi de o îmbrăcăminte mai bună".

Zicînd acestea, a scos din sîn Evanghelia şi i-a dat-o ei, zicînd: "Aceasta să-ţi fie ca mîngîiere în această viaţă, iar în veacul viitor să-ţi fie bună călătorie, cum şi bărbatului tău şi stăpînului meu". Ea, luînd Evanghelia, o întorcea într-o parte şi într-alta, zicînd: "Aceasta este asemenea cu acea Evanghelie pe care bărbatul meu a ferecat-o cu aur pentru fiul nostru". Deci, alergînd, a arătat-o bărbatului său, iar el cunoscînd-o, a zis: "Cu adevărat aceasta este pe care am dat-o iubitului nostru fiu. Să-l întrebi de unde o are şi dacă nu ştie de fiul nostru Ioan".

Ducîndu-se amîndoi la dînsul, îl întrebară, zicînd: "Te jurăm cu Sfînta şi de viaţă făcătoare Treime, să ne spui de unde ai luat Evanghelia aceasta şi unde este fiul nostru Ioan?". Iar de trei ori fericitul, cunoscînd că era în ceasul de pe urmă al ducerii sale din acestea de aici, apoi şi pentru acele jurăminte, a judecat că este cu dreptate să mărturisească taina cea ascunsă; şi suspinînd din adîncul inimii sale, a zis, lăcrimînd: "Eu sînt Ioan cel căutat de voi şi aceasta este Evanghelia aceea pe care mi-aţi dat-o, cînd voiam să mă duc de la voi; eu am fost pricinuitorul mîhnirii voastre, însă Evanghelia dată de voi m-a învăţat să iubesc mai mult pe Hristos, decît pe voi, părinţii mei, şi să iau asupră-mi jugul Lui cel bun".

Auzind acestea, părinţii lui au privit cu dinadinsul trăsăturile feţei lui şi cunoscînd după semn, după glas şi după altele asemenea, că el era cu adevărat, au rămas fără de glas mult timp, ca şi cum ar fi fost muţi; după ce şi-au venit în simţiri, nu ştiau ce să facă mai întîi; să se veselească că l-au aflat, ori să se tînguiască de moartea lui.

Deci, cuprinzîndu-l şi îmbrăţişîndu-l, se căinau şi se tînguiau cumplit, zicînd: "O! mult dorite şi mult chinuite fiule! O! durere a inimii noastre! O! rană a născătorilor tăi! O! acule care ai pătruns astăzi în sufletele noastre! O! cît ai rănit inimile noastre, acum cînd te-am aflat, mai mult decît înainte, cînd ai fugit de la noi! Că atunci nădejdea întoarcerii tale ne da oarecare aşteptare, ce îndulcea amărăciunea întristării, iar acum ai luat de la noi şi această mîngîiere a nădejdii şi ai întors întru mîhnire acea puţină mîngîiere a noastră! Mai bine ar fi fost dacă te-ai fi săvîrşit în tăcere şi nu te-ai fi arătat că eşti viu; atunci n-ai fi făcut rana mai mare, nici patima mai usturătoare. O! aflare mai nenorocită decît pierzarea! O! faţă dorită, care ai mîhnit atît pe cei ce te-au dorit! Se cădea să te arăţi cînd ai venit, că aveam vreme să ne bucurăm şi să ne înveselim de întoarcerea ta, sau măcar să te fi săvîrşit aşa pe ascuns, să nu fii cunoscut; acum nu ştim ce să facem: aflarea ta să o prăznuim, ori de moartea ta să ne tînguim. O, nenorociţii de noi, cei mai ticăloşi decît toţi ticăloşii, noi îl aveam în mîinile noastre şi goneam pe acela pe care îl căutam prin toată lumea cu atîta sîrguinţă! O! înconjurare a stelelor! O! soare a tot văzătorule! Ce fel de lucru vezi astăzi? Cîte suspinuri, cîte bocete şi izvoare de lacrimi trebuiesc la o durere ca aceasta nemăsurată; ce piatră, ce fier, care altă fire va fi mai tare a suferi un rău ca acesta neasemuit?"

Acestea şi altele asemenea acestora ziceau părinţii lui Ioan, vreme de patru ceasuri, şi mai ales mamă-sa cea mîhnită şi îndurerată, care îşi aducea aminte de urîciunea şi defăimarea ce i-a făcut-o prin necunoştinţa lui - după cum s-a zis mai sus -, atunci se tînguia cu jale şi cu mîngîiere, smulgîndu-şi părul capului şi bătîndu-şi pieptul şi faţa. Iar cuviosul slăbind cîte puţin, şi-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu, fiind pe braţele lor bunul biruitor.

Atunci toată cetatea s-a umplut de mirare şi toţi îl plîngeau şi se înspăimîntau de atîta răbdare neîntrecută şi neurmată a pustnicului. Iar maică-sa, biruindu-se de dragoste, a uitat porunca cuviosului şi jurămîntul cu care se jurase lui, şi dezbrăcîndu-l de haina cea ruptă şi veche, l-a îmbrăcat în haine strălucite şi scumpe. Dar, o! minune şi dor fierbinte către Hristos, că chiar şi semnele pătimirilor şi luptelor le poftea sihastrul şi le avea mai iubite decît cele scumpe de la maică-sa; deci, îndată s-au cuprins mădularele ei de slăbănogire şi a rămas cu totul nemişcată. O! vedere străină şi prea înfricoşată. Tatăl cuviosului văzînd-o slăbănogită şi cu totul nemişcată, i-a adus aminte porunca copilului şi cum a luat de pe dînsul hainele cele strălucite şi l-a îmbrăcat iarăşi cu cele rupte, îndată s-a tămăduit maică-sa.

Astfel s-a arătat copilul înţelepţitor al părinţilor săi, arătînd Dumnezeu că nu numai copiii sînt datori a păzi poruncile părinţilor lor, dar şi ei pe ale copiilor lor, cînd cererile lor vor fi după Dumnezeu. Deci, s-a îngropat viteazul nevoitor chiar în coliba lui, după cum a poruncit, cunoscînd ei, că pe cele aşa smerite le primeşte strălucirea corturilor de sus.

Apoi au zidit şi o sfîntă biserică în locul colibei, pe mormîntul cuviosului, şi au înzestrat-o cu jumătate din averea lor, iar cealaltă au împărţit-o săracilor, ca să fie şi pomul asemenea rodului. Vieţuind ei bine şi cu viaţă îmbunătăţită, s-au dus în împărăţia cerului; şi acum se veselesc veşnic cu prea- cuviosul lor fiu şi cu toţi sfinţii. Apoi au fost şi ei îngropaţi în biserica cea zidită de dînşii pe mormîntul fiului lor.

Aşa a fost viaţa Sfîntului şi Cuviosului Ioan Colibaşul; astfel au fost nevoinţele şi răbdarea lui, care pentru Hristos le-a suferit; aceasta a fost lupta lui cu diavolul, pe care biruindu-l, a luat acum cununa biruinţei în cer, în Biserica celor ce prăznuiesc, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Închinarea cinstitelor lanţuri ale Sfîntului Apostol Petru (16 ianuarie)

Cînd Sfîntul Apostol Petru a fost dus în temniţă de împăratul Irod şi era legat cu două lanţuri de fier, dormind el noaptea între doi ostaşi, a venit îngerul Domnului şi lovindu-l în coastă, l-a deşteptat şi l-a scos afară, căzînd de pe dînsul lanţurile cele de fier; despre aceasta se scrie în Faptele Apostolilor: *Şi s-a auzit acea prea slăvită izbăvire din legături şi din temniţă a lui Petru, prin toată cetatea Ierusalimului.* Atunci nişte credincioşi, în taină luînd lanţurile acelea, le-au păstrat la ei, avîndu-le înaintea ochilor, ca pe însuşi Sfîntul Apostol Petru; care nezăbovind după acea ieşire din temniţă, s-a dus în alte ţări, propovăduind cuvîntul lui Dumnezeu, şi nu s-a arătat în Ierusalim.

Deci, lanţurile acelea au luat putere tămăduitoare de la trupul apostolului. şi precum erau maramele şi basmalele lui Pavel, aşa şi lanţurile lui Petru, care au ros trupul lui, tămăduiau neputinţele şi goneau duhurile cele viclene. Drept aceea, se cinsteau cu cucernicie de cei credincioşi acele cinstite lanţuri, cărora li se închinau şi cu dinadinsul le păstrau, din neam, ca moştenire; pentru că părinţii le lăsau copiilor lor, iar copiii venind în locul tatălui, le încredinţau moştenitorilor lor. Şi astfel unul după altul primindu-le şi unul altuia spunînd de cine s-au atins lanţurile acelea şi de care trup s-au sfinţit.

Cu o moştenire ca aceasta au ajuns lanţurile în mîinile lui Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului (422-458); şi pe cînd dreptcredincioasa împărătească Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Mic (408-450), se afla în Ierusalim, a zidit multe biserici; Sfintele Locuri cu cheltuială împărătească le-a împodobit, şi iarăşi s-a întors la Constantinopol; atunci patriarhul Iuvenalie, văzîndu-i dreapta credinţă şi iubirea ei de Dumnezeu, i-a dăruit multe din duhovniceştile vistierii; iar între alte lucruri sfinte, i-a dat şi aceste cinstite şi de minuni făcătoare lanţuri ale Sfîntului Apostol Petru, pe care, luîndu-le împărăteasa, le-a adus în Constantinopol; deci, un sfînt lanţ l-a dus înăuntrul bisericii celei mari a Sfîntului Apostol Petru, unde săvîrşea soborul lui, iar altul l-a trimis la Roma, fiicei sale Eudoxia, care era măritată după împăratul

Romei, Valentinian al treilea (424-455), şi aceea fiind următoare maicii sale în credinţa cea dreaptă, cu dragoste a primit acel nepreţuit dar şi zidind o biserică în numle Sfîntului Apostol Petru, în muntele Escuilinului, a pus într-însa acel lanţ.

S-a aflat în Roma şi un alt lanţ al Sfîntului Petru, cu care l-a legat Nero tiranul, şi acela, împreună cu lanţul cel adus de la Constantinopol, a fost pus în biserică. Şi s-a aşezat praznicul închinării cinstitelor lanţuri în şaisprezece zile ale lunii ianuarie, întru cinstirea şi pomenirea Sfîntului Apostol Petru şi întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru. Amin.

Pătimirea Sfinţilor Mucenici şi fraţi Pevsip, Elasip, Mesip şi moaşa lor, Neonila, şi cei împreună cu dînşii (16 ianuarie)

(Scrisă de sfîntul mucenic Neon, care a pătimit după sfîrşitul lor)

Sfîntul Policarp, episcopul Smirnei, ucenicul Sfîntului Apostol şi Evanghelist Ioan, Cuvîntătorul de Dumnezeu, cel plin de Duhul Sfînt, vrînd să înmulţească turma cea cuvîntătoare a lui Hristos, a trimis pe ucenicii săi în diferite ţări, ca să propovăduiască cu îndrăzneală cuvîntul lui Dumnezeu. Dar auzind cum că în Galia era mai multă prigonire asupra creştinilor - căci împărăteasca poruncă, ce se dăduse spre uciderea credincioşilor, se lăţise pretutindenea -, a trimis acolo doi preoţi ai lui Dumnezeu, pe Antioh, pe Benign şi pe diaconul Tirs, bărbaţi cu adevărat îmbunătăţiţi, de Dumnezeu iubitori, întru nevoinţe sîrguitori şi gata la osteneală pentru dragostea lui Hristos, uitînd primejdiile mării, iubind străinătatea cu osîrdie şi dorind muncile şi moartea.

Aceştia, luînd poruncă de la episcopul lor, s-au suit în corabie; iar Sfîntul episcop Policarp a vorbit către dînşii astfel: "Mergeţi, bărbaţi puternici întru tăria lui Hristos, tare oştindu-vă, cîştigaţi, prin sfînta mărturisire a preasfîntului nume al lui Hristos, pe mulţi ostaşi, cu care bucurîndu-vă pentru biruinţă, să puteţi cîştiga nume slăvit şi veşnică cinste; apoi, roadele ostenelilor voastre să se înmulţească cu îndestulare şi să dobîndiţi sălăşluirile în raiul drepţilor". Sfîntul Policarp, cu acestea şi cu multe alte binecuvîntări a pregătit de cale pe trimişii săi; iar ei plutind cu bună sporire, prin dumnezeiasca povăţuire au sosit degrab la malurile Marsiliei, şi ieşind la uscat, călătoreau, avînd înainte călător pe îngerul lui Dumnezeu.

Intrînd în cetatea care se numea Edua, au aflat după rînduiala lui Dumnezeu un bărbat numit Faust, de neam bun, cu cinste, senator luminat, de care au fost primiţi cu frumoasă primire. Acela, înştiinţîndu-se de dînşii că sînt prezbiteri, i-a rugat cu osîrdie să facă creştini pe casnicii, rudeniile şi prietenii lui, luminîndu-i prin Sfîntul Botez, căci el, din pricina prigonirii de atunci, era creştin în taină. Apoi, a adus la dînşii pe fiul său tînăr, Simforian - care prin povăţuirea sfinţilor şi prin alegerea dumnezeiască mai pe urmă avea să fie mucenic al lui Hristos -, pe acela încredinţîndu-l în mîinile preoţilor, se ruga ca Sfîntul Benign să-l boteze, iar Sfîntul Antioh să-i fie naş copilului. Deci, au făcut dumnezeieştii slujitori toate, după dorinţa lui Faust.

Aducîndu-şi aminte de sora sa şi de nepoţii ei, Faust a zis către sfinţi: "Am o soră de o mamă cu mine, anume Neonila, care locuieşte în cetatea Lingoniei şi are trei nepoţi, născuţi din fiul ei, care au ieşit împreună în lumea aceasta, din pîntecele maici lor; apoi învăţînd bine ştiinţele libere şi înţelepciunea din afară şi urmînd obiceiurilor părinteşti, vieţuiesc în rătăcirea păgînească, slujind idolilor; dar sora mea doreşte să-i facă ostaşi ai lui Hristos şi să-i supună la sfînta Lui slujbă; deci, rogu-vă pe voi, o! preoţi ai lui Dumnezeu, să-i ajutaţi pe ei şi să luminaţi casa cea de neam bun, precum aţi început". Auzind sfinţii acestea, au făcut sfat ca să se împartă la propovăduire; drept aceea Antioh şi cu Tirs s-au dus în satul Augustuduniei, unde pe mulţi aducîndu-i la credinţa lui Hristos, mai pe urmă s-au încoronat cu cunună mucenicească; iar pe Sfîntul Benign l-a trimis Faust în cetatea Lingoniei, la sora sa.

Neonila, sora lui Faust, a primit pe Sfîntul Benign cu toată cinstea, ca o mană pogorîtă din cer; dar în acea zi nepoţii ei erau duşi într-un sat, ce se chema Pasmasia, aducînd jertfe idolului ce se numea Nemesis şi, din acele jertfe păstrînd rămăşiţele, le-au adus la bătrîna lor; iar ea îngreţoşîndu-se de urîciunile idoleşti, le-a aruncat spre mîncare cîinilor; apoi a început, înaintea Sfîntului prezbiter Benign, a grăi cu dînşii aşa: "Iubiţii mei nepoţi, cunoaşteţi pe Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat şi viu, Căruia îngerii şi toată făptura Îi slujesc cu vrednică datorie, Care toată lumea a făcut-o cu cuvîntul, Care cu porunca a întins înălţimea cerului, a lărgit lăţimea pămîntului, a adunat adîncurile mării şi cu nisip le-a îngrădit; Care a înfrumuseţat cerul cu stelele şi a pus doi luminători mai aleşi, cărora le-a poruncit ca toate cele zidite de El să le lumineze cu razele lor; Care a dat apele spre viaţa peştilor şi cu feluri de copaci şi iarbă a îmbrăcat pămîntul şi a făcut toată fiinţa după voinţa Sa.

Apoi a binevoit a zidi pe om după chipul şi asemănarea Sa; şi l-a îmbogăţit cu deosebită înţelepciune, cu darul ştiinţei şi al înţelegerii, ca să caute pe Domnul a toată făptura mai cu dinadinsul, iar nu prin neştiinţă să defaime pe Ziditor; ca să cunoască binele şi să-l deosebească de rău, ca pe idolii cei făcuţi cu mîinile din multe feluri de materii, fiind nesimţitori şi neînsufleţiţi, spre înşelarea oamenilor, închipuiţi prin diavolească scornire, nu numai cu nici un fel de cinste să-i cinstească, dar să-i lepede ca pe cei necuraţi şi să fugă de împărtăşirea lor; pentru că diavolul, prin meşteşugul cel viclean, a închipuit pe idoli în lumea aceasta şi a înşelat în Rai pe Adam, omul cel dintîi.

Deci, lăsaţi, o! preaiubiţi nepoţi pe idolii cei diavoleşti, iar pe Ziditorul a toate, Domnul nostru Iisus Hristos, să-L mărturisiţi fără nici o îndoială, că iată vedeţi înaintea voastră pe acest bărbat sfînt care a venit din ţări îndepărtate, trimis la voi din bunătatea lui Dumnezeu; deci luaţi aminte la cuvintele gurii lui, căci cele ce ies din gura lui sînt porunci dumnezeieşti; învăţaţi-vă de la dînsul învăţătura cea sfîntă, care va fi mîntuirii voastre mai folositoare decît toate".

Cu aceste învăţături mîntuitoare fericita Neonila cu Sfîntul Benign, sfătuind pe nepoţii ei, întărea în inimile lor dumnezeiescul dar, care în taină se insuflase într-înşii; iar ei stăteau cu mirare, privind unul spre altul, socotind toate cele grăite de dînşii; apoi întorcîndu-se către bătrîna lor, i-au zis cu un glas: "Pentru ce ai ţinut acoperit prin tăcere pînă acum un lucru atît de mare şi de ales? De ce ai tăinuit calea adevărului şi lumina cea prealuminoasă de atîta vreme?"

Iar ea, ridicîndu-şi ochii spre cer şi înălţîndu-şi mîinile, mulţumea lui Dumnezeu că nepoţii ei încep a cunoaşte adevărul şi a zis către dînşii cu dragoste: "Fiul meu, adică tatăl vostru, care acum este cufundat în tartar, era atît de împietrit cu inima, întunecat în negura păgînătăţii şi străin de înţelepciune şi înţelegere, încît nu voia nici a crede în Hristos Dumnezeu, nici a pomeni cu gura numele Lui cel sfînt. Deci, ce putea să folosească unuia ca aceluia dumnezeiescul cuvînt, căruia răutatea necredinţei îi cuprinsese cu totul cele dinlăuntru ale inimii şi nu putea să vadă lumina dreptăţii, fiind orbit de rătăcirea idolească?

Din cauza lui am tăcut pînă acum, negrăindu-vă cele folositoare, că mă temeam ca nu cumva el, prin sfatul cel pierzător, să vă facă să rătăciţi în veci din cărarea cea dreaptă; iar cu învoirea lui Dumnezeu, murind acela, toate împiedicările s-au ridicat şi acum este vreme bine venită. Deschideţi-vă ochii inimii şi ai trupului, privind mai ales spre cer şi, umplîndu-vă de darul Domnului nostru Iisus Hristos, dezrădăcinaţi din sufletele voastre cinstirea de idoli cea vrăjmaşă mîntuirii voastre, ca să puteţi trece spre bucuria veşnică".

După ce au grăit acestea şi multe altele, fericita Neonila şi sfîntul preot, tinerii şi-au adus aminte de vedeniile lor, pe care le văzuseră în noaptea trecută şi care erau înainte însemnare a încredinţării lor; deci spuneau unul altuia cele ce văzuseră. Cel dintîi, cu numele Pevsip, a zis: "Eu m-am văzut primit la sînul bunicii mele şi sugeam din piept lapte îndestulat, iar ea mă îndemna, zicîndu-mi: Pevsipe, bea mîntuitorul lapte, ca, întărindu-te cu acesta, să poţi sta asupra potrivnicilor şi să cîştigi slăvita biruinţă". Iar Elasip a zis: "Eu am văzut pe cineva şezînd pe un scaun în cer, strălucind cu negrăită slavă, de a Cărui strălucire mi s-au întunecat ochii, apoi spaimă şi frică au căzut asupra mea; însă Cel cu faţa luminoasă, chemîndu-mă îmi zicea: "Nu te teme, căci te vei învrednici a lua cununa biruinţei".

Al treilea frate, Mesip, spunîndu-şi vedenia sa, a zis: "Am văzut şi eu, nu ştiu pe care împărat mare, ţinînd sceptrul şi care pe noi, aceştia trei împreună, ne rînduia în a sa ostăşire încingîndu-ne cu brîu ostăşesc; apoi cu mare preţ răscumpărîndu-ne din legăturile robiei, ne scria cu litere de aur veşnică libertate şi zicea către mine: "Mesipe, pe voi aceşti trei fraţi am gîndit ca să vă pun în palatul Meu şi cu veşnice răsplătiri de asemenea să vă încununez; căci bunica voastră neîncetat, ziua şi noaptea, se roagă Mie pentru mîntuirea voastră, ca să fiţi povăţuiţi la calea cea dreaptă; şi izbăvindu-vă de întunericul cel diavolesc, să puteţi vedea lumina cea adevărată şi să treceţi din moarte la viaţă".

O! cît de minunate sînt vedeniile acestor trei fraţi, care însemnau întoarcerea lor către Dumnezeu. Acestea văzîndu-le şi cu îndemnările Neonilei şi ale preotului povăţuindu-se, au zis la sfîrşit către fericita lor bunică: "Spune-ne ce să facem, ca astfel propovăduirea voastră, izgonind toată rătăcirea, să poată ajuta mîntuirii noastre?" Atunci s-a bucurat Sfînta Neonila cu dumnezeiescul preot şi, dînd mulţumire lui Dumnezeu, a zis către dînşii: "Toate poruncile lui Dumnezeu să le păziţi şi pe Hristos, împăratul împăraţilor, cu neîndoire să-l credeţi că este Dumnezeu; să vă depărtaţi de necurăţeniile idolilor şi singuri să vă daţi Ziditorului vostru Dumnezeu".

Apoi Sfîntul Preot Benign, învăţîndu-i multe despre sfînta credinţă, i-a luminat cu Sfîntul Botez şi i-a întărit desăvîrşit întru mărturisirea lui Hristos, prin povăţuirea sa. Iar după aceea singur s-a dus în cetatea Lingoniei, unde adunînd multe roduri ale ostenelilor, nu după multă vreme, cu cununa muceniciei s-a încununat.

Iar aceşti trei sfinţi fraţi, împreună născuţi întru credinţa lui Hristos, fiind întăriţi, au trimis slugile lor ca să sfărîme pe idolul de mai sus al zeiţei Nemesis. Apoi au sfărîmat şi alţi doisprezece idoli, care erau în casa lor. Îndată a străbătut vestea prin toate hotarele Lingoniei, că nepoţii Neonilei, tinerii cei de prea bun neam, crezînd întru Hristos, au sfărîmat pe zei.

Deci, s-a pornit asupra lor poporul, s-au sculat stăpînirile, judecătorii şi slujitorii idoleşti s-au aprins cu mînie fără de măsură; şi adunîndu-se la dumnezeieştii tineri de pretutindeni, începătorii ziceau către dînşii: "Ce fel de nebunie a năvălit asupra voastră? Cine v-a sfătuit pe voi ca să lăsaţi cinstea zeilor noştri şi ai voştri, care din vremile vechi se vede că i-au cinstit? Aşa lepădaţi porunca împărătească? Căci pe Hristos în loc de Dumnezeu îl aveţi, pe Acela pe care iudeii la moarte osîndindu-L, pe cruce L-au pironit".

Atunci fericiţii tineri, umplîndu-se de Duhul Sfînt, au răspuns către dînşii: "O! orbiţilor cu inima şi afundaţilor întru întunericul cel adînc, cei ce sînteţi acoperiţi cu negura cea veşnică şi cu marea greutate a păcatelor fără sfîrşit! Pentru ce singuri fiind înşelaţi de vrăjmaşul cel de demult şi pe noi ne siliţi ca să ne închinăm la pietre şi la alte materii făcute întru asemănarea omenească, care nici un fel de viaţă nu au, nici simţ şi în totul nu sînt nimic, însă de voi nebunilor se cinstesc? Domnul nostru Iisus Hristos, Acela este Dumnezeu viu şi adevărat, cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, o Dumnezeire în Treime, şi Treimea întru unirea slavei crezîndu-se, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, strălucire din strălucire ieşind, Cela ce totdeauna este, şi mai înainte totdeauna a fost, şi totdeauna fără de sfîrşit va fi, Acela a făcut toate cele ce sînt pe lume".

Auzind unele ca acestea toţi păgînii, cu slujitorii idolilor şi mai marii lor, s-au amărît foarte mult şi sculîndu-se unul dintre dînşii, anume Cvadrat, plin de mînie, a lovit peste obraz pe Pevsip şi pe Elasip, pentru că numai aceia doi grăiau împotriva lor. Mesip văzînd pe fraţii săi pălmuiţi, a strigat, zicînd: "Pentru ce nu mă baţi şi pe mine ca pe fraţii mei? Pentru ce mă lipseşti de o facere de bine ca aceea? Întru dînşii ai arătat începătura patimilor celor dorite de noi, iar pe mine, ca pe un necredincios, ca şi cum cinstindu-mă cu necredincioşii tăi, m-ai lepădat de la sfînta pătimire. Cu tot sufletul sînt gata pentru mărturisirea lui Hristos şi deopotrivă lepădîndu-ne de păgînătatea voastră, credem întru Hristos şi aşteptăm să cîştigăm răsplătire întocmai". Iar Cvadrat a răspuns: "Acum vă vom pedepsi pe voi pentru necinstirea zeilor noştri, cu felurite chinuri". Iar Elasip a zis: "Cu cît mai multe munci ne veţi găti, cu atît mai mult ne veţi întări în dumnezeiescul dar.

Altul dintre începătorii păgîneşti, anume Palmat, a zis: "De nu le vom tăia limbile din rădăcină, nu vor înceta a grăi cele necinstite asupra noastră şi a zeilor noştri". Iar Pevsip a răspuns: "Dacă cruzimea voastră ne va tăia limbile cele trupeşti, cu limbile noastre cele dinăuntru vom povesti măririle lui Dumnezeu, şi de la sfînta credinţă, cea întru Hristos, niciodată nu ne va despărţi cruzimea voastră". Palmat şi al treilea cu dînsul, Hermogen, ziseră: "O! ticăloşilor, cu un suflet vă sîrguiţi spre pierzarea voastră". Iar Pevsip a răspuns: "A muri pentru Hristos este plăcut, pentru că numai aşa vom trece spre viaţa veşnică mai degrabă, unde nu este întristare, ci neîncetată bucurie".

Văzînd Palmat, Cvadrat şi Hermogen, judecătorii Lingoniei, credinţa cea neclintită întru Hristos a sfinţilor tineri, s-au sfătuit între ei cu ce fel de chinuri mai grele să-i chinuiască şi cu ce fel de moarte mai cumplită să-i piardă, ca să aibă frică şi ceilalţi.

Într-acel sfat îndeletnicindu-se, au chemat la dînşii pe cinstita Neonila, vrînd ca prin ea să-i întoarcă de la Hristos şi la închinarea de idoli iarăşi să-i apropie; deci au zis către dînsa: "Dacă voieşti să scapi de chinuri pe nepoţii tăi şi din pierzarea morţii să-i izbăveşti, mergi şi sfătuieşte-i pe ei, ca pe zeii pe care i-au sfărîmat, iarăşi să-i facă şi să li se închine lor".

Acestea şi altele grăind judecătorii către Neonila, ea le-a răspuns: "Voi merge cu sîrguinţă şi-i voi sfătui cele cuviincioase izbăvirii lor". Deci, mergînd la sfinţii săi nepoţi, cînd i-a văzut că sînt nemişcaţi în sfînta mărturisire, s-a umplut de multă bucurie, şi pe fiecare din ei cu dulceaţă îl săruta; apoi plîngînd de bucurie şi mulţumind lui Hristos Dumnezeu şi rugîndu-se pentru dînşii mult, a zis către ei:

"Nici unul întru seminţia voastră nu este mai de bun neam, nici unul mai bogat, nici unul mai bun, nici unul nu s-a aflat mai bine primit lui Dumnezeu; căci tot neamul vostru îl luminaţi prin mărturisirea lui Hristos, şi, deşi sînteţi tineri, pe toţi bătrînii din neamul vostru i-aţi întrecut cu înţelepciunea. Comoara cea nemăsurată şi care nu se poate preţui, voi aţi aflat-o făcîndu-vă ostaşi ai lui Hristos. Drept aceea fiţi statornici şi tari întru sfînta lege a lui Hristos; de îngrozire şi de chinuri să nu vă înfricoşaţi, ci îmbărbătaţi-vă şi fiţi înarmaţi cu credinţa lui Hristos! Împărăţiile cele văzute ale lumii acesteia, cum şi viaţa aceasta de aici nu sînt nimic, pentru că degrabă îşi vor lua sfîrşitul; iar împărăţia lui Dumnezeu cea nevăzută este veşnică, deci a o dori şi a o căuta pe aceea este cea mai desăvîrşită înţelepciune, pe care o veţi cîştiga cu ostenelile cele vremelnice, iar prin chinurile cele degrab trecătoare, la veşnica veselie vă veţi muta". Acestea zicîndu-le şi văzîndu-i plini de darul Domnului, şi tari întru credinţă, i-a încredinţat lui Hristos, şi s-a dus.

După aceasta, judecătorii au întrebat pe sfinţi dacă voiesc să se închine zeilor. Deci, le porunceau lor cu mare glas să spună aceasta înaintea a tot poporul. Iar ei tuturor au adeverit pe faţă credinţa lor întru Unul şi adevăratul Dumnezeu şi pentru dragostea Lui s-au arătat gata de bătăi şi de moarte; iar de zeii păgîneşti se lepădau ca de nişte mincinoşi şi deşerţi.

Deci, i-au legat de mîini şi de picioare şi de un lemn i-au spînzurat şi i-au întins tare, ca pe coardele de la vioară, încît oasele şi alcătuirile lor s-au despărţit. Iar ei întărindu-se cu puterea lui Hristos, răbdau bărbăteşte şi îşi băteau joc de tiranii judecători, către care Sfîntul Mesip zicea: "Domnul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a fost pironit cu piroane pe Cruce, spînzurat pe sfîntul lemn, pentru a noastră răscumpărare, de unde acum avem semnul Crucii, spre apărarea şi îngrădirea noastră. Iar noi trei robi ai Lui, pe acest lemn spînzurîndu-ne, pentru numele Lui, ne numim mucenici slăviţi. Fericit este rodul lemnului aceluia ce poartă pe aceşti trei mucenici, care s-au adus ca jertfă Sfintei Treimi".

Văzînd judecătorii cum că sfinţii tineri întru nimic nu se tulbură în chinuri, ci mai mult se întăresc, au zis către dînşii: "Nu veţi muri pe acel lemn precum voiţi voi, ci prin moarte de foc veţi pieri". Mesip iarăşi le-a răspuns: "Mai mare fericire se va adăuga nouă, dacă prin foc vom fi lămuriţi înaintea lui Dumnezeu, şi din întuneric vom trece, prin văpaia focului, la lumina cea nestinsă". Atunci judecătorii au poruncit ca să se adune lemne şi vreascuri, cum şi toate cele lesnicioase pentru aprindere; deci, au aprins un foc mare, în care i-au aruncat pe sfinţii trei fraţi, spre ardere.

Iar sfinţii, cu ajutorul lui Hristos, Mîntuitorul lor, fiind în foc, au rămas nevătămaţi. Apoi s-au dezlegat legăturile lor şi umblau prin mijlocul văpăii, binecuvîntînd pe Dumnezeu, precum odinioară cei trei tineri în Babilon.

Apoi, păgînii aprindeau foc mare, vrînd ca să prefacă în cenuşă pe robii lui Hristos; dar cu cît mai sus se înălţa văpaia, cu atît mai mare era slava sfinţilor. Şi după arderea cea îndelungată, stingîndu-se focul, sfinţii se vedeau vii, întregi şi neavînd nici o vătămare de puterea focului, şi batjocoreau pe tirani, zicîndu-le: "Nouă ni s-a dat putere, ca îndată să trecem la Hristos, Dumnezeul nostru, de am voi; dar am judecat ca încă întru această viaţă să mai rîdem de nebunia voastră; însă nezăbovind, ne vom sîrgui spre ospăţul cel de sus".

După aceasta, cei trei sfinţi fraţi, văzînd înaintea lor cetele sfinţilor îngeri, fiind gata a lua şi a conduce sufletele lor la cereasca împărăţie, şi-au plecat genunchii la pămînt şi, rugîndu-se împreună, şi-au dat sfintele lor suflete. Iar cinstitele lor trupuri au fost îngropate ca de două stadii departe de cetate, în satul ce se numea Urvat, unde mai pe urmă s-a zidit şi o biserică în numele lor, întru care multe minuni se săvîrşeau şi se dădeau tămăduiri bolnavilor.

Sfîrşindu-se sfinţii mucenici, o femeie, anume Iovila, aprinzîndu-se cu rîvnă dumnezeiască şi neîngrijindu-se de bărbatul său şi de pruncul său mic, a strigat în mijlocul necredinciosului popor, zicînd: "Şi eu sînt roaba lui Hristos; deci pe Hristos, Dumnezeul cel viu şi adevărat, fără îndoială îl propovăduiesc, iar pe idolii voştri cei necinstiţi şi deşerţi, îi lepăd cu totul". Acestea cu îndrăzneală strigînd ea în popor, îndată au prins-o şi degrabă au spînzurat-o şi au chinuit-o mult.

Dar nevrînd să se lepede de Hristos, au dus-o la Urvat, satul ce s-a zis mai înainte, împreună cu Sfînta Neonila bunica sfinţilor, şi acolo pe amîndouă le-au tăiat cu sabia. Iar pe un oarecare Neon, care a privit la nevoinţa sfinţilor şi a scris pătimirea lor, dînd cartea lui Turvon, a mărturisit pe Hristos pe faţă; şi atît de mult l-au bătut, pînă ce şi-a dat sufletul său în mîinile Domnului, şi muce-niceşte s-a sfîrşit. Dar şi Turvon, urmînd sfinţilor răbdători de chinuri, nu după multă vreme, prin cale mucenicească a trecut la veşnica viaţă.

Deci, s-au întîmplat acestea în vremea împărăţiei lui Marcus Aelius Aurelius Verus (161-180), care se numea şi Antoninus, în 16 zile ale lunii ianuarie. Iar întru noi împărăţind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, I se cuvine cinstea şi slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Antonie cel Mare
(17 ianuarie)

(Alcătuită de Sfîntul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, în limba greacă)

Cuviosul părintele nostru Antonie era de neam egiptean, născut din părinţi de bun neam, care aveau avuţie multă; şi fiind ei creştini, creştineşte îl creşteau şi pe el. Pe cînd era mic, se afla la părinţii lui, necunoscînd pe altcineva mai mult, decît pe dînşii şi casa lor.

Dar după ce a crescut şi s-a făcut mare, sporind cu vîrsta, n-a voit a învăţa carte şi a fi cu ceilalţi copii; şi ca un adevărat creştin, mergea cu părinţii săi la biserică. El nu se lenevea ca un copil, nici după ce a sporit cu vîrsta, ci se supunea părinţilor şi luînd-aminte la citiri, gîndea la folosul lor. Dar avînd nenumărată bogăţie, nu supăra pe părinţi pentru hrana deosebită şi scumpă, nici plăcerile lumii nu le căuta; ci cu cele ce se aflau se îndestula şi nimic mai mult nu căuta.

După moartea părinţilor lui, rămînînd singur cu o soră mai mică şi fiind de 18 sau 20 de ani, se îngrijea de casă şi de sora sa. Dar n-au trecut şase luni de la moartea părinţilor lui, şi ducîndu-se la biserică, după obicei, îndreptîndu-şi mintea, gîndea cum apostolii lăsînd toate, au urmat Mîntuitorului, iar ceilalţi vînzîndu-şi averile lor, le aduceau şi le puneau la picioarele apostolilor, spre a le împărţi celor ce aveau trebuinţă; apoi gîndea la aceasta, cîtă răsplată este pregătită acestora în ceruri.

Acestea gîndind el, a intrat în biserică şi se întîmplase atunci de se citea Evanghelia, şi a auzit că Domnul a zis bogatului: *De voieşti să fii desăvîrşit, du-te, vinde-ţi toate averile tale şi le dă săracilor, apoi vino de-Mi urmează Mie şi vei avea comoară în ceruri.* Atunci Antonie, ca şi cum de la Dumnezeu i-ar fi venit pomenirea sfinţilor şi pentru dînsul s-ar fi făcut citirea, ieşind din biserică, a dăruit vecinilor din sat averile ce le avea de la strămoşi şi care erau 300 de pămînturi bine roditoare; ca astfel în nimic să nu-l supere acestea pe dînsul şi pe soră-sa; iar celelalte cîte le avea mişcătoare, vînzîndu-le şi adunînd mult argint, l-a dat săracilor; apoi, oprind puţin pentru sora sa, a intrat iarăşi în biserică şi auzind în Sfînta Evanghelie pe Domnul zicînd: *Nu vă îngrijiţi pentru ziua de mîine*, a ieşit din biserică, împărţind săracilor şi argintul oprit pentru sora sa.

Pe sora sa încredinţînd-o unor cunoscute şi credincioase fecioare ca s-o crească şi să petreacă acolo, el se îndeletnicea pe lîngă casă în nevoinţe şi pustnicie; căci încă nu erau în Egipt dese mînăstiri şi nici un monah nu ştia pustia cea depărtată, ci fiecare din cei ce voiau viaţa cea retrasă, se nevoiau deosebit, nu departe de satul său.

Deci era atunci în satul cel mai apropiat de al lui Antonie, un bătrîn care din tinereţe se nevoia în viaţa monahicească; pe acesta văzîndu-l Antonie, i-a rîvnit fapta sa bună, deci, mai întîi a început şi el a petrece în locurile apropiate de satul său; şi nu numai pe acesta l-a rîvnit, dar, dacă ar fi auzit că se afla cineva din cei sîrguitori şi îmbunătăţiţi într-un alt loc oarecare, se ducea şi îl căuta, ca o albină înţeleaptă, ca să sugă florile şi nu se întorcea la locul său, pînă ce nu-l vedea pe acesta; apoi ca o merinde luînd fapta bună de la dînsul, se întorcea acasă.

Petrecînd acolo în acest chip, îşi iscusea mintea ca să nu se întoarcă lui lucrurile părinţilor săi, nici pe rudeniile sale să le mai pomenească; ci tot dorul şi toată sîrguinţa s-o aibă spre căutarea pustniciei. Auzind că Apostolul zice: *Iar cei ce nu lucrează să nu mănînce*, pentru aceea lucra cu mîinile sale, din care o parte cheltuia pentru dînsul, iar cealaltă o da săracilor. Şi se ruga adeseori, auzind că liniştitorului se cade deseori a se ruga necontenit; căci atît de mult lua aminte la citire, încît nimic din cele scrise să nu rămînă neînţelese de dînsul, ci toate să le ţină minte; şi astfel să i se facă mintea în loc de cărţi.

Astfel petrecînd Antonie, era iubit de toţi; el se supunea celor îmbunătăţiţi, către care se ducea şi-i iubea pe toţi; apoi deprindea în sine sporirea faptei bune şi pustnicia fiecăruia; privind pe a unuia cu bucurie, urmînd altuia cu rugăciunea, altuia cu nemîncarea, iar altuia cu iubirea de oameni; şi învăţa de la unul privegherea, iar de la altul cinstirea; după aceea, se minuna de unul pentru răbdare, iar de altul pentru postirea şi culcarea pe jos şi reaua pătimire, vedea blîndeţea unuia şi îndelunga răbdare a altuia; în sfîrşit, urma după a tuturor bună credinţă întru Hristos, şi însemna dragostea ce aveau între dînşii, unii către ceilalţi. Astfel plin de pildele faptelor bune, se întorcea la locul sihăstriei sale. Deci, adunînd în sine multe de la fiecare, se sîrguia să urmeze pe ale tuturor. El nu voia să se arate că întrece în fapte bune pe cei de o vîrstă cu dînsul, ca astfel aceia să se bucure. Deci, toţi cei din sat iubitori de bine, pe care îi avea întru obişnuinţă, văzîndu-l astfel, îl numeau iubitor de Dumnezeu. Şi unii ca pe un fiu, iar alţii ca pe un frate îl salutau.

Iar urîtorul de bine şi pizmaşul diavol nu suferea văzînd un tînăr cu o nevoinţă ca aceasta. Ci, cele ce a cugetat să facă, a început asupra acestuia să le aducă. Mai întîi îl supăra pe dînsul ca din nevoinţe să înceteze, aducîndu-i aminte de avuţii, de purtarea de grijă a surorii sale, de prietenia multora, de iubirea de argint, de iubirea de slavă, de dulceaţa desfătării şi celelalte odihne ale vieţii; şi mai pe urmă, arătîndu-i asprimea faptei bune şi cum că este mai mare osteneala ei. Îi punea în minte şi neputinţa trupului şi lungimea vremii, şi în scurt timp, mulţime de gînduri a ridicat în mintea lui, vrînd să-l depărteze de la gîndirea lui cea dreaptă.

Dar vrăjmaşul s-a văzut slăbind în scopul lui şi mai ales biruindu-se de tăria lui Antonie, răsturnîndu-se de marea lui credinţă, şi căzînd jos prin rugăciunile acestuia cele dese; dar, bizuindu-se pe armele sale cele necurate, adică plăcerile trupeşti şi cu aceasta fălindu-se asupra celor tineri, s-a apropiat de tînărul Antonie. Atunci, noaptea tulburîndu-l pe el, iar ziua atît de mult supărîndu-l, chiar cei ce-l vedeau simţeau lupta ce era între amîndoi. Căci acela îi punea în minte gînduri întinate, iar el cu rugăciunile le răsturna pe acestea; cînd vrăjmaşul îl momea, el socotind ruşinea, cu credinţa, cu rugăciunile şi cu postirile îşi îngrădea trupul; însă diavolul ca o femeie a voit să se închipuiască noaptea, şi în tot chipul să-l urmeze şi să-l amăgească pe Antonie. Dar el de Hristos aducîndu-şi aminte şi de bunurile date oamenilor printr-Însul, stingea cărbunii înşelăciunii celui rău.

După aceea, vrăjmaşul îi punea în minte plăcerea dezmierdării; iar el asemănîndu-se celui mînios şi scîrbit, de îngrozirea focului şi de durerea viermelui îşi aducea aminte, şi pe acestea punîndu-le împotrivă, rămînea neatins. Toate acestea se făceau spre ruşinarea vrăjmaşului, căci cel ce a socotit să se facă asemenea lui Dumnezeu, de un tînăr acum se batjocorea; cel ce se fălea asupra trupului şi a sîngelui, de un om ce purta trup se răsturna. Căci îi ajuta Domnul, Care a purtat trup pentru noi şi trupului i-a dat biruinţa asupra diavolului; întrucît fiecare din cei ce cu adevărat se nevoiesc, poate zice cu Apostolul: *Nu eu, ci darul lui Dumnezeu care este cu mine.* Deci, mai pe urmă, dacă n-a putut necuratul să biruiască pe Antonie nici prin aceasta, ci încă se vedea împins afară şi scos din inima lui , scrîşnind din dinţi, cu nălucirea s-a arătat lui, ca un copil negru. Apoi, deşi căzut, încă prin gînduri mai năvălea asupra lui; în urmă a ieşit afară vicleanul şi glas omenesc scoţînd, zicea: "Pe mulţi am amăgit şi prea mulţi am surpat şi, precum asupra multora am năvălit, astfel şi asupra ta, dar în zadar, că am slăbit".

Antonie l-a întrebat: "Cine eşti tu, care grăieşti unele ca acestea către mine?". Acela îndată a răspuns, cu glasuri jalnice: "Eu sînt care am primit sarcina prinderii trupului şi duhul desfrînării mă numesc: pe cîţi voiesc să fie înţelepţi, i-am amăgit; pe cîţi i-am momit cu plăceri, i-am plecat mie; eu sînt cel pentru care şi proorocul mustră pe cei ce au căzut, zicînd: de duhul desfrînării v-aţi amăgit; căci prin mine aceia s-au împiedicat. Eu sînt care de multe ori te-am supărat şi de atîtea ori am fost răsturnat de tine".

Antonie mulţumind Domnului şi îmbărbătîndu-se, a zis către dînsul: "Deci, prea mult eşti defăimat; pentru că dacă eşti negru cu mintea şi neputincios ca un copil, nici o grijă nu am de tine de aici înainte; căci *Domnul îmi este ajutor şi eu voi privi asupra vrăjmaşilor mei*". Acestea auzind negrul acela, îndată a fugit, temîndu-se de cuvintele lui Antonie şi, înfricoşîndu-se, nu mai îndrăznea să se apropie de bărbatul acesta. Aceasta a fost cea dintîi luptă a lui Antonie asupra diavolului, dar mai vîrtos era ajutorul Mîntuitorului; şi această faptă de Domnul s-a isprăvit, Care a osîndit păcatul în trupul Său, ca îndreptarea legii să se împlinească întru noi, care nu umblăm după trup, ci după duh.

Cu toate acestea, nici Antonie, după ce a căzut diavolul şi s-a biruit, nu se lenevea şi nu se trecea pe sine cu vederea; şi nici vrăjmaşul, iarăşi ca un biruit, nu înceta de a-l bîntui, căci înconjura iarăşi ca un leu, căutînd o pricină asupra lui. Antonie, învăţînd din Scripturi că sînt multe meşteşugirile vrăjmaşului, neîncetat avea nevoinţă, gîndindu-se că, deşi n-a putut să-i amăgească inima lui cu dulceaţa trupului, dar negreşit îl va ispiti momindu-l prin altă meşteşugire, că diavolul este foarte iubitor de păcat.

Deci, s-a hotărît ca să se obişnuiască cu mai aspre petreceri. Şi mulţi se minunau de nevoinţa lui cea mare pe care o săvîrşea; dar el cu înlesnire suferea osteneala, căci avînd osîrdia sufletului, lucra într-însul deprinderea bună, încît cea mai mică pricină de nevoinţă dacă ar fi avut de la alţii, arăta multă sîrguinţă. Căci priveghea atît de mult, încît de multe ori toată noaptea o petrecea fără somn; şi aceasta nu o dată, ci de multe ori făcînd-o, era de mirare la mulţi. Apoi mînca o dată pe zi, după apusul soarelui, uneori şi după două zile; ba de multe ori şi după patru zile se împărtăşea de hrană, iar hrana lui era pîine şi sare şi băutura era numai apă; căci pentru carne şi pentru vin, de prisos este a grăi, cînd nici la ceilalţi sîrguitori de acest fel nu se afla.

Pentru somn se îndestula cu o rogojină, apoi mai de multe ori se culca chiar pe pămînt. Şi se ferea de a se unge cu untdelemn, zicînd că se cuvine celor tineri să aibă mai multă sîrguinţă spre pustnicie şi să nu caute cele ce trîndăvesc trupul, ci să-l obişnuiască cu ostenelile, gîndind totdeauna la graiul Apostolului:

Cînd sînt slab, atunci sînt puternic. Căci zicea: "Atunci este tare virtutea sufletului, cînd dulceţile trupului vor slăbi".

Şi era gîndul lui acesta cu adevărat preaslăvit, căci nu voia cu vremea să măsoare calea faptei bune, nici sihăstria cea pentru dînsa, ci numai cu dorinţa şi cu voinţa; căci el nu pomenea vremea trecută, ci în fiecare zi socotea că acum a pus început de pustnicie şi mai mare osteneală avea pentru sporire, zicînd adeseori în sine graiul Apostolului: *Cele din urmă uitîndu-le şi la cele dinainte întinzîndu-ne.* Aducîndu-ne aminte şi de cuvîntul proorocului Ilie, care zice: *Viu este Domnul, Căruia i-am stat eu înainte astăzi*. Deci, zicînd el "astăzi" nu măsura cea trecută, ci ca şi cum ar fi început în fiecare zi, se sîrguia în felul acesta, precum se cuvine a se arăta lui Dumnezeu, curat cu inima şi gata a se supune voii Lui şi nimănui altuia. El zicea în sine: "Se cade sihastrului ca petrecerea marelui Ilie s-o aibă pururea ca oglindă în viaţa sa".

Deci, aşa vieţuind Antonie, s-a dus la nişte morminte, care erau departe de sat, şi poruncind unuia dintre cunoscuţii săi, ca după mai multe zile să-i aducă pîine, a intrat într-unul din morminte, apoi a închis uşile, rămînînd acolo singur. Vrăjmaşul nesuferind, ba încă temîndu-se să nu umple de sihăstrii pustia, venind la dînsul într-o noapte, cu mulţime de diavoli, atît de mult l-au zdrobit cu bătăile, încît din pricina rănilor zăcea jos fără glas. Astfel că bătăile de la oameni nu puteau să-i pricinuiască cîndva vreo muncă asemănătoare.

Însă cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu - căci nu trece cu vederea Domnul pe cei ce nădăjduiesc spre El -, a doua zi a venit cunoscutul lui, aducîndu-i pîine şi, deschizînd uşa, îl văzu zăcînd pe pămînt, jos, ca un mort; apoi, ridicîndu-l, l-a dus în biserica satului şi l-a pus la pămînt. Mulţi din rudenii şi cei din sat şedeau lîngă Antonie, ca lîngă un mort. Iar la miezul nopţii, Antonie venindu-şi în simţire, văzu pe toţi dormind, numai pe cunoscutul lui priveghind; deci a făcut semn să vină la dînsul, şi l-a rugat să-l ridice iarăşi şi să-l ducă la mormînt, nedeşteptînd pe nimeni. Atunci a fost dus de bărbatul acela şi după obicei uşa închizîndu-se, rămase iarăşi singur înăuntru, dar nu putea sta pentru rănile cele de la diavoli. Deci, zăcînd, se ruga şi după rugăciune zicea cu mare glas: "Aici sînt, eu, Antonie, nu fug de bătăile voastre, că măcar de-mi veţi face şi mai multe, nimic nu mă va despărţi de dragostea lui Hristos". Apoi cînta: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea*.

Deci nevoitorul lui Hristos, astfel cugeta şi se ruga. Iar urîtorul de bine şi pizmaşul vrăjmaş, mirîndu-se că după bătăi a îndrăznit a veni iarăşi în locul său, adunîndu-şi cîinii săi, a zis către dînşii: "Dacă nici cu duhul desfrînării, nici cu bătăile nu l-am slăbit pe acesta, ci încă se şi semeţeşte împotriva noastră, ia să năvălim într-alt fel asupra lui", căci cu înlesnire îi este diavolului a afla diferite chipuri de răutate.

Deci, atunci noaptea au făcut mare zgomot, încît părea că tot locul acela se clătina, iar cei patru pereţi ai mormîntului păreau că i-ar fi desfăcut diavolii. Apoi s-a părut că au intrat năluciri de fiare şi de tîrîtoare. După aceea s-a umplut locul acela de năluciri de lei, urşi, leoparzi, tauri, aspide, scorpii şi de lupi. Şi fiecare din acestea se pornea după chipul şi năravul său: leul răcnea, vrînd a se năpusti asupra lui; taurul părea că îl împunge; şarpele, tîrîndu-se, nu ajungea la dînsul şi lupul voia a se porni. Şi, în scurt, vederea tuturor celor arătate era înfricoşătoare, iar mînia lor cumplită.

Antonie fiind muncit şi împins de ele, simţea cumplită durere trupească, dar fără tulburare veghind cu sufletul, suspina pentru durerea trupului, dar trezindu-se cu mintea, ca şi cum batjocorindu-i, zicea: "Dacă ar fi fost oarecare putere întru voi, ajungea chiar numai unul dintre voi să vină; iar de vreme ce v-a slăbănogit Domnul, pentru aceasta în zadar vă ispitiţi cu mulţimea a mă înfricoşa. Semnul neputinţei voastre este că v-aţi făcut în chipul fiarelor celor necuvîntătoare". Apoi, îndrăznind iarăşi zicea către dînşii: "Dacă puteţi şi aţi luat stăpînire asupra mea, nu zăboviţi, ci năvăliţi asupră-mi, iar dacă nu puteţi, pentru ce vă trudiţi în zadar? Pecetea noastră şi zidul de întemeiere este nădejdea cea întru Domnul nostru". Deci, mult ispitindu-l diavolii, scrîşneau asupra lui cu dinţii, însă mai vîrtos pe ei se batjocoreau, iar nu pe Antonie.

Dar Domnul nici întru această ispită n-a uitat pătimirea lui Antonie, ci a venit spre sprijinirea lui. Căci căutînd în sus, a văzut acoperămîntul desfăcîndu-se şi oarecare raze de lumină pogorîndu-se către dînsul. Şi diavolii numaidecît s-au făcut nevăzuţi, iar durerea trupului îndată i-a încetat şi locuinţa iarăşi îi era întreagă. Antonie simţind sprijinirea, răsufla şi se uşura de dureri, apoi se ruga vedeniei ce se arătase lui, zicînd: "Unde ai fost Preadulce Hristoase? Pentru ce dintru început nu Te-ai arătat ca să uşurezi durerile mele?" Şi glas s-a făcut către dînsul: "Antonie, aici eram, şi aşteptam să văd nevoinţa ta; deci, de vreme ce ai răbdat şi nu te-au biruit, de acum îţi voi fi ţie de-a pururea ajutor şi te voi face să fii renumit pretutindeni".

După ce le-a auzit acestea, sculîndu-se, s-a rugat şi atît de mult s-a întărit, încît simţea că acum are mai multă putere în trupul său, ca mai înainte. Şi era atunci aproape de 35 de ani, iar de aici înainte sporind şi mai sîrguitor, s-a făcut întru cinstirea lui Dumnezeu. Şi mergînd la bătrînul acela, cel mai sus pomenit, îl ruga să meargă împreună cu dînsul, ca să locuiască în pustia cea mai dinăuntru. Dar el n-a voit, din pricina bătrîneţilor şi pentru că nu era pînă atunci un obicei ca acesta.

Deci, Antonie îndată a pornit la munte, însă vrăjmaşul văzînd iarăşi osîrdia lui şi vrînd să-l împiedice de la aceasta, i-a aruncat în cale o nălucire de un disc mare de argint; iar Antonie pricepînd meşteşugul urîtorului de bine, a stat şi prin disc văzînd pe diavol, l-a mustrat, zicînd: "De unde s-a aflat în pustie disc? Calea aceasta nu este bătătorită, nici nu este urmă de om care ar fi călcat pe aici, apoi nu putea să se tăinuiască de dînsul, fiind prea mare; şi de l-ar fi pierdut cineva, dacă s-ar fi întors şi l-ar fi căutat, l-ar fi aflat, căci locul era pustiu. Acest meşteşug este al diavolului. Dar nu-mi vei împiedica cu meşteşugul acesta sîrguinţa mea, diavole, ci aceasta fie cu tine întru pierzare".

Acestea zicînd Antonie, a pierit discul, ca un fum de faţa focului. Apoi a văzut nu o nălucire, ci aur adevărat aruncat în cale, pe care ori că vrăjmaşul l-a arătat, ori că o putere oarecare a Celui Preaînalt, Care iscusea pe nevoitorul şi arăta diavolului, că nici de banii cei adevăraţi nu se îngrijeşte; dar nici el singur nu ne-a vestit, nici noi n-am cunoscut, decît că era adevărat aur cel arătat. Iar Antonie s-a mirat de mulţimea aurului, dar sărind ca peste un foc, astfel l-a trecut, încît nici nu s-a mai întors; ci cu fuga s-a sîrguit să se ascundă şi, mai mult sporind sîrguinţa, a pornit către munte.

Şi aflînd o cetăţuie pustie şi plină de tîrîtoare, din cauza vremii îndelungate, de acea parte a rîului, acolo s-a mutat şi s-a sălăşluit într-însa. Deci, tîrîtoarele, ca şi cum le-ar fi gonit cineva, îndată s-au dus. Iar el ascunzînd intrarea şi primind pîine pentru şase luni - căci acest lucru îl fac Tebeii, şi de multe ori peste tot anul rămîn nevătămaţi, avînd înăuntru apă, ca în nişte locuri neintrate, - în cetăţuie a rămas singur, nici el ieşind, nici pe cineva din cei ce veneau la dînsul văzînd. Deci, a vieţuit el multă vreme aşa, nevoindu-se, peste an numai de două ori pe deasupra locuinţei primind pîine. Iar cunoscuţii cei ce veneau la dînsul, fiindcă îi lăsa pe dinafară, de multe ori zile întregi şi nopţi, ei auzeau înăuntru ca şi cum ar fi fost nişte oameni gîlcevindu-se, făcînd zgomot şi strigînd: "Du-te din locaşurile noastre; de ce ai venit în pustie? Pînă cînd vei întărîta supărările noastre?"

La început socoteau cei dinafară, că sînt oameni care se sfădesc cu dînsul şi că aceştia pe scări au intrat la dînsul. Iar după ce s-au uitat pe o găurică oarecare, n-au văzut pe nimeni, atunci socotind că aceştia sînt diavoli şi înfricoşîndu-se, au chemat pe Antonie. Iar el pe aceştia i-a auzit, însă nu se îngrijea de ei. Pentru că adesea veneau la dînsul cunoscuţii săi, socotind că-l vor găsi mort, dar îl auzeau cîntînd: *Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii Lui, şi să fugă de la faţa Lui cei ce-L urăsc pe Dînsul. Precum se stinge fumul, să se stingă ei; şi cum se topeşte ceara de faţa focului, aşa să piară păcătoşii de la faţa lui Dumnezeu. Şi iarăşi toate neamurile m-au înconjurat şi întru numele Domnului i-am biruit pe ei*.

Deci, aproape 20 de ani a petrecut aşa singur deosebit, nevoindu-se, nici ieşind, nici de cineva adeseori fiind văzut. Iar după acestea, fiindcă îl doreau mulţi şi voiau a se face următori nevoinţei şi sihăstriei lui, apoi alţi cunoscuţi venind şi cu sila deschizînd uşa şi stricînd-o, a ieşit Antonie ca dintr-o cameră ascunsă, cu taină învăţat şi de Dumnezeu fiind purtat.

Atunci ieşind din cetăţuie, s-a arătat celor ce veniseră la dînsul. De aceea, se minunau văzîndu-i trupul în aceeaşi stare, nici gras, nici uscat de postiri, ca şi cum nu s-a luptat contra diavolilor. Căci într-acest fel era, ca şi mai înainte de fugirea în pustie, cum îl ştiau pe dînsul; iar obiceiul sufletului îl avea curat, căci nu era cuprins de sfială, nici doritor de dezmierdare, nici de rîs şi nici de întristare. El nu s-a tulburat văzînd poporul, nici de atîţia fiind sărutat nu s-a bucurat, ci era dimpotrivă, ca cela ce era ocîrmuit de judecată.

Pentru aceea pe mulţi din cei ce erau de faţă, care pătimeau cu trupurile, i-a tămăduit Domnul printr-însul, iar pe alţii de diavoli i-a mîntuit. Încă şi darul de a grăi i se dăduse lui Antonie şi aşa pe mulţi mîhniţi îi mîngîia, iar pe alţii, care erau învrăjbiţi, îi schimba în prietenie, şi tuturor le zicea: "Nimic din cele ce sînt în lume să nu se cinstească mai mult decît dragostea lui Hristos".

Apoi, vorbindu-le şi sfătuindu-i să-şi aducă aminte de bunătăţile ce vor să fie şi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ceea ce s-a arătat spre noi, Carele n-a cruţat pe Fiul Său, ci pentru noi toţi L-a dat pe El, a plecat pe mulţi să aleagă şi să poftească viaţa monahicească. Şi de aceea s-au făcut mînăstiri prin munţi, iar pustia s-a locuit de monahi, care au ieşit din lume şi s-au scris la petrecerea cea din cer.

Într-o vreme, el avea trebuinţă să treacă Nilul, ca să cerceteze pe fraţi, însă rîul era plin de crocodili; făcînd rugăciune, s-a suit pe crocodili, el şi fraţii cei împreună cu dînsul, căci luntre nu aveau şi au trecut nevătămaţi. Apoi, întorcîndu-se în mînăstirea sa, se nevoia cu aceleaşi cinstite şi vitejeşti osteneli. Deci, vorbind el cele de folosul sufletului, adeseori creştea sîrguinţa celor ce acum erau monahi, iar pe cei mai mulţi din ceilalţi îi pornea către dragostea pustniciei şi a sihăstriei; şi degrabă atrăgîndu-i cu cuvîntul, multe mînăstiri s-au făcut şi pe toate acestea, ca un părinte, le povăţuia.

Într-una din zile, adunîndu-se şi venind la dînsul toţi monahii şi rugîndu-l să audă cuvînt de învăţătură de la dînsul, el zicea acestea către dînşii, în limba egipteană: "Scripturile destule sînt spre învăţătură, dar este mai bine a ne îndemna şi noi unii pe alţii întru credinţă şi a ne mîngîia prin cuvinte. Deci şi voi, ca nişte fii vorbiţi către mine, părintele vostru, cele ce ştiţi, şi eu ca acela ce sînt cu vîrsta mai bătrîn decît voi, cele ce ştiu, iar cele ce prin iscusinţă le-am deprins, le arăt vouă.

Să fie la toţi de obşte sîrguinţa aceasta şi începînd a vă nevoi în faptele bune, să nu slăbiţi, nici să vă supăraţi întru osteneli, nici să ziceţi: "Am zăbovit atîta vreme întru pustnicie"; ci mai vîrtos, ca şi cum abia aţi fi început, în fiecare zi sîrguinţa să o creşteţi. Căci viaţa oamenilor este cu totul scurtă faţă cu veacurile cele ce vor să fie, încît toată vremea vieţii noastre este nimic pe lîngă viaţa cea veşnică. Iar lucrul cel din lume se vinde cu preţul cel veşnic şi lucrul asemenea cu cel asemenea îl schimbă cineva; dar făgăduinţa vieţii celei veşnice cu puţin preţ se cumpără. Căci este scris: *Zilele vieţii întru dînşii 70 de ani, iar de vor fi întru puteri, 80 de ani şi ce este mai mult decît acestea, va fi osteneală şi durere.*

Deci, cînd toţi aceşti 80 de ani sau şi 100, vom petrece întru pustnicie, nu vom împărăţi asemenea 100 de ani, ci în locul celor 100, în vecii vecilor vom împărăţi. Şi pe pămînt nevoindu-ne, nu pe pămînt vom fi moştenitori, ci în cer avem făgăduinţele. Apoi, trup stricăcios lăsînd noi, nestricăcios îl luăm pe dînsul; drept aceea, fiilor, să nu mai obosim, nici să socotim că dacă zăbovim întru pustnicie vreun lucru mare facem, că nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum, pe lîngă slava ce are să se descopere pentru noi, nici căutînd la lume, să socotim că de mari lucruri ne-am lepădat; pentru că, chiar tot pămîntul este prea mic pe lîngă tot cerul. Deci, chiar dacă peste tot pămîntul vom fi stăpînitori şi ne vom lepăda de el, iarăşi nici un lucru vrednic nu este pe lîngă Împărăţia cerurilor; că precum dacă cineva ar fi lepădat o drahmă de aramă, ca să cîştige 100 de galbeni de aur, aşa şi cel ce este stăpînitor a tot pămîntul şi se leapădă de dînsul, puţin lasă şi însutit primeşte.

Şi dacă nici chiar tot pămîntul nu este vrednic de ceruri, apoi cel ce lasă puţine holde, este ca şi cum n-ar fi lăsat nimic. Măcar de ar lăsa casă, sau aur destul, nu i se cade să se fălească sau să trîndăvească; ci într-alt fel sîntem datori a judeca, anume că, dacă nu le vom lăsa pentru fapta bună, însă mai pe urmă murind noi, de multe ori le lăsăm celor ce nu voim, precum a pomenit Eclesiastul. Deci, pentru ce nu le lăsăm pentru fapta bună, ca Împărăţia cerurilor s-o moştenim?

Pentru aceasta nimeni din noi să nu aibă vreo poftă de a cîştiga ceva; căci ce cîştig este a dobîndi cele pe care nu le luăm cu noi? Deci, mai vîrtos pe acelea să le cîştigăm, pe care le putem lua cu noi, care sînt: înţelepciune, dreptate, cumpătare, bărbăţie, pricepere, dragoste, iubire de săraci, credinţă în Hristos, nemîniere, iubire de străini; pe acestea cîştigîndu-le, le vom afla acolo mai înainte de noi, făcîndu-ne primire în pămîntul celor blînzi.

Pentru aceea, dintr-acestea fiecare să se încredinţeze a nu se împuţina cu sufletul, ci mai ales se va socoti că este ales rob al Domnului şi că este dator a sluji Stăpînului; că precum robul nu va îndrăzni să zică: "Fiindcă ieri am lucrat, astăzi nu lucrez", nici numărînd vremea cea trecută, el nu va înceta în zilele cele viitoare, ci în fiecare zi, precum este scris în Evanghelie, aceeaşi sîrguinţă arată, ca Domnului său să-i placă şi să nu se primejduiască; aşa şi noi în fiecare zi să stăruim în pustnicie, ştiind că dacă într-o zi ne vom lenevi, nu ne va ierta pentru vremea cea trecută, ci pentru lenevire se va mînia asupra noastră. Aşa şi de la Iezechil am auzit. Astfel şi Iuda, vînzătorul, pentru o noapte a pierdut şi osteneala vremii trecute.

Deci, să ne ţinem, o! fiilor, de pustnicie, şi să nu ne trîndăvim, că avem într-aceasta pe Domnul ajutător, după cum este scris: Celui ce voieşte binele, şi Dumnezeu îi ajută spre cele bune. Dar, spre a nu ne împuţina cu sufletul, este bine a cugeta la graiul apostolului, care zice: *În fiecare zi pot să mor*. Şi dacă noi am fi ca şi cum am muri în fiecare zi, aşa vom trăi şi nu vom păcătui. Iar cuvîntul cel zis este înţeles astfel: "Ca sculîndu-ne în fiecare dimineaţă, să socotim că nu vom ajunge pînă seara".

Şi iarăşi vrînd să adormim, să socotim că nu ne vom scula dimineaţa, fiindcă după fire este arătată viaţa noastră şi se măsoară în fiecare zi şi după purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Aşa aflîndu-ne în fiecare zi şi aşa trăind, nu vom păcătui, nici nu vom avea poftă de vreun lucru, nici nu ne vom învistieri pe pămînt; ci ca cei ce în fiecare zi aşteptăm să murim, vom fi lipsiţi, şi tuturor toate greşelile le vom ierta, iar poftă deşartă sau altă plăcere întinată, nicidecum nu vom avea; ci ca de la nişte lucruri trecătoare ne vom întoarce, nevoindu-ne de-a pururea, şi mai înainte văzînd ziua judecăţii. Căci de-a pururea frica cea mai mare şi îngrijirea chinurilor risipeşte cea mai mare parte a plăcerii şi dezmierdării şi ridică sufletul care se pleacă spre dînsa.

Deci, începînd şi păşind pe calea faptei bune, la cele dinainte, nimeni să nu se întoarcă la cele dinapoi, ca femeia lui Lot; mai ales că Domnul a zis: *Nimeni punînd mîna pe plug şi întorcîndu-se înapoi, este îndreptat spre Împărăţia cerurilor*. Iar a se întoarce nu este altceva decît că s-a căit şi cugetă iarăşi la cele lumeşti. Deci, să nu vă temeţi, auzind de fapta bună, nici să vă miraţi de numele ei ca de ceva nou, că nu este departe de noi, nici stă afară de noi; ci lucrul este în noi şi lesnicioasă este lucrarea, numai dacă vom voi.

Elinii se duc în depărtate călătorii şi trec mări, ca să înveţe carte, iar noi nu avem trebuinţă a ne duce pentru Împărăţia cerurilor nici peste mări a trece, pentru fapta bună; căci Domnul a zis: *Împărăţia cerurilor este înăuntrul vostru*. Deci, fapta cea bună are trebuinţă de singură voinţa voastră, fiindcă în noi este şi din noi se alcătuieşte; pentru că sufletul fiind după fire nematerial, aşa se alcătuieşte şi fapta bună. Ea, după cum s-a făcut, aşa rămîne, dacă s-a făcut bine şi drept.

Pentru aceasta Isus al lui Navi, poruncind poporului, a zis: *Îndreptaţi-vă inimile voastre către Domnul Dumnezeul lui Israil*. Iar Ioan a zis: *Drepte faceţi cărările voastre*. Pentru că, a fi drept sufletul, aceasta este nematerialitatea lui după fire, cum s-a zidit; şi iarăşi, cînd se abate şi în răzvrătire vine, atunci se zice răutatea sufletului.

Deci, nu este greu lucru: că de vom rămîne după cum ne-am făcut, atunci sîntem în fapta bună; iar dacă vom gîndi cele rele, ca nişte răi vom fi judecaţi. Dacă din afară ar fi trebuit a cîştiga lucrul, greu cu adevărat ar fi fost; iar dacă este în noi, să ne păzim pe noi înşine de gîndurile cele întinate, şi luînd sufletul ca pe un amanet, să-l păzim Domnului; ca şi El să-şi cunoască făptura Sa, fiind aşa precum l-a făcut. Apoi aşa să ne fie nevoinţa, ca să nu ne tiranizeze mînia, nici să ne stăpînească pofta, căci scris este: *Mînia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu, iar pofta zămislindu-se, naşte păcatul şi păcatul săvîrşindu-se, naşte moarte*.

Astfel petrecînd noi, să ne trezim cu întemeiere şi, după cum este scris, să ne păzim inima noastră cu toată străjuirea; că avem vrăjmaşi cumpliţi şi prea meşteri, pe răii diavoli, şi contra lor ne este lupta, precum zice Apostolul: *Lupta noastră nu este împotriva sîngelui şi a trupului, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sînt în văzduhuri*.

Deci, mare este numărul lor în văzduh, împotriva noastră şi nu sînt departe de noi; apoi între dînşii este mare deosebire, iar pentru firea şi deosebirea lor puternic trebuie să fie cuvîntul; deci, de la alţii mai mari decît noi trebuie să căutăm o sfătuire ca aceasta; iar ceea ce acum ne sileşte pe noi, este a cunoaşte numai măiestriile lor împotriva noastră.

Mai întîi să cunoaştem aceasta, cum că vrăjmaşii nu se numesc "diavoli", adică răi, pentru că aşa au fost făcuţi ei; căci Dumnezeu n-a făcut nici un lucru rău, ci i-a făcut buni; dar după ce au căzut din cereasca înţelepciune, tăvălindu-se împrejurul pămîntului, pe elini i-au amăgit prin năluciri, iar pentru noi creştinii pizmuindu-ne, toate le mişcă, vrînd să ne împiedice de la înălţarea la ceruri; ca să nu ne suim noi acolo de unde au căzut ei.

Pentru care este trebuinţă de multă rugăciune şi pustnicie, ca luînd cineva prin Duh darul deosebirii duhurilor, să poată cunoaşte cele despre ei, adică anume care dintr-înşii sînt mai puţin răi şi care mai răi, cum şi pentru ce meşteşugiri are sîrguinţa fiecare dintr-înşii; apoi cum fiecare din ei se răstoarnă şi se scoate din om, căci multe sînt vicleniile lor şi pornirile bîntuielilor lor.

Fericitul apostol şi cei ca şi dînsul, ştiind unele ca acestea, zicea pe drept că noi nu ştim învăţăturile lui; de aceea, din acelea ce ne-am iscusit, sîntem datori a ne îndrepta unii pe alţii. Deci, eu din parte-mi, avînd cercare şi iscusire ca un fiu al lui, zic că diavolii cînd văd pe creştini, şi mai ales pe monahi, fiind iubitori de osteneală şi sporind în fapte, întîi îi ispitesc, punîndu-le sminteli aproape de cărările lor, iar smintelile lor sînt gîndurile cele rele.

Dar nu se cade să ne temem de îngrozirile lor, căci prin rugă-ciuni, postiri şi prin credinţa întru Domnul, acelea cad îndată; însă şi după ce cad, nu încetează, ci iarăşi se apropie cu măiestriile şi vicleniile, căci, dacă cu înaltă plăcere nu pot să amăgească inima, năvălesc asupră-ne într-alt fel; de aceea, formînd năluciri, caută a ne înfricoşa: se prefac în chip de femei, de fiare, de tîrîtoare, de mărimi ale trupurilor, de mulţime a ostaşilor.

Dar nici aşa nu se cade a ne teme de nălucirile acestora, căci nimic nu sînt şi repede pier; mai ales dacă cineva se îngrădeşte cu credinţa şi cu semnul Sfintei Cruci. Apoi sînt îndrăzneţi şi foarte obraznici, căci dacă o dată se biruiesc, iarăşi vin cu alt chip asupră-ne; se prefac în vrăjitori şi spun mai înainte cele ce au să se întîmple după cîteva zile şi se arată înalţi, ajungînd pînă la acoperişuri, şi înfricoşători cu mărimea, ca astfel pe cei care n-au putut să-i amă-gească cu gîndurile, măcar prin nişte năluciri ca acestea să-i ră-pească pe furiş; iar dacă şi acum vor afla sufletul întemeiat cu credinţă şi cu nădejdea pocăinţei, după aceea aduc cu ei pe domnul lor.

Apoi, Antonie spunea că ei se arată de multe ori în ce fel a descoperit Domnul lui Iov, zicînd: "Ochii lui sînt ca un chip de luceafăr, din gura lui ies făclii aprinse şi se aruncă precum nişte scîntei de foc; din nările lui iese fum ca din cuptorul ce arde cu foc de cărbuni şi din gura lui iese văpaie".

În acest fel arătîndu-se domnul diavolilor, înfricoşează, după cum mai înainte am zis, mari lucruri făcînd măiestrul şi vicleanul, precum l-a mustrat şi l-a vădit pe el Domnul, cînd era Iov, zicînd: *Fierul îl socoteşte paie, arama ca pe un lemn putred, marea ca pe un burete, iar tartarul adîncului ca pe un robit, iar adîncul mării ca pe uscat*. Iar prin prooroc a zis vrăjmaşul: *Alergînd, îl voi prinde.* Şi iarăşi prin Apostol: *Toată lumea o voi lua cu mîna, ca pe un cuib, şi ca pe nişte ouă părăsite.* Cu unele ca acestea se făleşte şi făgăduieşte să amăgească pe cei binecredincioşi.

Dar noi, credincioşii, să nu ne temem de nălucirile lui şi să nu luăm aminte la glasurile lui, că minte şi nicidecum nu grăieşte adevărul. Cu adevărat unele ca acestea făcînd, şi îndîrjindu-se ca un balaur, s-a prins cu undiţa de Mîntuitorul şi ca un dobitoc a luat căpăstru în bot şi ca un fugar se leagă cu belciug la nări şi i s-au pătruns buzele cu acul; apoi este legat de Domnul ca o pasăre, ca să se batjocorească, deşi se aşază şi el şi diavolii cei împreună cu dînsul, ca nişte scorpii şi ca nişte şerpi, ca să fie legaţi de noi creştinii, iar semnul acestui lucru este că noi petrecem viaţa împotriva lui. Căci cel ce se laudă că va usca marea şi lumea o va lua, acum nu poate să oprească pustnicia şi nevoinţa noastră, nici pe mine grăind asupra lui.

Deci, să nu luăm aminte la ceea ce el ar grăi, că minte; nici să ne temem de nălucirile lui, căci şi acestea sînt mincinoase şi nu este lumină adevărată ceea ce se arată într-însele; dar mai vîrtos se arată începuturile şi chipurile focului pregătit lor, în care au să ardă ei şi cu acestea ispitesc, ca să înfricoşeze pe oameni, dar numaidecît pier. Ei pe nimeni nu vătămă dintre cei credincioşi, dar poartă cu dînşii asemănarea focului ce are să-i primească.

Pentru aceea nici aşa nu se cuvine a se înfricoşa cineva de dînşii, că toate meşteşugirile lor, prin darul lui Hristos, întru nimic sînt şi se socotesc. Ei sînt vicleni şi gata a se închipui şi a se schimba întru toate; de multe ori se prefac a cînta şi pomenesc cuvinte din Scripturi, iar uneori citind noi, îndată zic şi ei aceleaşi cuvinte, pe care le-am citit noi; de multe ori, dormind noi, ne deşteaptă la rugăciune şi aceasta o fac adeseori, nelăsîndu-ne să dormim mai deloc; uneori se arată în chipuri de monahi şi ca nişte cucernici se prefac a grăi, ca prin chipul acesta să amăgească şi de aceea unde pot, voiesc a trage pe cei amăgiţi de dînşii; dar nu se cuvine a lua aminte la dînşii, măcar că ne-ar deştepta la rugăciune, sau ne vor sfătui să nu mîncăm nicidecum şi chiar de s-ar preface că ne prihănesc şi ne ocărăsc pentru ceva, în care ne-ar găsi vină.

Că nu pentru evlavie sau pentru adevăr le fac acestea, ci ca să aducă pe cei proşti în deznădăjduire, iar pustnicia s-o facă nefolositoare; apoi, făcînd pe oameni să urască viaţa monahicească, ca fiind prea împovărătoare şi prea grea, să împiedice pe cei ce petrec într-însa.

Deci, proorocul fiind trimis de Domnul, plîngea pentru unii ca aceştia, zicînd: *Vai celui ce adapă pe aproapele cu amestecare tulbure.* Pentru că nişte meşteşugiri ca acestea şi gînduri sînt răsturnătoare şi împiedică de la calea ce duce la fapta cea bună. Iar Domnul însuşi, măcar că diavolii grăiau cele adevărate, adică acestea: *Tu eşti Fiul lui Dumnezeu*, cu toate acestea le poruncea să tacă şi-i oprea a grăi; ca nu cumva împreună cu adevărul să semene şi răutatea lor şi ca pe noi să ne obişnuiască a nu lua aminte niciodată la unele ca acestea, deşi s-ar părea că grăiesc adevărul.

Pentru că este necuviincios lucru avînd Sfintele Scripturi şi libertate de la Mîntuitorul, să ne învăţăm de la diavolul, cel ce nu şi-a păzit rînduiala sa, ci altele a cugetat. Pentru aceasta, cînd grăieşte din Scripturi, să-l opreşti zicînd: Iară păcătosului i-a zis Dumnezeu: *Pentru ce tu povesteşti dreptăţile mele şi iei testamentul meu în gura ta*? Căci toate le fac diavolii şi le tulbură, spre amăgirea celor proşti. Deci, fac sunete, rîd mult şi şuieră, iar dacă nu ia aminte nimeni la dînşii, apoi plîng şi se bocesc ca nişte biruiţi.

Domnul Dumnezeu poruncea diavolilor să tacă, iar noi, cei ce ne-am învăţat de la sfinţi, se cuvine să facem ca dînşii şi să urmăm bărbăţiei lor. Pentru că şi ei, văzînd acestea, ziceau: *Cînd a stat păcătosul înaintea mea, eu am amuţit şi am tăcut din bunătăţi*. Şi iarăşi: *şi eu ca un surd nu auzeam şi ca un mut, ce nu-şi deschide gura sa; făcutu-m-am ca un om ce nu aude.*

Deci, şi noi nici să-i auzim pe dînşii, ca pe unii ce sînt străini de noi, nici să-i ascultăm, chiar de ne-ar deştepta la rugăciune şi pentru postire ne-ar grăi; ci la pustnicia noastră mai vîrtos să luăm aminte şi să nu ne amăgim de dînşii, care pe toate le fac cu vicleşug. Şi nu se cade a ne teme de dînşii, chiar de ni s-ar părea că năvălesc asupră-ne şi cu moarte ne-ar îngrozi; căci sînt neputincioşi şi nu pot nimic, decît numai să ne îngrozească. Deci, acum venind pentru aceasta în mijloc, am zis: "Şi acum mai pe larg a vă spune cele despre dînşii, nu se cuvine a pregeta, că întemeiată va fi nouă aducere-aminte".

După ce a venit Domnul, a căzut vrăjmaşul şi au slăbit puterile lui. Pentru aceasta, deşi nimic nu poate, cu toate acestea, tiranul, fiind căzut, nu se linişteşte; dar măcar numai cu cuvintele ne îngrozeşte (iar alt nimic nu poate). Şi aceasta fiecare din voi s-o socotească, că numai aşa va putea defăima pe diavoli.

Deci, dacă cu nişte trupuri ca acestea ar fi fost şi ei îmbrăcaţi, precum sîntem noi, cu putinţă ar fi fost lor să zică: "Că fiind ascunşi oamenii, nu-i aflăm, ci numai cînd îi aflăm, îi vătămăm". Am putea şi noi atunci ascunzîndu-ne, să ne tăinuim de dînşii, încuind împotriva lor uşile.

Dar de vreme ce nu sînt într-acest fel, ci uşile fiind încuiate, ei totuşi pot să intre şi întru tot aerul sînt, ca şi diavolul cel întîi al acestora. Ei sînt voitori de rău gata spre a vătăma, după cum a zis Mîntuitorul: *Dintru început ucigaş de om este diavolul, tatăl răutăţii*. Iar noi acum trăim şi mai vîrtos, împotriva lui luptăm; ei sînt fricoşi şi nimic nu pot, precum am zis: nici un loc nu-i opreşte pe dînşii spre a ne bîntui, nici prieteni nu ne socotesc pe noi, ca să ne cruţe, nici iubitori de bine nu ne sînt, ca să ne îndrepteze; ci mai vîrtos sînt răi şi ca un nimic le este lor a vătăma pe cei iubitori de fapte bune şi cinstitori de Dumnezeu.

Dar, pentru că nimic nu pot, pentru aceasta nu fac nimic, decît numai ne îngrozesc. Căci de ar fi putut, n-ar fi întîrziat, ci îndată ar fi lucrat răul, avînd spre aceasta voia, şi mai ales împotriva noastră. Deci, iată cum adunîndu-ne împotriva lor, grăim şi ştiu că sporind noi, ei slăbesc. Dacă ei ar fi avut stăpînire, pe nimeni din noi creştiniii nu ne-ar fi lăsat să trăiască; căci urîciune este păcătosului cinstirea de Dumnezeu. Dar de vreme ce nu pot, pentru aceasta mai mult se luptă, căci nimic nu pot să facă dintr-acelea cu care ne îngrozesc.

Apoi şi aceea se cuvine a socoti, spre a nu ne teme de dînşii; căci dacă le-ar fi fost lor cu putinţă, n-ar fi venit cu mulţime, nici năluciri ar fi făcut, nici ar fi meşteşugit a se închipui, ci ar fi ajuns chiar numai unul a veni şi a face ceea ce poate şi voieşte.

Mai ales, că tot cel ce are stăpînire, nu ucide cu nălucire, nici cu mulţime înfricoşează; ci îndată, precum voieşte, îşi arată stăpînirea; dar diavolii neputînd nimic, ca într-un circ se joacă, schimbîndu-şi chipurile, ca pe copii înfricoşîndu-ne prin nălucirea mulţimii şi prin închipuiri; pentru care mai mult se cuvine să fie vrednici de defăimare, ca nişte neputincioşi.

Îngerul cel adevărat, care s-a trimis de la Domnul asupra Asirienilor, nu avea trebuinţă de popoare şi de mulţime, nici de nălucirea cea din afară, nici de ciocănituri şi de sunete, ci întrebuinţînd puţină stăpînire, a ucis îndată 185 de mii. Dar diavolii nu pot nimic, ci numai cu nălucirile se ispitesc a înfricoşa. Iar dacă cineva ar gîndi la Iov şi ar zice: "Pentru ce diavolul toate împotriva lui le-a făcut? Cum l-a lipsit de averi, pe fiii lui i-a ucis, iar pe Iov l-a lovit cu bubă rea?" Să cunoască iarăşi unul ca acesta cum că nu era diavolul cel ce putea, ci Dumnezeu cel ce i-a dat lui putere spre a ispiti pe Iov.

Căci el neputînd face nimic, l-a cerut pe Iov şi l-a luat. Încît şi de aceea este mai mult defăimat vrăjmaşul. Că, deşi voieşte, nu poate ceva să facă asupra unui om drept, căci de-ar fi putut, nu ar fi cerut. Iar cerîndu-l, nu o dată, ci de două ori, se arată că este neputincios şi cum că nimic nu poate.

Şi nu este minune dacă pe Iov n-a putut să-l biruie, cînd nici asupra dobitoacelor lui n-ar fi fost pierzător, de nu i-ar fi îngăduit Dumnezeu. Ba încă nici asupra porcilor n-are stăpînire; căci el ruga pe Domnul, precum este scris în Evanghelie, zicînd: *Dă-ne nouă voie să ne ducem în turma de porci.* Şi dacă nici asupra porcilor nu au stăpînire, apoi cu mult mai vîrtos nu domnesc peste oamenii cei făcuţi după chipul lui Dumnezeu. Deci, de Dumnezeu se cuvine a ne teme, iar pe diavoli a-i defăima ca pe nişte neputincioşi şi nicidecum a ne teme de dînşii. Ci, cu cît mai vîrtos fac ei acestea, cu atît mai mult să ne întindem şi noi spre pustnicie; căci mare armă împotriva lor este viaţa cea dreaptă şi credinţa în Dumnezeu.

Deci, ei se tem de postul sihaştrilor, de priveghere, de rugăciuni, de blîndeţe, de linişte, de neiubirea de argint şi de neslăvirea deşartă, de milostenii, de nemîniere şi, ca urmare, de buna cinstire cea întru Hristos. Căci pentru aceasta toate le fac, ca să nu fie cei ce îi calcă pe dînşii; că ştiu ei darul cel dat

credincioşilor asupra lor de la Mîntuitorul, Cel ce zice: *Iată, v-am dat vouă putere a călca peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului*. Deci, chiar dacă ar spune ei ceva mai mult, să nu creadă cineva nici să ia aminte. Căci de multe ori spun înaintea noastră despre fraţii care după multe zile vor să vie la noi; şi aceasta o fac ei, nu purtînd grijă de cei ce-i aud, ci ca să-i înduplece pe dînşii să creadă lor şi atunci de aici înainte avîndu-i supuşi, să-i piardă.

De aceea, nu se cade a lua-aminte la dînşii, ci şi cînd nu ne spun ceva mai înainte, se cuvine a-i răsturna, căci nu avem trebuinţă de dînşii; şi ce minune este, dacă cei ce au trupuri mai subţiri decît oamenii şi pe cei ce au început a călători, ei i-au văzut, apoi aleargă mai înainte să vestească venirea acelora? Aceasta poate s-o facă cineva mergînd pe cal şi să alerge ca să spună mai înainte.

Drept aceea, nici pentru aceasta nu se cuvine a ne minuna de dînşii; căci nimic din cele ce se fac ei nu cunosc, decît numai singur Dumnezeu este cel care pe toate le cunoaşte mai înainte de facerea lor. Aceştia vestesc acelea pe care le văd, ca nişte furi, mai înainte alergînd la toţi, ca să spună cele ce se lucrează şi se grăiesc de noi; apoi ei însemnează că ne-am adunat şi că vorbim împotriva lor. Aceasta fiecare iute alergător poate s-o facă, întrecînd pe cel zăbavnic; şi ceea ce zic, astfel este.

Dacă cineva ar începe să călătorească din Tebaida sau din altă oarecare ţară, mai înainte de a şti să călătorească, nu ştiu de va călători; dar văzînd pe unul călătorind, aleargă mai înainte, şi mai înainte de a sosi acela, ei vestesc venirea lui şi astfel se întîmplă de vine după cîteva zile.

Însă de multe ori cei ce călătoresc, întorcîndu-se înapoi, ei atunci au minţit. Astfel se întîmplă şi cînd vorbesc despre apa rîului Nil; căci cei ce au văzut că au fost ploi multe în părţile Etiopiei şi ştiu că dintr-acelea se face revărsarea rîului, mai înainte de a veni apa în Egipt, ei aleargă şi spun. Aceasta şi oamenii ar fi putut s-o spună, dacă atît de iute ar fi putut să alerge ca aceia.

Precum străjerul lui David, suindu-se la loc înalt, mai mult decît cel ce rămăsese jos vedea mai înainte pe cel ce vine, şi el încă mai înainte alergînd, spunea mai înainte decît alţii cele ce încă nu se făcuseră; astfel şi aceştia (adică diavolii) zic, se ostenesc şi însemnează unele întîmplări numai ca să amăgească. Însă dacă purtarea de grijă a lui Dumnezeu într-acea vreme ar voi ceva pentru ape sau pentru cei ce călătoresc, căci este cu putinţă lui Dumnezeu, atunci diavolii mint şi se amăgesc cei ce au luat-aminte la dînşii.

Într-acest chip s-au întărit vrăjirile elinilor şi astfel s-au rătăcit dînşii mai înainte de către diavol. Dar acum a încetat rătăcirea; căci a venit Domnul, Care cu toată viclenia lor, chiar şi pe diavoli i-a făcut deşerţi şi nelucrători; căci nimic nu cunosc de la ei înşişi, ci ca nişte furi, pe cele ce le văd la alţii, pe acelea le prihănesc şi mai ales sînt văzători ai faptelor, decît mai înainte cunoscători. De aceea, deşi uneori numesc adevărate unele ca acestea, să nu se minuneze cineva de dînşii. Pentru că şi doctorii, avînd iscusinţa bolilor, cînd ar vedea într-alţii aceeaşi boală, de multe ori din obişnuinţă mai înainte spun leacul. Încă şi cîrmacii şi lucrătorii de pămînt, iarăşi din obişnuinţă văzînd întocmirea aerului, mai înainte spun, că va fi o furtună ori aer liniştit şi pentru aceasta nu poate să zică cineva că din dumnezeiasca pronie spun ei mai înainte, ci din observare şi din obişnuinţă.

De aceea şi diavolii, dacă cîndva aceleaşi socotindu-le, le spun, pentru aceasta să nu se minuneze cineva de dînşii, nici să ia aminte la ei. Căci ce foloseşte celor ce-i aud ca să ştie de la ei cele ce au să fie? Sau de ce să aibă sîrguinţă a cunoaşte unele ca acestea, deşi cu adevărat diavolul le cunoaşte, căci acest lucru nu este făcător al faptei bune, nici al obiceiului celui bun, nu este cu adevărat cunoştinţă.

Nimeni din noi nu se va judeca pentru că nu le-a ştiut, nici se fericeşte că le-a învăţat şi le-a cunoscut; ci într-acestea fiecare va avea judecată, dacă a păzit credinţa şi dacă a împlinit poruncile lui Dumnezeu curat. De aceea, nu se cade mult a le socoti acestea, ci a ne nevoi şi a ne osteni, nu ca să cunoaştem mai înainte, ci, ca bine petrecînd, să placem lui Dumnezeu.

Şi trebuie a ne ruga nu să cunoaştem mai înainte, nici să cerem plată pentru nevoinţă, ci ca ajutător să ne fie nouă Domnul, spre biruinţă împotriva diavolului. Iar dacă vreodată este nevoie de a cunoaşte mai

înainte, să ne curăţim la minte; căci eu cred că sufletul care s-a curăţit de toate păcatele, după fire poate să se facă văzător şi chiar mai multe şi mai departe să vadă decît diavolii; căci are pe Domnul în sine, care descoperă lui. În felul acesta, Elisei vedea pe Gheezi şi puterile îngerilor stînd lîngă dînsul.

Deci, cînd vin la noi noaptea şi voiesc să ne grăiască de cele ce au să fie, sau să zică: "Noi sîntem îngeri", să nu luaţi aminte, căci mint. Iar dacă vor lăuda pustnicia voastră şi vă vor ferici, să nu-i ascultaţi şi nicidecum să vă supuneţi lor. Mai vîrtos să vă pecetluiţi cu semnul cinstitei Cruci, pe voi şi casa voastră şi să vă rugaţi; atunci îi veţi vedea făcîndu-se nevăzuţi, căci se înfricoşează foarte mult de semnul Crucii Domnului; fiindcă prin ea i-a biruit Mîntuitorul. Iar dacă şi mai cu obrăznicie vor sta, săltînd şi prefăcîndu-se cu nălucirile, să nu vă temeţi, nici să vă speriaţi, nici ca la nişte fiinţe bune să luaţi aminte la dînşii.

Pentru că venirea de faţă a celor buni şi a celor răi cu înlesnire şi cu putinţă este a o cunoaşte, fiindcă Dumnezeu a făcut astfel. Pentru că arătarea sfinţilor îngeri nu este tulburată; căci nu va certa, nici va striga, nici va auzi cineva glasul lor. Ci atît de cu linişte şi cu blîndeţe se face, încît se aduce bucurie, veselie şi îndrăzneală în suflet; căci Domnul este cu dînşii, El este bucuria noastră şi a lui Dumnezeu Tatăl este puterea. Iar gîndurile sufletului rămîn netulburate şi neînvăluite, încît el făcîndu-se strălucit de ea, vede pe cei ce i se arată; acesta este un dar al luminilor celor dumnezeieşti şi al celor ce au să fie întrînsul.

Iar dacă, ca nişte oameni s-ar înfricoşa de vederea celor buni, care se arată, numaidecît iau frica de la dînşii prin dragoste, precum a făcut Gavriil pentru Zaharia. Asemenea şi îngerul care s-a arătat femeilor la Sfîntul Mormînt şi cel ce s-a arătat păstorilor, precum s-a zis în Evanghelie: *Nu vă temeţi*; căci frica acelora nu este cu spaima sufletului, ci cu cunoştinţa venirii de faţă a celor buni.

Deci, în acest fel este arătarea sfinţilor. Năvălirea celor răi este tulburătoare, cu sunet, vuiet şi strigare, ca şi cînd s-ar fi făcut vreo pornire a unor tineri nepedepsiţi şi a unor tîlhari, de la care se face frica sufletului, tulburarea şi neorînduiala gîndurilor, mîhnire, urîciune către pustnici, trîndăvie, întristare, pomenirea rudeniilor şi frică de moarte; şi de aici pofta celor rele, împuţinarea de suflet către fapte bune şi nestatornicia obiceiurilor.

Deci, cînd cineva din voi va vedea aşa ceva, vă veţi teme; dacă însă frica se va lua de la voi şi în locul ei s-ar face bucurie negrăită şi voie bună, cutezare, îmbărbătare, netulburarea gîndurilor şi celelalte, cum mai înainte am zis, adică bărbăţie şi dragoste către Dumnezeu, atunci îndrăzniţi şi vă rugaţi, căci bucuria şi liniştea sufletului arată sfinţenia celui ce vine de faţă. Aşa Avraam, cînd a văzut pe Domnul, s-a bucurat; Ioan cînd s-a făcut glasul închinării din partea Născătoarei de Dumnezeu, Maria, s-a bucurat.

Iar dacă s-ar face tulburare şi sunet din afară, nălucire lumească, îngrozire de moarte, să cunoaşteţi că este năvălirea celor răi. Şi aceasta să vă fie vouă semn. Cînd sufletul unora s-ar teme, să ştiţi că este de faţă venirea vrăjmaşilor; căci diavolii nu izgonesc temerea unora ca acestora, precum a făcut marele Arhanghel Gavriil către Maria şi Zaharia, şi Acela ce S-a arătat la mormînt femeilor; ci, mai cu seamă, cînd îi vor vedea temîndu-se, ei sporesc nălucirile, ca mai mult să-i înfricoşeze, şi, de aceea, sărind asupra lor, îi batjocoresc, zicînd: "Închinaţi-vă nouă!".

Iată, pe elini aşa i-au amăgit, că aşa s-au socotit de dînşii zeii, cei cu nume mincinos. Iar pe noi nu ne-a lăsat Domnul să ne amăgim de diavol, căci El prin nişte năluciri ca acestea făcute înaintea Lui, l-a certat şi i-a zis: *Mergi înapoia Mea, satano; căci scris este: Domnului Dumnezeului tău te vei închina şi Lui Unuia vei sluji*. Deci, vicleanul mai mult se defăimează de noi; căci Domnul pentru noi a făcut acestea, ca diavolii de la noi auzind nişte glasuri ca acestea, să se răstoarne pentru Domnul, Care pentru aceasta i-a certat. Apoi, nu se cade a ne făli pentru că scoatem diavolii, nici a ne înălţa pentru tămăduiri, nici să ne minunăm de cel ce scoate pe diavoli ori pe cel ce nu-i scoate să-l defăimăm; ci pustnicia fiecăruia s-o înveţe cineva şi ori s-o rîvnească şi s-o urmeze, ori s-o îndrepteze. Pentru că a face semne nu este al nostru, ci al Mîntuitorului.

Pentru aceea El zicea ucenicilor: *Nu vă bucuraţi că diavolii se supun vouă, ci pentru că numele vostru s-a scris în ceruri*. A se scrie numele în ceruri, este mărturia faptei bune şi a vieţii voastre. A scoate pe diavoli este darul Mîntuitorului, Celui care l-a dat. Pentru aceea, celor ce nu în fapte bune, ci în semne se făleau şi ziceau: *Doamne, au nu cu numele Tău am scos diavoli şi întru numele Tău am făcut multe puteri?* Domnul le-a răspuns: *Amin zic vouă, nu vă ştiu pe voi*. Căci cunoaşte Domnul căile necredincioşilor. Dar se cade a ne ruga pentru a lua darul alegerii duhurilor, căci, după cum este scris, să nu credem la tot duhul.

Deci, voiam să tac şi nimic din cele pentru mine să nu zic şi să vă îndestulaţi numai cu acestea. Dar să nu socotiţi că acestea le zic în zadar, ci să credeţi că acestea le povestesc cu iscusinţă şi adevăr; pentru aceasta, deşi ca un om fără de minte m-am făcut, dar ştie Domnul Cel ce mă aude, curăţenia inimii mele, cum că nu pentru sine-mi, ci pentru dragostea şi sporirea voastră, spun vouă meşteşugirile diavolilor pe care le-am văzut.

De cîte ori m-au fericit pe mine diavolii şi eu i-am blestemat pe dînşii în numele Domnului? De cîte ori mi-au spus despre apa Nilului şi eu le-am zis: "Şi ce vă pasă vouă pentru aceasta?". Odată au venit îngrozindu-mă şi m-au înconjurat ca nişte ostaşi cu toată înarmarea şi cu cai; iar altă dată mi-au umplut casa de fiare şi de tîrîtoare şi eu cîntam: *Aceştia în căruţe şi aceştia pe cai, iar noi întru numele Domnului Dumnezeului nostru ne vom mări*; apoi prin rugăciune, aceia s-au răsturnat.

Au venit odată pe întuneric, avînd năluciri de lumină, şi-mi ziceau: "Am venit să-ţi aducem lumină, Antonie". Iar eu închizîndu-mi ochii, mă rugam şi îndată s-a stins lumina necredincioşilor. După cîteva luni, au venit grăind şi cîntînd din Scripturi, iar eu ca un surd nu-i auzeam. Au cutremurat odată mînăstirea, iar eu mă rugam a rămîne nemişcat cu cugetul.

După aceasta, iarăşi venind, băteau din palme, fluierau şi jucau, iar eu mă rugam şi stăruiam cîntînd, ei îndată au început a plînge şi a se tîngui, ca şi cum ar fi obosit cu totul. Eu atunci slăveam pe Dumnezeu, Cel ce a surpat şi a risipit îndrăzneala şi nebunia lor. Iar altă dată s-a arătat diavolul foarte înalt cu nălucire şi a îndrăznit a zice: "Eu sînt puterea lui Dumnezeu, eu sînt pronia; ce voieşti să-ţi dăruiesc ţie?". Eu atunci l-am scuipat pe diavol, pomenind pe Hristos; apoi am voit a-l bate. Şi mi se părea chiar că l-am bătut.

Deci, îndată cel atît de mare s-a făcut nevăzut, împreună cu toţi ai săi, pentru numele lui Hristos. Odată, postind eu, vicleanul a venit ca un monah, avînd cu sine năluciri de pîini, şi mă sfătuia, zicînd: "Mănîncă şi încetează multele osteneli; om eşti şi vei slăbi". Iar eu, înţelegînd meşteşugul lui, m-am sculat să mă rog şi el, nesuferind, a pierit; apoi ca un fum a ieşit pe uşă, făcîndu-se nevăzut. De cîte ori în pustie mi-a arătat năluciri de aur numai ca să mă ating şi să-l caut pe dînsul! Iar eu cîntam împotriva lui şi acela pierea. De multe ori mă zdrobea cu bătăi, şi eu ziceam: *Nimic nu mă va despărţi de dragostea lui Hristos*; şi după aceasta mai mult se risipeau unii după alţii. Şi eu nu eram acela ce i-am surpat pe ei, ci Domnul, Cela ce zice: *Am văzut pe satana ca un fulger căzînd din cer*.

Iar eu, fiilor, pomenind graiul apostolului, am întipărit acestea în sine-mi ca să vă învăţaţi a nu vă supăra în pustnicie, nici a vă teme de nălucirile diavolului şi ale slugilor lui. Fiindcă m-am făcut fără minte, povestindu-vă, primiţi şi aceasta spre întemeiere şi neînfricoşare şi credeţi-mă că nu mint.

Odată a bătut oarecine în mînăstire la uşa mea, şi ieşind, am văzut pe cineva arătîndu-se lung şi foarte înalt. Apoi întrebîndu-l: "Cine eşti tu?" El răspunse: "Eu sînt, satana". Eu îi zisei: "Dar ce cauţi aici?". Zis-a acela: "Pentru ce mă prihănesc în zadar monahii şi toţi ceilalţi creştini? Pentru ce mă blestemă în tot ceasul?". Eu, zicîndu-i: "Pentru ce şi tu îi superi pe dînşii?" El a zis: "Nu sînt eu care îi supăr pe dînşii, ci ei se tulbură pe sineşi; căci eu am slăbit. Au n-ai citit că săbiile vrăjmaşului au lipsit pînă în sfîrşit şi cetăţile lui i-au surpat? Nu mai am loc, nici în pustie, nici în cetate, pretutindeni au venit creştini; chiar şi pustia asta s-a umplut de monahi. Deci, ei pe sine păzească-se, şi să nu mă mai blesteme în zadar".

Atunci, minunîndu-mă eu de darul Domnului, am zis către dînsul: "De-a pururea fiind mincinos şi niciodată spunînd adevărul, acum chiar nevrînd, ai spus adevărat; căci Hristos după ce a venit, te-a făcut neputincios şi surpîndu-te, te-a gonit". Iar acela, auzind numele Mîntuitorului şi nesuferind aceasta, s-a făcut nevăzut; deci, dacă diavolul însuşi mărturiseşte că nimic nu poate, noi sîntem datori a-l defăima şi pe dînsul şi pe slugile lui.

Iată cum vrăjmaşul, împreună cu cîinii săi, are atîtea viclenii, iar noi învăţîndu-ne neputinţa lor, putem a-i defăima cu chipul acesta. Să nu cădem cu cugetul, nici să gîndim la temere, nici să închipuim întru noi frica, zicînd: ca nu cumva venind diavolul să ne răstoarne; ca nu cumva fără veste sosind să ne tulbure. Nicidecum să nu gîndim unele ca acestea, nici să ne întristăm, ca şi cum am pieri; ci mai vîrtos să îndrăznim şi să ne bucurăm de-a pururea ca nişte mîntuiţi şi să socotim cu sufletul că Domnul este cu noi şi că El i-a biruit şi i-a ruşinat pe dînşii. Să gîndim de-a pururea că fiind cu noi Domnul, vrăjmaşii nimic nu ne vor face. Căci venind ei, cum ne vor afla, în acelaşi fel se fac şi ei către noi şi după cugetele ce se află întru noi, aşa şi ei aduc nălucirile.

Deci, dacă ne vor afla temîndu-ne şi tulburîndu-ne, îndată şi ei ca nişte tîlhari aflînd loc nestrăjuit, intră la noi şi ne înfricoşează. Dacă ne văd înfricoşîndu-ne, mai mare fac temerea întru năluciri şi întru îngroziri; atunci printr-acestea se munceşte ticălosul suflet. Dacă ne vom afla bucurîndu-ne şi gîndind ale Domnului, şi socotind că toate sînt în mîna Lui şi că nu poate nimic diavolul asupra creştinilor, ştiind că nicidecum n-are stăpînire asupra cuiva, atunci, văzînd ei sufletul întemeiat cu nişte gînduri ca acestea, se întorc ruşinaţi. Astfel vrăjmaşul, văzîndu-l pe Iov îngrădit, s-a dus de la dînsul; iar pe Iuda vînzătorul, aflîndu-l lipsit de acestea, l-a robit.

Drept aceea, dacă voim a defăima pe vrăjmaşul de-a pururea, să gîndim la cele ale Domnului, ca să se bucure de-a pururea sufletul cu nădejdea; atunci vom vedea ca nişte fum jucăriile diavolilor şi mai ales îi vom vedea pe ei fugind, decît gonind pe alţii. Căci ei sînt, după cum am zis mai înainte, foarte fricoşi, aşteptînd de-a pururea focul cel pregătit lor. Încă şi acest semn să aveţi spre neînfricoşare împotriva lor, adică, cînd vreo nălucire vi s-ar face, să nu cădeţi mai înainte în frică, ci îndrăznind, întrebaţi întîi: "Ce este? Cine eşti tu şi de unde vii?".

Şi dacă va fi arătarea sfinţilor, deplin te va adeveri pe tine, iar frica ta întru bucurie se va preface; iar dacă va fi diavolească, îndată se va slăbi, văzînd cugetul întărit. Căci este semn al netulburării a întreba aşa: "Cine eşti şi de unde vii?". Aşa întrebînd Isus al lui Navi, s-a învăţat; iar vrăjmaşul nu s-a tăinuit de Daniil cel ce l-a întrebat".

Acestea vorbind Antonie, toţi se bucurau. Şi într-unii creştea darul faptei bune, iar dintr-alţii ieşea împuţinarea la suflet şi părerea înceta. Deci, toţi se plecau a defăima bîntuirea cea diavolească, minunîndu-se de darul cel dat lui Antonie de la Domnul, spre deosebirea duhurilor.

Atunci în munţi erau multe mînăstiri, ca nişte corturi pline de cete dumnezeieşti: ale celor ce cîntau, ale celor ce citeau, posteau, se rugau, se bucurau de nădejdea celor ce vor să fie şi ale celor ce lucrau ca să facă milostenie; ale celor ce aveau dragoste şi împreună glăsuire între dînşii. Deci, se vedea cu adevărat ca o ţară, care de sine era împodobită cu cinstirea de Dumnezeu şi cu dreptatea. Căci nu era acolo cel ce nedreptăţea, sau cel nedreptăţit ori prihănit; ci mulţimea de pustnici avea un cuget către fapta bună, încît văzînd cineva mînăstirile şi o rînduială ca aceasta a monahilor, ar fi putut să zică: *Cît sînt de bune casele tale, Iacobe, corturile tale Israile, ca nişte văi umbroase, şi ca nişte raiuri, ca nişte corturi pe care le-a înfipt Domnul, şi ca nişte cedri lîngă ape.*

Antonie, după obicei, ducîndu-se întru a sa mînăstire, îşi întindea nevoinţa şi pustnicia şi în fiecare zi suspina aducîndu-şi aminte de locaşurile cereşti; apoi, tot dorul său îl avea către dînsele, văzînd viaţa oamenilor în fiecare zi. Pentru că vrînd să mănînce şi să doarmă, apoi să vină către celelalte nevoi ale trupului, se ruşina, socotind sufletul cel nematerial.

De multe ori, vrînd a mînca împreună cu mulţi monahi şi aducîndu-şi aminte de hrana cea duhovnicească, se ducea departe de dînşii, socotind că ruşine îi va fi dacă ar fi fost văzut de alţii mîncînd. Însă mînca pentru nevoia trupului, de multe ori încă şi cu fraţii, cucernicindu-se de aceştia; dar îndrăznind pentru cuvintele cele de folos, zicea că se cuvine a da toată îndeletnicirea sufletului, mai mult decît trupului.

Apoi se odihnea pentru nevoia trupului puţină vreme, iar toată cealaltă vreme se îndeletnicea mai mult cu lucrurile sufletului şi folosul acestuia îl căuta; ca să nu se atragă el jos prin dezmierdările trupului, ci mai vîrtos trupul să se robească de suflet. Căci aceasta este ceea ce a zis Mîntuitorul: *Nu vă îngrijiţi cu sufletul vostru, ce veţi mînca, nici cu trupul, cu ce vă veţi îmbrăca. Şi voi nu căutaţi ce veţi mînca sau ce veţi bea şi nu vă înălţaţi. Căci acestea toate le caută neamurile şi Tatăl vostru ştie că aveţi trebuinţă de toate acestea. Însă căutaţi mai întîi împărăţia Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă.*

După acestea, prigoanele au ajuns Biserica lui Dumnezeu, care au venit atunci pe vremea lui Maximin (305-313). Şi adunîndu-se sfinţii mărturisitori în Alexandria, lăsînd mînăstirea, le-a urmat şi el, zicînd: "Să ne ducem şi noi ca să ne nevoim, de vom fi chemaţi sau să privim pe cei ce se nevoiesc". Deci, avea dorire să mărturisească pe Hristos; de aceea slujea mărturisitorilor şi în chinuri şi în temniţe, el avea multă sîrguinţă spre divan; adică îndemna către sîrguinţă pe ceilalţi chemaţi, care se nevoiau; iar pe cei ce mărturiseau, a-i primi şi a-i petrece pînă ce se vor săvîrşi.

Judecătorul văzînd netemerea lui şi a celor împreună cu dînsul, cum şi sîrguinţa către mărturisire, a poruncit ca nici unul din monahi să nu se arate în divan, nici să petreacă în cetate nicidecum. Deci, toţi ceilalţi au socotit să se ascundă în ziua aceea, iar Antonie atît de mult a ţinut în seamă porunca, încît chiar şi-a spălat haina pe deasupra şi a doua zi a stat la un loc înalt şi s-a arătat strălucit înaintea ighemonului. Toţi se minunau de aceasta, iar ighemonul văzîndu-l, pe cînd trecea cu rînduiala lui, că el sta fără frică, arătînd sîrguinţa creştinilor, căci se ruga să mărturi-sească şi el, precum am zis mai înainte. Iar după ce a scăpat de scopul lui, s-a mîhnit, căci n-a mărturisit şi el; fiindcă Domnul îl păzea, spre folosul nostru şi al altora, ca prin pustnicia pe care o învăţase din Scripturi să se facă multora dascăl; pentru că numai văzîndu-i petrecerea lui, mulţi se sîrguiau în a se face rîvnitori ai petrecerii sale.

Deci, slujea mărturisitorilor după obicei şi era legat ca împreună cu dînşii să se ostenească în slujbele lor; iar după ce a încetat prigoana şi fericitul Petru a mărturisit credinţă, Antonie s-a întors iarăşi la mînăstirea sa. Şi era acolo în fiecare zi, mărturisind cu ştiinţă şi nevoindu-se cu pătimirile credinţei, căci se nevoia cu multă pustnicie mai întinsă şi postea de-a pururea; iar îmbrăcămintea o avea pe dinăuntru de păr şi pe deasupra un cojoc pe care l-a păstrat pînă la sfîrşitul său. Trupul niciodată nu l-a spălat cu apă, nici picioarele n-a suferit a le băga în apă fără de nevoie; încă nici dezgolindu-se nu l-a văzut cineva, nici trupul său nu l-a văzut gol nimeni, fără numai acela care l-a spălat, după ce s-a săvîrşit.

Liniştindu-se în chilia lui şi punîndu-şi în gînd ca să nu iasă din ea multă vreme, nici să primească, a venit un oarecare condu-cător de ostaşi, cu numele Martinian şi a supărat mult pe Antonie, căci avea pe fiica sa bîntuită de diavol; iar după ce a aşteptat mult, bătînd în uşă, şi i-a zis să se ducă să se roage lui Dumnezeu pentru fiica sa, el n-a voit a deschide, dar arătîndu-se pe deasupra, a zis: "Omule, ce mă tot strigi, sînt om şi eu ca şi tine; dacă crezi, roagă-te lui Dumnezeu şi fiica ta se va tămădui".

Acela crezînd şi chemînd pe Hristos, s-a dus şi a găsit pe fiica sa izbăvită de diavol. Încă multe ca acestea a făcut Domnul printr-însul, căci zice: *Cereţi şi vi se va da.* Apoi mulţi din cei ce pătimeau, nedeschizîndu-le uşa, şedeau afară din mînăstire, dar crezînd şi rugîndu-se, se vindecau de boli.

După ce s-a văzut supărat de mulţi care veneau la dînsul şi nelăsîndu-l a se duce după socoteala lui, precum voia, temîndu-se ca nu cumva din minunile pe care le făcea Domnul printr-însul, ori el să se mîndrească, ori altceva mai mult decît ceea ce este să socotească pentru dînsul, a chibzuit şi a pornit spre Tebaida de sus, la cei ce nu-l cunoşteau; şi luînd pîini de la fraţi, a şezut lîngă ţărmurile rîului, privind dacă ar trece vreun caiac, ca intrînd într-însul, să se ducă cu dînşii.

Socotind el acestea, un glas oarecare de sus s-a auzit către dînsul, zicîndu-i: "Antonie, unde te duci şi pentru ce?". Iar el, netulburîndu-se şi aşteptînd ca după obicei să-l cheme de multe ori, a răspuns, zicînd: "Fiindcă oamenii nu mă lasă să mă liniştesc, pentru aceasta voiesc a mă sui la Tebaida de sus, căci supărări multe mi se fac aici şi mai ales că mi se cer de unii lucruri mai presus de puterea mea". Iar glasul a zis către dînsul: "Chiar în Tebaida de te vei duce sau la văcării te vei coborî, mai multă şi îndoită osteneală ai să primeşti; iar dacă voieşti să te linişteşti cu adevărat, du-te în pustia cea mai dinăuntru". Antonie a zis: "Cine îmi va arăta calea, că sînt neştiutor de aceasta?".

Atunci îndată i-au arătat-o nişte saracini, care voiau să călătorească în partea aceea şi, apropiindu-se de dînşii, Antonie, îi ruga să-l primească a merge cu ei în pustie; iar aceştia, ca fiind îndemnaţi dintr-o poruncă a purtării de grijă a lui Dumnezeu, l-au primit cu osîrdie. Călătorind cu dînşii trei zile şi trei nopţi, au ajuns la un munte foarte înalt, avînd sub el apă limpede dulce şi foarte rece, cîmpii din afară şi puţini finici, neîngrijiţi.

Deci, Antonie, fiind purtat de Dumnezeu, a iubit locul acela, că Acesta era Care îl însemnase şi care i-a grăit lîngă ţărmurile rîului; deci, la început primind pîini de la saracinii aceia cu care călătorise împreună, a rămas singur în munte, nefiind nimeni altul împreună cu dînsul; şi îndată a şi cunoscut locul acela ca pe casa sa. Saracinii aceia văzînd sîrguinţa lui Antonie, treceau înadins totdeauna pe calea aceea şi bucurîndu-se, îi aduceau pîine; apoi avea şi puţină mîngîiere cu finicii aceia.

După acestea, înştiinţîndu-se fraţii de locul acela, aducîndu-şi aminte ca nişte fii de părintele lor, purtau grijă a-i trimite cele de nevoie. Văzînd Antonie că din pricina pîinii se ostenesc unii pînă acolo la dînsul şi pătimesc multă trudă, fiindu-i milă de monahi, s-a gîndit în sine şi a rugat pe unii, din cei care veneau la dînsul, să-i aducă o sapă şi puţin grîu.

Şi după ce i s-au adus acestea, înconjurînd pămîntul dimprejurul muntelui şi aflînd puţin loc potrivit, l-a lucrat; apoi, avînd cu îndestulare din apa aceea de sub munte, a semănat grîul. Făcînd în fiecare an aceasta, îşi scotea pîinea de acolo, bucurîndu-se că nu face supărare nimănui pentru aceasta şi că în toate se păzeşte pe sine neîngreunător. După acestea, văzînd iarăşi pe unii venind la dînsul, a semănat şi puţine verdeţuri, ca cei ce veneau la dînsul să aibă puţină mîncare după osteneala acelui drum greu.

La început, fiarele din pustia aceea, venind din pricina apei, îi vătămau de multe ori semănătura şi lucrarea de pămînt. Iar el apucînd cam în glumă pe una din fiare, a zis tuturor: "Pentru ce mă păgubiţi pe mine, care cu nimic nu v-am păgubit pe voi? Duceţi-vă, şi de acum, în numele Domnului, să nu vă mai apropiaţi de cele de aici". Deci dintr-acea vreme, ca şi cum temîndu-se de poruncă, nu s-au mai apropiat de acel loc. El petrecea singur înăuntrul muntelui aceluia, îndeletnicindu-se în rugăciuni; iar fraţii, care îi slujeau lui, l-au rugat ca, venind după multe luni, să-i aducă măsline, legume şi untdelemn, căci acum era bătrîn.

Deci, el petrecînd acolo, multe lupte a pătimit, potrivit cu cele scrise, nu împotriva sîngelui şi a trupului, ci a celor potrivnici. Căci acolo auzea gîlcevi, glasuri multe şi sunete ca nişte arme, iar muntele era plin de fiare. Apoi mulţi îl vedeau pe el luptîndu-se şi rugîndu-se împotriva lor. Pe cei ce veneau la dînsul, îi îmbărbăta, însă el se nevoia plecîndu-şi genunchii şi rugîndu-se Domnului.

Era cu adevărat vrednic de minune, căci singur fiind într-o pustie ca aceea, nici de diavolii care năvăleau asupra lui nu se temea, nici de atîtea fiare, de cele cu patru picioare şi de tîrîtoare care erau acolo, nu se înfricoşa de sălbăticia lor; ci, cu adevărat, potrivit cu cele scrise, nădăjduia spre Domnul, avînd mintea neclintită şi neînvăluită. Dar diavolii fugeau şi fiarele cele sălbatice, precum este scris, se împăcau cu dînsul.

Deci, diavolul, precum cîntă David, pîndea pe Antonie şi scrîşnea la el din dinţi, iar Antonie se ruga Mîntuitorului ca să-l păzească nevătămat de viclenia aceluia, şi de multa lui meşteşugire. Deci, priveghind într-o noapte, diavolul a pornit fiarele, şi mai toate hienele care se aflau în pustia aceea, ieşind din cuiburile lor, l-au înconjurat, şi era singur în mijlocul lor. Căscînd gurile, fiecare îngrozindu-l a-l muşca,

el pricepînd meşteşugul vrăjmaşului, a zis către ele: "Dacă aţi luat stăpînire asupra mea, sînt gata a fi mîncat de voi, iar dacă aţi fost îndemnate de diavoli, nu mai zăboviţi, ci duceţi-vă, căci eu sînt rob al lui Hristos".

Acestea zicînd Antonie, acelea îndată au fugit, ca de un bici fiind gonite prin cuvîntul lui Antonie. Apoi după puţine zile, el lucrînd, căci voia să se ostenească, venind cineva la uşă, trăgea lucrurile pe care le da celor ce veneau la dînsul, pentru cele ce îi aduceau. Iar Antonie sculîndu-se şi ieşind, a văzut o fiară care se asemăna omului pînă la coapse, iar pulpele şi picioarele avîndu-le asemenea asinului. Atunci Antonie s-a pecetluit cu semnul Sfintei Cruci şi a zis: "Sînt rob al lui Hristos. Dacă eşti trimis asupra mea, iată de faţă sînt". Iar fiara împreună cu diavolii ei au fugit, încît de iuţeala fugii a căzut şi a murit; iar moartea fiarei era căderea diavolilor, căci ei se sîrguiau a le face acestea toate, ca să-l scoată din pustie, însă n-au putut.

Iar odată fiind rugat de monahi ca să se pogoare la dînşii a-i cerceta după atîta multă vreme, cum şi locuinţele lor, el a mers împreună cu monahii care veniseră la dînsul şi aveau cu dînşii o cămilă, care le ducea pîinea şi apa de departe, căci era lipsită de apă toată pustia aceea şi nu era deloc apă de băut, decît numai în muntele acela, în care se afla mînăstirea lui. Deci, sfîrşindu-li-se pe cale, şi arşiţa fiind prea cumplită, toţi erau să se primejduiască. Căci înconjurînd ei locurile şi neaflînd apă, nu puteau nici să mai umble înainte, ci zăceau jos şi pe cămilă au lăsat-o să se ducă, deznădăjduindu-se mult.

Bătrînul văzînd că toţi se primejduiesc, mîhnindu-se foarte mult, a suspinat şi despărţindu-se puţin de dînşii, şi-a plecat genunchii şi întinzînd mîinile la cer, s-a rugat şi îndată Domnul a făcut a ieşi apă în locul unde a stat să se roage. Astfel bînd toţi, s-au înviorat şi umplînd burdufurile, au căutat cămila şi au găsit-o; căci se întîmplase de se legase funia de o piatră şi astfel era ţinută. Deci, prinzînd-o şi adăpînd-o, au pus pe ea burdufurile cu apă şi astfel au călătorit nevătămaţi.

Iar după ce au venit la mînăstirile cele din afară, toţi monahii văzîndu-l, ca pe un părinte îl sărutau. Şi el ca nişte merinde aducîndu-le din munte, îi ospăta cu cuvintele sale şi-i împărtăşea de folos sufletesc. Iarăşi atunci s-a făcut bucurie în munţi, rîvnă de sporire şi îndemînare prin credinţă între dînşii. Se bucura şi el văzînd sîrguinţa monahiilor, cum că şi soră-sa care îmbătrînise în feciorie şi ea era egumenă a altor fecioare.

După cîteva zile, iarăşi s-a întors în muntele său şi mulţi veneau la dînsul, iar alţii care pătimeau, au îndrăznit a merge la el. Deci, el către toţi monahii care veneau la dînsul, de această poruncă, adică a crede întru Domnul, a-L iubi şi a se păzi de gînduri întinate şi de dezmierdări trupeşti, precum în Pilde este scris; a nu se amăgi cu săturarea pîntecelui, ci a fugi de slava deşartă, a se ruga adeseori, a cînta psalmi înainte de culcare şi a învăţa pe de rost poruncile din dumnezeieştile Scripturi; apoi a pomeni faptele sfinţilor, ca urmînd rîvnei acestora să se pună la rînduială sufletul, aducîndu-i-se aminte de poruncile lui Dumnezeu. Şi mai ales îi sfătuia să cugete adeseori la graiul Apostolului: "*Soarele să nu apună întru mînia voastră.* Şi aceasta de obşte s-o socotească, că nu numai întru mînie, ci nici într-un alt păcat al nostru soarele să nu apună. Căci este lucru bun şi de nevoie, ca nici soarele pentru răutatea zilei, nici luna pentru păcatul de noapte, sau chiar de aducerea aminte să ne pîrască pe noi. Deci ca să se facă de noi binele acesta, drept este a auzi pe Apostolul care zice: *Pe voi judecaţi-vă şi ispitiţi-vă.*

Deci, în fiecare zi să ia seama fiecare la faptele sale, cele de zi şi cele de noapte. Şi dacă au păcătuit, să înceteze, iar dacă n-au păcătuit să nu se fălească, ci să petreacă întru bunătate; şi să nu se lenevească, nici să osîndească pe aproapele său, nici să se laude pe sine, precum a zis fericitul Apostol Pavel: *Pînă cînd va veni Domnul, Care vede toate cele ascunse.* Căci de multe ori cele ce greşim uităm şi noi nu ştim, iar Domnul cunoaşte toate.

Lui dînd judecata, unii împreună cu alţii să pătimim şi unii altora sarcinile să le purtăm; pe noi înşine să ne judecăm şi acelea de care sîntem lipsiţi, să ne sîrguim a le împlini. Şi să vă fie şi aceasta spre întemeiere, de a nu păcătui, ca fiecare să însemnăm şi să scriem faptele şi mişcările sufletului nostru, ca şi cum am vrea să le vestim unii altora. Căci negreşit, ruşinîndu-ne a fi cunoscute, vom înceta a păcătui şi

chiar de a ne aduce aminte de vreun lucru rău. Cine voieşte a se vătăma, păcătuind? Sau cine, după ce a păcătuit, nu minte, voind a se tăinui?

Deci, dacă ne-am vedea unii pe alţii, n-am putea să păcătuim. Aşa dacă am vrea să vestim unii altora gîndurile şi le-am scrie, mai mult ne-am păzi de gîndurile cele întinate, ruşinîndu-ne a fi cunoscute. Deci, fie-ne nouă pustnicilor scrisoarea în loc de ochi, ca ruşinîndu-ne de a le scrie şi de a fi văzuţi, nici să nu gîndim cele rele. Şi aşa închinîndu-ne, vom putea robi trupul şi a plăcea lui Dumnezeu, iar meşteşugirile vrăjmaşului a le călca".

Acestea le poruncea Antonie celor ce veneau la dînsul; iar cu cei ce pătimeau, împreună pătimea şi împreună se ruga şi de multe ori îl ascultau pe dînsul. Dar nici fiind ascultat nu se fălea, nici neascultîndu-se nu cîrtea, ci de-a pururea mulţumea Domnului; pe cei ce pătimeau îi îndemna să fie îndelung răbdători şi să ştie că tămăduirea nu este a lui, nici a vreunuia din oameni, decît numai a lui Dumnezeu, Celui ce face cînd voieşte şi cîte voieşte. Deci, cei ce pătimeau primeau sfătuirea lui ca o tămăduire, iar cuvintele bătrînului deprinzîndu-le, se îndemnau a nu se împuţina cu sufletul, ci mai vîrtos răbdau îndelung; apoi cei tămăduiţi învăţau a mulţumi, nu lui Antonie, ci lui Dumnezeu.

Deci, un oarecare cu numele Fronton, care era din palat, avînd boală grea, încît şi limba i se mîncase şi ochii erau aproape să i se strice, venind în munte, a rugat pe Antonie ca să se roage pentru dînsul; iar el rugîndu-se, a zis lui Fronton: "Du-te şi te vei tămădui". Iar el stăruind, rămase cîteva zile la Antonie, care îi zicea: "Rămînînd aici, nu te vei putea tămădui; ieşi de aici şi ducîndu-te în Egipt, vei vedea semnul ce se va face cu tine". Deci, crezînd acela, a ieşit şi nu numai că a văzut Egiptul, dar a încetat boala, şi s-a făcut omul sănătos, după cuvîntul lui Antonie, pe care l-a auzit de la Mîntuitorul.

Încă şi o fecioară oarecare din Vusira Tripoliei avea o patimă grea şi foarte urîtă. Era apoi şi la trup slăbănoagă, iar ochii nu-i avea după fire. Părinţii acesteia înştiinţîndu-se că oarecari monahi merg la Antonie, şi crezînd Domnului care a tămăduit pe aceea căreia îi curgea sînge, i-a rugat să meargă cu dînşii şi ei, împreună cu fiica lor. Iar aceia primindu-i, părinţii bolnavei au rămas cu copila mai jos de munte, la monahul Pafnutie mărturisitorul; iar monahii au intrat la Antonie şi i-au povestit despre fecioară, cum i-a întîmpinat; apoi i-au povestit patima fecioarei şi cum a călătorit împreună cu dînşii.

Apoi l-au rugat ca să dea voie şi aceleia să intre, dar el n-a primit, ci le-a zis: "Duceţi-vă şi o veţi afla pe dînsa tămăduită; căci nu este a mea isprava aceasta, ca om păcătos ce sînt, ci tămăduirea este a Mîntuitorului, Celui ce face în tot locul milă cu cei ce-L cheamă; deci a căutat Domnul spre aceea care se ruga şi mie mi-a arătat iubirea Sa de oameni; căci acolo fiind fecioara, îi va tămădui patima". Şi s-a făcut minunea, după cum a zis Antonie. Ieşind monahii, au văzut pe părinţi bucurîndu-se şi pe copilă sănătoasă.

Într-o vreme, doi fraţi oarecare venind la Antonie pentru sfat, şi lipsindu-le apa pe cale, unul dintre ei a murit, iar celălalt era aproape de moarte; deci, nemaiputînd călători, zăcea la pămînt, gata să moară.

Iar Antonie şezînd în munte, chemă pe doi monahi ce se întîmplaseră să fie acolo, şi-i ruga, zicîndu-le: "Luaţi un vas de lut cu apă şi alergaţi pe calea aceea ce vine dinspre Egipt, căci venind doi fraţi, unul a murit, iar altul trage să moară, dacă nu vă sîrguiţi; că aceasta mi s-a arătat mie, rugîndu-mă".

Deci, mergînd monahii, l-au aflat pe unul zăcînd mort şi l-au îngropat, iar pe celălalt l-au înviat cu apa şi l-au dus la bătrînul, fiind departe cale de o zi. Dacă cineva va întreba: "Pentru ce mai înainte de a se săvîrşi fratele, nu a spus Antonie aceasta?" Unul ca acesta zicînd aşa, nu judecă drept, că nu era a lui Antonie judecata morţii, ci a lui Dumnezeu, Cel ce pentru aceasta i-a descoperit. Iar lui Antonie numai aceasta îi era partea minunii, că, şezînd în munte, avea mintea către Dumnezeu, care i-a descoperit de departe cele viitoare.

Altă dată, şezînd el iarăşi în munte şi căutînd în sus, a văzut pe un oarecare ducîndu-se la cer şi multă bucurie aveau cei ce-l duceau. Apoi, minunîndu-se şi fericind pe unul ca acesta, se ruga să se înştiinţeze, cine ar fi. Şi îndată i-a venit lui un glas că acesta este sufletul lui Amun, monahul din muntele Nitriei, care

ca sihastru a petrecut pînă la bătrîneţe în pustnicie. Iar lungimea căii de la muntele Nitriei pînă la muntele unde petrecea Antonie, era de 13 zile.

Deci cei ce erau cu Antonie, văzîndu-l minunîndu-se, l-au rugat să le spună pricina minunării lui. Şi au auzit că acum s-a săvîrşit Amun, pustnicul şi iubitul său, căci era cunoscut lui, pentru că adeseori venea acolo şi multe semne printr-însul se făceau; dintre care unul este şi acesta:

Odată, fiind trebuinţă a trece el rîul, ce se numeşte Licon, care era plin de apă, a rugat pe un oarecare Teodor, care era cu dînsul, să se depărteze de dînsul, ca să nu se vadă goi unul pe altul, cînd vor trece apa. Apoi, dezbrăcîndu-se Teodor, se ruşina de sineşi, văzîndu-se gol. Deci, numaidecît fără veste a fost dus de partea cealaltă. Astfel Teodor, fiind şi el bărbat cucernic, şi apropiindu-se de dînsul şi văzînd că l-a întrecut şi că nu s-a udat de apă, se ruga să-l înştiinţeze cum a făcut aceasta. După ce a văzut că nu voieşte să-i spună, îi cuprinse picioarele şi îi zise că nu-l va lăsa pînă ce nu îi va spune.

Deci, văzînd Amun sîrguinţa lui Teodor, mai ales şi pentru cuvîntul acesta, pe care vrea să i-l spună, a cerut şi el ca nimănui să nu-i spună pînă la moarte. Si aşa i l-a vestit: că a fost purtat de oarecine şi dus pe cealaltă parte, căci nu a umblat pe deasupra apei şi că nu este cu putinţă asemenea lucru la oameni, fără numai Domnului, şi celor cărora El le va porunci, precum i-a făcut marelui Apostol Petru.

După moartea lui Amun, Teodor a povestit aceasta. Iar monahii aceia cărora le-a spus Antonie despre moartea lui Amun, au însemnat ziua. Apoi, venind nişte fraţi de la muntele Nitriei, după 30 de zile, i-au întrebat şi au cunoscut că în aceeaşi zi şi în acelaşi ceas a adormit Amun, întru care a văzut Antonie ducîndu-se la cer sufletul bătrînului. Deci, foarte mult s-au minunat şi aceştia şi aceia de curăţenia sufletului lui Antonie, cum într-atîta depărtare de cale de 13 zile fiind, îndată s-a înştiinţat şi a văzut sufletul lui suindu-se la cer.

Şi nu numai acesta, ci şi un oarecare comite, cu numele Arhelau, venind odată şi aflînd pe Antonie singur rugîndu-se, l-a rugat pe el pentru o fecioară, cu numele Policratia, din Laodiceea, minunată şi de Hristos purtătoare; căci aceea pătimea de stomac şi de o coastă din nevoinţa cea aspră şi era cu totul slăbănoagă cu trupul. Deci, Antonie s-a rugat, iar comitele a însemnat ziua în care s-a făcut rugăciunea. Şi ducîndu-se în Laodiceea, a aflat pe fecioară sănătoasă. Apoi a întrebat în care zi i-a încetat boala. A adus hîrtia în care a scris vremea rugăciunii şi, înştiinţîndu-se, a arătat şi el îndată scrisoarea.

Toţi au cunoscut că atunci a izbăvit-o pe dînsa Domnul de dureri, cînd Antonie se ruga, înduplecînd bunătatea Mîntuitorului pentru dînsa. Încă şi pentru cei ce veneau la dînsul, de multe ori spunea cu multe zile mai înainte; uneori încă şi cu o lună mai înainte, cum şi pricina pentru care veneau.

Unii veneau numai pentru ca să-l vadă, alţii pentru boale, iar alţii care se munceau de diavoli. Şi toţi nu socoteau ca trudă, nici ca pagubă osteneala căii. Căci se întorcea fiecare simţind folos. Deci, unele ca acestea zicîndu-le şi văzîndu-le, se ruga ca nimeni să nu se minuneze de el pentru aceasta, ci mai vîrtos de Domnul să se minuneze; căci ne-a dăruit nouă celor ce sîntem oameni neputincioşi, a-L cunoaşte după putere.

Într-o vreme, pogorîndu-se iarăşi la mînăstirile cele de afară, a fost rugat ca să intre în corabie şi să se roage împreună cu monahii; atunci el a simţit un miros foarte greu. Iar cei din corabie zicînd: "Este peşte ori pastramă stricată în corabie şi acestea poate miros greu". El zicea că altă pricină este. Pe cînd el vorbea, un tînăr oarecare, care avînd diavol, intrase mai înainte şi se ascunsese în corabie, îndată a strigat; atunci diavolul fiind certat de Antonie în numele Domnului nostru Iisus Hristos, a ieşit. Şi omul s-a făcut sănătos, iar toţi cei ce erau în corabie au cunoscut că diavolul era reaua mirosire. Încă şi altul oarecare din cei străluciţi avînd diavol, a venit la dînsul; şi era diavolul acela atît de cumplit, încît cel îndrăcit nu cunoştea că venea către Antonie.

Cei ce l-au adus rugau pe Antonie să se roage pentru dînsul; iar lui Antonie făcîndu-i-se milă de tînăr, se ruga şi toată noaptea împreună cu dînsul a privegheat. Iar tînărul dimineaţa deodată sărind asupra lui

Antonie, l-a lovit pe el. Iar cei ce l-au adus mîniindu-se asupra lui, certîndu-l şi bătîndu-l, Antonie a zis către dînşii: "Nu vă mîniaţi asupra tînărului, că nu este el cel ce face acestea, ci diavolul dintr-însul". Deci, certîndu-l, i-a poruncit să iasă dintr-însul şi să se ducă în locuri fără de apă. Antonie slăvea pe Domnul şi i-a zis: "Dacă el s-a pornit asupra mea, era semn al ieşirii diavolului". Acestea zicînd Antonie, îndată tînărul s-a făcut sănătos şi de aceea înţelepţindu-se, a cunoscut unde era, iar pe bătrînul îl săruta, mulţumind lui Dumnezeu.

Încă multe de acestea care s-au făcut printr-însul, cu un glas ne-au spus despre dînsul cei mai mulţi din monahi. Dar încă acestea nu sînt atît de minunate pe cît celelalte de aici înainte, care se arată mult mai minunate. Căci odată vrînd el să mănînce, şi sculîndu-se să se roage întru al nouălea ceas, s-a simţit rănit cu mintea. Şi lucrul era preaslăvit, căci se vedea ca şi cum ar fi fost în aer. După aceea se vedeau oarecare vrăjmaşi cumpliţi, stînd în aer şi vrînd a-l opri ca să nu treacă. Iar cei ce-l conduceau, se luptau împotriva lor şi-i întrebau: "Nu cumva ar fi vinovat cu ceva?".

Deci, vrînd ei să spună că a avut păcate din naşterea lui, cei ce-l duceau pe Antonie ziceau către vrăjmaşi: "Pe cele de la naşterea lui i le-a şters Domnul, iar de cînd s-a făcut monah şi s-a făgăduit lui Dumnezeu, se cade să-şi dea seama singur". Atunci cei ce-l pîrau şi nu puteau să-l biruiască, i-au făcut neoprită calea.

Şi îndată s-a văzut Antonie liber cu totul. Atunci el s-a oprit să mănînce şi a petrecut cealaltă parte a zilei şi toată noaptea suspinînd şi rugîndu-se. Căci se minuna văzînd că împotriva multora ne este nouă lupta, şi cu cîte osteneli are cineva să treacă văzduhul acesta. Şi spunea că aceasta este ceea ce zice Apostolul: *Sîntem supăraţi de domnul stăpînirii văzduhului*.

Căci întru aceasta vrăjmaşul are stăpînire pentru a se lupta şi a se ispiti, ca să oprească pe cei ce trec; pentru care mai ales sfătuia pe Efeseni, zicînd: *Luaţi toată înarmarea lui Dumnezeu, ca nimic rău în ea avînd pentru noi vrăjmaşul, să se ruşineze*. Apoi aceasta învăţîndu-ne, ne aducem aminte de Apostolul care zice: *Ori în trup nu ştiu ori afară de trup nu ştiu, Dumnezeu ştie*. Pavel pînă la al treilea cer s-a răpit şi după ce a auzit graiuri negrăite, s-a pogorît. Iar Antonie s-a văzut că a ajuns în aer şi s-a nevoit pînă s-a arătat liber. Avea încă şi acest dar: căci şezînd deosebit în munte, dacă vreodată nu s-ar fi dumirit pentru vreun cuvînt, aceasta făcîndu-se lui de la Pronie, i se descoperea. Deci fericitul era de Dumnezeu învăţat şi înţelepţit.

După acestea, făcînd el odată vorbire către cineva care venise la dînsul, despre petrecerea sufletului şi despre locul ce va avea după petrecerea de aici în noaptea cea viitoare, l-a chemat de sus oarecine, zicînd: "Antonie, sculîndu-te, ieşi că ai să vezi ceva". Deci, ieşind, căci ştia pe cine este dator să asculte, a văzut pe cineva grozav şi înfricoşat stînd şi ajungînd pînă la nori; iar pe unii suindu-se ca nişte înarmaţi, şi pe acela întinzîndu-şi mîinile; pe unii oprindu-se de acela, iar pe alţii mai presus de dînsul zburînd şi fără de primejdie trecînd; de aceea, fără de grijă se suia. Şi pentru unii ca aceştia cel înfricoşat scrîşnea din dinţi, iar pentru cei ce se agăţau de dînsul, el se bucura. S-a făcut apoi glas către Antonie, zicîndu-i: "Înţelege lucrul cel văzut". Şi deschinzîndu-se mintea lui, a înţeles că cel înfricoşat este vrăjmaşul sufletelor, care pizmuieşte pe credincioşi; iar pe cei vinovaţi îi apuca şi îi oprea să treacă, dar pe cei ce nu s-au plecat lui, nu putea să-i ţină, ca pe unii care mai presus decît el se înălţau.

Aceasta după ce a văzut-o, ca şi cum întru pomenire aducînd-o şi mai mult se nevoia a spori către cele dinainte, în fiecare zi. Acestea nu de voie le vestea, ci fiindcă zăbovea în rugăciuni şi în sine se minuna fiind întrebat şi supărat de cei ce erau împreună cu dînsul; deci, era silit să le spună, ca un părinte, neputînd să ascundă învăţăturile de fiii săi, mai vîrtos fiindu-le şi povăţuitor, căci ştiinţa lui era curată, iar povestirea le era spre folos; învăţînd că rodul pustniciei este bun şi vedeniile de multe ori se fac mîngîiere a ostenelilor.

El era de obicei suferitor de rele, iar cu sufletul smerit, cugetător, căci pe cei bisericeşti foarte mult îi cinstea şi tot clerul voia a fi cinstit mai mult decît sine. Înaintea episcopilor şi a preoţilor nu se ruşina a-şi pleca capul şi a se smeri; cum şi diaconilor, dacă cîndva ar fi venit la dînsul vreunul, spre a vorbi pentru

folosul sufletului, iar întru rugăciune îi da protia (blagoslovenie) lui, neruşinîndu-se a se învăţa şi el de la dînsul.

Căci de multe ori îi întreba şi ruga pe toţi care erau împreună cu dînsul, să asculte învăţătură de la dînsul, şi mărturisea că se foloseşte de orice cuvînt bun ar fi zis cineva. Faţa lui avea mult şi prea slăvit dar de la Mîntuitorul; căci dacă ar fi fost de faţă împreună cu mulţimea de monahi, şi dacă ar fi voit cineva să-l vadă, chiar nefiindu-i cunoscut mai înainte, îndată acela, întrecînd pe ceilalţi, alerga la dînsul, ca şi cum de vederea lui era atras. Şi nu se deosebea cu înălţimea de ceilalţi, ci numai cu rînduiala obiceiurilor şi cu curăţia sufletului.

Netulburat fiindu-i sufletul, netulburate avea şi simţirile cele din afară, încît după suflet avea veselă şi faţa; iar din mişcarea trupului simţea şi înţelegea aşezarea sufletului, după cum se scrie: *Inima veselindu-se, faţa înfloreşte; iar fiind întru mîhnire, se posomorăşte*. Aşa Iacob a cunoscut pe Laban, că cugetă vrăjmăşia şi a zis către femeile sale: *Nu este faţa tatălui vostru ca ieri şi alaltăieri*.

Tot aşa Samuil a cunoscut pe David, căci aducători de bucurie erau ochii săi şi dinţii ca laptele de albi; tot astfel şi Antonie se cunoştea. Căci niciodată nu se tulbura, fiind alinat sufletul lui; niciodată nu se mîhnea, fiind vesel cugetul lui. Încă şi în credinţă era statornic şi drept-credincios; căci nici cu schismaticii meleţiani nu s-a împărtăşit vreodată, ştiind viclenia şi depărtarea lor de credinţa cea dreaptă, din început; nici cu monahii sau cu alţi eretici nu a vorbit cîndva prieteneşte, decît numai cu gîndul de întoarcere către buna credinţă, vorbind tuturor, să nu se amăgească cu prietenia şi cu vorbirea lor; căci vătămare şi pierzare pricinu-ieşte sufletului.

Deci, astfel ura eresul arienilor şi poruncea tuturor ca nici să nu se apropie de ei, nici reaua lor credinţă s-o aibă. Odată, venind la dînsul unii dintre cei ce înnebuneau cu eresul lui Arie, el cercetîndu-i şi cunoscînd că sînt rău-credincioşi, i-a gonit din munte, zicînd că cuvintele lor sînt mai rele decît otrava şarpelui. Iar odată minţind arienii că tot aceleaşi le cugetă şi el, precum le cugetă şi ei, el s-a tulburat şi s-a mîniat asupra lor.

După acestea, fiind rugat şi de episcop şi de toţi fraţii, s-a pogorît din munte şi, intrînd în Alexandria i-a ocărît pe arieni, zicînd că eresul lor este cel mai de pe urmă şi că acesta este mergător înaintea lui Antihrist. Şi învăţa pe popor că Fiul lui Dumnezeu nu este zidire, nici că s-a făcut din cele ce nu sînt, ci că este dea pururea vecuitor Cuvînt şi Înţelepciune a fiinţei Tatălui. Pentru care şi păgînesc lucru este a zice, că a fost vreme, cînd nu a fost; căci de-a pururea Cuvîntul a fost şi este împreună cu Tatăl.

De aceea, zicea el, să nu aveţi nici o împărtăşire cu prea răii-credincioşi arieni, că nu are nici o împărtăşire lumina cu întunericul. Voi, crezînd bine, sînteţi creştini, iar aceia numind "zidire" pe Fiul şi Cuvîntul lui Dumnezeu, care S-a născut din eternitate din Tatăl, cu nimic nu se deosebesc de păgîni, slujind zidirii mai vîrtos decît lui Dumnezeu Ziditorul. Şi să credeţi că chiar toată zidirea se mînie asupra lor, căci pe Ziditorul şi Domnul tuturor, prin care toate s-au făcut, pe Acesta îl numără împreună cu făpturile". Deci, toate popoarele se bucurau auzind pe un bărbat ca acesta anatematizînd eresul cel luptător de Hristos al arienilor.

Şi toţi cei din cetate alergau să vadă pe Antonie, şi elinii şi chiar cei ce se numesc popi ai lor veneau la biserica creştinească, zicînd: "Ne rugăm să vedem pe omul lui Dumnezeu". Căci toţi îl numeau astfel pe dînsul şi acolo pe mulţi i-a curăţit Domnul de diavoli printr-însul şi pe cei vătămaţi la minte i-a vindecat. Mulţi încă din elini se rugau ca măcar să se atingă de bătrînul, crezînd că se vor folosi. Deci atîţia creştini s-au făcut în acele puţine zile, cît a zăbovit el acolo, cîţi ar fi văzut cineva într-un an făcîndu-se. Apoi unii din popor, socotind că se tulbură, pentru aceasta depărtau de la dînsul pe toţi păgînii; el netulburîndu-se, zicea, că aceştia nu sînt mai mult decît acei diavoli, cu care ne luptăm în munte.

Iar cînd a pornit să meargă în munte la chilia sa, noi îl petreceam, şi cînd am ajuns la poartă, o femeie din urmă striga: "Aşteaptă-mă, omule al lui Dumnezeu, căci fiica mea cumplit se munceşte de diavol, aşteaptă, mă rog, ca să nu mă primejduiesc şi eu alergînd". Bătrînul auzind şi fiind rugat de noi, a aşteptat.

Cînd s-a apropiat femeia, copila a fost pusă jos, iar Antonie rugîndu-se şi pe Hristos numindu-L, a ieşit necuratul diavol, iar copila s-a sculat sănătoasă, iar mama ei binecuvînta pe Dumnezeu şi toţi îi mulţumeau; şi el încă se bucura ducîndu-se la casa sa în munte. El era încă foarte înţelept, şi lucrul cel minunat era că, neînvăţînd carte, era om isteţ la minte şi priceput.

Deci, odată doi filozofi elini au venit la dînsul, socotind că vor putea să ispitească pe Antonie, care era în muntele cel mai de jos. El pricepînd pe oameni după chipurile lor, ieşind către dînşii, a zis către tălmaciul acestora: "Pentru ce v-aţi ostenit atîta, o! filozofilor, să veniţi la un om simplu?". Iar ei zicînd că nu este aşa, ci un foarte înţelept, le-a zis: "Dacă aţi venit către un nebun, deşartă este osteneala voastră, iar dacă mă socotiţi pe mine un înţelept, faceţi-vă ca mine, căci se cade cele bune să fie urmate.

Căci şi eu dacă aş fi venit la voi, v-aş fi urmat pe voi, iar dacă voi veniţi la mine, apoi faceţi-vă precum sînt eu, că eu sînt creştin". Iar ei minunîndu-se, s-au dus, că vedeau şi pe diavoli temîndu-se de Antonie. Şi alţii ca aceştia, venind iarăşi la dînsul în muntele de jos, socotind că îl vor batjocori că n-a învăţat carte, Antonie a zis către dînşii: "Voi ce ziceţi, ce este mai întîi, mintea ori cartea? Şi care este pricină a celeilalte, mintea a cărţii, ori cartea a minţii?" Ei răspundeau: "Că întîi este mintea, ea este aflătoare a cărţii". Antonie a zis: "Căruia mintea îi este sănătoasă, nu-i este nevoie de carte".

Acest răspuns spăimîntînd pe filozofi şi pe cei ce erau de faţă, s-au dus minunîndu-se că vedeau atîta înţelepciune într-un om simplu; că nu era ca un crescut în munte şi îmbătrînit acolo, avînd obicei sălbatic, ci era vesel, blînd şi prietenos şi avea cuvîntul îndulcit cu sarea cea dumnezeiască, încît nimeni nu-l pizmuia şi se bucurau toţi care veneau la el.

După aceasta, venind unii care se socotesc la elini că sînt înţelepţi şi cerînd de la dînsul cuvînt despre credinţa noastră în Hristos şi ispitindu-se cu silogisme să biruiască propovăduirea dumnezeieştii Cruci, vrînd s-o batjocorească, Antonie îngăduind puţin şi iertîndu-i pentru necunoştinţă, le-a zis prin tălmaci, care ştia bine limba lor: "Ce este mai bine, a mărturisi Crucea ori a sluji la zei? Mărturisirea noastră este semn de bărbăţie şi dovadă a defăimării morţii, iar zeii voştri sînt plini de patimi.

Apoi ce este mai bun, a zice că Cuvîntul lui Dumnezeu nu S-a schimbat, ci acelaşi fiind, a luat trup omenesc, pentru mîntuirea şi facerea de bine a oamenilor; ca apoi, făcîndu-Se părtaş naşterii omeneşti, să facă pe oameni a se împărtăşi firii dumnezeieşti celei gîndite? Ori a asemăna în cele necuvîntătoare pe Dumnezeu şi pentru aceasta a cinsti pe cele cu cîte patru picioare şi pe tîrîtoare precum şi închipuiri de oameni? Acestea sînt cinstirile voastre, ale celor înţelepţi.

Cum îndrăzniţi a ne batjocori pe noi, care zicem că Hristos S-a arătat om? Cînd voi dintr-aceasta, adică din minte hotărînd pe suflet, ziceţi că s-a rătăcit şi a căzut din înălţimea cerurilor în trup. Apoi ziceţi că ar fi nu numai în trup omenesc, ci şi în cele cu cîte patru picioare şi chiar în cele tîrîtoare se mută; pe cînd credinţa noastră zice că pentru mîntuirea oamenilor a fost venirea lui Hristos. Dar voi vă rătăciţi, vorbind despre sufletul nenăscut şi noi credem în puterea şi în iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

Iar voi ziceţi despre suflet că este schimbăcios şi de aceea şi mintea însăşi o numiţi schimbăcioasă; cum este icoana, aşa trebuie să fie şi acela al cărui este icoana. Şi cînd despre minte socotiţi unele ca acestea, aduceţi-vă aminte că şi împotriva Tatălui huliţi cu mintea. Iar vorbind despre Cruce, voi aduceţi vrăjmăşia de la cei răi; dar noi răbdăm crucea şi nu ne temem de moarte, în orice chip ar fi adusă asupra noastră. Voi băsmuiţi rătăcirile lui Osiris şi ale Isidei, bîntuielile lui Tifon şi fugirea lui Cronos, înghiţirea de fii şi uciderea de părinţi. Acestea sînt cele înţelepte ale voastre şi batjocorind Crucea, nu vă minunaţi de Înviere.

Vorbind de Cruce, aduceţi-vă aminte de morţii care s-au sculat şi de orbii care au văzut, de slăbănogii care s-au tămăduit, de leproşii care s-au curăţit, de umblarea pe mare ca pe uscat şi despre celelalte semne şi minuni care arată pe Hristos nu numai om, ci şi Dumnezeu; dar mi se pare că vă nedreptăţiţi pe voi şi nu citiţi cu dinadinsul Scripturile noastre; citiţi însă şi vedeţi că cele ce a făcut Hristos îl arată Dumnezeu, Care a venit pentru mîntuirea oamenilor şi voi nu credeţi.

Dar spuneţi-ne şi nouă pe ale voastre şi ce aţi putea zice despre cei necuvîntători şi despre necuvîntarea şi sălbăticia lor? Căci, dacă precum aud, ziceţi că Persefona este pămînt, că Hefaistos a ologit în foc, că Hera este în aer, Apolon în soare, Artemida în lună, iar Poseidon în mare, cu acestea nu cinstiţi pe Dumnezeu, ci slujiţi zidirii mai vîrtos decît Celui ce a zidit pe toate. Dacă - cum ziceţi - este bună zidirea, le socotiţi împreună cu noi acelea, dar se cădea să nu socotiţi făptura ca zei şi să nu daţi făpturilor cinstea ce se cuvine Ziditorului; ci vedeţi-vă pe voi înşivă, că cinstea mai-marelui meşter o daţi casei, cea făcută de dînsul, şi pe a voievodului la ostaş. Dar ce răspundeţi la acestea? Ca să cunoaştem dacă Crucea are ceva vrednic de batjocorire".

Iar ei nedumerind-se şi întorcîndu-se încoace şi încolo, Antonie zîmbind a zis: "Acestea au mustrare de la sine; dar de vreme ce voi vă rezemaţi mai mult pe cuvintele cele doveditoare, şi, avînd acest meşteşug, nu voiţi a crede fără dovada cea din cuvinte, spuneţi-mi mai întîi lucrurile şi mai ales cunoştinţa cea despre Dumnezeu cu de-amănuntul. Cum o putem dobîndi? Prin dovada cuvintelor, ori prin lucrarea credinţei? Ce este mai veche: credinţa prin lucrare ori dovada prin cuvinte?"

Ei au răspuns: "Că mai veche este credinţa prin lucrare şi că aceasta este cunoştinţa cea cu dinadinsul". Antonie a zis: "Bine aţi zis că credinţa iese din aşezămîntul sufletului, iar dialectica iese din meşteşugul celor alcătuite; deci, celor ce le stă de faţă lucrarea prin credinţă, acestora nu le este de nevoie sau poate de prisos este dovada prin cuvinte; pentru că ceea ce noi din credinţă înţelegem, aceasta voi prin cuvinte vă sîrguiţi a o întări şi de multe ori nu puteţi nici a grăi acelea pe care noi le înţelegem. Pentru aceea este mai bună şi mai tare lucrarea prin credinţă, decît silogismele voastre sofisticeşti; deci, noi creştinii nu facem taină din înţelepciunea cuvintelor elineşti, ci în puterea credinţei ce ni se dă de la Dumnezeu, prin Iisus Hristos.

Şi cum că adevărat este cuvîntul, iată acum noi neînvăţîndu-ne carte, credem în Dumnezeu şi cunoaştem prin făpturile Sale purtarea Sa de grijă pentru toate; şi cum că credinţa noastră este lucrătoare, iată acum noi ne rezemăm pe credinţa în Hristos; iar lupta cu cuvinte sofisticeşti şi nălucirile idolilor, ce sînt la voi, se surpă şi se strică, dar credinţa noastră se întinde pretutindeni.

Voi făcînd silogisme şi sofisticind, nu întoarceţi pe oameni de la creştinism la elinism; iar noi învăţînd credinţa lui Hristos, vă arătăm slăbiciunea voastră, pentru că toţi cunosc pe Hristos şi că este Dumnezeu şi Fiul lui Dumnezeu. Voi prin basmele voastre nu împiedicaţi învăţătura lui Hristos, noi numind pe Hristos Cel răstignit, pe toţi diavolii îi gonim, de care voi vă temeţi ca de nişte dumnezei. Şi unde se face semnul Crucii, slăbesc vrăjitoriile şi încetează farmecele.

Deci, spuneţi-mi unde este acum vrăjitoria voastră? Unde sînt descîntecele egiptenilor? Unde sînt nălucirile magilor? Toate acestea au încetat şi neputincioase s-au făcut de cînd s-a ivit Crucea lui Hristos. Oare aceasta este vrednică de batjocorire? Ori mai ales ale voastre cele surpate şi dovedite ca nelucrătoare sînt neputincioase? Pentru că şi acesta este lucru minunat, că ale voastre niciodată nu au fost prigonite, ci şi de oameni prin cetăţi se cinstesc, iar ai lui Hristos sînt prigoniţi. Totuşi mai mult ale noastre decît ale voastre înfloresc şi se înmulţesc; şi ale voastre lăudate fiind şi încuiate, se strică.

Credinţa şi învăţătura lui Hristos, care este batjocorită de voi şi prigonită de împăraţi, a umplut lumea. Căci, cînd a strălucit cunoştinţa de Dumnezeu? Sau cînd întreaga înţelepciune şi fapta bună a fecioriei s-a arătat? Cînd s-a defăimat moartea? Negreşit, numai cînd Crucea lui Hristos a venit. Nimeni nu se îndoieşte de aceasta văzînd pe mucenici defăimînd moartea pentru Hristos, sau văzînd pe fecioarele Bisericii păzindu-şi trupurile pentru Hristos curate şi neîntinate.

Sînt destule semnele acestea ca să se arate cum singura credinţă, cea întru Hristos, este adevărată, pentru cinstirea lui Dumnezeu. Dar voi încă nu credeţi, ci căutaţi adevărul prin silogismele cele din cuvinte, iar noi biruim nu prin cuvintele elineşti ale înţelepciunii, precum a zis învăţătorul vostru, ci ne plecăm credinţei, luînd din ea dovada cuvintelor şi a silogismelor. Iată, sînt de faţă aici cei ce pătimesc de la diavoli - căci erau unii care veniseră la dînsul şi erau supăraţi de diavoli; pe aceia aducîndu-i în mijloc, a zis: "Ori voi cu silogismele voastre sau cu orice meşteşug voiţi şi cu orice vrăjitorie, chemaţi pe idolii

voştri şi curăţiţi-i pe dînşii, iar dacă nu puteţi, conteniţi lupta împotriva noastră şi veţi vedea puterea Crucii lui Hristos".

Zicînd acestea, a chemat numele lui Hristos şi a pecetluit pe cei ce pătimeau cu semnul Sfintei Cruci de două şi de trei ori şi îndată au stat oamenii întregi la minte, sănătoşi, fiind întregi cu sufletul şi mulţumind Domnului. Iar cei ce se numeau filosofi, se minunau şi cu adevărat se înspăimîntau de priceperea bărbatului aceluia şi de semnul ce a făcut.

Iar Antonie a zis: "Ce vă minunaţi de aceasta, nu sîntem noi cei ce facem unele ca acestea, ci Hristos este Cel care le face, întru cei ce cred în El. Deci, credeţi şi voi şi veţi vedea că nu avem meşteşug de vorbe, ci de credinţă, care prin dragostea cea către Hristos se lucrează; pe care dacă o veţi avea şi voi, nu veţi mai căuta prin dovezile cuvintelor, ci veţi socoti că este destulă credinţa cea întru Hristos".

Acestea a spus Antonie către filozofii care voiau să batjocorească propovăduirea Crucii. Iar ei minunîndu-se de acestea, s-au dus, sărutîndu-l şi mărturisind că s-au folosit de la dînsul. Deci, a ajuns pînă la împăraţi vestea despre Antonie. Căci înştiinţîndu-se de acestea Constantin Augustul (306-337), cum şi fiii lui, Constanţiu (337-361) şi Constans (337-350), se rugau a primi răspunsuri de la dînsul. Dar nici scrisorile nu le ţinea în seamă dînsul, nici se bucura de trimiteri. Ci acelaşi era, precum fusese mai înainte de a-i scrie împăraţii. Şi după ce i s-au adus scrisorile, a chemat pe monahi şi a zis către dînşii: "Nu vă minunaţi că vă scrie împăratul, că este om şi el, ci mai cu seamă că Dumnezeu a scris Lege oamenilor şi prin Fiul Său a grăit nouă". Deci, voia să nu primească scrisorile spunînd: "Eu nu ştiu să scriu răspunsuri către nişte feţe ca acestea". Dar fiind îndemnat de monahi şi zicînd că împăraţii sînt creştini şi nu se cuvine să fie defăimaţi, a poruncit să se citească scrisorile.

Apoi a scris şi răspunsuri, lăudîndu-i că ei cred şi se închină lui Hristos; deci, îi sfătuia cele către mîntuire şi să nu socotească a fi lucruri mari cele de faţă şi mai cu seamă a-şi aduce aminte de judecata ce va să fie. Şi să stie că numai Hristos este Împărat adevărat şi veşnic. Apoi îi ruga pe dînşii să fie iubitori de oameni şi să aibă grijă de dreptate şi de săraci. Iar împăraţii, primindu-i răspunsurile, se bucurară.

El era iubit de toţi şi toţi se rugau să-l aibă pe dînsul părinte. În felul acesta fiind cunoscut, s-a întors iarăşi în muntele cel dinăuntru, ţinîndu-se de pustnicia şi nevoinţa cea obişnuită; şi de multe ori şezînd împreună cu cei ce veneau la dînsul, avea vedenii, precum în profeţia lui Daniil este scris: apoi şi după un ceas vorbea tot aceleaşi cu fraţii cei ce erau cu dînsul. Iar ei îl cunoşteau pe dînsul că avusese vedenii. Pentru că şi cele ce se întîmplau în Egipt, de multe ori, fiind în munte, le-a povestit lui Serapion episcopul, care vedea pe Antonie, îndeletnicindu-se în vedenie.

Deci, într-o vreme fiind în vedenie, suspina, apoi după cîtva timp, întorcîndu-se către cei ce erau împreună cu dînsul şi cutremurîndu-se, s-a sculat şi s-a rugat; apoi, plecîndu-şi genunchii, a rămas aşa mult timp, iar după aceea s-a sculat bătrînul plîngînd. Înfricoşîndu-se cei ce erau cu dînsul, îl rugau să le arate cele văzute de dînsul, supărîndu-l şi silindu-l să le spună; atunci el, suspind tare, a spus către dînşii: "O! fiilor, ar fi fost să mor mai înainte de a mi se face vedenia aceasta". Iar ei, iarăşi rugîndu-l să le spună cele ce a văzut, el lăcrimînd, a zis: "O urgie are să cuprindă Biserica şi are să fie dată oamenilor celor ca dobitoacele necu-vîntătoare.

Am văzut Sfînta Masă a Bisericii şi împrejurul ei stînd catîri pretutindeni, dînd cu picioarele celor dinăuntru ca şi cum s-ar fi făcut nişte azvîrlituri de picioare ale dobitoacelor ce umblă fără de rînduială. Deci, atunci suspinam că am auzit un glas, zicînd: "Se va defăima altarul Meu". Acestea le-a văzut bătrînul şi după doi ani s-a şi întîmplat năvălirea arienilor şi răpirea Bisericilor, cînd şi vasele cu sila răpindu-le, făceau să fie purtate de mîini păgîneşti; cînd şi pe păgînii de la prăvălii îi sileau să-i aducă cu dînşii şi, fiind ei de faţă, jucau deasupra Mesei precum voiau.

Atunci toţi am cunoscut că azvîrliturile de picioare ale catîrilor vestite lui Antonie înainte, acum arienii le lucrau ca dobitoacele. După ce a văzut această vedenie, a mîngîiat pe cei ce erau cu dînsul, zicîndu-le: "Nu vă mîhniţi, fiilor, că precum s-a mîniat Domnul, aşa Se va milostivi iarăşi şi degrabă îşi va lua

Biserica podoaba sa, va străluci după obicei şi veţi vedea pe cei izgoniţi, aşezaţi iarăşi la locurile lor, iar păgînătatea ducîndu-se şi ascunzîndu-se în cuiburile sale; apoi dreapta credinţă biruind va avea toată libertatea pretutindeni; numai să nu vă uniţi cu arienii, că nu este a apostolilor învăţătura aceasta, ci a diavolilor şi a tatălui lor, învăţătură care este stearpă, dobitocească şi a minţii celei nedrepte, precum este necuvîntarea catîrilor".

Deci acestea sînt lucrurile, minunile şi vederile lui Antonie; şi se cade a le crede, căci dacă printr-un om s-au făcut atîtea minuni, a Mîntuitorului este făgăduinţa care zice: *Dacă veţi avea credinţă cît un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acesta "Mută-te de aici", şi se va muta; şi nimic nu va fi cu neputinţă vouă,* şi iarăşi: *Amin, amin zic vouă, dacă veţi cere ceva de la Tatăl în numele Meu se va da.* Apoi El este Cel ce a zis ucenicilor Săi şi tuturor celor ce cred într-Însul: *Pe cei bolnavi vindecaţi-i, pe diavoli scoateţi-i, în dar aţi luat, în dar să daţi.*

Deci Antonie, a tămăduit pe cei bolnavi, nu poruncind, ci rugîndu-se şi amintind numele Domnului, încît tuturor s-a arătat că nu el era cel care făcea ci Domnul, Care prin Antonie se milostivea şi tămăduia pe cei ce pătimeau. A lui era numai rugăciunea, pustnicia şi nevoinţa, pentru care şezînd în munte, se bucura prin vedeniile cele dumnezeieşti, dar se mîhnea fiind supărat şi tras afară în muntele cel de jos.

Chiar judecătorii îl rugau să se pogoare din munte, fiindcă nu era cu putinţă să se suie ei acolo, pentru că le urmau mulţi din cei ce se judecau. Astfel îl rugau să vină numai să-l vadă, dar el se abătea de la căile ce duc către aceştia. Ei însă trimiteau pe cei ce erau vinovaţi, ca măcar pentru mila acestora să se pogoare. Deci, pătimind necazuri şi văzîndu-i pe dînşii tînguindu-se, venea în muntele cel mai de jos. Şi nu era nefolositoare osteneala şi supărarea lui, că venirea lui se făcea multora spre folos şi facere de bine; căci şi judecătorilor le folosea, sfătuindu-i să aleagă dreptatea mai mult decît toate, să se teamă de Dumnezeu şi să ştie că, cu ce judecată vor judeca, cu aceea se vor judeca. Cu toate acestea iubea vieţuirea din munte mai mult decît toate acestea.

Deci, într-o vreme o supărare ca aceasta pătimind de la cei ce aveau nevoie de el, chiar voievodul l-a rugat să se pogoare; apoi venind şi vorbind de ajuns cele despre mîntuire, el zicea că nu poate să întîrzie cu dînşii, spunîndu-le: "Precum peştii stînd pe pămînt uscat mor, aşa şi monahii stînd împreună cu voi şi petrecînd, se slăbănogesc; deci se cade a merge, precum porneşte peştele spre mare, aşa şi noi spre munte, ca nu cumva, stînd să uităm cele dinlăuntru". Voievodul auzind acestea de la dînsul şi încă multe altele, apoi minunîndu-se, a zis: "Cu adevărat este robul lui Dumnezeu, că de unde are atîta minte, de nu ar fi fost iubit de Dumnezeu?"

Un alt împărat, cu numele Valens (364-378), prigonea pe creştini pentru iubirea ce avea faţă de arienii cei cu nume rău. Şi era atît de crud, încît bătea şi pe fecioare şi pe monahi îi dezgolea şi îi chinuia; Antonie, auzind acestea, a trimis la dînsul o scrisoare, care avea cuprinsul acesta: "Văd o urgie venind asupra ta; încetează de a prigoni pe creştini, ca nu cumva să te ajungă urgia, care acum are să vină peste tine".

Valens primind scrisoarea şi citind-o, a rîs şi scuipînd-o, a lepădat-o jos, iar pe cei ce a adus-o i-a ocărît, poruncindu-le să vestească lui Antonie acestea: "Fiindcă te îngrijeşti de monahi, te voi izgoni acum şi pe tine". Dar n-au trecut cinci zile şi l-a ajuns urgia, că în întîia latură a Alexandriei, care se numeşte Hereia, a ieşit însuşi Valens şi Nestorie, eparhul Egiptului, amîndoi fiind pe cai, care erau ai lui Valens şi mai blînzi decît toţi cei ce se hrăneau la dînsul; deci, neajungînd ei la locul pomenit, au început a se juca caii unul cu altul, după cum erau obişnuiţi şi numaidecît cel mai blînd, pe care era Nestorie, apucînd cu gura pe Valens şi dîndu-l jos de pe calul lui, a căzut peste el şi cu dinţii i-a zdrobit coapsele, încît cînd a fost adus în cetate, după trei zile a murit.

Atunci, toţi s-au minunat, că ceea ce a spus Antonie mai înainte s-a împlinit. Deci, aşa dojenind pe cei răi, iar pe cei buni care erau la dînsul atît îi sfătuia, încît uita îndată a judeca şi fericea pe cei ce se leapădă şi se depărtează de viaţa aceasta şi de grijile lumeşti. Astfel, pe cei nedreptăţiţi îi părtinea, încît socotea că nu alţii ci el însuşi era cel ce pătimea. Deci, el era de folos tuturor, încît mulţi din ostaşi şi din cei ce aveau averi multe, se lepădau de greutăţile vieţii şi se făceau monahi.

Cu adevărat era ca un doctor dat Egiptului de Dumnezeu; căci, cine se ducea mîhnit la dînsul şi nu se întorcea bucurîndu-se? Cine venea la dînsul plîngînd pe cei morţi şi nu părăsea îndată plînsul? Cine venea mîniat şi nu se schimba îndată în prietenie şi iubire? Care sărac necăjit alerga la dînsul şi, văzîndu-l, nu defăima îndată bogăţia? Care monah, împuţinîndu-se cu sufletul şi alergînd la dînsul, nu se făcea cu mult mai tare şi mai sîrguitor? Care tînăr venind în munte şi privind la Antonie, nu se lepăda îndată de desmierdări şi nu iubea înţelepciunea? Cine venea la dînsul ispitit de diavoli şi nu se izbăvea? Cine era supărat de gînduri şi nu se alina cu cugetul? Iscusirea aceasta a lui Antonie era mare, că, după cum am zis mai înainte, avea darul desluşirii duhurilor, cunoştea mişcările lor, şi după sîrguinţa şi pornirea pe care o avea cineva, îl cunoştea pe dînsul.

Nu numai că nu-l batjocoreau, ci şi pe cei supăraţi de ei prin gînduri, îi învăţa cum să poată răsturna bîntuielile acelora, povestindu-ne neputinţele şi vicleniile diavolilor. Deci, fiecare ca şi cum s-ar fi pregătit la luptă, se pogora de la el îndrăznind asupra diavolului şi a slugilor lui. Iar fecioarele care aveau logodnici, văzînd pe Antonie, pe acea parte de rîu, rămîneau fecioare lui Hristos. Apoi venea la dînsul şi de prin părţile din afară, iar aceştia împreună cu toţi, folosindu-se, se întorceau ca de la un părinte; dar după ce a adormit el, toţi rămînînd sărmani de părintele lor, se mîngîiau prin pomenirea lui, ştiind sfătuirile şi dojenile lui. Iar în ce fel a fost sfîrşitul vieţii lui, cu cuviinţă este şi mie a rosti şi vouă celor ce doriţi a auzi, că şi acest lucru al lui s-a făcut iubit.

După obiceiul său cerceta pe monahii din muntele de jos şi, înştiinţîndu-se prin descoperire dumnezeiască despre sfîrşitul său, a grăit fraţilor: "Aceasta este cercetarea cea mai de pe urmă făcută de mine vouă şi mă îndoiesc de vă voi mai vedea iarăşi în viaţa aceasta. Că vremea a sosit ca să mă dezleg de aici, că sînt de aproape o sută şi cinci ani". Deci, auzind ei acestea, plîngeau, îmbrăţişau şi sărutau pe bătrîn. Iar el bucurîndu-se, ca şi cum dintr-o ţară străină ar merge la cetatea sa, le vorbea şi le poruncea: "Să nu vă leneviţi întru osteneală, nici să vă necăjiţi întru pustnicie, ci să trăiţi ca şi cum în fiecare zi aţi fi gata de moarte; apoi să vă sîrguiţi, după cum am zis mai înainte, a păzi sufletul de gîndurile cele întinate; să aveţi rîvnă către sfinţi şi să nu vă apropiaţi de schismaticii meleţieni; ştiţi viclenia, răutatea şi voinţa lor cea rea. Nici să aveţi vreun prieteşug cu arienii, că şi păgînătatea acestora tuturor este arătată. Nici căutînd la judecătorii cei ce pǎrtinesc lor să vă tulburaţi, că va înceta nălucirea lor cea stricăcioasă în puţină vreme. Deci, păziţi-vă curaţi şi mai cu seamă de aceştia păziţi predania părinţilor şi prin urmare credinţa cea dreaptă, întru Domnul nostru Iisus Hristos, pe care din Scripturi aţi învăţat-o, şi de la mine v-aţi adus aminte".

Dar fraţii silindu-l să rămînă la dînşii şi acolo să se săvîrşească, el n-a vrut. Pentru că egiptenii aveau obiceiul ca trupurile bărbaţilor celor îmbunătăţiţi, mai ales ale sfinţilor mucenici, a le învălui şi înfăşura în giulgiuri, dar nu a le acoperi sub pămînt, ci a le pune pe paturi şi a le păstra înăuntru la dînşii, socotind că prin aceasta cinstesc pe cei răposaţi. Iar Antonie de multe ori ruga pentru aceasta şi pe episcopi, să poruncească poporului, aşijderea şi pe femei le sfătuia, zicînd: "Lucrul acesta nu este legiuit, ci cu totul necuvios; pentru că şi trupurile patriarhilor, ale proorocilor pînă acum se păzesc în morminte; şi încă şi trupul Domnului în mormînt s-a pus şi, punînd piatră peste uşa mormîntului, l-a ascuns pînă cînd a înviat a treia zi". Şi acestea zicîndu-le, le spuse că păcătuiesc cei ce după moarte nu ascund trupurile celor ce se săvîrşesc; chiar de ar fi şi sfînt; căci ce este mai mare şi mai sfînt ca trupul Domnului şi care totuşi s-a pus în mormînt?

Deci mulţi ascultîndu-l, puneau trupurile sub pămînt şi mulţumeau Domnului, căci bine au fost învăţaţi de dînsul. Aceasta cunoscînd-o şi temîndu-se ca nu cumva să nu facă şi cu trupul lui astfel, s-a grăbit a ieşi, sfătuind şi învăţînd cele cuviincioase pe monahii cei din muntele acela. Şi suindu-se în muntele unde se obişnuise a petrece, după puţină vreme, s-a îmbolnăvit. Chemînd pe cei doi monahi, care fuseseră împreună cu el cincisprezece ani, nevoindu-se şi slujindu-i la bătrîneţe, ale căror nume erau Macarie şi Plotin, a zis către dînşii:

"Eu, o! fiilor, precum este scris, mă duc pe calea părinţilor, căci mă văd singur chemat de Domnul; iar voi treziţi-vă, ca pustnicia voastră cea veche să nu o pierdeţi, ci ca şi cum aţi face început de pustnicie, aşa sîrguiţi-vă să păziţi osîrdia voastră întreagă. Că ştiţi pe diavolii cei ce vă bîntuiesc, ştiţi cum sînt de

sălbatici, dar neputincioşi cu puterea; deci, nu vă temeţi de dînşii, ci mai vîrtos să credeţi în Hristos de-a pururea. Apoi, ca şi cum fiecare aţi muri, aşa să vieţuiţi, luînd-aminte şi pomenind sfătuirile pe care le-aţi auzit de la mine. Nici o împărtăşire să nu aveţi cu schismaticii, nici cu ereticii arieni, că ştiţi că şi eu mă abăteam şi mă feream de aceştia pentru eresul lor cel de Hristos urîtor şi rău credincios; ci sîrguiţi-vă mai cu seamă de-a pururea a vă împreuna mai întîi cu Domnul, apoi cu sfinţii; ca astfel după moarte, întru veşnicele locaşuri, ca pe nişte prieteni cunoscuţi să vă primească şi sfinţii pe voi. Acestea gîndiţi-le, acestea cugetaţi-le şi de aveţi vreo purtare de grijă pentru mine, mă veţi avea ca pe un părinte al vostru; dar să nu lăsaţi pe nimeni să ia trupul meu şi să-l ducă în Egipt, ca nu cumva să-l pună în casele lor, după cum au obicei, căci pentru aceasta am venit aici în munte.

Ştiţi cum de-a pururea opream pe cei ce fac aceasta şi le porunceam să înceteze un obicei ca acesta; deci, voi îngropaţi trupul meu şi sub pămînt ascundeţi-l. Apoi să păziţi taina între voi, ca nimeni să nu ştie locul, afară de voi singuri. Iar eu la învierea morţilor îl voi lua nestricăcios de la Mîntuitorul. Împărţiţi hainele mele şi daţi lui Atanasie episcopul un cojoc şi haina pe care o aşterneam, pe care el mi-a dat-o nefolosită, iar la mine s-a învechit. Celălalt cojoc daţi-l lui Serapion, episcopul; voi ţineţi haina cea de păr, şi mîntuiţi-vă fiilor, fiţi sănătoşi; că Antonie acum se mută şi nu mai este împreună cu voi".

După ce zise acestea şi aceia l-au sărutat, ca pe nişte prieteni au văzut îngerii care veniră la dînsul şi, bucurîndu-se de dînşii, el şi-a întins picioarele şi zăcînd cu faţa în sus, se arăta vesel; după aceea şi-a dat sufletul, şi s-a dus la Sfinţii Părinţi. Iar ucenicii lui, precum le dăduse poruncă, înfăşurîndu-l şi îngropîndu-l, au ascuns trupul lui sub pămînt. Şi nimeni nu ştie pînă acum unde este ascuns, afară de cei doi ucenici ai lui. Deci, luînd ei cojocul fericitului Antonie şi haina cea purtată de dînsul, ca pe un mare odor o păstrau. Căci, văzîndu-le cineva, ca pe însuşi Antonie le vedea. Apoi îmbrăcîndu-se cu ele, ca şi sfătuirile lui le purtau cu bucurie.

Acesta este începutul pustniciei şi al nevoinţelor lui Antonie, acesta este şi sfîrşitul vieţii lui trupeşti. Acestea sînt încă mici pe lîngă fapta cea bună a aceluia, dar dintre acestea puteţi socoti şi voi cum era omul lui Dumnezeu, Antonie, din tinereţe pînă la atîta vîrstă, mereu păzindu-şi sîrguinţa pustniciei şi a nevoinţei.

El nici de bătrîneţe nu se biruia, ca să mănînce bucate mai grase, nici pentru slăbiciunea trupului său nu şi-a schimbat chipul îmbrăcămintei sau măcar să-şi spele picioarele cu apă. Şi cu toate acestea, cu trupul său a rămas nevătămat. Pentru că ochii îi avea nevătămaţi şi întregi, văzînd bine şi din dinţi niciunul nu i-a căzut, decît numai unii s-au tocit pînă la gingii pentru multa vîrstă; apoi cu picioarele şi cu mîinile a rămas sănătos; şi pe scurt zicînd, se arăta mai bine şi mai sîrguitor decît toţi cei ce întrebuinţau multe feluri de hrană şi multe feluri de haine. Deci, pretutindeni era vestit şi de toţi era lăudat, şi încă dorit de cei ce nu-l văzuseră.

Acesta este semnul faptei bune şi al sufletului său iubitor de Dumnezeu. Căci nu din scripturile lui, nici din înţelepciunea cea din afară, nici pentru oarecare meşteşug, ci pentru singură cinstirea de Dumnezeu, nu poate tăgădui nimeni. Căci s-a auzit de el în Spania, în Galia, la Roma, în Africa, el care era ascuns şi şedea în munţi. Cine dar, dacă nu Dumnezeu, a fost Acela ce pretutindeni face cunoscuţi pe oamenii Săi şi care de la început a făgăduit aceasta lui Antonie? Căci deşi ei pe ascuns şi în taină lucrează fapte bune, deşi ei voiesc a se tăinui, Domnul ca pe nişte luminători îi arată tuturor. Ca astfel cei ce aud să cunoască că este cu putinţă a se împlini poruncile lui Dumnezeu şi a avea rîvnă către fapta cea bună.

Deci, citiţi-le acestea şi celorlalţi fraţi, ca să înveţe cum trebuie să fie viaţa monahilor şi să se încredinţeze că Domnul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos va proslăvi pe cei ce-L proslăvesc, şi pe cei ce slujesc Lui pînă la sfîrşit; apoi nu numai întru Împărăţia cerului îi duce, ci şi aici fiind ascunşi şi sîrguindu-se a se lepăda şi de cele dintr-însa, îi face arătaţi şi vestiţi, atît pentru fapta bună a lor, cum şi pentru folosul tuturor celorlalţi.

Iar dacă va fi trebuinţă chiar şi păgînilor citiţi-le, că măcar aşa să cunoască cum că nu numai Domnul nostru Iisus Hristos, - care este Fiul lui Dumnezeu, ci şi cei ce-i slujesc Lui curat şi adevărat şi cred cu

bună cinstire în El gonesc pe diavoli, pe care elinii îi socotesc că sînt zei; deci pe aceştia creştinii îi vădesc, că nu numai că nu sînt zei, dar îi gonesc, ca pe cei ce sînt amăgitori şi stricători ai oamenilor. Lui Hristos Iisus Domnul nostru, i se cuvine slavă în vecii vecilor. Amin.

ÎNSEMNARE

Afară de această viaţă, scrisă de marele Atanasie, se află şi lucrările Cuviosului Antonie (Socrate, în Istoria sa bisericească, cartea a IV-a, cap. 23, iată ce spune: A venit cineva din cei înţelepţi la dreptul Antonie şi a zis către dînsul: "Cum rabzi, o! părinte, fiind lipsit de mîngîierea cea din cărţi?" Antonie i-a răspuns: "Cartea mea, o! filozofule, este firea celor văzute, şi de faţă îmi este, cînd voiesc a citi cuvintele lui Dumnezeu"), cum şi folositoare povestiri despre dînsul; cum a aflat în pustie pe Cuviosul Pavel Tebeul, cum pe alt Pavel, ce se numea smeritul, l-a primit şi la calea mîntuirii l-a povăţuit. Cum a văzut pe înger în chip de monah, împletind coşniţe, şi sculîndu-se la rugăciune şi iarăşi lucrînd şi iarăşi rugîndu-se. Cum a văzut pe diavolul întinzîndu-şi cursele sale prin lume şi a auzit glas spunînd că numai smerenia ne scapă de cursele acelea; şi altele vei afla în Pateric despre cuviosul acesta. La sfîrşit şi în această povestire se află despre dînsul, cum diavolul, în chip de om, a venit la dînsul, vrînd să se pocăiască; pentru care pricină se scrie astfel:

Marele între părinţii cei desăvîrşiţi, Cuviosul Antonie, era înainte-văzător şi trecînd prin ispitele diavoleşti, de nimic socotea meşteşugirile lor, nici nu se supăra de dînşii, ci de multe ori vedea cu ochii cei simţitori chiar îngeri şi diavoli cum se îngrijesc, îndeletnicindu-se pentru viaţa omenească, fiecare dintre dînşii nevoindu-se ca să întoarcă pe oameni la a sa parte. Apoi atît de mare şi înalt era întru fapte bune, încît dosădea şi batjocorea duhurile cele necurate. De multe ori le şi depărta, aducîndu-le aminte de surparea lor cea din cer şi de chinul ce va să fie lor în focul cel veşnic.

Deci, s-a întîmplat odată un lucru ca acesta: Doi diavoli s-au sfătuit ca să vină la el, zicînd între ei că nimeni nu îndrăzneşte să se apropie, căci se temea ca nu cumva să fie rănit de dînsul; pentru că venise bătrînul în mare nepătimire şi în viaţa cea desăvîrşită şi se întărise cu Sfîntul Duh. Deci, unul din diavoli a zis către celălalt prieten al său: "Frate Zerefere, aşa era numele acelui diavol, oare de s-ar pocăi cineva din noi l-ar primi Dumnezeu întru pocăinţă? Oare se poate să fie aşa sau nu?" Răspuns-a celălalt: "Cine poate să ştie aceasta?". Iar Zerefer i-a zis: "Mi se va da voie să merg la Antonie, bătrînul care nu se teme de noi şi de la dînsul să mă încredinţez de aceasta?".

Celălalt a răspuns: "Mergi, dar te fereşte cu dinadinsul, fiindcă bătrînul este înainte-văzător şi va cunoaşte ispitirea ta şi nu va voi să întrebe de aceasta pe Dumnezeu; însă mergi, doar cumva vei cîştiga dorirea". Atunci, mergînd Zerefer la Antonie, s-a închipuit în om şi a început a plînge şi a se tîngui înaintea lui. Iar Dumnezeu vrînd să arate, cum că nu se întoarce dinspre cei ce voiesc să se pocăiască, ci pe toţi cei ce aleargă la El îi primeşte - prin aceasta dînd chip omului celui păcătos, că diavolul începătorul răutăţii, de s-ar pocăi cu adevărat, nu l-ar întoarce -, a tăinuit aceasta o vreme de bătrînul, ca să nu cunoască sfatul diavolesc. Drept aceea, vedea cuviosul pe cel ce venise la dînsul ca pe un om, iar nu ca pe un diavol, şi i-a zis: "Ce plîngi aşa, tînguindu-te din inimă, omule, sfărîmîndu-mi şi al meu suflet cu lacrimile tale cele multe?".

Iar diavolul cel viclean a răspuns: "Eu, sfinte părinte, nu sînt om, ci diavol, pentru mulţimea fărădelegilor mele". Iar bătrînul l-a întrebat: "Şi ce voieşti ca să-ţi fac ţie, frate?" Şi i-a zis diavolul: "De nimic altceva nu mă rog ţie, sfinte părinte, fără numai să te rogi lui Dumnezeu cu dinadinsul ca adică să-ţi arate ţie de va primi pe diavolul întru pocăinţă sau cu totul nu-i trebuieşte Lui? Pentru că de va primi pe acela, apoi şi pe mine, cel ce am făcut lucruri asemenea ca acela, mă va primi". Bătrînul i-a răspuns: "Precum voieşti voi face, încă să te duci astăzi la casa ta, iar dimineaţă să vii aici şi-ţi voi spune ce va porunci Domnul despre aceasta".

Ducîndu-se diavolul, şi sosind noaptea, şi-a ridicat bătrînul cuvioasele sale mîini spre cer şi s-a rugat lui Dumnezeu, iubitorul de oameni, ca să-i arate lui de va primi pe diavolul întorcîndu-se la pocăinţă. Şi îndată îngerul Domnului stînd înaintea lui, i-a zis: "Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul nostru: Pentru ce

rogi a Mea stăpînire pentru diavol? Pentru că acela a venit cu vicleşug să te ispitească". Şi a zis bătrînul către înger: "De ce nu mi-a descoperit Domnul Dumnezeu, ci a ascuns aceasta de către mine, ca să nu cunosc vicleşugul diavolesc?"

Îngerul i-a zis: "Să nu te tulburi de lucrul acesta, căci este o minune a lui Dumnezeu, spre folosul celor ce greşesc; ca adică să nu deznădăjduiască păcătoşii care fac multe fărădelegi, ci să vină întru pocăinţă, ştiind că de către nici unul nu se întoarce Preabunul Dumnezeu, cînd vine la El, chiar cînd acel diavol vrăjmaş ar veni cu adevărat; drept aceea, cînd va veni la tine să te ispitească şi te va întreba, să nu te sminteşti de el, ci să-i zici astfel: "Vezi că iubitorul de oameni Dumnezeu niciodată nu se întoarce de către cel ce vine la El, chiar dacă diavolul ar veni; iată, făgăduieşte a te primi şi pe tine, numai de vei păzi cele poruncite de El".

Iar cînd te va întreba: "Care sînt cele poruncite de El?", să-i zici că astfel grăieşte Domnul Dumnezeu:

"Te ştiu pe tine cine eşti şi de unde ai venit ispitindu-mă, căci tu ai răutatea cea veche şi nu poţi să fii bunătate nouă, fiind începător de mult al răului şi acum nu vei începe a face binele. Ci deprinzîndu-te cu mîndria, cum vei putea a te smeri cu pocăinţă şi a face milă?

Dar ca să nu ai acest răspuns în ziua judecăţii, căci voiai să te pocăieşti şi nu te-a primit Dumnezeu, iată şi ţie îţi pune pocăinţă bunul şi milostivul Dumnezeu, numai dacă vei voi, pentru că zice să săvîrşeşti trei ani stînd la un loc, şi întorcîndu-te spre răsărit, ziua şi noaptea, să strigi cu glas mare, şi să zici astfel: "Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, răutatea cea veche". Iar aceasta să o zici de 100 de ori. Şi iarăşi altă rugăciune: "Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, care sînt înşelăciunea cea întunecată"; la fel de 100 de ori să o zici. Şi iarăşi: "Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, urîciunea pustiirii", să o zici de 100 de ori, şi astfel să strigi către Domnul neîncetat; căci nu ai alcătuire trupească, ca să te osteneşti sau să slăbeşti. Şi după ce vei săvîrşi aceasta cu gînd smerit, atunci vei fi primit în rînduiala ta cea dintîi, şi te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu".

Şi de va făgădui demonul a face aceasta, să-l primeşti întru pocăinţă; dar ştiu că răutatea cea veche nu poate fi bunătate. Să se scrie aceasta neamurilor celor mai de pe urmă, ca adică să nu se deznădăjduiască păcătoşii care voiesc să vină întru pocăinţă, pentru că foarte cu înlesnire se vor încredinţa oamenii dintr-această pricină a nu se deznădăjdui de a lor mîntuire". Aceasta zicînd îngerul către Cuviosul Antonie, s-a suit la cer. A doua zi a venit diavolul şi a început de departe a se tîngui, ca şi cum plîngea în chip de om, şi, venind la bătrînul, s-a înclinat. Bătrînul dintîi nu l-a văzut, ci în mintea sa îi zicea: "Rău ai venit, mincinosule diavole, scorpie, începătorule al răutăţilor, răutate veche, şarpe prea viclean".

Apoi sfîntul i-a zis: "M-am rugat Domnului Dumnezeului meu, precum ţi-am făgăduit, şi te primeşte întru pocăinţă, de vei primi cele ce prin mine îţi porunceşte Stăpînul şi Atotputernicul". Diavolul a zis: "Şi care sînt cele ce a poruncit Dumnezeu să le fac?" Bătrînul a răspuns: "Ţi-a poruncit Dumnezeu astfel: Să stai la un loc trei ani nemişcat, privind spre răsărit şi strigînd ziua şi noaptea: "Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine răutatea cea veche"; zicînd aceasta de 100 de ori. Şi iarăşi de 100 de ori să zici: "Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, urîciunea pustiirii"; şi iarăşi de acelaşi număr de ori: "Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, înşelăciunea cea întunecată". Şi cînd le vei face acestea, atunci te vei număra a fi cu îngerii lui Dumnezeu în aceeaşi slujbă, în care ai fost şi mai înainte".

Iar Zerefer îndată lepădînd acel înşelător chip al pocăinţei, a rîs tare şi a zis bătrînului: "O! călugăre, eu de-aş fi voit a mă numi însumi răutatea veche, urîciunea pustiirii şi înşelăciune întunecată, apoi din început aş fi făcut aceasta, ca să mă fi tămăduit. Acum să mă numesc răutate veche? Să nu fie aceea; şi cine zice aceasta? Pentru că eu pînă acum sînt minunat întru isprăvi şi toţi temîndu-se, se supun mie; şi oare aş putea ca eu singur să mă numesc urîciunea pustiirii sau înşelăciune întunecată? Nicidecum, călugăre, căci încă stăpînesc pe cei păcătoşi şi ei mă iubesc; eu în inimile lor sînt şi ei umblă după voia mea; iar ca să fiu rob netrebnic şi prost prin pocăinţă nu voiesc, răule bătrîn, nu, nu, să nu fie aceea: ca adică din cinstea cea mare să mă duc într-o necinste ca aceea".

Acestea zicînd şi strigînd, diavolul s-a făcut nevăzut. Iar bătrînul, sculîndu-se la rugăciune, a mulţumit lui Dumnezeu, zicînd: "Cu adevărat ai zis Doamne, că răutatea veche nu poate fi bunătate nouă; începătorul răutăţilor, făcător de bunătăţi noi nu se preface. Acestea, fraţilor, nu în deşert le-am sîrguit a le spune vouă, ci ca să ştiţi bunătatea Stăpînului şi milostivirea Sa; căci dacă este gata ca şi pe diavol să-l primească prin pocăinţă, apoi cu cît mai ales pe om, pentru care Şi-a vărsat sîngele. Eşti păcătos? Pocăieşte-te; iar de nu, apoi mai amar decît diavolii în veci te vei chinui în gheena; nu că ai greşit, pentru că toţi greşim şi nimeni nu este fără de păcat decît numai unul Dumnezeu, ci de vreme ce n-ai voit să te pocăieşti şi să te rogi Judecătorului mai înainte de sfîrşitul tău; căci precum va afla moartea pe fiecare din noi, astfel ne va şi trimite acolo.

De vei muri fără pocăinţă, slujind diavolului în multe feluri de păcate, cu adevărat te vei osîndi cu dînsul în focul cel veşnic, cel pregătit diavolului şi slugilor lui; iar dacă mai înainte de sfîrşit, fugind de păcat, vei plăcea Domnului prin pocăinţă şi prin mărturisire, o! de cîte bunătăţi te vei îndulci după sfîrşit; pentru că vei afla pe Judecătorul milostiv, şi te vei învrednici fericirii, cu îngerii cei luminaţi te vei sălăşlui, unde este frumuseţea cea negrăită a tuturor plăcuţilor, veselia şi bucuria cea pururea fiitoare; pe care fie nouă tuturor, a le dobîndi, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa celui între Sfinţi Părintele nostru Atanasie Mărturisitorul, Arhiepiscopul Alexandriei (18 ianuarie)

Chipul cel viu şi fără de moarte al faptelor bune care s-a ridicat spre plăcerea lui Dumnezeu, adică Sfîntul Atanasie cel Mare, avea patrie cetatea Alexandria cea preaslăvită din Egipt şi părinţi creştini dreptcredincioşi care vieţuiau după Dumnezeu. Dar ce fel avea să fie cu dînsul mai pe urmă, s-a arătat chiar în copilăria sa.

Pentru că, jucîndu-se cu alţi copii de o vîrstă cu el pe malul mării, făcea cele ce văzuse în biserică, urmînd cu obiceiul copilăresc acelor sfinţiţi slujitori ai lui Dumnezeu şi asemănîndu-se lor. Căci copiii cei ce erau cu dînsul l-au hirotonisit episcop, iar el pe unii dintr-înşii i-a făcut prezbiteri, iar pe alţii diaconi, şi aduceau la dînsul şi pe alţi copii elini, care erau încă nebotezaţi. Atunci el îi boteza cu apă din mare, zicînd asupra lor cuvintele de la Taina Sfîntului Botez, precum auzise de la prezbiterul din biserică; apoi adăuga şi oarecare învăţătură pentru dînşii, pe cît putea înţelegerea copilărească.

În acea vreme, era patriarh în Alexandria cel întru sfinţi părintele nostru Alexandru; acesta din întîmplare privind de la un loc înalt spre malul mării şi văzînd jucăriile copilăreşti, se mira de cele ce se făceau de dînşii; apoi văzînd botezul ce se făcea de Atanasie, îndată a poruncit ca să prindă pe toţi copiii cu episcopul lor şi să-i aducă la sine. Deci, i-a întrebat ce făceau în jocurile lor? Iar ei, ca copiii, întîi se temeau, iar după aceea au spus toate, cum pe Atanasie l-au pus episcop şi cum acela a botezat pe copiii cei elini. Iar patriarhul, cercetîndu-i cu dinadinsul, se sîrguia să ştie pe care i-a botezat, cum îi întreba el înaintea botezului şi ce răspundeau aceia; şi a cunoscut că se săvîrşiseră toate după legea credinţei noastre. Deci, sfătuindu-se cu clerul său, patriarhul a socotit ca bun Botezul copiilor şi adevărat, apoi l-a întărit prin ungerea cu sfîntul mir.

După aceea, chemînd pe părinţii lui Atanasie, l-a încredinţat lor, ca întru bună învăţătura cărţii crescîndu-şi copilul lor, să-l aducă iarăşi la dînsul, şi mai ales la Sfînta Biserică a lui Dumnezeu, după ce va creşte. Pentru că mai dinainte vedea în el darul lui Dumnezeu şi aşa s-a şi făcut.

După ce Atanasie a învăţat carte din destul şi la toată filosofia cea din afară s-a deprins, l-au dus părinţii la Preasfinţitul Patriarh Alexandru, ca şi Ana pe Samuil, şi în dar l-au dăruit lui Dumnezeu. Atunci patriarhul l-a făcut cleric, în care rînduială s-a luptat cu ereticii, din tinereţe, ca un viteaz ostaş, şi a răbdat

multe de la dînşii, încît nu se pot spune toate; dar nici nu se cade a trece sub tăcere cîteva nevoinţe mai alese şi fapte ale lui.

În acea vreme, Arie tulbura Biserica lui Dumnezeu cu eresul său, care hulea pe Fiul lui Dumnezeu, zicînd că: "A fost o vreme, cînd Fiul n-a fost şi cum că dintru fiinţă s-a făcut". Pentru care pricină s-a adunat soborul cel dintîi, în cetatea Niceei (325), din porunca marelui Constantin; la care a venit şi Sfîntul Atanasie, fiind diacon atunci al Bisericii Alexandrenilor, împreună cu Alexandru, episcopul lui. Şi ca un fierbinte apărător al sfintei şi dreptei credinţe, Atanasie s-a nevoit mult împotriva lui Arie, împreună cu soborul sfinţilor părinţi, care a blestemat pe Arie şi l-a osîndit.

Însă meşteşugăreţul acela de eretic, deşi a fost biruit şi a fost abia viu, dar nici aşa din răutate n-a încetat; căci prin ucenici şi prin cei de un gînd cu el îşi vărsa veninul eresurilor sale pretutindeni; căci avînd mulţi mijlocitori pentru sine la împărat şi, mai ales pe Eusebiu, episcopul Nicomidiei, cu alţi episcopi de acelaşi eres, prin aceştia îşi mijlocea milă la marele Constantin, ca adică să fie iertat de surghiun şi să se întoarcă în Alexandria. Pentru că Eusebiu încredinţa pe împărat, cu înşelăciune, cum că Arie nu are nici o învăţătură potrivnică, nici nu propovăduieşte ceva neunit cu Biserica, ci spunea că din zavistie răbda nevoi de la episcopi şi cum că cearta este numai pentru cuvintele cele scolastice, iar nu pentru credinţă.

Împăratul fiind bun cu inima şi fără răutate, neştiind meşteşugirile şi vicleşugurile lor cele eretice, a crezut minciuna şi a poruncit să nu mai fie întrebare prin cuvinte, ca să nu fie bisericilor dezbinare; deci cu milă a poruncit să se întoarcă Arie la locul său în Alexandria.

Acest rău eretic a ajuns să tulbure de obşte Biserica din Alexandria. Greu lucru era acela şi dureros dreptcredincioşilor, iar mai ales Sfîntului Atanasie, ca unui înarmat ostaş al lui Hristos şi apărător tare al învăţăturilor celor drepte ale bunei credinţe, căci acesta, şi cu limba cea de Dumnezeu înţeleptită şi cu mîna cea bine scriitoare, gonea lupul acela, prin scrisorile sale şi prin propovăduire, văzînd răutatea lui; apoi îndemna pe Preasfinţitul său arhiepiscop Alexandru ca să scrie la împăratul, arătînd că slăbiciunea împăratului este pricinuitoare basmelor eretice, fiindcă crede pe Arie, cel ce s-a lepădat de dreapta credinţă şi chiar de Dumnezeu; deci, uitînd împăratul că Arie este lepădat de toţi sfinţii părinţi, îl primeşte şi îl lasă ca să tulbure învăţăturile părinţilor cele neclătinate.

Atunci împăratul, fiind îndemnat de Eusebiu ereticul, a scris către dînşii cuvinte mai aspre, îngrozindu-i prin scoaterea din cinstea lor, de nu vor tăcea. Însă aceasta a făcut-o dreptcredinciosul şi bunul împărat nu slujind mîniei, nici pe arieni iubind, ci avînd rîvnă, deşi nu după judecată, că adică bisericile să fie fără dezbinare, cu dreaptă inimă iubind pacea acolo unde nicidecum nu se putea să fie pace; căci cum putea fi erezia cu dreapta credinţă la un loc?

După aceasta, preasfinţitul Alexandru a răposat, iar după dînsul Sfîntul Atanasie a luat scaunul, alegîndu-se de toţi cei drept- credincioşi cu un glas, ca un vrednic vas păstrător de mir. Atunci semănătorii de neghină cei ascunşi, adică arienii, au tăcut pînă la o vreme, nefăcînd război pe faţă cu Atanasie. Apoi, îndemnîndu-i diavolul, şi-au descoperit vicleşugul şi otrava răutăţii, care se încuibase înăuntrul lor, de vreme ce Preasfinţitul Atanasie nu primea la împărtăşire bisericească pe Arie cel fără de lege, deşi avea scrisori împărăteşti ca să fie primit.

Drept aceea, a început pretutindeni a ridica învrăjbiri asupra celui nevinovat şi a face zavistii cumplite, sîrguindu-se ca să-l gonească nu numai de pe scaun, ci şi din cetate, pe cel ce era vrednic de cereştile locuinţe. Dar el era nemişcat, cîntînd ca David: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea.* Iar începător al sfatului celui viclean era Eusebiu, cel mai sus pomenit, care numai numele de drept-credincios purta, iar cu lucrul era rău credincios şi vas al necurăţeniei.

Acela, cu cei de un gînd cu sine, intrînd la împăratul, şi găsind vreme potrivită, tulbura toate, ca să dea jos pe Atanasie de pe scaun. Căci socotea ereticul că de îl va supăra pe Atanasie, lesne îi va birui şi pe ceilalţi credincioşi, iar învăţătura lui Arie o va întări. Drept aceea, a adus asupra dreptului clevetiri nedrepte şi a alcătuit pricini mincinoase, precum ereticilor se părea că este de crezut. Apoi a cumpărat cu bani pe

următorul eresului lui Meletie, adică pe Ision şi pe Evdemon cel bogat în vicleşug, cum şi pe Calinic, prea renumitul în răutate.

Iată greşelile ce se puneau asupra lui Atanasie: Mai întîi zicea că sileşte pe egipteni ca să dea odăjdii Bisericii Alexandriei, spre îmbrăcarea preoţilor, adică veşminte de in, catapetesme de altar, perdele şi alte podoabe bisericeşti. Al doilea, că nu este voitor de bine al împăratului şi că scrisorile împărăteşti le defaimă. Al treilea, că este iubitor de argint şi că a trimis spre pază un sicriu plin cu aur la unul din prietenii săi. La acestea s-a adăugat a patra pricină, aceea adusă de Ishiran, mincinosul preot al Mariotului; pentru că acel viclean şi înşelător, meşter întru răutate, luînd nume de preot fără de obişnuita sfinţenie asupra sa şi lucrînd multe lucruri de ruşine şi cumplite, nu numai s-a arătat vrednic de lepădare şi de ocară, ci şi de nemilostivă pedeapsă.

Fericitul Atanasie, înştiinţîndu-se de cele spuse despre dînsul, fiind sîrguitor cercetător al acestora, şi ca o piatră de Lidia, precum se zice, a trimis pe Macarie, prezbiterul, la Mariot; ca, cercetînd cu dinadinsul, să ştie toate lucrurile cele rele ale lui Ishiran. Iar acesta, temîndu-se de cercetare şi de mustrare, a fugit de acolo şi mergînd în Nicomidia, la Eusebiu, episcopul, s-a apropiat de Atanasie, strigînd fără ruşine asupra lui, clevetindu-l şi amar ocărîndu-l; pentru că într-acest fel este răutatea vrăjmaşului şi cînd nu are adevărată făţărnicie, atunci se ţine de minciună şi pe faţă se într-armează asupra adevărului. Iar Eusebiu şi cei cu dînsul au socotit pe Ishiran ca pe un preot adevărat, deşi era depărtat de Dumnezeu şi călcător de sfinţitele pravile; apoi îl cinstea pe acela foarte mult, pentru că este firesc ca fiecare să iubească pe cel asemenea cu sine, sau în răutate sau în bunătate.

Drept aceea, ei arzînd de mînie asupra lui Atanasie, din multă urîciune, o! ce plin de mare bucurie au văzut pe Ishiran! Pe acest suflet plin de îndrăzneală îl înteţeau cu nădejdea bunătăţilor şi cu treaptă de episcopie făgăduiau a-l cinsti, numai de ar putea ca să alcătuiască vreo năpăstuire şi clevetire asupra dreptului, dîndu-i ca plată începătoria peste multe suflete şi treapta episcopiei, pentru clevetire şi grăire de rău.

El fiind meşter la un lucru ca acela, se încuraja, aruncînd minciuni asupra lui Atanasie, celui nevinovat şi zicînd că Macarie prezbiterul, după porunca lui, năvălind tîlhăreşte asupra bisericii lui Ishiran, l-a scos cu mare mînie din altar, apoi Sfinţita Masă a răsturnat-o şi a prăvălit-o la pămînt, iar paharul dumnezeieştilor Taine l-a sfărîmat şi sfintele cărţi cu foc le-a ars. Această clevetire a lui Ishiran primind-o ca un adevăr urîtorii lui Atanasie, şi alte clevetiri aruncînd, s-au apropiat de împăratul Constantin, clevetind asupra Sfîntului Atanasie, şi prin aceea mai ales întărîtau pe împăratul spre mînie, căci ziceau: "Atanasie defaimă scrisorile stăpînirii voastre, nu ascultă poruncile împărăteşti, neprimind pe Arie la împărtăşirea bisericească". Împăratul la început s-a tulburat puţin, apoi, socotind lucrul acela, era întru nepricepere; pentru că ştia faptele bune ale lui Atanasie, dar şi cuvintele celor ce cleveteau asupra lui le socotea că sînt vrednice de credinţă.

Drept aceea, el ţinea calea de mijloc, încît nici pe Atanasie nu-l osîndea, nici nu nesocotea cercetările cele pentru dînsul. De vreme ce atunci erau sărbători în Ierusalim şi din toate părţile se adunau episcopi, a poruncit acestora ca, adunîndu-se în Tir, să facă cercetare despre marele Atanasie; la fel şi despre Arie, să judece dacă este cu adevărat precum învaţă acela în hotarele sfintei credinţe şi dacă se ţine de învăţăturile cele drepte ale adevărului; şi dacă a suferit surghiun din zavistie, apoi iarăşi să fie primit de cler şi de sobor, după aceea să se unească cu celălalt corp bisericesc; iar de vedeau împotrivire şi că învaţă cele îndărătnice, apoi să fie judecat după sfintele legi şi să-şi ia pedeapsa cea vrednică după faptele sale.

Sosind atunci al 30-lea an al împărăţiei lui Constantin, în care se adunaseră din diferite cetăţi episcopii în Tir, Macarie, prezbiterul, fu adus de ostaşi cu mîinile legate; iar între ei era şi voievodul, vrînd să judece împreună cu episcopii, la fel şi alţii din alte stăpîniri mireneşti; atunci au stat de faţă şi clevetitorii şi judecata a început.

Deci, chemară pe Atanasie, pîrît mai întîi pentru îmbrăcăminţile cele bisericeşti şi pentru perdele, apoi pentru iubirea de averi cu nedreptate; dar îndată acea clevetire s-a văzut că e mincinoasă şi cu încredinţare

s-a arătat neomenia lor. Deci, aceasta astfel fiind, a venit în ceasul acela de la împărat o scrisoare la judecată, prin care defăima mult pe clevetitori, iar pe Atanasie îl apăra de pricinile cele nedrepte.

Apoi cu blîndeţe şi cu prieteşug îl chema la împărat, căci doi prezbiteri din Biserica Alexandriei, Apis şi Macarie (nu acesta care se adusese legat la judecată, ci altul cu acelaşi nume), venind în Nicomidia, au spus împăratului toate cele despre Atanasie: cum învrăjbitorii au scornit lucruri mincinoase asupra sfîntului bărbat şi au făcut sfat viclean. Iar împăratul cunoscînd adevărul şi clevetirea care ieşise din zavistie, a trimis o scrisoare către episcopii care se aflau la judecată în Tir; deci, cînd s-a citit scrisoarea la judecata aceea, îndată pe eusebieni i-a cuprins frica şi nu ştiau ce să facă; însă de multă zavistie pornindu-se, nu încetau din sălbăticia lor, nici nu s-au socotit că au fost biruiţi şi ruşinaţi, ci întorcîndu-se la alte minciuni, cleveteau asupra prezbiterului Macarie, cel adus la judecată şi de faţă se punea şi Ishiran; iar martori erau eusebienii, pe care Atanasie mai înainte i-a îndepărtat ca pe nişte mincinoşi şi nevrednici de credinţă. Apoi, Atanasie vrea ca să se dovedească cu încredinţare de este Ishiran preot cu adevărat şi pentru pricina aceasta singur făgăduia să răspundă.

Acestea grăindu-le el, judecătorii n-au voit astfel, ci făceau judecata asupra lui Macarie. Şi slăbind clevetitorii cu minciuni, era trebuinţă ca să se facă cercetare la locul acela unde ziceau că s-a făcut de către Macarie risipirea altarului, adică în Mariot. Dar văzînd Atanasie că sînt trimişi în Mariot clevetitorii care erau blestemaţi, şi nesuferind nedreptatea ce se făcea, a zis: "S-a stins dreptatea, adevărul s-a călcat, a pierit dreapta judecată, a fugit de la judecători legiuita cercetare şi privirea cu de-amănuntul a lucrurilor; căci nu este cu cuviinţă ca acel ce voieşte să se îndrepte să fie în legături, iar clevetitorilor şi vrăjmaşilor să se dea dreptate şi tot ei să judece pe cel ce-l clevetesc".

Acestea le spunea marele Atanasie pe faţă şi la tot soborul le mărturisea. Deci, văzînd că nimic nu sporeşte, înmulţindu-se învrăjbitorii şi zavistnicii asupra lui, s-au dus în taină la împărat; atunci soborul acela, sau mai bine aş zice acea vicleană adunare, a judecat pe Atanasie în lipsă.

Şi făcîndu-se în Mariot cercetare nedreaptă pentru faptul cel spus înainte şi făcîndu-se toate după voia şi pofta vrăjmaşilor, a judecat ca Atanasie să fie scos cu desăvîrşire din scaun, cînd ei înşişi erau vrednici de îndepărtare. Apoi au mers la Ierusalim, unde pe Arie, luptătorul de Dumnezeu, l-au primit la împărtăşirea bisericească, aceia care numai cu limba se numeau dreptcredincioşi, iar la soborul care a fost în Niceea, cu prefacere au iscălit că primesc cuvintele "de-o fiinţă".

Dar cei ce ţineau credinţa cea dreaptă cu inima şi cu gura, aceia luînd aminte la cuvintele şi povestirile lui Arie şi cu dinadinsul pe acelea judecîndu-le, au cunoscut înşelăciunea care se tăinuia sub ascunderea cuvintelor celor multe şi vînînd pe acela, ca pe o vulpe, l-au văzut ca pe un vrăjmaş al adevărului. Apoi o altă scrisoare a venit de la împăratul, spunînd lui Atanasie să vină la dînsul (căci Atanasie nu ajunsese la împărat); la fel şi tuturor clevetitorilor şi judecătorilor le poruncea ca degrabă să vină înaintea lui.

Această veste a adus multă frică soborului, pentru că se temeau învrăjbitorii, care făcuseră judecată nedreaptă, ca să nu se vădească nedreptatea lor; de aceea cei mai mulţi s-au dus la locul lor. Iar Eusebiu şi Teognis, episcopul Niceei şi ceilalţi, pentru unele pricini găsite cu meşteşug, au voit să zăbovească în acel loc nu puţină vreme, iar împăratului i-au răspuns prin scrisori. În acea vreme Atanasie fiind înaintea împăratului, în Nicomidia, s-a apărat cu dreptate şi curaj de clevetirea cea privitoare la aur. Dar Eusebiu zăbovind mult, şi la împărat voind să vină, împăratul a trimis pe Atanasie cu scrisorile sale în Alexandria, la scaunul lui, dovedind toate clevetirile cele asupra lui uşoare şi nedrepte.

Deci, şezînd Sfîntul Atanasie pe scaunul său, fiind şi Arie în Alexandria, multă tulburare şi gîlceavă se făcea de arieni în popor. Iar fericitul Atanasie, nesuferind să vadă nu numai Alexandria, ci şi Egiptul tulburat de Arie, a înştiinţat despre toate prin scrisoare pe împărat, îndemnîndu-l să facă izbîndire luptătorului de Dumnezeu şi tulburătorului de popor. Atunci a venit în Alexandria fără întîrziere poruncă de la împărat ca să ducă pe Arie legat la judecata împărătească.

Arie fiind dus din Alexandria la împărat, cînd era în Cezareea, s-a întîlnit cu Eusebiu, episcopul Nicomidiei, cu Teognis al Niceei şi cu Maris, episcopul Calcedonului, cei de un gînd cu el, şi, sfătuindu-se împreună, alte clevetiri au alcătuit asupra lui Atanasie, netemîndu-se de Dumnezeu, nici cruţînd pe bărbatul cel nevinovat, ci o dorire avînd, să acopere adevărul cu minciuna, precum zice dumnezeiescul Isaia: *Zămislesc osteneală şi nasc fărădelege, cei ce şi-au pus nădejdea lor în minciună*. Deci, aceia au zis:" Să ne acoperim cu minciuna". Acea sîrguinţă aveau acei eretici fărădelege, adică să dea jos pe fericitul Atanasie de pe scaunul său, ca mai mare putere să aibă asupra credincioşilor.

Drept aceea, Arie a mers la împărat, vrînd ca să se justifice, iar Eusebiu şi cei cu dînsul să ajute nedreptăţii lui Arie; iar asupra lui Atanasie şi asupra adevărului să mărturisească minciună pe faţă. Deci, cînd au stat înaintea împăratului, îndată au fost întrebaţi de sobor ce au făcut în Tir şi ce au lucrat acolo, ce fel de judecată au făcut pentru Atanasie.

Iar ei au răspuns, zicînd: "Pentru celelalte greşeli ale lui Atanasie, o! împărate, nu ne mîhnim, ci numai pentru Sfîntul Altar, pe care el l-a risipit şi pentru paharul cel cu Sfintele Taine pe care l-a sfărîmat în bucăţi; apoi pentru că grîul ce se trimitea după obicei din Alexandria la Constantinopol l-a oprit a se trimite şi l-a ţinut la sine, de această mîhnire sîntem cuprinşi; acestea ne întristează, ele rănesc sufletul nostru. Martor la aceste fapte rele ale lui sînt: Adamatie, Anuvion şi Arvestion; iar pentru toate acestea fiind vădit de către episcopi, a fugit de judecata cea vrednică după faptele sale, însă de scoaterea din scaun n-a putut fugi, ci de obşte s-a lepădat de tot soborul, ca unul ce a îndrăznit nişte lucruri rele ca acestea".

Acestea grăindu-se, împăratul mai întîi tăcînd, se tulbura în sine, apoi neputînd să îmblînzească pe clevetitori, a zis ca Atanasie să fie trimis o vreme în Galia; dar nu pentru că a crezut clevetirea şi nici de mînie nu era cuprins, ci ca Biserica să aibă pace, precum cu dovadă mărturisesc cei ce ştiu rînduiala împărătească. Pentru că vedea împăratul cîţi episcopi s-au sculat împotriva lui Atanasie şi cîtă gîlceavă era pentru dînsul în poporul Alexandriei şi al Egiptului. Deci, vrînd să aline o furtună ca aceea şi să potolească tulburarea pricinuită de atîţia episcopi, a zis sfîntului să se îndepărteze din cetate cîtăva vreme.

După aceasta, împăratul s-a dus din viaţă, după 30 de ani de domnie, iar de la naştere avînd 65 de ani. El după moarte a lăsat moştenitori ai împărăţiei sale pe cei trei fii: Constantin, Constanţiu şi Constans, cărora le-a împărţit împărăţia; iar celui mai mare fiu, Constantin, i-a dat cea mai mare parte din împărăţie. Şi pentru că nu era nici unul din fii la sfîrşitul lui, testamentul lui l-a încredinţat unui prezbiter, care avea sufletul în taină vătămat de reaua credinţă a lui Arie.

Şi precum ascundea eresul, aşa şi testamentul împărătesc l-a tăinuit; apoi, fiind de mulţi întrebat, dacă împăratul la moartea lui a făcut vreun testament, el n-a spus. Şi avea pe ascuns părtaşi la acest lucru pe oarecare din famenii împărăteşti. Întîrziind cel mai mare fiu, Constantin, să vină la tatăl său care murise, Constanţiu din Antiohia s-a grăbit şi a venit mai înainte de toţi. Aceluia preotul i-a dat în ascuns testamentul împărătesc, iar pentru aceasta cerea un dar de la dînsul, ca şi el să se apropie de arieni şi să le ajute; apoi să mărturisească precum că Hristos nu este Dumnezeu, nici Stăpîn a toate, ci făptură, iar nu făcător.

O! neînţelegere şi nebunie! Cel mai sus zis Eusebiu şi ceilalţi cu dînsul aşteptau ca să alcătuiască şi să întărească învăţătura credinţei lui Arie; însă numai dacă noul împărat ar întări surghiunirea lui Atanasie, care, după ei, cu dreptate şi foarte bine s-ar fi făcut.

În acea vreme au atras la credinţa lor pe cel ce era mai mare în palatele împărăteşti, şi de la acela şi pînă la ceilalţi fameni a intrat boala ereziei lui Arie, care prin firea lor erau lesnicioşi spre primirea răului. Apoi şi soţia împăratului îndărătnicindu-se, s-a umplut de acea vătămare eretică. După aceea, la sfîrşit, chiar împăratul se înşelă de socoteala ariană şi s-a ridicat asupra Domnului Hristos, Stăpînul său; încît s-a împlinit cuvîntul dumnezeiescului Ieremia: *Păstorii au făcut păgînătate asupra Mea*; deci, la arătare a poruncit ca să fie primită învăţătura lui Arie şi aşa toţi episcopii ca dînsul înţelegeau, iar pe cei ce nu se vor supune, să-i silească a o primi.

În acea mare furtună şi tulburare, cîrmacii bisericeşti (patriarhii) erau aceştia: Maxim al Ierusalimului (333-350), Alexandru al Constantinopolului (327-337), şi acesta de care vorbim, adică Atanasie al Alexandriei (328-373), care deşi era în surghiun, însă nu lăsase cîrma bisericii, cu cuvîntul şi cu scrisul îndreptînd dreapta credinţă. Iar Eusebiu al Nicomidiei, cu cei ce erau cu dînsul, pentru a sa rea credinţă, cu osîrdie se nevoia ridicînd război asupra celor dreptcredincioşi, pentru că nu era acolo cineva ca să stea împotriva lui Arie; căci mulţi dintre stăpînitori se alipiseră de dînsul, iar Atanasie era în surghiun.

Dar Atotînţeleptul Dumnezeu a risipit sfaturile lor, tăind răutatea şi viaţa lui Arie, a cărui limbă hulitoare cu cît scotea cuvinte asupra dreptei credinţe, cu atît mai mult cele dinăuntru s-au vărsat şi zăcea ticălosul aruncat în locurile cele murdare; apoi, cu judecată dreaptă, limba cea neînfrînată a tăcut şi vasul cel rău, plin de gunoiul vicleanului, după vrednicie s-a deşertat. Astfel, acel începător de eres lepădîndu-şi sufletul şi trupul pierind cu ticăloşie, Eusebiu şi cei de o răutate cu dînsul au luat singuri toată osteneala pentru apărarea şi lăţirea eresului, avînd pe famenii împărăteşti ca pe nişte mîini, care le ajutau foarte mult.

Şi multă sîrguinţă aveau, cum ar putea să astupe gura lui Atanasie, ca să nu înveţe dreapta credinţă; însă Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, a înduplecat inima celui mai mare fiu al marelui împărat Constantin, care avea acelaşi nume de Constantin, şi precum cu anii şi cu întîietatea era cel mai mare dintre fraţi, aşa şi cu stăpînirea împărătească mai întîi, avînd stăpînirea cea de sus a Galiei (337-340).

Acela a eliberat pe Sfîntul Atanasie din surghiun şi l-a trimis la scaunul Alexandriei, cu scrierile acestea: "Biruitorul Constantin scrie Bisericii Alexandriei şi poporului să se bucure; socotesc că nici unul nu este între voi, care să nu ştie faptele marelui propovăduitor al dreptei credinţe şi învăţătorul legii lui Dumnezeu, adică Atanasie, căruia nu de mult i s-a întîmplat ca să vină asupra lui război de obşte de la vrăjmaşii adevărului şi cum i s-a poruncit să petreacă în Galia cu mine, ca să poată o vreme scăpa de nevoia ce se afla asupra capului lui, iar el n-a fost osîndit cu totul la izgonire; dar i-au dat pace, nelăsînd să vină asupră-i nimic din cele fără de voie, deşi este răbdător cu adevărat ca nimeni altul, căci cu dumnezeiască rîvnă aprinzîndu-se, orice fel de greutate cu înlesnire putea suferi; chiar fericitul Constantin, tatăl nostru, voia să-l întoarcă degrabă la scaun, însă venind la sfîrşitul vieţii lui şi neajungînd ca să-şi îndeplinească gîndul pentru dînsul, mie, moştenitorul său, mi-a lăsat lucrul acesta, dîndu-mi desăvîrşită poruncă pentru bărbatul acesta; deci, vă poruncesc ca acum, cu toată cinstea şi cu luminate întîmpinări, să-l primiţi".

Cu o scrisoare împărătească ca aceasta Sfîntul Atanasie a ajuns la Alexandria şi l-a primit cu bucurie soborul credincioşilor. Iar cîţi erau de credinţa cea arienească, adunîndu-se între dînşii, iarăşi au ridicat asupra lui războaie şi tulburări, iar pricinile clevetirii asupra sfîntului le dădeau eusebienii, zicînd că fără judecata soborului s-a întors la scaun şi numai după voia sa a intrat în biserică; apoi cleveteau pe fericitul despre o mînă moartă, ca şi cum prin aceea ar face farmece şi vrăji, fiind singuri ticăloşii cu adevărat vrăjitori şi fermecători.

Iar mîna aceea ziceau că ar fi a lui Arsenie, un cleric, ca şi cum cu un meşteşug oarecare al lui Atanasie ar fi fost mîna aceea tăiată; şi aceasta au adus-o vrăjmaşii la auzul împăratului Constanţiu, şi cu osîrdie îl rugau ca îndată să osîndească pe Atanasie la veşnicul surghiun; însă împăratul a poruncit ca mai întîi să se facă cercetare pentru acesta: şi, de se va afla Atanasie vinovat de păcatul ce s-a zis, atunci după lege să primească judecată.

A trimis pe un bărbat Arhelau, unul din casnicii săi, împreună cu Non, cîrmuitorul din Fenicia, spre încredinţată cercetare a lucrului acestuia. Aceia cînd au ajuns în Tir, unde aştepta Atanasie, au amînat cercetarea puţină vreme, pînă ce vor veni din Alexandria clevetitorii cei aşteptaţi, care ziceau că acea fărădelege a lui Atanasie, adică tăierea mîinii lui Arsenie şi farmecele, ei înşişi cu ochii lor le-au văzut; însă această amînare a cercetării s-a făcut prin dumnezeiasca rînduială, precum şi sfîrşitul va arăta.

Căci Dumnezeu de sus privind pe toţi şi izbăvind pe cel năpăstuit de cei ce îi făceau strîmbătate, a îndelungat vremea pînă ce Arsenie, despre care potrivnicii cleveteau asupra lui Atanasie, avea să fie în Tir; iar Arsenie acela era unul din clevetitorii Bisericii Alexandriei, citeţ cu rînduiala, care făcînd o

fărădelege mare, avea să aibă judecată nemilostivă şi pedeapsă, de care temîndu-se, a fugit, nefiind ştiut de nimeni multă vreme; iar viclenii potrivnici ai lui Atanasie, fiind isteţi întru răutate şi neaşteptînd ca Arsenie să se mai arate de ruşine pentru păcatul cel făcut cu îndrăzneală, au spus că este a lui mîna cea moartă, iar pe Atanasie pretutindeni îl propovăduiau că a făcut o fărădelege urîtă; însă străbătînd vestea prin toate părţile, cum că Atanasie pentru mîna cea tăiată a lui Arsenie suferă judecată, a auzit şi acel Arsenie,care se ascundea în locuri neştiute; iar el, milostivindu-se spre părintele şi făcătorul său de bine, apoi durîndu-l inima pentru adevărul cel ce cu nedreptate se biruia de minciună, a ieşit din locurile cele ascunse, în care se ascundea şi, pe ascuns venind în Tir, lui Atanasie singur s-a arătat deosebit, căzînd la sfintele lui picioare.

Deci, fericitul Atanasie bucurîndu-se de venirea lui, i-a poruncit ca să nu se arate înainte de judecată. Iar urîciunea potrivnicilor prea înrăutăţită nu se alina, ci ei nu se săturau de mincinoase clevetiri asupra lui Atanasie, adăugînd mai multă răutate şi minciună; căci au momit ticăloşii eretici pe o femeie fără ruşine, ca să zică despre Atanasie cum că el, găzduind la dînsa, a silit-o şi a făcut fărădelege.

Deci, cînd judecătorii şi clevetitorii au stat de faţă, s-a adus înăuntru femeia aceea plîngînd şi jeluindu-se asupra lui Atanasie, pe care niciodată nu-l văzuse, nici nu ştia ce fel este la chip; iar ea zicea:" L-am primit pe el în casa mea, pentru Dumnezeu, ca pe un bărbat cinstit şi sfînt, dorind să dea casei mele binecuvîntare şi iată că cele ruşinoase am primit de la dînsul; pentru că fiind miezul nopţii, a venit la mine pe cînd dormeam şi cu sila m-a batjocorit, nescoţîndu-mă nimeni din mîinile lui, căci toţi cei din casa mea dormeau cu somn greu".

Astfel, pe cînd ea fără ruşine bîrfea şi clevetea, un prieten al lui Atanasie, anume Timotei, prezbiterul, stînd cu dînsul dinafară de uşă şi auzind clevetirea aceea, s-a pornit cu duhul şi fără de veste intrînd înăuntru, a stat înaintea clevetitoarei aceleia, ca şi cum era Atanasie, şi zicea către dînsa cu îndrăzneală: "Femeie, eu te-am silit întru această noapte, precum tu grăieşti? Eu?". Iar ea fără ruşine a strigat către judecători, zicînd: "Acesta este nelegiuitul, acesta este vrăjmaşul curăţiei mele, acesta, iar nu altul este cel ce a găzduit la mine; care pentru facerea de bine a mea, cu batjocură mi-a răsplătit".

Acestea auzindu-le judecătorii, au rîs, iar potrivnicii s-au ruşinat foarte mult, pentru că s-a descoperit minciuna lor şi li s-a făcut ruşine şi ocară; deci toţi mirîndu-se de acea nedreaptă clevetire, n-au socotit lui Atanasie acel păcat. Dar ce au făcut potrivnicii? Pe cea dintîi ruşine vrînd s-o acopere, cu a doua clevetire au început a mustra pe sfîntul bărbat pentru farmece, şi au adus la mijloc o mînă moartă, lucru urît şi de spaimă la vedere şi cu acea mînă fără ruşine arătau asupra sfîntului, zicînd: "Aceasta o! Atanasie te vădeşte pe tine, aceasta te prinde şi te ţine tare, ca să nu scapi de judecată; de aceasta nici cu cuvintele, nici cu meşteşugul, nici cu alt vicleşug nu vei putea să scapi.

Ştiu toţi pe Arsenie, căruia tu cu nedreptate şi cu nemilostivire i-ai tăiat mîna aceasta. Deci, spune acum la ce lucru aveai trebuinţă de aceasta? Şi pentru care pricină ai tăiat-o?". Iar el cu glas blînd, precum se cădea unui bărbat următor lui Hristos, Domnul său, Celui judecat oarecînd de iudei, Care nu s-a împotrivit nici nu a strigat, ci ca o oaie spre înjunghiere S-a dus, pe de o parte tăcînd, iar pe de alta cu blîndeţe răspunzînd, zicea: "Cine este dintre voi care ştie pe Arsenie bine? Sau cine este ca să spună cu adeverire că această mînă este a lui?"

Deci, pe cînd mulţi se sculau de pe scaunele lor şi ziceau că ştiu bine pe Arsenie şi că aceasta este mîna lui, îndată Atanasie luînd perdeaua, a poruncit lui Arsenie ca să stea în mijloc. Deci, Arsenie a stat în mijlocul judecăţii aceleia viu şi sănătos, avînd amîndouă mîinile întregi. Iar fericitul căutînd spre clevetitori, le-a zis:" Nu este acesta cel cunoscut tuturor alexandrinilor, nu este acesta Arsenie? Nu este acesta căruia voi ziceţi că îi este mîna tăiată?". Şi a poruncit lui Arsenie ca mai întîi mîna dreaptă, apoi mîna stîngă să-şi întindă şi Atanasie a strigat, ca şi cum chemînd pe cei ce erau departe de adevăr: "Iată, o! bărbaţilor şi Arsenie, iată şi mîinile lui care nicidecum nu au cunoscut tăiere; arătaţi voi pe Arsenie al vostru de-l aveţi şi spuneţi a cui este acea mînă tăiată, care pe voi singuri, ca pe cei ce aţi făcut acea tăiere vă osîndiţi".

Atunci toţi s-au umplut de negrăită ruşine şi acoperindu-şi feţele, au ieşit de la judecată şi au rămas numai purtătorii de arme. Iar poporul cel plin de amăgire arienească, văzînd pe episcopi şi pe judecători ieşind cu mîhnire, a înconjurat pe Atanasie, dosădindu-l cu cuvinte aspre; numindu-l vrăjitor şi fermecător mincinos şi multe alte cuvinte scoţînd asupra lui şi ocărîndu-l şi mîinile ridicîndu-le ca să-l sfîşie şi să-l ucidă.

Şi cu adevărat o făceau şi aceea de nu i-ar fi îmblînzit Arhelau, omul cel împărătesc, şi de n-ar fi răpit pe Atanasie din mijlocul lor. Arhelau, bun cu obiceiul, văzînd nevinovăţia lui Atanasie, cum şi mulţimea învrăjbitorilor şi răutatea lor cea neîmblînzită, l-a sfătuit ca, tăinuindu-se, să fugă şi să se ascundă acolo, unde n-ar putea nimeni să-l afle. Deci, luînd pe Atanasie, l-a scos afară din cetate, prin ieşiri ascunse, ferindu-se de poporul care se tulbura. Drept aceea, sfîntul a fugit, iar judecătorii cei nedrepţi în altă zi adunîndu-se iar fără Arhelau, omul cel împărătesc, au judecat pe dreptul Atanasie, ca pe un desfrînat, vrăjitor şi fermecător. Şi scriind pricinile osîndirii acestuia, le-au împrăştiat pretutindeni, închizînd cetăţile şi bisericile prin toate părţile; apoi au ridicat şi au mîniat asupra lui şi pe împăratul Constanţiu atît de mult, încît acesta făgăduia averi şi cinste acelora care i-ar spune lui unde se află Atanasie, viu sau mort, şi să-i aducă capul.

Iar el izgonindu-se, nu ca din hotarele stăpînirii greceşti, ci ca din toată lumea, şi tăinuindu-se într-o groapă adîncă, care altădată a fost fîntînă şi acum se pustiise, fiind fără apă şi uscată, multă vreme a stat ascuns, neştiind nimeni despre dînsul, decît numai un iubitor de Dumnezeu care-l hrănea acolo. Apoi, începînd unii a-l afla şi a doua zi vrînd să-l prindă, căci era urmărit pretutindeni cu multă sîrguinţă, el prin dumnezeiasca purtare de grijă, ieşind noaptea din groapă s-a dus aiurea; apoi temîndu-se ca să nu-l afle şi să-l prindă, s-a dus în locuri necunoscute.

Atunci împărăţea la Apus cel mai mic frate, Constans, după moartea celui mai mare frate Constantin, care a fost ucis de ostaşi în Acvileea, lîngă rîul Alsa. Apoi fericitul Atanasie, mergînd în Europa, la Iuliu, papa al Romei şi de însuşi împăratul Constans apropiindu-se, toate cele despre sine le-a spus cu deamănuntul.

În acea vreme a fost în Antiohia sinodul episcopilor Răsă-ritului, care se adunaseră pentru sfinţirea bisericii pe care marele Constantin a început a o zidi şi a săvîrşit-o Constanţiu, fiul lui, iar atunci se făcea sfinţirea; pentru care pricină s-au adunat acolo toţi episcopii de la Răsărit, între care erau mulţi arieni; aceia cu ajutorul împăratului, adunînd vicleanul lor sobor, iarăşi au judecat pe Sfîntul Atanasie, care atunci era în Apus, şi au trimis la papa Iuliu, în Roma, scrisori cu clevetiri asupra lui Atanasie şi pornind pe papa ca să-l judece şi el; iar la Alexandria, în locul lui Atanasie, mai întîi au ales pe Eusebiu din Emesa, bărbat învăţat, dar acela n-a voit, ştiind ce fel de rîvnă are poporul Alexandriei pentru păstorul său Atanasie.

Apoi au pus în scaunul acela pe Grigorie din Capadocia, arian răucredincios, care neajungînd în Alexandria, l-a întîmpinat Atanasie; pentru că papa Iuliu cercetînd cu de-amănuntul clevetirile cele puse asupra lui Atanasie şi cunoscînd că sînt mincinoase, a lăsat pe Atanasie la scaunul lui, cu scrisorile sale, prin care ameninţa foarte tare pe cei care au îndrăznit a-l alunga. Deci a fost primit sfîntul cu bucurie mare de credincioşii Alexandriei.

Potrivnicii înştiinţîndu-se despre aceea, fiindcă acum murise povăţuitorul lor, Eusebiu al Nicomidiei, s-au tulburat foarte şi îndată au îndemnat pe împărat să trimită oaste cu Grigorie din Capadocia, ca să-l pună în scaun. Deci împăratul a trimis cu acel eretic Grigorie, ales de eretici, pe un voievod anume Sirian, şi mulţime de soldaţi înarmaţi, poruncindu-i să omoare pe Atanasie, iar lui Grigorie să-i dea episcopia.

Pe cînd în sobornicească biserică din Alexandria se săvîrşea slujba cea de toată noaptea, fiind praznic şi tot credinciosul popor cu păstorul său Atanasie priveghea în biserică, cîntînd, a venit Sirian voievodul, cu ostaşi înarmaţi ca la război; şi înconjurînd biserica, a cruţat pe popor, vrînd numai pe Atanasie a-l căuta spre ucidere, dar Dumnezeu acoperindu-l, s-a tăinuit de popor şi a ieşit din biserică; a scăpat ca peştele din mijlocul mrejei şi s-a întors iarăşi la Roma. Iar răucredinciosul Grigorie, luînd scaunul Alexandriei ca un răpitor, s-a făcut tulburare cumplită în popor, care a ars o biserică ce se numea a lui Dionisie.

Sfîntul Atanasie a petrecut în Roma trei ani, cinstindu-se foarte mult de împărat şi de către papa Iuliu. Şi acolo avea prieten pe Sfîntul Pavel, arhiepiscopul Constantinopolului, care la fel era izgonit de pe scaun de către păgîni. Apoi, prin sfatul împăraţilor Constanţiu şi Constans, s-a făcut sobor de către episcoii Răsăritului şi ai Apusului în Sardica (Sofia, anul 343), despre mărturisirea credinţei, cum şi despre Atanasie şi Pavel; şi erau acolo episcopi din Apus mai mult de trei sute, iar din Răsărit mai mulţi de şapte zeci, între care se afla şi cel mai înainte pomenit, adică Ishiran, care în acea vreme era episcop al Mariotului.

Drept aceea, episcopii care se adunaseră din Asia, nici nu voiau să se vadă cu cei din Apus, pînă nu vor goni din soborul lor pe Atanasie şi pe Pavel iar cei din Apus nici nu voiau să audă de cuvintele lor. Deci, s-au dus îndată cei din Răsărit în ţara lor; dar ajungînd la Filipopol, cetatea Traciei, acolo adunînd soborul lor, sau mai bine zis vicleana adunare, au dat anatemii pe faţă cuvîntul "deofiinţă". O, răbdarea Ta, Hristoase, Împărate! Adică au blestemat mărturisirea celor ce zic că Fiul este deofiinţă cu Tatăl. Apoi acea păgînătate a lor au trimis-o pretutindeni, celor care erau sub ascultarea lor.

Despre acestea înştiinţîndu-se sfinţii părinţi, care erau în Sardica, mai întîi au dat anatemei acel sobor ereticesc şi de Dumnezeu hulitor, cum şi rău slăvitoarea lor mărturisire; apoi pe clevetitorii lui Atanasie i-au scos din treptele lor, iar hotărîrea sfintei credinţe făcută în Niceea întărind-o mai bine, au propovăduit pe Dumnezeu Fiul, că este deofiinţă cu Dumnezeu Tatăl, în putere şi în dumnezeire.

După toate acestea, Constans, împăratul Apusului, prin scrisorile sale, a rugat pe fratele său Constanţiu, împăratul Răsăritului, ca să poruncească lui Atanasie şi Pavel să se întoarcă la scaunele lor. Iar Constanţiu neprimind întoarcerea lor, împăratul Constans i-a scris înapoi cu cuvinte mai aspre, zicînd: "De nu mă vei asculta de voie, atunci chiar şi nevrînd tu, voi pune pe fiecare dintr-înşii în scaunul lor, pentru că cu putere şi cu arme voi veni asupra ta".

Atunci împăratul Constanţiu, temîndu-se de îngrozirea fratelui său, a primit pe Sfîntul Pavel, care venise mai înainte, şi la scaunul său cu cinste l-a trimis; iar pe Sfîntul Atanasie cu scrisorile sale, l-a chemat la sine de la Roma, şi vorbind cu dînsul, l-a văzut că este bărbat foarte înţelept şi de Dumnezeu insuflat şi s-a mirat de înţelepciunea lui cea mare; apoi a făcut multă cinste, întorcîndu-l la scaunul lui cu slavă, şi chiar el însuşi l-a petrecut şi a scris către poporul Alexandriei şi către toţi episcopii şi boierii care erau în Egipt, către Nestorie, Augustalie şi către stăpînitorii care erau în Tebaida şi în Libia, ca să primească pe Atanasie cu multă cinste şi cucernicie.

Fericitul întărindu-se cu acele scrisori împărăteşti, s-a dus prin Siria, prin Palestina şi apoi în Sfînta Cetate a Ierusalimului, unde a fost primit cu dragoste de Preasfinţitul Maxim Mărturisitorul, episcopul Ierusalimului; şi şi-au spus unul altuia primejdiile şi ispitele care le-au pătimit pentru Hristos; apoi prea sfinţitul patriarh, chemînd pe episcopii Răsăritului, aceia care de frica arienilor s-au învoit la alungarea lui Atanasie, i-a făcut prieteni cu Atanasie şi care i-au dat lui vrednica cinste; iar el cu bucurie le-a iertat toate greşelile.

A venit apoi în Alexandria, la scaunul său, cu multă cinstire, întîmpinîndu-l tot poporul cu negrăită bucurie; şi adunîndu-se toţi episcopii şi boierii, la primirea lui, l-au dus înăuntru cu cinste. Aceasta a fost a treia izgonire a Sfîntului Atanasie, după celelalte două şi astfel a fost întoarcerea lui la scaun.

După nenumărate osteneli şi dureri, răsuflînd puţin, apoi socotind că cealaltă viaţă a sa o va petrece în odihnă, s-au ridicat asupra lui iarăşi învăluirile primejdiilor cumplite; căci, cînd păgînul Magnenţiu, voievodul oştilor Romei, s-au sfătuit cu cei de un gînd ai săi şi au ucis pe dreptcredinciosul împărat Constans, stăpînul său (anul 350), atunci arienii au ridicat iarăşi cornul lor şi au pornit război cumplit asupra Bisericii lui Hristos. Deci, iarăşi au început asupra lui Atanasie a porni bîntuielile, prigonirile şi răutatea cea veche; iarăşi au ieşit împărăteştile porunci şi îngrozirile lui Atanasie, înfricoşările pe uscat şi pe mare. Pentru că cel mai sus pomenit Grigorie din Capadocia, care mai înainte se alesese de arieni la scaun în locul lui Atanasie, venind în Alexandria, a cutremurat Egiptul, a mişcat Palestina şi a umplut tot

Răsăritul de tulburări; apoi au fost alungaţi luminătorii lumii de la scaunele lor: Sfîntul Maxim din Ierusalim şi Sfîntul Pavel din Constantinopol.

În Alexandria, cele ce s-au făcut, singur Sfîntul Atanasie le spune astfel: "Au venit unii din Alexandria, căutînd să ne ucidă şi cele de acum au fost mai amare decît cele dintîi; pentru că oastea a înconjurat biserica deodată şi, în loc de rugăciuni, erau strigări, răcnete şi tulburări"; acestea au fost în sfintele 40 de zile.

Apoi, intrînd Grigorie din Capadocia, pe care-l trimiseseră macedonienii şi arienii şi-a împlinit răutatea cu care se deprinsese de la cei ce l-au trimis; pentru că după săptămîna Sfintelor Paşti, fecioarele erau aruncate în închisori, episcopii erau legaţi şi purtaţi de ostaşi, casele sărmanilor şi ale văduvelor se jefuiau şi se făcea în cetate război desăvîrşit: creştinii ieşeau noaptea din cetate, bisericile se pecetluiau şi clericii se primejduiau pentru fraţii lor; toate acestea erau cu adevărat cumplite, dar după aceea, s-au făcut altele şi mai cumplite.

Pentru că, după sfintele 50 de zile, poporul postind, a ieşit la mormîntul Sfîntului Mucenic Petru, ca să se roage, căci toţi fugeau de Grigorie şi de împărtăşirea lui. Deci, înştiinţîndu-se prea vicleanul acela despre aceasta, a îndemnat asupra lor pe generalul Sebastian, care era maniheu cu credinţa; iar el cu mulţime de ostaşi, purtînd săbii, arce şi săgeţi, s-a repezit în biserică, năvălind asupra poporului; dar a găsit puţini rugîndu-se, căci cei mai mulţi se duseseră, fiindcă se întîrziase vremea.

Iar celor ce erau în biserică, acelora le-a făcut mai cumplită muncire: că aprinzînd un foc mare şi punînd pe fecioare lîngă foc, le silea să mărturisească că sînt de credinţa lui Arie şi după ce n-a putut să le silească pe acestea, căci le-a văzut cu totul nebăgătoare de seamă de foc şi de îngroziri - şi fiind nebiruite în dreapta lor credinţă, le-a dezbrăcat; apoi a poruncit să le bată fără cruţare, iar feţele lor le-au zdrobit cu rănile, încît după multă vreme, abia au putut fi cunoscute de ai lor. Iar pe nişte bărbaţi, 40 la număr, i-a chinuit cu o chinuire nouă, pentru că, tăind toiege de finic, cu ghimpi ascuţiţi, le-a jupuit spatele; aşa încît trupurile unora le tăiau cu ghimpii cei înfipţi, iar alţii nesuferind durerile, au murit de răni. Apoi pe toate fecioarele, mai ales pe cele ce le-au chinuit, le-au trimis la surghiun în marele Oasim, iar trupurile cele moarte ale ucişilor creştini drept-credincioşi n-au lăsat să le ia ai lor, ci ostaşii le-au ascuns într-un loc, socotind în acest chip să se ascundă sălbăticia lor atît de mare. Aşa au făcut cei înşelaţi cu mintea şi nebuni; iar cei drept-credincioşi bucurîndu-se de pătimitorii lor şi de mărturisirea lor cea tare, dar tînguindu-se de trupurile lor cele neştiute, s-a vădit mai mult păgînătatea şi sălbăticia chinuitorilor.

După aceasta au trimis în surghiun pe episcopii din Egipt şi din Libia: pe Amonie, Mon, Gaie, Filon, Ermi, Paulin, Psinosir, Nilamon, Agaton, Agamfon, Marcu şi alt Amonie şi Marcu, Dracontie, Adelfie, Agatinodor; iar pe preoţii Ierax, Dioscor şi alţii, atît de mult îi chinuiau cu amar, încît unii au murit pe drumuri, alţii în surghiun. Deci, au osîndit la veşnic surghiun mai mult de 30 de episcopi; - căci sîrguinţa lor era ca a lui Ahab, de ar fi putut din tot pămîntul să scoată şi să piardă adevărul. Scriind acestea însuşi marele Atanasie singur, a înştiinţat despre fugirea sa; iar celelalte le va spune povestirea care va urma.

Constanţiu împăratul, după moartea fratelui său, împăratul Constans, biruind pe Magnenţiu, stăpînea Răsăritul şi Apusul; şi precum în Răsărit aşa şi în Apus răspîndea erezia arienească, silind pe episcopii apuseni, în toate chipurile, pe unii cu frica, iar pe alţii cu îmbunări, cu daruri şi cu alte înşelăciuni, spre a se învoi cu erezia lui Arie şi să fie părtaşi la credinţa lor cea rea. Apoi a poruncit ca să se adune sobor în Mediolan, cetatea Italiei, pentru alungarea lui Atanasie, pentru că aşa credeau, că se va întări erezia, cînd Atanasie va fi cu totul lepădat şi pierdut dintre cei vii.

Drept aceea, mulţi au ajuns la un gînd cu împăratul, unii de frică, alţii de cinstea împărătească fiind atraşi; iar cei ce erau tari în dreapta credinţă, s-au ferit de soborul acelora; unul ca acela era Eusebiu, episcopul Vercellaei, Dionisie al Mediolanului, Rodan al Tolosaei, Paulin al Treverului şi Lucifer al Calavritei; aceştia n-au iscălit alungarea lui Atanasie, socotind că aceasta este lepădarea dreptei credinţe. Pentru aceasta ei au fost trimişi la Arimini, în surghiun; iar toţi ceilalţi episcopi s-au adunat în Mediolan (355) şi au judecat pe Atanasie ca să fie alungat.

Nu este cu necuviinţă ca să povestim aici despre neiscălirea lui Eusebiu şi Dionisie, la soborul cel nedrept. Adunîndu-se în Mediolan vreo 30 de episcopi şi neaşteptînd să vie alţi drept- credincioşi, au alcătuit singuri soborul, iscălindu-şi numele lor, iar Dionisie al Mediolanului, care nu era de mult ridicat la rînduiala episcopiei, şi tînăr fiind de ani, a fost silit ca să iscălească la acel sobor pentru că s-a ruşinat de episcopii cei vechi şi cinstiţi, de aceea a iscălit împreună cu dînşii. După aceasta, dreptcredinciosul Eusebiu al Vercelaei, bătrîn de ani, a venit în Mediolan - după ce se săvîrşise acel sinod numai cu iscăliturile acelora - şi-l întrebă pe Dionisie: "Ce se face în acest sinod?" Iar Dionisie spunînd că acum s-a săvîrşit nedreapta judecată asupra lui Atanasie, a mărturisit cu multă jale şi căinţă greşeala sa, că fiind înşelat, a iscălit alungarea lui Atanasie; deci, l-a mustrat pentru aceasta fericitul Eusebiu, ca un părinte pe fiu, căci Dionisie îl avea pe Eusebiu ca părinte duhovnicesc, întîi pentru bătrîneţile lui şi al doilea pentru că era de mai mulţi ani episcop al Vercelaei şi era mai presus decît al Mediolanului.

Însă văzînd Eusebiu pocăinţa lui Dionisie, nu-l lăsa să se mîhnească şi zicea: "Eu ştiu ce să fac pentru ca să se şteargă numele tău din mijlocul lor". Atunci, înştiinţîndu-se episcopii arieni de venirea lui Eusebiu, l-au chemat în adunarea lor şi i-au arătat judecata cea alcătuită despre lepădarea lui Atanasie cu iscăliturile lor; deci, ei voiau, ca şi el să-şi pună numele acolo, iar Eusebiu făcîndu-se ca şi cum s-ar învoi şi ar iscăli la soborul lor, a luat hîrtia şi citea numele episcopilor care se iscăliseră, şi ajungînd la numele lui Dionisie, a strigat ca şi cum se mîhnise, zicînd: "Unde voi pune eu numele meu, sub Dionisie? Nicidecum Dionisie mai sus decît mine să fie! Voi ziceţi că Fiul lui Dumnezeu nu poate să fie asemenea cu Dumnezeu Tatăl, atunci de ce aţi cinstit pe fiul meu mai mult decît pe mine?"

Deci, nu voia să se iscălească pînă ce numele lui Dionisie nu se va şterge din locul cel mai de sus. Deci episcopii arieni dorind foarte mult să aibă iscălitura lui Eusebiu şi vrînd ca să-l mîngîie, au poruncit ca să fie şters numele lui Dionisie. Şi chiar Dionisie şi-a şters numele de pe hîrtie, cu mîna sa, ca şi cum locul cel mai de sus l-ar da bătrînului Eusebiu al Vercelaei, iar el să se iscălească sub dînsul.

Fiind şters numele lui Dionisie, încît nici urmă de literă nu se mai vedea, fericitul Eusebiu s-a lepădat de învoirea cea prefăcută a soborului lor şi a mărturisit adevărul, rîzînd de arieni şi zicînd:

"Nici eu nu mă voi întina cu fărădelegile voastre, nici pe fiul meu Dionisie nu-l voi lăsa să fie părtaş la răutatea voastră, că nu este cu dreptate a iscăli judecată nedreaptă, spre alungarea nevi-novatului arhiereu, oprind aceasta legea lui Dumnezeu şi bisericeasca pravilă. Deci, să vă fie tuturor în ştire că Eusebiu şi Dionisie nu vor mai iscăli judecata voastră cea plină de răutate şi de fărădelege. Şi mulţumim lui Dumnezeu, care a izbăvit pe Dionisie din cursa voastră, şi care ne-a dat o pricepere ca aceasta, ca numele lui care era scris rău, în mijlocul numelor voastre, să fie şters".

Văzînd arienii cum au rîs de ei Eusebiu şi Dionisie, şi ca să le facă rău, au pus mîna pe ei şi, ocărîndu-i, i-au trimis în surghiun pe amîndoi; şi atîta rău i-au făcut în surghiun fericitului Eusebiu, încît a murit muceniceşte. Auzind Sfîntul Atanasie de toate acestea şi cum că ostaşii eparhului cu porunca împărătească vin ca să-l prindă, el, înştiinţîndu-se printr-o arătare dumnezeiască, a ieşit din episcopie în miezul nopţii şi s-a ascuns la o oarecare fecioară îmbunătăţită, care era sfinţită lui Dumnezeu şi adevărată roabă a lui Hristos.

Deci, s-a tăinuit pînă la sfîrşitul împăratului Constanţiu şi nu ştia nimeni de dînsul decît numai Dumnezeu şi acea sfîntă fecioară, iar cărţile ce-i trebuiau lui împrumutîndu-le de la alţii i le aducea ea, despre care unii spun că ar fi fost Sfînta Sinclitichia. Acolo petrecînd sfîntul, a scris multe scrisori contra ereticilor. Iar poporul Alexandriei căuta pe Sfîntul Atanasie, păstorul lor, bătînd pretutindeni locurile, pentru că se mîhneau de dînsul şi cu atîta nevoinţă îl căutau, încît fiecare şi-ar fi pus sufletul pentru a-l afla.

Sfînta Biserică era cuprinsă de multă tînguire, pentru că eresul lui Arie se întărise nu numai la Răsărit, ci şi la Apus. Deci, cu împărătească poruncă în Italia şi în tot Apusul episcopii erau izgoniţi de pe scaunele lor, adică aceia care nu au voit să iscălească cum că Fiul nu este deofiinţă cu Tatăl. În acea vreme a fost izgonit şi cel între sfinţi Liberiu, care luase scaunul Romei, după fericitul Iuliu, moştenitorul Sfîntului Silvestru, pentru dreaptă credinţă; iar în locul lui s-a ridicat dintre eretici unul oarecare Felix.

Astfel, o vreme îndelungată strîmtorîndu-se şi chinuindu-se pretutindeni Sfînta Biserică de către eretici, a sosit sfîrşitul împăratului Constanţiu, care fiind între Capadocia şi Cilicia, în locul ce se numea izvoarele Mopsiei, acolo s-a lipsit de viaţă şi de împărăţie. La fel a ajuns judecata lui Dumnezeu şi pe Grigore, acel mincinos episcop al Alexandriei, pus de eretici, şi a pierit ticălosul cu mare vîlvă, fiind ucis de poporul elinesc, făcîndu-se tulburare pentru un loc oarecare elinesc, care era în Alexandria, şi pe care el a vrut să-l ia.

Venind la împărăţie Iulian, după Constanţiu, şi toate rînduielile şi legile lui Constanţiu sîrguindu-se să le răstoarne şi scăpînd de izgonire pe toţi, s-a înştiinţat despre aceasta Atanasie, care se temea ca nu şi pe Iulian să-l înşele arienii cu păgînătatea lor; pentru că încă nu se arătase depărtarea lui Iulian şi cea desăvîrşită lepădare a lui Hristos. Deci, fiind noapte, a ieşit Sfîntul Atanasie din casa fecioarei, în care se ascunsese, şi s-a dus în mijlocul Bisericii Alexandriei. Atunci mare bucurie s-a pricinuit celor dreptcredincioşi, căci s-au adunat de pretutindeni ca să-l vadă, clericii şi cetăţenii, iar tot poporul privea la dînsul cu mulţumire şi cu dragoste îl cuprindea. Apoi, prin venirea lui, umplîndu-se de îndrăzneală, îndată pe toţi arienii i-au izgonit din Alexandria; iar cetatea s-a încredinţat lui Atanasie, păstorul şi învăţătorul lor.

După aceasta, Iulian cel fără de lege, care mai înainte în taină s-a lepădat de Hristos, acum s-a arătat pe faţă, pentru că întărindu-se la împărăţie, s-a lepădat de Hristos şi înaintea tuturor a hulit sfîntul Lui nume, apoi s-a închinat idolilor, şi deschizînd pretutindeni templele, a poruncit să se aducă jertfe necurate zeilor; atunci erau pretutindeni temple şi fum, ardere de animale şi sînge.

Pentru care lucru fiind mustrat de stîlpii cei mari şi învăţătorii bisericeşti, a ridicat asupra Bisericii cumplită prigonire, iar la început asupra Sfîntului Atanasie, pentru că Iulian sfătuindu-se cu cei de un gînd cu sine şi întrebînd pe înţelepţii vrăjitori, fermecătorii şi descîntătorii lui, cum le-ar fi cu putinţă ca să piardă lumea creştinătatea, s-a hotărît de toţi ca Atanasie să fie ridicat şi pierdut de pe pămînt. Pentru că ei ziceau: "De se va dărîma temelia, apoi cu înlesnire şi cealaltă parte a credinţei creştineşti se va risipi".

De aceea, s-a făcut iarăşi judecată nedreaptă asupra lui Atanasie, iarăşi s-a trimis oaste în Alexandria, iarăşi s-a tulburat cetatea şi era înconjurată Biserica de mîna celor înarmaţi, iar pe Atanasie îl căutau spre ucidere. Atunci sfîntul iarăşi acoperindu-se de Dumnezeu şi trecînd prin mijlocul lor, a scăpat din mîinile celor ce-l căutau; apoi noaptea s-a dus la rîul Nil şi urcîndu-se într-o corabie ce mergea în Tebaida, l-au ajuns tovarăşii lui şi cu lacrimi îi ziceau: "Unde te duci iarăşi de la noi, părinte? Cui ne laşi pe noi, ca pe nişte oi ce n-au păstor?". Iar sfîntul a răspuns către dînşii: "Nu plîngeţi, fiilor, căci această tulburare pe care o vedem degrabă va înceta". Acestea zicîndu-le, s-a dus în calea sa.

Atunci venea degrabă în urma lui un voievod, căruia i se poruncise de tiranul că unde va ajunge pe Atanasie, acolo să-l ucidă. Unul din cei ce erau cu Atanasie văzînd de departe pe voievodul acela în urma lor, plutind cu corabia, şi cunoscîndu-l bine, îndemna pe vîslaşii săi să vîslească repede, ca să scape de cei ce-i prigoneau. Iar Sfîntul Atanasie aşteptînd puţin şi cunoscînd ceea ce era să fie, a poruncit vîslaşilor să întoarcă corabia iarăşi spre Alexandria. Dar ei îndoindu-se, le-a poruncit din nou să îndrăz-nească; deci, întorcînd cîrma şi corabia drept spre Alexandria, plu-tea în preajma prigonitorilor. Şi cînd voievodul era aproape, barbarii avînd ochii întunecaţi ca o ceaţă, nu vedeau şi pluteau alături. Iar Atanasie întrebă: "Pe cine căutaţi?" Ei răspunseră: "Pe Atanasie căutăm; nu l-aţi văzut pe el undeva?". Iar el le-a zis: "Puţin mai înainte de voi a apucat plutind cu o corabie, şi părea că fuge de un prigonitor al lui; goniţi şi-l veţi ajunge". Şi aşa sfîntul a scăpat din mîinile ucigaşilor şi intrînd în Alexandria, pe toţi credincioşii i-a umplut de bucurie, însă s-a ascuns pînă la moartea lui Iulian.

Pierind degrabă acel împărat urît de Dumnezeu, a venit după dînsul Iovian (363-364), creştin dreptcredincios; şi atunci Sfîntul Atanasie fără temere a şezut pe scaunul său, cîrmuind Biserica. Dar şi Iovian la împărăţie n-a zăbovit, pentru că numai şapte luni împărăţind, a murit în Galatia şi s-a suit pe tron Valens (364-378), care era vătămat cu păgînătatea, deci au început iarăşi primejdiile asupra Bisericii. Pentru că acel răucredincios împărat, luînd stăpînirea, nu se îngrijea pentru pacea cea de obşte, nici de rînduiala oştilor, nici de biruirea vrăjmaşilor, ci îndată a început a se sîrgui cum ar înmulţi şi ar întări

eresul arian; deci, gonea pe arhiereii cei credincioşi de pe scaunele lor, cei care nu se învoiau cu păgînătatea lui.

Atunci a izgonit mai întîi pe Sfîntul Meletie, arhiepiscopul Antiohiei, apoi şi pe acest mare între pătimitori, adică pe Atanasie, căuta să-l prindă. Deci, cînd acel război, care prigonea şi surpa Biserica lui Hristos pretutindeni, a venit în Alexandria şi cu porunca eparhului voiau să prindă pe Sfîntul Atanasie, fericitul acesta a ieşit în taină din cetate şi ascunzîndu-se într-un mormînt, 4 luni a şezut acolo, neştiind nimeni despre dînsul; atunci toată Alexandria mîhnindu-se şi tînguindu-se după Sfîntul Atanasie, s-a umplut de multă tulburare de aceasta; căci cu atît de multe şi atît de mari necazuri creştinii erau necăjiţi de împăraţii lor, încît ei voiau să ridice armele ca să pornească război.

Înştiinţîndu-se de aceasta împăratul şi temîndu-se de a lor îndrăzneală şi de războiul cel dintre dînşii, a poruncit, chiar şi nevrînd, ca Atanasie să-şi aibă fără frică scaunul său. Astfel bătrînul Atanasie, bătrînul ostaş al lui Hristos, după ostenelile cele lungi şi după nevoinţele cele multe pentru dreapta credinţă şi după atîtea izgoniri, acum vieţuind puţină vreme în linişte şi pace pe scaunul său, s-a odihnit întru Domnul şi s-a dus către părinţii săi, către patriarhi, către prooroci, către apostoli, către mucenici şi către mărturisitori; căci s-a nevoit ca ei pe pămînt.

El a fost episcop 46 de ani şi a lăsat după sine moştenitor al scaunului pe fericitul Petru, prietenul său şi părtaşul tuturor primejdiilor sale. Iar el s-a dus ca să ia luminatele cununi şi negrăitele răsplătiri ale bunătăţilor de la Hristos, Domnul său, Căruia împre-ună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, se cuvine slavă şi stăpînire şi cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

NOTĂ. În această viaţă a Sfîntului Atanasie se pomeneşte de Ision, care a continuat eresul lui Meletie. De aceea, trebuie să se ştie cine era acel Meletie. Ca nu cineva să-l socotească că este Meletie, patriarhul Antiohiei (360-381), care a fost dreptcredincios şi sfînt. Căci Sfîntul Meletie, patriarhul Antiohiei, cu mulţi ani mai pe urmă a fost după acel eretic Meletie, care a fost episcop la Licopolis, în Egipt, şi în vremea prigonirii a jertfit idolilor. Pentru aceasta a fost scos mai pe urmă de Sfîntul Petru, arhiepiscopul Alexandriei din rînduiala sa, pentru că el, alcătuind dogme potrivnice credinţei celei drepte, pe mulţi i-a atras după sine. Ucenicii lui, în loc de creştini, se numeau "meletieni", căci ereticul Meletie cu ucenicii săi ajuta arienilor. Pentru acel Meletie scrie Socrate Scolasticul, în cartea I, cap. III.

În această zi, împreună cu Sfîntul Atanasie se cinsteşte şi pomenirea celui între sfinţi, părintele nostru Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, a cărui viaţă se va povesti la 9 iunie.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Macarie Egipteanul
(19 ianuarie)

(Acest Sfînt Macarie a scris o carte cu podoabe duhovniceşti, foarte folositoare celor ce vor să se mîntuiască, care cuprinde în sine 50 de cuvîntări sau omilii)

Patria acestui cuvios Macarie era Egiptul, iar satul său se numea Ptinapar. Părinţii lui erau de un nume cu cei mai vechi dintre sfinţi, strămoşii Avraam şi Sara, pentru că Avraam era numele tatălui lui Macarie, avînd treapta de preot, şi maica lui se numea Sara. De vreme ce erau neroditori, se depărtaseră de traiul însoţirii, însă cu duhul erau tot uniţi.

Ei îşi înfrumuseţau viaţa cu înfrînarea şi cu postul, cu rugăciunile şi cu privegherea, cu milosteniile şi cu primirea de străini şi cu multe alte fapte bune. Dar făcîndu-se prin voia lui Dumnezeu năvălirea neaşteptată a barbarilor asupra Egiptului, şi averile lor răpindu-se din mîinile acelora, au sărăcit foarte mult şi se gîndeau să iasă din patria lor.

Dar într-o noapte, dormind Avraam, i s-a arătat sfîntul patriarh Avraam, cinstit la vedere şi luminat cu frumuseţe, strălucindu-i hainele ca soarele; deci, acela mîngîindu-l şi zicîndu-i să aibă nădejde spre Domnul, l-a sfătuit ca să nu se depărteze cu totul de părţile Egiptului, ci să se mute numai în satul ce se numeşte Ptinapar, care este în hotarele Egiptului, şi să nu se lipsească de unirea cu soţia lui, de vreme ce, zicea Sfîntul Avraam, "Dumnezeu voieşte să vă binecuvînteze cu rod fericit, precum m-a binecuvîntat şi pe mine, care eram străin în pămîntul Canaan, dîndu-mi fiu la bătrîneţe".

Preotul Avraam deşteptîndu-se din somn, a spus soţiei sale Sara vedenia sa. Şi amîndoi au dat laudă lui Dumnezeu; apoi nezăbovind, s-au mutat în satul Ptinapar. Nu era departe acel sat de pustia Nitriei, şi, precum se vede, dumnezeiasca rînduială a mutat acolo pe părinţii lui Macarie, ca astfel fiul lor care avea să se nască, să iubească mai cu înlesnire viaţa pustnicească.

Petrecînd Avraam cu soţia sa în satul Ptinapar, s-a întîmplat că s-a îmbolnăvit rău şi aştepta să moară. Dar, într-o noapte, zăcînd pe patul durerii şi adormind puţin, a avut o vedenie în acest fel: I se părea că vede pe îngerul lui Dumnezeu ieşind din altar şi, apropiindu-se de dînsul, îi zise: "Avraame, Avraame, scoală-te de pe patul tău." Iar el i-a răspuns: "Sînt bolnav, Doamne, şi nu pot să mă scol." Iar îngerul luîndu-l de mînă, cu veselie zicea către dînsul, cu glas blînd: "Dumnezeu te-a miluit.

El a izgonit boala de la tine şi-ţi dăruieşte binecuvîntarea Sa, pentru că femeia ta Sara va naşte un fiu, numit cu numele "fericirii", care va fi locaşul Sfîntului Duh şi îngereşte pe pămînt va vieţui şi printr-însul mulţi se vor duce la Dumnezeu." Într-această vedenie bolnavul deşteptîndu-se, îndată a simţit că este cu totul sănătos, şi sculîndu-se, umbla plin de frică şi de bucurie; iar toate cele văzute şi grăite de înger în vedenie le-a spus soţiei sale Sara.

Apoi cum că aceea era adevărată, îl încredinţa schimbarea lui din durerea cea mare întru desăvîrşita sănătate, şi împreună au mulţumit lui Dumnezeu, preamilostivului şi de bine dătătorului său. După aceasta, Sara a zămislit la bătrîneţe şi venind vremea a născut un fiu de parte bărbătească şi i-au pus numele Macarie, care se tîlcuieşte "fericit" şi l-au luminat pe el cu Sfîntul Botez.

Venind copilul în vîrstă desăvîrşită şi dumnezeieştile cărţi bine deprinzîndu-le, părinţii lui, ca şi cum uitaseră sfătuirea îngerească din vedenia cea despre dînsul, au voit ca să-l însoţească cu femeie chiar şi nevrînd; dar el cu totul se lepăda, dorind să se însoţească cu neîntinata mireasă, adică cu viaţa cea fericită; însă fiind silit, s-a supus la părinteasca voie, punînd bun sfat în minte.

Şi săvîrşindu-se ospăţul cel de nuntă, tînărul Macarie fiind dus în casă, s-a prefăcut că e bolnav ca şi cum îi venise deodată rău, şi neatingîndu-se de a sa mireasă, a ieşit curat din casă, ridicîndu-şi către Dumnezeu ochii inimii şi către El punînd nădejdea, se ruga cu putere, ca să-i ajute degrabă spre a putea să se dezlege de viaţa lumească şi să se facă monah.

Într-una din zile, s-a întîmplat unora din ai lor ca să meargă la Muntele Nitriei, ca să aducă de acolo nitru (adică silitră); pentru că acolo se află multă de aceasta şi de aceea muntele se numeşte Nitria; deci, a mers cu dînşii şi Macarie, după porunca părinţilor săi, şi venind la iezerul Nitriei, s-a abătut puţin din cale, vrînd să se odihnească; apoi a adormit, şi în vis i se părea că vede un bărbat minunat, strălucind cu lumina şi zicînd către dînsul: "Vezi, Macarie, aceste locuri pustii, priveşte-le, pentru că se cade ţie ca în aceste pustietăţi să te sălăşluieşti". După vedenia aceasta, Macarie deşteptîndu-se, gîndea la cele ce i s-au zis de către cel văzut şi nu pricepea ce să fie; pentru că într-acea vreme încă nu erau vieţuitori în pustie, afară de marele Antonie şi în alt loc în pustia cea mai dinăuntru era Pavel Tebeul, neştiut de nimeni.

Deci, a treia zi, întorcîndu-se din Nitria acasă, a aflat pe mireasa sa bolnavă de friguri, şi fiind aproape de sfîrşit, a şi murit înaintea ochilor lui şi întru feciorie curată s-a dus la veşnica viaţă. Iar Macarie s-a încredinţat lui Dumnezeu şi se gîndea la a sa moarte, zicînd în sine: "Macarie, ia aminte şi te îngrijeşte pentru sufletul tău, pentru că se cade şi ţie ca, după puţină vreme, să laşi viaţa aceasta".

Macarie neîngrijindu-se de nimic pămîntesc, era pururea în casa Domnului, nevoindu-se cu citirea dumnezeieştilor cărţi. Părinţii văzîndu-i o viaţă ca aceea, nu mai îndrăzneau să pomenească de nume femeiesc înaintea feţei lui, ci se bucurau de curăţia vieţii lui. Avraam, tatăl lui, îmbătrînind foarte şi căzînd în boală, era lipsit de vedere, din cauza bătrîneţii şi a bolii, de aceea îi slujea fericitul Macarie cu osîrdie şi cu dragoste; apoi s-a mutat din viaţă bătrînul plin de zile şi s-a dus către părinţii săi.

Trecînd şase luni după mutarea tatălui său Avraam, s-a sfîrşit întru Domnul şi Sara, maica lui Macarie. El dînd pe părinţii săi obişnuitei îngropări creştineşti, era acum liber de toate; şi a împărţit toate cele rămase de la părinţi la cei ce aveau nevoie de ajutor. Dar era mîhnit că nu avea cui să-şi descopere tainele inimii sale şi să afle sfat bun, unde să se ducă şi de cine să fie povăţuit la viaţa cea plăcută lui Dumnezeu şi se ruga Lui cu osîrdie să-i trimită un povăţuitor bun, care ar putea să-i arate calea mîntuirii.

Sosind pomenirea unuia din sfinţi, căruia după obiceiul părinţilor săi, voia să-i săvîrşească praznicul, el a gătit prînz nu numai pentru vecini, dar mai ales pentru cei săraci şi scăpătaţi. Atunci, stînd în biserică la cîntare, a văzut un monah bătrîn intrînd în biserică, cărunt la păr, avînd barbă pînă la brîu, galben la faţă de pustnicie, foarte cinstit la vedere şi al cărui chip dinăuntru, adică al sufletului, era înfrumuseţat cu podoabele faptelor bune.

Monahul nu era departe de satul acela, şi îşi avea chilia sa pustnicească la un loc liniştit, nearătîndu-se la nimeni; iar într-acea vreme, Dumnezeu rînduind aşa, monahul a venit la biserica ce era în sat, pentru împărtăşirea cu prea curatele Taine. Pe acest monah l-a rugat Macarie ca, după săvîrşirea dumnezeieştii Liturghii, să intre în casa lui, la masa cea de obşte; iar după masă şi după ospătarea de ajuns a tuturor, ducîndu-se fiecare la locul său, Macarie a oprit puţin pe monah şi luîndu-l de-o parte a căzut la picioarele lui şi i-a zis: "Să nu mă opreşti ca dimineaţă să vin la sfinţia ta, pentru că voiesc să te am sfetnic bun în viaţa mea". Bătrînul i-a răspuns: "Să vii, fiule, cînd vei voi". Şi a plecat.

A doua zi s-a dus Macarie la bătrîn şi i-a spus toate tainele inimii sale, cum doreşte cu toată osîrdia să slujească Domnului; şi a rugat pe bătrîn să-l povăţuiască ce se cade să facă. Bătrînul l-a întreţinut în ziua aceea la el cu vorbe folositoare de suflet, şi apunînd soarele, i-a dat puţină pîine cu sare, apoi i-a zis să se odihnească. Stînd singur la rugăciune şi avîndu-şi mintea sus, fiind noapte adîncă, s-a făcut o vedenie şi a văzut un sobor de monahi cu chipuri albe şi avînd aripi, care înconjurînd pe Macarie, ziceau: "Scoală-te, Macarie, şi începe slujba cea poruncită de la Dumnezeu; nu aştepta altă vreme, că bărbatul leneş nu se luptă cu isteţime, iar cel nesîrguitor dobîndeşte preţul celui leneş.

Văzînd acestea dumnezeiescul bătrîn, dimineaţa le-a spus lui Macarie şi liberîndu-l, i-a zis: "Fiule, ceea ce voieşti să faci, fă mai degrabă, că te cheamă Dumnezeu pentru mîntuirea multora; de aceea, de acum să nu te leneveşti la lucrurile cele plăcute lui Dumnezeu". Deci, învăţîndu-l mult despre rugăciune, priveghere şi post, l-a liberat cu pace. Fericitul Macarie întorcîndu-se acasă, a împărţit la săraci toate ale sale, nelăsînd nimic pentru trebuinţa sa.

După puţine zile, liberîndu-se de toate grijile vieţii şi rămînînd singur ca un sărac, s-a dus iarăşi la bătrîn, dîndu-se cu totul Domnului pentru slujirea cea bună. Iar bătrînul primind cu dragoste pe dumnezeiescul tînăr Macarie şi arătîndu-i începuturile vieţii monahiceşti cele liniştitoare şi învăţîndu-l a împleti coşniţe, lucru cuviincios mîinilor monahilor, i-a făcut chilie în alt loc, nu departe de el; pentru că acel părinte dorea să vieţuiască singur în numele lui Dumnezeu şi a dus în acea chilie pe ucenic, dîndu-i cuviincioasele porunci despre rugăciune, despre hrană, şi despre lucrul mîinilor.

Astfel fericitul Macarie a început în numele lui Dumnezeu a alerga pe calea cea sfîntă a vieţii monahiceşti; şi sporind din zi în zi în legea Domnului, s-a întîmplat după cîtăva vreme că a venit în satul acela episcopul părinţilor acelora şi aflînd despre fericitul Macarie de la locuitorii satului, l-a chemat la el şi cu sila l-a făcut cleric la biserica aceea, deşi era încă tînăr. Dar nu după multe zile supărîndu-se Macarie de slujirea aceasta prin care i se tulbura liniştea, a fugit de acolo şi s-a sălăşluit într-un sat oarecare; şi venind la dînsul un om neînvăţat, dar cucernic, îi slujea luînd lucrul mîinilor lui şi vînzîndu-l, îi aducea hrană. Dar diavolul nesuferind a se vedea învins de monahul cel tînăr, se înarma asupra lui şi lupta cu

multe feluri de meşteşuguri, aducîndu-i uneori necuviincioase gînduri, iar alteori năvălind asupra lui prin năluciri şi înfricoşări; pentru că priveghind el în rugăciunea de noapte, diavolul cutremura casa din temelie, iar alteori închipuindu-se în şarpe şi tîrîndu-se pe pămînt, se repezea asupra lui. Iar fericitul Macarie îngrădindu-se cu rugăciune şi cu semnul Sfintei Cruci, socotea întru nimic meşteşugirile lui, grăind ca David: *Nu mă voi teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua şi nici de lucrul ce umblă în întuneric.*

Deci, neputînd vicleanul să biruiască pe cel nebiruit, a aflat asupra lui o meşteşugire ca aceasta: Un bărbat din locuitorii satului aceluia avea o fiică, pe care un tînăr i-o cerea spre nelegiuită însoţire; dar fiindcă era sărac şi neînvăţat, de aceea părinţii se mîndreau faţă de tînărul acela, nevrînd să dea pe fiica lor după dînsul. Dar fecioara iubea pe tînăr şi aprinzîndu-se de asemenea cu dragoste, s-a unit în taină şi s-a aflat fecioara avînd în pîntece; deci întrebînd ea pe acel tînăr ce răspuns ar putea să dea părinţilor, acela, avînd înlăuntru pe învăţătorul răutăţii, i-a zis: "Spune că sihastrul acela ţi-a făcut aceasta".

Ea ascultînd sfatul vicleanului şi-a ascuţit limba sa de şarpe asupra nevinovatului monah, căci cînd au cunoscut părinţii că fecioara este însărcinată, bătînd-o, au început a o întreba: "Cu cine ai căzut în păcat?" Ea a răspuns: "Cu sihastrul vostru, pe care-l socotiţi că este sfînt; căci odată, aflîndu-mă afară din sat şi apropiindu-mă de locul unde petrece el, m-a întîmpinat în cale şi mi-a făcut silă, iar eu de ruşine şi de frică, nu l-am spus la nimeni pînă acum".

Prin aceste cuvinte ca de nişte săgeţi lovindu-se părinţii şi rudeniile ei, au pornit cu toţii asupra sfîntului şi au alergat la chilia lui, umplînd văzduhul de strigare şi de cuvinte dosăditoare; apoi scoţîndu-l din chilie, l-au bătut mai multă vreme şi l-au dus cu dînşii în sat. Aducînd multe vase lepădate, ulcele înnegrite, toarte de ulcioare, şi legîndu-le într-o funie, le-au spînzurat de grumajii lui şi-l purtau prin sat cu negrăită batjocură, bătîndu-l, împingîndu-l, trăgîndu-l de păr, călcîndu-l cu picioarele şi strigînd: "Acest monah a necinstit pe fecioara noastră; apucaţi-l toţi şi-l bateţi".

Din întîmplare, trecea pe acolo un cinstit bărbat, care văzînd ceea ce se făcea, a zis celor ce-l băteau: "Pînă cînd veţi bate fără de vină pe străinul monah, neştiind dacă lucrul este adevărat? Pentru că socotesc că este năpastă, iar nu lucru adevărat". Dar aceia nu-l ascultau şi îşi arătau răutatea lor. Însă iubitorul de Hristos, cel ce pentru Dumnezeu slujea pe Macarie, mergînd în urma celui purtat astfel, se ruşina, plîngea şi nu putea să-l apere şi să scoată pe Macarie din mîinile lor pe care ca nişte cîini îl înconjuraseră. Apoi, aceia întorcîndu-se către slujitorul său, se porneau cu dosădiri şi cu ocări, zicîndu-i: "Sihastrul căruia îi slujeşti, iată ce a făcut".

Şi l-au bătut pe Macarie cu beţele, pînă ce şi-au săturat mînia şi iuţimea, încît se tăvălea pe cale aproape mort. Iar părinţii acelei fete ziceau: "Să nu-l lăsăm pînă ce nu ne va da garant, că va hrăni pe fecioara noastră, pe care a îngreunat-o". Iar Macarie abia fiind viu, a zis către slujitorul său: "Fii garant pentru mine, omule".

Acesta gata fiind să moară pentru dînsul, s-a obligat astfel; şi luînd pe Macarie, abia a putut să-l ducă la chilia lui, neputînd să meargă de bătăile cele cumplite. Tămăduindu-se, puţin după aceasta a început a se nevoi la lucru, zicînd în sine: "Macarie, ai femeie şi copii, deci nevoie îţi este ca ziua şi noaptea să lucrezi, ca să-i hrăneşti". Şi lucrînd coşniţe, le vindea prin mîna slujitorului şi trimitea fecioarei preţul ce lua pentru hrană.

Apoi, venind ziua să nască, a ajuns-o dreapta judecată a lui Dumnezeu, pentru că a grăit fărădelege asupra dreptului şi nu putea să nască. Pentru aceea a pătimit multe zile şi nopţi, cu amar strigînd de durerea cea mare, de vreme ce nu putea să iasă dintr-însa pruncul; însă şi pe părinţii ei îi durea inima văzînd-o într-o suferinţă ca aceea şi nepricepîndu-se, ziceau: "Ce să fie aceasta?" Iar ea atunci, chiar nevrînd, a spus adevărul, strigînd; "Amar mie, ticăloasa, care sînt vrednică de mii de morţi, căci asupra dreptului acestuia am adus clevetire şi am minţit că este vinovatul stricăciunii mele; el este nevinovat, iar tînărul care a voit să mă ia, acela mi-a făcut acestea".

Deci, auzind părinţii aceasta şi toţi vecinii au rămas uimiţi, pentru că a venit asupra lor ruşine şi frică şi pentru că pe robul lui Dumnezeu, monahul cel nevinovat, l-au chinuit atît de rău; apoi au strigat: "Vai nouă!"

Atunci s-a înştiinţat despre aceasta tot satul şi toţi s-au adunat cu mic cu mare la curtea omului aceluia şi auzeau cele ce se spuneau despre fecioară şi cum că sihastrul este nevinovat; deci se ocărau singuri, pentru că toţi au pus mîinile cu nemilostivire asupra sfîntului. Şi s-au sfătuit cu părinţii fecioarei să meargă la robul lui Dumnezeu şi să cadă cu plîngere la picioarele lui, cerîndu-i iertare; ca nu cumva să-i ajungă mînia lui Dumnezeu pe toţi, pentru chinuirea lui cea fără de vină.

Auzind aceasta slujitorul şi garantul lui Macarie, a alergat degrabă la sfînt cu veselie şi i-a zis: "Bucură-te, părinte Macarie, pentru că bună şi luminoasă ni s-a arătat nouă ziua de astăzi, de vreme ce ocara cea dintîi a prefăcut-o Dumnezeu în slavă şi eu de acum voi fi liber de garanţie, iar tu te-ai arătat fără patimă, drept şi preaslăvit pătimitor; căci acea femeie nedreaptă, care a adus năpastă asupra ta, şi fiind tu nevinovat te-a clevetit, a ajuns-o judecata lui Dumnezeu şi nu poate să nască.

Acum a spus cum că nu tu eşti vinovat, ci un oarecare tînăr; deci, toţi locuitorii satului, de la mic pînă la mare, vor să vină la tine cu pocăinţă, ca să proslăvească pe Dumnezeu pentru întreaga înţelepciune şi răbdarea ta, şi să ceară de la tine iertare, ca să nu vină vreo pedeapsă de la Dumnezeu asupra lor, căci te-au chinuit pe tine".

Auzind acestea smeritul cugetător Macarie, cu greu le-a ascultat, nevrînd cinstea şi slava omenească; căci mai cu voie îi era lui necinstea decît să primească cinste de la oameni. Şi venind noaptea, s-a sculat şi a fugit de acolo şi s-a dus întîi la Muntele Nitriei, unde cîndva dormind, a avut vedenia. Acolo a petrecut trei ani într-o peşteră şi s-a dus apoi la Muntele Faran, la marele Antonie, care petrecea pustniceşte în nevoinţă, pentru că auzise de dînsul, pe cînd era în lume, şi dorea să-l vadă.

Şi fiind primit de Cuviosul Antonie cu dragoste, Macarie i s-a făcut ucenic de aproape şi a petrecut la dînsul vreme îndelungată, povăţuindu-se la desăvîrşită viaţă întru fapte bune; deci era următor întru toate părintelui său, care a arătat multe nevoinţe şi atît de mult a sporit în viaţa monahicească, încît a întrecut pe ceilalţi fraţi; pentru care era numit de dînşii "tînăr bătrîn". Căci în anii tinereţelor sale, a arătat viaţă bătrînească şi se lupta ziua şi noaptea cu diavolii, care uneori se închipuiau în diferite chipuri şi năluciri, ca nişte ostaşi înarmaţi, călare pe cai.

Apoi îndreptîndu-se spre război, cu sălbăticie năvăleau asupra lui cu chiote, gîlceavă şi cu tulburări, fiind fără număr, voiau ca să-l ucidă. Iar uneori în chip nevăzut aduceau gînduri necurate asupra lui şi cu toate meşteşugirile se sileau să clatine şi să dărîme zidul cel întemeiat de Hristos.

Dar nicidecum n-au putut să vatăme pe luptătorul cel care a luat pe Dumnezeu de ajutor, şi zicea ca David: *Aceştia în căruţe şi pe cai, iar eu numele Domnului voi chema; că aceia să fie împiedicaţi şi să cadă, iar eu întru Dumnezeu voi avea putere. El va defăima pe vrăjmaşii mei, adică pe diavolii cei ce mă supără.*

Într-o noapte, dormind fericitul, l-au împresurat o mulţime de diavoli, deşteptîndu-l şi zicîndu-i: "Scoală-te şi cîntă cu noi şi nu dormi". Iar cuviosul cunoscînd meşteşugirile drăceşti, nu se sculă şi le răspunse: *Duceţi-vă de la mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, cel gătit tatălui vostru şi vouă.* Iar ei au zis: "Aduci astfel de hulă asupra noastră, şi cu dosădire ne răspunzi nouă?".

Grăit-a sfîntul: "Care din diavoli scoală pe cineva la slujba lui Dumnezeu sau îl învaţă la fapte bune?" Iar ei grăind multe şi nesuferind ca să fie nebăgaţi în seamă de dînsul, văzînd că nu puteau să-l scoale, toţi cu mînie s-au pornit asupra lui şi au început a-l bate. Iar sfîntul a strigat: "Hristoase, ajută-mi şi mă izbăveşte de aceştia, că m-au înconjurat ca nişte cîini mulţi şi au deschis asupra mea gura lor". Şi îndată mulţimea diavolească a pierit cu sunet.

Iar pe cînd cuviosul aduna din pustie frunze de finic, ducîndu-le în chilie spre facerea coşniţelor, l-a întîmpinat diavolul în cale cu o seceră şi voia să-l lovească, dar n-a putut şi i-a zis lui: "Multe nevoi rabd eu de la tine, o! Macarie, căci nu pot să te biruiesc; însă toate cele ce tu le faci, le fac şi eu: posteşti tu şi eu nicidecum nu mănînc; priveghezi tu, şi eu deloc nu dorm; dar una este cu care mă biruieşti pe mine"; deci i-a zis Macarie: "Care este una aceea?" Răspuns-a diavolul: "Smerenia ta; pentru aceea nu pot să stau împotriva ta".

Fericitul Macarie, avînd 40 de ani de la naşterea sa, a luat de la Dumnezeu darul tămăduirilor şi al proorociei, cum şi stăpînire asupra necuratelor duhuri; apoi s-a învrednicit treptei preoţeşti şi a fost conducător părinţilor celor ce vieţuiau în schit. Iar pentru hrana şi băutura lui cum postea, nu se cuvine a grăi multe; de vreme ce nici între cei mai lipsiţi de grijă monahi nu se putea afla acolo îmbuibare sau mîncăruri mai bune, pe de o parte pentru lipsa cea mare a celor de trebuinţă, iar pe de alta pentru rîvna cea dumnezeiască a multor părinţi care petreceau acolo; căci fiecare urma unul altuia în viaţa cea pustnicească, iar mai ales se sîrguiau a se întrece.

Despre alte nevoinţe ale acestui ceresc bărbat se povestea între părinţi cum că neîncetat era întru înălţarea minţii către Dumnezeu şi cea mai multă vreme se lipea de Dumnezeu cu mintea decît de lucrurile lumii aceştia. Apoi cerceta pe părintele şi pe învăţătorul său, Antonie cel Mare, şi de dînsul mult se povăţuia, vorbind cu dînsul cuvinte duhovniceşti. În urmă, s-a învrednicit după fericitul sfîrşit al lui Antonie a lua de la cei doi ucenici ai aceluia, ca o bogată moştenire, toiagul cu care îşi sprijinise trupul său neputincios, din cauza bătrîneţelor şi nevoinţelor pustniciei; iar cu toiagul a luat duhul îndoit, precum Elisei l-a luat de la Ilie şi făcea minuni mari, pe care acum este vremea a le povesti.

Un egiptean iubitor de păcate, fiind rănit de pofta păcatului spre o femeie străină, frumoasă la chip, dar neputînd s-o plece spre desfrînare, pentru curăţia ei şi pentru cinstea şi dragostea pe care o avea pentru bărbatul său, s-a dus la un fermecător, rugîndu-l ca să facă pe femeia aceea să-l iubească; ori cu farmecele sale să facă pe bărbatul ei ca s-o urască şi s-o gonească; fermecătorul acela a luat multe daruri de la egiptean şi a făcut obişnuitele sale meşteşu-giri, sîrguindu-se cu multe farmece ca să înşele pe acea femeie curată, spre desfrînare.

Apoi neputînd să înduplece mintea ei cea nemişcată spre acea faptă rea, a fermecat ochii celor ce căutau la dînsa; şi a făcut aşa ca tuturor celor ce o vedeau să li se pară că nu este femeie cu faţă de om, ci animal parte femeiască; deci, intrînd bărbatul în casă, cînd a văzut-o întru asemănare de animal, s-a spăimîntat, şi nu pricepea ce este, pentru că vedea că pe patul lui se odihneşte un animal. Vorbea cu dînsa şi nu putea să audă nici un răspuns, decît numai o vedea mîniindu-se. Însă ştia că este femeia lui şi a cunoscut răutatea pizmaşului, cum că era prefăcută de oameni răi întru asemănare de dobitoc, de care lucru era în mare mîhnire şi plîngea.

Chemînd preoţi în casa sa, le-a arătat pe femeia lui, dar nici aceia nu puteau cunoaşte ce avea: cum şi pentru ce s-a prefăcut în animal. Căci şi ochii acelora ca nişte fermecaţi vedeau animal; şi trecuseră trei zile de cînd i se făcuse ei aceasta şi nici un fel de hrană nu primea, pentru că nici ca animalul nu primea fîn, nici ca omul nu putea să mănînce pîine. Apoi, bărbatului ei i-a venit în minte s-o aducă în pustie, la Cuviosul părinte Macarie.

Deci, punînd pe dînsa frîul ca pe un animal, s-a dus, luînd după sine pe femeia sa întru asemănare de animal. Pe cînd se apropia de chilia cuviosului, fraţii ce stăteau afară, au început a cîrti asupra lui, întrebîndu-l pentru ce vrea să intre în mînăstire cu acel animal? Iar el a zis către dînşii: "Am venit aici, ca animalul acesta să cîştige mila de la Domnul cu rugăciunile Sfîntului Macarie".

Şi întrebîndu-l monahii: "De ce pătimeşte?" Omul a zis: "Acest animal pe care îl vedeţi este femeia mea şi cum s-a prefăcut nu ştiu; iată acum sînt trei zile de cînd nici un fel de hrană nu gustă nicidecum". Iar fraţii auzind acestea, au mers să spună sfîntului, căruia acum i se descoperise şi se ruga lui Dumnezeu pentru dînsa.

Fraţii spunîndu-i despre acest lucru şi arătîndu-i dobitocul cel adus, sfîntul a zis către dînşii: "Voi singuri sînteţi dobitoace, de vreme ce aveţi ochi răi, iar ea precum este făcută, aşa rămîne femeie şi nu este schimbată întru altă fire; ci aşa se pare ochilor voştri cei înşelaţi de farmece". Deci, sfinţind apă, a turnat pe capul ei, rugîndu-se, şi îndată a făcut-o să fie în chipul său cel dintîi; încît toţi cei ce căutau la dînsa au văzut-o că este femeie, cu faţă de om.

Apoi, poruncind să-i dea ei să mănînce, a făcut-o femeie sănătoasă. Şi au mulţumit lui Dumnezeu, bărbatul şi femeia, cum şi toţi cei ce vedeau această minune. Apoi, sfîntul a învăţat pe femeie, ca adeseori să meargă la sfînta biserică şi să se împărtăşească cu preacuratele lui Hristos Taine; căci pentru aceea, zicea el, a venit asupra ta acea ispită, fiindcă cinci săptămîni au trecut, de cînd ai fost părtaşă dumnezeieştilor Taine. Astfel învăţîndu-i şi sfătuindu-i pe amîndoi, i-a liberat în pace. Asemenea şi o altă fecioară, prefăcută în animal de vrăjitori, aducînd-o părinţii ei la sfîntul, a tămăduit-o cu rugăciunea. Iar pe o altă fecioară, plină de răni, prin ungerea cu untdelemn sfinţit, a făcut-o sănătoasă.

Deci, mulţi supărau pe cuviosul, unii pentru rugăciuni şi binecuvîntări şi pentru folosirea de învăţătură de la dînsul, iar alţii pentru tămăduiri; pentru aceea sfîntul şi-a săpat o peşteră adîncă în chilie, ca de o jumătate stadie, şi se ascundea de cei ce veneau la dînsul fără vreme, cînd îi întrerupeau gîndirea la Dumnezeu şi rugăciunea.

Atîta dar avea de la Dumnezeu, încît învia şi morţi. Un monah oarecare, şezînd în preajma Nilului, s-a lipit de el diavolul mîndriei. Deci, întîi l-a rătăcit de la adevărata credinţă şi l-a adus la cugetarea celor ce se numeau Ierachteni, care ziceau că Mîntuitorul n-a luat trup omenesc, nici că înviază trupul nostru cu care ne-am îmbrăcat şi că trei începători sînt: Dumnezeu, materia şi răutatea. Astfel a atras la răzvrătirea a 500 de suflete. Şi a putut face aceasta căci grăia multe bîrfeli de acest fel către mulţi. Apoi şi diavoli a scos, după cum se spune de Domnul nostru în Sfintele Evanghelii: *Căci vor da semne şi minuni*, încît ar fi fost cu putinţă să amăgească şi pe cei aleşi; căci cu domnul diavolilor, într-adevăr, scotea pe diavoli, pentru pierzarea sufletelor.

Deci, episcopul acelui loc a venit cu clerul său la părintele Macarie, robul lui Dumnezeu, şi rugîndu-l, îi zise: "Vino şi ajută-ne; căci dacă pînă trăieşti tu nu vom curăţi vecinătatea noastră, toţi se vor lipi de dînsul şi întru pierzare se vor duce". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Iată că vin, dar fiind om simplu, ce pot să fac eu?" Episcopul stăruia, rugîndu-l: "Eu aşa cred că, dacă va veni Dumnezeu, va împăca Biserica Sa; căci eu de multe ori avînd gînd să vin, am fost împiedicat de treburile eparhiei; iar acum, numai suferind pierzarea poporului, şi încă temîndu-mă de osînda lui Dumnezeu, care zice: *Sîngele lor din mîinile voastre îl voi cere;* de aceea am venit la tine, căci Dumnezeu m-a trimis.

Atunci Avva Macarie sculîndu-se, a mers cu dînsul şi a venit la amăgitorul acela, pe care, cînd l-a văzut bătrînul, a zis episcopului: "Acesta are un diavol din cei stăpînitori şi ai cunoscut că acesta nu este locul meu. Împotriva acestor duhuri nu m-am luptat deloc, căci sînt două cete de diavoli, una este care aduce plăcerile şi dezmierdările în trupul omului, iar alta care amăgeşte sufletele, dar care este foarte lesne de biruit. Aceste duhuri le rînduieşte satana la vrăjitori şi amăgitori, ca şi la începătorii de eresuri". Episcopul a zis: "Este trebuinţă de rugăciune din adîncul inimii, căci cuvîntul nu are nici o putere".

Deci, i-a poruncit să iasă la dînşii; iar el ieşind, episcopul i-a zis: "Cum de n-ai venit de atîta vreme la noi?" Iar el a răspuns: "Pentru că nu credeţi drept". Zis-a către dînsul Sfîntul Macarie: "Dar tu crezi bine?" Iar el a zis: "Foarte bine". Sfîntul i-a zis: "Care este aceea pe care noi nu o cugetăm bine?" El a răspuns: "Fiindcă ziceţi că trupul a înviat; şi încă mai ziceţi că şi Dumnezeu a luat asupră-şi trup şi oase". Bătrînul i-a zis: "Dacă zicem de la noi, rău zicem, iar dacă astfel a grăit adevărul, tu pentru ce grăieşti împotrivă? Cu toate acestea noi vom spune ţie cum credem şi dacă te vei îndupleca, bine vei face; iar dacă nu, tu însuţi vei primi pedeapsa de la Dumnezeu, pe ale cărui dogme le lepezi". El a zis: "Eu întîi să-ţi spun credinţa mea". Iar sfîntul a zis: "Credinţa rea nici să nu se numească credinţă".

Deci, a poruncit episcopului să zică Simbolul credinţei şi episcopul a zis: *Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl, Atotţiitorul*; şi celelalte de aici înainte, cum şi alte graiuri de la apostolul. Atunci s-a ruşinat ereticul

şi neavînd ce să răspundă, a zis către Sfîntul Macarie: "Mie nu-mi grăi credinţa cea din cuvinte, ci să mergem la morminte şi tu să înviezi cu trupul pe unul din cei ce zac acolo şi voi crede că bine cugetaţi, ori eu să scot suflet fără de trup, şi să vă ruşinez pe voi". Şi întorcîndu-se Sfîntul Macarie, a zis episcopului: "Mare este răul, căci şi pe Dumnezeu îl ispitim, ca pentru un îndrăcit să se facă atît de mare semn". Zis-a episcopul: "Ba nu părinte, ci pentru o eparhie întreagă".

Atunci au mers la morminte şi a venit şi Ierachtenul să cheme pe diavol. Şi mult făcîndu-şi rugăciunea lui cea ereticească, nu putea să scoată nici un suflet fără trup din mormînt. Atunci diavolul n-a ieşit ca mai înainte, căci îi sta împotrivă Duhul cel Sfînt. Şi cînd a văzut că nimic n-a putut face, le-a zis: "Pentru necredinţa voastră nu poate să iasă". Episcopul a zis: "Dacă am fi fost rău-credincioşi, atunci mai vîrtos trebuia să iasă, ca să mustre necredinţa noastră".

Iar bătrînul rugîndu-se în sine, netăgăduind nimic, a plecat genunchii la pămînt, după ce a stat un ceas la rugăciune; împreună cu toţi care erau de faţă, s-a ridicat, şi lovind cu toiagul cel de finic un mormînt, pentru că toiegele monahilor celor de acolo sînt de finic, a înviat un om din mormînt, nu vreunul care a murit de curînd, ci unul mort de mult.

Această minune văzînd-o Ierachteanul, a leşinat şi ieşind diavolul dintr-însul, el a căzut la picioarele sfîntului, împreună cu tot poporul care era de faţă, şi cerea să-l ucidă; dar nu i-a lăsat sfîntul, ci l-a luat cu sine în pustie şi l-a izbăvit de rătăcire. Apoi, întrebînd pe cel ce a înviat dacă ştie pe Hristos, el a zis că n-a auzit despre El nici cînd trăia. Deci, sfîntul botezîndu-l, l-a avut cu sine trei ani şi apoi cu adevărată moarte a răposat, încît se potrivea şi la el cuvîntul Domnului, că nici acesta n-a greşit, nici părinţii lui; ci ca să se arate slava lui Dumnezeu într-însul.

Iar episcopul a întrebat pe Sfîntul Macarie dacă s-a suit în inima lui vreun cuget de slavă omenească, cînd a văzut înaintea lui atîta popor, faţă de o minune atît de mare? El a răspuns: "O inimă care are îndeletnicire a căta spre slava oamenilor, unul ca acesta pe Dumnezeu încă nu L-a cunoscut, şi ceea ce face, ca un om o face; iar cel ce s-a învrednicit de insuflarea lui Dumnezeu, întru multă nevoinţă se află, temîndu-se să nu cadă.

Unul ca acesta numai o credinţă are, de a ieşi din trup, iar slava omenească nici în gînd nu-i vine. Deci, o pildă ca aceasta îţi zic: "Închipuieşte-ţi pe cineva că umblă pe mare şi priveşte spre cer în soare; unul ca acesta dacă ar vedea locul pe unde umblă, s-ar scufunda. Astfel cel ce priveşte la slava lui Dumnezeu, slava cea de la oameni o nesocoteşte. Iar dacă împrejurul acesteia s-ar întoarce, cade din aceea şi căzînd astfel, se biruieşte de multe patimi".

Apoi Cuviosul Macarie a înviat încă şi un alt mort, pentru care părintele Sisoe povestea aşa: "Am fost în schit cu părintele Macarie şi a sosit vremea secerişului; atunci, mergînd la seceriş noi şapte, iată o văduvă aduna spice după noi şi plîngea neîncetat; apoi chemînd Macarie pe stăpînul holdei aceleia, l-a întrebat: "Ce are această bătrînă de plînge mereu?" Iar el a spus lui Macarie că bărbatul ei luînd de la cineva un zălog, a murit fără veste, nespunîndu-i ei unde a pus ceea ce a luat şi voieşte stăpînul zălogului aceluia ca s-o ia pe ea în robie cu copiii ei". Şi i-a zis Macarie lui: "Să-i spui ei ca să vină la noi, unde ne odihnim la amiază". Cînd a venit văduva aceea, a zis către dînsa bătrînul: "Întotdeauna plîngi astfel?" Ea a spus lui: "Bărbatul meu a murit grabnic; el luase de la cineva nişte aur să-l păstreze, dar nu mi-a spus unde l-a ascuns". Zis-a către dînsa bătrînul: "Vino ca să ne arăţi mormîntul bărbatului tău".

Deci luînd pe fraţi, a mers cu dînsa, apoi sosind la mormînt, bătrînul a zis către văduvă: "Du-te la casa ta". Şi rugîndu-se, a strigat bătrînul pe cel mort, zicînd către dînsul: "Unde ai pus vistieria cea străină?" Iar el a răspuns din mormînt: "În casa mea am ascuns-o, sub picioarele patului meu". Şi a zis lui bătrînul: "Dormi iarăşi pînă la ziua învierii".

Iar fraţii văzînd aceasta, au căzut de frică la picioarele lui. Şi le-a zis lor bătrînul: "Nu pentru mine s-a făcut aceasta, pentru că eu sînt un nimic; ci pentru văduvă şi sărăcia ei a făcut Dumnezeu lucrul acesta. Însă să ştiţi aceasta, că Dumnezeu voieşte ca sufletul să fie fără păcat, şi cel ce va cere de la El, va lua".

Apoi, mergînd, a spus văduvei unde se află vistieria. Iar ea luînd-o, a dat-o stăpînului ei şi s-a mîntuit de robie pe sine şi pe fiii ei; şi toţi cei ce auzeau aceasta, au preamărit pe Dumnezeu.

Încă şi un al treilea mort a înviat Cuviosul părinte Macarie; despre care scrie Rufin prezbiterul, astfel: "Odinioară, în locurile cele de aproape fiind făptuită o ucidere, se punea vina asupra unui nevinovat şi acela a alergat în chilia sfîntului, însă au mers în urma lui şi cei ce voiau să-l prindă ca pe un ucigaş. Şi voiau să-l dea la judecata cea legiuită.

Deci, acela se lepăda şi se jura că este nevinovat de sîngele celui ucis, iar ei stăruiau făcîndu-l vinovat. Şi făcîndu-se de amîndouă părţile multă vorbă şi sfadă, i-a întrebat Macarie unde este îngropat cel ucis. Şi sculîndu-se, a mers cu dînşii la mormînt; apoi plecîndu-şi genunchii, s-a rugat mult şi a zis către cei ce stau de faţă: "Acum va arăta Domnul dacă este acesta cu adevărat vinovat de uciderea despre care ziceţi". Şi a strigat cu mare glas, chemînd pe nume pe cel ucis, iar el a răspuns din mormînt.

Sfîntul a zis către dînsul: "În numele lui Iisus Hristos, zic ţie să ne spui nouă dacă ai fost ucis de omul acesta?" Iar acela cu glas foarte lămurit a răspuns din mormînt, încredinţîndu-i că n-a fost ucis de acela, pe care-l năpăstuiesc fără vină. Atunci, toţi mirîndu-se de o minune ca aceea, au căzut la pămînt. Apoi, căzînd la picioarele lui, ca iarăşi să întrebe pe cel ce zăcea în mormînt, cine l-a ucis. Atunci le-a zis cuviosul: "Despre aceasta nu-l voi întreba, pentru că destul este mie ca să izbăvesc de năpastă pe cel nevinovat; iar a da judecăţii pe cel vinovat, nu este lucrul meu".

Odinioară a fost adus la cuviosul un tînăr de care se plîngea maică-sa că era îndrăcit; acesta era legat şi ţinut de doi oameni. El avea în sine pe diavolul îmbuibării, căci mînca trei pîini mari şi bea un vas de apă, nu tocmai mic; însă toate cele mîncate nu erau nimic, căci ca într-un foc se mistuia hrana şi băutura într-însul. Deci, acel tînăr, cînd nu-i da maică-sa atît de mult să mănînce, el striga la ea; de aceea plîngea maica lui şi ruga pe Cuviosul Macarie ca să miluiască pe fiul ei şi să-l tămăduiască de o boală ca aceea.

Cuviosul a început a face rugăciuni cu dinadinsul către Dumnezeu, pentru dînsul; şi după întîia şi a doua zi, i-a fost mai uşor tînărului şi cerea mai puţin să mănînce. Deci, a zis sfîntul către maica lui: "Cît voieşti ca să mănînce fiul tău?" Ea a zis: "Zece litre de pîine". Iar sfîntul ocărînd-o, i-a zis: "De ce atît de mult ai cerut, o! femeie?" Deci, şapte zile postind fericitul şi rugîndu-se pentru acel tînăr, a izgonit pe diavolul dintr-însul, şi l-a făcut ca cu trei litre de pîine să se sature; şi apoi i-a poruncit ca nu în deşert să stea, ci să se ostenească lucrînd cu mîinile. Astfel, cu darul lui Dumnezeu, desăvîrşit sănătos a dat pe tînăr maicii lui şi i-a liberat cu pace.

Oarecînd cuviosul a ieşit din schit la locul Terinut, şi înserînd, a intrat într-un mormînt elinesc să se culce; deci, erau acolo oase elineşti vechi şi luînd unul, l-a pus căpătîi lui. Diavolii văzînd îndrăzneala lui, s-au mîniat asupră-i şi au vrut să-l îngrozească, strigînd cu glas femeiesc: "O! cutare, mergi în baie să te speli?" Şi a răspuns alt demon din oasele cele moarte, care zăcea sub capul bătrînului, zicînd: "Un străin am deasupra mea şi nu pot să vin". Bătrînul neînfricoşîndu-se, cu îndrăzneală bătea osul acela, zicîndu-i: "Scoală-te şi te du, dacă poţi". Auzind acestea diavolii, au strigat cu mare glas, zicînd: "Ne-ai biruit cu totul", şi au fugit ruşinaţi.

Apoi, umblînd prin pustie, părintele Macarie a aflat o căpăţînă de om uscată zăcînd pe pămînt, pe care cînd a întors-o cu toiagul său, se părea că dă oarecare glas căpăţîna aceea. Deci, a întrebat-o bătrînul cine este? Şi căpăţîna a zis: "Eu am fost începător al slujitorilor idoleşti, care au locuit în acest loc, iar tu eşti părintele Macarie, cel plin de Duhul lui Dumnezeu; pentru că tu, cînd te rogi, milostivindu-te spre cei ce sînt în muncă, ei simt oarecare uşurare". Şi a zis bătrînul: "Care este uşurarea sau munca voastră, spune mie?" Răspuns-a cu suspinare, zicînd: "Pe cît este de departe cerul de la pămînt, atît de mare este focul în al cărui mijloc sîntem noi de la picioare pînă la cap, cu totul arzîndu-ne; şi nu este cu putinţă cuiva din noi ca să vadă faţa altuia, iar cînd te rogi pentru noi, ne vedem puţin unul pe altul şi aceasta este pentru noi uşurare".

Acestea auzindu-le bătrînul, a lăcrimat şi a zis: "Vai de ziua în care va fi călcat omul poruncile lui Dumnezeu". Şi iarăşi a întrebat pe căpăţîna aceea: "Au, este altă muncă mai mare?" Răspuns-a căpăţîna: "Sînt altele cu mult mai adînci sub noi". Şi întrebînd bătrînul, a zis: "Cine se află întru acele adînci munci?" Căpăţîna a răspuns: "Noi sîntem cei ce n-am cunoscut pe Dumnezeu şi acum simţim milostivirea Lui, măcar cît de puţin; iar aceia care cunoscînd pe Dumnezeu, s-au lepădat de El şi n-au păzit poruncile Lui, cu mai grele şi mai grozave chinuri sînt chinuiţi sub noi". Iar Sfîntul Macarie luînd căpăţîna aceea, a îngropat-o în pămînt şi s-a dus.

După aceasta, cuviosul bătrîn vieţuia deosebit, avînd chilie în pustia cea mai mare; şi era o mînăstire mai jos de el, într-o altă pustie, avînd monahi mulţi. Deci, şezînd bătrînul lîngă cale, a văzut odinioară pe diavolul mergînd în chip de om şi avînd o haină lăţoasă; iar la fiecare laţ spînzura cîte o tigvuliţă; apoi a zis către el bătrînul: "Unde mergi, răule?" Acela a spus: "Mă duc să tulbur pe fraţi". Bătrînul l-a întrebat iarăşi: "Ce sînt tigvuliţele acestea pe care le porţi?" Diavolul răspunse: "Duc gustări fraţilor". Bătrînul zise: "În toate acestea sînt gustări?" El a răspuns: "Da, pentru că de nu-i va fi plăcut cuiva una, îi dau alta şi pe toate la rînd, ca fiecare să aibă cîte una".

Acestea zicînd, s-a dus; iar bătrînul a rămas, păzind calea, pînă se va întoarce. Atunci, văzîndu-l întorcîndu-se, i-a zis: "Ţi-a mers bine?" El a răspuns: "Rău, căci unde mi-e bine mie?" Bătrînul îi zise: "Pentru ce?" Acela a răspuns: "Deoarece toţi monahii mi s-au făcut potrivnici şi nimeni nu m-a primit". Bătrînul zise: "Dar pe nici unul dintr-înşii nu-l ai prieten?" Diavolul răspunse: "Am numai pe un monah care mă ascultă şi cînd mă duc la dînsul, se învîrteşte ca paiaţa înaintea mea". Bătrînul l-a întrebat cum este numele monahului aceluia?" Diavolul răspunse: "Teopempt". După aceasta s-a dus.

Sculîndu-se Avva Macarie, s-a dus în cea mai de jos pustie, la mînăstirea aceea. Fraţii de acolo auzind, i-au ieşit cu ramuri în întîmpinarea lui şi fiecare dintr-înşii îşi gătea chilia, socotind că bătrînul va găzdui la dînsul. Iar el a întrebat: "Cine este Teopempt?". Pe acesta văzîndu-l, a intrat la dînsul în chilie, iar el a primit pe părintele, bucurîndu-se; şi cînd au început a vorbi singuri, i-a zis bătrînul: "Cum petreci, frate?" Acela răspunse: "Bine, cu rugăciunile tale". Bătrînul zise: "Nu te supără pe tine oarecare gînduri rele?" Fratele răspunse: "Acum îmi este bine"; pentru că se ruşina să-şi mărturisească gîndurile sale de ruşine. Atunci i-a zis bătrînul: "De mulţi ani postesc, nevoindu-mă, şi toţi mă cinstesc, dar într-aceşti ani ai bătrîneţei mă supără necuratul duh al desfrînării". La aceasta Teopempt a răspuns: "Cu adevărat părinte, şi eu sînt foarte mult stăpînit de duhul desfrînării".

Bătrînul cercă şi celelalte gînduri pierzătoare ale sufletului aceluia, pînă ce fratele i le-a spus pe toate. După aceasta, cuviosul a întrebat pe frate: "Cum posteşti?" El răspunse: "Pînă la al nouălea ceas". Grăit-a sfîntul: "Să posteşti pînă seara, să flămînzeşti şi să înveţi pe de rost părţi din Evanghelie şi din alte sfinte cărţi, ca să te îndeletniceşti totdeauna în gîndirea lui Dumnezeu; şi de-ţi va veni gînd rău, să nu-l primeşti şi niciodată să nu te cobori cu mintea în jos, ci totdeauna să ai aminte sus, şi-ţi va ajuta Dumnezeu".

Aşa întărind părintele pe acel frate, s-a dus în pustia sa. Şi cînd ţinea calea, a văzut iarăşi pe acel diavol mergînd, şi i-a zis: "Unde mergi?" Diavolul răspunse: "Mă duc să tulbur pe fraţi". Zicînd aceasta, a trecut alături. Dar cînd s-a întors, i-a zis sfîntul: "Cum sînt fraţii?" Diavolul răspunse: "Toţi mi s-au făcut potrivnici şi acela pe care mai înainte îl aveam prieten şi mă asculta, nu ştiu cine l-a răzvrătit şi nu mă ascultă nicidecum; căci s-a făcut mai potrivnic decît toţi şi m-am jurat că nu mă mai duc acolo, decît numai după o lungă vreme". Zicînd acestea, s-a dus, iar sfîntul s-a întors la chilia sa.

Odată au venit la Cuviosul Macarie în schit doi tineri străini, unul bărbos, iar la altul abia începea mustaţa; aceştia l-au întrebat: "Unde este chilia lui Avva Macarie?" El le-a zis: "Ce voiţi de la dînsul?" Ei îi ziseră: "Am auzit despre dînsul şi despre viaţa părinţilor care sînt în schit; deci am venit să-l vedem". Bătrînul le-a spus: "Eu sînt". Ei s-au închinat lui pînă la pămînt şi au zis: "Aici voim să petrecem". Bătrînul văzîndu-i că sînt dintre tinerii bogaţi, le-a zis: "Nu veţi putea să şedeţi aci". Cel mai tînăr răspunse: "De nu ne vei lăsa să petrecem aici, atunci ne vom duce aiurea".

Bătrînul a zis în mintea sa: "Pentru ce să-i gonesc, căci se vor sminti? Deci, să-i primesc, pentru că singură osteneala pustiei îi va face ca de voie să fugă de aici". Şi a zis către dînşii: "Veniţi şi vă faceţi chiliuţe, dacă puteţi". Apoi le-a dat o secure şi o coşniţă plină de pîine şi sare, şi ducîndu-i departe, le-a arătat un loc pe o piatră vîrtoasă şi le-a zis: "Aici să vă zidiţi chiliuţa, aducînd lemne din luncă şi să şedeţi"; pentru că socotea bătrînul, că vor fugi de osteneală. Apoi au întrebat tinerii aceia pe Macarie: "Ce lucrează monahii?" Bătrînul le-a răspuns: "Împletituri". Şi luînd mlădiţe, începea a împleti din capăt, zicîndu-le: "Aşa să faceţi coşniţe şi să le daţi la paznicii bisericeşti, iar aceia vă vor aduce pîine şi sare". Apoi cuviosul s-a dus la dînşii, iar ei cu răbdare mare făceau toate cele poruncite, şi n-au venit la părintele lor trei ani.

Aducîndu-şi aminte Avva Macarie de dînşii, a zis în sine: "Care să fie oare lucrarea lor de nu vin la mine, să mă întrebe nimic?" Alţii de departe vin, iar aceştia care petrec mai aproape n-au venit, căci acei doi fraţi la nimeni nu mergeau, fără numai la biserică, ca să primească împărtăşirea preacuratelor Taine.

Deci, bătrînul s-a rugat lui Dumnezeu, postind o săptămînă, ca să-i arate lui lucrarea lor, şi după acea săptămînă s-a dus la dînşii, să vadă cum locuiesc; şi bătînd el în uşă, i-au deschis, apoi ei văzînd pe omul lui Dumnezeu, i s-au închinat pînă la pămînt, iar bătrînul făcînd rugăciune, a şezut. Apoi făcînd cel mai mare semn ca să iasă cel mai tînăr, acela a şezut împletind coşniţe; iar în ceasul al nouălea a intrat bătînd cel mai mic şi făcînd puţină fierbătură, a pus înainte masă şi trei bucăţi de pîine.

Pe urmă, a zis bătrînul: "Veniţi să mîncăm". Şi au mîncat, mulţumind Domnului; după aceea, a adus apă cel mai tînăr şi au băut, iar după ce a înserat, a zis părintelui: "Te vei duce părinte de aici?" El le-a răspuns: "Nu, ci aici mă voi odihni". Ei i-au aşternut o rogojină într-un colţ sub chilie, iar în celălalt s-a odihnit singur pe rogojină şi s-a înnoptat. Sfîntul Macarie se ruga lui Dumnezeu să-i arate fapta lui cea bună; deci, s-a desfăcut acoperămîntul chiliuţei; făcîndu-se lumină, cei doi fraţi nu vedeau lumina, ci li se părea că doarme bătrînul; şi îmboldind cel mai mare pe cel mai mic, s-au sculat amîndoi, şi, închinîndu-se, şi-au ridicat mîinile spre cer, rugîndu-se în taină.

Atunci Cuviosul Macarie a văzut pe demoni ca muştele, venind la cel mai mic şi unele se aşezau pe buzele lui, iar altele pe ochi; dar îngerul lui Dumnezeu, avînd o armă de foc, gonea de la dînsul pe demoni, iar de cel mai mare nici nu putea să se apropie; apoi despre ziuă iarăşi amîndoi s-au odihnit.

Iar Cuviosul Macarie s-a făcut ca şi cum s-ar fi deşteptat din somn, şi toţi s-au sculat. Apoi a zis cel mai mare frate: "Părinte, vei voi ca să citim cei 12 psalmi?" Avva a răspuns: "Da". Şi a cîntat mai întîi cel mai tînăr şi după fiecare stih ieşea lumină de foc din gura lui şi se suia la cer. Apoi a început a cînta şi cel mai mare, şi ieşea din gura lui foc ca o funie ce ajungea pînă la cer. După sfîrşirea psalmilor, bătrînul vrînd să se ducă, le-a zis: "Rugaţi-vă pentru mine". Iar ei s-au închinat lui pînă la pămînt, tăcînd; şi aşa se depărtă de dînşii. Şi a cunoscut că cel mai mare este desăvîrşit întru bunătăţi, iar cu cel mai mic încă se lupta vrăjmaşul. Şi nu după multe zile, a adormit întru Domnul cel mai mare, iar după dînsul, a treia zi, a murit şi cel mai mic. Şi cînd veneau unii din părinţi la Avva Macarie, îi ducea la chiliuţa celor doi fraţi şi le zicea: "Veniţi de vedeţi locul în care s-au nevoit robii cei mari ai lui Hristos".

Odată, cuviosul rugîndu-se lui Dumnezeu, s-a auzit un glas, care îi zise: "Macarie, încă n-ai venit la măsura celor două femei, care vieţuiesc împreună în cetatea cea de aproape". Deci, auzind de aceasta bătrînul, şi-a luat toiagul şi a mers la cetatea zisă, şi găsind casa lor, a bătut în uşă. Atunci, odată a ieşit una dintre ele şi l-a primit cu mare bucurie.

Apoi, bătrînul pe amîndouă chemîndu-le, le-a zis astfel: "Pentru voi am suferit atîta osteneală, venind din pustia cea depărtată, ca să înţeleg lucrurile voastre, pe care să mi le spuneţi, netăinuindu-le". Femeile i-au răspuns bătrînului: "Crede-ne, sfinte părinte, că noi sîntem păcătoase şi trăim cu bărbaţii noştri, deci ce fel de lucruri cauţi de la noi?" Iar bătrînul stăruia rugîndu-le, să-i arate rînduiala vieţii lor.

Ele fiind silite, au zis: "Noi nici un fel de rudenie nu avem între noi şi s-a întîmplat de s-au însoţit cu noi doi fraţi, şi cu dînşii petrecînd împreună 15 ani într-o casă, cuvînt rău sau necurat n-am zis una către alta,

nici ne-am sfădit cîndva; ci în pace pînă acum vieţuim şi ne sfătuim cu un gînd, ca lăsînd pe soţii cei trupeşti, să mergem în ceata sfinţilor feciori, care slujesc lui Dumnezeu, dar n-am putut să înduplecăm pe bărbaţii noştri să ne lase, deşi i-am rugat cu foarte multe lacrimi. Drept aceea, necîştigîndu-ne dorirea, am pus aşezămînt între Dumnezeu şi între noi, ca nici un fel de cuvînt deşert să nu zicem deloc pînă la moartea noastră".

Acestea auzind Sfîntul Macarie, a zis: "Cu adevărat, nici fecioare, nici femei măritate, nici monah, nici mirean, ci hotărîrea cea bună o caută Dumnezeu, primind-o ca pe însăşi fapta şi după alegere, trimite fiecăruia pe Sfîntul Duh, care lucrează şi îndreptează viaţa tuturor celor ce vor să se mîntuiască".

În zilele acestui Cuvios Macarie Egipteanul, a strălucit cu fapte bune în aceleaşi pustietăţi şi alt cuvios, Macarie Alexandrianul, care era prezbiter în mînăstirea ce se numea Chelie; iar acel loc era în pustie, între Nitria şi între schit. Acel fericit Macarie Alexandrianul venea adeseori la Sfîntul Macarie Egipteanul şi de multe ori umblau împreună prin pustie, pentru că aveau mare dragoste între ei.

În acea vreme, împărăţind rău-credinciosul Valens, arianul (364-378), a fost prigonire mare asupra celor dreptcredincioşi pentru că a venit în Alexandria un oarecare Luciu, episcop arian, cu oaste multă, şi l-a izgonit de pe scaun pe fericitul episcop Petru, care a fost după Sfîntul Atanasie cel Mare. Apoi a trimis şi în pustie, ca să izgonească pe toţi sfinţii părinţi; dar mai întîi a gonit pe cei doi Macarie, pe care, luîndu-i ostaşii noaptea şi punîndu-i în corabie, i-au dus departe, la un oarecare ostrov, în care era necunoscut numele lui Hristos Dumnezeu, dar unde idolii se cinsteau ca nişte zei.

În acel ostrov, la un slujitor idolesc, era o fiică îndrăcită, care simţind venirea Sfîntului Macarie şi a celorlalţi cuvioşi părinţi, a alergat înaintea lor, strigînd: "Pentru ce aţi venit aici? Căci acest ostrov este vechea noastră locuinţă". Iar ei făcînd rugăciune, au izgonit pe diavolul dintr-însa şi au făcut-o sănătoasă. Aceasta văzînd-o tatăl ei, slujitorul idolilor îndată a crezut în Hristos şi s-a botezat; şi tot poporul din ostrovul acela a primit sfînta credinţă şi lor le-au făcut o sfîntă biserică.

Dar înştiinţîndu-se despre aceasta răucredinciosul episcop Luciu, s-a ruşinat că a izgonit din locaşurile lor nişte sfinţi şi trimiţînd în taină, a întors iarăşi la locurile lor pe fericiţii Macarie şi pe toţi ceilalţi părinţi. Deci, iarăşi a primit pe Sfîntul Macarie Egipteanul în pustia schitului, iar pe alexandrianul în locul cel mai de sus pomenit, ce se numea Chelie, şi fiecare din părinţi s-a dus la locaşul său.

Dar, de vreme ce la Cuviosul părintele nostru Macarie Egipteanul veneau mulţi de pretutindeni, unii pentru învăţătură, iar alţii pentru tămăduiri, şi o mulţime de bolnavi se adunau la dînsul, de aceea, a fost de trebuinţă ca să zidească o casă de oaspeţi, ca într-însa să se odihnească străinii şi bolnavii; pe care casă a şi făcut-o. Deci, în toate zilele pe cîte unul din bolnavi ungînd cu sfîntul untdelemn, îl făcea sănătos şi-l libera; de aceea nu-i tămăduia pe toţi îndată, ca ceilalţi zăbovind la dînsul cîteva zile, nu numai trupului, ci şi sufletului să-şi cîştige tămăduire, ascultînd cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate.

Atunci a pus pe unul din fraţi să slujească în casa de oaspeţi, dar acela fiind îndemnat de diavol, se biruia de patima iubirii de averi şi tăinuia de la săraci o parte; iar Cuviosul Macarie îl învăţa, zicîndu-i: "Frate Ioane, ascultă-mă şi primeşte învăţătura mea, care-ţi va fi de folos", iar Ioan nu l-a ascultat pe sfîntul, şi n-a încetat din obiceiul cel rău; şi a fost că după moartea sfîntului, la 15 sau la 20 de ani, acel frate tot slujea Iudei, care a pus într-însul iubirea de argint, şi partea săracilor la sine o trăgea; deci, tot trupul lui s-a umplut de lepră, şi nu numai averea cea adunată, ci şi sufletul său în ticăloşie şi-a pierdut.

Odată, cuviosul mergînd de la schit la Muntele Nitriei, şi apropiindu-se, a zis ucenicului său: "Mergi puţin înaintea mea". Mergînd ucenicul, l-a întîmpinat un slujitor idolesc venind şi adu-cînd un lemn mare, iar fratele striga către dînsul: "Ascultă, diavole, unde mergi?" Şi întorcîndu-se sjujitorul, l-a bătut aşa de tare, încît abia l-a lăsat viu. Şi luîndu-şi lemnul, a fugit.

Pe cînd fugea el, l-a întîmpinat Avva Macarie, şi i-a zis: "Mîntuieşte-te iubitorule de osteneală, mîntuieşte-te". Iar el mirîndu-se, zise către avva: "Ce lucru vezi la mine, de-mi urezi astfel de cuvinte?".

Răspuns-a bătrînul: "Că te văd ostenindu-te". Iar sjujitorul răspunse: "M-am uimit părinte de cuvintele tale, că te-am cunoscut că eşti omul lui Dumnezeu; iar un alt monah m-a ocărît şi eu l-am bătut pînă la moarte". Şi căzînd sjujitorul idolesc la picioarele sfîntului, îi zise: "Nu te voi lăsa părinte, pînă ce nu mă vei face creştin şi monah".

Şi mergînd cu Sfîntul Macarie la fratele ce zăcea abia viu, s-a dus la biserica din Muntele Nitriei şi văzînd părinţii Nitriei pe sjujitorul idolesc cu Cuviosul Macarie, s-au minunat; apoi botezîndu-l, l-a făcut monah şi mulţi dintre elini s-au făcut creştini. Avva Macarie zise: "Cuvîntul cel rău şi pe cei buni îi făcea răi, iar cuvîntul cel bun şi pe cei răi îi făcea buni".

Cuviosul fiind în locaşul lui Avva Pamvo, i-au zis bătrînii: "Spune un cuvînt fraţilor, pentru folos". Iar el a început a grăi: "Iertaţi-mă, că nu sînt încă monah, însă am văzut monahi, pentru că stînd eu în schit în chilia mea, m-a silit gîndul să merg în pustia cea dinăuntru, ca să văd ce este acolo; şi m-am luptat cu gîndul cinci ani, temîndu-mă ca nu cumva să fie ispitire de la diavol şi, nelăsîndu-mă acel gînd, m-am dus în pustia cea depărtată şi am aflat o baltă cu apă şi un ostrov în mijloc.

Apoi au venit fiarele pustiei să bea apă şi am văzut printre ele şi doi oameni goi, iar eu m-am înfricoşat, pentru că-mi părea că sînt duhuri. Ei însă, dacă m-au văzut că m-am înfricoşat, mi-au zis: "Nu te teme, că şi noi sîntem oameni". Apoi i-am întrebat: "De unde aţi venit în pustia aceasta?" Şi ei au zis: "Sîntem din viaţa de obşte şi, sfătuindu-ne, am venit aici; deci acum sînt 30 de ani de cînd am ieşit din mănăstire. Unul din noi este egiptean, iar altul libian". Şi m-au întrebat şi ei, zicîndu-mi: "Cum este lumea acum? Rîul dă apă la vremea lui? Pămîntul se îndestulează cu obişnuitele roduri?" Şi le-am zis: "Da". Apoi i-am întrebat, cum pot să fiu monah? Atunci ei mi-au zis: "De nu se va lepăda omul de toate cele ce sînt pe lume, nu poate să fie monah". Eu le-am zis: "Neputincios sînt şi nu pot să fiu ca voi". Ei mi-au zis: "De nu poţi să fii cum sîntem noi, şezi în chilie şi plînge-ţi păcatele". Şi iarăşi i-am întrebat: "Cînd vine iarna, nu îngheţaţi? Iar vara nu se ard de soare trupurile voastre?" Ei au răspuns: "Dumnezeu ne-a făcut rînduiala aceasta, ca nici iarna să nu pătimim de ger, nici vara de arşiţă". Pentru aceasta v-am spus vouă fraţilor, că încă nu m-am făcut monah, ci am văzut monahi.

Fiind întrebat de oarecare părinţi Avva Macarie, cum a slăbit - căci nu numai cînd postea, ci şi cînd mînca, trupul lui totdeauna era uscat -, le răspunse: "Lemnul acela cu care se întorc vreascurile care ard, se aprinde şi el de foc; aşa şi omul, dacă şi-ar adînci mintea în frica lui Dumnezeu, şi de înfricoşata întrebare şi focul gheenei totdeauna şi-ar aduce aminte, atunci frica aceea îi mănîncă trupul şi îi usucă oasele".

Iarăşi l-au întrebat pe el fraţii: "Avvo (părinte), cum ne vom ruga?" Zis-a lor bătrînul: "Nu este trebuinţă de cuvinte multe, ci numai de a ridica mîinile şi a zice aşa: "Doamne, precum voieşti şi precum ştii, miluieşte-mă". Şi de va năvăli războiul păcatelor, se cade a zice: "Doamne miluieşte". Acela ştie cele ce sînt nouă de folos şi va face milă cu noi". Apoi l-a întrebat Avva Isaia, zicînd: "Spune-mi un cuvînt de folos, părinte". Zis-a bătrînul: "Fugi de oameni". Iar el a zis: "Şi ce este dacă voi fugi de oameni?" Iar bătrînul răspunse: "Şezi în chilia ta şi plîngi păcatele tale". Iar lui Pafnutie, ucenicul său, i-a zis: "Să nu asupreşti pe nimeni, nici să cleveteşti pe nimeni; deci, păzindu-le acestea, te vei mîntui". Iarăşi a zis: "Să nu te odihneşti în chilia fratelui celui ce are minte rea".

Apoi a venit la dînsul un frate oarecare şi i-a zis: "Avvo, spune-mi un cuvînt prin care să mă mîntuiesc". Zis-a lui bătrînul: "Mergi la morminte şi grăieşte de rău pe cei morţi". Deci, a mers fratele şi grăia de rău, apoi şi cu pietre a bătut mormintele; după aceea venind, a spus bătrînului; iar acela l-a întrebat: "Nimic nu ţi-au spus?" Zis-a el: "Nu". Atunci îi zise bătrînul: "Mergi şi îi laudă pe ei".

Deci, a mers şi a început cu laude a ferici pe cei morţi, zicîndu- le: "Apostoli, sfinţi şi drepţilor!" Apoi întorcîndu-se, a spus bătrînului că i-a lăudat. Iar bătrînul i-a grăit: "Nimic nu ţi-au răspuns?" A zis el: "Nu". Bătrînul a zis: "Vezi că nici cînd i-ai grăit de rău nu ţi-au spus ceva împotrivă, nici cînd cu laude i-ai fericit, nu ţi-au zis ţie ceva; aşa şi tu, de vei voi să te mîntuieşti, să fii ca un mort, nici ocărîndu-te, să nu te mînii, nici cinstindu-te să nu te înalţi şi atunci te vei mîntui".

Apoi spuneau fraţii despre acest fericit părinte, că de venea cineva din fraţi la dînsul, ca la un sfînt şi om mare, nimic nu vorbea cu dînsul; iar dacă un frate, ca şi cum întru nimic socotindu-l, îi zicea; "Avvo, cînd ai fost în lume şi furai silitră de o vindeai, nu te băteau cei mai mari ai tăi?" Despre acestea, dacă îi zicea lui cineva, cu acela vorbea cu bucurie, răspunzîndu-i la toate întrebările lui.

Odată au trimis bătrînii din Muntele Nitriei, în schit, la Avva Macarie, zicînd: "Avvo, ca să nu se ostenească toată mulţimea fraţilor venind la tine, vino tu singur la noi, mai înainte pînă a nu te duce către Domnul". Şi mergînd Cuviosul Macarie la Nitria, s-au adunat la dînsul toţi şi l-au rugat bătrînii să spună un cuvînt fraţilor; iar el plîngînd, a zis către dînşii: "Să plîngem fraţilor şi ochii noştri să verse lacrimi, care ne curăţesc pe noi mai înainte, pînă ce nu mergem acolo, unde lacrimile vor arde trupurile în chinuri". Atunci plîngeau toţi; apoi, căzînd cu feţele la pămînt, ziceau: "Roagă-te pentru noi, părinte".

Acest părinte Macarie, cînd era în Egipt, a aflat odinioară un tîlhar în chilia sa, apucîndu-i lucrurile ce avea şi era şi dobitocul lui legat afară, pe care punea cele ce luase. Iar cuviosul s-a făcut că este străin de casă şi ajuta străinului a scoate din casă şi a le pune pe dobitoc; apoi l-a petrecut cu pace, zicînd întru sine: "Nimic aducînd în lumea aceasta, arătat este că nici nu putem duce ceva de aici. Domnul a dat, şi precum El bine a voit, aşa a şi făcut, bine este cuvîntat Dumnezeu întru toate". Despre acest Cuvios Macarie ziceau părinţii că s-a făcut ca un fericit, căci Avva Macarie acoperea neputinţele omeneşti pe care le vedea.

S-a dus odată unul din ucenicii Cuviosului Macarie în cetate, ca să vîndă lucrul mîinilor sale, coşniţele şi rogojinile, şi l-a întîmpinat acolo o femeie desfrînată, care văzînd frumuseţea tînărului, s-a rănit de el şi l-a chemat la sine, ca şi cum voia să cumpere coşniţele pe care le vindea; iar el necunoscînd gîndul ei cel viclean, a intrat în casă, iar femeia luînd o coşniţă, întreba cu cît voieşte s-o vîndă?

Apoi spunînd vorbe desfrînate către dînsul, se ispitea, ca şi de demult egipteanca, ca să înşele spre păcat pe Iosif cel curat, iar fratele văzîndu-se în primejdie, pentru că era aproape de căderea în păcat, şi-a întors mintea spre cer, zicînd întru sine: "Cel ce ai izbăvit pe proorocul Tău din pîntecele chitului, Hristoase Împărate, şi pe mine din marginea pierzării şi din moartea aceasta sufletească izbăveşte-mă, cu rugăciunile plăcutului Tău, ale lui Macarie, părintelui meu". Şi îndată a fost răpit de o mînă nevăzută, precum odinioară Avva a fost luat de îngeri, şi în chilia sa s-a dus; iar acolo a aflat pe Sfîntul Macarie rugîndu-se lui Dumnezeu pentru dînsul, ca din primejdia ce era de faţă, să se izbăvească ucenicul său, pentru că ştia ceea ce se făcea şi pe cele de departe ca şi pe cele de aproape le vedea cu ochii minţii, deci, văzînd pe ucenicul său, a zis: "Mulţumire să dăm, o! fiule, iubitorului de oameni Dumnezeu, căci din gura balaurului şi din porţile iadului Te-a izbăvit, răpindu-te cu dumnezeiasca Sa putere din căderea în păcat şi aducîndu-te în chilie, precum odinioară a adus pe Apostolul Său, Filip".

Astfel rugăciunile cuviosului acestuia puteau mult spre Dumnezeu. Oarecînd, singur fiind răpit prin văzduh, s-a aflat la o mare depărtare; - pentru că ducînd coşniţe de la schit, se ostenise -, apoi a şezut şi s-a rugat, zicînd: "O! Dumnezeule, Tu ştii că am slăbit". Şi îndată s-a aflat lîngă rîul unde voia să meargă.

Dar acum este vremea ca să povestim şi despre fericitul sfîrşit al fericitului Cuvios Macarie, despre care Serapion, scriitorul vieţii lui, povesteşte în acest chip: Pentru că vremea morţii i-a sosit, deci se cădea şi acestuia, om fiind, să slujească datoriei fireşti; căci era gîrbovit de bătrîneţe, vieţuind 97 de ani. Însă nu fără ştire i-a fost lui sfîrşitul, pentru că de faţă stîndu-i doi bărbaţi preacinstiţi, i-au zis: "Bucură-te, o! Macarie!"

Şi unul dintr-înşii era Sfîntul Antonie, povăţuitorul pustiei, iar altul Sfîntul Pahomie, învăţătorul vieţii monahiceşti. Aceştia i-au zis lui: "Hristos ne-a trimis, ca bine să-ţi vestim sfîrşitul tău cel de bucurie; pentru că de acum peste nouă zile vei trece la viaţa cea pururea fiitoare, şi vom veni şi noi în ziua aceea la tine şi cu bucurie te vom lua cu noi, ca înaintea scaunului Stăpînului să stai împreună cu noi şi să te îndulceşti de hrana cea fără de moarte". Apoi zicîndu-i "pace ţie", s-au făcut nevăzuţi de la ochii lui. Iar dumnezeiescul Macarie chemînd pe ucenicii săi, le-a zis: "Vremea ieşirii mele, o! fiilor, iată a sosit, iar pe voi bunătăţii Domnului vă încredinţez; deci, să păziţi rînduielile părinteşti şi predaniile pustniciei".

Apoi, unora, pe care îi ştia că le sînt mai bune faptele, le-a încredinţat îngrijirea pentru cei ce intraseră de curînd în viaţa monahicească, care cu duhovniceasca vîrstă erau încă prunci. Şi punîndu-şi pe dînşii mîinile şi învăţîndu-i din destul, apoi rugîndu-se pentru dînşii, se pregătea de moarte.

Deci, sosind ziua a noua, un heruvim cu mulţime de îngeri stînd înaintea dumnezeiescului părinte, i-a zis: "Scoală-te, urmă-torule al lui Dumnezeu şi mergi cu noi la viaţa veşnică; ridică-ţi ochii tăi împrejur şi vezi cîte cete din cei fără trupuri şi de sfinţi s-au trimis ţie de la Atotţiitorul, ca să te aducă la Sine. Vezi soborul apostolilor, adunarea proorocilor, mulţimea mucenicilor, ceata arhiereilor şi a pustnicilor, unirea cuvioşilor şi a drepţilor. Deci, dă-mi sufletul tău, care mi-a fost dat mie de Dumnezeu ca să-l păzesc în trup, iar acum, despărţindu-se din legăturile trupeşti, ca pe o bogăţie să-l iau cu cinste şi trecîndu-l prin puterile cele potrivnice, să-l duc înaintea dumnezeiescului scaun al Stăpînului, ca să se veselească cu toţi sfinţii cei din veac".

Acestea grăindu-le acel înfricoşat heruvim, fericitul Macarie sărutînd pe toţi cei ce erau lîngă dînsul şi pentru dînşii rugîndu-se, şi-a ridicat ochii şi mîinile în sus, zicînd cel mai de pe urmă cuvînt: *În mîinile Tale, Doamne, îmi dau duhul meu*. Şi astfel şi-a dat fericitul său suflet, lăsînd multă plîngere ucenicilor. Apoi, adaugă Serapion şi aceasta, pe care a auzit-o de la Cuviosul Pafnutie, care era unul din ucenicii lui Macarie: că acel sfînt suflet, fiind ridicat de heruvimi şi spre cer suindu-se, unii din părinţi priveau cu ochii sufleteşti spre diavolii cei din văzduh cum stau departe şi strigau: "O! de ce slavă te-ai învrednicit, Macarie".

Iar Sfîntul le răspundea: "Nu, căci încă mă tem, pentru că nu mă ştiu de am făcut vreun lucru bun". Apoi vrăjmaşii cei ce erau în văzduh, strigau: "Cu adevărat ai scăpat de noi, Macarie". Iar el le zicea: "Ba nu, căci îmi mai trebuie ceva ca să scap". Şi fiind acum înăuntrul porţilor cereşti, diavolii plîngînd, strigau: "A scăpat de noi, a scăpat!". Iar el cu mare glas le-a răspuns: "Cu adevărat am scăpat de meşteşugirile voastre, cu puterea Hristosului meu fiind îngrădit". Astfel a fost viaţa, sfîrşitul şi mergerea la veşnica viaţă a Cuviosului părintelui nostru Macarie.

Dar se mai află despre acest cuvios părinte, cuvinte şi povestiri în Pateric şi pe aiurea; deci cel ce va voi, poate să caute acolo; slăvim pe Tatăl nostru şi pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, unul Dumnezeu cel slăvit întru Sfinţii săi, în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Macarie Alexandrinul (19 ianuarie)

Cetatea Alexandriei a odrăslit pe un alt Cuvios Macarie, care era mai înainte vînzător de poame, iar Sfîntul Botez l-a primit după 40 de ani de la naşterea sa. După aceasta, lepădîndu-se de lume, s-a făcut monah şi după nevoinţele cele multe şi ostenelile mona-hiceşti, s-a învrednicit de treapta preoţească şi a luat egumenia mînăstirii ce se numea Chelia, care era în pustia Egiptului, între Nitria şi schit; şi i-a fost prieten de aproape Cuviosului Macarie Egipteanul, cu care a suferit izgonire în vremea împărăţiei lui Valens, de la Luciu arianul, mincinosul episcop al Alexandriei, şi de multe ori locuia cu acel Sfînt Macarie.

Deci, amîndoi Macarie erau asemenea cu obiceiul şi cu viaţa şi au avut povăţuitor şi învăţător pe marele Antonie, de la care s-au povăţuit spre viaţa cea desăvîrşită în bunătăţi, fiind ucenicii aceluia; însă mai bătrîn cu anii era Cuviosul Macarie Egipteanul, care s-a dus mai întîi către Domnul.

Acest cuvios Macarie Alexandrinul rămînînd după dînsul, a vieţuit cîţiva ani, şi despre el Paladie, episcopul, în Lavsaicon, scrie astfel: "Am văzut pe Sfîntul Macarie Egipteanul, prieten în faptele credinţei, avînd acelaşi nume cu Sfîntul Macarie Alexandrinul, care era prezbiter al locului ce se numea

Chelie, unde am petrecut şi eu nouă ani, iar trei ani am vieţuit cu Sfîntul Macarie, ale cărui fapte şi semne ale vieţii lui plăcute, singur le-am învăţat pe unele, iar pe altele le-am aflat de la cei ce au vieţuit cu dînsul mai înainte.

Acela văzînd odată la marele părinte Antonie nişte smicele de finic alese, din care făcea împletituri şi coşniţe, a cerut de la dînsul un snop din smicelele acelea, dar Sfîntul Antonie i-a zis: Este scris *să nu pofteşti lucrul aproapelui tău.* Şi cînd a zis aceasta, îndată s-au uscat toate mlădiţele; care lucru văzîndu-l Antonie, a zis către Macarie: "Iată Duhul Sfînt a odihnit peste tine, şi vei fi după mine moştenitor al lucrurilor mele".

După aceasta, diavolul a aflat în pustie pe Sfîntul Macarie, foarte slăbit cu trupul, şi i-a zis lui: "Ai luat darul lui Antonie, de ce nu-l întrebuinţezi şi nu ceri de la Dumnezeu hrană şi întărire spre călătorie?" Sfîntul îi răspunse: "Puterea şi slava mea este Domnul; iar tu nu ispiti pe robul lui Dumnezeu". Atunci diavolul s-a făcut nălucire şi sfîntul vedea o cămilă încărcată cu toate felurile de mîncăruri, rătăcind prin pustie, pe care văzînd-o sfîntul, că se apropie de dînsul şi cunoscînd că este nălucire, a stat la rugăciune şi îndată a înghiţit pămîntul nălucirea aceea.

Odată, Cuviosul Macarie Alexandrinul poftise să mănînce struguri proaspeţi şi buni, care i se trimiseseră de cineva; şi vrînd să-şi biruiască pofta cu înfrînare, i-a trimis unui alt frate neputincios, care poftise acest fel de struguri. Acela i-a primit cu bucurie, dar vrînd să-şi păzească înfrînarea, a trimis altui frate mai neputincios, care poftea acest fel de hrană; dar şi acela luîndu-i, a făcut acelaşi lucru, deşi era foarte flămînd. Şi aşa strugurii aceia fiind trimişi de la unul la altul, înconjurînd pe mulţi fraţi, au venit iarăşi în mîinile Cuviosului Macarie, aducîndu-se întregi de la cel mai de pe urmă frate, ca un mare dar, pentru că nimeni n-a voit să guste dintr-înşii. Atunci cuviosul cercetînd lucrul şi aflînd că pe toţi fraţii i-au înconjurat strugurii aceia, s-a mirat, şi mulţumind lui Dumnezeu pentru o înfrînare ca aceea a tuturor fraţilor, n-a gustat nici el nici o boabă dintr-înşii. Şi cînd auzea că se face de cineva vreo faptă bună, se sîrguia şi el cu dinadinsul s-o urmeze şi s-o împlinească cu totul.

Odată, a auzit despre taveniseoţi că în tot postul cel mare de 40 de zile n-au gustat nimic din mîncările care se fac la foc. De aceea, şi-a pus rînduială, ca şapte ani să nu guste din mîncările care se fac la foc; nici coapte, nici fierte, şi n-a mîncat nici pîine, nici fiertură, decît numai poame crude sau nişte seminţe muiate în apă. Deci, a petrecut într-o înfrînare ca aceasta şapte ani.

A auzit după aceea de alt monah că mînca cîte o bucată de pîine pe zi. Mare chinuire a trupului era şi aceea de care ne povesteşte Paladie; că o dată zîmbind Macarie, grăia aceasta: "Multe fărîmituri apucam cu mîna din vas, dar pentru strîmtorimea gurii, nu puteam să le scot, şi aşa vasul acela nu mă lăsa să mănînc cît aş fi voit". Drept aceea, astfel flămînzind, a petrecut trei ani, mîncînd numai patru sau cinci dramuri de pîine pe zi, asemenea şi apă după măsura hranei; iar untdelemn 6 litri îi ajungeau de mîncare pe tot anul. Odată, voind desăvîrşit să-şi biruiască somnul, 20 de zile şi nopţi n-a intrat sub acoperămînt, şi se ardea ziua de zăduf, iar noaptea răbda răceală, în tot chipul chinuindu-se să nu doarmă.

Cuviosul a voit îndată să vadă grădina şi mormîntul care se numea Chipotafion al lui Iani şi al lui Iamvri, vrăjitori egipteni, care au fost în vremea lui Faraon, ca acolo să se lupte cu diavolii; pentru că se povestea că la locul acela erau mulţime de diavoli prea cumpliţi, pe care cei vrăjitori cu urîtele lor farmece îi adunaseră acolo.

Vrăjitorii aceia erau fraţi şi peste meşteşugul vrăjitoriei lor, aveau cea dintîi cinste la Faraon şi puteau mult în tot Egiptul; deci, au zidit la un loc osebit în pustie, o grădină făcută din pietre în patru colţuri, iar într-însa şi-au făcut mormînt cu lucru minunat; au pus acolo mulţime de aur, au sădit pomi de tot felul şi au săpat un puţ mare, pentru că era locul acela de stîncă şi umed.

Toate acelea le-au făcut, nădăjduind că după ieşirea lor din trup, să vieţuiască acolo în veci cu sufletele lor, iar de bunătăţile acelea ca în Rai să se desfăteze. Dar de vreme ce robul lui Dumnezeu, Macarie, nu ştia calea spre grădina aceea, mergea după stele şi precum cîrmacii trec marea, astfel şi el a trecut toată

pustia cu picioarele; însă a luat cîte o trestie şi, după fiecare stadie, înfigea în pămînt o trestie, ca să poată după acele semne, să se întoarcă înapoi; iar după ce în nouă zile a trecut toată acea pustie, s-a apropiat de grădina despre care s-a spus, şi sosind noaptea, s-a odihnit puţin de osteneală şi a adormit; însă diavolul, care se împotriveşte totdeauna nevoitorilor lui Hristos, adunînd toate trestiile acelea cu care Macarie şi-a însemnat calea sa, le-a pus la capul lui, pe cînd dormea el.

Iar bătrînul sculîndu-se din somn, a aflat lîngă sine trestiile, fiind legate în snop. Dar aceasta s-a făcut cu voia lui Dumnezeu, spre mai multă nevoinţă a robului Său, ca să nu nădăjduiască spre trestii, ci spre mila Lui, care a povăţuit cîndva pe Israel, prin stîlp de nor, 40 de ani în acea înfricoşată pustie.

Sfîntul Macarie spunea despre sine, zicînd: "Cînd m-am apropiat de grădină şi de acel mormînt, au alergat întru întîmpi-narea mea ca la 70 de diavoli, în diferite feluri de asemănări, dintre care unii răcneau, iar alţii cu mare mînie scrîşneau asupra mea cu dinţii, iar alţii zburînd ca corbii în faţa mea, îndrăzneau a se repezi, strigînd: "Ce cauţi aici, Macarie? La ce-ai venit la noi? Au doară am supărat pe cineva dintre voi, monahii? Fii la locul tău cu cei asemenea ţie; ai pustia, din care ai izgonit pe prietenii noştri; nouă nu ne este nimic cu tine de obşte, pentru ce ai năvălit la locul nostru? Fii îndestulat cu pustia, ca un pustnic, căci acest loc ni l-au încredinţat nouă cei ce l-au lucrat; tu însă nu vei putea să petreci aici; pentru ce voieşti să intri în această stăpînire a noastră? Aici nici unul dintre oamenii cei vii n-au intrat, din acea vreme de cînd s-a făcut îngroparea fraţilor, care au auzit aceasta".

Făcînd multă strigare diavolii, Sfîntul Macarie le-a zis: "Voi intra numai să văd şi mă voi duce de aici". Diavolii i-au răspuns: "Să ne făgăduieşti nouă aceasta numaidecît". Zis-a robul lui Hristos: "O voi face aceasta". Iar diavolii s-au stins. Deci, intrînd în acea grădină, l-a întîmpinat un diavol înfricoşat, cu sabia ascuţită, îngrozindu-l; către acesta Sfîntul Macarie a răspuns: "Tu vii asupra mea cu sabia, iar eu vin asupra ta cu numele Domnului Savaot şi cu puterea Dumnezeului lui Israel". Şi a fugit diavolul de la dînsul.

Cuviosul, intrînd înăuntru, a văzut toate cele ce erau acolo, cum şi puţul în care spînzura o ciutură de aramă, legată cu un lanţ de fier şi pomi de grădină, care nu aveau nimic, căci se uscaseră de soare, iar zidirea cea minunată a mormîntului era împodobită cu mult aur. Şi toate privindu-le destul, a ieşit de acolo fără vătămare şi împiedicare, apoi în 20 de zile s-a întors la chilia sa. Într-acea cale, pe cînd se întorcea, s-a sfîrşit pîinea şi apa pe care le purta cu sine, şi a început a slăbi; deci, era să cadă de foame şi de sete, dar iată i s-a arătat, precum singur a spus mai pe urmă, o asemă-nare de fecioară, îmbrăcată cu haină albă, care lucea; şi a văzut o vadră cu apă curată înaintea lui, departe ca de o stadie, şi fecioara adeseori punînd-o jos îi arăta apa şi îl chema să vină să bea. Iar el nu putea s-o ajungă, dar cu nădejdea acelei ape, a mers trei zile după dînsa, ostenind tare, pentru că trei zile acea fecioară i s-a arătat, mergînd înainte.

Apoi i s-a arătat o cireadă de bivoliţe (pentru că sînt mulţime de acestea în părţile acelea), dintre care una a stat în preajma bătrînului ostenit, avînd lîngă sine un viţel mic şi curgea lapte din ugerul ei; apoi a auzit de sus un glas, zicîndu-i: "Macarie, apropie-te şi bea laptele ei". Iar el apropiindu-se, a supt din destul şi şi-a întărit trupul.

Apoi a spus sfîntul despre sine şi aceasta: "Ca să-mi arate Domnul cea mai mare milă a Sa şi să înveţe nevrednicia mea, ca spre a Lui purtare de grijă să-mi pun nădejdea, a poruncit bivoliţei aceleia să meargă după mine, pînă la chilia mea şi în toate zilele să mă hrănească în cale. Iar ea fiind slujitoare poruncii Ziditorului, venea după mine şi nu lăsa viţelul său la ţîţele sale, ca numai pe mine să mă hrănească".

Odată acest sfînt şi minunat bărbat săpa un puţ pentru răcorirea monahilor şi erau mărăcini şi vreascuri în locul acela, unde săpa, de unde ieşind o aspidă, l-a muşcat şi acea jivină este foarte veninoasă şi vătămătoare; iar sfîntul apucînd cu amîndouă mîinile aspida, de două părţi, a rupt-o, zicînd: "De vreme ce nu te-a trimis Dumnezeul meu asupra mea, cum ai îndrăznit a te apropia de mine şi a mă muşca?". Însă acea muşcare a aspidei n-a vătămat întru nimic pe cuviosul.

Despre tavenisioţi, iarăşi auzind fericitul cum că au rînduială de viaţă prea minunată, schimbîndu-şi haina monahicească şi luînd pe cea mirenească, s-a dus acolo; şi 15 zile mergînd prin pustie, a ajuns la Mînăstirea Tavenisioţilor, ca un om simplu şi a întrebat de arhimandritul Pahomie, bărbatul cel iscusit şi înainte-văzător, care era plin de darul proorocesc; însă atunci nu i se descoperise lui de la Dumnezeu despre Macarie; căci intrînd Macarie la Pahomie, i-a zis: "Mă rog ţie, părinte, să mă primeşti în mînăstirea ta, ca să fiu monah". Grăit-a Pahomie lui: "Nu vei putea de acum să fii monah, de vreme ce eşti bătrîn şi nu poţi să te osteneşti; sînt alţi fraţi care din tinereţe au deprins iubirea de osteneală monahicească, iar tu, fiind bătrîn, nu vei putea suferi ostenelile; apoi slăbind, te vei duce de aici şi de noi vei grăi de rău". Deci, nu l-a primit în ziua întîi, nici în a doua, pînă la a şaptea; iar Macarie răbda, postind. Dar în a şaptea zi, a zis către arhimandrit: "Primeşte-mă, părinte, şi de nu voi posti şi de nu voi lucra ceea ce lucrează fraţii, apoi vei porunci ca să mă izgonească din mînăstire."

Iar Sfîntul Pahomie a spus despre dînsul fraţilor, ca să-l primească, şi erau 1400 de fraţi; deci au primit pe Macarie în mînăstirea aceea şi trecînd puţină vreme, a sosit postul sfintelor 40 de zile şi a văzut bătrînul pe fiecare din fraţi după puterea sa postind; pentru că unii primeau hrana seara, alţii după doua zile, iar alţii după cinci zile gustau şi alţii stăteau toată noaptea rugîndu-se, iar ziua şedeau lucrînd.

Macarie, luînd mlădiţe de finic, a stat într-un colţ şi în toate cele 40 de zile, pînă la Paşti, n-a gustat nici pîine, nici apă decît numai foarte puţine frunze crude de varză, pe care le mînca în ziua Duminicii. Şi aceasta o făcea ca să se arate altora că mănîncă şi ca să nu vină întru înălţarea minţii; şi stînd în colţul acela, neîncetat lucra cu mîinile şi nu s-a odihnit, nici n-a şezut, nici nu s-a culcat; apoi, deşi ieşea pentru vreo trebuinţă de la locul său, îndată venind la loc, nedeschizîndu-şi gura sa, în tăcere făcea cu inima rugăciuni către Dumnezeu.

Văzînd aceasta nevoitorii mînăstirii aceleia, s-au mîniat pe părintele lor şi au zis către dînsul: "De unde ai adus la noi pe acest om fără de trup, spre înfruntarea noastră? Sau pe dînsul să-l izgoneşti de aici, sau noi ne vom duce". Cuviosul Pahomie auzind aceasta de la fraţi, apoi despre pustnicească lui viaţă cercetînd şi înştiinţîndu-se, se ruga lui Dumnezeu ca să-i descopere lui despre dînsul, cine este. Şi i s-a descoperit cum că este Macarie.

Atunci Cuviosul Pahomie, luînd de mînă pe Cuviosul Macarie, l-a dus în biserică şi, cuprinzîndu-l cu dragoste, i-a zis: "Bine ai venit, cinstite părinte; tu eşti Macarie şi te-ai tăinuit înaintea mea. Eu de mulţi ani auzind despre tine, doream să te văd; mulţumesc ţie, că pe fiii mei i-ai învăţat smerenia, ca să nu se înalţe cu mintea mîndrindu-se precum postirile şi nevoinţele lor; deci, destul ne-ai folosit pe noi". Apoi s-au înştiinţat toţi fraţii şi adunîndu-se, cu dragoste i s-au închinat lui şi l-au poftit ca să se roage pentru dînşii. După aceea, Cuviosul Macarie, dîndu-le tuturor pace, s-a întors la locul său.

Acest nepătimaş bărbat a spus despre sine şi aceasta: "Am dorit odinioară ca să îndreptez mintea mea astfel ca nimic pămîn-tesc gîndind, numai spre Unul Dumnezeu să fie şi să nu se despartă de El nicidecum; atunci m-am hotărît spre acea gîndire de Dumnezeu vreme de cinci zile. Închizînd chilia şi ograda mea, ca să nu vină nimeni la mine şi ca să nu vorbesc cu nimeni, am stat acolo începînd de luni şi i-am hotărît minţii mele, zicîndu-i:

"Vezi, să nu te pogori din cer; ai pe îngeri, arhangheli şi toate cereştile puteri, heruvimi, serafimi, şi pe Făcătorul lor Dumnezeu. Deci, fii acolo şi nu te coborî la cele de sub cer ca să nu cazi în gînduri pămînteşti". Şi stînd astfel două zile şi două nopţi, toată mintea înălţînd-o în sus, atît de mult am întărîtat pe diavol, încît, făcîndu-se cu totul văpaie de foc, a ars toate cele ce erau în chilia mea, cum îi rogojina pe care stam şi mi se părea că şi eu cu totul voi arde; apoi, înfricoşîndu-mă, şi a treia zi neputînd mai mult să-mi ţin mintea înălţată la cer, m-am pogorît la gînduri pămînteşti, Dumnezeu astfel voind, ca nu cu înălţare de minte să mi se socotească mie".

Despre acest cuvios povesteşte Paladie, episcopul şi aceasta: "Venind la dînsul odinioară, am aflat înaintea chiliei lui un preot oarecare din sat, care avea o boală care se numeşte cangrenă; acela venise la Cuviosul Macarie pentru tămăduire şi nu-l lăsa la sine sfîntul, nevrînd să vorbească cu dînsul; deci, eu am

rugat pe sfîntul, zicînd: "Miluieşte pe nevoiaşul acela şi măcar un răspuns să-i dai lui". Iar fericitul mi-a zis: "Nevrednic este de tămăduire, căci de la Domnul este a lui pedeapsă. Iar de vei voi ca să fie tămăduit, apoi să-l sfătuieşti ca de acum să înceteze a sluji preoţeşte".

L-am întrebat pe sfîntul: "Pentru ce!". Iar sfîntul a răspuns: "Fiind prea desfrînat, el slujea Sfînta Liturghie şi pentru aceea se pedepseşte; iar de se va teme de Dumnezeu şi va înceta slujirea aceea, pe care fără frică o făcea, îl va tămădui Dumnezeu". Iar eu (zice Paladie), cînd am spus despre aceasta preotului, cu jurămînt s-a făgăduit ca să nu mai slujească preoţeşte.

Atunci Cuviosul Macarie, luîndu-l, i-a zis: "Crezi că există Dumnezeu de care nimic nu se tăinuieşte?". Răspuns-a preotul: "Astfel cred, părinte, şi mă rog ţie pentru mine, păcătosul". A zis Macarie: "N-ai putut să te îndreptezi înaintea lui Dumnezeu?". Răspuns-a acela: "N-am putut". Îi zise lui Macarie: "De vei mărturisi păcatul tău şi pedeapsa lui Dumnezeu dacă o cunoşti, apoi îndreptează-te acum". Iar preotul şi-a mărturisit căderea sa în păcat şi s-a făgăduit ca să nu mai greşească, nici să slujească ale preoţiei, ci să fie în rînduiala celor mireni.

Atunci, sfîntul şi-a pus mîinile pe dînsul şi s-a rugat lui Dumnezeu pentru el, şi în puţine zile s-a tămăduit de răni; apoi perii capului lui au crescut şi sănătos s-a întors la casa sa, lăudînd pe Dumnezeu şi dînd mulţumire marelui Macarie.

Sfîntul Macarie avea chiliile sale în diferite locuri: Una în schit, fiind în pustia cea dinăuntru; alta în Libia, alta în locul ce se numea Chelie şi alta în muntele Nitriei. Dintre acestea nici una nu avea nici uşă, nici fereastră, şezînd în sfintele 40 de zile în întuneric. Şi una era mai strîmtă, în care nu putea să-şi întindă picioarele; iar alta mai largă, în care vorbea cu cei ce veneau la dînsul. Apoi mulţime fără de număr a tămăduit de duhurile cele necurate.

Paladie pomeneşte de o fecioară de neam bun, de mulţi ani slăbănogită, care fiind adusă din Tesalonic la dînsul, în vreme de 20 de zile, cuviosul ungînd-o cu untdelemn sfînt şi rugîndu-se, a tămăduit-o de boală, apoi a trimis-o sănătoasă la cetatea sa; iar aceea multe milostenii a dat mînăstirilor, după tămăduirea sa.

Un tînăr îndrăcit a fost adus la cuviosul, pe al cărui cap punîndu-şi mîna dreaptă, iar stînga pe inimă, se ruga lui Dumnezeu; însă tînărul era umflat peste tot ca o băşică, şi cum deodată a strigat copilul acela, îndată a ieşit prin toţi porii lui apă multă şi trupul i s-a aşezat în măsura sa, precum era mai înainte; apoi ungînd pe acel tînăr cu sfîntul undelemn şi stropindu-l cu apă sfîntă, l-a dat pe el tatălui său; după aceea a poruncit tînărului ca 40 de zile să nu mănînce carne, nici să bea vin, şi astfel l-a făcut sănătos.

Odată au venit asupra cuviosului gîndurile slavei celei deşarte, scoţîndu-l din chilie şi îndemnîndu-l ca, cu sfat bun şi cu dreaptă pricină, să meargă la Roma, ca să facă bine bolnavilor, pentru că lucra într-însul foarte mult darul asupra duhurilor celor necurate. Multă vreme, neascultînd de acele gînduri, se chinuia luptîndu-se cu dînsele; apoi căzînd pe pragul chiliei sale, şi-a pus picioarele afară şi a zis: "Trageţi şi mă tîrîţi, o, diavolilor, de puteţi, pentru că eu cu picioarele mele nu mă voi duce!". Şi zăcînd mult, pînă seara, s-a sculat; însă iarăşi aceleaşi gînduri năvăleau asupra lui.

Atunci fericitul, luînd un coş, l-a umplut cu nisip şi punîndu-l pe umerii săi, umbla prin pustie; deci, l-a întîmpinat Teosebie Cosmitor, cel din neamul lui Antiohia, şi i-a zis: "Ce duci, avva? Dă-mi mie acea sarcină şi nu te osteni". Iar el a răspuns: "Chinuiesc pe cel ce mă chinuieşte pe mine(trupul). Căci cînd petrece în deşertăciune şi în lenevie, mă chiamă în străinătate". Şi astfel, mult chinuindu-se cuviosul, s-a întors în chilie cu trupul obosit, biruindu-şi gîndurile.

Ucenicul fericitului Pafnutie povesteşte că Sfîntul Macarie, şezînd afară, o hienă luînd puiul său, care era orb, l-a adus la sfîntul şi la aruncat înaintea picioarelor lui. Sfîntul luînd puiul acela, i-a atins ochii şi s-a rugat lui Dumnezeu, şi îndată puiul a văzut, iar maica lui, luîndu-l s-a dus. A doua zi, iarăşi a venit la fericitul fiara aceea aducîndu-i o piele mare de berbec, pe care sfîntul, văzînd-o, a zis către fiară: "De

unde ai această piele? Nu cumva ai mîncat o oaie a cuiva? Deci, ceea ce este din nedreptate eu nu primesc".

Fiara, plecîndu-şi capul în jos şi închinîndu-se cu genunchii la pămînt, punea pielea aceea la picioarele sfîntului. Iar el zicea către ea: "Ţi-am spus că n-o voi primi, pînă ce nu te vei jura mie, că mai mult nu vei face rău săracilor, mîncîndu-le oile". Iar fiara, plecîndu-şi capul, se înduplecă de cuvintele sfîntului şi se supuse lor; atunci sfîntul a luat pielea de la fiară şi a dăruit-o Sfintei Melania Romana, care cerceta pe sfinţii părinţi în acea pustie, şi a numit pielea aceea harul hienei şi este de mirare între bărbaţii care s-au răstignit lumii - căci fiara a adus dar fericitului, pentru facerea de bine, pentru slava lui Dumnezeu şi pentru cinstirea sfinţilor Lui; pentru că Cel ce a îmblînzit pe leii lui Daniil proorocul, Acela a dat şi fiarei pricepere pentru facerea de bine cea cîştigată şi a învăţat-o să aducă mulţumire.

Despre acest Sfînt Macarie se mai povesteşte că, din vremea botezului său n-a scuipat pe pămînt, pînă la sfîrşitul vieţii; şi el s-a botezat la 40 de ani de la naştere, iar după botez a vieţuit 60 de ani în ostenelile şi nevoinţele vieţii monahiceşti. Cel mai sus pomenit Paladie, venind odată la cuviosul acesta, tulburat de gînduri şi de lenevie, precum singur a spus mai înainte despre aceea, grăia: "Ce voi face, Avva Macarie, căci mă supără gîndurile, zicîndu-mi: Nu faci nimic, du-te de aici!" Avva Macarie i-a răspuns: "Zi şi tu gîndurilor tale: Eu vieţuiesc aici pentru Hristos!".

Acestui Paladie, Cuviosul Macarie i-a spus despre Cuviosul Marcu, că din mîini îngereşti primea împărtăşania dumnezeieştilor Taine. Aceasta a văzut-o Sfîntul Macarie cu ochii săi, cînd el, slujind Sfînta Liturghie, împărtăşea pe fraţi şi zicea: "Niciodată n-am dat dumnezeieştele Taine lui Marcu nevoitorul, ci îngerul din altar îi dădea lui nevăzut; iar eu vedeam numai degetele mîinii celui ce-i dădea".

Acel cuvios Marcu, cînd era tînăr, ştia Aşezămîntul cel vechi şi cel nou pe de rost, şi era foarte blînd şi înfrînat. Iar într-una din zile, fiind slobod în chilia sa, zice Sfîntul Macarie, m-am dus la dînsul, căci îmbătrînise, şi am şezut lîngă uşa chiliei lui şi-l cunoşteam că este mai presus de om, precum şi era. Ascultam ce face sau ce vorbeşte bătrînul, iar el, fiind înăuntru singur, se lupta cu diavolul, avînd acum o sută de ani, încît dinţii căzuseră şi zicea către sine: "Ce mai voieşti de acum, răule bătrîn? Iată acum vin ai băut, şi untdelemn ai luat, ce mai pofteşti încă, îmbuibatule, rob al pîntecelui la bătrîneţe?" Iar către diavol zicea: "Depărtează-te de la mine, diavole, ai îmbătrînit cu mine în luptă, şi mi-ai pricinuit slăbirea trupească!" Aceasta a spus-o Sfîntul Macarie lui Paladie, care a şi scris aceasta.

Iar Rufin, prezbiterul, în viaţa acestui Cuvios Macarie Alexandrinul adaugă şi aceasta: Într-o noapte, diavolul, bătînd la uşa chiliei lui Macarie, i-a zis: "Scoală-te, Avva Macarie, să mergem în sobor la cîntare". Iar el fiind plin de darul lui Dumnezeu, a cunoscut vicleşugul vrăjmaşului, şi i-a răspuns: "O, mincinosule şi urîtor al binelui! Ce împărtăşire şi ce prieteşug ai tu cu soborul sfinţilor?" Diavolul zise: "Au nu ştii, o! Macarie, că fără de noi nici o cîntare bisericească, nici o adunare monahicească nu se săvîrşeşte?

Deci, vino, şi vei vedea lucrurile noastre!". Răspuns-a bătrînul: "Certe-te pe tine Domnul, necurate diavol!". Şi întorcîndu-se spre rugăciune, a cerut de la Domnul să-i arate de este aceasta adevărat, precum se laudă diavolul. Şi fiind vremea cîntării de miezul nopţii, s-a dus în sobor şi se ruga în sine către Dumnezeu, ca să-i descopere şi să-i arate adevărul celor grăite de diavol.

Şi iată a văzut prin toată biserica, ca nişte copii mici de arapi negri, umblînd degrabă încoace şi încolo, că şezînd fraţii, unul citea psalmii, iar alţii ascultau; şi şedeau lîngă fiecare frate arapii cei mici, rîdeau şi dacă se atingeau de ochii cuiva cu amîndouă degetele îndată adormeau, sau de puneau degetul cuiva la buze, acela îndată căsca, iar înaintea altora umblau în asemănări femeieşti; înaintea altora se făceau că lucrează ceva; şi orice lu-cruri se vedeau făcînd, diavolii rîdeau înaintea lor, închipuind ceea ce gîndeau monahii în inimile lor. Iar alţii, dacă începeau să facă ceva de acestea, erau goniţi îndată cu oarecare putere, şi aruncaţi cu capul în jos, încît nu îndrăzneau nici a sta mai mult înaintea unora ca acelora, nici a merge alăturea, iar pe alţii mai neputincioşi, care la rugăciune nu luau aminte, diavolii şezînd pe grumaz şi pe spate, îi batjocoreau.

Văzînd acestea Cuviosul Macarie, a suspinat greu şi, plîn-gînd, a zis către Dumnezeu: "Vezi, Doamne, şi nu tăcea; scoală-te Dumnezeule, ca să se risipească vrăjmaşii Tăi şi să fugă din faţa Ta!". Iar după otpust, a chemat Avva Macarie pe fiecare frate la sine şi-l întreba: ce gîndea la cîntarea bisericească? Atunci a mărturisit fiecare gîndurile lui şi s-a arătat aceasta, că gîndul fiecăruia era acela pe care îl închipuiau diavolii înaintea lui, batjocorindu-l.

Dar altceva mai înfricoşat povestea acelaşi Cuvios Macarie: în vremea cînd fraţii se apropiau de dumnezeieştile Taine şi întindeau mîinile pentru primirea Trupului lui Hristos - pentru că într-acea vreme nu se împărtăşeau cu linguriţa, ci Trupul lui Hristos se dădea în mîini, aşa cum se primeşte acum anafora, iar Sîngele Domnului îl beau din Sfîntul Potir -, atunci cuviosul a văzut că unora din fraţi, arapii le puneau cărbuni de foc în mîini, iar Trupul lui Hristos, ce se da cu mîna preotului, se întorcea înapoi la altar; iar de la cei ce erau vrednici sfintei împărtăşiri fugeau diavolii departe, iar îngerul Domnului sta în altar cu preotul şi întindea preoţeasca mînă spre împărtăşirea dumnezeieştilor Taine.

Astfel Cuviosul Macarie, fiind înainte-văzător, vedea pe cei vrednici, pe cei nevrednici şi cunoştea gîndurile omeneşti din lucrurile închipuite de diavoli. Apoi, multe altele spunînd acest cuvios, spre folosul fraţilor, şi îndreptînd pe cei leneşi şi multe feluri de minuni făcînd, s-a dus către Domnul, vieţuind 100 de ani, iar în viaţa cea fără de sfîrşit cu prietenii săi, cuvioşii părinţi, slăveşte pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, pe Unul Dumnezeu, în Treime, căruia şi de la noi păcătoşii să-i fie slavă, cinste şi închinăciune, în veci. Amin.

Sfînta Muceniţă Eufrasia fecioara
(19 ianuarie)

Aceasta a fost din cetatea Nicomidia, în vremea împărăţiei lui Maximian (286-305) şi era de neam vestit, frumoasă la chip, cu bune obiceiuri şi credincioasă roabă a lui Hristos. Fiind prinsă de închinătorii de idoli, a fost silită să aducă jertfă diavolilor, dar nesupunîndu-se, o bătură cumplit, iar ea a răbdat cu bărbăţie; apoi a fost dată spre nelegiuire unui om barbar, care luînd-o, a dus-o în casa sa; ea neîncetat se ruga cu mintea Celui preacurat, adică Mirelui său, Domnul Hristos, ca să-i păzească fecioria.

Cînd bărbatul s-a închis cu dînsa în cămară, sfînta l-a rugat să o aştepte puţin, făgăduindu-i să-i dea o buruiană, pe care dacă o va purta cu sine, nu-l va atinge nici o armă a potrivnicilor - pentru că se zicea că este fermecătoare; iar barbarul i-a zis: "Pe urmă îmi vei da buruiana aceea". Înţeleapta fecioară răspunse: "Nu este cu putinţă să fie smulsă buruiana aceea de către femei, ci numai de fecioare nenuntite, pentru că de nu va fi arătată de fecioară curată, apoi nimic nu lucrează". Şi a lăsat-o barbarul pînă ce-i va arăta acea buruiană; atunci sfînta ducîndu-se în grădină şi adunînd nişte buruieni, pe care le-a găsit acolo, i le-a adus. El i-a zis: "Cum voi şti că sînt adevărate cele spuse de tine?" Ea şi-a pus buruienile pe grumajii săi şi i-a zis lui: "Ia o sabie ascuţită şi, repezind-o tare cu amîndouă mîinile, loveşte în grumajii mei cît vei putea şi, din aceasta vei vedea că nimic nu mă va vătăma sabia ta".

El, crezînd cuvintele ei, a luat sabia şi a dus-o la capul sfintei fecioare; apoi, repezind-o tare, i-a tăiat cinstitul ei cap. Atunci, cunoscînd că a fost batjocorit de dînsa, scrîşnea din dinţi; dar ce folos, pentru că înţeleapta fecioară s-a dus curată către Mirele său Hristos, lăsînd minunat model de întreagă înţelepciune, voind mai bine să moară, decît să-şi piardă fecioria.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Eftimie cel Mare
(20 ianuarie)

(Scrisă de Chiril monahul)

Eftimie, cetăţeanul cel ceresc, era fiu al împăraţilor care se numeau Pavel şi Dionisia, care erau oameni de bun neam şi împodobiţi cu toată fapta bună cea după Dumnezeu; avînd ca patrie şi locuinţă Melitine, Mitropolia cea vestită a armenilor. Deşi, fericita Dionisia a trăit destui ani împreună cu bărbatul ei, dar fiind stearpă, nu năştea. Pentru aceea, în mare mîhnire petrecînd amîndoi, multă vreme s-au nevoit, rugîndu-se lui Dumnezeu să li se dăruiască fiu.

Deci, mergînd în apropiere de cetate, la biserica cea sfinţită de acolo a sfîntului, slăvitului şi bunului biruitor Mucenic Polieuct, a stăruit zile multe în rugăciune, după cum spune cuvîntul de la cei vechi. Şi într-una din nopţi rugîndu-se ei singuri, li s-a arătat oarecare vedenie, zicîndu-le: "Veseliţi-vă, veseliţi-vă, pentru că iată v-a dăruit Dumnezeu fiu, numit cu numele veseliei, căci prin naşterea lui, dăruieşte Dumnezeu veselie Bisericilor Sale". Iar ei însemnînd vremea vedeniei, s-au întors la casa lor; şi din vremea zămislirii, cunoscînd ca adevărate cele ale vedeniei, cum s-a născut copilul, l-au numit Eftimie, care se tălmăceşte veselie, făgăduind a-l afierosi lui Dumnezeu. El s-a născut, precum am aflat, în luna august, în anul al patrulea al stăpînirii lui Graţian (367-383).

Iată că vedenia este adevărată, cei ce citesc să înţeleagă. Pentru că sfintele Biserici 40 de ani fiind întru mîhnire şi apărătorii dreptcredincioşi prigonindu-se, iar arienii, pe vremea lui Constanţiu (337-361), luptînd împotriva dreptcredincioşilor, ca şi pe vremea lui Iulian (361-363) şi a lui Valens (364-378), care a împărăţit după aceea în Răsărit, atunci Eftimie, cel cu numele veselie, toate supărările sfintelor Biserici le schimba întru veselie.

Neîmplinindu-se a cincea lună, s-a ridicat luptătorul de Dumnezeu Valens şi, prădînd barbarii Tracia, el s-a oştit asupră-le. Dar în puţină vreme făcînd bătălia, Valens a pătimit pedeapsa de la Dumnezeu, pentru că în oarecare sat lîngă Adrianopol din Tracia, desăvîrşit fiind biruit şi el fugind, barbarii l-au ars împreună cu satul unde era, neîmplinindu-se încă întîiul an de la naşterea lui Eftimie.

După trei ani, tatăl său Pavel şi-a sfîrşit viaţa, iar fericita Dionisia avea un frate bun cuvîntător, care se numea Eudoxiu. Acesta fiind sfetnic şi mijlocitor la marele Otreie, care întru acea vreme îndrepta Sfînta Biserică din Melitine, şi care a strălucit la sfîntul Sinod din Constantinopol, a adus pe copil la el, împlinind făgăduinţa şi ca o jertfă bine primită, afierosindu-l lui Dumnezeu, după cum mult vestita Ana a adus pe Samuil. Iar preasfinţitul episcop Otreie, văzînd pe copil şi auzind de la scolasticul Eudoxiu vedenia cea arătată părinţilor şi cum că mai înainte de naştere maică-sa l-a făgăduit lui Dumnezeu, şi apoi s-a făcut zămislirea prin rugăciune, minunîndu-se, a zis: "Într-adevăr, s-a odihnit Duhul lui Dumnezeu peste tînărul acesta".

Deci, primindu-l pe copil, botezîndu-l şi tunzîndu-l anagnost al bisericii celei de sub dînsul, l-a luat în episcopie, şi-l creştea, făcîndu-l ca un fiu al său. Iar pe fericita Dionisia, ca una ce se afla în slujba lui Dumnezeu, a hirotonisit-o diaconiţă a preasfintei Biserici. Deci, Eftimie numărîndu-se în bisericescul catalog, şi Teodosie cel Mare (379-395) luînd sceptrul împărăţiei grecilor, printr-însul a dăruit Dumnezeu grecilor şi sfintelor biserici dumnezeiesc dar, plin de toată veselia; căci se cădea a se împlini vedenia arătată părinţilor pentru dînsul.

Trecînd puţină vreme, şi înţelegînd episcopul că a trecut de vîrsta copiilor şi că trebuie a se îndeletnici cu învăţătura, l-a dat dascălilor, pentru a învăţa Sfintele Scripturi. Şi erau atunci între anagnoşti doi tineri de bun neam, cu întreaga înţelepciune împo-dobiţi şi cu toată priceperea încuviinţaţi, apoi iscusiţi în Dumnezeiasca Scriptură şi la învăţătura cea din afară, care se numeau Acachie şi Sinodie; şi care, după multe pustniceşti nevoinţe, au primit arhieria sfintei biserici din Melitine, la vremea lor.

Aceştia, primind din mîna episcopului pe Eftimie, l-au învăţat desăvîrşita cucernicie şi în puţină vreme pe mulţi din cei de o vîrstă cu el i-a întrecut cu iubirea de învăţătură. Pentru că osîrdia lui era mai presus de vîrstă, încît se minuna Acachie de socoteala minţii lui cea luminată. Deci, sfinţitul acesta tinerel primea învăţătura cea bună şi curată, pe care Cuvîntătorul de Dumnezeu Grigorie o numeşte învăţătura de ziuă - cum a zis dumnezeiescul David -, opusă celei de noapte. Apoi, învăţînd Dumnezeieştile Scripturi, dorea a fi următor al dumnezeieştilor şi îmbunătăţiţilor bărbaţi, dar se întrista cînd unii cîntau deşertăciuni şi se depărtau de la dumnezeieştile cuvinte. Iar pildele lui Acachie, dascălul, urmîndu-le, nicidecum nu făcea pomenire de hrană de multe feluri.

Dar nu dorea nici slavă deşartă, nici nu lipsea gura lui de la doxologia lui Dumnezeu, ci săvîrşea slujba pravilei cu frică şi cu umilinţă la vremea rînduită, aducîndu-şi aminte că se cuvine a sluji lui Dumnezeu cu frică şi cutremur, iar nu cu rîs şi cu şoptire, făcînd sfînta biserică loc de asmodie; căci se cuvine cu cucernicie a intra în biserică cel ce voieşte a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune. Iar în vremea liberă se îndeletnicea acasă în rugăciune şi în cîntare de psalmi şi în citirea dumnezeieştilor cuvinte, petrecînd toată ziua şi toată noaptea; ştiind că cel ce cugetă în legea Domnului ziua şi noaptea va fi ca *pomul cel răsădit lîngă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa.*

Deci, da lui Dumnezeu rodul cel potrivit al fiecărei vremi, pentru că în vreme de ispită slujea lui Dumnezeu cu dragoste şi răbdare, iar în vreme de îndestulare, rodul lui era înfrînarea; apoi venind gînduri asupra lui de dezmierdare trupească, iarăşi odrăslea într-însul întreaga înţelepciune. Pentru că de înţelepciune purtînd multă grijă, a păzit nestinsă făclia fecioriei, împodobită cu unt-delemnul milosteniei.

Eftimie astfel nevoindu-se multă vreme, a ajuns la desăvîrşirea faptelor bune; iar iconomia lui Dumnezeu astfel înţelepţindu-l şi prin multe din acestea făcîndu-l cunoscut, s-a făcut vestit din început. Fiind crescut precum s-a zis, apoi trecînd prin toate treptele bisericeşti, episcopul din vremea aceea îl hirotoniseşte fără de voie preot al preasfintei biserici din Melitine. După aceea, i se încredinţează a purta grijă şi a fi proestos al mînăstirilor celor dimprejurul cetăţii. Această grijă i s-a dat lui, fiindcă din copilărie era iubitor de monahi; şi fiindcă dorea liniştea la Mînăstirea Sfîntul Polieuct şi la a sfinţilor 33 de mucenici, acolo a petrecut vremea cea multă.

În zilele Sfîntului şi Marelui Post se ducea în muntele ce era pustiu atunci, iar acum s-a zidit într-însul o mînăstire minunată, aproape de cetate, care de cei ce locuiesc aproape se numeşte a "Înălţării". Această pustie o iubea din ziua dumnezeieştilor arătări (Bobotează), pînă la sărbătoarea Paştilor, urmînd filosofia lui Ilie şi a lui Ioan. Pentru aceasta, precum s-a zis, i s-a dat în mînă grija şi cîrmuirea monahilor celor de acolo, iar această grijă socotind-o împiedicare a faptei bune, urîtorul de slavă şi iubitorul de Dumnezeu Eftimie a ieşit din cetate şi s-a dus spre Ierusalim, poftind a locui în pustia de acolo.

Acest mare părinte Eftimie, povăţuindu-l Sfîntul Duh, a venit în Ierusalim la 29 de ani ai vîrstei sale, închinîndu-se Sfintei Cruci şi Sfintei Învieri, cum şi la celelalte cinstite locuri; apoi, mergînd la purtătorii de Dumnezeu părinţi, cei de prin pustie, şi învăţînd fapta bună şi petrecerea fiecăruia şi într-al său suflet pecetluind-o, a venit la lavra Fara, - ce se afla de şase stadii de la sfînta cetate; iubitor de linişte, a rămas într-o chilie pustnicească, afară din lavră, neavînd nimic de ale acestui veac, pentru că a învăţat a lucra împletituri, ca să nu îngreuneze pe cineva, ci mai vîrtos dintr-ale sale osteneli să dea celui ce are trebuinţă. Şi el lăsînd toată grija pămîntească, o singură grijă avea, cum să placă lui Dumnezeu întru rugăciune şi în posturi.

Însă de toată fapta bună purtînd grijă, ca un bun lucrător de pămînt, tăia spinii patimilor din rădăcină, curăţînd gîndurile şi toată înălţarea ce se ridică împotriva cunoştinţei lui Dumnezeu, împlinind acel glas proorocesc, care zice: *Înnoiţi-vă ogorul şi nu semănaţi peste spini*. El avea vecin pe un purtător de Dumnezeu ce se numea Teoctist, pe care iubindu-l atît de mult, s-a unit cu dînsul prin dragostea părintească, încît amîndoi s-au făcut de o cugetare şi de un obicei, ca şi cum ar fi fost un suflet în două trupuri. Şi vestind unul altuia scopul cel după Dumnezeu, ieşeau în fiecare an după a şaptea zi a sfintelor dumnezeieşti arătări (Boboteaza), spre pustia lui Cutila, ferindu-se de orice întîlnire omenească şi dorind în linişte a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune.

Şi acolo petreceau pînă la sărbătoarea Stîlpărilor, necurmat trudindu-şi trupul şi robindu-l, spre a aduce sufletului hrana cea duhovnicească. În aceasta covîrşea marele Eftimie pe toţi cu răbdarea, cu blîndeţea şi cu smerita cugetare a inimii. Pentru că a primit şi darul Sfîntului Duh, după cum dumnezeiescul cuvînt a zis: *Spre cine voi căuta? Fără numai spre cel blînd şi liniştit şi care tremură de cuvintele Mele.*

De aici îndrăzneala lui cea către Dumnezeu îi creştea în fiecare zi. Şi făcînd cinci ani în Fara, a ieşit dimpreună cu fericitul Teoctist în vremea în care s-a obişnuit, spre Cutila; şi trecînd prin pustie, a venit la un pîrîu înfricoşat, foarte adînc şi anevoie de trecut. Aici văzînd locul şi înconjurînd rîpele ce se aflau în munte, ca povăţuit de Dumnezeu, a găsit o peşteră minunată în rîpa cea dinspre miazănoapte a pîrîului şi suindu-se cu osteneală ca pe perete, de-abia a putut a se urca la dînsa.

Apoi, bucurîndu-se ca de un loc pregătit lor de Dumnezeu, au locuit într-însa, hrănindu-se cu buruienile ce se găseau pe acolo. Iar peştera aceea fiind mai înainte locuinţă de fiare, apoi, domesticindu-se prin dumnezeieştile laude şi prin neîncetatele rugăciuni ale cuvioşilor bărbaţi, a primit sfinţire de biserică a lui Dumnezeu. Deci, cînd a binevoit Dumnezeu a-i arăta pe aceştia, a trimis nişte păstori ai unuia care se numea Lazariul, spre a-şi aduce turmele sale lîngă acel pîrîu.

Acei păstori văzînd pe părinţi arătîndu-se sus, în peşteră, atît de mult s-au spăimîntat, încît s-au înfricoşat şi au fugit. Părinţii simţind temerea acelora, cu glas blînd şi liniştit chemînd pe aceştia, le ziceau: "Nu vă temeţi, fraţilor, sîntem oameni ca şi voi, dar pentru păcatele noastre locuim acest loc". Atunci păstorii îndrăznind, s-au suit la dînşii în peşteră şi neaflînd nimic de-ale acestui veac lîngă dînşii, s-au dus la ale lor, minunîndu-se şi vestind la ai lor; iar de atunci slugile Lazariului le slujeau lor. Apoi şi părinţii cei de la Fara căutîndu-i, să vadă unde sînt, adeseori veneau la dînşii.

Deci, mai întîi s-au lepădat de lume şi au venit la dînşii doi fraţi, numiţi Marin şi Luca. Aceştia au fost învăţaţi de marele Eftimie monahiceşte spre a fi sîrguincioşi ai petrecerii celei pustniceşti; după aceea, în vremurile cele din urmă, au strălucit la cei dimprejur şi au înfiinţat mănăstire. Ei au adus pe Cuviosul Teodosie, care s-a făcut mare începător al vieţii de obşte a acestei pustii şi arhimandrit. Dar în puţină vreme, străbătînd vestea despre Eftimie, mulţi se adunau la dînsul şi auzind cuvîntul lui Dumnezeu, pofteau a locui lîngă dînsul.

Însă Eftimie fiind urîtor de slavă şi iubitor de Dumnezeu şi sîrguindu-se a dobîndi fericirea dintîi, împreună cu ceilalţi, se depărta de acest lucru, ca de ceva străin şi trimitea pe fiecare din cei care se lepădau de lume la fericitul Teoctist, rugîndu-l foarte mult să aibă grijă de ei; iar el ascultînd aceasta, a primit şi făcea toate după dorinţa marelui Eftimie. Deci, la început nu voia a face în locul acela viaţă de obşte, ci lavră, după chipul celor de la Fara.

Dar fiindcă a văzut că nimeni nu poate veni noaptea la biserică, pentru că era precum mai înainte s-a zis, anevoie de umblat prin locul acesta, după suire, a făcut acolo viaţă de obşte, avînd peştera ca biserică, în care liniştindu-se marele Efimie, era doctor de suflete, vindecînd şi mîngîind pe fiecare. Şi nici unul din fraţi nu tăinuia gîndirea minţii, dar şi el avînd iscusire multă, îi învăţase să se împotrivească oricărui gînd străin, zicînd: "Fraţilor, pentru ce aţi venit a vă nevoi şi nu vă îngrijiţi de mîntuirea voastră?" Se cuvine în fiecare ceas a ne trezi şi a priveghea, pentru că se zice: *Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu cădeţi în ispită*. Iar aceasta s-o cunoaşteţi întîi, că se cade a nu avea voie cei ce s-au lepădat de viaţă, ci a ţine smerita cugetare şi ascultarea ca cea întîi rînduială; apoi a aştepta de-a pururea şi a se îngriji de ceasul morţii şi de înfricoşata zi a judecăţii: a se înfricoşa de îngrozirea focului celui veşnic, şi a dori slava Împărăţiei cerurilor.

Şi zicea iarăşi că monahii se cuvine a se osteni trupeşte, şi mai ales cei tineri, pentru păzirea celor dinăuntru, aducîndu-şi aminte de apostolul, care zice: *Noaptea şi ziua lucrez, ca să nu îngreunez pe cineva şi mîinile acestea mi-au slujit mie, cum şi celor ce erau împreună cu mine*.

Este greu celor din lume ca, ostenindu-se în locul lor, să hrănească copii şi femei, apoi să aducă şi pîrgă lui Dumnezeu şi să facă bine după putere, apoi, pe lîngă aceasta, li se cer şi biruri; iar noi nici cele de

nevoie trupului nu căutăm a le avea din lucrul mîinilor noastre, ci a culege osteneli străine, cînd mai ales porunceşte apostolul: *Cel ce nu lucrează, nici să nu mănînce.*

Acestea învăţînd părintele nostru Eftimie, lumina pe fraţi. Şi a poruncit să nu vorbească nimeni în biserică, în vremea pravilei, ba încă nici în trapeză, cînd mîncau fraţii; şi nu-i plăcea cînd vedea pe vreun frate în chinovie, mai ales pe unul tînăr, vrînd a se înfrîna mai mult decît obştea; pentru că zicea că înfrînarea cea bună cere a se împărtăşi cineva de hrană cît de puţină în vremea mîncării, însă inima a o păzi şi a da război în taină patimilor celor ascunse; căci arma monahului este cugetarea, dreapta judecată, smerita cugetare şi ascultarea cea după Dumnezeu. Cu nişte învăţături ca acestea hrănindu-se fraţii, adunau roduri, după vrednicia chemării.

Cele despre Terevon cel bătrîn, într-un glas mi-au povestit toţi părinţii cei vechi, dar mai cu de-amănuntul mi-a spus nepotul lui şi cel de un nume cu el, vestitul în latura aceasta, adică începătorul saracinilor. Deci, acest bătrîn Terevon, moşul celui tînăr, pe cînd era copilaş, fiind cuprins de boală, i-a paralizat toată partea cea dreaptă, de la cap pînă la picioare, şi mulţi bani cheltuind tatăl acestuia, care se numea Aspevet, nu i-au folosit nimic.

Acest Aspevet fiind elin, şi aflîndu-se sub perşi, s-a făcut prieten grecilor, într-un chip ca acesta: la începutul prigoanei ce se făcuse atunci în Persia, pe la sfîrşitul împărăţiei lui Iezdegerd I, împăratul perşilor (399-421), vrînd vrăjitorii a vîna pe toţi creştinii, pe căpeteniile saracinilor cei de sub dînşii i-au pus pretutindeni în cale ca să nu scape la greci nimeni din creştinii cei din Persia. Aspevet fiind atunci căpetenie şi văzînd cruzimea şi neomenia făcută creştinilor de către vrăjitorii din cetăţi, n-a împiedicat să fugă pe unii din creştini; iar mai vîrtos făcea împotrivă, fiind pornit de milostivire, măcar că avea credinţa elinească de la strămoşi. Deci, fiind clevetit la împăratul Iezdegerd, a luat pe fiul său Terevon, care era jumătate paralitic, pe toate rudeniile şi avuţia sa, şi a fugit la greci; apoi primindu-i Anatolie, voievodul de atunci al Răsăritului, i-au făcut prieteni grecilor, iar lui Aspevet i-a dat pe mînă conducerea saracinilor din Arabia, care erau supuşi grecilor.

Deci, cum s-a sălăşluit în Arabia tînărul, avînd o vedenie în vis, a vestit pe tatăl său, iar acesta nelenevindu-se, a luat pe copil cu mulţime de barbari şi cu multe slugi; apoi, purtîndu-se de credinţă, a venit la locul cel înştiinţat în vis, unde locuiau cuvioşii bărbaţi Eftimie şi Teoctist.

Fraţii văzînd mulţimea barbarilor, s-au temut; iar fericitul Teoctist văzînd temerea ucenicilor, s-a pogorît către barbari şi a zis: "Cine sînteţi şi ce căutaţi?". Ei au zis: "Căutăm pe Eftimie, robul lui Dumnezeu". Cuviosul Teoctist le-a zis: "Pînă sîmbătă nu se întîlneşte cu nimeni, căci se linişteşte". Atunci Aspevet luînd mîna marelui Teoctist, i-a arătat pe copil chinuindu-se; iar copilul arătînd spre tatăl său, a zis:

"Eu de mai înainte primind boala aceasta în Persia, dar trecînd prin toată ştiinţa doftoricească şi iscodirea vrăjitorească, şi nicidecum folosindu-mă, ci dimpotrivă, crescînd durerea, am venit în cetatea aceasta, prin dumnezeiască umilinţă. Apoi într-o noapte mîhnindu-mă, gîndind la această boală, îmi ziceam: "O! Tereve, unde este deşertăciunea vieţii şi tot meşteşugul doctoricesc? Unde este nălucirea vrăjitorilor noştri şi puterea cinstirilor noastre? Unde sînt chemările şi facerile de basme ale astronomilor şi astrologilor? Unde sînt descîntecele, farmecele şi bîrfirile? Iată nici una dintr-acestea n-are tărie, de nu-şi va arăta Dumnezeu puterea".

Şi acestea gîndind, m-am îndreptat la rugăciune şi cu lacrimi rugam pe Dumnezeu, zicînd: "Dumnezeule cel mare şi înfricoşat, cel ce ai făcut cerul şi pămîntul, cu toată podoaba lor, dacă vei milui neputinţa mea şi mă vei izbăvi din această patimă amară, mă fac creştin, lepădîndu-mă de toată fărădelegea şi credinţa elinească. Şi cum am pus acestea în mintea mea, m-am cuprins de somn şi am văzut un monah cu barba pînă la mijloc, zicîndu-mi: "De ce pătimeşti?" Iar eu arătîndu-mi patima, el a zis: "Împlineşte cele ce ai făgăduit lui Dumnezeu, şi te vei vindeca pe tine". Apoi, zicînd: "Cîte i-am făgăduit lui Dumnezeu, le împlinesc, dacă mă voi vindeca de această patimă". După aceea, mi-a spus: "Eu sînt Eftimie, care petrec în pustia Răsăritului de la Ierusalim, la zece mile de pîrîul cel dinspre apus al căii Ierihonitenilor; deci, de vrei a te vindeca fără zăbavă, vino la mine şi te va vindeca Dumnezeu, prin mine". Sculîndu-mă, am

povestit tatălui meu, şi atunci lăsînd toate, am venit la dînsul. Şi vă rog, să nu ascundeţi pe doctorul cel arătat mie de Dumnezeu".

Toate acestea le-a spus fericitul Teoctist marelui Eftimie, care se liniştea acolo şi care socotind că este necuvios a se împotrivi dumnezeieştilor vedenii, s-a pogorît la dînşii şi rugîndu-se mult şi pecetluind cu semnul Sfintei Cruci pe Terevon, l-a făcut sănătos. Iar bărbaţii spăimîntîndu-se de a sa grabnică şi preaslăvită facere de minune, au crezut în Hristos, şi căzînd toţi la pămînt, se rugau a primi pecetea cea întru Hristos. Iar purtătorul de semne Eftimie, înţelegînd că ei din suflet au crezut lui Hristos, a poruncit a se face o mică scăldătoare într-un unghi al peşterii, care şi pînă acum se vede, şi chemîndu-i, i-a botezat în numele Tatălui, al Fiului, şi al Sfîntului Duh.

Iar lui Aspevet i-a schimbat numele în Petru, căci pe el l-a botezat întîi şi după el pe unul Marin, frate al femeii lui, amîndoi fiind împodobiţi cu pricepere şi îndestulaţi cu bogăţia. Şi astfel luminînd şi întărind pe Terevon, cum şi pe ceilalţi, pe care ţinîndu-i la sine 40 de zile, a liberat pe aceşti nepoţi ai Sarei, pe care i-a făcut moştenitori ai făgăduinţei, prin Botez. Dar Marin, unchiul lui Terevon, nu s-a mai depărtat de mînăstire, ci lepădîndu-se de lume, a rămas acolo toată vremea vieţii sale şi a bineplăcut lui Dumnezeu mult. Şi avînd mulţi bani, i-a dat spre a se zidi şi a se îmbogăţi mînăstirea.

Astfel, în puţină vreme a strălucit în locul acela, încît s-a auzit numele lui în toată Palestina şi în eparhiile cele dimprejur. Iar părintele nostru Eftimie, văzînd pe mulţi că-l supără pentru tămăduire, şi aducîndu-şi aminte de liniştea cea mai dinainte, pe care o avea, cînd pustnicea deosebi, se întrista foarte mult şi greu suferea; pentru că astfel mulţi îl supărau şi îl slăveau. Fiind în mîhnire cel numit cu numele veseliei, căuta să fugă pe furiş spre Ruva. Cunoscînd aceasta fericitul Teoctist a pregătit pe fraţi să-l roage ca să nu-i părăsească; deci, vrînd a-i mîngîia, a făgăduit de astă dată că nu se va depărta.

Dar trecînd puţine zile şi luînd împreună cu sine pe unul mai tînăr, numit Dometian, fiind cu neamul melitinean, dar îmbunătăţit cu viaţa, a ieşit din chinovie şi s-a pogorît la Ruva; apoi trecînd pustia cea dinspre miazăzi, pe lîngă Marea Moartă, a venit la un munte înalt, despărţit de ceilalţi munţi, ce se chema al lui Marda, şi găsind în el un puţ cu apă, a zidit chilii; apoi a rămas acolo, hrănindu-se din buruienile ce se vedeau prin munte. Zidind aici mai întîi biserica, ce se păstrează pînă acum şi aşezînd într-însa jertfelnic, a ieşit de acolo. Apoi a venit în pustia Zifilor, voind a vedea peşterile în care a scăpat David din faţa lui Saul şi într-acele locuri s-a alcătuit de dînsul o mînăstire; iar pricina alcătuirii acelei mănăstiri se zice că a fost aceasta:

Un fiu al unui sătean, cap al satului, numit Aristovuliad, avînd duh rău, chema pe Sfîntul Eftimie. Tatăl copilului auzind că sfîntul este în ţinuturile lor şi ale Carpavarihenilor, căutîndu-l, au venit la dînsul. Cum a văzut tînărul pe sfîntul, fiind tulburat de diavol, s-a vindecat; iar diavolul ieşind dintr-însul şi vestindu-se minunea, au venit mulţi din Aristovuliad şi de prin satele dimprejur, care i-au zidit mînăstire.

Şi adunîndu-se oarecare fraţi cucernici, au rămas lîngă dînsul, dîndu-le Dumnezeu cele de trebuinţă trupului; iar unii din Zifei primind mai înainte eresul cel cu numele nebuniei, prin îndumnezeita lui învăţătură, depărtîndu-se de necuratul eres, au anatematizat pe Manent, născătorul acestuia, şi învăţînd apostoleasca şi soborniceasca credinţă, s-au luminat. Pe lîngă celelalte daruri ce a cîştigat dumnezeiescul acesta Eftimie, a primit şi aceasta de la Dumnezeu: căci întîlnindu-se cu fiare mîncătoare de sînge şi veninoase, nu se vătăma; iar de aceasta nimeni să nu se îndoiască, ştiind cu siguranţă că Dumnezeu odihnindu-Se şi odihnind în vreun om, toate i se supun lui, ca şi lui Adam mai înainte de a călca porunca lui Dumnezeu.

Dar nu numai fiarele, ci şi cele care sînt ale firii se supun unuia ca acestuia; apoi adeveresc cuvîntul acesta cei ce au despărţit marea şi au înfrînt Iordanul, soarele l-au făcut să stea şi focul în rouă l-au prefăcut, cum şi alte mii de dumnezeieşti minuni ce s-au făcut. Deci, Dumnezeu care le-a făcut acestea cu minune, tot El a supus purtătorului de Dumnezeu Eftimie nu numai pe cele simţite, ci şi pe cele gîndite (adică duhurile răutăţii). Pentru că unele ca acestea sînt din dumnezeieştile daruri.

Deci, marele Eftimie văzîndu-se de mulţi supărat (pentru că era locuinţa aproape de sate), a zis lui Dometian, ucenicul său: "Să mergem, fiule, să cercetăm pe Cuviosul Teoctist şi pe fraţi". Şi ieşind din mînăstirea cea de lîngă Capartariheni, a venit la sfîntul loc în care în numele lui Dumnezeu s-a zidit sfîntul locaş, ca de trei semne departe de al lui Teoctist, de trei ori fericitul.

Şi a iubit locul acesta foarte mult, pentru că era neted, liniştit şi îmbunătăţit, mai ales că fusese pustiu mai înainte de a se zidi în partea dinspre miazăzi atîtea mînăstiri; pentru că acum toată pustia este făcută de ucenicii lui ca o cetate. Deci, în acest loc a şezut în mare linişte, împreună cu ucenicul lui, într-o peşteră mică, în care acum este racla cinstitelor lui moaşte. Iar Cuviosul Teoctist cunoscînd că s-a sălăşluit aici marele Eftimie, s-a suit cu sîrguinţă să-l sărute; apoi îl ruga să se pogoare la locul lui.

Dar el, de dorul liniştii celei de acolo, n-a primit, ci numai în fiecare duminică săvîrşeau slujba împreună.

Auzind Aspevet, care s-a numit Petru, că a sosit în părţile acelea marele Eftimie, a venit la dînsul cu mulţi saracini, bărbaţi, femei şi copii, şi-l rugau să le spună cuvînt de mîntuire. Iar bătrînul sfînt pe toţi (către Botez) făcîndu-i "chemaţi", i-a luat la mînăstirea de jos şi botezîndu-i, a rămas împreună cu ei şapte zile; apoi s-a suit cu ei la locul său. Iar Petru aducînd meşteri, au făcut o groapă mare cu două guri, care se păstrează în grădină şi au zidit schit; apoi bătrînului sfînt i-au făcut trei chilii şi paraclis, adică biserică în mijlocul chiliilor. Şi-l rugau cei ce odată erau ca nişte lupi ai Arabiei, iar după aceasta s-au făcut oile păstoriei lui Hristos celei cuvîntătoare, a rămînea lîngă dînsul.

Iar iubitorul de pustie Eftimie, n-a primit aceasta, pentru că foarte mult iubea liniştea; deci, luîndu-i la un loc potrivit, le-a zis: "Dacă voiţi cu totul a fi aproape de mine, rămîneţi aici". Şi este locul acela între amîndouă mînăstirile; deci, însemnînd biserica şi locaşurile împrejur, le-a dat voie a zidi biserică şi a rămînea acolo. Apoi îi cerceta adeseori, pînă ce le-a aşezat preoţi şi diaconi. După aceea, au venit şi cei ce s-au botezat mai înainte, şi au rămas acolo, cum şi alţii din apropiere venind se botezau la dînsul. Şi aşa înmulţindu-se ei foarte mult, şi în multe cete întinzîndu-se, a rugat marele părinte Eftimie pe Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului (422-458), să le hirotonisească episcop; iar patriarhul făgăduind acestea, l-a trimis pe Petru, tatăl lui Terevon, ca unul ce se făcuse vrednic a povăţui suflete către mîntuire; şi aşa s-a hirotonisit în Palestina Petru ca episcop al celor două schituri. Şi se vedeau mulţime de barbari venind la marele Eftimie, botezîndu-se şi învăţîndu-i a se închina lui Dumnezeu. Acestea toate le-am spus despre saracini.

Dar marele Eftimie nu voia să fie viaţă de obşte în locul său, nici lavră, ci cînd venea cineva la dînsul, spre a se lepăda de lume, se trimitea de dînsul la locaşul cel de jos, către fericitul Teoctist; asemenea făcea şi cu cei ce voiau a aduce ceva. Deci, cînd a binevoit Dumnezeu a se locui schitul lui, a trimis întîi trei fraţi trupeşti, din latura Capadochilor, anume Cosma, Hrisip şi Gavriil, crescuţi în Siria, care erau împodobiţi cu toată priceperea duhovnicească; aceştia rugîndu-l a fi cu dînsul împreună, nu i-a primit, pentru că trei lucruri erau cele ce-l opreau: dorul liniştii lui, tinereţea vîrstei lor, şi al treilea că Gavriil era famen din naştere. Apoi, a văzut în noaptea aceea pe cineva zicîndu-i: "Primeşte pe fraţii aceştia, căci Dumnezeu i-a trimis, şi să nu mai întorci pe cineva care voieşte a se mîntui". Atunci sfîntul primindu-i, a zis celui mai mare al lor, adică lui Cosma: "Iată eu precum mi-a poruncit Dumnezeu, am făcut. Deci, aceasta păzeşte-o ca pe fratele tău cel mai tînăr să nu-l laşi să iasă din chilie; pentru că nu este drept a vedea faţă femeiască în lavră, spre a nu da război vrăjmaşul. Iar pentru tine socotesc că nu vei zăbovi aici, căci după o vreme, vei păstori biserica din Scitopolis".

După aceştia a primit pe un oarecare, care se numea Domnos, care era nepot al lui Iulian, arhiepiscopul Antiohiei. Iar în acele zile a primit şi pe alţi fraţi melitineni, nepoţi ai lui Sinodie, care împreună cu Acachie a crescut pe marele Eftimie, adică pe Ştefan, Andrei şi Gaian; apoi, şi pe alţi trei din Rait i-a primit, pe Ioan preotul, pe Talasie, şi pe Anatolie. După aceea, a primit şi pe un oarecare Chirion, care venise de la Tiberiada, şi a fost preot al cinstitei biserici din Scitopolis, a Sfîntului Mucenic Vasile. Pe aceşti unsprezece primindu-i, a dat voie lui Petru episcopul să le zidească mici chilii şi să împodobească biserica; şi astfel a aşezat lavră, după modelul Farilor.

Apoi, pogorîndu-se Iuvenalie arhiepiscopul în lavră, avînd cu sine pe Pasarion, care era atunci arhimandrit al monahilor şi pe luminatul Isihie, preotul şi dascălul bisericii, a sfinţit biserica lavrei, întru a şaptea zi a lunii mai, în al unsprezecelea indiction, la 52 de ani ai vîrstei marelui Eftimie. Deci, sfinţindu-se lavra şi avînd preoţi pe Ioan şi pe Chirion, arhiepiscopul a hirotonisit diacon pe Domeţian şi Domnos, iar marele Eftimie s-a veselit cu duhul, mai ales văzînd împreună cu patriarhul pe Pasarion şi pe Isihie, cuvîntătorul de Dumnezeu, care erau vestiţi luminători şi în toată lumea străluceau. Dar cel între sfinţi Pasarion, încă neîmplinindu-se vremea de şapte luni, a răposat.

Părintele nostru Eftimie începînd a alcătui lavră, şi fraţii cei 12 împreună cu dînsul fiind în multă strîmtorare de cele trupeşti, iar Domeţian din anul întîi punîndu-se econom al lor, - s-a întîmplat că au venit mulţime de bărbaţi armeni, în număr ca la patru sute, abătîndu-se din cale de la sfînta cetate, spre Iordan, şi au venit la lavră; aceasta economisind-o Dumnezeu, ca să se arate fapta bună a lui Eftimie şi darul cel dat lui. Pe aceia văzîndu-i bătrînul, a chemat pe Domeţian şi a zis: "Pune înaintea oamenilor aceştia să mănînce". Iar el a zis: "Nu avem cinstite părinte mîncare ca să se sature zece oameni; deci, de unde am să dau pîini la atîta mulţime". Iar cuviosul Eftimie fiind plin de proorocescul dar, a zis: "Mergi, precum ţi-am zis, căci aceasta zice Duhul Sfînt: *vor mînca şi le va prisosi*". Deci, ducîndu-se Domeţian în chelăria cea mică, care de către unii se chema cămara de pîine - unde erau puţine pîini -, n-au mai putut a deschide uşa. Pentru că dumnezeiasca binecuvîntare a umplut chelăria cu pîine pînă sus.

Deci, chemînd pe oarecare din părinţi, a scos uşa din ţîţîni şi au ieşit pîinile afară din chelărie; asemenea şi pentru vin şi unt-delemn aceeaşi binecuvîntare s-a făcut; deci, au mîncat şi s-au săturat, apoi trei luni n-au putut să aşeze uşa chelăriei. Pentru că, precum a izvorît vadra cu făină şi ulciorul de untdelemn al văduvei celei iubitoare de străini, - cum a zis Dumnezeu prin glasul proorocului, - în acelaşi chip şi pe dumnezeiescul acesta bătrîn, prin osîrdia iubirii de străini, l-a învrednicit întocmai. Iar Domeţian minunîndu-se, s-a aruncat la picioarele învăţătorului, rugîndu-se a lua iertăciune, ca unul care a pătimit multe ca om. Şi bătrînul ascul-tîndu-l pe dînsul, i-a zis: "Fiule, cela ce seamănă întru binecuvîntare, asemenea va şi secera.

Deci, iubirea de străini să n-o uităm, pentru că prin aceasta, - precum zice apostolul: *neştiind oarecari oameni, au găzduit îngeri*; şi cutează, că dacă voi şi cei împreună cu voi, pe toţi cei ce vin la voi, străini şi fraţi, de o credinţă, îi veţi primi după vrednicie, şi le veţi sluji, nu va părăsi Domnul locul acesta, de acum şi pînă în veac; pentru că o jertfă ca aceasta îi place lui Dumnezeu".

De la minunea cea amintită, a început a se binecuvînta lavra în intrări şi ieşiri şi în multe feluri; pentru că înmulţindu-se fraţii, prin conlucrarea lui Dumnezeu şi ajungînd pînă la 50, zidind şi chilii şi săvîrşind Sfînta Liturghie în biserică, economul era nevoit a cîştiga şi cele de trebuinţă; deci, a cîştigat şi dobitoace pentru slujirea părinţilor. Atunci era în lavră un oarecare asian de neam, cu numele Auxenţiu, care fiind rugat de econom să ia slujba dobitoacelor, n-a primit, fiind dat pentru acea slujbă; deci, neascultînd, economul a făcut pe preoţii Ioan şi Chirion să roage pe Auxenţiu să primească slujba; dar el n-a primit nici după rugămintea acestora.

Sosind sîmbăta, economul a spus marelui egumen cele despre Auxenţiu, după care trimiţînd să-l cheme, i-a zis marele Eftimie: "Ascultă-mă, fiule, şi primeşte slujba". Iar el a răspuns: "Nu pot, cinstite părinte, pentru că sînt trei lucruri care mă opresc a săvîrşi aceasta: întîi, neobişnuinţa şi neştiinţa limbii de aici, al doilea, frica desfrînării, şi al treilea, ca nu cumva prin o slujire ca aceasta să nu mai pot şedea în chilie liniştit". Marele Eftimie a zis: "Rugăm pe Dumnezeu a nu se vătăma de nici una din acestea; pentru că Dumnezeu nu este nedrept a uita ascultarea ta, mai ales ştiind că din porunca şi frica Lui slujeşti robilor Săi, după tăria dată de la El; deci, ascultă pe Domnul, care a zis: *Nu am venit a Mă sluji cineva, ci a sluji Eu; şi nu fac voia Mea, ci voia Tatălui celui ce M-a trimis*.

Acestea zicînd, iar Auxenţiu încăpăţînîndu-se, n-a ascultat. Atunci, răstindu-se preablîndul Eftimie, a zis: "Noi, o! fiule, te-am sfătuit ceea ce socotim a-ţi fi de folos, iar tu rămînînd în nesupunere, vei vedea care este plata neascultării". Deci, îndată, Auxenţiu fiind cuprins de un cutremur, a căzut la pămînt şi părinţii cei de faţă rugau pe marele Eftimie pentru dînsul. Iar bătrînul a zis către dînşii: "Acum înaintea ochilor

voştri s-a împlinit cuvîntul dumnezeiesc, care zice: *tot cel rău care ridică cuvinte împotrivă, Domnul trimite asupra lui înger nemilostiv".*

Dar fiind mult rugat de părinţi, preamilostivul bătrîn, apucînd de mînă pe Auxenţiu, l-a ridicat; apoi pecetluindu-l cu semnul Crucii, l-a făcut sănătos. Atunci Auxenţiu se ruga de iertăciunea greşelilor trecute şi pentru întărirea celor ce vor să fie. Şi îi zise sfîntul: "Mare este plata supunerii, de vreme ce Dumnezeu voieşte mai bine ascultarea decît jertfa; iar neascultarea moarte lucrează". Şi făcînd rugăciunea pentru dînsul, l-a binecuvîntat; şi aşa Auxenţiu a primit slujba cu bucurie şi cu osîrdie.

Cuviosul Chiriac sihastrul, cel ce strălucea în lavra cea veche a lui Suca, cu faptele bune după Dumnezeu, şi la 70 de ani s-a împodobit în aceeaşi lavră cu faptele monahiceşti, lepădîndu-se de lume la tinereţe, în chinovia marelui Eftimie, a petrecut împreună cu moştenitorii lui multă vreme. Apoi, învăţînd cu dinadinsul toată petrecerea şi vieţuirea marelui Eftimie, cele mai multe din povestirile spuse în această scriere mi le-a predat mie, între care şi aceasta mi-a povestit:

Că doi fraţi ai lavrei, anume Maron şi Climatie, pregătindu-se după înţelegere, voiau a se duce pe furiş noaptea din lavră, fără binecuvîntarea sfîntului. Dar i s-au descoperit cele despre dînşii; căci a văzut pe diavol punîndu-le frîu şi îi atrăgea în cursă purtătoare de moarte; dar îndată i-a chemat şi sfătuindu-i, le-a vorbit multe despre răbdare, spunîndu-le că pretutindeni este trebuinţă de luptă, cu ajutorul lui Dumnezeu ori şi unde sîntem; pentru că şi Adam fiind în rai, a călcat porunca lui Dumnezeu, iar Iov a păzit aceasta, fiind în gunoi. Apoi la această sfătuire a adăugat, zicînd:

"Că nu se cade a primi gîndurile cele rele, care seamănă întristare ori urîciune, pentru locul în care sîntem şi către cei împreună locuitori ori trîndăvie sau mutarea în alte locuri sfătuiesc; ci se cuvine a ne trezi în tot ceasul şi a ne abate mintea de la meşteşugirile diavolilor, ca nu prin mutare, să se dezlege canonul nostru; pentru că sadul răsădindu-se adeseori, nu poate rodi, asemenea şi monahul nu face rod, mutîndu-se din loc în loc. Deci, dacă cineva încearcă a face bine în locul în care este şi nu poate, să nu creadă că în altă parte poate să-l facă; pentru că nu este locul cel ce se arată, ci felul voinţei.

Dar, spre adeverirea celor zise, ascultaţi o povestire a unor bătrîni egipteni, care mi-au povestit-o mie: Era un frate care şedea într-o chinovie a Egiptului şi se supăra adeseori; deci, a ieşit din chinovie şi s-a dus într-un loc deosebit, gîndind că neavînd cu cine să se tulbure, va înceta de la dînsul patima mîniei; dar într-una din zile umplînd paharul cu apă şi punîndu-l jos, s-a răsturnat, apoi umplînd pe al doilea şi al treilea, iarăşi s-au răsturnat; deci, fratele fiind batjocorit de diavol, s-a mîniat pe pahar şi l-a sfărîmat".

Acest cuvînt zicînd, Climatie, prin ispita diavolească, a rîs, iar bătrînul luînd-aminte cu îndrăzneală, a zis: "Te-ai batjocorit nebuneşte de diavol, frate, şi cu nepricepere te-ai pornit. Către plîns te-am chemat şi tu acum rîzi; nu ai auzit pe Domnul mustrînd pe cei ce rîd, iar pe cei ce plîng, fericindu-i? Deci, cunoaşte că este nebunie monahului a grăi ceva, ori de a se porni afară de cuviinţă, ori a îndrăzni; pentru că părinţii hotărăsc că îndrăzneala este rea şi născătoare a tuturor patimilor".

Zicînd acestea sfîntul şi întorcîndu-se de la Climatie, a intrat în chilia sa cea mai dinăuntru; iar Climatie căzînd îndată cu faţa în jos, era cuprins de tremur şi de frică; apoi Dometian minunîndu-se de cuvenita blîndeţe a sfîntului părinte, cum şi de asprime, adunînd pe unii din părinţii cei cinstiţi, i-au adus înăuntru, împreună cu Maron, rugîndu-se pentru Climatie.

Atunci marele Eftimie, supunîndu-se rugăminţilor părinţilor, a ieşit şi a sculat pe cel ce zăcea acolo; apoi, cu puterea Sfintei Cruci i-a vindecat tremurarea, încetînd şi scrîşnirea dinţilor. Deci, făcîndu-l sănătos, a dat şi sufletului datoria: "De acum înainte, ia aminte la tine cu dinadinsul şi nu defăima dumnezeieştile cuvinte şi învăţăturile părinţilor; fă-te cu totul văzător, după cum şi despre heruvimi ai auzit; că aşa este datoria monahului, ca în tot locul a se privi pe sine-şi şi neadormit a avea ochiul sufletului către păzirea sa, ca unul ce călătoreşte în mijlocul curselor deasupra".

Cu asemenea învăţături înfruntîndu-i şi sfătuindu-i, iar pe ceilalţi întărindu-i şi cu pilda înfricoşîndu-i, i-a liberat în pace.

La anul 54 al vîrstei marelui Eftimie, s-a făcut soborul a toată lumea, cel al treilea, din Efes (431). Deci, atunci Sinodie, cel mai sus pomenit, fiind cinstit bărbat şi preot al sfintei biserici celei din Melitine, venind spre închinăciune la Sfintele Locuri, a mers la lavră, poftind să vadă pe marele Eftimie; iar acesta avea trei nepoţi în lavră, pe Ştefan, pe Andrei, şi pe Gaian. Atunci, sărutînd pe bătrîn, i-a povestit cele împotriva păgînului eres al lui Nestorie, care după voia lui Dumnezeu, a ţinut puţină vreme scaunul Constantinopolului şi a tulburat lumea cu rele învăţături. Dar i-a povestit şi despre rîvna şi dreapta credinţă a lui Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, şi a lui Acachie, episcopul Melitinei, şi cum că voieşte a se ţine sobor a toată lumea în Efes, contra lui Nestorie.

Sfîntul s-a bucurat auzind despre Acachie, care l-a crescut pe dînsul în tinereţe. Deci, fericitul Sinodie binecuvîntîndu-se de dînsul şi luînd din lavră pe Ştefan, nepotul său, s-au suit în sfînta cetate şi a înduplecat pe arhiepiscop spre a-l hirotonisi. Deci, arhiepiscopul a hirotonisit pe acest Ştefan şi pe Cosma Capadocul, ca diaconi ai sfintei biserici a Învierii.

Iar episcopii adunîndu-se la sobor şi vrînd a ieşi şi palestinienii împreună cu arhiepiscopul, marele Eftimie a poruncit lui Petru, episcopul saracinilor, care s-a dus la sobor, a urma în tot chipul lui Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, şi lui Acachie, episcopul Melitinei; fiindcă erau drept-credincioşi şi împotriva păgînătăţii se nevoiau. Deci, adunîndu-se soborul în Efes şi Nestorie rău credinciosul caterisindu-se, Petru, episcopul saracinilor, venind la lavră, toate cele întîmplate în sobor le-a povestit pe rînd marelui Eftimie, care auzind cele făcute de răsăriteni, s-a întristat foarte mult despre Ioan episcopul Antiohiei, care fiind drept-credincios, s-a amăgit a lua parte cu apărătorii lui Nestorie. Iar Domnos diaconul, întristîndu-se despre unchiul său, se ruga să fie lăsat pînă la Antiohia, spre îndreptarea unchiului său.

Iar marele Eftimie n-a voit a-l lăsa, zicînd: "Nicăieri să nu te duci fiule, că nu-ţi foloseşte. Pentru că, deşi unchiul tău este puţin unit cu cei răi, dar Dumnezeu cunoscînd îndreptarea lui, nu voieşte ca el să piară, ci puţin mai pe urmă îl va aduce de partea celor ce se mîntuiesc. Deci şi tu, o! fiule, dacă vei răbda în locul unde te-a chemat şi nu te vei pleca gîndurilor celor ce vor a te depărta de pustie, vei spori în fapte bune după Dumnezeu. Iar de nu mă vei asculta pe mine, întîia şedere a unchiului tău o vei urma, dacă te vei învoi cu cei răi".

Aceasta a zis cel între sfinţi Eftimie. Iar Domnos neascultînd porunca sfîntului părinte, fără de binecuvîntare s-a dus la Antiohia şi toate cele mai înainte proorocite de sfîntul le-a pătimit. Însă pe urmă, venind la bătrînul, s-a pocăit, iar arhiepiscopul Iuvenalie a hirotonisit pe Ştefan Melitineanul ca episcop al Iamniei, iar pe Cosma Capadocul hirotonisindu-l preot, l-a făcut păzitor al Sfintei Cruci.

Slujitori ai marelui Eftimie, care au petrecut cu dînsul vreme destulă, le-au spus acestea lui Avva Chiriac, care mi le-a spus mie, zicînd: Nu l-am cunoscut pe dînsul mîncînd ori vorbind cu cineva fără de mare nevoie, afară de sîmbăta şi de duminica. Nu l-am văzut pe dînsul cumva dormind pe coastele sale, ci uneori şezînd puţin, iar alteori o frînghie spînzurată într-un colţ al acoperămîn-tului chiliei ţinînd-o cu amîndouă mîinile, se împărtăşea puţin de somn pentru nevoia firii; apoi cuvîntul marelui Arsenie, zicînd pentru somn: "Vino, slugă rea". Pentru că adeverea şi aceasta, cum că urma cele ale marelui Arsenie, care cu chip părintesc a crescut şi a pedepsit pe Arcadiu (395-408) şi pe Honoriu (395-423), împăraţii; şi pentru aceasta s-a numit tată al lor, şi în pustia cea din Egipt întru aceeaşi vreme cu faptele bune a strălucit.

Acestea cu plăcere le-a auzit marele Eftimie de la cinstiţii părinţi, care din Egipt veneau în multe feluri, povestind petrecerile aceluia, şi el auzind acestea, arăta toată sîrguinţa spre a urma faptelor bune ale aceluia; liniştea lui, tăcerea şi smerita cugetare, simplitatea îmbrăcămintei, depărtarea de mîncare, răbdarea, la toate cum era Arsenie. Deci, rîvna şi umilinţa lui, lacrimile, privegherile cele de toată noaptea, iubirile de pustie, urîrea vorbirii, osîrdia spre rugăciune, milostivirea şi înţelepciunea. Fiindcă a

urmat cu toată sîrguinţa petrecerea aceluia, s-a învrednicit şi de darurile ce erau întru acela, de împărtăşirea Sfîntului Duh, de strălucirea dumnezeieştii lumini şi a darului celui înainte-văzător.

Iar despre darurile cu care covîrşea el, ne arată tămăduirea şi puterea asupra duhurilor celor necurate, care pînă astăzi le vedem izvorînd la racla lui. Dar despre darul cel înainte-văzător şi de unde au început razele acestuia a le trimite afară şi cum s-a arătat prea strălucit luminător, să spunem acum.

Anastasie, un cleric al bisericii Sfintei Învieri, păzitor de vase şi horepiscop, ucenic şi împreună nevoitor făcîndu-se al celui între sfinţi Pasarion, dorea a vedea pe Sfîntul Eftimie; şi aceasta spunînd-o lui Fid, episcopul Iopei, şi lui Cosma, păzitorul Crucii, s-a pogorît la dînsul, împreună cu ei avînd pe nepotul lui Fid episcopul care şi el se chema Fid, fiind anagnost al bisericii Sfintei Invieri, şi care a povestit acestea lui Avva Chiriac, celui ce mie mi le-a predat.

Deci, el călătorind şi de lavră apropiindu-se, s-a descoperit sfîntului despre dînşii şi a chemat pe Hrisip, care era econom al lavrei şi i-a zis lui: "Găteşte-te, pentru că iată împreună cu fratele tău vine patriarhul". Iar după ce au venit ei, marele Eftimie răpindu-se cu ochii minţii, vorbea cu Anastasie ca şi cu patriarhul Ierusalimului. Cei de faţă erau întru mirare. Iar Hrisip apropiindu-se deosebit, i-a zis bătrînului: "Cinstite părinte, nu este aici patriarhul, că acesta este Anastasie păzitorul de vase. Pentru că ia seama, că poartă haine vopsite, care este cu neputinţă a le îmbrăca patriarhul Ierusalimului". Iar bătrînul minunîndu-se şi fără glas făcîndu-se, a zis: "Crede-mă, fiule, căci pînă cînd mi-ai grăit, îl vedeam pe dînsul purtînd haine albe". Şi a zis în auzul tuturor: "Într-adevăr nu m-am amăgit, ci ceea ce Dumnezeu mai înainte a hotărît, aceasta o va săvîrşi negreşit; pentru că negrăite sînt darurile Lui".

Terevon saracinul, luînd femeie dintr-al său neam şi multă vreme trăind împreună cu dînsul, n-a avut fiu, ea fiind stearpă; pe aceasta aducînd-o la purtătorul de Duh Eftimie, îl ruga, zicînd: "Ştiu să mă plec cinstite părinte, că te va asculta pe tine Dumnezeu, dacă te vei ruga; pentru că *El face voia celor ce se tem de Dînsul*. Deci, fiindcă atît de multă vreme a trecut şi nu m-am putut învrednici a avea fiu, pentru că aceasta era stearpă, te rog cinstite părinte, roagă pe Iubitorul de oameni să ne dăruiască nouă fiu". Bătrînul înţelegînd credinţa lor, i-a pecetluit de trei ori cu semnul Crucii, atingînd cu mîna pîntecele femeii şi a zis: "Mergeţi, bucurîndu-vă întru Domnul, pentru că iată vă dăruieşte prin iubirea Lui de oameni trei fii, parte bărbătească". Crezînd dar cuvintele sfîntului bătrîn, s-au dus cu bucurie la ale lor; apoi a zămislit cea stearpă şi a născut întîi fiu pe Petru, tatăl lui Terevon; şi aceasta cu împreună glăsuire cei bătrîni mi le-au povestit, apoi a născut după Petru alţi doi fii, după proorocia părintelui purtător de Duh.

Un frate oarecare din lavră, de neam roman şi cu numele Emilian, odată într-o noapte ce se lumina spre duminică a fost supărat cumplit de diavolul desfrînării şi prin urîte năluciri, i-a tulburat mintea grozav. Deci, în ceasul cîntării de psalmii cei de noapte, Sfîntul Eftimie venind spre biserică, s-a întîlnit cu el la un loc întunecos. Iar bătrînul a mirosit duhoarea diavolească şi bănuind a fi o lucrare a diavolului, a suflat, zicînd: "Depărtează-te pe tine Dumnezeu, necuratule duh". Şi îndată fratele a căzut, făcînd spume.

Apoi, poruncind sfîntul a se aduce lumină, a zis părinţilor celor ce s-au adunat: "Priviţi acest frate, care din tinereţe pînă acum s-a purtat bine şi întru curăţia trupului a vieţuit; dar puţin rănindu-se cu dezmierdarea trupului, astfel s-a stăpînit de diavol. Pentru aceasta de-a pururea zic vouă: să ne înarmăm pe noi împotriva urîtei năluciri, pentru că cei ce se ispitesc de dezmierdări trupeşti, chiar neapropiindu-se de trupuri, totuşi cu mintea păcătuiesc. Deci, cu toată grija, fiecare din noi să-şi păzească judecata minţii sale, apoi cu grijă şi cutremur să lucreze mîntuirea sa".

Ascultaţi o povestire de suflet folositoare şi foarte adevărată, pe care mi-au povestit-o nişte bătrîni egipteni, venind la mine pentru unul ce se socotea sfînt de către toţi, iar în partea cea ascunsă a inimii supăra pe Dumnezeu cu învoirea, precum mi se pare, a gîndurilor celor urîte, zicînd astfel: că în cetatea lui venind un înainte-văzător, l-a găsit greu bolnav şi pe toţi cetăţenii plîngînd şi zicînd: că dacă acest sfînt se va sfîrşi, nu ne este de aici înainte nădejde de mîntuire. Pentru că prin solirea lui, toţi ne mîntuim.

Acestea auzindu-le înainte-văzătorul acela, s-a dus cu sîrguinţă a se binecuvînta de cel socotit sfînt şi cînd s-a apropiat, a văzut multă pregătire de lumînări, mulţime mare de clerici, şi chiar însuşi episcopul aşteptînd ca să-l îngroape; apoi intrînd la dînsul, l-a găsit încă răsuflînd şi privind cu ochii minţii sale, a văzut pe tartorul iadului înfigînd o suliţă de foc în inima lui şi cu mare chinuiri smulgînd sufletul lui.

După aceasta, a auzit glas din ceruri, zicînd: "În ce chip nu m-a odihnit pe mine sufletul lui nici o zi, nici tu să nu încetezi a chinui sufletul lui". Iar acestea le-am povestit ca totdeauna în groază, să fim bine pregătiţi la ieşirea sufletului din trup, ca nu cîndva cu iubirea de dezmierdare rănindu-se, în vremea ieşirii, nesuferit să ne chinuim. Pentru că acest frate, pe care îl priviţi spre înţelepciunea noastră şi a multor altora, a voit Dumnezeu a se stăpîni de diavol. Ci să rugăm pe Dumnezeu Care l-a pedepsit şi nu l-a omorît, să izbăvească zidirea Sa, de bîntuirea necuratului şi iubitorului de dezmierdare duh". Deci, rugîndu-se părintele purtător de duh, a ieşit diavolul, strigînd şi zicînd: "Eu sînt duhul desfrînării". Şi a umplut tot locul de miros ca de pucioasă ce arde. Şi de atunci Emilian s-a izbăvit de gîndul lui şi s-a făcut vas de alegere.

Apoi, într-acea vreme, fiind secetă pe pămînt şi toţi tînguindu- se, văzînd că se împlineşte proorocescul glas ce zice:*Va fi cerul deasupra capului tău de aramă, iar pămîntul sub tine de fier*; fericitul Teoctist şi părinţii lavrei marelui Eftimie strîmtorîndu-se, fiindcă gropile nu aveau apă, rugau pe marele Eftimie să mijlocească la Dumnezeu pentru ploaie. Iar el nu voia, zicînd: "Dumnezeu vrea prin această pedeapsă a ne înţelepţi pe noi". Acestea fiind astfel, s-a adunat nemărginită mulţime din sfînta cetate şi din satele dimprejur, la opt zile după dumnezeieştile Arătări (Botezul), mai ales înştiinţîndu-se că marele Eftimie voieşte a ieşi în pustie după obicei; deci ei ieşind, strigau: "Doamne miluieşte", avînd cu ei crucile satelor celor de aproape.

Iar auzind plîngerile şi înştiinţîndu-se că seceta cea de faţă este pricina acestora, ieşind la ei a zis: "Ce căutaţi la un om păcătos? Eu, o! fiilor, pentru mulţimea nelegiuirilor mele nu am îndrăzneală a mă ruga despre aceasta, pentru că însuşi Dumnezeu, care ne-a zidit, este bun şi iubitor de oameni şi îndurările Sale sînt peste toate locurile, dar păcatele noastre ne despart de El. Icoana Lui am întinat-o, robindu-ne poftelor şi dezmierdărilor celor multe; în lăcomie şi în zavistie petrecem şi sîntem vrăjmaşi, urîndu-ne unii pe alţii. Pentru aceasta, El iuţindu-se, a adus asupră-ne această pedeapsă, ca prin ea înţelepţindu-ne şi prin pocăinţă făcîndu-ne mai buni, să ne apropiem cu frică de El şi astfel ne va auzi pe noi, precum este zis: *aproape este Domnul de toţi cei ce-L cheamă pe El întru adevăr*. Iar ei auzind acestea, au strigat împreună cu un suflet, strigînd: "Însuţi cinstite, părinte, roagă pentru noi pe Dumnezeu, pentru că credem că Domnul ascultă rugăciunea ta; *pentru că face voia celor ce se tem de El* ".

La aceste cuvinte plecîndu-se marele Eftimie, apoi luînd pe părinţii cei de faţă şi poruncind poporului să se roage lui Dumnezeu mult, a intrat în locul de rugăciune, nefăgăduind ceva, ci căzînd cu faţa la pămînt, ruga pe Dumnezeu cu lacrimi a milui zidirea Sa şi a cerceta pămîntul cu milă şi cu îndurare şi a-l îndestula. Deci, rugîndu-se el, fără veste a suflat vîntul austru şi cerul s-a umplut de nori, s-a vărsat ploaie multă şi s-a făcut vifor groaznic.

Atunci sculîndu-se sfîntul şi împlinind rugăciunea, a ieşit la dînşii şi le-a grăit: "Iată, Dumnezeu a ascultat rugăciunea voastră şi ne-a dat cererea şi v-a binecuvîntat anul acesta mai mult ca pe ceilalţi; deci, luaţi-aminte cu dinadinsul la voi şi prin locurile unde slăviţi pe Dumnezeu, Cel ce a adus spre noi mila Sa". Şi astfel i-a liberat. După aceea, a început să cadă ploaia repede, încît multe zile n-a putut să se ducă în pustie, apoi s-a binecuvîntat anul acela mai mult decît ceilalţi, după cuvîntul părintelui, purtătorul de Duh.

Cuviosul Ioan, episcopul şi sihastrul, şi Talaleu preotul, care se nevoiau în lavra fericitului Sava, mi-au povestit, zicînd că şi fericitul Sava şi mulţi alţi bătrîni se minunau de rîvna cea prea fierbinte a marelui Eftimie pentru dogmele bisericeşti, măcar că el trăia cu multă smerenie şi adeverea că se întoarce de la tot eresul ce se împotrivea cuvîntului cel drept slăvitor al credinţei, dar mai ales pe cele şase eresuri le ura cu desăvîrşire, adică: ura rătăcirea maniheică şi se lupta vitejeşte contra celor ce cugetau ca Origen, care erau mulţi pe atunci, mai ales în locurile dimprejurul Cezareei şi care veneau către dînsul cu forme de cucernicie. El răsturna, batjocorind în tot chipul, credinţele greşite, dogmele odrăslite din acestea, fără

Dumnezeu şi păgîne. Cît despre unirea lui Arie şi a lui Sabelie, asemenea se întorcea şi ura viclenia lor, ca şi păgînătatea cea deopotrivă, fiind învăţat a adora o Unime în Treime şi pe Treime într-o Unime; Unime cu Dumnezeirea şi cu Fiinţa, nu cu Ipostasurile (persoanele), iar Treime nu cu fiinţele, după cum zice Arie, ci cu Ipostasurile, adică cu feţele. O singură Fiinţă dumnezeiască în trei persoane: Tatăl, Fiul şi Sfîntul Duh, - aceasta propovăduia.

Nu numai atît, dar şi în taina cea despre Hristos, lepăda despărţirea lui Nestorie şi amestecarea lui Eutihie, mărturisind cu dreaptă credinţă pe Dumnezeu Cuvîntul, Cel unul din Sfînta Treime cea de o Fiinţă, - mărturisind că în zilele cele mai de pe urmă s-a întrupat din Duhul Sfînt, din Preacurata şi de Dumnezeu Născătoarea Maria; că S-a făcut om, că S-a născut dintr-însa în chip tainic, Domnul nostru Iisus Hristos, Cel împreună slăvit cu Tatăl şi cu Duhul Sfînt. Şi pe Ipostasul Lui, îl cunoştea alcătuit din două firi, din dumnezeire şi din omenire, dar nici o fire simplă, după Eutihie cel cu mintea vătămată; nici în două Ipostasuri (persoane), după Nestorie cel cugetător ca iudeii. Cunoscînd cu dinadinsul deosebirea firii şi a Ipostasului, că Fiinţa însemnează pe cea cuprinzătoare şi de obşte dumnezeire, iar Ipostasul arată persoana cea deosebită.

Deci, sfîntul acesta credea după Ipostas, că se face unire negrăită în feciorescul pîntece; pentru că în Ipostasul lui Dumnezeu Cuvîntul, a avut însufleţit trupul cel luat din fecioară şi nu după sufletul cel înfiinţat mai înainte, nici după trupul cel mai înainte zidit; pentru că nu este altul Hristos şi altul Dumnezeu Cuvîntul, după rătăciţii născocitori; ci unul este Iisus Hristos, Domnul nostru, singur Fiu născut al lui Dumnezeu, deşi se ştia deosebirea firilor celor împreunate.

În anul 75 al vîrstei marelui Eftimie, s-a făcut în Calcedon sobor (451), în care adunîndu-se mai toţi arhiereii lumii, pentru cele scornite din nou de Dioscor Alexandrinul în Efes, mai înainte cu doi ani, au scos din catalogul preoţilor pe însuşi Dioscor şi pe ceilalţi eretici; şi alcătuind hotarul credinţei, fiind de faţă în sobor ucenicii marelui Eftimie, - Ştefan, episcopul Iamniei şi Ioan, episcopul saracinilor, fiindcă acum Petru se săvîrşise şi după aceea Avxolau murise în urgisire, ca unul ce se învoise cu Dioscor în Efes.

Aceştia luînd hotarul credinţei cel alcătuit şi glăsuit de sobor, au venit în grabă la marele Eftimie, temîndu-se să nu se urgisească, precum s-a urgisit Avxolau, venind la soborul cel tîlhăresc. Deci, primindu-i pe aceştia părintele nostru Eftimie, şi citind hotarul credinţei, au primit mărturisirea credinţei întru dînsul, ca un cercetător al judecăţii celei drepte. Străbătînd vestea că marele Eftimie a primit hotarul de credinţă cel glăsuit în Calcedon, voiau a-l primi toţi monahii, de nu i-ar fi oprit Teodosie, care cu forma era monah, iar cu fapta înainte-mergător al lui Antihrist.

Acesta venind în Palestina, a amăgit pe augusta Evdochia, fiind atunci de faţă, şi pe furiş, a atras pe toţi monahii, strigînd asupra soborului din Calcedon, că ar fi răsturnat credinţa cea dreaptă şi ar fi întărit dogma lui Nestorie; şi astfel, uneltind necuratele sale ucideri, a răpit în chip barbar scaunul patriarhal al Ierusalimului, şi oştindu-se asupra dumnezeieştilor canoane, a hirotonisit mulţi episcopi. Aceştia făcînd multe războaie şi ucideri, au putut stăpîni pe toţi, douăzeci de luni. Deci, mai toţi cetăţenii şi monahii pustiei urmau depărtării acestuia de la credinţă, numai ucenicii marelui Eftimie din toată pustia n-au voit a face aceasta.

Dar Teodosie, ca un cumplit, l-a chemat pe acesta ca pe un vestit; iar marele Eftimie nevoind a intra în sfînta cetate, a trimis la Teodosie pe arhimandriţii monahilor, pe Elpidie ucenicul şi diadohul marelui Pasarion, şi pe Gherontie, cel ce a moştenit pe fericita Melania, rugîndu-l să se unească cu dînsul. Venind aceştia şi începînd a-l ruga, marele Eftimie a zis: "Să nu fie a mă atrage la necuratele ucideri ale lui Teodosie ori la reaua lui slăvire". Iar cei veniţi cu Elpidie şi cu Gherontie, au răspuns: "Dar sîntem datori a ne împărtăşi cu dogmele lui Nestorie, care s-au întărit de soborul adunat în Calcedon, pentru cele două firi; căci unde am auzit, în dumnezeiasca Scriptură, ori am primit de la cineva din sfinţii părinţi, cum că Hristos este în două firi, cum zic ei?".

Marele Eftimie a zis: "Din toate cele ce s-au cercetat şi s-a făcut de acest sobor, n-am cinstit ceva; iar cît despre hotarul cel alcătuit de dînsul, nimic nu am a-l prihăni pentru rea slăvire, pentru că laudă credinţa celor 318 sfinţi părinţi din Niceea şi mărturiseşte a urma învăţătura neclintită şi nestricată". Apoi a învăţat a urma sfinţilor părinţi celor 150 din Constantinopol şi a celor din Efes, contra lui Nestorie rău-credinciosul. Iar pe Chiril, întîiul şezător al Alexandriei, îl numeşte luptător şi învăţător al dreptei credinţe. Apoi pe Preasfînta Fecioară de Dumnezeu Născătoare o propovăduieşte, zicînd că dintr-însa S-a născut după trup singurul născut Fiul şi Cuvîntul lui Dumnezeu.

Deci, recunoaşte amîndouă naşterile, adică pe cea veşnică din Tatăl şi fără trup şi pe cea sub vreme, din Fecioara Maică, cu trup însufleţit; după aceea, recunoaşte două firi în Hristos, dumnezeiască şi omenească, dar neamestecate, neschimbate, neîmpărţite şi nedespărţite. Iar cei ce îndrăznesc a împărţi, ori a despărţi unirea negrăită şi nedespărţită după Ipostas şi cei ce zic că prin trup s-a făcut schimbare în Cuvîntul lui Dumnezeu, şi care socotesc trupul Celui singur născut a fi de o fiinţă cu dumnezeirea, cum şi cei ce zic că este amestecare a Cuvîntului cu trupul, unii ca aceştia sînt ca şi păgînii. Drept aceea şi noi cînd auzim despre două firi în Hristos, nu socotim cu totul despărţire în ipostasul lui Hristos cel unul alcătuit; dar mărturisim şi deosebirea firilor, după cum zice cel între sfinţi, Chiril al Alexandriei.

Zicînd sfîntul acestea, Elpidie le-a primit şi a mărturisit pe marele Eftimie, cum că cu dreaptă credinţă toate le-a zis; şi că s-a îndepărtat îndată de împărtăşirea lui Teodosie. Iar Gherontie în nesupunere a rămas; şi astfel a venit la cel ce i-a trimis pe dînşii. Teodosie făcîndu-se stăpînitor al tuturor celor din Palestina, se sîrguia cu cuvinte măgulitoare a stinge această scînteie a dreptei credinţe, care singură rămăsese pustie. Dar s-a amăgit şi, ca o săgeată căzînd, a dat îndărăt şi ca de un sălbatic val de mare, izbindu-se, de un apărător şi părtinitor ca acesta al dreptei credinţe, s-a risipit. Însă de amăgiri nu s-a depărtat, ci şi pe alţii în multe feluri i-a trimis, încercîndu-se spre a-i îndupleca.

Văzînd marele Eftimie neruşinarea lui Teodosie şi poruncind părinţilor a nu se împărtăşi cu necredinţa aceluia, s-a dus spre pustie şi aceasta cunoscînd-o mulţi pustnici, scopului său i-au urmat. Şi era într-acea vreme un mare pustnic, care a venit din Licia şi se chema Gherasim, care în patria sa avînd petrecerea cea monahi-cească şi arătînd multe nevoinţe împotriva duhurilor vicleniei; apoi fiind de curînd venit din patria sa, viaţa cea pustnicească o deprindea în pustia cea de lîngă Iordan.

Deci, acesta împreună cu ceilalţi pustnici s-au rănit de reaua învăţătură a lui Teodosie; apoi, auzind mai de la toţi pustnicii despre darul marelui Eftimie, ce strălucea, au venit către dînsul la Ruva şi rămînînd acolo destulă vreme, s-au înduplecat a primi hotărîrea cea aşezată la soborul din Calcedon şi a se depărta de împărtăşirea lui Teodosie împreună cu alţi pustnici, cu Petru, cel cu porecla "tornit", cu Marcu, cu Iulon şi cu Silvan. Apoi a rămas acolo marele Eftimie, pînă ce a fugit Teodosie.

Acest luminat Eftimie, după doi ani întorcîndu-se de la Ruva la lavră, într-o sfînta duminică aducea jertfa cea fără de sînge lui Dumnezeu; dar Dometian sta de-a dreapta jertfelnicului şi ţinea ripida cea liturghicească. Deci, prinosul săvîrşindu-se, Terevon saracinul stînd aproape de jertfelnic, avînd mîinile rezemate pe colţul altarului, vede fără veste că pogorîndu-se foc din cer s-a întins deasupra jertfelnicului ca o pînză şi a acoperit pe marele Eftimie, cum şi pe fericitul Dometian; şi a rămas de la începutul doxologiei celei întreit sfinte pînă la sfîrşitul ei. Iar această minune nimeni n-a văzut-o, fără numai cei ce erau înăuntrul focului, Terevon şi Gavriil, fratele lui Hrisip, care era famen din naştere, şi la 25 de ani, atunci se apropiase de Biserică întîi - precum mi-a povestit Avva Chiriac pustnicul, învăţînd aceasta cu tot dinadinsul de la Terevon şi de la Gavriil.

Deci, de frică, Terevon a fugit înapoi, şi de atunci n-a mai gîndit a se rezema pe colţul altarului, după obiceiul ce avea, făcînd aceasta cu îndrăzneală şi cu semeţie, în vremea Proscomidiei, ci înapoi lîngă uşă sta cu frică şi cu evlavie, în vremea slujbei, după porunca ce zice că *se cade a fi cucernici fiii lui Israel şi nu defăimători.*

Mi-au povestit părinţii, că şi acest dar a primit de la Dumnezeu luminatul Eftimie, încît din vederea trupului celui arătat, primea pornirile cele sufleteşti şi cunoştea cu ce gînduri se luptă fiecare şi pe care le

biruieşte, cum şi de care se stăpîneşte. Asemenea avea darul, cînd aducea dumnezeieştile daruri, de a vedea de multe ori pe îngeri împreună cu dînsul slujind. Şi povestea celor de lîngă dînsul deosebi, zicînd: "De multe ori am privit, cînd dădeam fraţilor dumnezeieştile Taine, pe unii din cei ce se apropiau de împărtăşire luminîndu-se, iar pe unii osîndindu-se şi cu oarecare chip omorîndu-se, ca unii ce nu erau vrednici dumneze-ieştii lumini".

În fiecare zi mărturisea aceasta fraţilor, zicînd: *Luaţi aminte la voi, fraţi şi părinţi, şi fiecare din voi să se cerceteze pe sine şi astfel din pîine să mănînce şi din pahar să bea* -, după cum zice Apostolul, - *pentru că cel ce cu nevrednicie face aceasta judecată lui mănîncă şi bea*; căci pentru aceasta şi preotul care aduce jertfa cea fără de sînge lui Dumnezeu, mai înainte de a face începutul acesteia, tuturor mărturiseşte şi porunceşte, zicînd: *Sus să avem inimile*. Apoi, făgăduirea poporului primind-o, cutează a aduce lui Dumnezeu prinosul.

După aceea, mîinile la înălţime întinzîndu-le, aducînd şi arătînd tuturor taina cea iconomisită către mîntuirea noastră, cu glas înalt, spre ascultarea a tot poporul, să zică: *Sfintele, sfinţilor*. Apoi să gîndească: Fiindcă eu sînt om asemenea pătimaş, neştiind ale fiecăruia cele cugetate şi făcute, pentru aceea zic şi mărturisesc întru Domnul: Dacă cineva se cuprinde de lăcomia pîntecelui, ori de gînduri urîte; dacă cineva se întunecă de ură, ori de pomenire de rău; dacă cineva se tulbură de zavistie, ori de iuţeală, dacă cineva este stăpînit de mîndrie, să nu îndrăznească a se apropia de acest dumnezeiesc şi preacurat foc, mai înainte de a săvîrşi sfinţenia, spălîndu-se şi curăţindu-se de toată întinăciunea trupului şi a duhului, prin pocăinţa cea cuviincioasă; pentru că sfintele acestea se dau sfinţilor, nu necuraţilor. Deci, cîţi sînteţi astfel, apropiaţi-vă către Dînsul şi vă luminaţi şi feţele voastre nu se vor ruşina.

Iar fericita Evdochia amăgindu-se de învăţătura lui Teodosie şi despărţindu-se de soborniceasca împărtăşire, apoi silindu-se cu toată sîrguinţa a întări şi a ierta pe cei învrăjbiţi, şi împotriva celor dreptslăvitori nevoindu-se, toţi monahii sfintei cetăţi şi ai pustiei se ţineau de aceeaşi rătăcire, măcar că Teodosie fugise şi Iuvenalie îşi dobîndise scaunul său.

Aceasta primind multe feluri de scrisori de la fratele său Valerie şi de la ginerele fiicei sale Olivrie, să se depărteze de împărtăşirea eutihienilor şi să se unească cu soborniceasca Biserică, mai ales pentru cele supărătoare ce i s-au întîmplat, fiindcă atunci ginerele Olivrie fusese ucis în Roma, iar pe fiica şi nepoţii îi robise în Africa; de aceea, nevrînd să calce soborul său şi pentru nepătimirea rudeniei să-şi vîndă credinţa, pornindu-se de dragostea către Dumnezeu, a gîndit să se îndeletnicească mai vîrtos cu bărbaţii cei de Dumnezeu purtători şi să înveţe de la dînşii credinţa cea adevărată.

Deci, a trimis în Antiohia pe fericitul Anastasie horepiscopul, împreună cu alţi oameni, la marele Simion Stîlpnicul, care era mare luminător şi strălucea în lume, însemnîndu-i prin scrisori judecata minţii sale şi rugîndu-se a lua de la dînsul sfat plăcut lui Dumnezeu. Iar Sfîntul Simeon i-a răspuns, zicînd: "Să cunoşti că diavolul, văzînd bogăţia faptelor tale cele bune, a cerut a te cerne ca pe grîu; şi acel pierzător Teodosie, făcîndu-se încăpere şi unealtă a celui viclean, a înnegrit şi a tulburat sufletul tău cel iubitor de Dumnezeu; deci, îndrăzneşte, că nu s-a stins credinţa ta. Însă eu m-am minunat tare de aceasta că, avînd izvorul alăturea şi neştiindu-l, te-ai sîrguit a aduce de departe aceeaşi apă; deci, ai acolo pe purtătorul de Dumnezeu Eftimie, urmează învăţăturile lui şi te vei mîntui".

Auzind acestea fericita Evdochia, nu s-a lenevit; ci spunînd că marele Eftimie nu voieşte a intra în cetate, s-a silit a zidi un turn la locul cel mai înalt al pustiei răsăritului, despre apusul lavrei lui, ca de 30 de stadii, vrînd a se îndulci acolo mai des de dumnezeiasca lui învăţătură. Şi a trimis pe Cosma, păzitorul Crucii, şi pe Atanasie horepiscopul, spre căutarea lui, care venind în lavră şi negăsindu-l, fiindcă auzise că s-a dus la Ruva, s-au dus către dînsul, avînd şi pe marele Teoctist, şi rugîndu-l mult şi de-abia înduplecîndu-l, l-au adus în turnul cel zidit, în care loc s-a întemeiat locaşul lui Sholarie. Ea văzîndu-l pe sfîntul, şi închinîndu-se cu bucurie, i-a zis: "Acum am cunoscut că Dumnezeu a cercetat ne-vrednicia mea prin venirea ta de faţă".

Sfîntul bătrîn binecuvîntînd-o, i-a zis: "Ia aminte, fiică, de acum înainte; pentru că fiind răpită de viclenia lui Teodosie, ţi s-au întîmplat în Italia cele rele şi vrăjmăşeşti, deci, depărtează-te de pricina cea fără de cuvînt şi primeşte celelalte trei sfinte şi a toată lumea soboare, adică cel adunat în Niceea împotriva lui Arie, cel adunat în Constantinopol împotriva lui Macedoniu şi cel adunat în Efes mai înainte împotriva lui Nestorie; apoi primeşte hotarul cel glăsuit de soborul a toată lumea, adunat în Calcedon, şi depărtîndu-te de împărăţia lui Dioscor, uneşte-te cu Iuvenalie, episcopul Ierusalimului". Zicînd acestea, apoi rugîndu-se şi binecuvîntînd-o, s-a dus.

Ea, minunîndu-se de fapta bună a sfîntului bărbat, a împlinit cu lucrul cele de dînsul grăite, primindu-le ca din gura lui Dumnezeu; pentru că intrînd îndată în sfînta cetate, prin înştiinţarea lui Cosma şi a lui Anastasie, iar preoţii unindu-se cu arhiepiscopul, s-au împărtăşit cu soborniceasca Biserică şi mulţime multă de mireni şi de monahi, care se rătăcise prin pilda lui Teodosie, dar care acum s-au întors către soborniceasca împărtăşire. Iar din cei doi arhi-mandriţi, Elpidie lepădînd amăgirea, s-a unit cu Biserica; însă Gherontie rămînînd în cea mai dinainte împotrivire, fără cuvînt a lăsat în urma sa popor destul, împreună cu doi monahi, Marcian şi Roman, care au ieşit din soborul lui Elpidie, rămînînd întru amăgire, din care cel dintîi a alcătuit viaţă de obşte lîngă Sfîntul Betleem, iar celălat, lîngă satul Tecca.

Fericita Evdochia chemînd pe fraţii păzitorului Crucii, în lavra marelui Eftimie, i-a pregătit a se hirotonisi preoţi ai Bisericii Sfintei Învieri. Luînd şi pe Gavriil, l-a făcut egumen al cinstitei biserici a Sfîntului întîiului Mucenic Ştefan. Iar Hrisip a lăsat în Sfînta Înviere multe scripturi, vrednice de toată primirea. Apoi, fericita Vasa chemînd pe Andrei, fratele lui Ştefan, episcopul Iamniei, din lavra marelui Eftimie, l-a aşezat egumen al muceniciei celei zidite de dînsa, adică a Sfîntului Mina.

În anul 82 al vîrstei marelui Eftimie, a venit la dînsul fericitul Sava, rugîndu-l a rămînea lîngă dînsul; iar marele Eftimie primindu-l, l-a dat ucenicului său Domeţian, care după aceea chemîndu-l, i-a zis: "Nu este drept fiule, fiind tînăr, a rămîne în lavră, pentru că celor tineri mai vîrtos le foloseşte viaţa de obşte". Căci marele Eftimie se ferea foarte mult a primi în lavra sa tineri fără barbă, pentru ispitele celui viclean; deci l-a trimis la fericitul Teoctist, împreună cu unul din părinţi, zicînd: "Primeşte pe acest tînăr şi ia aminte de dînsul; căci precum văd, voieşte a spori în petrecerea monahicească".

Această proorocie n-a greşit, pentru că fericitul Sava mult s-a silit şi s-a auzit numele lui de la marginile locurilor noastre pînă în alte părţi, ale cărui laude şi isprăvi nu este cu putinţă a le scrie în treacăt. Ci, de este plăcut lui Dumnezeu, vom povesti puţine despre dînsul în altă parte. Pentru că nici mie nu-mi este iertat a ascunde faptele plăcute lui Dumnezeu şi petrecerile lui cele istorisite mie de cuvioşii bărbaţi; nici nu este drept ca viaţa păgînilor a se cinsti cu pomenirile, iar cei ce lîngă noi au văzut dreapta credinţă, să se lase tăcerii şi uitării.

În vremea aceea, Leon (457-474), iubitorul de Hristos, luînd împărăţia lui Marcian (450-457), un oarecare Timotei, cu porecla Eluros (adică mîţă sălbatică), a tulburat cetatea alexandrinilor; căci omorînd în baptisteriu pe Proterie, întîiul şezător al cetăţii, a răpit scaunul cel patriarhicesc. De atunci, umplîndu-se de gîlceavă toată egipteneasca povăţuire, doi pustnici vrednici de pomenire, ieşind din Nitria, au venit în Palestina, atrăgîndu-se către purtătorul de duh Eftimie, din cauza veştii cea dată de dînsul pretutindeni, şi au rămas la dînsul fiecare într-o colibă separată; unul era capadocian cu neamul, iar cu numele Martirie, celălalt era Ilie, fiind din Arabia.

Pe aceşti doi foarte mult iubindu-i Eftimie, cel cu mintea luminată, mai des îi îndemna la vorbire; apoi avînd ochii prevăzători, mai înainte vedea că scaunul Sfîntului Apostol Iacob aveau să-l aibă la vremea sa, fiecare dintr-înşii. Pe aceştia îi lua împreună cu sine în pustia lui Cutila şi a lui Ruva, la paisprezece ale lunii ianuarie şi petreceau acolo cu dînsul pînă la sărbătoarea Floriilor, avînd cu ei pe pururea pomenitul Gherasim şi pe ceilalţi pustnici, care veneau în toate duminicile şi din mîinile marelui Eftimie se cuminecau cu preacuratele Taine. Dar fiindcă chiliie lavrei erau foarte strîmte şi fără îndestulare, pentru că astfel poruncise marele Eftimie a se face acestea, trecînd o vreme oarecare, iar Ilie pogorîndu-se lîngă Ierihon, şi-a zidit chiliile afară din cetate, unde acum s-au întemeiat mînăstirile lui cele sfinte şi

strălucite. Iar Martirie găsind o peşteră spre apusul lavrei, ca la 15 stadii, se liniştea într-însa, unde a şi alcătuit o mînăstire prea strălucită.

În anul 83 al vîrstei marelui Eftimie, Iuvenalie, arhiepiscopul, împlinind 44 de ani în patriarhie, a ajuns la sfîrşitul vieţii. Iar Anastasie, cel de multe ori pomenit, s-a suit prin alegerea a tot poporul pe scaunul lui Iacob, la începutul lunii iulie. Acesta avînd scaunul şi de proorocia marelui Eftimie aducîndu-şi aminte, pe Fid, care mai înainte se pogorîse cu dînsul la lavră şi auzise proorocia, l-a făcut anagnost şi l-a hirotonisit diacon al Sfintei Învieri; apoi l-a trimis cu păzitorul crucii la marele Eftimie, înştiinţîndu-l împlinirea proorociei şi rugîndu-l a se pogorî şi a-l săruta.

Marele Eftimie i-a arătat aceasta, zicînd: "Mie-mi este plăcut, preacinstite părinte, a mă îndulci de-a pururea de a voastră petrecere aici; însă dacă mai înainte vă primeam şi nicidecum nu mă supăram, acum covîrşeşte a mea neputinţă venirea fericirii voastre. Deci, rog pe a voastră sfinţenie a nu se osteni către a mea smerenie. Iar de porunceşti a veni, primesc cu bucurie şi de vă voi primi pe voi, pe tot cel ce va veni îl primesc, deşi nu mai este cu înlesnire a şedea în locul acesta". Acestea auzindu-le arhiepiscopul, a desluşit, zicînd: "Dacă îl necăjesc pe dînsul, nu mă voi duce".

Terevon, fiind căpetenia saracinilor şi ducîndu-se la Bostra pentru o nevoie ce i se întîmplase, a căzut într-o ispită. Pentru că, fiind pîrît de un oarecare boier şi de cel ce cîrmuia dregătoria cea de acolo, a fost ţinut o vreme. Şi aceasta cunoscînd-o marele Eftimie, scrie de trei ori fericitului Antipatru, celui ce atunci îndrepta Biserica Bostrenilor şi razele cunoştinţei de Dumnezeu pretutindeni le trimitea, punînd sîrguinţă a libera pe Terevon din legături, trimiţînd cu scrisori pe Gaian, fratele lui Ştefan, episcopul Iamniei. Iar cel între sfinţi Antipatru, primind scrisorile marelui Eftimie, liberînd pe Terevon de toată nevoia şi de drum pregătindu-l, l-a trimis la marele părinte; iar pe Gaian ţinîndu-l, vrînd a avea lîngă dînsul neamul lui Eftimie, l-a hirotonisit episcop al cetăţii Midavenilor.

Fericita Evdochia a zidit multe biserici lui Hristos, iar mînăstiri şi case pentru scăpătaţi şi bătrîni a făcut cîte nu este cu putinţă a le număra. Una din bisericile cele zidite de dînsa este în preajma locaşului marelui Eftimie, ca la 20 de stadii, numindu-se a Sfîntului Petru. Întru aceasta poruncind a se face o groapă mare în zilele Sfintei Cincizecimi, s-a dus să cerceteze lucrul gropii, şi căutînd, a văzut lavra marelui Eftimie lăţită, avînd chiliile cele monahiceşti împrăştiate în pustie; şi umilindu-se foarte mult şi gîndind la cuvîntul acela al Scripturii, care zice: *Cît sînt de frumoase casele tale, Iacobe, şi corturile tale, Israile*, a trimis pe egumenul Sfîntului Ştefan, adică pe Gavriil, către marele Eftimie, rugîndu-l a veni şi a dobîndi rugăciunea şi învăţătura lui. Iar marele Eftimie i-a arătat Evdochiei, zicînd: "Pe mine în trup a mă vedea să nu aştepţi. Iar tu, o ! fiică, ce te îngrijeşti pentru multe? Căci socotesc despre tine că mai înainte de iarnă către Domnul te vei duce. Deci, în vara aceasta să te pregăteşti de ieşirea din viaţă, apoi pe mine să nu mă pomeneşti nici în scris, nici nescris, ci cînd vei merge către Stăpînul tuturor, acolo pomeneşte-mă, ca, cu pace, şi pe mine să mă ia, cînd El voieşte şi cum voieşte a Lui iubire de oameni".

Acestea auzindu-le fericita, s-a întristat foarte, mai ales pentru cuvîntul care a zis să nu mă pomeneşti în scris, pentru că vrea a-i lăsa cu diată un venit mare. Apoi, cu alergare mergînd spre sfînta cetate, chemînd pe arhiepiscop şi povestind cele grăite de marele Eftimie, neîmplinită fiind biserica Sfîntului Ştefan, întîiul mucenic, a pregătit-o de a se sfinţi în 15 zile ale lunii iunie; şi la acestea mult venit a afierosit, apoi a aşezat domn a toată ocîrmuirea pe Gavriil. Deci, se ducea împrejur la toate bisericile cele de dînsa zidite, sfinţindu-le şi fiecăreia afierosind destul venit. Iar patru luni împlinindu-se după sfinţire, cu dreaptă credinţă şi cu plăcere de Dumnezeu aşezîndu-se în mîinile lui Dumnezeu, şi-a dat duhul, în luna lui octombrie, în douăzeci de zile, în al patrusprezecelea indiction.

În anul al nouăzecilea al vîrstei marelui Eftimie, marele nostru părinte Teoctist s-a îmbolnăvit de o grea boală şi a murit, în a treia zi a lunii septembrie, la începutul indictionului al cincilea, bătrîn şi plin de zile. Deci, sfinţitul Eftimie pogorîndu-se a-l cerceta pe dînsul şi văzîndu-l greu bolind, apoi îngăduind cîteva zile după ce şi-a sfîrşit alergarea şi către Dumnezeu s-a dus de trei ori fericitul, l-a îngropat. Iar arhiepiscopul Anastasie, cunoscînd că fericitul Teoctist s-a săvîrşit şi că marele Eftimie şade la îngropare,

după ce s-au coborît moaştele cinstitului părinte în pămînt, arhiepiscopul săruta mîinile Sfîntului Eftimie, zicînd:

"De multă vreme pofteam a săruta mîinile tale; şi iată că m-a învrednicit Dumnezeu. Acum te rog, cinstite părinte, mai întîi a te ruga lui Dumnezeu ca proorocia ta cea cu mine împlinită, pînă în sfîrşit a se păzi; iar după aceea, a-mi scrie şi a porunci cele ce-ţi vor părea". Iar marele Eftimie, cu cuviosul dar dat lui de Dumnezeu, răspundea: "Aceasta eu pe fericirea ta o rog a mă pomeni întru mijlocirile către Dumnezeu". Iar arhiepiscopul a zis: "Aceasta mai vîrtos o cer eu şi nu încetez cerînd, pentru că ştiu lucrarea dumnezeieştilor daruri ce sînt întru tine, şi am văzut puterea acestora". Iar bătrînul cu smerită cugetare răspundea: "Iartă-mă, cinstite părinte, şi rugat fiind să ai grijă de această mînăstire". Arhiepiscopul zise: "Chiar fericitul Teoctist fiind în viaţă, tu apărai locul acesta şi pentru Hristos, din sălbatic l-ai făcut sfînt, cu puterea darului Sfîntului Duh celui dintru tine; deci, acum ţie înainte aduc laudă". Acestea zicînd arhiepiscopul şi ziua bună luîndu-şi de la dînsul, s-a suit la locul său.

Marele Eftimie judecînd pe Marin, unchiul lui Terevon, că este îmbunătăţit şi vrednic a povăţui suflete către dumnezeiasca voie, deci, aşezîndu-l egumen al locaşului, a venit în lavra sa. Marin rămînînd vreme de doi ani la egumenie, s-a sfîrşit. Şi pogorîndu-se marele Eftimie, a pus pe Avva Marin în racla marelui Teoctist; iar pe un oarecare Loghin, vrednic de laudă, l-a aşezat egumen al locaşului.

Iar după sfîrşitul marelui Teoctist, episcopul Schitopolei, Olimpie, sfîrşindu-se, se hirotoniseşte Cosma, păzitorul Crucii, episcop al acelei mitropolii şi Hrisip ia în mîini slujba păzitorului Crucii, ca proorocia marelui Eftimie pentru aceasta să se împlinească. Pentru care şi mie păcătosului mi-a venit a zice stihul acela al Scripturii: *Căci nu va face Domnul Dumnezeu lucrul, de nu-l va descoperi către robii Săi, proorocii*. Deci, fericitul acesta Cosma a strălucit mult în a doua eparhie a palestinenilor, întărind 30 de ani biserica cea de acolo şi luminînd-o după putere. Iar fratele acestuia, Hrisip, 12 ani a slujit nevinovat întru păzirea cinstitei Cruci, făcîndu-se minunat scriitor.

Asemenea încă şi Gavriil preotul, cum s-a zis, al Sfintei Învieri, şi egumenul Sfîntului Ştefan, 24 de ani petrecînd, zidindu-şi o mînăstire mică în valea cea de la răsărit a cinstitului munte al Sfintei Înălţări, se ducea acolo de la a opta zi a dumnezeieştilor Arătări (adică Botezul Domnului) şi se liniştea pînă la sărbătoarea Stîlpărilor, după predania Sfîntului părintelui nostru Eftimie; şi sfîrşindu-se în aceeaşi mînăstire, în zilele postului Patruzecimei, a fost îngropat acolo, fiind de 80 de ani, şi purtător de semne arătîndu-se. Şi fiind foarte isteţ şi iubitor de învăţătură, a învăţat a grăi drept şi a scrie după glasul romanilor, al elinilor şi al sirienilor. Acestea s-au zis despre ucenicii marelui Eftimie; iar acum mă întorc să spun despre părintele nostru.

Mi-a povestit Cuviosul Ioan, episcopul şi sihastrul, cum şi părintele Talaleu preotul, zicînd: "Odată, noi fiind în pustie, ne-a povestit fericitul Sava, zicînd că atunci cînd eram în chinovie, după adormirea fericitului Teoctist, m-am suit împreună cu părintele Loghin, egumenul nostru, la marele Eftimie, în luna lui ianuarie, pentru ca să-l petrecem spre pustie; şi osîrdnic văzîndu-mă, m-a luat şi pe mine cu el. Apoi, făcînd în Ruva cîteva zile, împreună cu Martirie şi cu Ilie, fiind acolo cu noi şi cel între sfinţi Gherasim, apoi luîndu-mă pe mine şi pe fericitul Dometian, marele Eftimie s-a dus spre cea mai dinăuntru pustie; şi cînd pe aceasta o treceam, am venit la nişte locuri fără apă, hrănindu-mă cu rădăcini de melagri. Iar eu fiind încă neispitit de petrecerea în pustie, am însetat foarte, încît nu mai puteam să umblu; iar marele Eftimie întorcîndu-se şi văzîndu-mă leşinînd, s-a milostivit şi despărţindu-se de noi ca de o azvîrlitură de piatră, a căzut cu faţa la pămînt, rugînd pe Dumnezeu şi zicînd: "Doamne, Dumnezeul puterilor, dă apă în pămînt însetat, potolind setea fratelui". Şi după rugăciune, luînd sapa cea mică, pe care o purta pentru rădăcinile melagrilor, s-a apucat a săpa puţin. Deci, cum s-a arătat apă, m-a chemat şi mi-a arătat-o; apoi bînd şi viindu-mi în mine, am slăvit pe Dumnezeu, care lucrează prin sfinţii Săi nişte minuni ca acestea".

Pe lîngă altele cîştigate de marele Eftimie, i s-a dăruit lui şi aceasta: a cunoaşte mai înainte ziua adormirii sale şi ce se va întîmpla locului său. Deci, eu nu voi pregeta a descoperi luminat şi povestirile părinţilor privind adormirea lui. Într-a opta zi a dumnezeieştilor Arătări, în care era mai ales obiceiul lui a ieşi spre pustie, adunîndu-se cei ce aşteptau a-l petrece şi cei ce ieşeau împreună cu dînsul, între care erau Martirie

şi Ilie, şi văzînd că nici n-a rînduit, nici n-a pregătit, precum era obiceiul lui, i-au zis: "Nu ieşi mîine, cinstite părinte?" Sfîntul a răspuns, zicînd: "Rămîn săptămîna aceasta şi sîmbătă de cu noapte ies". Deci, mai înainte a înştiinţat sfîrşitul său. Iar marţi a poruncit a se face priveghere de toată noaptea pentru pomenirea Sfîntului nostru Antonie, în care priveghere luînd preoţii în diaconion (veşmîntărie) le-a zis: "De acum altă priveghere nu mai fac cu voi în acest trup, pentru că m-a chemat Dumnezeu. Deci, ieşind, trimiteţi la mine pe Dometian şi adunaţi la mine dimineaţa pe toţi părinţii".

Şi toţi la dînsul adunîndu-se, el a zis: "Fraţii mei iubiţi, eu merg pe calea părinţilor mei, poruncile acestea păziţi-le: ca început şi sfîrşit a toată lucrarea bună, dragostea cea curată prin tot lucrul cîştigînd-o, căci ea este împreună legătură a desăvîrşirii. Pentru că, precum nu se poate mînca pîinea fără sare, astfel este cu neputinţă fapta bună fără dragoste. Pentru că toată fapta bună prin dragoste şi smerită cugetare se întăreşte de ispitire şi de vreme; adică smerita cugetare înalţă, iar dragostea nu o lasă, din înălţime a cădea, de vreme ce s-a spus: *Cel ce se smereşte pe sine, se va înălţa; iar dragostea niciodată nu cade.* Şi mai mare este dragostea decît smerita cugetare. Căci pentru dragostea cea către noi S-a smerit pe Sine Dumnezeu Cuvîntul, făcîndu-Se ca noi. De aceea, sîntem datori necontenit de bunăvoie a ne mărturisi Lui şi a-I aduce laude şi mulţumiri, mai ales noi cei despărţiţi de lucruri lumeşti; şi nu numai pentru datoriile cele pentru El, dar şi pentru însăşi viaţa noastră, astfel fugind de tulburarea cea lumească. De aceea, curăţenia sufletului, curăţenia trupului şi dragostea cea curată cu toată sîrguinţa s-o aducem Lui".

Şi acestea spunîndu-le, îi întreba pe dînşii, zicînd: "Pe care voiţi a-l avea egumen?" Iar ei cu împreună glăsuire au ales pe Dometian. Atunci marele Eftimie zise: "Aceasta nu este cu putinţă, pentru că Dometian nu rămîne după mine într-această viaţă decît numai şapte zile". Şi spăimîntîndu-se părinţii că, cu îndrăzneală îi înştiinţa, de mai înainte ce are să fie, au cerut ca egumen pe un oarecare Ilie, econom al mînăstirii, care era ierihonean cu neamul. Iar marele Eftimie îi zice înaintea tuturor: "Iată toţi părinţii te-au ales părinte al lor şi păstor.

Deci, ia aminte de sineţi şi de toată păstoria. Cunoaşte mai întîi aceasta, că Dumnezeu a binevoit a se face această lavră de obşte şi aceasta se va întîmpla nu după altă vreme". Şi a rînduit în care loc trebuia a se zidi chinovia; apoi a spus despre alcătuirea ei şi despre primirea de străini, despre sîrguinţa pentru pravila cîntării de psalmi, şi pentru a nu se lenevi de fraţii cei întru necazuri, cum şi de cei mai îngreunaţi de gînduri, ci a-i deştepta de-a pururea şi a-i sfătui. Şi acestea le zicea către cel ales ca egumen: "Propovăduieşte tuturor, zicînd: "Fraţii mei iubiţi, poarta chinoviei ce o să se zidească să n-o închideţi pentru tot omul, căci binecuvîntare vă va dărui Dumnezeu. Poruncile mele păziţi-le nevătămate, şi de voi afla îndrăzneală către Dumnezeu, aceasta va fi întîia cerere pe care o cer de la El, ca eu să fiu cu duhul împreună cu voi, pînă în veci".

Zicînd acestea, i-a slobozit pe toţi, afară de Dometian. Deci, rămînînd în diaconicon (veşmîntărie) în noaptea sîmbetei, a adormit şi s-a dus la părinţii săi, bătrîn şi plin de zile. Se mai zice despre dînsul că avea chipul îngeresc, deprinderea bună, obiceiul prea blînd, iar înfăţişarea trupului său era rotundă, luminoasă, albă şi cu ochii frumoşi. Dar era scund de statură şi cărunt de tot, avînd barba mare, ajungînd pînă la pîntece, şi toate mădularele nevătămate. Pentru că nici ochii, nici dinţii lui nu s-au vătămat, ci tare şi osîrdnic s-a sfîrşit. Iar săvîrşirea lui s-a făcut în douăzeci ale lunii ianuarie, în indictionul al 11-lea de la zidirea lumii, adică de la care vreme a început, prin mişcarea soarelui, a se număra, anul cinci mii nouă sute şaizeci şi cinci (5965), iar de la întruparea lui Dumnezeu Cuvîntul din Fecioară, anul patru sute şaizeci şi cinci (465), după anii cei scrişi de sfinţii părinţi Ipolit, cel vechi, şi cunoscut al apostolilor Epifanie Cipriotul şi Iron filosoful şi mărturisitorul. Iar vremea vieţii lui celei în trup este astfel: Din descoperire născîndu-se şi de trei ani fiind s-a afierosit lui Dumnezeu, la începutul împărăţiei lui Teodosie cel Mare (379-395); şi trecînd toate treptele bisericeşti, a venit la Ierusalim, la 29 (douăzeci şi nouă) de ani ai vîrstei sale. Şi făcînd în pustie 67 de ani, în vremea lui Leon împăratul (457-474), la 16 ani ai împărăţiei lui a luat sfîrşit viaţa lui.

Străbătînd vestea în latura cea dimprejur, s-a adunat mulţime nenumărată de monahi şi de mireni; dar nu numai atît, ci şi prea-sfinţitul arhiepiscop Anastasie luînd mulţime de clerici şi de mireni, împreună cu ostaşi, au venit la lavră, cu care era împreună Hrisip, Gavriil şi Fid diaconul, şi pustnicii cei de

pretutindeni au venit împreună, din care unul era şi dumnezeiescul Gherasim; şi înspăi-mînta pe toţi necurmarea minunilor. Deci, mulţime nemărginită alergînd împreună, se oprea la acel sfinţit trup de îngropare şi ajungînd la al nouălea ceas, ostaşii, poruncindu-li-se de triarh, au împins mulţimea, şi astfel de-abia li s-a dat cale dumnezeieştilor părinţi să săvîrşească cele legiuite pentru acel străduitor şi mult pătimitorul trup cu laudele cele cuviincioase să-l aşeze în sicriul cel bogat.

Lipsirea lui Eftimie le era tuturor pricină de multe lacrimi. Iar lui Martirie şi lui Ilie mai mare durere li s-a adăugat şi amar plîngeau. Dar pe aceia mîngîindu-i patriarhul prin Hrisip, păzitorul Crucii, şi cu cele cuviinciose sfătuindu-i, le-a poruncit a veni mai des la dînsul. Iar pe Fid diaconul, lăsîndu-l în lavră, i-a poruncit să înceapă zidirea. La sfînta cetate întorcîndu-se, a trimis material şi meşteri la lucru, ca acele fericite moaşte ale lui Eftimie să fie puse într-un loc, ce se află bun şi potrivit.

Iar Domeţian, ucenicul Marelui Eftimie, ca un următor adevărat al vieţii lui, slujind peste cinci zeci de ani sfîntului, nu s-a depărtat deloc, ci a şezut lîngă sicriu şase zile; ca unul care n-a preţuit viaţa cea de aici. Şi trecînd săptămîna, Eftimie i se arătă lui noaptea, luminat cu vederea, zicîndu-i: "Vino, îndulceşte-te de slava cea gătită ţie; pentru că iată ne-a dăruit Dumnezeu nouă a avea de obşte şi petrecerea cea de aici". Domeţian venind la pravilă, le-a vestit acestea fraţilor, şi astfel şi el întru bucurie şi nădejdea bunătăţilor, ce aveau să fie a părăsit viaţa. Iar diaconul Fid, sîrguindu-se cu foarte multe mîini de oameni, peştera, care la început avea pe Eftimie, în casă bună şi mare a desăvîrşit-o, pe care a împărţit-o jumătate: parte pentru racla marelui părinte şi alta avînd racle de preoţi, de egumeni, şi de alţi cuvioşi bărbaţi.

Şi de vreme ce toate se săvîrşiseră, lespedea de piatră care era să fie peste mormînt, încuietoarea şi celelalte, cîte se cuvin a împodobi biserica, le-a trimis îndată patriarhul de la Ierusalim. După aceea şi însuşi patriarhul s-a pogorît la lavră şi acel trup sfînt al fericitului, cu făclii şi cu psalmi încredinţîndu-l mîinilor sale, la casa pe care el a înnoit-o, l-a mutat, şi în sfînta raclă cu cinste l-a aşezat; încît să nu se poată a se deschide cîndva, nici a se lua ceva din moaştele sale iar cei ce veneau acolo cu credinţă, li se împlineau cererile. Astfel, în şapte zile ale lunii mai s-a făcut mutarea moaştelor; apoi luînd pe Martirie cu sine şi pe Ilie, în sfînta cetate iarăşi s-au întors şi i-a hirotonit preoţi, numărîndu-i cu clerul bisericii Sfintei Învieri.

Iar acum este vremea a povesti de cînd lavra lui Eftimie s-a prefăcut în viaţă de obşte. Dar este nevoie a lua puţin mai de sus cuvîntul, ca astfel desluşit aflîndu-se, să facem povestirea. Trecînd un an după sfîrşitul marelui Eftimie, Leon cel Mare, iubitor de Hristos împărat, şi-a săvîrşit viaţa, lăsînd pe Leon nepotul, care era încă prunc, ca diadoh (urmaş) al împărăţiei. După ce acesta puţin (474) a vieţuit la împărăţie, Zenon, tatăl lui, l-a urmat (474-475; 476-491). Apoi acesta, izgonit fiind de un oarecare Vasilisc, care a luat împărăţia (475-476), a fugit în Isauria. Iar Vasilisc, apucînd împărăţia, a făcut scrisoare înconjurătoare împotriva dumnezeiescului sinod celui din Calcedon. Pe acesta rezemîndu-se partea cea rămasă a dezbinaţilor din sfînta cetate, şi pe oarecare Gherontie, ca arhimandrit lor adăugîndu-l, multe înnoiri împotriva Bisericii a făcut, şi nu mai puţin decît cele îndrăznite mai înainte, în vremea lui Teodosie II (408-450).

După aceasta, în al cincilea an, a murit Anastasie, patriarhul Ierusalimului (458-478), începîndu-se acum luna ianuarie. Apoi, Zenon, întorcîndu-se, a prins pe Vasilisc, care încă ţinea împărăţia, şi a cîştigat iarăşi conducerea pe care o pierduse (476-491). Atunci a luat scaunul patriarhiei Ierusalimului Martirie (478-486), cel pomenit de cuvîntul meu de multe ori. Acesta, chiar împăratului Zenon şi lui Acachie, partiarhul Constantinopolului (472-489), a scris despre cei dezbinaţi, despre hula acelora şi despre eresul cel vrednic de îndepărtat; şi lui Fid, diaconul, dîndu-i scrisorile în mînă, nu puţine i-a poruncit să spună şi din gură.

Iar el, la Iope ajungînd şi suindu-se într-o corabie care plutea, a ajuns la marea Parţilor, întîlnindu-se cu furtună mare şi vifor; iar la miezul nopţii a pătimit stricare de corabie. Şi acum aflîndu-se în primejdie, în mijloc de noian şi de neluminare de noapte, văzînd că piere, Dumnezeu dîndu-i un lemn din întîmplare, a înnotat deasupra acestuia, şi deşteptîndu-se puţin dintr-o primejdie atît de mare, şi-a adus aminte de minunatul Eftimie şi îndată l-a chemat în ajutor pe acela, încît amîndouă mîinile le întindea şi de multe ori numele aceluia îl striga. Deci, lui, celui ce aşa de rău se afla, i s-a arătat marele Eftimie venind pe mare şi

mergînd pe valuri. Şi văzîndu-l, deodată a căzut spaimă peste Fid şi apoi l-a rugat să-l scape; iar Sfîntul, cum avea şi înainte obicei, i-a zis: "Nu te teme, eu sînt, Eftimie, robul lui Dumnezeu. Cunoaşte dar, cum că nu este calea aceasta înaintea lui Dumnezeu. Pentru că, de nici un folos nu va fi maicii Bisericilor. Pentru aceasta ţi se cade a te întoarce înapoi către cel ce te-a trimis pe tine şi a-i spune lui despre mine, şi nu te îngriji pentru despărţirea celor dezbinaţi. Pentru că nu va trece multă vreme şi în vremea ierarhiei tale, va fi unirea; apoi cei din Ierusalim toţi sub un păstor vor fi (care s-a şi împlinit). Iar tu către a mea lavră se cuvine a merge şi chiliile fraţilor chiar din temelie a le surpa, şi chinovie de iznoavă a zidi, în locul unde ai zidit cimitirul meu. Pentru că nu lavră, ci chinovie îi place mai vîrtos lui Dumnezeu".

Acestea a poruncit Sfîntul Eftimie lui Fid, cu rasa sa pe dînsul înfăşurîndu-l. Iar el răpindu-se asemenea lui Avacum şi din somn sculîndu-se, într-o clipeală la malul mării s-a întors. O! dumnezeiască iconomie! Şi apoi în sfînta cetate s-a aflat. Astfel dar cu preslăvire la casa sa ajungînd, căci a scos Dumnezeu acea rasă a lui Eftimie, cu care zbura atît de iute, ca cu nişte aripi, pe mare. Acestea se cuvine a mai lua-aminte, pentru că urmează altă minune: Căci de oarecare mînă răpindu-se rasa, nevăzută s-a făcut din mijloc.

Deci, venindu-şi întru sine Fid şi gîndindu-se ce fel de cumplite nevoi îl ajunseseră cu viforul, întreitele învăluiri, noaptea, deznădăjduirea, şi cîte rele al acestei furtuni, apoi cum s-a făcut dezlegarea acestei primejdii; după aceea, văzînd pe marele Eftimie, cînd el se îneca, şi pe urmă cu rasa înfăşurîndu-l şi cum purtîndu-l prin văzduh, la casa sa l-a dus cu nesimţire. Acestea gîndindu-le pentru sine şi Fid cu spaimă, a zis: "Acum am cunoscut că marele Eftimie este adevărata slugă a lui Dumnezeu şi de El trimiţîndu-se, m-a scos pe mine din primejdii".

Apoi, Fid a povestit maicii sale acestea. Iar ea cu dulceaţă ascultîndu-le pentru că iubea nu numai pe fiul, ci şi pe Dumnezeu; şi îndulcindu-se pentru povestirea celui mîntuit, ea sfătuia pe fiu a împlini toate acestea. Însă după aceea Fid, mergînd la patriarh, i-a vestit şi lui toate. Şi acela foarte mult înspăimîntîndu-se de povestirea cea mai presus de cuvînt, a zis: "Cu adevărat prooroc al lui Dumnezeu este marele Eftimie şi multă şi nespusă îi este îndrăzneala către El. Pentru că cele despre lavră şi înaintea noastră tuturor celor ce sînt martori, mai înainte le-a propoveduit, vrînd întru Hristos a se săvîrşi". Acestea zicînd, i-a încredinţat lui Fid zidirea chinoviei, făgăduind însuşi că-i va ajuta la lucru.

Deci, mîini multe de slujitori, de zidari şi de meşteri luînd Fid, s-a pogorît la lavră şi a zidit chinovia; apoi împrejur a zidit-o şi a întărit-o pe dînsa, iar biserica cea veche a făcut-o trapeză şi mai din sus a zidit biserica cea nouă. După aceea, a zidit şi un turn înăuntrul chinoviei, solid şi frumos. Apoi a ajuns în mijlocul chinoviei a fi cimitirul. Şi împlinindu-se zidirea chinoviei şi împodobirea în trei ani, prin multe mîini şi sîrguinţe, părinţii voiau a o sfinţi în aceiaşi zi întru care s-au mutat cinstitele moaşte ale părintelui nostru Eftimie şi s-au aşezat în cimitirul cel nou. Dar se strîmtorau că nu aveau apă, pentru că dînd puţină ploaie în cetate, sterna (groapa) nu avea apă; şi venind luna mai (în acea pustie abia plouă iarna, precum ştiau cei de multă vreme), nu se aştepta ploaie.

Pentru aceasta, fiind în nedumerire egumenul Ilie şi diaconul Fid, au spus lui Avva Loghin al locaşului de jos şi lui Avva Pavel, care era egumenul oraşului, lui Martirie, să trimită dobitoacele de la amîndouă mînăstirile, ca, împreună cu dobitoacele locaşului lor, să aducă apă de la Fara, şi se pregăteau să iasă noaptea de la toacă. În acea noapte s-a arătat fericitului Ilie marele Eftimie, zicîndu-i: "Ce fac dobitoacele astăzi?" El a răspuns: "Se duc la Fara, pentru că nu avem apă".

Atunci l-a certat, zicînd: "Pentru ce lenevidu-vă, n-aţi rugat pe Dumnezeu, puţin credincioşilor; nu va putea mîna Domnului să vă dea apă, Dumnezeu cel ce din piatră vîrtoasă a scos apă poporului cel nesupus şi grăitor împotrivă şi însetat? Cel ce lui Samson a izvorît apă dintr-o falcă de măgar, nu vă va da şi vouă, celor ce aveţi trebuinţă? Cred că vă va da şi vouă, dacă veţi cere de la El cu credinţă, deci să nu trimiteţi dobitoacele la apă, ci aruncaţi grija voastră spre Dumnezeu, că astăzi, mai înainte de ceasul al treilea, se vor umplea cele două gropi ale voastre".

Deci, sculîndu-se şi povestid vederea fericitului Fid şi tuturor celorlalţi, a trimis dobitoacele la locurile lor, şi, pe cînd răsărea soarele, s-a ridicat un nor şi s-a revărsat un nor de ploaie numai împrejurul mînăstirii şi mai înainte de ceasul al treilea s-au umplut cele două gropi mari, apoi înadată a încetat ploaia. Arhiepiscopul Martirie, cunoscînd minunea făcută, a venit la sfinţirea mînăstirii cu multă îndestulare şi s-a făcut priveghere cu strălucită lumină; apoi, făcînd slujbă, a pus sub jertfelnic moaştele sfinţilor bunilor Mucenici biruitori Tarah, Prob, şi Andronic. Atunci, fiind a şaptea zi a lunii mai, care era acum la al doisprezecelea an după sfîrşitul lui Eftimie, şi trecînd cîtăva vreme, i s-a încredinţat diaconului Fid episcopia cetăţii, care se cheamă a Dorilor.

Un oarecare drumeţ străin, fiind primit în mînăstire şi ducîndu-se la biserică pentru rugăciune, şi privind toate cele dintr-însa, apoi intrînd la miezul nopţii la mormîntul sfîntului şi văzînd tăbliţa de argint ce era deasupra lui, cu mîinile necurate a răpit-o, după cum spune cuvîntul, şi a fugit noaptea tîlhăreşte. Dar dintre toţi cei din mănăstire nimeni n-a cunoscut furtişagul, ci le erau necunoscute cele întîmplate. Iar dimineaţa, Procopie, care era portar, şi care mai dobîndise de la sfîntul mare vindecare, ducîndu-se de la poartă puţin mai înainte, a găsit pe străin, o! minune! stînd înlemnit înaintea mînăstirii.

Nedumerindu-se şi neavînd ce să facă, a descoperit portarului taina, şi acela l-a dus la mînăstire, şi a făcut minunea să se mărturisească înaintea tuturor fraţilor care erau martori. Şi povestea acel străin astfel: "Că a furat tăbliţa de argint a moaştelor, pe la miezul nopţii, şi a ieşit împreună cu dobitoacele; dar mergînd foarte grabnic nu mai puţin decît treizeci de stadii, n-a mai putut trece hotarele mînăstirii". Iar noi luînd tăbliţa, ne-am minunat de puterea purtătorului de semne părinte. Iar bărbatului aceluia dîndu-i merinde, fiindcă era lipsit, i-am dat liberate.

Deci şi eu nevrednicul robul lui, făcîndu-mi-se bine de multe ori de la dînsul sufleteşte şi trupeşte şi văzînd facerile de bine cele ce izvorăsc din racla lui, înspăimîntîndu-mă cu mintea, mă gîndeam la el, cum a trecut viaţa aceasta omenească şi cîte fapte a săvîrşit Sfîntul acesta Eftimie, care, bine plăcînd lui Dumnezeu, a dobîndit un dar ca acesta. Şi de aici o dorinţă prea fierbinte mi-a venit, să învăţ şi să scriu petrecerea lui cea trupească. Şi întrebam cu sîrguinţă pe părinţii purtători de Dumnezeu, cei mai vechi, din pustia aceasta, care s-au înştiinţat cu dinadinsul despre Eftimie cel mare şi o vreme s-au făcut împreună nevoitori ai întru tot lăuda-tului Sava. Şi cîte am putut afla şi învăţa de la fiecare dintre aceştia, nu numai minunile şi petrecerile marelui Eftimie, ci şi vieţuirea şi petrecerea celui între sfinţi Sava, fiind în multe feluri de hîrtii, le-am scris acele povestiri amestecate şi nepuse în rînduială.

Trecînd puţină vreme şi adunîndu-se în Constantinopol sfîntul sobor al cincilea a toată lumea (553), şi anatematizîndu-se de dînsul învăţăturile lui Origen şi ale lui Nestorie, apoi cei ce locuiau mai înainte în lavra cea nouă ajutînd celor ai eresului lui Origen, s-au depărtat de la soborniceasca împărtăşire şi din lavra cea nouă i-au gonit, în care au locuit drept slăvitorii părinţi, după ce s-au dus aceia din lavra fericitului Sava şi din alte binecredincioase şi fără de prihană mînăstiri. Deci, atunci depărtîndu-mă de chinovie, cu socoteala şi epitropia dumnezescului Ioan, episcopul şi sihastrul, m-am sălăşluit în lavra cea nouă, avînd cu mine hîrtiile scrise despre Eftimie şi Sava; şi am rămas în această nouă lavră, liniştindu-mă doi ani, nedepărtîndu-mă de îndeletnicirea cu acele hîrtii; dar începutul alcătuirii nu mă pricepeam a face, ca un neînvăţat cu învăţătura din afară şi ca un neiscusit în dumneze-ieştile cuvinte şi zăbavnic cu limba.

Dar Dumnezeul minunilor, cel ce a înfipt toată limba şi celor netrecute le dă trecere, apoi lucrurile cele grele le netezeşte, şi limbile gîngavilor le face a grăi luminat, a făcut minune şi cu a mea smerenie, prin ajutorul lui Eftimie şi al lui Sava, slugile Sale, căci eu din nedumerirea cuvintelor, voiam a părăsi hîrtiile. Deci, făcînd rugăciuni prea fierbinţi, într-una din zile, cum şedeam pe obişnuitul meu scaun şi aveam hîrtiile în mîini, pe la al doilea ceas din zi, fiind cuprins de somn, mi s-au arătat Cuvioşii părinţi Eftimie şi Sava cu podoaba cuviincioasă părinţilor şi obişnuită lor, şi am auzit pe cel între sfinţi Sava zicînd către marele Eftimie: "Iată Chiril al tău are hîrtiile în mîini şi arată sîrguinţă prea fierbinte, dar trudindu-se atîta, nu putea face începutul alcătuirii". Iar marele Eftimie a răspuns: "Cum va putea face alcătuire pentru noi, neavînd încă darul de cuvînt rostitor întru deschiderea gurii". Iar cel între sfinţi Sava a zis: "Dă-i lui, părinte, darul".

Înduplecîndu-se marele Eftimie şi scoţînd din sînul său un alabastru de argint cu miere, apoi scoţînd miere din alabastru, mi-a dat de trei ori în gura mea. Iar cele luate în gură prin miere, erau în chip de untdelemn, iar gustul mai dulce decît mierea; şi într-a-devăr a fost arătarea dumnezeiescului cuvînt, pentru că zicea: *Cît sînt de dulci gurii mele cuvintele Tale, mai mult decît mierea!* Încît eu deşteptîndu-mă din acea nespusă vedenie, încă avînd duhovniceasca mireasmă şi dulceaţă pe buze şi în gură, am început îndată înainte cuvîntarea acestei scrieri de faţă. Şi astfel, cu un dar ca acesta, am povestit cuvîntul despre marele Eftimie, silindu-mă şi de darul lui rezemîndu-mă, şi făgăduinţa a o împlini; cum şi cele despre vieţuirea şi petrecerea lui Sava, cetăţeanul cel ceresc, întru al doilea cuvînt.

Rog dar pe amîndoi, pe lîngă darul cel dat, a face şi mijlocire pentru mine şi a cere curăţirea greşelilor mele, ca să fiu păzit, eu, păcătosul şi ticălosul, atît aici, cît şi la învierea ce va să vie, ca să aflu milă înaintea scaunului lui Hristos; Căruia se cuvine slavă, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Maxim Mărturisitorul şi Mucenicul (21 ianuarie)

Pe Cuviosul Maxim cel mare cu numele şi cu viaţa, l-a odrăslit cetatea cea mare a Constantinopolului, născut din părinţi de neam mare şi dreptcredincioşi; şi l-au crescut în învăţătura cărţii din destul, pentru că toată filosofia şi teologia a străbătut desăvîrşit; apoi a fost bărbat prea înţelept şi slăvit şi întru palate împărăteşti cinstit. Pentru că împăratul Heraclie (610-641) văzînd înţelepciunea şi viaţa lui cea bună, l-a cinstit pe el cu rînduială de asincrit (boier), chiar nevrînd, şi în numărul sfetnicilor săi l-a rînduit; apoi era de toţi iubit şi cinstit şi la toată cetatea împărătească de mare folos.

Întru acea vreme, s-a ridicat eresul monoteliţilor, adică al acelora ce mărturisesc că este numai o voinţă în Hristos, Dumnezeul nostru. Acesta s-a născut din eresul ce a fost mai înainte, al lui Eutihie, care spunea cu necuviinţă că numai o fire este întru Hristos, împotriva mărturisirii celei credincioase, care spune că sînt două firi în Domnul nostru Iisus Hristos cel întrupat, asemenea şi două voinţe şi lucrări deosebite ale fiecărei firi, însă o singură persoană a lui Hristos; pentru că nu în două persoane este despărţit Hristos Dumnezeu, ci are două firi, fără amestecare.

Şi erau apărători ai monoteliţilor şi răspînditori ai lui Chir, patriarhul Alexandriei, Serghie al Constantinopolului (610-638) şi chiar împăratul Heraclie, înşelîndu-se de dînşii cu acel eres, şi adunîndu-şi soboare, Chir în Alexandria, iar Serghie în Constantinopol, au întărit acel eres şi pretutindeni l-au presărat, încît tot Răsăritul l-au vătămat. Numai Sfîntul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, se împotrivea, neprimind credinţa cea rea a acelora. Şi văzînd fericitul Maxim cum că şi palatele împărăteşti s-au atins de acel eres şi chiar pe împăratul l-au vătămat, apoi, temîndu-se ca nu cumva chiar şi el însuşi să se vatăme de acel eres, precum se vătămaseră mulţi, şi-a lăsat dregătoria sa, cum şi slava lumii acesteia, şi s-a dus într-o mănăstire, care era departe de cetate şi se numea Hrisopol, voind să fie lepădat în casa lui Dumnezeu, decît să locuiască în locaşurile păcătoşilor; şi s-a făcut acolo monah.

După cîţiva ani, pentru viaţa lui cea îmbunătăţită, a fost ales părinte al mînăstirii aceleia. După aceea, patriarhul Serghie a îndemnat pe împăratul Heraclie ca să scrie mărturisirea nedreptei lor credinţe, cea plină de eresul monoteliţilor, şi a numit-o pe aceea împăratul Ekthesis (638), adică "alcătuire", şi a poruncit ca toţi să creadă astfel pretutindeni; deci, Biserica lui Hristos era tulburată foarte mult.

Sfîntul Maxim, văzînd tulburarea ce se făcea Bisericilor în Constantinopol şi prin tot Răsăritul şi pe eretici întărindu-se şi în-mulţindu-se, iar credinţa cea dreaptă împuţinîndu-se şi clătinîndu-se de furtuna prigonirii, tînjea cu duhul, plîngea şi suspina. Auzind că în Apus eresul acela se leapădă cu totul, pentru că Severin, episcopul Romei, n-a primit acea alcătuire împărătească, iar Ioan, cel următor după dînsul la scaunul Romei, a dat-o anatemei soborniceşte, fericitul Maxim şi-a lăsat mînăstirea sa şi s-a dus în părţile

Apusului, avînd scop să meargă la Roma cea veche, deoarece la Ierusalim era cu neputinţă, din cauza arabilor, care năvăliseră a-tunci asupra Palestinei.

Deci, s-a dus la Roma, ca una ce era atunci dreptcredincioasă, binevoind să petreacă cu cei dreptcredincioşi. Mergînd acolo, s-a dus pe la episcopii din Africa, care se întîmplau prin cetăţile din calea lui, şi vorbind cu dînşii, îi întărea în credinţă şi-i învăţa cum să scape de meşteşugirile potrivnicilor şi să se izbă-vească de vînarea lor cea cu rău meşteşug; iar către alţii, care erau departe, trimitea scrisorile sale învăţătoare şi sfătuitoare despre dreapta credinţă, ca să se păzească cu dinadinsul de eresul acela.

Într-acea vreme a murit Serghie, patriarhul Constantino-polului, şi după el a venit Piros (638-641 şi 652), care ţinea de acelaşi eres, asemenea a murit şi acel Piros Alexandrinul, iar după dînşii, i-a sosit sfîrşitul şi împăratului. Dar mai înainte de sfîrşitul său, văzînd împăratul că mulţi sfinţi arhierei şi de Dumnezeu înţelepţiţi părinţi leapădă şi nu primesc alcătuirea lui, ci încă şi anatemei o dau, s-a ruşinat foarte şi a scris iarăşi pretutindeni, adeverind că nu este mărturisirea sa aceea, ci a lui Serghie, patriarhul care a fost înainte, că singur acela scriind-o, l-a silit să iscălească. Apoi, murind împăratul Heraclie, a venit după dînsul Constantin, fiul lui (641), dar şi acela a murit, împărăţind numai patru luni, căci a fost otrăvit în taină de mama sa vitregă. După dînsul, vitrega lui mamă, anume Martina, a pus pe fiul său Heraclion pe scaun (641), prin mijlocirea patriarhului. Dar după şase luni ale împărăţiei lui Heraclion, s-au sculat asupra lui boierii şi prinzîndu-l, i-au tăiat nasul, asemenea şi maicii lui, Martina, şi i-au trimis pe amîndoi în surghiun cu necinste.

După aceasta au ales la împărăţie pe fiul lui Constantin şi nepotul lui Heraclie, cu numele Constans (641-668), care şi el a avut fiu pe Constantin, care s-a numit "bărbos". Împărăţind Constans, patriarhul de atunci al Constantinopolului, cel de un gînd cu Martina, despre care se vorbea în popor că împreună cu dînsa au omorît cu otravă pe Constantin, fiul lui Heraclie şi tată al lui Constans, împăratul cel pus din nou; atunci patriarhul Piros temîndu-se foarte şi dezbrăcînd de la sine rînduiala patriarhiei, a fugit de voia sa în surghiun, în Africa; iar după dînsul a venit Pavel la scaun în Constantinopol, care de asemenea era eretic monotelit. Mai pe urmă s-a vătămat şi împăratul de acel eres şi s-a făcut mare ajutător şi răspînditor al acelui eres.

Cuviosul zăbovind în părţile Africii, s-a dus acolo Piros, patriarhul Constantinopolului, cel care fugise de la scaunul său, şi străbătînd cetăţile, înşela pe cei dreptcredincioşi cu a sa rea credinţă; şi mult ar fi vătămat acolo Biserica lui Hristos, de n-ar fi avut potrivnic pe Cuviosul Maxim, cu care adunîndu-se în toată vremea, se întărea cu credinţă; şi a fost nevoie să se adune episcopii din Africa în Cartagina, ca să asculte întrebările amîndurora, pentru că aceasta dorea şi Grigore, patriciul părţilor acelora.

Deci, făcîndu-se sinodul şi întrebarea, înţelepţitul de Dumnezeu Maxim a biruit pe Piros, dovedindu-i din dumnezeieştile cărţi şi din dogmele Sfinţilor Părinţi, arătîndu-i că în Hristos Dumnezeu, precum sînt două firi, aşa sînt şi două voinţe şi că lucrările sînt într-o persoană nedespărţită. Drept aceea, Piros fiind biruit, s-a lipit de cei dreptcredincioşi şi a fost primit de Biserică cu dragoste şi cu cinste ca patriarh.

Atunci Piros a alcătuit şi o cărticică cu mărturisirea credinţei celei drepte şi s-a dus în Roma, la episcopul Teodor, cel care a venit după Ioan, şi acolo l-a primit cu cinste, ca pe un patriarh dreptcredincios al Constantinopolului. Deci, auzindu-se în Constantinopol, cum că Piros s-a alăturat la cei dreptcredincioşi, adunarea eretică se tulbura cu zavistie despre aceasta şi, alcătuind cuvinte mincinoase, a adus în popor acest zvon: că episcopii din Africa şi episcopul Romei cu sila l-au făcut pe Piros să fie cu dînşii la un gînd. Ajungînd acel zvon la împăratul, acesta îndată a trimis pe un boier în Italia, anume Olimpiu, care era eretic, ca să întoarcă pe Piros iarăşi la mărturisirea monoteliţilor.

Ajungînd Olimpiu în Italia şi intrînd în cetatea Ravena, a chemat la dînsul pe Piros din Roma şi iarăşi l-a făcut să se ţină de eresul cel dintîi. Iar el, întorcîndu-se la ale sale rătăciri, s-a făcut vrednic ca să se dea anatemei de către sfinţii părinţi, împreună cu cei de un gînd cu el, lucru care s-a şi făcut mai pe urmă.

În acea vreme, împăratul Constans, fiind îndemnat de Pavel ereticul, patriarhul Constantinopolului, a scris, în septembrie 648, precum mai înainte Heraclie, moşul său, alcătuirea (mărturisirea) credinţei sale, plină de eresuri, numind-o "Tipos" (normă) şi a trimis-o pretutindeni, poruncind ca aşa să se creadă. Şi ajungînd aceea la Roma, episcopul Teodor sfîrşindu-se, a urmat Martin fericitul (649-653); iar împăratul dorea ca episcopul cel nou pus să-i primească "Tipos"-ul lui, cel scris despre credinţă.

Dar acela îl lepăda, zicînd: "De ar voi toată lumea să primească acea nouă învăţătură potrivnică credinţei celei drepte, eu nu voi primi, nici nu mă voi depărta de acea evanghelică şi apostolică învăţătură şi de predaniile sfinţilor părinţi, chiar de aş pătimi şi moarte". Iar Sfîntul Maxim Mărturisitorul, fiind atunci în Roma, a făcut pe fericitul Martin ca să adune sinod numaidecît şi acea scrisoare împărătească, ce se numea "Tipos", s-o anatematizeze soborniceşte, ca pe o eretica şi potrivnică Bisericii lui Hristos. Şi aşa a şi făcut. Episcopul Romei, chemînd pe episcopii săi, 105 la număr, între care era şi Maxim, şi punînd înainte rătăcirea lui Chir, Serghie, Piros şi Pavel, împreună cu împărătească scrisoare ereticească, au dat-o anatemei; şi au scris la toţi credincioşii din toată lumea, întărindu-i întru dreapta credinţă şi arătîndu-le eretica rătăcire şi poruncindu-le cu tot dinadinsul să se ferească de ea.

Auzind de aceasta împăratul, s-a umplut de mînie şi de iuţime negrăită şi a trimis în Italia pe un om al său, anume Teodor Caliop, poruncindu-i să-l prindă pe episcopul Martin, acuzîndu-l că se uneşte cu saracinii, îndemnîndu-i asupra împărăţiei greceşti, ca să se scoale cu război împotriva împăratului; mai zicea că nici credinţa învăţată de părinţi n-o păzeşte drept, ba încă şi pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu o huleşte.

Ajungînd omul împărătesc la Roma, aducea pricinile acelea asupra episcopului înaintea tuturor. Dar fericitul Martin, deşi de nici o pricină de acelea nu era vinovat, se dezvinovăţea de clevetirile cele nedrepte, zicînd: "Cu saracinii nici o unire n-am avut vreodată, decît numai că am trimis milostenie la fraţii cei dreptcredincioşi, care la saracini petrec în sărăcie şi în nevoi. Iar pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu, de n-o cinsteşte cineva şi n-o mărturiseşte şi nu i se închină ei, acela blestemat să fie, în veacul de acum şi în cel ce va să fie. Iar credinţa cea sfîntă dată de Sfinţii Apostoli şi de Sfinţii Părinţi nu noi, ci cei ce socotesc cele potrivnice o atacă nedrept".

Dar omul împărătesc, neascultînd justificările papei Martin, la toate vinovat îl făcea, adăugînd la sfîrşit şi aceasta, că nu după dreptate s-a suit la scaun; apoi, într-o noapte, neştiind nimeni, a prins pe episcop cu putere ostăşească şi l-a trimis la împărat, care, după aceea l-a surghiunit în Cherson, unde s-a şi sfîrşit.

Nu cu multe zile mai înainte de prinderea episcopului, Cuviosul Maxim cu împărătească poruncă a fost prins în Roma, cu ucenicul său Anastasie, şi l-au dus la Constantinopol; pentru că ştia împăratul cu al cui sfat şi îndemnare a fost adunat sinodul acela spre blestemarea monoteliţilor şi a scrisorii lui. Cuviosul ajungînd la Constantinopol pe apă, au venit la dînsul oamenii cei trimişi de împărat, care luîndu-l fără de ruşine, fiind desculţ şi fără îmbrăcăminte, purtînd legături, îl tîrau pe uliţă, urmat de ucenicul său. Ducîndu-l pînă la o temniţă întunecată, l-au închis acolo, nelăsînd pe ucenicul lui să fie cu dînsul, ci separat l-au închis în temniţă.

După cîteva zile, cuviosul a fost dus la cercetare în palatul împărătesc. Şezînd acolo toată suita fără împăratul, cînd a venit Cuviosul înaintea lor, toţi spre dînsul au căutat cu ochi răi, arătînd mînie şi amărăciune. Atunci a poruncit a-l judeca unul din dregători, bărbat limbut, care ştia bine a alcătui cuvinte mincinoase şi dreptatea întru nedreptate a o întoarce şi pe adevăr a-l vătăma, pricepîndu-se la aceasta mai mult decît toţi. Că ce fel de răutate şi neruşinare n-a arătat! Ce fel de îngroziri şi dosădiri n-a adus asupra lui! Nici de bătrîneţile cele cinstite neruşinîndu-se - căci atunci fericitul avea mai mult de 70 de ani de la naşterea sa -, nici temîndu-se de darul care se arăta în faţa sfîntului, nici cruţîndu-i obiceiul cel blînd şi cu bună rînduială. Ci acel om nedrept, multe grăind asupra celui nevinovat şi nici cît de puţin urmînd dreptăţii şi înţelegerii celei sănătoase, ci numai singur meşteşugul său cu mult vicleşug arătîndu-l, mare neruşinare şi nebunie a arătat; deci, împotriva cuvintelor celor drepte ale cuviosului bărbat şi a celor blînde şi cu bună înţelegere nu putea să răspundă drept, ci toate cuvintele sale fără de socoteală şi fără de rînduială se vedea că le grăieşte.

Pe cînd se biruia înrăutăţitul, cele ce erau grăite asupra celui nevinovat şi prin care mincinoşii voiau să arate a lor nedreptate, ucenicul acestui Cuvios Maxim, adică Anastasie, care a fost slujitor la Biserica Romei, le-a scris cu de-amănuntul; iar noi aici din cele povestite puţine vom pomeni.

Drept aceea, cînd acel om fără de lege a stat înaintea feţei sfîntului, îndată a început cu mai aspre cuvinte a întărîta pe cel fără de răutate şi a-l înfricoşa cu îngroziri, numindu-l "nedrept" şi "vînzător de patrie", vrăjmaş al împăratului şi toate cele urîte zicîndu-le.

Deci, întrebat fiind de sfîntul pentru care pricină grăieşte unele ca acelea asupra lui şi cu ce fel de vînzare îl învinuieşte, acela clevetiri născocind, mărturii mincinoase a pus de faţă şi asupra cuviosului bîrfea că cele mari le-ar fi vîndut barbarilor, adică: Alexandria, Egiptul şi Pentapoli, "pe care, luîndu-le, zicea el, de la hotarele noastre, la saracini le-ai alăturat, ca cel ce eşti prieten şi binevoitor al lor". Iar sfîntul adeverea că mincinos este lucrul ce se grăieşte şi vrednic de rîs, zicînd: "Ce unire am eu cu cei ce iau cetăţile, fiind monah, şi ce împărtăşire am cu saracinii, fiind creştin! Oare nu mai mult doresc eu cele de folos cetăţilor creştine?"

Acel neruşinat clevetitor la alte minciuni s-a întors, arătînd şi cu glasul fără de rînduială făcea strigare şi clevetea, că adică fericitul Maxim huleşte pe împăratul Răsăritului, spunînd că mai luminaţi sînt împăraţii Apusului, şi punea de faţă martori mincinoşi. Iar cuviosul greu suspinînd, a zis: "Mulţumesc Dumnezeului meu că sînt în mîinile voastre şi cu nişte pricini nedrepte ca acestea sînt cercetat ca prin acestea greşelile mele cele de voie şi prihana vieţii mele să se curăţească. Dar prin scurte cuvinte să răspund la ale voastre clevetiri: Vă întreb mai întîi, de la mine însumi aţi auzit cele ce ziceţi despre hula asupra împăratului, sau altcineva v-a spus vouă?". Iar aceia ziceau că au primit de la alţii, care le-au auzit din gura sa. Cerînd sfîntul să se aducă aceia înainte şi de faţă să mărturisească, ei au răspuns că acum nu mai sînt între cei vii, căci au murit.

Atunci sfîntul le-a zis: "Dacă spuneţi că au murit cei ce au auzit hula din gura mea, apoi pentru ce cînd aceia erau vii, nu m-aţi adus la cercetare? Pentru că astfel şi voi v-aţi fi scăpat de ostenelile cele multe şi eu aş fi suferit pedeapsă pentru lucrul cel adevărat; ci de crezut este că nu sînt adevărate cele spuse de voi asupra mea. Aceia n-au pus înaintea ochilor lor pe Dumnezeu Care cearcă inimile omeneşti. Să nu văd faţa Domnului meu, nici creştin să mă numesc, de am gîndit cîndva acea mincinoasă faptă, care se spune de voi, sau de am grăit-o înaintea cuiva sau am auzit-o de la cineva". După aceasta, aduseră pe un oarecare Grigore, martor mincinos, care spunea că a auzit el în Roma de la Anastasie, ucenicul lui Maxim, că pe împărat îl numea popă, şi aceasta a aflat acel Anastasie de la învăţătorul său, Maxim.

Sfîntul Maxim, stînd împotriva lui Grigorie cu îndrăzneală, a vădit clevetirea lui cea mincinoasă; "căci pe cînd era Grigorie în Roma, atunci avea vorbă cu noi, zice Maxim, ca să primim dogma ce se numea "Tipos" şi la aceea noi am răspuns împotrivă, socotind cele folositoare sufletelor noastre; iar cele ce le ziceţi voi acum, de acelea nu ştiu, pentru că nici ucenicul meu n-a grăit cîndva unele ca acestea, Dumnezeu este martor. Însă ştiu că atunci, nu ucenicului meu, ci chiar lui Grigorie am grăit astfel:

"Pentru dogmele credinţei se cuvine a cerceta şi a aşeza legi mai mult preoţilor, decît împăraţilor, de vreme ce acelora le este încredinţat ca şi pe împărat să-l ungă, mîinile să-şi pună şi pîine cerească să aducă, înaintea altarului să stea şi toate celelalte dumnezeieşti Taine ce li s-au încredinţat lor, să lucreze. Acestea le-am grăit atunci, pe care şi acum le grăiesc; de aceste cuvinte ale mele nici însuşi Grigorie nu se va lepăda a-şi aduce aminte; şi de s-ar lepăda, apoi s-ar lepăda de sineşi. Despre aceasta fiecare să mă judece sau nevinovat judecăţii să mă facă".

Deci, neştiind ce să facă cei ce şi-au pus nădejdea spre cuvinte mincinoase, au scos pe dreptul afară şi au adus înăuntru pe ucenicul lui, Anastasie, pe care cu cuvinte înfricoşate şi cu aspre îngroziri înfricoşîndu-l, îl sileau ca să zică ceva asupra învăţătorului său şi-l îndemnau să spună cum că învăţătorul lui chinuia în Roma pe Piros, cînd se întreba cu dînsul despre credinţă. Iar Anastasie întărea: "învăţătorul meu nu numai nici un rău n-a făcut lui Piros, ci foarte mult îl cinstea pe el".

Acestea grăindu-le Anastasie, au început a-l bate cu palme peste obraz şi peste cap, vrînd să biruiască adevărul cu nedreptate, apoi l-au trimis să-l închidă în temniţă. Pe Sfîntul Maxim, iarăşi l-au chemat, neîndestulîndu-se cu cea dintîi clevetire, ci voiau o cercetare cu ocară asupra lui, prin altă clevetire, ca să biruiască pe cel nebiruit. Iar clevetirea era aceasta: Că el ar fi fost următor al dogmelor lui Origen şi cu dînsul s-ar fi unit întru toate. Dar îndată sfîntul biruind cu lesnire acea mincinoasă clevetire a lor, ca fiind neputincioasă, a spus că Origen este despărţit de Hristos şi de partea creştinilor şi că cel ce îi urmează lui şi basmelor lui, acela judecată de la Dumnezeu va lua.

Apoi iarăşi îl întrebau despre Piros şi pentru ce s-a deosebit el de patriarhul Constantinopolului, nevrînd ca să primească împărtăşire cu dînsul? Şi cu alte întrebări cercetîndu-l, i-au pus înainte acel împărătesc "Tipos", de care sfîntul se mîhnea; deci, ziceau ei că se cade a avea "Tipos"-ul acela în mare cinste, ca pe o dogmă mare şi neschimbată a credinţei. Iar sfîntul pe acela biruindu-l, cu multe dosădiri a fost ocărît de dînşii; văzîndu-se pe ei întru toate cuvintele biruiţi de Cuviosul Maxim, şi în cursele lor vînaţi, lăsînd sfatul, s-au dus degrab la împărat, spunîndu-i despre bărbăţia cea nebiruită a lui Maxim, că este nebiruit în cuvinte şi nimeni nu poate să-l înduplece pe el ca să fie la un gînd cu ei, chiar de ar voi cineva să-l şi chinuiască. Deci, au pus pe cuvios iarăşi în temniţă.

După puţină vreme, alţii au venit la dînsul, crezînd că dacă adeseori se vor întreba cu dînsul şi prin cuvinte aspre îl vor înfricoşa, cu înlesnire vor putea să-l înduplece spre a lor credinţă. Şi cei ce veniseră spuneau că ei sînt trimişi de patriarh, şi au început a întreba pe sfînt: "De care Biserică te ţii, de a Bizanţului, de a Romei, de a Antiohiei, de a Alexandriei sau de a Ierusa-limului? Iată toate aceste Biserici cu părţile cele ce se află sub ele, cu noi se unesc; drept aceea de eşti şi tu fiu al soborniceştii Biserici, apoi să fii cu noi, ca nu înstrăinată viaţă întru izgoniri începînd, să pătimeşti rău".

La acestea fericitul bărbat a răspuns: "Hristos Domnul a spus că sobornicească Biserică este cea dreaptă şi mîntuitoare mărturisire a credinţei; pentru aceea pe Petru cel ce bine a mărturisit, l-a numit "fericit" şi pe a lui mărturisire a făgăduit Domnul să zidească o Biserică, a tuturor. Dar vreau să ştiu mărturisirea voastră, prin care toate Bisericile, precum ziceţi voi, s-au unit şi nici eu nu voi să mă deosebesc, de este bine alcătuită acea mărturisire".

Atunci au răspuns trimişii: "Deşi nu ni s-a poruncit nouă despre aceasta să grăim cu tine, însă zicem: Două sînt întru Hristos lucrările, după deosebirea firilor, iar una lucrarea pentru unirea amînduror firilor într-o persoană". Iar sfîntul a zis: "Două lucrări ziceţi că s-au unit într-o lucrare, prin unirea firilor într-o persoană; apoi aici afară de cele două lucrări, o a treia lucrare amestecată aduceţi la mijloc". "Ba nu, ziseră aceia, ci două lucrări grăim, iar una pentru unirea firilor". Zis-a sfîntul: "Singuri alcătuiţi o credinţă nestatornică şi pe Dumnezeu nu într-o fiinţă Îl mărturisiţi a fi. Despre aceasta nu pot grăi eu, nici n-am învăţat de la Sfinţii Părinţi a mărturisi aşa; iar vouă celor ce aveţi putere, faceţi ceea ce vă place".

Ei, neputînd la aceasta să răspundă ceva împotrivă, i-au zis lui: "Cel ce nu se supune, să fie anatema şi să sufere moartea cea hotărîtă lui". Iar sfîntul cu blîndeţe şi cu smerenie a răspuns: "Ceea ce a voit Dumnezeu pentru mine, aceea acum să fie spre slava numelui Lui celui sfînt". Iar aceia ducîndu-se la cei ce i-au trimis, le-au spus cele grăite de cuviosul şi sfătuindu-se împăratul cu patriarhul, precum odată Pilat cu iudeii asupra Domnului, au trimis pe sfîntul în surghiun, într-o oarecare cetăţuie, ce se numea Vizia, care este în Tracia; la fel şi pe Anastasie, ucenicul lui, îndată l-au trimis la surghiun, într-o latură mai îndepărtată a împărăţiei greceşti, la un loc foarte rău, care în limba barbară se numea Perveris. La fel au făcut şi altui ucenic al cuviosului, care se numea tot Anastasie, şi a fost cîndva în Roma slujitor, şi care a scris mai pe urmă viaţa acestui Cuvios Maxim. Deci, l-au trimis în Mesemvria, cetatea Traciei.

În acea vreme au adus la Constantinopol pe fericitul Martin, episcopul Romei, şi, după multă chinuire, l-au trimis la Cherson, în surghiun. Dar mai înainte de ducerea lui la Cherson, fiind încă în Constantinopol, a murit Pavel, patriarhul Constantinopolului; iar după Pavel a venit iarăşi Piros, cel mai sus pomenit, dar şi acela murind după patru luni, a venit la patriarhie Petru, care ţinea acelaşi eres al monoteliţilor.

Apoi, trecînd multe zile, împăratul şi patriarhul Petru au trimis la sfîntul nişte bărbaţi cinstiţi, pe Teodosie, episcopul Cezareei Bitiniei, şi pe doi boieri, pe Petru şi pe Teodosie, ca să-l înduplece la credinţa lor. Aceia punînd multe feluri de cuvinte înaintea cuviosului, pe de o parte amăgindu-l, pe de alta îngrozindu-l; apoi şezînd ei şi poruncind sfîntului să şadă (şi era acolo şi episcopul Viziei), Teodosie episcopul a zis către cuviosul: "Cum petreci, Maxim?". Iar el a răspuns: "Aşa precum mai înainte de veci a ştiut şi a hotărît Domnul, să fie lucrarea vieţii mele, care se ţine cu purtarea de grijă a Lui". Teodosie a zis: "Deci, ce a hotărît Dumnezeu mai înainte de veci, despre faptele fiecăruia din noi?"

Sfîntul a grăit: "Dumnezeu a ştiut mai înainte gîndurile noastre, cuvintele şi faptele, care sînt în puterea noastră şi mai înainte a rînduit şi a hotărît, ce avea să vie asupra noastră, care nu sînt în puterea noastră, ci în dumnezeiasca Lui voie". Teodosie episcopul zise: "Care sînt în puterea noastră şi care nu sînt?". A grăit Sfîntul Maxim: "Cel ce toate le ştie, stăpînul meu, întreabă pe robul său?". Episcopul zise: "Cu adevărat n-am ştiut şi voiesc a învăţa; ce deosebire este între cele ce sînt în puterea noastră şi între cele ce nu sînt şi cum unele sînt ştiute mai înainte de Dumnezeu şi altele rînduite mai înainte?"

Cuviosul Maxim a zis: "Toate lucrurile cele bune şi cele rele ne sînt nouă în voie, dar pedepsirile şi certările ce ni se întîmplă sau cele potrivnice acelora, nu sînt în puterea noastră; pentru că nu avem putere în faţa durerii ce ne munceşte, nici pentru sănătate, ci numai în pricinile acelea care aduc ori durere, ori sănătate; şi precum neînfrînarea este pricina bolii, iar înfrînarea este pricinuitoare a sănătăţii celei bune, aşa şi paza poruncilor lui Dumnezeu este pricină de cîştigare a împărăţiei cerului, iar călcarea acelora este pricinuitoare a focului gheenei".

Episcopul a zis: "Pentru ce te munceşti cu această izgonire, fără să fi făcut ceva vrednic de o primejdie ca acesta?" Grăit-a sfîntul: "Mă rog lui Dumnezeu ca prin această primejdie certîndu-mă, să-mi ierte mie cele făcute prin călcarea sfintelor porunci". Episcopul zise: "Au nu pentru ispitirea multora se aduc primejdiile?". Grăit-a sfîntul: "Ispitiţi se fac sfinţii, ca arătate să fie tuturor faptele cele bune şi tăinuite ale lor, precum au fost Iov şi Iosif; căci Iov a fost ispitit spre arătarea bărbăţiei ce era într-însul, dar neştiută de nimeni; iar asupra lui Iosif a venit ispita, ca să fie arătată întreaga lui înţelepciune şi înfrînarea care face pe om sfînt; şi fiecare din sfinţi, chiar fără de voie de au pătimit în această lume, pentru aceea au pătimit, ca, prin primejdiile ce se aduc asupra lor de la Dumnezeu, să calce ca pe un şarpe pe mîndrul şi răul diavol; căci la fiecare sfînt răbdarea este lucrul ispitirii".

Episcopul Teodosie zise: "Cu adevărat bine ai zis şi spre folos şi aş fi voit ca pentru unele lucruri ca acestea să vorbesc totdeauna cu tine; dar de vreme ce eu şi stăpînii mei prea cinstiţi pentru alte pricini am venit la tine, atîta depărtare de loc, ne rugăm ţie să primeşti cele ce ţi-am adus şi să veseleşti toată lumea". Grăit-a sfîntul: "Care sînt acelea, stăpîne, şi cine sînt eu şi de unde cu a mea învoire să fie la toată lumea spre veselie?" Episcopul zise: "Astfel mă jur pe adevărul Domnului meu Iisus Hristos, că cele ce-ţi grăiesc eu ţie, cum şi stăpînii mei cei prea încuviinţaţi, acelea le-am auzit din gura stăpînului nostru, patriarhul şi a binecredinciosului nostru împărat".

Sfîntul Maxim zise: "Spuneţi, stăpînilor mei, cele ce voiţi şi cele ce aţi auzit". Teodosie răspunse: "Împăratul şi patriarhul voiesc ca prin noi să afle de la tine pentru ce nu te uneşti cu scaunul Constantinopolului?" Grăit-a Maxim: "Ştiţi înnoirile ce s-au făcut şi care s-au început din Alexandria, prin scrisoarea lui Chir, care a fost patriarh acolo, adică cele nouă capitole primite şi întărite de scaunul Constantinopolului şi alte schimbări şi ştirbiri de la sinoadele sfinţilor, care s-au făcut la cei întîi şezători ai Bisericii Constantinopolului, Serghie, Piros şi Pavel, şi care înnoiri sînt ştiute de toate Bisericile; pentru pricina aceasta nu se împărtăşeşte robul vostru cu Biserica Constantinopolului. Să se ridice din Biserică smintelile, puse de bărbaţii care s-au spus mai înainte, şi să se lepede împiedicarea. Iar voi să călătoriţi pe calea Evangheliei cea netedă şi curată de toate eresurile şi, aflînd eu Biserica Bizanţului aşa precum era înainte, atunci şi eu mă voi afla într-însa, precum am fost mai înainte, şi voi merge la împărtăşirea aceea fără nici o îndemnare omenească; dar cît timp vor fi într-însa smintelile eretice şi smintitorii arhierei, pînă atunci nici un fel de cuvînt sau lucru nu mă va pleca să mă împărtăşesc cu dînşii vreodată".

Episcopul Teodosie întrebă: "Ce rău mărturisim noi de te înstrăinezi de împărtăşirea noastră?" Răspuns-a Cuviosul Maxim: "Fiindcă ziceţi că este o lucrare a Dumnezeirii şi a omenirii Mîntuitorului. Se cuvine să credem sfinţilor părinţi, care zic: A celor ce este lucrarea una, a acelora este şi firea una. Şi voi pe Sfînta Treime, nu Treime o mărturisiţi, ci pătrime, ca şi cum ar fi întruparea de o fire cu Cuvîntul şi s-ar depărta de aceeaşi rudenie a firii omeneşti, pe care o are cu Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu cu noi.

Apoi, despărţindu-se de rudenia asemănării, s-a făcut alt Ipostas, de o fire cu Cuvîntul, precum şi Cuvîntul este de o fire cu Tatăl şi cu Duhul şi se mărturiseşte astfel nu Treime, ci pătrime. Iar cînd socotiţi lucrarea şi ziceţi că una este voia Dumnezeirii lui Hristos şi a omenirii, îi micşoraţi despărţirea bunătăţii Lui; pentru că fiecare fire îşi are lucrarea sa, iar dacă ar voi să facă cuiva bine, n-ar putea, fiindu-i luată lucrarea bunătăţii; căci fără lucrarea cea firească, nici un lucru nu va putea a face ceva şi a lucra; încă şi despre trupul lui Hristos mărturisiţi că este în două firi şi o voie, şi cu voia este făcător al tuturor veacurilor şi a toată făptura, împre-ună cu Tatăl şi cu Fiul şi cu Sfîntul Duh, iar cu firea este creat; sau mai bine zicînd: Cu voia este fără de început, de vreme ce voia lui Dumnezeu este fără de început, precum şi Dumnezeu nu are început, iar cu firea Sa are trup din nou creat.

Deci, a mărturisi astfel nu numai fără de minte este, ci şi fără Dumnezeu. Pentru că nu ziceţi că este numai o voie întru Hristos, adică cea dumnezeiască, iar la dumnezeiasca voie nici un început sau sfîrşit nu poate să se zică, precum nici la Dumnezeire; dar încă luaţi de la Hristos Domnul toate însemnările şi închipuirile, pentru care să cunoaştem Dumnezeirea Lui şi omenirea; încît nici una nici două voinţe sau lucrări într-însul să nu se zică că sînt; nu este una, de vreme ce o despărţiţi în două; nu sînt două, de vreme ce le amestecaţi într-una". Unele ca acestea şi altele mai multe - precum Anastasie, ucenicul lui, scrie despre acestea pe larg -, grăind sfîntul către dînşii, ei au început a-şi cunoaşte rătăcirea lor.

Apoi a zis episcopul: "Să primeşti "Tipos"-ul cel trimis de împărat, nu ca pe o dogmă adevărată a credinţei, ci ca pe o dezlegare a celor de îndoire; pentru că nu cu dogmatisire, ci cu dezlegare s-a scris". Grăit-a Sfîntul Maxim: "Dacă Tipos-ul nu este dogmă hotărîtoare, cum că una este voia şi lucrarea Domnului nostru, apoi pentru ce în deşert m-aţi dat barbarilor şi neamurilor celor ce nu ştiu pe Dumnezeu? Pentru ce sînt osîndit ca să petrec aici, în Vizia, şi pe acei de o slujbă ai mei, pe unul la Perveris, iar pe altul la Mesemvria i-aţi izgonit?". Deci pomenit fiind sinodul local din Roma, adunat de fericitul episcop Martin spre caterisirea monoteliţilor, Teodosie episcopul, a zis: "Nu este tare acel sinod, de vreme ce nu a fost cu împărătească poruncă".

Cuviosul a grăit: "Nu este dreaptă credinţa dacă sinoadele sînt întărite numai cu porunci împărăteşti. Ascultă sinoadele care împotriva unei fiinţe, cu împărăteşti porunci se săvîrşeau, la care pe Dumnezeu Fiul l-au dogmatisit, cu hulă, a nu fi de o fiinţă cu Dumnezeu Tatăl, adică: cel dintîi în Tir, al doilea în Antiohia, al treilea în Seleucia, al patrulea în Constantinopol, în vremea lui Eudoxie arianul, al cincilea în Niceea, al şaselea în Sirmium, iar după multe vremi, al şaptelea în Efes, la care întîiul şezător era Dioscor. Toate acele sinoade se adunau după porunci împărăteşti, însă toate sînt lepădate şi date anatemei, de vreme ce într-însele erau alcătuite dogme potrivnice lui Dumnezeu. Pentru ce dar nu lepădaţi acel sinod care a izgonit pe Pavel de Samosata şi l-a dat anatemei?

Sinodul acela era pe vremea lui Dionisie, papă al Romei, a lui Dionisie Alexandrinul şi a lui Grigore, făcătorul de minuni, care era începătorul acelui sinod; iar sinodul acela se săvîrşea fără de poruncă împărătească, însă este tare şi nelepădat. Pe acele sinoade Biserica credincioşilor le ştie că sînt drepte şi sfinte, ca unele ce dogmele cele drepte le-au arătat a fi drepte. Şi cu adevărat, precum ştii sfinţia ta, şi pe alţii îi înveţi cum că în fiecare ţară creştinească se ţin de două ori pe an sinoade locale, spre apărarea mîntuitoarei credinţe şi spre îndreptarea celor ce trebuie să fie îndreptate, cum poruncesc canoanele, însă de porunci împărăteşti nu pomenesc".

După vorba cea multă din amîndouă părţile, gura cea de Dumnezeu înţelepţită şi de Dumnezeu grăitoare a Cuviosului Maxim, şi limba lui cea de Duhul Sfînt mişcată au biruit pe potrivnici, încît aceia şedeau tăcînd cu capetele plecate şi cu ochii lăsaţi în jos. Apoi, umilindu-se, au început a plînge şi sculîndu-se, s-au închinat sfîntului, la fel şi el s-a închinat lor; şi făcînd rugăciune cu bucurie, s-au învoit la mărturisirea

cea dreptcredincioasă a Cuviosului Maxim şi cu dragoste au primit-o pe dînsa; astfel, precum el a făgăduit a crede şi a mărturisi, la fel a voit a aduce şi pe împăratul la aceeaşi credinţă.

Pentru ca toate acestea să fie întărite, a sărutat dumnezeiasca Evanghelie, cinstita Cruce şi sfînta icoană a Mîntuitorului şi a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Vorbind apoi din destul despre cele folositoare şi unul altuia dîndu-şi sărutare întru Domnul şi în pace, Teodosie episcopul s-a întors la Constantinopol cu boierii. Deci, vestind împăratului despre toate cele grăite şi făcute, acesta s-a mîniat foarte; iar episcopul Teodosie şi amîndoi boierii temîndu-se de mînia împărătească, iarăşi s-au întors la eres. Apoi iarăşi a fost trimis Pavel patriciul la Vizia, ca să aducă de acolo pe Cuviosul Maxim la Constantinopol, însă cu cinste. Deci, fiind el adus acolo, i s-a dat să găzduiască în mănăstirea Sfîntului Teodor.

A doua zi, împăratul a trimis la Cuviosul doi boieri, pe Epifanie şi Troil, urmîndu-le lor mulţi bărbaţi dregători, cu oaste şi cu slugi; apoi cu mîndrie şi cu slavă lumească a venit cu dînşii cel mai înainte pomenit, episcopul Teodosie, pe care Cuviosul Maxim îl aştepta şi nădăjduia împlinirea făgăduinţei lui; căci făgăduise nu numai el a crede drept, ci şi pe împărat a-l aduce la dreapta credinţă. Dar acela a minţit, ca mai bine să placă împăratului pămîntesc, decît Împăratului ceresc şi sfintei Lui Biserici. Apoi toţi şezînd şi pe cuviosul silind să şadă, a început vorba Troil, patriciul, zicînd: "Stăpînul a toată lumea, împăratul, ne-a trimis la tine să grăim cele plăcute împărăţiei celei de Dumnezeu întărite; însă mai întîi să ne spui nouă, vei împlini porunca sau nu?".

Cuviosul Maxim a zis: "Să aud mai întîi, stăpîne, ce-mi porunceşte împărăţia sa şi-ţi voi răspunde cele ce se cuvin; căci, cum voi putea să răspund la ceva despre care nu m-am înştiinţat". Iar Troil stăruia, zicînd: "Nu-ţi vom spune ce ţi-am adus pînă ce mai întîi nu ne vei răspunde că te vei supune împăratului". Deci, cuviosul bărbat văzînd că îi stau asupra cu tărie, căutînd cu supărare şi cu aspre cuvinte şi cerînd de la dînsul răspuns dacă se va supune la împărăteasca voie, el a răspuns, zicînd: "De vreme ce nu voiţi să-mi spuneţi mie, robului vostru, ce este plăcut stăpînului nostru împăratul, zic aceasta, pe care o aude însuşi Dumnezeu, îngerii Lui, şi voi toţi: orice îmi va porunci împăratul de acest fel, adică ceea ce este vremelnic şi degrab trecător, însă nu potrivnic lui Dumnezeu şi nevătămător de veşnică mîntuire a sufletului, la aceea cu bunăvoire mă plec".

Acestea zicînd sfîntul, îndată Troil patriciul sculîndu-se, voia să iasă afară zicînd: "Eu mă voi duce pentru că văd că acesta nu face voia împăratului." Şi îndată s-a ridicat gîlceavă şi tulburare în poporul care venise acolo. Episcopul Teodosie a zis către dînşii: "Spuneţi-mi mai întîi împărăteştile porunci şi veţi înţelege răspunsul lui, pentru că nu se cuvine să ne ducem nezicîndu-i nimic, nici neauzind ceva de la dînsul".

Atunci Epifanie patriciul a zis cuviosului: "Aceasta îţi spune împăratul prin noi: de vreme ce tot Răsăritul şi toţi cei de la Apus sînt răzvrătiţi împotriva noastră, şi tulburătorii care s-au înmulţit caută la tine şi pentru tine toţi ridică meşteşuguri, nevrînd să se unească în credinţă cu noi; deci, să sfarme Domnul prin umilinţă inima ta, adică să te împărtăşeşti cu noi, primind "Tipos"-ul cel alcătuit de noi, iar noi primindu-te cu dragoste, te vom duce în biserica cea mare cu cinste şi cu slavă şi ne vom împărtăşi cu tine, cu preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine ale Trupului şi Sîngelui lui Hristos. Apoi te vom numi şi te vom propovădui că eşti părintele nostru şi va fi bucurie nu numai în cetatea noastră, cea iubitoare de Hristos, ci şi în toată lumea; pentru că ştim cu adevărat aceasta: cînd tu te vei împărtăşi cu această sfîntă Biserică a Constantinopolului, se vor apropia de noi toţi, care pentru tine şi învă-ţătura ta s-au rupt de la noi".

Sfîntul Părinte Maxim, întorcîndu-se, a zis cu lacrimi către episcopul Teodosie: "Toţi aşteptăm, stăpîne, ziua cea mare a judecăţii; ştii cele ce s-au aşezat şi întărit de noi pe Sfînta Evanghelie, pe făcătoarea de viaţă Cruce şi pe sfînta icoană a Mîntu-itorului nostru Iisus Hristos şi a Maicii Lui, Celei fără de prihană, a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria".

Episcopul, plecîndu-şi faţa în jos, cu umilit glas a răspuns: "Şi ce pot face eu, cînd într-alt chip a voit dreptcredinciosul împărat?" Părintele Maxim zise: "Apoi de ce te-ai atins de Sfînta Evanghelie şi de cei ce erau lîngă tine, dacă în voi nu era gîndul întărit, adică să puneţi în lucru cele grăite? Cu adevărat toate

cereştile puteri nu mă vor pleca să fac ceea ce cere împăratul; pentru că ce răspuns voi aduce, nu zic lui Dumnezeu, ci însăşi conştiinţei mele, dacă pentru slava şi cinstirea omenească, care cu adevărat nu este nimic, m-aş lepăda de credinţa cea dreaptă, care mîntuieşte pe cei ce o iubesc?"

Zicînd sfîntul acestea, toţi s-au sculat îndată plini de mînie şi de iuţime şi repezindu-se la dînsul, au început nu numai a-l ocărî, ci apucîndu-l, îl băteau cu mîinile, îl întindeau, îl trăgeau încoace şi încolo şi fiecare se întindea să-l lovească; şi poate l-ar fi ucis chiar acolo, de nu i-ar fi oprit episcopul Teodosie şi de n-ar fi potolit tulburarea lor. După ce au încetat a-l bate şi a-l întinde, au început a-l scuipa, şi scuipară pe omul lui Dumnezeu peste tot de la picioare pînă în cap, încît toate hainele lui erau întinate. Episcopul le-a zis: "Nu se cădea să fie astfel, ci numai a auzi de la dînsul răspuns şi a-l spune împăratului; pentru că lucrurile care se află sub canoane într-alt chip se judecă".

Deci, abia i-a înduplecat episcopul ca, încetînd gîlceava, iarăşi să şadă; şi astfel cu nenumărate cuvinte rele şi cu negrăite dosădiri ocărînd pe sfîntul au şezut. Atunci, Epifanie patriciul cu multă asprime şi mînie a zis către Sfîntul: "Spune-ne nouă, răule bătrîn şi îndrăcit, pentru ce ai zis unele ca acestea? Oare ca nişte eretici ne socoteşti pe noi, cetatea noastră şi pe împăratul nostru? Cu adevărat mai buni creştini sîntem decît tine şi pe Domnul nostru Iisus Hristos îl mărturisim, căci are o voie dumnezeiască şi omenească şi suflet înţelegător; căci toată firea care are minte cu adevărat, are şi voie şi lucrare; pentru că vieţii firească îi este mişcarea şi minţii firească îi este voia şi ştim pe Domnul avînd puterea voinţei, nu numai dumnezeiască, ci şi omenească; mai ales că pe cele două voinţe şi lucrări ale lui nu le lepădăm".

Părintele Maxim a spus: "Dacă crezi astfel în Biserica lui Dumnezeu, apoi pentru ce mă sileşti să mă împărtăşesc chipului care pe toate cele grăite acum de voi le leapădă cu totul?" Zis-a Epifanie: "Acela s-a făcut ca dezlegare a celor grele de înţeles, ca să nu se vatăme popoarele de nişte cuvinte ca acelea". Grăit-a Părintele Maxim: "Aceasta este potrivnică, căci tot omul se sfinţeşte prin mărturisirea credinţei". Troil patriciul a zis: "Tipos"-ul nu leapădă cele două voinţe în Hristos, ci porunceşte a tăcea, ca toţi cu pacea să se unească".

Părintele Maxim a zis: "A trece sub tăcere cuvîntul, este a-l lepăda, fiindcă grăieşte Sfîntul Duh prin proorocul: *Nu sînt graiuri, nici cuvinte, a căror glasuri să nu se audă.* Pentru aceasta, de nu se grăieşte vreun cuvînt, cuvîntul acela nu este adevărat". Troil zise: "Ai în inima ta precum voieşti, nimeni nu te opreşte". Grăit-a Sfîntul Maxim: "Pe a tuturor mîntuire nu a hotărît-o Dumnezeu în inima unui om, zicînd: *Cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda şi Eu de el înainte Tatălui Meu cel din ceruri.* Iar dumnezeiescul Apostol ne învaţă, zicînd: *Cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mîntuire.* Drept aceea, dacă Dumnezeu şi dumnezeieştii prooroci, cum şi Apostolii, poruncesc să mărturisim cu cuvintele şi cu glasurile taina credinţei, care aduce la toată lumea mîntuire, apoi nu este de folos ca să punem asupra acelei mărturisiri tăcere, ca să nu se împuţineze mîntuirea oamenilor".

Epifanie, cu glas mînios, a zis: "Ai iscălit la soborul care s-a ţinut la Roma?" Sfîntul i-a răspuns: "Am iscălit". Epifanie a zis: "Şi cum ai îndrăznit a iscăli şi a anatematiza pe cei ce mărturisesc astfel, o fire şi o minte? Cu adevărat prin judecata mea te vom duce în cetate şi te vom pune legat în tîrg, vom chema desfrînaţii şi pe tot poporul, ca toţi să te bată peste obraz şi să scuipe în faţa ta".

La aceasta sfîntul a răspuns: "Fie precum ai zis, dacă noi am anatematizat pe cei care mărturisesc că sînt întru Domnul nostru Iisus Hristos două firi şi două fireşti voinţe şi lucrări, care cu firea cea dumnezeiască este adevărat Dumnezeu şi cu firea cea omenească este adevărat om. Citeşte cărticica cu faptele acelui sinod şi, de veţi afla cele ce aţi zis, să faceţi ce vreţi voi; căci eu şi cei cu mine slujitori şi toţi cei iscăliţi am anatematizat pe cei care, ca Arie şi Apolinarie, zic că o voie şi o lucrare este întru Domnul şi nu mărturisesc pe Domnul Dumnezeul nostru, dintru care şi întru care este şi are puterea voirii şi a lucrării, care săvîr-şeşte mîntuirea noastră".

Prietenii lui Epifanie şi ceilalţi care veniseră cu patricii aceia, ziceau între ei: "De-l vom asculta pe acesta, apoi astăzi nu vom mînca, nici vom bea, ci să ne sculăm şi să prînzim; apoi mergînd să spunem

împăratului şi patriarhului cele ce le-am auzit; pentru că acest ticălos, precum vedem, s-a dat pe sine satanei". Deci, sculîndu-se, s-au dus să prînzească şi era înainte prăznuirea Înălţării Cinstitei Cruci şi privegherea de toată noaptea sosea; drept aceea, prînzind aceia, s-au dus în cetate cu mînie.

A doua zi de dimineaţă, a venit Teodosie patriciul la Cuviosul Maxim şi toate cărţile care le avea sfîntul le-a luat, zicînd cuvintele împărăteşti: "N-ai voit cinste, mergi dar la izgonire de care eşti vrednic". Şi l-a dat pe el ostaţilor, care l-au dus mai întîi în Selimbria, unde a zăbovit două zile. În acea vreme, un ostaş din Selimbria s-a dus în gloate şi ridicînd pe popor asupra bătrînului zicea: "A venit la noi un monah care huleşte pe Preacurata Născătoarea de Dumnezeu".

Voievodul chemînd pe clericii cei mai întîi ai cetăţii Selimbria, pe prezbiteri, pe diaconi şi pe monahii cei mai cinstiţi, i-a trimis la fericitul Maxim, ca să afle de la dînsul dacă sînt adevărate cele grăite despre el, că huleşte pe Maica lui Dumnezeu. Deci venind ei, s-a sculat cuviosul şi li s-a închinat pînă la pămînt, cinstind feţele lor. La fel şi ei s-au închinat sfîntului şi au şezut toţi. Atunci un bătrîn din cei ce veniseră, foarte cinstit, cu multă blîndeţe şi cu cinste a grăit către sfîntul: "Părinte, de vreme ce unii ne-au spus despre sfinţia ta, cum că nu mărturiseşti pe Doamna noastră, Preacurata Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, a fi de Dumnezeu Născătoare, deci, jură-te pe Preasfînta şi cea deofiinţă Treime, ca să ne spui adevărul, şi vei scoate îndoiala din sufletele noastre, ca să nu ne vătămăm cu nedreptate, îndoindu-ne despre tine".

Cuviosul Maxim întinzîndu-se pe pămînt în chipul Crucii, şi iarăşi sculîndu-se, mîinile spre cer ridicîndu-şi, a strigat cu glas mare şi cu lacrimi: "Cela ce nu mărturiseşte pe Doamna noastră, cea întru tot cîntată, şi pe cea mai sfîntă şi fără de prihană, şi decît toate mai cinstită, cum că cu adevărat este adevărată Maică a lui Dumnezeu, cel ce a făcut cerul şi pămîntul, marea şi toate cele ce sînt într-însele, să fie anatema de la Tatăl şi de la Fiul şi de la Duhul Sfînt, de la Treimea cea deofiinţă şi mai presus de fire şi de la toate puterile cereşti; cum şi de la ceata sfinţilor apostoli şi a proorocilor şi de la mulţimea cea fără de sfîrşit a mucenicilor, şi de la tot duhul cel drept, care întru credinţă s-a sfîrşit acum şi pururea şi în vecii vecilor".

Acestea auzindu-le, toţi au lăcrimat şi l-au binecuvîntat, zicînd: "Dumnezeu să te întărească, părinte, şi să te învrednicească a-ţi săvîrşi alergarea ta, fără împiedicare". Apoi s-au adunat acolo mulţime de ostaşi ca să audă cuvintele cele folositoare, ce vorbeau părinţii între ei; dar unul din casnicii voievodului, văzînd oastea aceea ce adunase el, se folosi de cuvintele sfîntului, şi cîrtea pentru izgonirea lui; deci a poruncit ca îndată să-l apuce de acolo şi să-l ducă ca la două stadii, pînă ce se vor pregăti aceia care aveau să-l ducă în Perveris, la surghiun; iar clericii aceia l-au pus pe sfîntul cu mîinile lor pe dobitoc şi, cuprinzîndu-l cu plîngere, i-au dat pace; apoi s-au întors în cetatea lor, iar sfîntul a fost dus în Perveris şi în temniţă acolo l-au închis.

Trecînd multă vreme, iarăşi împăratul a trimis ca să-l aducă în Constantinopol pe Cuviosul Maxim de la surghiun, cum şi pe amîndoi ucenicii lui. Şi, sosind ei cu corabia în cetate, apunînd soarele, au venit doi dregători cu zece ostaşi şi, scoţîndu-i din corabie goi şi desculţi, i-au despărţit şi deosebi pe fiecare îi străjuia. Iar după cîteva zile au fost duşi în palat şi lăsînd pe amîndoi ucenicii afară cu străjerii, l-au dus pe bătrîn singur înăuntru, unde suita şedea afară, împăratul cum şi multă adunare de oameni cinstiţi; după aceea l-au pus în mijlocul boierilor ce şedeau. Atunci i-a zis lui cu mînie, cel mai mare boier: "Creştin eşti?" Răspuns-a bătrînul: "Cu darul lui Hristos Dumnezeu sînt creştin". Iar boierul, umplîndu-se de multă mînie, i-a zis: "Nu grăieşti drept". Răspuns-a sfîntul: "Tu zici că nu sînt creştin; iar Dumnezeu ştie că eu sînt şi rămîn creştin neschimbat". Boierul a zis: "Dacă eşti creştin, apoi de ce urăşti pe împăratul?". Grăit-a sfîntul: "De unde o ştii aceasta? Căci ura este o patimă tăinuită a sufletului, ca şi dragostea". Boierul a zis: "Din cele făcute de tine, la toţi s-a făcut arătat, că şi pe împăratul şi cetatea lui le urăşti, pentru că tu singur ai vîndut saracinilor Egiptul, Alexandria, Pentapoli, Tripoli şi Africa".

Sfîntul a zis: "Care sînt dovezile cele încredinţate?" Şi aduseră pe unul Ioan, care a fost odinioară slujitor al lui Petru, cînd acesta era voievod în Numidia din Africa, şi a zis acel Ioan: "Mai înainte cu 22 de ani, moşul stăpînului nostru împăratul, a poruncit fericitului Petru ca să aducă oastea în Egipt împotriva săracinilor, iar Petru întru toate crezîndu-ţi ţie, ca robul lui Dumnezeu, a scris către tine, cerînd sfat

folositor; iar tu ai scris către dînsul cum că nu este plăcut lui Dumnezeu a ajuta împărăţiei lui Heraclie şi moştenitorului lui".

Sfîntul a zis către dînsul: "De grăieşti adevărul şi ai scrisoarea lui Petru către mine şi pe a mea către Petru, arată-le, ca să se citească şi să-mi iau pedeapsa cea vrednică după lege". Grăit-a Ioan: "Eu nu am scrisorile voastre, nici nu ştiu de aţi scris unul către altul, ci în oaste toate acelea se grăiau în acea vreme". Sfîntul a zis: "Dacă toate cetele de ostaşi spun aceasta, apoi cum numai tu singur cleveteşti asupra mea? Au doară m-ai văzut pe mine undeva sau eu pe tine?". Răspuns-a Ioan: "Niciodată nu te-am văzut". Şi întorcîndu-se sfîntul către suită, a zis: "Oare cu dreptate este a aduce nişte clevetitori ca aceştia întru mărturisire? Judecaţi drept, pentru că cu ce judecată veţi judeca, cu aceea vă va judeca Domnul pe voi şi cu ce măsură veţi măsura, va măsura vouă Dumnezeu, judecătorul cel drept al tuturor".

Apoi s-a adus Serghie Maguda şi a zis: "Acesta este al nouălea an de cînd mi-a grăit mie fericitul Toma, cel ce venise din Roma. Mă trimitea papa Teodor la Grigorie, patriciul părţilor Apusului, care se rupsese de la împărăţia grecească - ca să-i zic să nu se înfricoşeze de puterile greceşti; căci Maxim, sluga lui Dumnezeu, a văzut în vis că în ceruri spre răsărit şi apus erau mulţime de îngeri, dintre care cei ce erau spre răsărit strigau: "Constantine auguste, tu vei birui". Iar cei ce erau spre apus strigau: "Grigorie auguste, tu vei birui. Şi mai luminos era glasul apusenilor, decît al răsăritenilor". Spunînd acestea Maguda boierul, a strigat către sfîntul: "Iată Dumnezeu te-a trimis în cetatea aceasta ca să fii ars".

Sfîntul a răspuns: "Mulţumesc lui Dumnezeu, Cel ce curăţă păcatele mele cele de voie prin pedeapsa cea fără de voie; dar amar lumii de sminteli, pentru că este nevoie să fie sminteli, însă amar omului aceluia prin care vine sminteala. Nu se cade a grăi nişte cuvinte mincinoase ca acestea înaintea credincioşilor, nici se cuvine să fie fără de pedeapsă cei care grăiesc şi fac cele plăcute oamenilor, care astăzi sînt şi mîine nu mai sînt".

Acestea se cădeau a le grăi într-acea vreme cînd Grigorie era viu, şi cu dreptate era ca să aducă aici pe patriciul Petru, pe Avva Toma şi pe fericitul papa Teodor; atunci înaintea tuturor aş fi zis patriciului Petru: "Spune-mi, stăpîne patriciule, oare mi-ai scris cîndva mie ceea ce mărturiseşte sachelarie al tău sau eu ţi-am scris ţie?" De asemenea şi fericitului papa i-aş fi zis: "Spune, stăpîne, ţi-am spus eu cîndva vreun vis? Şi chiar de m-ar fi vădit papa pentru vis, apoi tot vina lui ar fi fost, iar nu a mea; căci vedenia visului este un lucru fără de voie şi legea judecă numai acele lucruri care ies din voia cea stăpînitoare de sine".

Se mai aduceau şi alte clevetiri şi pricini nedrepte asupra celui nevinovat şi sfînt bătrîn, dar mai ales despre hulirea împăratului, zicîndu-se că el şi ucenicul ar fi hulit pe împărat în Roma; însă sfîntul toate clevetirile acelea în nerăutatea sa le biruia cu cuvinte smerite, înţelepte şi de Dumnezeu insuflate, arătîndu-şi nevinovăţia sa. Şi au adus separat pe ucenicul Anastasie şi l-au silit să spună ceva de rău asupra învăţătorului său; dar după ce acela n-a voit să grăiască nedreptate asupra dreptului, l-au bătut tare cu palmele, apoi au trimis pe fiecare în temniţă la locul său.

După aceasta, a doua zi seara, Troil patriciul şi Serghie Eratas, stolnicul împărătesc, au venit la cuvios; apoi şezînd şi poruncind şi sfîntului să şadă, i-au zis: "Spune-ne nouă, ce vorbă ai avut cu Piros în Africa şi în Roma şi cu ce fel de dovezi l-ai înduplecat să-şi blesteme dogma sa şi s-o primească pe a ta?". Sfîntul răspunse: "De-ar fi citit cărţile mele lîngă mine, în care am scris vorbele şi întrebările pe care le-am avut acolo cu Piros, vi le-aş arăta pe toate cu de-amănuntul, dar de vreme ce cărţile au fost luate de la mine, de aceea vă voi spune numai aceea ce-mi voi putea aduce aminte".

Deci, sfîntul grăia ceea ce putea să-şi aducă aminte, şi le-a spus acestea: "Eu n-am nici o dogmă a mea, ci cele de obşte ale Bisericii soborniceşti, pentru că n-am adăugat nici un cuvînt nou, care să se numească dogma mea". Apoi l-au mai întrebat: "Nu te împărtăşeşti cu scaunul Constantinopolului?" Grăit-a sfîntul: "Nu mă voi împărtăşi".

Aceştia au zis: "Pentru ce?". Sfîntul răspunse: "Deoarece a lepăda cele patru sfinte sinoade prin cele nouă capitole ce le-au alcătuit în Alexandria şi din alcătuirea scrisă de Serghie patriarhul, în această carte, cum

şi prin "Tipos"-ul, care nu de mult s-a adus de faţă, iar pe cele ce le-au dogmatizat, pe acelea le-au lepădat prin Tipos şi s-au blestemat singuri pe sine de atîtea ori. Deci cei ce singuri de la sine sînt blestemaţi şi lepădaţi de sinodul ce a avut loc în Roma şi de preoţie sînt înstrăinaţi, aceia ce fel de taină săvîrşesc? Apoi ce duh vine asupra acelora care se hirotonisesc de unii ca aceia?" Zis-au lui: "Apoi, ce, tu singur te vei mîntui, iar ceilalţi toţi vor pieri?"

Grăit-a lor sfîntul: "Cînd toate popoarele se închinau în Babilon chipului de aur, cei trei sfinţi tineri n-au osîndit pe nimeni la pierzare; pentru că nu căutau la faptele altora, ci numai pe ei singuri se păzeau, ca să nu cadă din buna credinţă cea adevărată. Asemenea şi Daniil, cel aruncat în groapa cu lei, n-a osîndit pe aceia care nu se rugau lui Dumnezeu, după porunca lui Darie; ci cugeta şi se îngrijea despre sine şi voia mai bine să moară, decît să greşească lui Dumnezeu şi să se mustre de conştiinţa sa pentru călcarea legii lui Dumnezeu. Deci, să nu-mi dea şi mie Dumnezeu, să judec pe cineva, nici să zic: numai eu mă voi mîntui. Însă pe cît pot, voiesc mai bine a muri, decît să-mi tulbur conştiinţa mea, greşind cu ceva înaintea dreptei credinţe".

Zis-au lui cei ce veniseră: "Ce vei face cînd romanii se vor uni cu bizantinii? Căci aseară au venit de la Roma doi clerici şi dimineaţă, în ziua duminicii, se vor împărtăşi cu patriarhul din preacuratele Taine." Cuviosul răspunse: "Chiar dacă toată lumea ar începe să se împărtăşească cu patriarhul, eu nu pot să mă împărtăşesc cu dînsul, pentru că ştiu că Duhul Sfînt, prin Apostolul Pavel, a dat anatemei chiar pe îngeri, dacă ar fi propovăduit într-alt chip, aducînd ceva nou în credinţă". Aceia i-au zis: "Cu adevărat, este de trebuinţă ca două voinţe şi hotărîri să mărturisim în Hristos?" Sfîntul răspunse: "Este cu adevărat de trebuinţă să cinstim dreapta credinţă, pentru că nici o fiinţă nu este fără acea firească lucrare. Căci Sfinţii Părinţi arătat grăiesc, că nu este, nici nu se cunoaşte fire fără lucrarea ei din sine; drept aceea, dacă nu este şi nici nu se cunoaşte firea fără lucrare, atunci cum se poate şti că Hristos este adevărat Dumnezeu şi om cu firea?".

Atunci au zis: "Ştim că aşa este adevărat, însă să nu mîhneşti pe împăratul, care pentru împăcare a alcătuit "Tipos"-ul acela, nu ca să ia ceva din acele ce se cunosc în Hristos, ci ca să aducă pace Bisericii, poruncind ca să nu se mai vorbească de acele lucruri care fac dezbinare".

Omul lui Dumnezeu, aruncîndu-se la pămînt, a răspuns cu lacrimi: "Să nu se mîhnească bunul şi iubitorul de Dumnezeu împărat asupra prostimii mele; căci nu pot să mînii pe Dumnezeu, tăcînd asupra acelora care ne-a poruncit să le grăim şi să le mărturisim; pentru că dacă după dumnezeiescul apostol, El este care a pus întîi în Biserică pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe dascăli, apoi printr-înşii El singur a grăit; iar din toată Scriptura, din Aşezămîntul cel vechi şi cel nou, de la sfinţii învăţători şi de la sinoade învăţăm a şti cum că are puterea a voi şi a lucra acestea: prin dumnezeirea şi prin omenirea sa, adică Iisus Hristos, Domnul şi Dumnezeul nostru, Cel ce S-a întrupat. Pentru că nimic nu-i este cu neajungere dintr-acelea, prin care ca un Dumnezeu, sau dintr-acelea prin care, ca un om se cunoaşte, afară de păcat. Şi dacă este desăvîrşit după amîndouă şi de nimic nu are lipsă; apoi, cu adevărat, toată taina cea pentru El o înjoseşte acela care nu-L mărturiseşte, că este o singură fiinţă cu osebirile, care i se cuvin ei, după amîndouă firile".

Acestea şi multe altele zicînd sfîntul, i-au lăudat înţelepciunea lui cei ce veniseră, şi nu aveau ce să-i răspundă. Deci a zis Serghie: "Pentru aceasta toţi se întristează, o! părinte, căci spre tine mulţi căutînd, se despart de împărtăşirea cu Biserica Bizanţului".

Sfîntul a zis: "Şi cine este unul ca acela care ar dovedi despre mine că aş fi poruncit cuiva să nu se împărtăşească cu Biserica Bizanţului?" Serghie a răspuns: "Însăşi aceea este, că tu nu te împărtăşeşti şi aşa pe foarte mulţi îi întorci de la împărtăşire". Zis-a omul lui Dumnezeu: "Nimic mai greu şi mai de mîhnire nu este, decît cînd pe cineva îl mustră conştiinţa şi nimic nu este mai liber, decît cînd nu defaimă pe cineva". Iar Troil ştiind că în tot Apusul chipul cel împărătesc este anatematizat, a grăit către dînsul: "Bine este că înţelegerea împăratului nostru este necinstită?".

Sfîntul a răspuns: "Să-i ierte Dumnezeu pe aceia care au sfătuit pe stăpînul împărat să alcătuiască acel "Tipos" şi pe cei ce s-au învoit la "Tipos". Zis-a Troil: "Cine a sfătuit şi cine s-au învoit?" Răspuns-a cuviosul: "Cei ce sînt în Biserică înainte-şezători, aceia au îndemnat şi boierii s-au învoit; şi astfel, răutăţile vătămătorilor asupra celui nevinovat şi străin de toate eresurile sînt aflate. Însă să sfătuiţi pe împărat la aceasta, ca să urmeze moşului său, fericitul întru pomenire, împăratul Heraclie; pentru că el, cînd a ştiut că mulţi părinţi nu primesc acea alcătuire şi eresul care se afla într-însa îl vădesc şi-l leapădă, s-a curăţit de prihana aceea, trimiţînd pretutindeni scrisorile sale, care adevereau că alcătuirea nu este a lui, ci a lui Serghie, care a fost patriarh; astfel să facă şi împăratul acesta şi va fi slobod de toată prihana". Iar ei tăceau, clătinînd capetele, apoi au zis: "Nu sînt toate lesnicioase, nici nu pot să fie astfel precum zici, părinte". Şi după vorba cea multă, dîndu-şi pace, s-au dus.

După aceea, trecînd o săptămînă, în cealaltă sîmbătă, au dus pe sfînt în palatul împărătesc, cu cei doi Anastasie, ucenicii săi. Mai întîi a fost dus Anastasie, ucenicul lui dintîi, iar celălalt Anastasie, care a fost apocrisiarh al Bisericii Romei, a rămas afară. Intrînd Anastasie înăuntru, unde şedeau cu suita doi patriarhi - Toma al Constantinopolului, adică cel care într-acea vreme era patriarh, şi un altul -, îndată au intrat şi clevetitorii, care alcătuiseră multe minciuni asupra Cuviosului Maxim şi cereau ca Anastasie să mărturisească că adevărate sînt cuvintele lor.

Iar el cu multă îndrăzneală a vădit minciuna lor, grăind fără temere înaintea patriarhilor şi a suitei. Cînd l-au întrebat: "Ai anatematizat "Tipos"-ul cel împărătesc?". El a răspuns: "Nu numai l-am anatematizat, ci şi o cărticică am scris asupra lui". I-au zis boierii: "Nu mărturiseşti că rău ai făcut?". El a răspuns: "Să nu-mi ajute Dumnezeu a zice că rău am făcut, ceea ce după rînduiala bisericească am făcut bine". Şi de alte multe lucruri fiind întrebat, el răspunzînd precum îi ajuta Dumnezeu, l-au scos afară şi l-au adus pe Maxim, cuviosul bătrîn, înăuntru, căruia Troil patriciul i-a zis: "Vezi, părinte, să grăieşti adevărul, că Dumnezeu te va milui; căci cînd vom veni la întrebarea cea legiuită, de se va afla adevărată o pricină din cele aduse asupra ta, după lege vei fi chinuit".

Răspuns-a bătrînul: "Am grăit acum şi iarăşi grăiesc că atunci ar fi cu putinţă ca una dintr-acele pricini să fie dreaptă, cînd lui satan i s-ar putea zice că este înger luminat. Dar de vreme ce satana nu este astfel şi nu poate să fie, fiind depărtat, pentru aceea şi pricinile acelea nu pot să fie drepte, cînd sînt mincinoase. Însă ceea ce voiţi să faceţi, faceţi; eu pe Dumnezeu cu dreaptă credinţă cinstindu-L, nu mă tem de strîmbătate". Troil i-a zis: "Au doară n-ai anatematizat "Tipos"-ul?". Bătrînul a răspuns: "Nu o dată ţi-am spus că l-am anatematizat". Troil a zis: "De ai anatematizat "Tipos"-ul, apoi şi pe împăratul l-ai anatematizat".

Cuviosul a răspuns: "Eu pe împărat nu l-am anatematizat, ci hîrtia cea străină de credinţa cea dreaptă". Troil a zis: "Unde l-ai anatematizat?". Răspuns-a Sfîntul Maxim: "La sinodul cel local ce a fost în Roma, în Biserica Mîntuitorului şi a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu". Atunci i-a zis eparhul: "Te vei împărtăşi cu Biserica aceasta sau nu?". Sfîntul a răspuns, zicînd: "Nu mă voi împărtăşi". Eparhul a zis: "De ce?". Sfîntul a răspuns: "Pentru că a lepădat sinoadele cele credincioase". Eparhul a întrebat: "Dacă Biserica noastră a lepădat sinoadele, apoi cum acelea se află în sinaxarul lunilor?". Sfîntul a zis: "Ce folos de lume şi de pomenirile acelora, dacă dogmele lor sînt lepădate?". Eparhul a zis: "Vei putea să dovedeşti că Biserica de acum a lepădat dogmele sfintelor sinoade de mai înainte?" Bătrînul a răspuns: "De-mi veţi da voie şi îmi veţi porunci, apoi cu înlesnire voi dovedi".

Tăcînd toţi, a zis către dînsul boierul: "De ce iubeşti pe romani, şi pe greci îi urăşti?". Sfîntul a răspuns: "Poruncă de la Dumnezeu avem să nu urîm pe nimeni; iubesc pe romani ca pe cei de o credinţă cu mine şi iubesc pe greci căci sînt de aceeaşi limbă ca şi mine". Boierul a zis: "Cîţi ani spui că ai tu?". El a răspuns: "Am 75 de ani". Acela i-a zis: "De cîţi ani este cu tine ucenicul tău?". Sfîntul a răspuns: "De 37 de ani". Atunci un cleric a strigat: "Răsplătească-ţi Dumnezeu de trei ori ce ai făcut fericitului Piros". Iar sfîntul n-a răspuns nimic acelui cleric. Şi multe întrebări şi cercetări făcîndu-se, nici unul din patriarhii care şedeau acolo n-a grăit nimic. Şi cînd se întindea cuvîntul pentru sinodul ce a fost în Roma, un oarecare Demostene a strigat: "Nu era drept sinodul acela, fiindcă l-a adunat Martin, episcopul cel lepădat". Maxim, omul lui Dumnezeu, a răspuns: "Nu este lepădat Martin, ci prigonirea pătimită".

După aceasta, trimiţînd pe sfînt afară, se sfătuiau ce să facă cu dînsul; deci, s-au sfătuit cei fără de omenie chinuitori, ca şi cum fiind cu iubire de oameni, să-l dăruiască cu viaţă, dar chinuri să-i dea mai grele decît moartea; de aceea l-au dat în mîinile eparhului cetăţii. Acela luînd pe Cuviosul Maxim cu ucenicii lui şi în curte ducîndu-l mai întîi pe sfîntul bătrîn, dezbrăcîndu-l şi întinzîndu-l la pămînt, cu vine tari a poruncit să-l bată, necruţîndu-i bătrîneţile, nelegiuitul chinuitor, nici ruşinîndu-se de cinstea lui, nici umilindu-se, văzînd trupul lui cel chinuit de nevoinţele pustniceşti. Şi cu atîta asprime l-a bătut, încît s-a roşit păgînul cu sîngele lui, iar trupul lui s-a sfărîmat, încît nici un loc nu i-a rămas neatins de răni.

Apoi, fiara cea sălbatică, întorcîndu-se la ucenicii cuviosului cu mînie, de asemenea i-a jertfit pe amîndoi. Şi bătuţi fiind ei, crainicii strigau: "Cei ce nu se supun poruncii împărăteşti şi întru nesupunere petrec, vrednici sînt să pătimească unele ca acestea". Şi astfel abia suflînd, i-au aruncat în temniţă.

A doua zi, pe sfîntul şi cuviosul bărbat, cu cel mai întîi ucenic Anastasie din temniţă, iarăşi în curte l-au adus abia viu, cu totul plin de răni, încît se înduioşa oricine văzînd un bătrîn cinstit, un sfînt pustnic, un învăţător şi mărturisitor de Dumnezeu cu totul însîngerat şi de cumplite bătăi rănit, de la picioare pînă la cap, neavînd asemănare. Însă nu s-au umilit de dînsul acei împietriţi la inimă, ci mai cumplită chinuire i-au făcut, pentru că scoţîndu-i limba cea de Dumnezeu grăitoare, care izvora rîuri de înţelepte învăţături şi îneca credinţele cele eretice, au tăiat-o fără milostivire, vrînd astfel ca să pună tăcere gurii celei de Dumnezeu grăitoare.

Aceeaşi au făcut-o şi ucenicului său, Anastasie cel dintîi, şi iarăşi în temniţă i-au închis pe ei. Şi Cel ce a făcut oarecînd limba pruncilor spre lauda numelui lui Hristos Domnul şi mutului i-a dat bună grăire, Acela şi acestor robi ai Săi, credincioşi adevăraţi, adică Cuviosului Maxim Mărturisitorul şi Mucenicul, la fel şi ucenicului său, Cuviosului Anastasie, le-a dat mai presus de nădejde a grăi şi fără limbă, mai bine şi mai limpede decît înainte de tăierea limbilor. Înştiinţîndu-se despre aceasta ticăloşii eretici, o! cîţi s-au ruşinat şi, spre mai mare zavistie pornindu-se, mîna lui cea dreaptă cu cuţitul i-au tăiat-o şi la pămînt i-au aruncat-o; la fel au făcut şi Sfîntului Anastasie, ucenicului său, i-au tăiat mîna. Iar pe ucenicul celălalt, Anastasie, apocrisiariul Bisericii Romei, l-au cruţat, fiindcă a fost cîndva scriitor la împăraţi.

După aceasta, pe Cuviosul Maxim cu ucenicul scoţîndu-i din curte, îi tîrau prin tot tîrgul cu batjocură, arătînd la tot poporul mîinile şi limbile lor cele tăiate şi cu glasuri fără rînduială făcînd strigare şi rîs. Iar după acea chinuire fără omenie şi batjocură necinstită, i-au trimis separat la izgonire mai depărtată, pe fiecare din aceşti trei, fără purtare de grijă pentru dînşii, fără hrană şi fără haine, goi şi desculţi.

Deci, multe nevoi şi necazuri a răbdat pe cale Cuviosul Maxim, încît de durerile cele mari, cu nici un chip nu putea să fie dus nici pe dobitoc, nici în căruţă; şi împletind ostaşii un coş în chip de pat şi, punînd întrînsul pe bătrînul cel bolnav, astfel abia a putut fi dus cu multă osteneală în surghiun. Deci, trecîndu-l într-o ţară oarecare a sciţilor din Europa, care se numea Alania, în cetatea Shimara, l-au închis în temniţă. Iar Cuviosul Anastasie, ucenicul lui, care a răbdat cu dînsul tăierea limbii şi a mîinii, acela pe cale a murit, de multe osteneli şi dureri; iar sfîntul lui suflet a trecut la Dumnezeu, în viaţa cea fără de moarte. Apoi Cuviosul Maxim, după izgonirea aceea petrecînd încă trei luni lîngă cei vii, cu rea pătimire a fost încuiat în temniţă şi nu avea de la nimeni ajutor la bătrîneţile sale, nici miluire iubitoare de oameni de la cineva; ci cînd a voit Domnul să-i facă sfîrşitul durerilor şi necazurilor şi la acea veşnică veselie, în cereşti împărăţii să-l scoată din temniţă, l-a mîngîiat mai întîi pe pămînt, prin oarecare dumnezeiască arătare, spunîndu-i ziua şi ceasul cel mai de pe urmă al sfîrşitului lui.

Fericitul răbdător de chinuri, de multă bucurie umplîndu-se, deşi totdeauna era gata spre ieşire, însă atunci mai mult se pregătea. Şi venindu-i vremea şi ceasul cel dorit, cu veselie şi-a dat sufletul său în mîinile lui Hristos Dumnezeu, pe Care din tinereţe L-a iubit şi pentru Care atîta a pătimit. Astfel mărturisitorul lui Hristos şi mucenicul a trecut din cele de aici şi a intrat întru bucuria Domnului său şi a fost îngropat în acea cetate.

După îngroparea sfîntului, s-au văzut la mormîntul lui trei făclii, care cu minune luminau ca văpaia negrăitei străluciri şi locul acela îl luminau. Căci cela ce în viaţa sa era lumină lumii, acela şi după moarte

nu înceta a lumina. Încă şi acum luminează prin chipul vieţii sale celei îmbunătăţite şi mult chinuite şi al răbdării celei mari după Dumnezeu. Şi erau acolo trei făclii ca un încredinţat semn, care atunci se vedea, cum că un plăcut ca acesta al Preasfintei Treimi este sălăşluit întru luminile cele neînserate, întru împărăţia lui Dumnezeu, unde cu drepţii străluceşte ca soarele, îndulcindu-se la lumina Sfintei Treimi.

După sfîrşitul Cuviosului Maxim, a rămas între cei vii, întru osebită surghiunie, celălalt ucenic Anastasie. Acela a scris cu de-amănuntul viaţa, nevoinţele şi pătimirile părintelui şi învăţătorului său, foarte pe larg, din care s-a adunat pe scurt, cît este destul spre folosul nostru şi spre preamărirea lui Dumnezeu, Celui slăvit între sfinţi, a Tatălui, a Fiului şi a Sfîntului Duh, Căruia şi de la noi păcătoşii să-I fie cinste, slavă şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Sfîntul Mucenic Neofit
(21 ianuarie)

În cetatea Niceea din Bitinia era un om, anume Teodor, care avea soţie cu numele Florentia, amîndoi creştini temători de Dumnezeu şi păzitori cu dreapta credinţă de poruncile Lui; aceea a născut fiu parte bărbătească şi l-au numit Neofit, apoi, luminîndu-l cu Sfîntul Botez, l-au crescut creştineşte. Crescînd copilul cu anii şi cu priceperea, şi apropiindu-se de 10 ani, şi începînd a învăţa carte, s-a sălăşluit întru-însul darul lui Dumnezeu, care *din gura pruncilor săvîrşeşte laudă*, pentru că *Sfîntul Duh, unde voieşte, suflă*; şi s-a făcut copilul făcător de minuni, încît avea obiceiul, cînd plecau copiii din şcoală la casele lor, acest fericit copil Neofit lua cu sine pe copiii cei săraci, cu care învăţa, şi hrana pe care la prînz o lua de la părinţi o împărţea celor de-o vîrstă cu el, iar el rămînea flămînd.

Mergînd la poarta dinspre răsărit, a însemnat acolo cu degetul său o cruce şi se închina, rugîndu-se lui Hristos Dumnezeu, care a fost răstignit pe Cruce pentru noi; iar copiii cei săraci, împreună ucenici ai lui, săturîndu-se din prînzul lui, veneau la dînsul, unde el se ruga la poarta dinspre răsărit; şi era acolo în zid o piatră, pe care Neofit fericitul lovind-o cu mîna, ieşea apă, ca din izvor, şi beau ucenicii lui. Aceasta o făcea sfîntul prunc în toate zilele, hrănind cu prînzul pe cei de-o seamă cu el şi adăpîndu-i cu apă scoasă din piatră, cu minune. Şi-i îndemna să nu spună nimănui ceea ce se făcea, şi ei nespunînd, nimeni nu ştia în anul acela de acea facere de minuni a lui, nici părinţii lui, fără numai acei copii săraci.

În anul al doilea, maicii lui, Florentia, care era foarte iubitoare de Dumnezeu, i s-a descoperit de la Dumnezeu în vis că fiul său scoate apă din piatră, după asemănarea lui Moise, şi adapă pe copiii cei însetaţi; iar ea sculîndu-se, se ruga lui Dumnezeu să-i arate mai cu încredinţare despre fiul ei Neofit; dar iată, a zburat din înălţimea cerului un porumbel alb, strălucind cu lumină negrăită, care şezînd pe patul lui Neofit, a vorbit către dînsul cu glas omenesc: "Sînt trimis de la Mîntuitorul, că să-ţi păzesc patul tău fără prihană".

Auzind aceasta maică-sa, de mare spaimă a căzut moartă. Deci, s-a aflat îndată prin toată cetatea Niceei cum că Florentia, femeia lui Teodor, a murit deodată; şi s-a adunat în casa aceea mulţime de lume, bărbaţi şi femei, vecini şi cunoscuţi, şi nu înţelegeau ce i s-a întîmplat de a murit astfel. Iar Teodor, bărbatul ei, era într-acea vreme la un sat şi trimiţînd îndată după el, i-au spus despre moartea cea grabnică a soţiei lui; iar el rupîndu-şi hainele de supărare, a alergat acasă degrabă, tînguindu-se, dar în poartă întîmpinîndu-l Neofit, i-a zis: "De ce te întristezi, tată, că maica mea n-a murit, ci a adormit tare". Şi mergînd cu tatăl, a luat de mînă pe maică, zicîndu-i: "Scoală-te, maica mea, că ai dormit destul". Ea, sculîndu-se ca din somn, a cuprins pe fiul său şi l-a sărutat cu dragoste. Văzînd aceasta poporul, ce se adunase acolo, a preamărit pe Dumnezeu, iar Florentia a spus bărbatului său toate cele ce a văzut în vis şi la arătare.

Şi într-acea vreme s-a aflat şi despre minunea aceea cum că Neofit scotea apă din piatră şi erau toţi în mare mirare, iar mulţi dintre elinii cei ce erau acolo, auzind unele ca acestea, şi mirîndu-se de darul lui

Dumnezeu cel minunat care era în tînărul Neofit cel curat şi neprihănit, au crezut în Domnul nostru Iisus Hristos. Iar porumbelul acela se arăta totdeauna şezînd lîngă patul sfîntului şi vorbind omeneşte.

Odată a zis către dînsul: "Ieşi, Neofite, din casa tatălui tău şi vino după mine"; şi sculîndu-se acest dumnezeiesc tînăr, a sărutat pe părinţii săi şi s-a dus în urma porumbelului; iar porumbelul, ducîndu-l pînă la Muntele Olimpului, a zburat dintr-o crăpătură de piatră într-o peşteră ce se afla acolo, unde sfîntul, intrînd după dînsul, a găsit un leu mare şi i-a zis: "Ieşi de aici şi caută-ţi altă peşteră, căci Domnul mi-a poruncit să locuiesc aici". Leul, auzind acestea, a lins cu limba picioarele lui şi s-a dus. Deci, locuia sfîntul în peştera leului, fiind hrănit de înger.

După un an, prin porunca lui Dumnezeu, s-a dus iarăşi la părinţii săi, în cetatea Niceea, fiind ei aproape de sfîrşit, şi dîndu-le cea mai de pe urmă sărutare şi trimiţîndu-i înainte spre Dumnezeu, a împărţit averea ce rămăsese după dînşii la săraci, şi s-a întors iarăşi în Muntele Olimpului, la petrecerea sa; şi a stat acolo pînă ce a împlinit 15 ani de la naşterea sa, lăudînd pe Dumnezeu totdeauna ca un înger, iar hrana primind-o din mîna cea îngerească.

Într-acea vreme împărăţeau la Răsărit şi la Apus tiranii Diocleţian (284-305) şi Maximian (286-305), iar în ţara Bitiniei erau ighemoni Deciu şi Uar; iar Biserica lui Hristos era prigonită prin toată lumea de păgînii închinători la idoli. Venind Deciu în cetatea Niceea, striga ca toţi cetăţenii dimprejur să se adune şi să aducă jertfe zeilor şi a fost aşezată ziua acelei necurate prăznuiri cînd veniseră în Niceea şi împăraţii din casa Bitiniei.

Deci, cînd a sosit acel diavolesc praznic şi se aduceau jertfe idolilor de tot poporul, atunci îngerii lui Dumnezeu, luînd pe Sfîntul Neofit din Muntele Olimpului, l-au pus în mijlocul tîrgului Niceei, cu faţa preaslăvită ca a lui Moise altă dată, şi a strigat sfîntul cu mare glas: "M-am aflat celor ce nu mă cunosc şi m-am arătat celor ce nu întrebau de mine, ca să se arate rătăcirea şi înşelarea necuratei credinţe". Iar poporul care prăznuia, fiind împreună şi ighemonul Deciu, văzînd pe tînărul luminat stînd în mijlocul lor şi strigînd cu mare glas, s-a mirat şi-l întrebau cine şi de unde este. Dar el îndată a fost cunoscut de cetăţeni că este Neofit, fiul lui Teodor şi al Florentiei. Deci, ighemonul Deciu i-a poruncit să aducă jertfe împreună cu dînşii.

Sfîntul, cu îndrăzneală deschizîndu-şi gura, a zis către dînsul: "Nelegiuitule şi băutorule de sînge, ce faci ducînd la pierzare atîtea suflete de oameni? Oare nu ştii că pentru toate acestea, care le tragi la diavoleasca jertfă, vei fi schingiuit cu înfricoşată pedeapsă şi te vei munci în veci în focul gheenei?" Ighemonul Deciu, pentru mustrarea aceea pornindu-se spre mînie, a poruncit ca, dezbrăcînd pe sfîntul tînăr, să-l spînzure de un lemn legat de mîini şi să-l bată tare cu vine de bou; apoi să-l pună în oţet amestecat cu sare. Sfîntul răbdînd cu bărbăţie, striga cu glas tare către poporul ce era de faţă, zicînd: "Bărbaţilor, cei orbiţi cu nedumnezeirea şi cuprinşi cu nevederea, pocăiţi-vă şi vă izbăviţi de întunericul acela; veniţi la adevărata lumină a lui Hristos Dumnezeu şi vă luminaţi cu Sfîntul Botez, ca să cîştigaţi viaţa cea veşnică".

Ighemonul, auzind nişte cuvinte ca acestea ale sfîntului tînăr, s-a umplut mai mult de mînie şi a poruncit ca să-l spînzure iarăşi pe lemn şi cu unghii de fier să-i strivească oasele. Sfîntul Neofit, fiind chinuit astfel, nu zicea nimic altceva decît: "Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă"; şi stînd înaintea lui unul din sfetnicii ighemonului, i-a zis: "De ce te îndrăceşti, Neofite, împotrivindu-te poruncii împărăteşti? Făgăduieşte să aduci jertfe zeilor şi îndată vei scăpa de aceste chinuri cumplite". Sfîntul a zis: "Eu Dumnezeului ceresc Îi aduc jertfe de laudă, iar idolilor celor fără de suflet şi celor ce locuiesc într-înşii, niciodată nu mă voi închina". Şi a poruncit slujitorilor ca mai cumplit să-l strujească peste tot trupul, schimbîndu-se chinuitorii, încît i se vedeau oasele goale. Iar sfîntul, întru acele chinuri de Dumnezeu întărindu-se, cînta: *De voi merge prin mijlocul umbrei morţii, nu mă voi teme de rele, căci Tu cu mine eşti, Doamne*.

Văzînd ighemonul că nimic nu sporeşte, a poruncit să înceteze a-l chinui şi să-l pogoare de pe lemn, apoi îl mîngîia, zicînd: "Văzîndu-ţi tinereţele tale şi cruţîndu-ţi sănătatea, mai mult nu te voi chinui, ci te

îndemn ca să te închini zeilor noştri, că degrab se vor trimite de la împăratul doftori preaînţelepţi, care îndată vor putea să te tămăduiască de rănile acelea". Iar mucenicul a zis: "Eu am doctor pe Stăpînul meu, Domnul Iisus Hristos, pentru care rabd şi spre care nădăjduiesc". Şi a poruncit ighemonul ca să-l închidă în pivniţă legat.

A doua zi, ighemonul a mers în palatul împărătesc şi a spus împăraţilor despre Neofit: "Pe un tînăr al unui creştin ieri legîndu-l, l-am chinuit, pentru că nu voieşte să se închine zeilor; iar el nu are grijă de chinuri, ci neîncetat cheamă pe Hristos al său". Împăratul a poruncit să-l ardă de viu pe tînăr şi nu numai pe tînărul acela, ci şi pe toţi cei ce mărturisesc pe Hristos. Şi a ieşit Deciu ighemonul din palat, iar cu dînsul era şi Uar fruntaşul, mergînd la locul ce se chema plimbarea lui Hercule. Acolo au pus chipurile împăraţilor şi a poruncit Deciu să aducă înaintea sa din temniţă pe tînărul Neofit; deci, adus fiind sfîntul, a zis către dînsul ighemonul: "Neofite, apropie-te şi jertfeşte zeului Hercule şi vei fi de toţi zeii bine primit, cum şi împăraţilor şi nouă". Iar sfîntul a zis: "Eu mă rog Dumnezeului meu Iisus Hristos, ca să mă aflu Aceluia bine primit şi iubit".

Apoi, prin porunca chinuitorului, a aprins cuptor spre arderea Sfîntului Neofit, pe care aruncîndu-l întrînsul, au astupat gura cuptorului trei zile şi trei nopţi, ca adică nici oasele ucenicului să nu rămînă, iar Sfîntul Mucenic Neofit răcorindu-se în mijlocul focului prin roua cea dumnezeiască, ca la un loc de odihnă se veselea, cîntînd: *Domnul mă paşte, nimic nu-mi va lipsi. În locul păşunii, acolo m-a sălăşluit.* El acolo nu s-a vătămat, precum altă dată şi cei trei tineri, care au fost aruncaţi în cuptorul Babilonului.

După acele trei zile, slujitorii chinuitorului au mers să destupe cuptorul şi să lepede cenuşa, căci li se părea că cuptorul este stins şi mucenicul cu totul ars; dar destupîndu-l, deodată a ieşit o văpaie mare din cuptor şi a ars mulţime de păgîni, care veniseră acolo. Iar sfîntul cu glas mare a strigat: "Bine eşti cuvîntat, Doamne, Dumnezeul meu, care m-ai păzit întreg şi nebiruit în chinuri, care m-ai izbăvit de meşteşugirile chinuitorilor şi focul în rouă mi-ai prefăcut, apoi ai ars cu văpaia pe cei vrednici de văpaia cea nestinsă în veci; deci mă rog Ţie, Stăpîne, să nu mă ruşinezi pe mine, robul Tău, pînă la sfîrşit, pînă ce voi săvîrşi nevoinţa mea cu ajutorul Tău".

Atunci a ieşit sfîntul din cuptor întreg, neavînd nici o vătămare de foc şi l-au prins pe el păgînii slujitori, care scăpaseră de arderea focului, mirîndu-se ei de o minune ca aceea; ticăloşii o numeau vrăjitorie, singuri fiind plini de vrăjile diavoleşti, pentru că îi orbise răutatea lor şi nu puteau să cunoască puterea lui Hristos. După aceasta au osîndit pe sfîntul la mîncarea fiarelor, pregătind chiar şi priveliştea şi, legînd pe sfîntul de un par, au slobozit asupră-i un urs, iar acela răcnind, mergea la sfîntul şi apropiindu-se, a stat, dar căutînd la dînsul, îndată s-a întors la locul său; deci, s-a mirat de aceasta ighemonul şi toţi cei ce veniseră la privelişte. Apoi slobozîră o ursoaică, care numai de două ori în an era adusă la privelişte, de vreme ce era foarte cumplită şi ucidea pe mulţi; aceea alergînd, s-a închinat la picioarele sfîntului, cinstind pe plăcutul lui Dumnezeu, şi s-a dus la locul ei.

Astfel săvîrşindu-se priveliştea aceea, păstorii aduseseră la ighemon un leu foarte mare şi sălbatic, despre care ziceau: "L-am prins în pustie de cinci zile şi nu i-am dat hrană deloc". Iar ighemonul, bucurîndu-se, a poruncit să aducă pe leul acela înăuntrul priveliştii, unde sfîntul mucenic sta legat gol. Şi toţi se mirau de acel leu, căci era foarte mare şi fioros.

Alergînd leul la sfîntul, a stat şi l-a privit, şi plecîndu-şi capul, scotea lacrimi din ochi şi lingea picioarele sfîntului, pentru că acela era leul pe care Sfîntul Neofit aflîndu-l la Muntele Olimpului, în peştera cea de piatră, l-a trimis aiurea, iar el s-a sălăşluit chiar în peştera aceluia. Deci, cunoscîndu-l sfîntul, i-a poruncit să se ducă în peştera sa cea dintîi în Olimp, pe care o lăsase sfîntul, poruncindu-i să nu vatăme neam de om niciodată; iar leul închinîndu-se mucenicului, s-a dus răcnind înfricoşat şi a sfărîmat uşile priveliştii, apoi a trecut degrabă prin popor, încît toţi se repezeau la fugă, temîndu-se de groaza fiarei; dar leul, nevătămînd pe nimeni, a fugit în pustie, la locul cel dintîi, după porunca sfîntului.

Muncitorul, umplîndu-se de frică şi de spaimă şi neştiind ce să mai facă, a poruncit ostaşului să străpungă cu ţepi de fier tot trupul mucenicului, pînă cînd îi va ieşi duhul; şi văzînd că după toată dureroasa

străpungere sfîntul nu a murit, ci sta cu vitejie şi fără frică, un barbar care sta acolo, fiind cu chip ca de fiară şi rău la obicei, acela avînd în mîini o suliţă, s-a repezit la sfîntul, l-a lovit cu suliţa în piept şi l-a străpuns. Astfel Sfîntul Mucenic Neofit, ca un miel fiind înjunghiat, şi-a dat sufletul său în mîinile Domnului, în 21 de zile ale lunii ianuarie, vieţuind de la naşterea sa 15 ani şi patru luni; iar acum moştenind viaţa cea fără de sfîrşit, slăveşte pe izvorul vieţii, Hristos Dumnezeu, Cel împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh slăvit, în veci. Amin.

Sfinţii Mucenici Valerian, Candid, Achila şi Evghenie, care au pătimit în Trapezunt (21 ianuarie)

Aceşti sfinţi şi buni biruitori mucenici au pătimit în timpul împărăţiei lui Diocleţian şi Maximian, din partea lui Lisie. Mai întîi au fost prinşi cei trei: Valerian, Candid şi Achila, în Munţii Trapezuntului. Prigonirea cumplită stînd asupră-le, şi-au lăsat casele şi averile lor, cum şi toată lumea cea deşartă, şi ieşind în munţi, rătăceau, voind mai bine să locuiască cu fiarele, decît cu cei de Dumnezeu urîţi şi închinători la idoli. Şi după ce au prins pe aceşti trei, în ţara Laziei, într-o cetăţuie ce se numea Pina, păgînii i-au trimis în surghiun, într-o temniţă strîmtă, ce era acolo. Apoi, după o vreme, i-au adus la Trapezunt şi i-au pus înaintea lui Lisie. Acolo fiind întrebaţi despre credinţa lui Hristos, şi silindu-i la jertfă idolească, după ce sfinţii nu s-au supus, mai întîi dezbrăcîndu-i, i-au bătut cu vine; apoi i-au spînzurat şi cu unghii de fier i-au strujit, şi cu făclii aprinse i-au ars. Dar dumnezeiasca putere întărea pe sfinţii răbdători de chinuri, şi nevăzut le ajuta lor în chinuri şi pe chinuitori atît de mult i-au înfricoşat, încît au căzut cu feţele la pămînt, ca morţii; iar Lisie, văzînd acestea, s-a spăimîntat şi a poruncit să-i ducă în temniţă.

Nu după multe zile a prins şi pe Sfîntul Evghenie, şi foarte tare l-au bătut pentru mărturisirea lui Iisus Hristos. Apoi, mergînd Lisie în capiştea idolească, a fost dus şi Evghenie mucenicul, care intrînd înăuntru şi rugîndu-se lui Dumnezeu, îndată au căzut idolii şi ca praful s-au sfărîmat; apoi, după porunca tiranului, legîndu-l slujitorii cu frînghie de mîini şi de picioare pe Sfîntul Evghenie şi întinzîndu-l la pămînt, l-au bătut mult cu beţe groase; după aceea, spînzurîndu-l gol, cu unghii de fier i-au strujit trupul şi cu făclii l-au ars, apoi cu oţet tare, amestecat cu sare, i-au udat rănile lui. După aceea, pe toţi aceşti patru sfinţi mucenici i-au aruncat într-un cuptor înfocat, din care ieşind fără vătămare, prin tăiere de sabie s-au sfîrşit; şi astfel şi-au sfîrşit sfinţii mărturisirea lor.

Viaţa şi pătimirea Sfintei fecioare şi muceniţe Agnia (21 ianuarie)

(Scrisă de Sfîntul Ambrozie al Mediolanului)

Sfînta Muceniţă Agnia s-a născut în Roma cea veche, din părinţi creştini, şi a fost crescută de dînşii întru buna credinţă; iar în anul al treisprezecelea al vieţii sale, prin moartea cea vremelnică a scăpat de aici şi viaţa cea nesfîrşită a aflat-o; deci pe singur Dătătorul de viaţă L-a iubit şi de Acela din tinereţe s-a lipit. Tînără era cu anii, dar bătrînă cu înţelegerea cea desăvîrşită, tînără cu trupul, iar în sufletul ei era înţelepciunea cărunteţelor; era frumoasă la faţă, dar mai frumoasă cu credinţa. Aceasta cu dragostea dulcelui ei Iisus, Celui ce S-a născut din curată Fecioară, rănindu-se, fecioria sa a logodit-o Lui şi afară de El pe nimeni altul n-a voit să-L aibă sieşi logodnic.

Fiind de bun neam şi prea frumoasă, prin frumuseţea sa a atras la sine ochii şi inima oarecărui tînăr, care era fiul lui Simfronie, eparhul cetăţii; încît cînd se întorcea de la şcoala fecioarelor, văzînd-o acela, îndată

s-a robit spre dragostea ei; şi degrabă întrebînd şi aflînd casa părinţilor ei, multe daruri a început a-i trimite ei şi multe îi făgăduia, voind să-i fie mireasă şi să se u-nească cu dînsul prin nuntă. Iar Sfînta Agnia toate darurile acelea le lepăda ca pe nişte gunoaie, întru nimic socotindu-le şi spunînd că ea este logodită Mirelui Celui mai bun, de la Care are darurile cele înalte şi mai scumpe şi Aceluia mireasă fiind, nu poate să-l lase pe El şi să-şi schimbe dragostea şi credinţa ei.

Dar tînărul, din zi în zi cu mai mare dragoste se apropia de dînsa şi se zicea despre el că este mai cinstit şi mai bogat decît alţi tineri de bun neam; dar socotind că fecioara mai mari daruri voieşte de la dînsul, i-a trimis mai multe şi mai scumpe decît cele dintîi, adică pietre şi mărgăritare, podoabe şi haine de mult preţ; şi el însuşi le-a adus la dînsa, rugînd-o pe de o parte singur, iar pe de alta prin cunoscuţi, prieteni şi vecini, ca pe nimeni mai mult decît pe el să nu cinstească, ştiindu-i numele cel bun al său, bogăţiile, casele şi moştenirile cărora ea poate să fie stăpînă, de va voi să se logodească cu el.

Atunci, pe faţă a început a-i grăi lui sfînta: "Du-te de la mine aprinzătorule al văpăii păcatului, pătimaşule neiubitor al curăţiei şi mîncarea cea pregătită morţii celei veşnice; depărtează-te de la mine, de vreme ce te-a întrecut pe tine alt iubitor al meu, care fără de asemănare mai mari frumuseţi mi-a dăruit şi cu inelul credinţei Sale m-a logodit, dar tu nici cu neamul, nici cu dragostea nu poţi să te asemeni Lui.

Acela a pus pe mine podoaba cea scumpă a înfrumuseţării celei duhovniceşti, dreapta mea şi grumazul meu le-a înveselit cu pietre de mai mult preţ, a pus în urechile mele cercei de mărgăritare fără de preţ şi m-a încins cu mărgăritare de lumină strălucitoare. El a pus semn în faţa mea, ca astfel pe nici un iubitor să nu-l voiesc decît pe El. M-a îmbrăcat cu haină ţesută cu aur şi cu nenumărate podoabe m-a înfrumuseţat, şi arătîndu-mi şi o comoară fără de preţ, a făgăduit ca să mi-o dea mie, de voi păzi credinţa către El; deci nu pot să caut spre altcineva, ca să nu necinstesc pe iubitul meu cel dintîi, nici nu pot să-L las pe Acela cu care, prin legătura dragostei tare sînt legată, al Cărui bun neam este mai înalt, puterea mai mare, podoaba mai frumoasă, dragostea mai dulce, tot dorul covîrşind, Cel care a pregătit mie acum cămara, al Cărui glas este dulce.

Acum a plecat din gura Lui lapte şi miere, acum cu braţele Sale cele curate m-a cuprins pe mine, inima Lui cu inima mea acum S-a unit şi sîngele Lui a înfrumuseţat faţa mea, Cel a Cărui Maică este o Fecioară nenuntită, Căruia îngerii Îi slujesc şi soarele şi luna de frumuseţea Lui se minunează, care prin porunca Lui morţii înviază, prin atingerea Lui bolnavii se tămăduiesc şi ale Cărui bogăţii niciodată nu se împuţinează şi vistieriile nu-L ispitesc. Aceluia Unul îi păzesc credinţa şi Lui cu toată osîrdia mă încredinţez; şi cînd Îl am pe Acela tovarăş, fecioară rămîn, iubindu-L, fără prihană sînt, şi atingîndu-mă de El, curată rămîn; nici nu voiesc să fac după nuntă fii, ci mă duc unde nu este durere şi roadele bune în toate zilele se înmulţesc".

Auzind acestea nebunul de tînăr, mai mult s-a cuprins cu nesăţioasa dragoste către dînsa şi bolind cu inima, din rănirea de dragoste a căzut în grea boală de jale şi de mîhnire; deci, pe pat zăcînd şi din adîncul inimii cu greu suspinînd, şi-a arătat la doctori rana inimii sale. Iar tatăl lui, cînd a auzit acestea, cercetînd pricina bolii, îndată a trimis la fecioară şi la părinţii ei, dorind să o logodească ca mireasă fiului lor. Iar ea s-a lepădat ca şi întîi, zicînd: "Nicidecum nu mă voi lepăda de Cel mai înainte logodnic al meu".

Dar eparhul cu mînie întreba cu dinadinsul: cine este cel ce voieşte să se asemene cu fiul său şi să-mi defăimeze casa? Atunci cineva din cei ce stăteau de faţă i-a spus că Agnia este din tinereţe creştină şi de vrăjile creştineşti atîta este înşelată, încît pe Hristos, pe care creştinii Îl au ca Dumnezeu, Îl socoteşte că îi este ca şi logodnic. Acestea auzindu-le eparhul, s-a bucurat, de vreme ce putea, fiind judecător, ca pe cea nevinovată de pedeapsă să o judece pentru necinstirea zeilor săi şi nădăjduia ca, cu puterea sa, să o silească spre însoţirea cu fiul lui.

Drept aceea, îndată trimiţîndu-şi slugile, a adus-o înaintea judecăţii sale păgîneşti. Unde mai întîi cu momiri, apoi cu îngroziri se ispitea şi se nevoia să o întoarcă de la Hristos şi de la fecioria cea făgăduită Lui. Însă fecioara lui Hristos nici de momire nu se înşela, nici de îngrozire nu se înfricoşa; ci, fiind îmbărbătată cu mintea, de cel ce o înfricoşa şi de cel ce o momea îşi bătea joc.

Văzînd Sofronie eparhul o bărbăţie ca aceea a fecioarei, spre părinţii ei s-a întors şi cu ei despre logodnic a vorbit foarte mult. Dar de vreme ce erau de bun neam, necutezînd ca să le facă lor silire, îi sfătuia ca cu adevărat să îndemne pe fiica lor spre nuntă; dar ei se lepădau, zicînd: "Noi, o! eparhule, nu putem a o îndemna, căci precum din copilăria ei îi ştim gîndul, aceasta niciodată nu o vom face, nici de la scopul său cîndva nu se va întoarce". Atunci eparhul iarăşi punînd înainte pe fecioara la judecată şi multe vorbindu-i despre dragostea trupească şi de însoţire, cînd a părăsit tot cuvîntul cel amăgitor şi momitor, la sfîrşit a zis: "Din două una să-ţi alegi ţie: sau să te uneşti cu nunta fiului meu, sau zeiţei Vesta, dacă doreşti fecioria să-ţi păstrezi, întru veşnică slujbă să te dai; căci nişte fecioare ca acestea îi trebuiesc ei".

La aceste cuvinte ale aceluia, fericita Agnia a răspuns: "Dacă pe fiul tău, care este răzvrătit de nebuna poftă, dar ca om are minte şi poate vedea, umbla şi gusta bunătăţile lumii acesteia, eu însă nu pot, pentru Hristos al meu, nici măcar a căuta spre dînsul, apoi cum aş putea să cinstesc pe idolul cel surd, mut, neînsufleţit şi nepriceput? Şi, ca să nu fac strîmbătate Atotputernicului Dumnezeu, capul meu nu-l voi pleca la piatra cea nesimţită, ştiind cu încredinţare că nu este alt Dumnezeu afară de Acela Care a făcut cerul şi pămîntul, prin Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos, Care pentru noi S-a întrupat şi a treia zi a înviat; Care acum la ceruri împărăţeşte cu împărăţie fără de sfîrşit. Acestuia eu îi slujesc şi mă închin ca unui Dumnezeu adevărat şi viu. Iar pe zeiţa ta cea mincinoasă şi pe necuraţii voştri zei îi blestem".

Acestea auzindu-le eparhul Sofronie, i-a zis: "Îţi cruţ tinereţile tale şi hulele pe care le-ai zis contra zeilor noştri le iert ţie, că te văd că nu ai înţelegere desăvîrşită; deci, cruţă-te şi tu singură pe tine şi nu mînia pe zei".

Iar Sfînta Agnia a zis: "Pentru ce tinereţile mele ca nedesăvîrşite şi nepricepute le socoteşti; ce ţi se pare că-mi trebuie vreo milă de la tine? Deci, să ştii că credinţa se păstrează nu în ani şi în vîrsta trupului, ci întru înţelegere, căci Dumnezeu Atotputernicul laudă mai mult mintea decît anii şi binevoieşte înţelegerea mai mult decît anii. Iar zeii tăi, întru a cărora urgisire nu doreşti a fi eu, lasă-i ca singuri să se mînie asupra mea, singuri să-mi grăiască şi să-mi poruncească, ca să-i cinstesc şi să mă închin lor". Zis-a eparhul: "Una din două să-ţi alegi: sau cu alte fecioare, spre lauda casei tale, să jertfeşti zeiţei Vesta, sau să mergi în casa de desfrînare spre veşnica ocară a numelui tău, la femei fără de ruşine".

Atunci Sfînta Agnia cu îndrăzneală a răspuns: "De-ai fi ştiut cine este Dumnezeul meu, n-ai fi grăit unele ca acestea; iar eu văd puterea Dumnezeului meu Iisus Hristos şi întru nimic socotesc îngrozirile tale, nădăjduind cu neîndoire că nici zeilor tăi nu voi jerfi şi nici fecioria mea cea curată nu se va întina; pentru că am păzitor al trupului meu pe îngerul lui Dumnezeu şi pe Domnul meu Iisus Hristos, Unul născut Fiul lui Dumnezeu, pe care tu nu-L ştii încă; Acela îmi este zid nesurpat, străjer neadormit şi apărător neîncetat; iar nu ca zeii tăi, care sînt de aramă, din care mai bine se fac căldări pentru trebuinţe omeneşti, sau de pietre, care se aştern pe drum; iar Dumnezeu nu în piatră locuieşte, ci scaunul Lui este cerul, nu în aramă sau în oricare altă materie scumpă, ci întru împărăţia cea de sus, unde de toată zidirea este lăudat şi închinat. Iar tu cu cei asemenea ţie, de nu te vei întoarce de la închinarea de idoli la adevăratul Dumnezeu, apoi împreună cu zeii tăi, care în foc se varsă şi în foc se toarnă, în focul cel veşnic te vei chinui".

Atunci eparhul, mîniindu-se foarte tare, a poruncit să dezbrace pe sfînta şi s-o ducă goală în casa de desfrînare, iar crainicul striga astfel: "Agnia, rău credincioasa fecioară, care a hulit pe zei ca o desfrînată, se dă în casa de desfrînare". Şi fiind dezgolită sfînta fecioară spre batjocură, Dumnezeu nelăsînd pe aceea care nădăjduia spre El, nici lăsînd să fie ruşinată şi batjocorită mireasa Sa, îndată a făcut să crească perii capului ei atît de mari, încît tot trupul ei cu totul l-a acoperit, ca o haină prea frumoasă, încît nimeni nu putea să-i vadă goliciunea ei.

Apoi, intrînd în casa cea de păcat, a văzut pe îngerul lui Dumnezeu, pe păzitorul cel gata al fecioriei sale, care atît de mult a luminat-o pe ea cu o negrăită lumină, încît pentru mărirea slavei, nu puteau să caute la dînsa ochii celor fără de ruşine şi necuraţi; pentru că strălucea cămara aceea ca soarele, cînd străluceşte întru puterea sa; şi cu cît încerca cineva cu mai iscoditori ochi să caute la dînsa, cu atît se întunecau ochii lui de chipul cel nevăzut; iar cînd a început a se ruga fecioara, a văzut înaintea sa o haină albă, ţesută nu

de mîini omeneşti, ci de mîini îngereşti, cu care îmbrăcîndu-se şi văzînd-o potrivită staturii sale, a zis: "Mulţumesc Ţie, Doamne al meu, Iisuse Hristoase, că rînduindu-mă în rîndul roabelor Tale, această haină mi-ai dăruit mie".

Atunci casa păcatului era ca o casă de rugăciune şi locul petrecerilor diavoleşti se făcuse sălăşluire a casei lui Dumnezeu, desfrînarea cea necurată s-a făcut cămară frumoasă, unde mireasa lui Hristos, cu îngerul ce i se arătase ei, lăuda şi cînta pe Dumnezeu. Şi veneau mulţi răzvrătiţi cu mintea şi aprinşi cu pofta; dar temîndu-se de slava aceea ce înconjura pe fecioară şi cunoscînd dumnezeiasca putere ce apăra fecioria ei, se înţelepţeau şi închinîndu-se, ieşeau de acolo.

Apoi, însuşi tînărul acela, începătorul răului, a venit cu prietenii săi, plin de patima desfrînării, vrînd să facă silă sfintei fecioare şi văzînd că cei care intraseră şi ieşiseră mai înainte de dînsul nimic au sporit, îi batjocorea, numindu-i neputiincioşi şi mişei; deci, a intrat singur cu îndrăzneală, în cămara în care se ruga sfînta, şi văzînd cereasca strălucire, n-a dat cinste slavei Domnului, ci fără de ruşine, s-a repezit la mireasa lui Hristos; şi mai înainte de a se atinge el cu mîna de dînsa, îndată a năvălit asupra lui diavolul, şi aruncîdu-l tare la pămînt, l-a sugrumat şi l-a lăsat fără de suflet. Iar tinerii cei ce veniseră cu dînsul, văzînd că el zăboveşte mult acolo, socoteau că el săvîrşeşte lucrul păcatului; unul din cei mai iubiţi prieteni ai lui vrînd să-l laude, a intrat acolo, dar găsindu-l fără suflet, a început a striga cu mare glas: "Bărbaţi romani, ajutor! Iată, fermecătoarea aceasta cu vrăjile sale a omorît pe fiul eparhului".

Alergînd îndată mulţime de popor şi văzînd ceea ce se făcuse, unii o numeau fermecătoare, alţii nevinovată; însă tatăl celui mort, auzind de aceasta, a mers degrabă în popor şi văzînd pe fiul său zăcînd fără de suflet, cu tînguire a zis către dînsa: "O! fără de omenie şi mai rea decît toate femeile, pentru ce ai omorît pe fiul meu? Au n-ai putut cu altul oarecare să-ţi arăţi puterea meşteşugul vrăjilor tale? Vai, mie, ce-ai făcut? Spune-mi cum l-ai ucis pe el?"

Sfînta, cu blîndeţe, i-a răspuns: "Acela a cărui voie poftea s-o împlinească fiul tău, adică cel din început vrăjmaş al neamului omenesc, care are putere asupra desfrînaţilor şi netemătorilor de Dumnezeu şi mai ales asupra batjocoririlor de fecioare, acela l-a ucis pe el; pentru că toţi cei care mai înainte de el au intrat sînt vii şi sănătoşi, de vreme ce au dat cinste Dumnezeului tuturor, Cel ce a trimis pe îngerul Său să mă îmbrace în această haină a milostivirii şi să-mi păzească întreaga fecioria mea, cea din scutece făgăduită lui Hristos. Deci, văzînd toţi luminarea cea îngerească, se închinau şi ieşeau fără vătămare, iar fiul tău fiind fără ruşine şi vrînd să se atingă de mine, îndată l-a dat pe el îngerul cel dumnezeiesc satanei, spre această amară şi necinstită moarte, pe care o vezi. Şi iată, nu cu ale mele farmece, precum ţie ţi se pare, ci cu puterea şi cu porunca îngerului lui Dumnezeu este omorît".

Eparhul a zis către dînsa: "Ca să mă încredinţez că nu cu farmece ai făcut-o, roagă pe îngerul tău ca să învieze pe fiul meu". Răspuns-a sfînta: "Deşi sînteţi nevrednici în necredinţa voastră de o minune ca aceasta, dar pentru că a venit ceasul ca puterea Domnului meu Iisus Hristos să fie arătată şi preamărită, ieşiţi toţi de aici ca să fac obişnuitele rugăciuni Dumnezeului meu".

Deci, cînd se ruga cu faţa la pămînt, plîngînd, atunci îngerul Domnului arătîndu-se, a ridicat-o pe ea şi a înviat pe tînărul cel mort. Ieşind afară, a început a striga cu glas mare: "Unul este Dumnezeu în cer şi pe pămînt şi pe mare, Dumnezeul creştinesc şi alţi zei nimic nu sînt, fără numai înşelăciune a rătăcirii, aducînd şi lor şi altora pierzanie veşnică". Acestea auzindu-le şi văzîndu-le mulţi din popor, au crezut în acea zi 160 de oameni şi, mergînd, s-au botezat. Dar acestora, puţin mai pe urmă, necredincioşii le-au tăiat capetele, împreună cu al tînărului celui înviat.

Pentru o minune ca aceasta s-au tulburat slujitorii idolilor şi vrăjitorii, apoi făcînd gîlceavă şi tulburare mare în popor, strigau către judecător: "Scoate în mijlocul nostru pe vrăjitoare, ucide pe fermecătoarea aceasta, care nu numai trupul ucide, ci şi sufletele şi inimile bărbăteşti". Sofronie, văzînd o minune ca aceasta, era întru nepricepere şi voia să elibereze pe sfînta, însă se temea de răscularea asupra lui a slujitorilor idolilor. Şi ca să nu fie izgonit din patrie, a lăsat pe omul său, cel cu numele Aspazie, pentru

împăcarea tulburării poporului, iar el singur s-a dus mîhnit, căci n-a putut ca pe sfînta fecioară, după învierea fiului său, s-o elibereze.

Aspazie, luînd puterea, a poruncit ca în mijlocul cetăţii să facă un foc şi să arunce pe Sfînta Agnia spre ardere. Şi fiind aruncată sfînta, îndată s-a despărţit văpaia în două părţi, făcîndu-i în mijloc loc şi răcoare, iar asupra celor ce stăteau împrejur, focul se întindea şi-i ardea. Popoul văzînd pe fecioară nearsă, socotea că aceea nu are putere dumnezeiască, ci vrajă.

Deci, întărtîndu-se gîlceava, cu glasuri de hulă strigau tare. Sfînta muceniţă în mijlocul focului, ridicîndu-şi mîinile în sus se ruga: "Slavă Ţie Atotputernice, de toţi închinat şi slăvite Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care m-ai izbăvit de mîinile oamenilor celor necuraţi şi de spurcăciune ai păzit sufletul şi trupul meu curat. Iată şi acum cu cereasca rouă a Sfîntului Duh se răcoreşte mie locul acesta, văpăile se despart şi toată puterea focului se duce asupra slujitorilor celor care se sîrguiesc să mă ardă. Bine Te cuvîntez, Dumnezeule, Cel Prealăudat, căci în mijlocul văpăii, fără temere îmi dai cale spre Tine, aceasta, care acum o cred şi o văd. De aceea, ce am nădăjduit, aceea am primit şi dorirea mi-am cîştigat. Acum pe Tine Te mărturisesc cu inima, pe Tine cu toată dorirea Te-am dorit; iată, la Tine merg, Dumnezeul Cel viu şi adevărat, Care cu Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Tău, şi cu Sfîntul Duh, locuieşti şi împărăţeşti în toţi vecii. Amin".

Săvîrşindu-şi rugăciunea şi focul stingîndu-se, Aspazie, nesuferind tulburarea poporului, a poruncit să înfigă sabia în grumazii sfintei. Şi astfel Mucenica lui Hristos Agnia, roşindu-se cu sîngele său, s-a dus la nunta Mirelui Celui fără de moarte. Iar părinţii ei, luînd cu bucurie cinstitul trup al Sfintei Agnia, fiica lor, l-au dus la un sat al lor, nu departe de cetate, pe calea ce se numea Nomentana, unde mulţi din credincioşi se adunau la rugăciune, mai ales noaptea, de frica necredincioşilor, care şi acolo şi pe cale pîndind, mare răutate făceau.

Odată năvălind fără de veste, pe mulţi i-au rănit, aruncînd cu pietre şi pe toţi i-au gonit şi numai o fecioară a rămas, anume Emerentiana, care era de o vîrstă cu Sfînta Agnia. Aceea umplîndu-se de îndrăzneală, ocăra pe tîlhari, zicîndu-le: "Pentru ce, împietriţilor, ucideţi cu pietre pe oamenii cei nevinovaţi? Ce pricină aţi aflat într-aceştia care pe unul Dumnezeu laudă şi vouă multe bunătăţi vă mijlocesc cu rugăciunile lor?" Iar ei, mîniindu-se, au ucis-o cu pietre. Şi astfel, rugîndu-se la mormîntul Sfintei Agnia, şi-a dat duhul său Domnului. Şi îndată s-a făcut cutremur mare, fulgere şi înfricoşate tunete şi cea mai mare parte din ucigaşi au căzut morţi, ucişi de sus. Şi într-acea vreme cu îndrăzneală mai mult se făcea rău credincioşilor celor ce mergeau la mormîntul muceniţei lui Hristos.

Părinţii Sfintei Agnia, mergînd noaptea cu prezbiterii, au spălat cinstitul trup al Sfintei Emerentiana, fiind sîngerat, şi l-au îngropat aproape de Sfînta Agnia. Iar ei neîncetat erau la mormîntul iubitei lor fiice, în toate nopţile priveghind şi plîngînd. Într-o noapte au văzut o ceată de fecioare, mergînd pe lîngă dînşii, cu hainele ţesute cu aur, frumos împodobite şi cu slavă cerească luminate, iar în mijlocul lor au văzut pe sfînta lor fiică, Agnia, de asemenea strălucitoare, avînd de-a dreapta sa un mieluşel mai alb decît zăpada. Aceea spunînd către prietenele sale să stea şi să aştepte puţin, a zis către părinţi: "Nu mă plîngeţi pe mine ca pe o moartă, ci mai ales vă bucuraţi cu mine, căci cu fecioarele acestea am luat luminoase locaşuri şi pe Cel pe Care L-am iubit cu toată inima pe pămînt, cu Acela m-am unit acum în ceruri". Acestea zicînd, s-a făcut nevăzută.

După mulţi ani, sosind împăratul Constantin cel Mare, fiica acestuia bolea cu trupul, cuprinsă fiind de bube de la cap pînă la picioare şi nu era loc neatins pe trupul ei, încît nici doctorii nu puteau să-i ajute cu ceva. Şi sfat bun luînd, a mers noaptea la mormîntul Sfintei Muceniţe Agnia şi acolo cu neîndoită credinţă rugîndu-se cu lacrimi, a adormit şi a văzut în vedenie pe Sfînta Agnia zicînd către dînsa: "Îndrăzneşte, Constantio, şi crede în Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mîntuitorul tău, prin care acum te tămăduieşti de rănile tale".

Deşteptîndu-se din somn Constantia, s-a simţit atît de sănătoasă, ca şi cum niciodată n-ar fi bolit. Şi întorcîndu-se la palatul ei, a spus tatălui său şi fraţilor, cum a tămăduit-o Sfînta Agnia şi s-a făcut bucurie

mare în casa împărătească, încît toată cetatea se bucura, slăvind pe Dumnezeu de acea minune preaslăvită; şi mulţi mergînd la mormîntul sfintei muceniţe, primeau multe tămăduiri.

După aceea, Constantia, fiica împăratului, a rugat pe tatăl ei să zidească o biserică în numele Sfintei Muceniţe Agnia, la mormîntul ei, unde rînduindu-şi viaţa, a petrecut în feciorie cu multe altele de neam bun şi slăvite fecioare, pînă la sfîrşitul ei. Şi astfel s-a făcut mînăstire de fecioare lîngă biserica fecioarei şi miresei lui Hristos, Sfînta Agnia întru cinstea şi lauda ei şi întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, slăvit în veci. Amin.

Sfîntul Apostol Timotei, unul din cei şaptezeci (22 ianuarie)

(Culeasă din dumnezeiasca Scriptură şi după Metafrast)

Pe Sfîntul Apostol Timotei l-a odrăslit latura Licaoniei şi a învăţat carte în vestita cetate Listra, care nu s-a preamărit atît cu îndestularea roadelor pămînteşti, pe cît cu această de Dumnezeu sădită mlădiţă tînără, deşi nu era din prea bună rădăcină; căci precum un trandafir bine mirositor iese din spini, tot astfel Timotei a odrăslit din tată necredincios elin, care era renumit în păgîneasca sa rea credinţă; şi atît de vestit în răutate, pe cît mai pe urmă fiul lui l-a întrecut cu bunătăţile şi cu obiceiurile cele bune.

Maica sfîntului, ca şi bunica lui, erau evreice de neam, dar amîndouă sfinte şi drepte, împodobite cu fapte bune, precum despre dînsele mărturiseşte Sfîntul Apostol Pavel, zicînd: "Doresc să te văd, aducîndu-mi aminte de lacrimile tale, ca să mă umplu de bucurie, luînd pomenire de credinţa cea nefăţarnică, care este întru tine şi care s-a sălăşluit mai înainte în bunica ta Loida şi în maica ta Eunike; deci, încredinţat sînt că şi întru tine va fi aşa" (II Timotei, 1, 4-5).

Dar fiind încă copil fericitul Timotei, şi nu atît cu bucatele, cît cu cuvîntul Domnului hrănindu-se de maica sa, s-a abătut cu totul de la rătăcirea cea păgînească şi iudaicească şi a alergat la Sfîntul Pavel, la trîmbiţa bisericească cea de Dumnezeu glăsuitoare, într-un chip ca acesta: cînd Sfîntul Apostol Pavel a venit în Listra cu Barnaba, ucenicul şi apostolul lui Hristos, precum spune dumnezeiescul Luca în Faptele Apostolilor, au mers şi în cetăţile Licaoniei, în Listra şi în Derbe, şi în cele dimprejurul lor, iar prin venirea sa acolo, a făcut o mare minune; căci a tămăduit un şchiop din pîntecele maicii sale, numai cu cuvîntul, lucru pe care văzîndu-l popoarele, s-au mirat foarte, zicînd: Dumnezeu asemănîndu-se oamenilor, s-a pogorît la noi.

Înştiinţîndu-se că nu dumnezei, ci apostoli şi propovăduitori ai Dumnezeului Celui viu se numesc ei, mincinoşilor zei le sînt potrivnici şi spre aceasta sînt trimişi, ca să întoarcă pe oameni de la înşelăciunea diavolească spre adevăratul Dumnezeu, care nu numai pe cuvioşi, ci şi pe morţii din morminte poate să-i scoale, atunci mulţi s-au întors de la rătăcire către dreapta credinţă. Între dînşii era şi maica acestui fericit Timotei, care petrecea în văduvie după bărbatul său. Ea a primit cu bucurie în casa sa pe Sfîntul Apostol Pavel, l-a găzduit cu toată îndestularea şi i-a dat pe Sfîntul Timotei, fiul său, răsplătindu-i ca un dar pentru minunea făcută de dînsul în cetatea lor şi pentru luminarea dreptei credinţe. Atunci era copil, încă tînăr cu anii, dar foarte îndemînatic şi de bună credinţă, pentru primirea seminţei cuvîntului lui Dumnezeu.

Deci, luîndu-l Sfîntul Pavel şi văzîndu-l blînd şi cu minte bună, apoi, văzînd mai înainte de a fi darul lui Dumnezeu, l-a iubit mai mult decît părinţii cei trupeşti; dar, de vreme ce atunci era încă copil tînăr şi neputînd să călătorească cu dînsul, l-a lăsat acasă, punîndu-l lîngă dascăli iscusiţi, ca să înveţe de la dînşii dumnezeiasca Scriptură, de care lucru scriind Pavel către dînsul, îi aducea aminte: *Din tinereţe ştii Sfintele Scripturi.* Fiind urmărit de poporul iudeu, a fost dat afară din cetate şi s-a dus în alte cetăţi.

După cîţiva ani, cînd Sfîntul Pavel a ieşit din Antiohia să cerceteze pe fraţii din toate cetăţile în care propovăduise mai întîi cuvîntul lui Dumnezeu, luînd pe Sila, a venit în Listra, unde era Sfîntul Timotei, şi văzîndu-l că venise în vîrstă şi sporise în toată fapta bună, apoi că era bine mărturisit de toţi creştinii de acolo, l-a luat cu sine la apostolie şi l-a făcut împreună călător, nedezlipit la toate ostenelile şi călătoriile sale şi împreună slujitor întru Domnul. Dar cînd a voit să iasă din cetate, ca să nu smintească pe nişte iudei, care erau mulţime mare prin locurile acelea, l-a tăiat împrejur, după legea lui Moise, nu pentru vreo trebuinţă de mîntuire, deoarece avea darul cel nou, Sfîntul Botez, în locul tăierii împrejur, ci ca iudeii să nu se smintească de dînsul, deoarece toţi ştiau că s-a născut din tată elin.

Deci, ieşind de acolo Sfîntul Pavel, umbla prin cetăţi şi prin sate, învăţînd şi binevestind împărăţia lui Dumnezeu şi luminîndu-i pe toţi cu lumina dreptei credinţe, căruia ca o stea a soarelui, cel de la al treilea cer răsărit, îi urma dumnezeiescul Timotei, primind lumina cea neînserată, adică învăţătura bunei vestiri a lui Hristos, şi deprinzîndu-se la obiceiuri bune şi la viaţă îmbunătăţită, precum mărturiseşte despre dînsul iarăşi apostolul Pavel, zicînd: "Iar tu ai urmat învăţăturii mele, vieţii, aşezămîntului, credinţei, îndelung răbdării, dragostei, îngăduinţei, izgonirilor şi pătimirilor" (II Timotei, 3, 10-11).

Astfel, Sfîntul Timotei a scos toate bunătăţile din vasul alegerii, adică de la Pavel, şi a primit apostoleasca sărăcie pentru Hristos, ca să nu cîştige pentru el nimic, nici aur, nici argint, nici altceva de pe pămînt; ci a trece din loc în loc şi a propovădui Evanghelia împărăţiei. Apoi, s-a deprins a răsplăti bine pentru rău, căci fiind ocărît, el binecuvînta, prigonit fiind, el răbda, hulit fiind, mîngîia, în toate punîndu-se înainte pe sine, ca o slugă a lui Dumnezeu. Deci, s-a făcut următor adevărat învăţătorului său, Sfîntului Pavel. Drept aceea, Sfîntul Pavel, văzînd pe ucenicul său sporind într-atîtea fapte bune, l-a făcut mai întîi diacon, după aceea preot, apoi episcop, deşi era tînăr de ani.

Apoi, prin punerea mîinilor apostoleşti, fiind slujitor al tainelor lui Hristos, s-a făcut următor prea osîrdnic al durerilor şi ostenelilor apostoleşti, pătimind împreună şi slujind celor mai mari apostoli, întru buna vestire a lui Hristos, pe care nici tinereţile, nici slăbiciunea trupului, n-au putut vreodată să-l împiedice de la nevoinţa care era de faţă. Ci în toate avea răbdare, după cum mărturiseşte despre dînsul învăţătorul său Pavel, care scriind către Corinteni, în epistola întîi, zice: *De va veni Timotei, luaţi aminte, ca să vie la voi fără de frică, pentru că are lucrul Domnului, ca şi mine; deci, nimeni să nu-l defăimeze*. Apoi, lăudîndu-l, a scris: *Am trimis la voi pe Timotei, care îmi este fiu iubit şi credincios întru Domnul, care vă aduce vouă aminte de căile mele*.

Dar şi în alte scrisori ale sale îl numeşte frate al său, zicînd: *Pavel, legatul lui Iisus Hristos, şi Timotei, fratele*. Şi iarăşi: *Pavel, apostolul lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, şi Timotei fratele*. Şi încă: *Trimis-am pe Timotei, fratele nostru, slujitorul lui Dumnezeu şi ajutătorul nostru în bună vestirea lui Hristos, ca să vă întărească şi să vă mîngîie în credinţa voastră.*

Acestea şi multe altele se află ca mărturii în epistolele lui Pavel, spre lauda Sfîntului Timotei, pentru care acela nu se înălţa, ci vieţuind în smerita cugetare şi pază, prin post şi prin ostenelile cele de-a pururea, atît de mult se trudea, încît chiar învăţătorul lui, văzîndu-i nevoinţele şi postul, îi era milă de el foarte mult, pentru că, văzîndu-l trudit, îl îndemna să nu bea apă, ci să primească puţin vin pentru stomacul său şi pentru multele neputinţe, de care, deşi neîncetat trupul îi era cuprins, dar sufletul lui cel bun îi era sănătos şi petrecea liber de toată vătămarea.

Deci, Timotei umbla prin toate marginile lumii cu învăţătorul său, pentru că adesea propovăduia cuvîntul lui Dumnezeu în Efes, Corint, Macedonia, Italia, Spania, încît este drept a zice despre dînşii: *În tot pămîntul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor*. Şi era Sfîntul Timotei ascuţit la minte, grabnic la răspunsuri, retor ales în propovăduirea cuvîntului lui Dumnezeu, dascăl preadulce în împlinirea Sfintelor Scripturi, păstor prea vrednic în ocîrmuirea bisericească şi în apărare, dar mai ales a cîştigat îndestulat dar, căci din îndoit izvor a scos învăţătura.

Dar nu numai pe Pavel îl avea învăţător, ci şi de la iubitul ucenic a lui Hristos învăţa, de la Ioan; căci fiind trimis de Domiţian, împăratul Romei (81-96), în exil în insula Patmos, Timotei a fost în locul acestui

Sfînt Ioan, episcop al cetăţii Efesului, unde nu după multă vreme a pătimit, pentru mărturisirea lui Iisus Hristos, astfel:

Era odată un praznic vestit în Efes, ce se numea Catagoghion, în care închinătorii de idoli, bărbaţi şi femei, luînd asemănări de feţe neobişnuite, purtînd în mîini ciomege şi idoli, înconjurau uliţele cetăţii fără de ruşine şi cu glasuri fără de rînduială, strigînd, pe cei ce-i întîlneau ca tîlharii se repezeau asupra lor, şi ucideau pe mulţi şi făceau alte fărădelegi; cu care ticăloşii socoteau că aduc slujbă necuraţilor zei ai lor.

Acestea văzînd dumnezeiescul Timotei, şi cu focul rîvnei celei dumnezeieşti aprinzîndu-se, a intrat cu îndrăzneală într-acea privelişte de Dumnezeu hulitoare, propovăduind pe Unul adevăratul Dumnezeu, pe Domnul nostru Iisus Hristos, arătînd înşelăciunea şi rătăcirea zeilor lor şi altele cîte erau din destul spre încredinţare, spunînd cu limbă slobodă. Iar ei, întru întunericul închinării de idoli umblînd, n-au cunoscut, nici n-au înţeles cele grăite de apostol, ci repezindu-se cu un suflet asupra lui cu ciomegele ce aveau în mîini, l-au bătut cumplit pe sfînt şi cu toată nemilostivirea şi neomenia, pe pămînt tîrîndu-l şi călcîndu-l, l-au chinuit pînă la moarte.

Creştinii după aceea venind şi văzîndu-l încă puţin suflînd, l-au dus afară din cetate şi după ce a murit, i-au îngropat cu cinste trupul lui, la locul ce se numea Pion, adică "gras". Iar după multă vreme, cinstitele şi sfintele lui moaşte, după porunca împăratului Constanţiu (337-361), fiul marelui Constantin, s-au dus din Efes în Constantinopol, de Sfîntul Artemie mucenicul şi au fost puse în biserica Sfinţilor Apostoli, alături de dumnezeiescul Apostol Luca şi cu Andrei, cel întîi chemat. Dumnezeu binevoind astfel, ca celor ce în viaţa aceasta toate de obşte le-au fost, obiceiurile, învăţătura şi propovăduirea Evangheliei, de obşte la fel şi mormîntul după moarte să le fie, de vreme ce şi odihna lor în ceruri este una, întru împărăţia Domnului nostru Iisus Hristos, care împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh împărăţeşte, în veci. Amin.

Sfîntul Mucenic Anastasie Persul
(22 ianuarie)

(După Metafrast)

Cînd Sfînta Cetate Ierusalim a fost luată de Hosroe, regele Persiei, iar acele sfinte locuri unde a petrecut Hristos Domnul nostru şi a suferit pătimirile cele de voie, răstignirea, moartea, îngroparea şi învierea, atunci a fost robit de păgînii barbari, mîntuitorul lemn al Crucii Domnului, fiind prădat şi dus în Persia cu multe dobînzi. Atunci a început a răsări în Persia slava lui Hristos ca soarele, prin minunile ce se făceau de către făcătorul de viaţă lemn al Crucii, care în robie fiind, sufletele omeneşti le robea lui Dumnezeu şi ca o undiţă vînîndu-le, le atrăgea spre Hristos, prin cunoştinţa adevărului umilindu-le şi prin dragostea cea dumnezeiască aprinzînd inimile acelora. Atunci a venit la cunoştinţa lui Hristos şi Sfîntul Mucenic Anastasie, despre care ne este acum vorba.

Acesta din naştere era pers, din satul Rasnun, care este între hotarele ce se numeau Razeh. Numele lui din păgînătatea persană era Magundat, fiu al unui vrăjitor, anume Vava, care în părţile acelea era vestit învăţător al meşteşugului vrăjitoresc, la care şi pe fiul său l-a învăţat desăvîrşit, încă din tinereţe. Apoi, venind Magundat în vîrsta bărbătească, a fost rînduit în oaste cu mulţi alţi tineri şi petrecea în cetatea împărătească cea de la scaun, slujind lui Hosroe, regele Persiei.

Auzind de slava şi puterea lemnului Crucii, care a luminat toate laturile Persiei şi le-a înfricoşat cu minuni înspăimîntătoare, încît toţi ziceau că Dumnezeul creştinesc a venit în Persia, a început a cerceta cu dinadinsul, pentru că deodată i s-a aprins sufletul în taină cu focul acela pe care Hristos a venit să-l arunce pe pămînt; şi nu s-a odihnit acest frumos tînăr umblînd şi pe mulţi întrebînd, dorind să ştie cu încredinţare cum este acest lemn, care are atîta putere spre facerea de minuni. Cînd i s-a spus de credincioşi, că aceea este Crucea pe care Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu, care acum se mărturiseşte şi se cinsteşte de

creştini, că S-a răstignit pe ea pentru mîntuirea neamului omenesc, atunci mai mult s-a aprins cu dorinţa cea dinăuntru, să cunoască desăvîrşit pe Fiul lui Dumnezeu.

Şi a făcut multe întrebări, iar din răspunsuri lua avînt pentru mai multe cercetări, sîrguindu-se să se încredinţeze: Cum S-a pogorît Dumnezeu din cer? Cum S-a făcut om? Pentru ce a fost osîndit pe Cruce? De cine? Şi oare S-a întors iarăşi la cer, de unde S-a pogorît?

Auzind de la creştini despre dumnezeiasca Taină care se povestea lui, adică a întrupării lui Hristos, urechile lui au primit cu dragoste sămînţa dreptei credinţe; iar sufletul său încet creştea spicele credinţei şi spre urmarea lui Hristos se îndemna. Deci, avea Magundat un frate după trup, asemenea ca şi el, şi erau amîndoi în ceata unui slăvit voievod, anume Sain. Acesta fiind trimis cu oaste de regele Persiei la război, în stăpînirea grecească, apoi ajungînd la Calcedon, slăvita cetate creştinească, şi Magundat slujind în ceata lui cu fratele, au mers acolo.

Tăbărînd asupra perşilor, dreptcredinciosul Heraclie, împăratul grecesc, Sain, voievodul persan, cu cetele sale, degrab s-a întors înapoi; iar Magundat deosebindu-se de ceată şi pe fratele său cel după trup lăsîndu-l, voia ca mai degrabă la creştini să slujească sărac şi neştiut, decît în moştenirea sa bogat şi cinstit, între cei ce nu ştiu pe Dumnezeu.

La început, venind în Hierapolis, a aflat acolo un om pers de neam, dar cu credinţa creştin, cu meşteşugul zlătar (argintar), şi lîngă el sălăşluindu-se, învăţa lucrul aceluia. Astfel îşi întindea mîinile la lucru, iar mintea o avea aţintită la Hristos Dumnezeu, arzînd de dragostea Lui. Şi ruga pe învăţătorul său ca să-l ducă la Sfîntul Botez, însă nu-şi cîştiga cererea pentru că botezul lui era mutat pentru altă vreme, de frica ce aveau de perşi.

Intrînd cu învăţătorul adeseori în sfînta biserică la rugăciune, vedea pe pereţii bisericii cu zugrăveli închipuite patimile şi chinurile sfinţilor mucenici şi întreba pe învăţător ce este aceea. Iar el îi spunea nevoinţele şi faptele sfinţilor: cum au răbdat cu bărbăţie pînă la sînge pentru Hristos, iar sufletele pentru El cu osîrdie şi-au pus, cum au răbdat de la chinuitori pentru Hristos şi de ce fel de răsplătiri s-au învrednicit în cer. El pe toate acelea ascultîndu-le cu luare aminte, se mira şi se spăimînta; dar mai mult se aprindea inima lui cu rîvna cea dumnezeiască. Deci, petrecînd în Hieropolis cîtăva vreme, a gîndit să se ducă la Ierusalim, ca să primească acolo Sfîntul Botez.

Mergînd în Sfînta Cetate a Ierusalimului, Magundat, care s-a numit mai pe urmă Anastasie, a petrecut la un oarecare iubitor de Hristos, cu meşteşugul argintar, aceluia i-a descoperit toată durerea inimii sale, cum că voieşte să se unească cu Hristos prin Sfîntul Botez. Iar el l-a dus pe dînsul la Sfîntul Ilie, prezbiterul bisericii celei mari a Învierii lui Hristos. Fericitul Ilie, primindu-l cu dragoste, a spus despre dînsul preasfinţitului patriarh Modest, şi cu binecuvîntarea aceluia a botezat pe Magundat persul, numindu-l întru Sfîntul Botez Anastasie, şi l-a ţinut la sine opt zile. Deci îl întreba ce fel de viaţă voieşte să-şi aleagă, mirenească sau monahicească? Iar fericitul Anastasie nu numai cu cuvintele adeverea, ci şi cu obiceiul cel blînd arăta cum că doreşte chipul şi viaţa monahicească.

După opt zile, dezbrăcînd hainele cele albe luate la Botez, l-a dus prezbiterul într-una din mînăstirile Ierusalimului, în anul al zecelea al împărăţiei lui Heraclie (610-641); şi a fost încredinţat unui înţelept şi îmbunătăţit bătrîn, care după aceea degrabă a fost părinte mînăstirii aceleia, de la care a învăţat nu numai limba grecească, psaltirea şi citirea celorlalte cărţi, ci şi la multe sfinte nevoinţe care se cuvin în viaţa monahicească s-a povăţuit degrabă; pentru aceea era şi iubit de toţi, mai ales de povăţuitorul său, care din început văzînd deplina săvîrşire a vieţii monahiceşti a acestuia, l-a tuns în chipul monahicesc al său, îmbrăcîndu-l în chipul îngeresc.

Şi era Sfîntul Anastasie monah îmbunătăţit, smerit, cugetător, blînd, iubitor de osteneală, făcînd toată slujba mînăstirească, în bucătărie, în pitărie, în grădină şi în alte ascultări, cu nelenevire; dar nici soborul bisericesc şi pravila n-o lăsa cîndva. Şi era întotdeauna cu mîinile îndeletnicindu-se la lucru, iar cu gura spre mărirea lui Dumnezeu.

Apoi, citea dumnezeieştile Scripturi, vieţile sfinţilor părinţi, iar mai ales pătimirile sfinţilor mucenici. Şi cînd le citea pe acelea, uda cu lacrimi cartea, arzînd cu inima şi încredinţînd acea pătimire cu răbdarea ce avea, ca şi cum pătimea cu dînşii şi se arăta că este următor al rîvnei lor, sfîrşitul lor fericindu-l; şi minunîndu-se de bărbăţia lor, ruga cu osîrdie pe stăpînul Hristos, ca să-l învrednicească să pătimească aceleaşi chinuri pentru El şi să meargă ca apoi să se numere în ceata mucenicească.

Iar vrăjmaşul sfinţilor, cel ce ura înmulţirea faptelor bune ale lui, a început a-i aduce în minte ceea ce avea mai înainte în Persia, adică bogăţiile, slava, meşteşugul vrăjitoriei cel părintesc, cinstea şi dregătoria ostăşească şi alte deşertăciuni; vrînd ca prin acelea să-i surpe casa lui cea sufletească şi din mînăstire, să-l despartă de viaţa cea dimpreună a sfinţilor părinţi; însă el cu ajutorul lui Dumnezeu, pe care îl avea turn de tărie în faţa vrăjmaşului, cu rugăciunile şi cu povăţuirea duhovnicescului său părinte - căruia totdeauna îşi mărturisea gîndurile sale -, a petrecut nemişcat şi de ispitele vrăjmaşului nebiruit.

Deci, petrecînd Cuviosul Anastasie în mînăstirea aceea şapte ani şi adunînd multă duhovnicească vistierie de fapte bune, a fost chemat de Domnul spre cununa mucenicească printr-o vedenie ca aceasta: Venind prealuminatul praznic al Învierii lui Hristos, în seara sîmbetei celei mari, s-a odihnit puţin după osteneala cea de peste zi, şi adormind i se părea că stă pe un munte înalt, de care se apropia un bărbat purtător de lumină, ţinînd un pahar de aur împodobit cu pietre de mare preţ, plin cu vin, şi i l-a dat lui, zicîndu-i: "Primeşte şi bea". Şi luîndu-l, îndată l-a băut şi s-a umplut sufletul lui de negrăită dulceaţă; căci în somn încă a înţeles el că acela este semnul cel dorit al sfîrşitului mucenicesc la care era chemat de Domnul.

Deşteptîndu-se din somn plin de veselie şi de bucurie, a alergat în biserică, la soborniceasca cîntare a Învierii lui Hristos. Apoi, luînd şi pe duhovnicescul părinte şi povăţuitorul său, a căzut la picioarele lui, cu lacrimi udîndu-le, ca să se roage pentru dînsul către Stăpînul tuturor, că aproape este ziua ducerii lui din viaţa aceasta. Şi zicea: "Ştiu, sfinte părinte, cîte osteneli ai suferit pentru mine şi cît de adeseori am mîniat milostivirea ta cea părintească; prin tine au văzut ochii mei lumina cea adevărată şi prin tine m-am liberat de întunericul cel rău. Deci, nu înceta a ruga pe preabunul Dumnezeu, pentru mine, robul tău".

Grăit-a lui părintele: "De unde te-ai încredinţat, fiul meu, că în aceste zile te vei despărţi de noi, pentru altă viaţă?" Iar Anastasie i-a spus vedenia cea din vis cu multă umilinţă. Şi întărea că, cu adevărat, în acele zile are să moară, ori cu moartea cea de obşte a tuturor, ori cu alta oarecare. Însă se temea să spună dorirea sfîrşitului său celui mucenicesc pentru Hristos, ca să nu-l oprească bătrînul şi să nu-i stingă văpaia rîvnei cea după Hristos şi să se lipsească de cununa mucenicească. Iar părintele îl mîngîia mult cu cuvinte de dragoste.

Deci, făcîndu-se ziuă şi săvîrşindu-se dumnezeiasca Liturghie, Cuviosul Anastasie s-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine, şi a mîncat cu fraţii la masa cea de obşte; iar în noaptea următoare adormind puţin de cu seară şi deşteptîndu-se degrab - deoarece dorinţa cea negrăită dinlăuntru a muceniciei nu-l lăsa să se odihnească -, şi sculîndu-se în taină, a ieşit din mînăstire, neluînd nimic cu sine, afară de hainele cele monahiceşti cu care era îmbrăcat.

După ieşirea din mînăstirea sa, Sfîntul Anastasie s-a dus mai întîi la Diospolul Palestinei, de acolo la muntele ce se numea Garizim, pentru rugăciuni; apoi trecînd şi în alte cinstite locuri, a venit în Cezareea Palestinei şi a petrecut acolo în biserica Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu Fecioare.

După aceea, s-a dus pentru închinăciune la biserica Sfintei şi prealăudatei marii Muceniţe Eufimia, care este zidită în aceeaşi Cezaree. În acea vreme perşii stăpîneau Palestina şi locuiau în-tr-însa. Deci, s-a întîmplat fericitului, pe cînd mergea pe lîngă casa unui pers, ca să vadă făcîndu-se de perşi meşteşugul vrăjitoresc; şi umplîndu-se de rîvnă dumnezeiască, a intrat la dînşii, zicîndu-le cu mînie: "Pentru ce singuri vă rătăciţi şi trageţi şi sufletele altora în rătăcire, înşelîndu-le?" Iar ei mirîndu-se de îndrăzneala lui, l-au întrebat, zicînd: "Cine eşti tu, cel ce grăieşti acestea?" El le-a răspuns: "Am fost şi eu într-o rătăcire ca aceasta a voastră, că aveam acel prea urît meşteşug şi eram iscusit în farmece".

Spunînd aceasta, sfîntul mustra nedumnezeirea lor, arătîndu-le cu multe cuvinte cît este de urît lui Dumnezeu şi vătămător de suflet oamenilor meşteşugul şi înşelăciunea vrăjilor; apoi le spunea cunoştinţa sa adevărată şi întoarcerea spre Dumnezeu, îndemnîndu-i, ca şi ei avîndu-l pe el pildă, să cunoască de asemenea adevărul şi lepădîndu-se de farmece, să se întoarcă cu pocăinţă la Hristos Dumnezeu.

Dar ei nu numai că nu voiau să asculte cuvintele sfîntului, ci îl şi rugau foarte ca să nu ocărască acel meşteşug al perşilor şi să nu-l dea spre defăimare poporului. El lăsîndu-i, s-a dus în calea sa, sîrguindu-se către sfînta biserică a întru tot lăudatei muceniţe, apoi mergînd puţin de la dînşii, l-au văzut ostaşii perşi care şedeau la porţile curţii pe lîngă care trecea sfîntul; acei ostaşi vorbeau între dînşii persieneşte şi ziceau despre dînsul: "Acesta este iscoadă".

Sfîntul pricepînd bine vorba lor, fiind însuşi pers, căutînd cu mînie la dînşii, le-a zis: "Ce grăiţi voi? Nu sînt iscoadă, ci sînt rob al Domnului meu Iisus Hristos, mai bun decît voi, fiindcă m-am învrednicit a sluji Aceluia, Care pentru păcătoşi a voit a Se coborî din cer; înţeleg vorba voastră, căci şi eu am fost odată în aceeaşi slujbă ostăşească, în care sînteţi voi acum". Ei sculîndu-se, l-au prins şi au spus despre dînsul mai marelui lor, care era în curte; iar el ieşind şi întrebîndu-l: cine şi de unde este,a poruncit să păzească pe sfîntul în temniţa cea mai mare, în care fiind închis trei zile, n-a gustat nici hrană, nici băutură; pentru că nimic nu voia să primească din mîinile păgînilor, ci se hrănea cu aşteptarea patimilor dorite pentru Hristos.

Într-acea vreme a venit în Cezareea Palestinei un boier persan, cu numele Marzavan, şi aflînd de cuviosul cel închis, a poruncit să-l aducă legat înaintea sa la cercetare; şi fiind adus sfîntul, Marzavan se îndeletnicea cu alte lucruri, iar Cuviosul Anastasie sta legat de o parte; dar era acolo şi un creştin care-l cunoştea pe sfînt, pentru că îl văzuse în biserica Preacuratei Născătoare de Dumnezeu Fecioare; apoi creştinul s-a apropiat de dînsul şi-l întreba în taină pentru ce este prins, legat şi adus la judecată?

Sfîntul i-a spus dorinţa inimii lui, că voieşte să pătimească şi să moară pentru Hristos, şi acela auzind, a fericit pe cuviosul pentru gîndul lui cel bun, şi-l întărea cu cuvinte dumnezeieşti, îndemnîndu-l să nu se teamă de chinuri, nici să se înfricoşeze de moarte, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos; ci să răspundă cu tărie şi cu îndrăzneală la întrebările lui Marzavan, avînd în minte cuvintele zise de Domnul în Evanghelie: *Cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui.*

Deci, Cuviosul Anastasie fiind pus înaintea boierului Marzavan, nu s-a închinat lui, nici i-a dat cuviincioasa cinste, căci era obicei la perşi să-şi plece genunchii înaintea boierilor lor, spre cinste; iar sfîntul n-a făcut aceea, deci, prin neînchinarea şi prin căutarea cea fără de temere, a arătat bărbăţia şi mărimea sa de suflet cea dinăuntru. Iar Marzavan căutînd mult la dînsul, l-a întrebat, zicînd: "Cine, şi de unde eşti tu şi cum te numeşti?".

Sfîntul răspunse cu îndrăzneală: "Sînt creştin şi de voieşti să ştii şi naşterea mea, sînt pers, din părţile Razei, din satul Raznun; am fost vrăjitor şi ostaş, dar am lăsat întunericul şi am venit la adevărata lumină; numele îmi era întîi Magundat, iar creştineşte mă numesc Anastasie". Marzavan îi zise: "Lasă rătăcirea aceea şi te întoarce la credinţa ta dintîi că-ţi voi da cai, bani şi multe alte bunătăţi". Iar sfîntul căutînd spre cer, a zis: "Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Tine, Hristoase Împărate". Zis-a lui Marzavan: "Îţi este plăcută ţie îmbrăcămintea aceea pe care o porţi?"

Fericitul răspunse: "Această îmbrăcăminte îmi este iubită, fiindcă este îngerească, şi mai cinstită îmi este mie aceasta decît ţie boieria ta". Marzavan, mîniindu-se, i-a zis: "Diavol ai, că nu grăieşti altceva, decît numai ce te învaţă el". Sfîntul îi răspunse: "Cînd eram în rătăcirea şi păgînătatea perşilor, atunci aveam diavol; dar acum am locuitor în mine pe Hristos, Mîntuitorul meu, Cel ce izgoneşte pe diavolii tăi". Marzavan îi zise: "Nu te temi de împăratul, care, cînd va auzi cele despre tine, va porunci să te răstignească?" Sfîntul răspunse: "De ce să mă tem de un om stricăcios ca tine, care dacă va ucide trupul, sufletul nu poate să-l prindă cu nici un fel de cursă".

Marzavan, nesuferind să audă nişte cuvinte ca acestea, a poruncit să pună pe dînsul lanţuri de fier, unul pe grumaji, iar altul la picioare, şi să-l ducă la tăietorii de piatră, ca împreună cu alţii să care neîncetat piatră. Acolo, fericitul pătimitor a răbdat multe şi nenumărate necazuri; pentru că unii din părţile lui şi din acelaşi sat Rasnun, fiind cunoscuţi prieteni şi vecini ai lui, dar văzînd cele ce i se făceau, se ruşinau şi socotind ca şi cum lor li se făcea necinstea aceea, ocărau pe sfîntul, zicînd: "De ce ai făcut aceasta? Pentru ce ai necinstit neamul cel bun de demult, făcîndu-te creştin şi atîta necinste ai adus cu noi? Cu lanţuri eşti legat şi la tîlhăreasca pedeapsă osîndit, care lucru ochii noştri nu suferă să-l vadă; nimeni cîndva din părţile noastre nu s-a făcut creştin şi acum tu ne-ai făcut batjocură".

Cu nişte cuvinte ca acestea ocărîtoare, păgînii îşi puneau mîinile pe cel nevinovat cu nemilostivire, bătîndu-l, trăgîndu-l de barbă şi haina de pe dînsul rupîndu-i şi nu numai nişte supărări ca acestea îi făceau lui, ci îi puneau pe spate pietre grele, care de patru inşi abia puteau a se purta; şi aşa cu lanţuri la grumaji şi la picioare ferecat, apoi cu pietre greu însărcinat, se ostenea plăcutul lui Dumnezeu.

Această răutate în toate zilele i se făcea lui de la perşii cei cunoscuţi. Însă el toate acelea cu bucurie le răbda, pentru numele lui Iisus Hristos. După aceasta, boierul Marzavan iarăşi a poruncit ca să aducă înaintea sa pe sfîntul şi i-a zis: "De ai fost cu adevărat fecior de vrăjitor şi ştii meşteşugul vrăjilor, spune-ne ceva din vrăji, ca şi noi să ştim despre a ta pricepere". Răspuns-a sfîntul: "Să nu-mi facă Dumnezeu parte ca să iasă din gura mea ceva de acest fel; nu voiesc să-mi spurc mintea cu pomenirea vrăjilor, nici gura cu vorbele".

Boierul i-a zis lui: "Pentru ce petreci în creştinătate, întoarce-te la credinţa ta cea dintîi, căci să ştii că voi spune despre tine regelui Hosroe". Răspuns-a sfîntul: "Fă ce voieşti; socotesc că ai scris la dînsul şi ai luat răspuns de la el". Zis-a boierul: "N-am scris încă, ci acum voi să scriu şi ce-mi va porunci despre tine, aceea voi face". Iar Sfîntul Anastasie a răspuns: "Scrie toate răutăţile ce voieşti despre mine; eu sînt creştin, şi iarăşi îţi spun, sînt creştin".

Marzavan a poruncit ca pe sfînt să-l întindă la pămînt şi să-l bată pînă ce va voi să facă ceea ce i se porunceşte lui. Şi cînd voiau slujitorii să lege pe mucenic de mîini şi de picioare, ca să-l întindă spre bătaie, el a zis către dînşii: "Lăsaţi-mă slobod; nu se cade să mă legaţi şi să mă ţineţi, căci nu fără de voie rabd pentru Hristos al meu, ci de bunăvoie, şi doresc să pătimesc pentru El atît de mult, cît cineva însetează de apă rece în vreme de arşiţă". Acestea zicîndu-le, şi-a făcut semnul Crucii şi s-a întins cu faţa la pămînt spre bătaie; şi au început a-l bate cumplit cu beţe. Apoi sfîntul a zis către cei ce-l băteau: "Încetaţi puţin şi dezbrăcaţi de pe mine îmbrăcămintea cea monahicească, ca să nu rabde necinste chipul cel sfînt, şi aşa gol trupul meu băteţi-l; însă să ştiţi că bătăile ce mi se dau de voi, ca nişte jucării le socotesc; pentru că eu chiar şi în bucăţi de aş fi sfărîmat, niciodată nu mă voi lepăda de Domnul nostru Iisus Hristos". Deci, bătut fiind pe trupul gol, răbda cu bărbăţie, stînd la chinuri nemişcat, de nimeni ţinut, fără numai de singură voia sa pentru Dumnezeu, prin care şi firea sa îşi biruia.

Atunci se mira boierul şi toţi cei ce erau acolo de răbdarea lui, că mult bătîndu-se, nu s-a mişcat cu trupul, nici a strigat, nici a gemut; pentru că mintea lui cu totul era la Dumnezeu, pentru care pătimea. Deci, poruncind boierul ca să înceteze de la bătaie, pe sfîntul iarăşi îl înfricoşa cu împăratul, zicînd: "Voi scrie la împăratul şi va porunci ca să te pedepsească cu moarte". Zis-a lui sfîntul: "Scrie ce voieşti". Iar boierul a zis: "Au nu te temi de împăratul?" Răspuns-a sfîntul: "De ce să mă tem de împăratul tău, au doară el nu este asemenea om muritor ca şi tine? Au doară nu va vedea stricăciunea aşa ca şi tine? Deci, pentru ce îmi porunceşti ca să mă tem de cel ce este tină, asemenea ca tine? Au nu este mai bine a mă teme de Dumnezeul meu Iisus Hristos, Cel ce a făcut cerul şi pămîntul, marea şi toate cele dintr-însele şi Care este nestricăcios în veci".

Mirîndu-se mîndrul Marzavan de răspunsul mucenicului, a poruncit ca iarăşi să-l ducă în temniţă şi după puţine zile iarăşi scoţîndu-l, l-au adus înaintea lui cu blîndeţe, nădăjduind ca prin linguşitoare cuvinte să-l înmoaie; şi a zis către sfîntul: "Adu-ţi aminte de meşteşugul tău cel vrăjitoresc şi jertfeşte zeilor, ca să nu mori rău, lipsindu-te de această văzută lumină".

Cuviosul a răspuns: "La care zei îmi porunceşti să jertfesc? Soarelui, lunii, focului, mării, munţilor, dealurilor şi celorlalte stihii pămînteşti? Să nu-mi facă parte Dumnezeul meu ca să mă închin cîndva idolilor voştri, pentru că pe toate acelea Hristos, Fiul lui Dumnezeu, le-a zidit spre slujba şi trebuinţa noastră a oamenilor, a creaturii celei înţelegătoare; iar voi rătăciţii, slujiţi diavolului şi fiinţelor celor cu patru picioare şi la cealaltă făptură văzută, ca şi cum acelea nu au fost făcute pentru ale noastre trebuinţe, ci noi pentru ale lor am fi făcuţi. Şi nu se cade să-i numiţi pe ei dumnezei, căci voi sînteţi zidiţi după chipul lui Dumnezeu şi nu ştiţi pe Dumnezeu, Ziditorul nostru, căci de aţi cunoaşte pe Hristos, Cel ce v-a creat pe voi, apoi v-aţi întoarce la lumina cea adevărată şi v-aţi izbăvi de stăpînirea diavolilor".

Acestea şi mai multe grăind sfîntul, s-a mirat Marzavan şi toţi cei ce-l auzeau. Apoi văzînd Marzavan că nici cu îmbunările, nici cu îngrozirile nu-l poate birui, l-a trimis iarăşi în temniţă, pînă ce-i va veni poruncă de la împărat ce să facă cu dînsul. Astfel, era ţinut noaptea în temniţă, iar ziua îl scoteau ferecat în lanţuri la lucru, ca să care piatră cu ceilalţi legaţi.

Deci, s-a dus ştirea despre Sfîntul Anastasie şi în mînăstirea unde a fost tuns monah şi auzind toţi părinţii şi fraţii despre dînsul, cum că pentru Hristos pătimeşte, s-au umplut de negrăită bucurie; dar mai ales duhovnicescul lui părinte şi învăţător, care, ca şi cum împreună cu iubitul său ucenic legat fiind, într-al lui chip i se părea că pătimeşte. Dar de vreme ce aceea nu putea fi, ca adică să meargă la dînsul, egumen fiind, a trimis pe doi fraţi cu a sa mîngîietoare scrisoare, ca în taină mergînd la dînsul, să-l întărească spre a răbda cu bărbăţie. Iar el, împreună cu ceilalţi părinţi, ziua şi noaptea se rugau la Dumnezeu pentru dînsul, să-i dea tărie, ca să rabde pînă la sfîrşit pentru numele Lui şi să fie biruitor şi purtător de cunună în ceata sfinţilor mucenici.

Cuviosul Mucenic Anastasie în temniţă fiind, nu înceta ziua şi noaptea a preamări pe Atotputernicul Dumnezeu. Şi avea cu sine legat şi pe altul, pe un tînăr din slugile lui Marzavan, osîndit pentru o faptă rea, cu care împreună era legat cu un lanţ de grumaz şi cu altul de picioare. Deci, îi era foarte greu sfîntului, de vreme ce, cînd se scula la rugăciune la miezul nopţii, era nevoie ca să deştepte, chiar nevrînd, pe împreună legatul său, care-l socotea ca păcat făcut împotriva aproapelui, căci pe cel obosit cu aceeaşi greutate prin cărarea pietrelor şi adormit, îl deşteaptă.

Deci, de multe ori vrînd să facă rugăciunile cele de miezul nopţii, nu îndrăznea să se scoale pe picioarele sale, ca să nu-şi deştepte prietenul şi să-i taie odihna şi astfel piciorul său, lîngă piciorul aceluia ţinîndu-şi, grumajii săi spre grumajii lui aplecîndu-şi, îşi săvîrşea obişnuitele rugăciuni către Dumnezeu. Acolo erau şi alţi legaţi şezînd deosebit, între care era şi un evreu de neam cinstit şi bun la obicei; acela văzînd pe Sfîntul Anastasie, ziua ostenindu-se cu cărarea pietrelor, iar noaptea petrecînd întru laudă lui Dumnezeu, se mira, zicînd întru sine: cine este omul acesta şi cum voieşte să-i fie sfîrşitul?

Într-o noapte, sfîntul rugîndu-se la Dumnezeu, după obiceiul său, iudeul acela zăcînd la pămînt, nu dormea, şi deodată văzînd o lumină în temniţă, şi-a întors ochii către sfîntul şi a văzut bărbaţi îmbrăcaţi în haine albe, luminoase şi strălucind ca soarele, care pe sfîntul mucenic înconjurîndu-l, părea îmbrăcat cu aceeaşi strălucire; ieşind de la aceia o strălucire mare, ce lumina toată temniţa cu negrăită lumină, pe care nimeni altul din cei închişi nu putea s-o vadă, pentru că toţi dormeau, fără numai singur evreul acela, care nu dormea; el privea aceea cu dinadinsul şi zicea întru sine cu multă mirare: "Dumnezeule sfinte, aceştia sînt îngeri". Apoi spre bărbaţii aceia mai cu dinadinsul privind, i-a văzut avînd omofoare şi ţinînd în mîini cruci; deci, zicea întru sine: "Episcopi sînt aceştia?" Iar privind mai mult spre sfîntul, a văzut pe un tînăr mai luminos, stînd înaintea lui Anastasie cu o cădelniţă de aur, plină cu cărbuni de foc, în care punînd tămîie, tămîia pe mucenicul.

Aceasta văzînd-o legatul acela, care nu dormea, deşteptă cu mîinile pe celălalt legat, care dormea aproape de sine, care era creştin şi fusese eparh al Scitopolei, vrînd ca şi acela să vadă acea minune ce se arăta; dar nu putea să-şi mişte picioarele sau mîinile, că era mai cu totul amorţit de înspăimîntarea chinului sau din voia dumnezeiască, ca să economisească ceva mai ascuns. Apoi abia deşteptîndu-l pe acela, a întrebat cel ce se deşteptase din somn ce este şi pentru ce l-a deşteptat pe el. Iar evreul arătîndu-i ceea ce se vedea, îi zicea: "Vezi ce este?" Dar abia zicînd acel cuvînt, îndată vedenia nu s-a mai văzut. Şi a spus evreul acela

credinciosului toate cele văzute, cu multă plăcere sufletească şi cu umilinţa inimii. Preamăriră, deci, pe Hristos Dumnezeu.

După aceasta boierul Marzavan, luînd scrisoarea de la regele său Hosroe, a trimis la Cuviosul Mucenic Anastasie, zicîndu-i: "Iată îţi porunceşte ţie regele ca numai un cuvînt să zici: nu sînt creştin, şi îndată vei fi liber ca să mergi oriunde vei voi, sau la creştini sau la monahi, sau în pietre, ori la cea dintîi rînduială ostăşească". Răspuns-a mucenicul lui Hristos, grăind: "Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Hristos al meu, nici cu mintea, nici cu cuvîntul".

Apoi, iarăşi boierul a trimis pe un casnic al său la sfînt, zicîndu-i: "Ştiu că te ruşinezi de mulţi, dar mai ales de cunoscuţii tăi, şi nu voieşti ca înaintea lor să te lepezi de Hristosul tău; însă de vreme ce porunca împărătească stă asupră-ţi şi care nimeni nu se cade să n-o asculte, de aceea, dacă vrei, numai înaintea mea şi a altor doi sfetnici ai mei să zici: mă lepăd de Hristos, şi îndată te vei libera; pentru că ce pagubă va fi ţie, cînd numai cu gura îţi vei adeveri lepădarea, iar inima ta neunindu-se cu gura, vei crede în Dumnezeul tău?" Răspuns-a mucenicul: "Să nu-mi fie mie aceea nici înaintea ta, nici înaintea altora, ca să mă lepăd de Domnul meu, nici la arătare, nici în taină, nici în vis şi nici va putea cineva să mă silească la acestea, orice mi-ar face".

Ducîndu-se acel om de casă la boier şi cele auzite de la mucenicul spunîndu-i, a poruncit boierul ca să-l aducă înaintea sa, şi i-a zis: "Iată, a poruncit împăratul ca în fiare legat să te trimit la dînsul în Persia". Sfîntul Mucenic Anastasie a răspuns: "De vei voi să mă liberezi, apoi, eu singur, fără de fiare voi merge la împăratul vostru; pentru că ce trebuinţă este ca să mă pui în fiare pe mine, cel ce de voie rabd şi voiesc a răbda pentru iubitul meu, Stăpînul Hristos".

Văzînd boierul că cu nici un chip, nici cu momiri, nici cu îngroziri nu poate să întoarcă pe mucenic de la creştinătate la păgînătatea l-a rînduit cu alţi doi legaţi, care erau aşijderea creştini şi osîndiţi pentru o pricină nedreaptă, ca după cinci zile să-i trimită în Persia, la judecata împăratului; deci sfîntul a fost dus iarăşi în temniţă. Într-acea vreme a sosit praznicul Înălţării cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului. Şi era în cetatea aceea un bărbat cinstit şi dregător, creştin cu credinţa şi cu faptele; acela apropiindu-se de boierul Marzavan, l-a rugat ca să libereze din temniţă pe Anastasie monahul, pentru praznic, ca împreună cu creştinii să săvîrşească acea prăznuire. Marzavan, cinstind pe cetăţeanul cel de frunte, a poruncit să fie după cererea lui, şi eliberă pe Sfîntul Anastasie din temniţă în ziua aceea, însă fiind tot în lanţurile cele de fier.

Deci, luîndu-l acel dreptcredincios bărbat, l-a dus la biserică, la dumnezeiasca Liturghie, şi a fost bucurie mare tuturor creştinilor şi prăznuire îndoită, văzînd pe pătimitorul cel pus în fiare grele pentru Hristos Domnul, Cel ce pe Cruce a pătimit, apoi înconjurîndu-l, vărsau lacrimi fierbinţi de bucurie şi sărutau lacrimile lui cu dragoste, bărbaţii şi femeile, fericindu-i pătimirea lui pentru Hristos. Iar după săvîrşirea Sfintei Liturghii, bărbatul care dorise pe sfîntul, l-a dus în casa sa, cu cei doi monahi, care erau trimişi de la mînăstire în taină, ca să mîngîie pe mucenicul şi să-l îngrijească de hrană; ospătîndu-i pe aceia şi venind vremea, l-a dus pe Sfîntul Anastasie în temniţă.

Sfîntul, după cinci zile, cu cei doi legaţi pomeniţi mai înainte, a fost dus ferecat în Persia, petrecîndu-l mulţi creştini cu lacrimi de durere. Şi-l petreceau şi acei doi monahi, dintre care unul s-a întors la mînăstire, iar altuia i se poruncise de egumen, ca să meargă la fericitul Anastasie pentru slujire şi ca să-i vadă sfîrşitul. Apoi, întorcîndu-se, să spună nevoinţa pătimirii lui şi mucenicescul sfîrşit.

Fiind dus în Persia, Sfîntul Cuvios Anastasie a fost pus în temniţă, în cetatea ce se numea Vithsalia, între alţi mulţi legaţi, între care erau mulţi osîndiţi pentru oarecare fapte rele, iar alţii robiţi şi cei mai mulţi între dînşii, creştini. Monahul care venise cu dînsul, găzduia la Cortaci, fiul lui Iesdin; iar Iesdin era cel dintîi econom împărătesc, dar creştin tăinuit.

După cîteva zile, regele Hosroe a trimis pe unul din judecători să cerceteze pe Sfîntul Anastasie, şi venind judecătorul, îl întreba: "Cine şi de unde eşti? Şi pentru care pricină, lăsînd credinţa persană, te-ai făcut

creştin?" Iar mucenicul lui Hristos, Anastasie, îi răspundea prin tălmaci, pentru că nu voia să mai vorbească în persană, îngreţoşîndu-se de necurata lor credinţă şi de limbă. Şi le zicea: "Voi aţi rătăcit cinstind pe diavoli, în loc de Dumnezeu; am fost şi eu altădată în aceeaşi rătăcire a voastră, dar acum cred şi mă închin Atotputernicului Stăpîn Iisus Hristos, Care a zidit cerul şi pămîntul, marea şi toate cele dintr-însele, şi ştiu cu adevărat că credinţa voastră este o înşelăciune diavolească, care vă duce la pierzare".

Judecătorul i-a zis lui: "Ticălosule, oare pe Hristos, pe Care voi Îl cinstiţi, nu L-au răstignit iudeii? Deci, cum ai rătăcit, lăsînd credinţa ta, şi te-ai făcut creştin?" Sfîntul a răspuns: "Adevărat grăieşti că de evrei a fost răstignit Hristos al meu; dar pentru ce nu grăieşti şi aceea, că, cu voia Sa dumnezeiască, pentru mîntuirea noastră a voit a Se da spre răstignire; El fiind ziditor a toate, din cer S-a pogorît pe pămînt şi S-a întrupat, prin împreună lucrarea Sfîntului Duh, din Preacurata şi Preabinecuvîntata Fecioara Maria, şi S-a răstignit de voie, că să mîntuiască neamul omenesc din înşelăciunea diavolească, iar voi cinstiţi pe diavol şi vă închinaţi soarelui, lunii, focului şi altor zidiri, iar nu Ziditorului".

Zis-a lui judecătorul: "Pentru ce grăieşti vorbe multe şi deşarte, iată regele îndată îţi va da cinste, brîu de aur, cai buni şi averi multe, ca să fii între senatorii cei slăviţi ai lui; numai să te întorci la credinţa ta cea dintîi".

Sfîntul Anastasie a răspuns: "Eu darurile regelui vostru, bogăţia, cinstea, slava şi toate care sînt vouă iubite şi dorite, de mult le-am defăimat şi le-am urît. Deci, urîte îmi sînt ca nişte lepădături şi gunoaie, iar viaţa monahicească alegînd-o şi iubind-o, mă hrănesc cu nădejdea veşnicelor bunătăţi pe care, cu darul lui Hristos Dumnezeul nostru, nădăjduiesc să le cîştig, de aceea această cinstită rînduială monahicească şi acestă mantie îmi sînt mie vestitoare ale bunătăţilor. Deci, cum să defaim cele ce nădăjduiesc şi pentru care am toată osteneala şi sîrguinţa, înşelîndu-mă darurile de la împăratul cel vremelnic care degrab va pieri?"

Acestea auzindu-le judecătorul, a spus regelui. Iar regele umplîndu-se de mînie, a poruncit ca a doua zi să chinuiască pe sfîntul din temniţă. Deci mai întîi l-au bătut cu toiege fără milă, apoi i-au sfărîmat fluierele picioarelor între doi butuci grei, sărind nişte bărbaţi pe amîndouă capetele butucului, pus deasupra. Astfel chinuindu-l mult şi neplecat văzîndu-l, a poruncit iarăşi să-l arunce în temniţă, apoi singur s-a dus la rege să-i spună cele ce se făcuseră.

Străjerul temniţei era creştin tăinuit şi slujea legaţilor care pătimeau pentru Hristos, ajutîndu-i pe cît putea; acela şi monahul care s-a zis mai sus, intrînd în temniţă la sfînt, mîngîiau pe pătimitorul şi-l întăreau; atunci au intrat şi alţi oameni credincioşi, între care erau şi fiii acelui mai înainte zis Iesdin, economul împărătesc, tăinuitul creştin. Aceia căzînd la picioarele mucenicului, îi sărutau lanţurile şi-l îndemnau să se roage Domnului pentru dînşii.

Sfîntul, fiind smerit, îi depărta de la sine, socotindu-se că este păcătos şi nevrednic, el avînd trebuinţă de rugăciunile şi ajutorul altora. Iar aceia luînd ceară, o lipeau de lanţurile lui, întipărindu-le într-însa şi aceea o aveau spre binecuvîntarea lor şi spre tămăduirea de multe feluri de boale; apoi trimiteau ceara aceea unul de la altul, ca un dar de mare preţ. Iar după puţină vreme, trimiţîndu-se iarăşi acelaşi judecător de împărat, a mers în temniţă la mucenicul lui Hristos, şi cercetînd, l-a aflat că nicidecum nu se supunea la voia împărătească, şi l-a bătut iarăşi cu toiege fără cruţare. Dar şi a treia oară, după cîteva zile, la fel s-a făcut.

Apoi acelaşi judecător venind, a bătut pe sfîntul şi a adăugat şi altă chinuire mai cumplită, adică i-a legat o piatră mare de picior şi l-a spînzurat de o mînă; şi astfel a fost spînzurat sfîntul răbdător de chinuri, două ceasuri. Apoi, l-a aruncat în temniţă şi deznădăjduindu-se de întoarcerea lui, s-a dus la rege, spunîndu-i despre bărbăţia cea nebiruită a mucenicului şi sfătuindu-l ca degrabă să-l piardă cu moarte, ca nu cumva mai mult să se necinstească şi să se înfrunte împărăţia persană de un creştin; apoi, după cincisprezece zile, a judecat regele pe Anastasie la moarte, cu mulţi alţii care erau legaţi în temniţă.

Mai înainte cu o zi de sfîrşitul său, Sfîntul Anastasie şezînd în temniţă şi înainte văzîndu-şi sfîrşitul cum că este aproape, a zis către cei doi legaţi, care au venit cu dînsul din Cezareea: "Eu, fraţilor, cu mulţi din cei ce sînt aici mă voi sfîrşi dimineaţă şi voi trece din viaţa aceasta, iar voi între cei vii veţi rămîne şi nu după multe zile vă veţi libera, căci acest păgîn rege degrab va fi ucis". Atunci, făcîndu-se ziuă, a venit judecătorul acela cu ostaşi şi au scos din temniţă pe cei legaţi, fiind cu Sfîntul Anastasie ca la 70 de bărbaţi; iar unii dintre legaţi au fost lăsaţi în temniţă, între care erau şi cei doi, cărora sfîntul le proorocise grabnica liberare şi uciderea regelui, apoi pe cei scoşi la moarte i-au dus afară din cetate, la malul rîului, şi acolo pe fiecare apucîndu-l cu funia de grumaji, cu amar i-au sugrumat.

După sugrumarea fiecăruia, ziceau către Sfîntul Anastasie: "Ce voieşti, să pieri îndată, ca şi aceştia? Nu este mai bine să te supui voii împărăteşti şi să fii viu, apoi să iei de la împărat daruri, cinste şi slavă?" Iar sfîntul ridicîndu-şi ochii spre cer, mulţumea lui Dumnezeu şi zicea către dînşii: "Eu doream ca să fiu sfărîmat în bucăţi de voi, pentru Hristosul meu, iar această moarte îmi este uşoară; şi mulţumesc Domnului meu, că prin această puţină pătimire îmi va face parte ca să trec la acea mare şi negrăită slavă a sfinţilor mucenici". Şi astfel, Sfîntul Cuvios Anastasie, după toţi legaţii, cu bucurie a luat moarte prin sugrumare, sfîrşindu-se în 22 de zile ale lunii ianuarie.

Şi ca să fie arătată regelui moartea lui Anastasie, ostaşii i-au tăiat sfîntul lui cap şi l-au dus la rege; iar trupul l-au aruncat spre mîncarea cîinilor, împreună cu trupurile celorlalţi sugrumaţi. Însă cîinii mîncînd cu nesaţ trupurile celorlalţi, de trupul sfîntului nu numai că nu s-au atins, dar se vedea că-l şi străjuiau, ca să nu se atingă altcineva. Iar străjerul temniţei voind să ia cinstitul trup al sfîntului mucenic, nu l-au lăsat ostaşii, care păzeau de departe, căci mulţi dintre dînşii erau evrei cu credinţă.

Dar sosind noaptea, monahul cel mai sus pomenit, trimis din mînăstire la Sfîntul Anastasie să-i vadă sfîrşitul, luînd slugi de la fiii lui Iesdin, mulţime de aur şi giulgiuri subţiri curate, s-a dus la locul unde zăcea nevătămat trupul sfîntului, între trupurile altora mîncate de cîini; şi umplînd de aur mîinile străjerilor, s-a apropiat de sfîntul trup al mucenicului lui Hristos, asupra căruia se vedea şi o stea luminoasă, răsărită din cer; şi luîndu-l, l-a dus într-o mînăstire mică, a Sfîntului Mucenic Serghie, care nu era departe de acolo, şi au îngropat într-însa cu cinste mult pătimitorul trup al răbdătorului de chinuri al lui Hristos, adică pe Anastasie; şi a stat singur în mînăstirea aceea pînă la uciderea regelui Hosroe.

După moartea aceluia, au fost lăsaţi liberi cei doi legaţi, cărora Sfîntul Anastasie le proorocise aceasta în temniţă, înaintea sfîrşitului său; şi s-au împlinit proorociile sfîntului amîndouă: despre grabnica ucidere a împăratului Hosroe şi despre liberarea legaţilor acelora. Iar fratele despre care am spus de multe ori că a fost trimis de la mănăstire să slujească sfîntului, după ce a îngropat pe sfînt în mînăstirea Sfîntului Serghie, a aşteptat vreme potrivită ca să călătorească fără primejdie. După 10 zile de la îngroparea sfîntului, a venit alt împărat, bun şi iubitor de oameni, care văzînd şi auzind pe unii din ostaşi vorbind elineşte, s-a mirat.

Asemenea s-a înspăimîntat şi de aceea că a văzut monah în Persia şi întrebîndu-l de unde este şi cum a venit în părţile acelea, acela a povestit cu de-amănuntul toată pricina; pentru aceea ostaşii au luat în mare evlavie pe monah, primindu-l în corturile lor cîteva zile; apoi, voind să se ducă în Armenia, l-au luat cu dînşii şi de acolo, aflînd pe mulţi care se duceau la Ierusalim, s-a însoţit cu aceia. Şi după doi ani, a ajuns în mînăstirea sus pomenită, aducînd cu sine colobionul monahicesc, adică mantia Cuviosului Anastasie, şi a povestit egumenului şi tuturor fraţilor cîte le-am scris mai sus despre Sfîntul Anastasie.

La sfîrşit a spus şi acestă minune pe care a săvîrşit-o mantia sfîntului, zicînd astfel: "În mînăstirea în care am îngropat sfintele moaşte, era un monah tînăr, care avea un diavol rău; iar egumenul luînd mantia Sfîntului Anastasie, a îmbrăcat cu dînsa pe cel îndrăcit şi îndată a făcut grabnică tămăduire, precum fuge întunericul de lumină, aşa a fugit diavolul de la cel ce pătimea, nesuferind sfinţenia mantiei mucenicului".

Auzind acestea, toţi au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce a întărit pe robul Său la o nevoinţă mucenicească ca aceea. Atunci egumenul a trimis în Persia pe acel frate şi pe alţii împreună cu dînsul şi au adus de acolo cu cinste moaştele mucenicului lui Hristos şi ale iubitului ucenic al său, în mînăstirea sa; acolo se

săvîrşeau de dînsul multe minuni şi tămăduiri de boli, pentru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Cel împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh slăvit în veci. Amin.

Viaţa şi pătimirea Sfîntului Sfinţitului Mucenic Clement, Episcopul Ancirei, a Sfîntului Mucenic Agatanghel şi a celor dimpreună cu dînşii (23 ianuarie)

(După Metafrast)

După ce au trecut de la naşterea Domnului nostru Iisus Hristos 250 de ani - în vremea împărăţiei lui Valerian (253-259) -, cetatea de scaun a Ancirei, din părţile Galatiei, a odrăslit pe acest Sfînt Mucenic Clement, ca pe o ramură aleasă de vie, plină de mulţi struguri ai duhovniceştilor daruri, de prea bun neam. Părinţii lui nu erau de o credinţă. Tatăl său era elin, slujitor păgînătăţii idoleşti, iar maica sa era creştină, născută din părinţi creştini, crescută în dreapta credinţă creştinească şi în buna învăţătură. Numele ei era Sofia, care fără de voie s-a însoţit cu bărbatul cel necredincios, căci părinţii ei aşteptau împlinirea cuvintelor apostoleşti, care zic: "Bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă".

Dar n-a fost aşa precum se aşteptau ei, căci el aflîndu-se în adîncul păgînătăţii şi cuprinzîndu-se de întunericul închinării idoleşti, nu voia nici să se uite spre lumina lui Hristos, ba se sîrguia încă în tot chipul, să atragă la păgînătate şi pe soţia sa, Sofia. Ea, de asemenea, se îngrijea să-l povăţuiască pe calea adevărului, îndemnîndu-l ziua şi noaptea, arătîndu-i calea cea mîntuitoare; dar nimic n-a sporit, împietrindu-se inima lui. Deci, Sofia se ruga lui Hristos, ca El să fie milostiv către dînşii şi să le facă parte, ca deşi uniţi cu trupurile, să se despartă, de vreme ce nu au amîndoi un duh.

Iar Domnul nostru Iisus Hristos, ascultînd rugăciunile roabei Sale, şi milostivindu-Se de dînsa, a liberat-o degrab de jugul necredinciosului bărbat; căci ca pe un netrebnic şi împietrit cu inima, lepădîndu-l cu totul, i-a poruncit lui să se ducă din acestea de aici. Deci, a murit acela, lăsînd după dînsul întîiul născut, fiu mic în scutece, prunc de parte bărbătească, pe care fericita maică Sofia îl hrănea mai mult cu dreapta credinţă, decît cu laptele, şi l-a adus la Hristos, luminîndu-l cu Sfîntul Botez şi i-a dat numele Clement, care în limba grecească, înseamnă "mlădiţă de vie". Deci, cuviincios i-a dat lui numele acela, ca o proorociţă, înainte văzîndu-l că este o stîlpare a viţei celei adevărate a lui Hristos, care avea să aducă mulţi struguri prin sufletele omeneşti. Apoi, i-a proorocit că va fi mărturisitor ales al preasfîntului nume al lui Iisus Hristos şi îşi va vărsa sîngele său şi îşi va pune sufletul său pentru El şi se va săvîrşi ca un pătimitor şi mucenic al lui Hristos.

Deci, îl învăţa pe el sfintele cărţi şi obiceiurile cele bune şi la toată fapta bună îl povăţuia. Crescînd copilul cu anii şi cu înţelepciunea, şi acum fiind aproape de 12 ani, Sfînta Sofia, s-a apropiat de fericitul său sfîrşit, pe care cunoscîndu-l mai înainte, încă pe patul durerii zăcînd şi dorind ca fiul ei să fie moştenitor, nu atît al bogăţiei celei materiale, pe cît al celei nemateriale şi duhovniceşti, al faptelor bune, îl învăţa ca o maică, cuprinzîndu-l şi sărutîndu-l şi zicîndu-i:

"Fiul meu preaiubit, cel ce din scutece ai fost orfan de tatăl tău, dar n-ai sărăcit, pentru că tată îţi este ţie Hristos Dumnezeu, Cel ce te îmbogăţeşte cu darurile Sale. Eu, fiule, te-am născut cu trupul, iar Hristos Dumnezeu te-a născut cu duhul; deci, pe Acela să ştii că-ţi este tată, Aceluia să te ştii că eşti fiu şi te păzeşte ca nu în zadar să fii înfiat lui Dumnezeu; slujeşte lui Hristos Domnul, în Hristos pune-ţi nădejdea ta, căci Acela cu adevărat este mîntuirea noastră şi viaţa cea fără de moarte; Acela din cer S-a pogorît la noi, ca pe noi cu El să ne ridice; Acela ne-a făcut fii iubiţi ai Lui şi ne-a îndumnezeit. Acelui Stăpîn cine-I slujeşte, scapă de toate cursele diavolului, calcă pe balaur şi pe scorpie şi biruieşte toată puterea cea potrivnică; că nu numai va ruşina pe necuraţii împăraţi, pe boierii şi pe tiranii cei ce se închină idolilor şi diavolilor, ci şi templele celor ce se cinstesc de dînşii le va sfărîma".

Apoi, în vorba aceea maica, vărsînd lacrimi din ochi şi umplîndu-se de dumnezeiescul dar, a început prooroceşte a-i spune înainte cele ce aveau să fie: "Rogu-mă ţie, zicea dînsa, fiule iubite, rogu-mă ca un dar să-mi faci, pentru toate durerile şi ostenelile mele cele pentru tine, fiindcă soseşte o vreme cumplită şi aproape este prigonirea cea cu mare mînie şi îngrozire; iată ai să fii dus, precum zice Domnul nostru, înaintea boierilor şi împăraţilor pentru El. Această cinste să-mi faci, o! fiule, ca să suferi pentru Hristos cu îndrăzneală şi cu bărbăţie şi să păzeşti tare şi nemişcată mărturisirea Lui; iar eu nădăjduiesc spre Hristosul meu, o! inima mea, că degrab îţi va înflori cununa mucenicească, spre cinste şi spre mîntuirea mai multor suflete.

Deci, găteşte-ţi inima ta spre nevoinţă mucenicească, ca nu nepregătit să te afle vremea nevoinţelor; să ştii că de folos este, ca să fii lămurit prin primejdii, ca aurul în ulcea şi să nu te temi; căci vremelnică este pătimirea, dar veşnică răsplătirea. Degrab trece necazul, dar bucuria în veci rămîne, puţină este aici necinstea, dar veşnică este la Dumnezeu slava. Îngrozirile tiranilor şi bătăile sînt într-o zi, mînia împăraţilor împărăteşti batjocorită se face, şi se vestejeşte slava lor; focul cel gătit de dînşii asupra mucenicilor lui Hristos se stinge, slava lor rugina o mănîncă şi puterea lor piere.

Deci, nimic din acestea să nu te despartă de Hristos Dumnezeu, ci priveşte spre cer şi de acolo, de la Dumnezeu, aşteaptă-ţi bine răsplătirea bogăţiei celei mari şi veşnice. Teme-te de mărirea Lui, spăimîntează-te de judecata Aceluia, cutremură-te de ochiul Lui cel atotvăzător; căci celor ce se leapădă de El, focul cel nestins le este gătit şi viermele cel neadormit; iar cei ce cunosc slava dumnezeirii Lui, nicidecum nu cad; pe aceia veselia cea negrăită, bucuria şi mîngîierea îi aşteaptă cu sfinţii mărturisitori.

Aceasta, o! fiul meu preadulce, să-mi fie răsplătire de la tine pentru durerile mele, pe care le-am suferit prin naşterea ta, pentru ostenelile cele de la creştere, ca mărturisitor al Domnului să te săvîrşeşti tu, cel ce ai ieşit din pîntecele meu; atunci mă voi numi maică de mucenic şi mă voi preamări întru suferinţele fiului care pentru Hristos va pătimi. Deci, sîrguieşte-te a pătimi pentru Cel ce a pătimit pentru noi, ca de multe bunătăţi să te învredniceşti de la El, şi eu prin tine mă voi învrednici de aceleaşi cu toţi sfinţii. Iată, eu, o! fiul meu, sînt lîngă uşile sfîrşitului meu şi această lumină nu-mi va răsări dimineaţa, iar tu lumină îmi eşti întru Hristos şi viaţa mea întru Domnul.

Pentru aceea mă rog ţie, o! fiul meu, ca să nu mă ruşinezi întru a mea nădejde, pe care o am în tine, ci ca, după cuvîntul apostolului, să mă mîntuiesc pentru naşterea de fii. Te-am născut, fiule, ca să pătimesc întru tine, ca şi singur în trupul meu; sîngele cel luat din mine fără de cruţare să-l verşi, ca pentru acela şi eu să iau cinste. Dă-ţi trupul la bătăi, ca printr-însele şi eu să mă veselesc înaintea Domnului nostru, ca şi cum singură aş fi pătimit pentru Dînsul. O femeie evreică, oarecînd şapte fii a adus lui Dumnezeu prin mucenicie şi într-acele şapte trupuri ale fiilor săi cu singur sufletul său pătimind, a rămas nebiruită.

Iar tu singur destul îmi vei fi spre slava Domnului meu, de te vei nevoi cu tărie întru credinţă. Iată mă duc de acum de la tine şi voi merge înaintea ta la Dumnezeu. Cu trupul mă duc, iar duhul meu nu se va despărţi de tine, ca împreună cu tine să mă învrednicesc a privi la scaunul lui Hristos, luîndu-mi înaintea Lui, prin pătimirile tale şi prin nevoinţele tale, cunună. Căci şi rădăcina pomului cea ascunsă sub pămînt se rourează prin aceeaşi rouă, prin care se rourează şi ramurile cele ce se văd pe pămînt".

Astfel, fericita maică înaintea sfîntului său sfîrşit, învăţînd pe fiul său cel iubit, cuprinzîndu-l şi sărutîndu-i capul, ochii, faţa, gura, pieptul şi mîinile, zicea: "O! fericită sînt eu acum că sărut chip mucenicesc". Şi după mai multe cuvinte ca acestea, plecîndu-se pe grumajii lui, şi-a dat sufletul său în mîinile Domnului şi a adormit cu pace.

Maica lui Clement murind cu moarte firească şi fiind îngropată cu cinste, el a rămas copil cu totul orfan, avînd numai pe Dumnezeu tată şi cuvintele mamei lui păzindu-le cu dinadinsul în inima sa. Iar Dumnezeu de obşte al tuturor fiind purtător de grijă, Cel ce se îngrijeşte de orfani şi de săraci, fericitului Clement ca unui mic copil i-a dat altă maică; pentru că era în aceeaşi cetate o femeie de bun neam, cinstită şi bogată, cu numele tot Sofia, ca şi mama lui, prietenă maicii lui Clement; acea Sofie vieţuia după Dumnezeu,

silindu-se la rugăciuni ziua şi noaptea, şi fiind fără fii, a luat pe acest fericit copil ca pe un fiu, adică pe Sfîntul Clement, şi ca pe un firesc al său copil îl iubea, avînd toată grija de el.

Într-acele vremi s-a făcut o foamete foarte mare în Galatia şi lepădau păgînii elini pe copiii lor pe drumuri, neavînd cu ce să-i hrănească, căci şi ei singuri de foame se sfîrşeau. Atunci Sfîntul Clement aduna pe acei copii în casa Sofiei, maicii sale de-a doua, şi din averile ei îi hrănea, îi îmbrăca, îi învăţa şi la Sfîntul Botez îi aducea; deci, a făcut hrănitoare de săraci şi şcoală în casa Sofiei, încît era maică a mulţi copii întru Dumnezeu, mai bună decît cei ce i-au născut pe ei trupeşte; pentru că-i hrănea pe ei duhovniceşte, crescîndu-i întru creştineasca credinţă.

Iar Sfîntul Clement, în anii cei tineri ai vîrstei sale, cîştigînd înţelepciune de bărbat desăvîrşit, a început din tinereţe a-şi omorî trupul său cu postul şi cu înfrînarea, vieţuind monahiceşte; căci din mîncările ce se făceau, de la carne se înfrîna şi se hrănea numai cu seminţe şi băutura îi era apă, întru care lucru se asemăna sfinţilor trei tineri, ale cărora trupuri deprinzîndu-se cu postul, nevătămate au rămas de focul cel îndoit, adică cel dinăuntru, al poftei fireşti şi cel din afară al cuptorului celui arzător. Atunci, într-acele părţi nefiind mulţi creştini, fericitul Clement era între dînşii ca un dumnezeiesc luminător, care la mulţi răsărea lumina cunoştinţei de Dumnezeu. Însă acum venise vremea ca lumina cea luminoasă să fie pusă în sfeşnic; căci Sfîntul Clement, prin faptele bune luminînd, avea să se suie la treapta preoţiei, ca astfel pe mai mulţi luminîndu-i, să-i povăţuiască la calea mîntuirii.

Deci, prin dumnezeiasca purtare de grijă şi voire şi prin alegerea cu un glas al tuturor creştinilor celor din Galatia, a fost pus mai întîi citeţ, apoi diacon şi prezbiter; iar după doi ani a fost ridicat la treapta episcopiei, deşi era tînăr, avînd numai 20 de ani. Şi s-a făcut ca al doilea Daniil, care, fiind tînăr, a întrecut cu înţelepciunea şi cu faptele cele bune pe cei bătrîni şi a arătat cum că bătrîneţile nu în numărul anilor se cinstesc, ci în viaţa cea îmbunătățită şi întru înţelepciune.

Sfîntul Clement, luînd dregătoria episcopiei, nu numai pe copiii pe care îi adunase îi învăţa carte, ci era învăţător şi celor bătrîni, aducîndu-i pe elini la creştinătate şi botezîndu-i şi în toate zilele înmulţind Biserica lui Hristos. După aceasta a început a se împleti cununa mucenicească, care s-a început astfel. Tiranul Diocleţian, luînd împărăţia Romei (284-305), în anul dintîi al stăpînirii sale, a trimis scrisori în toate părţile stăpînirii Romei, pe la boierii şi la voievozii săi, ighemoni şi la domni, şi pe la marii cetăţilor, poruncindu-le ca să ucidă şi să piardă cu diferite chinuri pe toţi cei ce cheamă numele lui Hristos.

În acele scrisori ale sale îngrozea pe acei dintre boieri şi dintre voievozi, care n-ar împlini cu osîrdie porunca lui privitoare la pierderea creştinilor. Deci, însemna asupra unora felul chinului şi al morţii, iar celor sîrguitori spre a chinui, le făgăduia bogăţii şi cinste. Atunci toţi de prin ţări şi cetăţi, împărăteştii slujitori, pe de o parte temîndu-se de îngrozirea împărătească iar pe de alta vrînd ca fiecare să-i placă şi să ia de la dînsul cinste, arătau multă sîrguinţă, ca să piardă de pe pămînt numele creştinesc.

Într-acea vreme în părţile Galatiei a venit un antipat, Dometian, care căuta cu dinadinsul, după poruncă împărătească, pe creştini spre ucidere. La acela a fost clevetit de cei necredincioşi Sfîntul Clement, episcopul Ancirei, cum că opreştre închinarea la zeii cei mari şi că aduce la Hristos al său pe mulţi. Atunci Dometian a poruncit îndată ca, prinzîndu-l pe Clement, să-l aducă la sine; şi-l ispitea mai întîi cu momitoare şi amăgitoare cuvinte, ca să-l atragă pe sfînt la a sa păgînătate, zicîndu-i: "Clevetirile cele despre tine aduse la noi, socotesc că nicidecum nu sînt adevărate. Pentru că faţa ta şi chipul tău cinstit, cum şi obiceiul cel blînd te arată că eşti om ales, de bun neam, înţelept şi cunoscător, iar cele zise despre tine de unii sînt nebunii copilăreşti. Deci, singur spune-ne cele despre tine, pentru că de la tine singur mai cu înlesnire vom şti adevărul, de ne vei grăi nouă ceva din înţelepciunea ta". Sfîntul episcop a grăit către dînsul: "A noastră înţelepciune şi cunoştinţă este însăşi Înţelepciunea, Hristos, Fiul şi Cuvîntul lui Dumnezeu Tatăl, Care a zidit toate şi de la Care noi, chiar grăirea şi înţele-gerea o avem".

Zis-a tiranul: "Iată fără nădejde ne-ai mîhnit pe noi, începînd a grăi acestea ci te sfătuiesc ca, lepădînd acele cuvinte nefolositoare, să aduci jertfe zeilor noştri, ştiind că pe toţi cei ce defaimă pe zei, îi aşteaptă chinuri, iar pe cei ce-i cinstesc şi se închină lor îi aşteaptă cinste; pentru care pe noi înşine să ne ai spre

pildă, căci prin cinstirea acelora ne-am suit la o dregătorie mare ca aceasta şi le mulţumim pentru facerea de bine a lor, cinstind pe cei ce-i cinstesc pe ei, şi chinuind pe cei ce nu vor să se închine lor".

La aceste cuvinte ale antipatului sfîntul rîzînd, a zis: "Noi, o! antipate, din cuvintele tale înţelegem cele potrivnice, pentru că ale voastre daruri le socotim ca o deşertăciune, cinstea ca o necinste şi dregătoria cea mare ca o robie; şi iarăşi, necinstea, îngrozirile, chinurile, ca o dulceaţă şi mîngîiere le avem, căci prin ele ne unim cu Dumnezeu. Acestea tu ştiindu-le, să nu nădăjduieşti că ne vei întoarce de la dreapta credinţă, nici cu făgăduirea cinstei şi a darurilor şi nici cu îngrozirea chinurilor".

Nişte cuvinte ca acestea ale sfîntului au pornit spre mînie pe Dometian, care căutînd mai mînios asupra sfîntului, i-a zis: "Eu, precum văd, te-am făcut mîndru, vorbind cu blîndeţe către tine. Şi nu este de mirare, precum am auzit despre tine că petrecînd totdeauna cu copii, asemenea ca dînşii ai înţelegere copilărească; dar acum de nu vei milostivi pe zei cu jertfe, să ştii că te voi pedepsi cu moarte, însă nu cu o moarte ca aceea de care nădăjduieşti, adică să mori repede; ci, mai întîi vei suferi multe feluri de chinuri, apoi vei muri cumplit, cu cea mai grea pedeapsă, şi vei pieri în aşa fel ca să fii şi altora spre pildă; ca şi alţii să se înveţe prin înfricoşata ta pierzare!".

Sfîntul Clement a răspuns: "Deoarece mi-ai adus aminte de copii, apoi să ştii că eu am avut sîrguinţă a să învăţ pe copii înţelepciunea aceea pe care n-o au nici bărbaţii care sînt mai bătrîni şi mai înţelepţi între voi; căci adevărata înţelepciune a lui Dumnezeu se tăinuieşte de cei înţelepţi şi cunoscători ai lumii acesteia şi se descoperă pruncilor; drept aceea, mă laud şi-i adeveresc că aduc jertfe înţelegătoare şi cuvîntătoare Dumnezeului meu, iar nu ca ai voştri jertfitori, care aduc pîraie de sînge şi prin care fără de minte cinstiţi pe zeii voştri. Iar eu, cînd îmi voi vărsa sîngele pentru Dumnezeul meu, îl voi auce ca jertfă Lui, însă prin aceasta, în parte voi răsplăti Domnului meu pentru vărsarea sîngelui Său pentru mine; căci Hristos, Împăratul meu, m-a răscumpărat cu cinstitul Său sînge".

Zicînd acestea mucenicul, cu multă îndrăzneală, antipatul lepădîndu-şi blîndeţea sa mincinoasă, şi-a arătat amărăciunea şi nebunia sa firească şi a poruncit ca să-l spînzure gol pe sfîntul de un lemn şi să strujască trupul lui.

Deci, făcînd aceasta, slujitorii strigau asupra mucenicului, a nu defăima împărăteştile porunci; apoi făcînd adînci brazde pe trupul sfîntului, ca pe o holdă, şi căzînd de pe dînsul mai multe părţi ale trupului, se vedeau toate cele dinăuntrul încît şi ochilor, care vedeau acea înfăţişare, le era greu de suportat; dar el nu s-a mişcat cu mintea, nici nu şi-a schimbat faţa, nici n-a scăpat vreun cuvînt nesuferit, nici glas de durere n-a grăit, nici n-a gemut, fiind chinuit atît de greu, ci era mai tare şi mai îmbărbătat decît cei ce priveau la nişte chinuri ca acele ale lui, şi se vedea chiar, că-l durea mai puţin decît pe chinuitorii lui.

Apoi, cu mare vitejie mulţumea dătătorului de nevoinţă, lui Hristos Dumnezeu, şi privind spre ceruri cu faţa veselă zicea: "Slavă Ţie, Hristoase, lumina şi viaţa mea, suflarea şi bucuria mea; mulţumesc Ţie, o! Dătătorule de viaţă, că m-ai învrednicit de o mîntuire ca aceasta, acum se va veseli sufletul meu în calea mărturiilor Tale; dulce îmi este toată osteneala pentru dragostea Ta, Tie se cuvine slavă, că mă întăreşti cu răbdarea; că mîna ta cea atotputernică ai întins-o spre mine, păcătosul, izbăvindu-mă din mînia antipatului, de mîinile chinuitorilor mei, că singur eşti scăparea tuturor celor întristaţi".

Astfel rugîndu-se sfîntul, chinuitorii săi au slăbit şi au rămas în nelucrare; iar antipatul, văzînd pe cei ce slăbiseră, a zis către mucenic: "Socoteşti că prin răbdarea ta m-ai biruit şi că după un ceas s-au ostenit slujitorii?" Sfîntul răspunse: "Eu nu socotesc aşa, ci cred şi nădăjduiesc spre Hristos, care este în mine, că El a biruit, biruieşte şi va birui pe tot potrivnicul".

Atunci antipatul a poruncit la alţi slujitori să înconjure pe ucenic şi să-i zdrobnească trupul mai rău decît cei dintîi; şi au chinuit astfel pe pătimitorul cel nebiruit multă vreme, pînă ce şi aceia au slăbit şi au ajuns ca morţii. Antipatul privind la ei, şi pe de o parte mirîndu-se, iar pe de alta ruşinîndu-se pentru slăbiciunea slujitorilor săi, a poruncit să pogoare pe mucenic de pe lemn; iar sfîntul era în aşa chip, încît a-l vedea era

de spaimă şi nici a-l atinge cu mîinile nu se putea; pentru că era cu totul zdrobit, încît se vedeau numai oasele singure sîngerate şi abia se cunoştea că este om.

Antipatul, văzînd că nu sporeşte nimic cu chinurile, a început iarăşi a vorbi către mucenic cu cuvinte blînde, dar el precum se cădea ostaşului celui viteaz al lui Hristos, grăind către chinuitor multe împotrivă, l-a pornit iarăşi spre mînie. Şi a strigat Dometţian, zicînd: "Cu adevărat omul acesta este sfadnic, bateţi-l peste faţă şi peste gură; căci acele părţi ale trupului îi sînt încă întregi şi pentru aceea grăieşte cu îndrăzneală; deci, ca să fie asemenea cu restul trupului bateţi-l fără de cruţare. Şi l-au bătut slujitorii pe sfîntul peste faţă şi peste gură cu palmele, încît a căzut la pămînt de loviturile cele tari; dar şi zăcînd la pămînt, l-au bătut cu pietre peste gură, fără milă, sfărmîndu-i şi dinţii.

Mucenicul, bucurîndu-se, zicea: "O! antipate, îmi faci mai mult cinste, decît mă chinuieşti; căci şi pe Domnul meu Iisus Hristos L-au lovit peste gură şi l-au bătut peste obraz şi eu nevrednicul de aceleaşi m-am învrednicit acum. Ştefan, întîiul mucenic, fiind ucis cu pietre, şi eu cu acelea m-am împodobit; mi se face răcorire în chinuri, căci mă văd pe mine căci sînt următor patimilor Hristosului meu, şi îmi par uşoare toate durerile, că mă învrednicesc de mare cinste cu cei mai mari şi mai buni decît mine, făcîndu-mă părtaş patimilor".

Tiranul, mirîndu-se de o mărire de suflet ca aceea a mucenicului, a poruncit să-l ducă în temniţă, apoi, părîndu-i-se că nu va putea să meargă singur, fiind atît de zdrobit, căci tot trupul îi era o rană, a poruncit slujitorilor să-l ducă de mîini şi de picioare, iar sfîntul gonind pe cei ce voiau să-l ia şi să-l ducă, s-a sculat singur cu puterea lui Hristos, cîntînd şi zicînd: *"Iar untdelemnul păcătosului să nu ungă capul meu"*. Antipatul auzind aceasta, a zis către cei ce şedeau cu dînsul: "O! cîtă răbdare şi putere este în omul acesta! Astfel s-ar cădea să fie ostaşii noştri împărăteşti, ca să fie mai presus de toate primejdiile; nu mi de cade ca să-l mai judec din nou, ci îl voi trimite la împăratul Diocleţian, că numai singur acela va putea să-l biruiască, fiind iscusit în tiranii; căci totdeauna scorneşte astfel de chinuri şi ucideri, încît toată cetatea Romei se cutremură de judecăţile lui".

După puţine zile, sfîntul tămăduindu-se, cu darul lui Hristos, şi însănătoşindu-se fiind în temniţă, antipatul l-a trimis la Roma, la împăratul Diocleţian, scriind toate cele despre dînsul. Iar sfîntul fiind dus de ostaşi, cînd ieşea din cetate, se ruga la Dumnezeu, zicînd: "O! Dumnezeule, Împărate al cerului şi al pămîntului, şi a toată lumea; Cel ce singur toate le împlineşti şi de nici un loc nu te depărtezi, în mîinile Tale dau cetatea aceasta, păzeşte-o pe ea, precum şi sufletele cele ce sînt într-însa şi cred întru Tine. Fereşte Biserica nevătămată, ca să nu risipească cîinii şi lupii turma Ta cea mică, care este într-însa; să nu pierzi, nici să împuţinezi oile Tale cele cuvîntătoare, ci mai ales înmulţeşte-le pentru slava numelui Tău celui sfînt, şi pe mine să nu mă deosebeşti cu totul de cetatea aceasta; ci în cale şi întru nevoinţe, fiind cu mine, iarăşi să mă întorci aici; Cel ce ai întors pe Iacob la casa tatălui său şi l-ai izbăvit din mîinile lui Isav şi oasele lui Iosif din Egipt ai poruncit poporului tău ca să le scoată şi să le aducă şi să le pună în mormîntul părinţilor; astfel mă rog Împărăţiei Tale să economiseşti a mă întoarce iarăşi în patria mea, ca să se preamărească numele Tău în vecii vecilor".

Astfel rugîndu-se, îl duceau în cale. Şi ducînd pe sfînt la Roma, l-au pus de faţă înaintea păgînului împărat şi se mira împăratul, văzînd luminoasa faţă a mucenicului şi tăria lui cea trupească; apoi nu voia să creadă scrisoarea lui Dometţian, prin care îl înştiinţa, că nişte pătimiri ca acelea a răbdat creştinul acela, pentru că-l vedea cu trupul sănătos, vesel la faţă, ca şi cum niciodată n-ar fi răbdat vreo primejdie. Şi-l întreba: "Tu eşti vestitul Clement, care ai răbdat atîtea chinuri?".

Apoi a poruncit să pună în jurul sfîntului, multe feluri de materii amăgitoare şi înfiorătoare: de o parte argint şi aur mult, scrisori împărăteşti, care dădeau mucenicului mari dregătorii, haine de mult preţ, toată bogăţia şi podoaba; iar de altă parte unelte de chinuiri, mîini de fier şi unghii, paturi de fier, brice ascuţite, cărbuni aprinşi, căldări, coifuri înfocate, ţepi, roate, lanţuri grele şi mulţime de unelte de chinuire fără de număr. Unele ca acestea împăratul punînd înainte şi spre mucenicul căutînd, i-a arătat cu mîna aurul şi darurile cele bogate, zicîndu-i: "Acestea, zeii noştri le dăruiesc ţie, dacă cunoscîndu-i pe ei, vei începe a-i cinsti cu închinăciuni şi cu jertfe".

Sfîntul şi-a întors ochii de la acelea, ca de la nişte lucruri proaste, necurate, rele şi nevrednice de vedere, apoi a zis cu suspinare: "Să fie acelea cu zeii voştri spre pierzare". Iar împăratul cu groază căutînd, a arătat cu mîna spre uneltele de chinuire, zicînd către sfînt: "Acestea sînt pregătite celor ce nu cred în zeii noştri".

Viteazul mucenic al lui Hristos i-a răspuns: "Dacă tiraniile tale, precum ţi se pare, sînt înfricoşate, apoi ce socoteşti de chinurile acelea, pe care le-a gătit Dumnezeu în iad celor ce nu cred în El? Deşi se văd darurile voastre a fi luminoase, minunate şi cinstite, pentru cei ce cugetă cele pămînteşti, cu mult mai mari însă sînt cele ce se dau în ceruri şi pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc, *pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit.*

Aurul şi argintul sînt lucruri neroditoare aflate de oameni spre împodobirea cea din afară, care prin foc şi prin fier se prefac, de rugină şi de frecare se mănîncă, de tîlhari se jefuiesc şi de hoţi se fură; hainele cele luminoase sînt lucrul viermilor, mîncarea moliilor, sau lînă luată cu sila de pe dobitoacele cele necuvîntătoare; iar de cei ce le fac pe ele, de aceia se cuvine mai mult a ne mira, decît de voi care vă împodobiţi cu acelea; căci prin meşteşug făcînd cineva un lucru din materie, îl preface, dar numai lucrătorii, ca nişte proşti, se trec cu vederea, iar cei ce se împodobesc cu lucrul lor, aceia se mîndresc şi se înalţă, de la dobitoace împrumutîndu-şi slava.

Iar bunătăţile bunului nostru Dumnezeu sînt neîmprumutate de la nimeni şi sînt ale Lui adevărate şi neschimbate şi cu a Lui voie, iar nu cu meşteşug omenesc; acelea au slavă nemăsurată şi luminare veşnică, încît nici de schimbarea vremii celei lungi nu se tem, nici moliile nu le mănîncă, nici rugina nu le strică şi nici în vecii cei fără de sfîrşit nu pot să se învechească".

Diocleţian a zis: "Rău înţelegi; drept aceea mă sîrguiesc ca să te aduc la cunoştinţa zeilor şi de aceea vorbesc cu tine cu blîndeţe, îndemnîndu-te să nu nădăjduieşti spre omul cel muritor, căci Hristos, pe care voi îl cinstiţi, acela de la iudei multe chinuri răbdînd, mai pe urmă a fost ucis şi a murit; iar zeii noştri sînt nemuritori şi niciodată n-au pătimit ceva".

Sfîntul a răspuns: "Adevărul grăieşti, împărate, că zeii voştri sînt nemuritori şi nepătimaşi, căci cum puteau să moară, nefiind vii niciodată? Şi cum puteau să pătimească ceva, fiind nesimţitori? Şi să ştii aceasta, că prin tăiere, prin batere, prin cioplire s-au făcut, de mîini omeneşti; pentru că zeii voştri cei de piatră, cu fierul şi cu ciocanul au fost bătuţi, cei de lemn, cu toporul şi cu cuţitul tăiaţi; cei de aur şi de argint, prin foc vărsaţi; cei de aramă şi de fier, făuriţi cu ciocanul; şi alte multe fără de cinste bătăi şi dosădiri au luat, însă au rămas nesimţitori; deci, fără de moarte sînt, ca cei nevieţuitori, şi se sfărîmă ca cei ce n-au fost niciodată, iar Domnul meu şi Dumnezeu Iisus Hristos, după firea omenească a voit să moară cu trupul, ca să mîntuiască lumea şi însăşi moartea s-o calce cu puterea Sa dumnezeiască şi făcîndo aceasta, a înviat a treia zi, şi nouă viaţă ne-a dăruit".

Diocleţian, auzind vorba cea liberă şi îndrăzneaţă a sfîntului, s-a mîniat foarte şi a poruncit ca, legîndu-l gol de o roată, să-l întoarcă şi să-l bată cu toiege de fier. Deci, întorcîndu-se roata, cînd sfîntul era deasupra, îl băteau cu toiege, iar cînd era jos, unde într-adins locul era strîmt, acolo de roată se freca, încît şi oasele într-însul se sfărîmau şi carnea, care crescuse după cele dintîi chinuri, s-a rupt.

Astfel multe ceasuri fiind chinuit, mucenicul lui Hristos se ruga, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, ajutămi şi uşurează-mă în chinuri, luîndu-mi cumplitele dureri, căci spre Tine nădăjduind, m-am dat la rănire. Ajută-mi, precum altă dată ai ajutat pe Apostolul Tău, Sfîntul Pavel, şi-mi vezi trupul meu rănit cu amar. Căci doresc să fiu întreg şi sănătos, spre slava şi mărturisirea Sfîntului Tău nume şi spre primirea celor mai multe chinuri pentru Tine. Spre ruşinarea şi neslăvirea păgînilor, întăreşte-mă întru numele Tău, căci spre Tine nădăjduiesc, dătătorule de viaţă al meu".

Astfel sfîntul rugîndu-se, roata a stat nemişcată şi cei ce o întorceau au slăbit, iar sfîntul, cu nevăzută mînă dezlegîndu-se, stătea întreg cu tot trupul şi sănătos. Unele ca acestea văzîndu-le mulţi din poporul care se adunase acolo, strigau cu mirare: "Mare este Dumnezeul creştinilor!". Iar Sfîntul Clement fiind cu

adevărat viţă a viei lui Hristos, mai înainte însemnînd cu duhul strugurii cei gîndiţi, ce erau să iasă din nevoinţele lui cele muceniceşti, cu mare glas înălţa laudă lui Dumnezeu, zicînd:

"Mulţumesc Ţie, Dumnezeule, Tatăl Cel ceresc, că mi-ai dăruit să pătimesc în această cetate mare, pentru Unul născut Fiul Tău, Cel ce a pătimit pentru noi şi Şi-a vărsat preascump Sîngele Său pentru răscumpărarea noastră, pe Care Petru L-a propovăduit, Pavel L-a vestit, cel de un nume cu mine, Clement L-a preamărit şi Onisim L-a mărturisit. Ei au murit, pătimind pentru Dînsul, iar acum se proslăvesc în ceruri şi se cinstesc de mulţi pe pămînt şi încă după aceasta se vor cinsti de mai mulţi, mai mult decît împăraţii pămînteşti, iar împăraţii cei credincioşi se vor închina lor".

Acestea le grăia sfîntul, spunînd mai înainte vremea cea viitoare, în care închinarea de idoli se va stinge, ca un întuneric, iar credinţa lui Hristos va răsări ca soarele şi va lumina toată lumea. Aceste cuvinte ale sfîntului au ars ca o săgeată pe păgînul împărat Diocleţian, pornindu-l spre mai mare mînie, căci nu luase întru nimic aminte la minunea ce se făcuse cu puterea lui Dumnezeu. Ci orbit fiind de răutate, se sîrguia spre chinuirea cea tiranică, poruncind să-l bată cu fiare groase peste gură pe sfînt şi să-i sfărîme dinţii.

Dar sfîntul, şi în bătaia aceea, nu înceta a grăi, întărîtînd pe tiran, deşi slujitorii îl îngrozeau, poruncindu-i să tacă, dar ca arama, care cu cît se bate mai mult, cu atît dă mai mare sunet, aşa şi mucenicul lui Hristos, cu cît îl îngrozeau, sfărîmîndu-i cu fierul dinţii şi gura, cu atît striga cu mai mare glas, grăind cele ce erau spre slava lui Dumnezeu şi spre înfruntarea mîndrului tiran. Apoi, ostenindu-se şi Diocleţian şi slăbind de mînie, a poruncit ca, legîndu-l pe mucenic peste tot trupul cu lanţuri de fier, să-l arunce în temniţa de rînd a poporului.

Deci, şezînd sfîntul în temniţă, a venit la dînsul după ceasul de seară, mulţime de popor, bărbaţi şi femei, bineînţelegătoare, care fuseseră cu fiii lor la privelişte şi văzuseră bărbăţia lui; aceia căzînd cu un suflet la picioarele lui cele sfinte, cereau Sfîntul Botez. Iar sfîntul mulţumea lui Dumnezeu că se înmulţea numărul mărturisitorilor Lui, după atîta prigonire cumplită şi învăţîndu-i îndată despre sfînta credinţă în Hristos, i-a botezat pe toţi, de la mic pînă la mare, pentru că în temniţa aceea era apă destulă, şi cîntau cu bucurie: *Fericiţi, cărora s-au iertat fărădelegile şi cărora s-au acoperit păcatele.*

Dar la miezul nopţii, o lumină mare a străbătut din cer spre temniţa aceea şi toţi, căutînd în sus, au văzut pe un tînăr frumos, strălucind cu haina ca fulgerul, zburînd cu aripi întinse şi pogorîndu-se spre sfîntul mucenic. Apoi, apropiindu-se de el, i-a dat în mîini o pîine curată şi un pahar de vin şi îndată s-a făcut nevăzut, încît toţi stăteau cu spaimă, mirîndu-se de ceea ce vedeau. Sfîntul Clement, cunoscînd că acela este Trupul şi Sîngele lui Hristos, a făcut obişnuitele rugăciuni şi a împărţit la toţi cei botezaţi împărtăşirea Tainelor celor dumnezeieşti, tocmai cînd se lumina de ziuă.

Şi veneau la dînsul în toate zilele credincioşii, aducînd cu ei pe alţii la Sfîntul Botez. Aşa se înmulţea turma lui Hristos, iar temniţa se făcuse ca o biserică în care se înălţau laude lui Dumnezeu, lucru pe care văzîndu-l străjerii, au spus împăratului. Deci, într-acea noapte, venind ostaşii din porunca împăratului au prins pe toată mulţimea credincioşilor care se adunaseră la sfîntul, şi i-au scos afară din cetate, ca pe oi la junghiere; apoi întreba pe fiecare mai înainte la tăiere: "Te vei lepăda de Hristos, ca să rămîi viu?"

Nu era însă nici unul care să se înfricoşeze de moarte, căci toţi voiau să moară pentru Domnul; şi au fost tăiaţi atunci pentru Hristos o mulţime de bărbaţi, femei şi copii, afară numai de un tînăr, care a scăpat din mîinile celor ce-i tăiau, nu temîndu-se de moarte, dar voind să pătimească mai mari chinuri pentru adevăratul Dumnezeu. Numele tînărului acestuia era Agatanghel, despre care se va spune îndată.

După aceasta Diocleţian, aducînd înaintea judecăţii sale pe Sfîntul Clement şi cercetîndu-l mult, l-a chinuit cumplit. Mai întîi l-a bătut tare cu vine de dobitoc, multă vreme, apoi spînzurîndu-l, îl strujea cu unghii de fier, pînă ce i s-au golit oasele, fiindu-i tot trupul strujit. Şi a zis sfîntul către tiran: "Acest trup pe care îl strujeşti nu este cel ce a ieşit din pîntecele maicii mele, că acela de mult este strujit cu totul de către Dometian antipatul, iar într-acesta nou m-a îmbrăcat Ziditorul Hristos; dar de vreme ce vă sîrguiţi a-

l struji, apoi cred Hristosului meu, că mă va îmbrăca iarăşi în acest trup, pentru că El poate aceasta, căci nu lipseşte olarului tina ce-o găseşte din destul pentru trebuinţa lui".

Apoi, tiranul a poruncit să-i ardă coastele cu făclii. Sfîntul răbda toate cu bucurie, pentru Iisus cel preadulce. Şi mirîndu-se Diocleţian de răbdarea şi de tăria mucenicului, a zis către ai săi: "Pe mulţi am chinuit dintre ticăloşii creştini, dar pe nici unul n-am văzut aşa de nebiruit; deci, îl voi trimite în Nicomidia, la Maximian, ca pe un lucru nou şi niciodată văzut şi auzit, ca să se minuneze de trupul lui cel nebiruit de chinuri; căci mi se pare, că nici el n-a văzut niciodată un om aşa de puternic la minte şi tare cu trupul!".

Atunci a poruncit că să-l pună legat în corabie şi să-l ducă în Nicomidia, la judecata celuilalt împărat, Maximian, scriindu-i despre toate cele ce a răbdat Clement de la dînsul, în Roma, şi despre cele suferite de la Dometian în Ancira. Deci, ieşind sfîntul din Roma, îl plîngeau creştinii cei credincioşi; unii îi sărutau mîinile şi picioarele, alţii se ungeau cu sîngele lui şi nu puteau să se despartă de dînsul, încît cu sila de-abia l-au lăsat să intre în corabie, făcînd rugăciune lui Dumnezeu pentru dînşii şi pentru el.

Intrînd sfîntul în corabie, cel de mai sus pomenit Agatanghel, care a scăpat noaptea din mîinile ostaşilor, cei ce au ucis cu săbiile turma lui Hristos, afară din cetate, acela apucînd mai înainte, a intrat pe ascuns în corabie şi aştepta pe Sfîntul Clement. Şi cînd a fost adus, a căzut la picioarele lui cele sfinte, spunîndu-i că este botezat de dînsul. Apoi l-a înştiinţat despre pierderea credincioşilor şi despre fuga sa; că pentru aceea a venit la dînsul, ca împreună cu el să pătimească toate chinurile şi să moară pentru Hristos Domnul.

Sfîntul Clement s-a bucurat de fericitul Agatanghel şi de o osîrdie ca aceea a lui, cum şi de dragostea către Hristos Dumnezeu, socotind venirea lui la sine ca venirea îngerului lui Dumnezeu. Apoi a dat mulţumită tuturor şi a cerut de la El întărire şi ajutor, ca să dea tînărului copil bărbăţie şi putere să rabde pînă la sfîrşit şi să se învrednicească de cununa cea mucenicească.

Plecînd sfinţii, petreceau în rugăciuni ziua şi noaptea, dar nu aveau hrană nicidecum, şi nici nu se îngrijea de aceasta Sfîntul Clement, pentru că zicea: "Eu avînd în inima mea ca pîine pe Iisus Hristos, nu voi flămînzi, şi avînd ca apă vie darul lui Hristos, nu voi înseta în veci". Văzînd ostaşii pe Clement cu Agatanghel nemîncînd, nici bînd multe zile, s-au milostivit şi le-au dat lor pîine şi apă, iar ei le-au mulţumit de acel lucru bun; dar hrană şi băutură de la dînşii n-au luat, spunîndu-le că ei sînt hrăniţi de Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, pentru că îngerul Domnului, noaptea le aducea hrană din cer şi îi întărea.

Mergînd multe zile, au sosit la insula ce se numeşte Rodos, şi ieşind mulţi din corabie în cetate, ca să-şi cumpere bucate, a rugat sfîntul pe oaspeţii cei rămaşi ca să-i elibereze că să meargă în biserica creştină să se împărtăşească cu dumnezeieştile Taine ale Făcătorului de viaţă, adică cu Trupul şi Sîngele lui Hristos, pentru că era în ziua aceea duminică. Iar episcopul insulei aceleia, iubitorul de Dumnezeu, Fotin, auzind despre Sfîntul Clement, a venit cu clerul său şi cu alţi creştini şi au rugat pe mai marele ostaşilor ca, dezlegînd din lanţuri pe Clement, să-l elibereze la dînşii, cu ucenicul Agatanghel, pentru un timp oarecare; făgăduindu-le ca fără zăbavă, să-l aducă iarăşi în corabie.

Deci, au eliberat pe Sfîntul Clement după rugămintea episcopului, şi l-au dus pe sfînt într-o biserică mică, deoarece creştinii pe timpul acela erau în insulă puţini; apoi poruncind episcopul ca să se facă citire din dumnezeieştile cuvinte ale Evangheliei, a deschis un cleric cartea şi a început a citi cuvintele acestea: *Să nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă.* Acestea auzindu-le sfinţii, şi-au ridicat ochii în sus cu suspinuri, iar creştinii cei ce stau în biserică uitîndu-se la dînşii au plîns, aşa că au umplut biserica de lacrimi.

Apoi a rugat episcopul pe Sfîntul Clement ca să săvîrşească dumnezeiasca Liturghie şi cînd slujea el, unii din clerici, asemenea şi din popor, care erau vrednici, au văzut pe disc că era un cărbune foarte mare, din care ieşea o negrăită lumină ce lumina pe sfîntul şi pe cei ce stau înainte; iar prin altar au văzut pe sfinţii

îngeri zburînd în văzduh; dar cei ce au văzut o minune ca aceea, au căzut cu feţele la pămînt şi nu îndrăzneau să se uite la sfînt, iar după săvîrşirea sfintei slujbe, a luat Fotin, episcopul, în casa sa pe sfinţi. Deci, pe mulţi bolnavi îi aducea şi îi apropia de Sfîntul Clement, nu numai din credincioşi, ci şi din necredincioşi, şi pe care mucenicul lui Hristos, cu rugăciunea şi cu semnul Crucii, îi tămăduia.

Pentru aceea, mulţimea de elini au început a mărturisi, la arătare, pe Hristos, că este adevăratul Dumnezeu şi au dorit Botezul. Iar ostaşii văzînd că mult popor se adună la Sfîntul Clement, s-au temut ca să nu ia de la dînşii pe cel legat şi lor să le facă rău. Iar pentru aceea l-au dus în corabie şi iarăşi l-au pus în lanţuri, dar l-au petrecut credincioşii cu multe lacrimi şi cu tînguiri, nevrînd să se despartă de el; apoi, dînd sfinţilor sărutarea cea mai de pe urmă şi legăturile lui Clement sărutîndu-le, s-au întors, ostaşii silindu-se ca să plece mai iute de acolo; suflînd vîntul spre ajutor, au trecut repede Marea Egee şi au sosit în Nicomidia.

Maximian, păgînul împărat din Nicomidia, primind scrisoarea de la Diocleţian şi pe mucenic văzîndu-l, s-a mirat de răbdarea cea mare a lui şi de bărbăţia cea nebiruită, apoi, temîndu-se să-l întrebe pe el singur, ca să nu fie ruşinat de dînsul, l-a dat lui Agripin ighemonul, spre cercetare, iar el singur se prefăcea a se îndeletnici cu alte lucruri împărăteşti. Deci, Agripin punînd înaintea judecăţii sale pe sfinţi, a zis lui Clement: "Tu eşti Clement?". Răspuns-a sfîntul: "Eu sînt robul lui Hristos". Iar ighemonul a poruncit să-l bată cu palme peste gură, zicîndu-i: "Pentru ce nu te numeşti rob al împăratului, ci al lui Hristos?".

Sfîntul, fiind bătut, a zis: "S-ar cădea şi împăraţilor voştri să fie robi ai lui Hristos, şi le-ar fi în pace împărăţia lor şi toate limbile sub picioare le-ar supune lor Hristos al meu". Iar ighemonul uitîndu-se la Sfîntul Agatanghel, i-a zis: "Tu cine eşti, că nu este scris despre tine ceva în scrisoarea lui Diocleţian". Iar Agatanghel, privind spre cer, a zis: "Şi eu sînt creştin, şi m-am învrednicit de numele creştinesc prin acest slujitor al lui Dumnezeu, Clement". Zis-a ighemonul: "Deci, acela este vinovat al rătăcirii tale şi morţii celei cumplite". Şi a poruncit ca pe Sfîntul Clement spînzurîndu-l gol, să-i chinuiască trupul lui, iar pe Agatanghel asemenea, să-l bată tare cu vine. Dar Sfîntul Clement în chinuri fiind, se ruga către Dumnezeu pentru Agatanghel, ca să-l întărească întru pătimiri.

După chinurile acelea, a poruncit tiranul ca pe amîndoi să-i arunce în temniţă. Şi erau în temniţă o mulţime de alţi legaţi, pentru multe feluri de pricini. Aceia văzînd rugăciunea sfinţilor cea cu dinadinsul către Dumnezeu, şi văzînd că îngerii lui Dumnezeu au cercetat şi mîngîiat pe robii lui Hristos, s-au umilit foarte mult; şi, căzînd la picioarele lui Clement, se rugau ca să-i aducă la Dumnezeul lui; deci, s-a întîmplat acolo, după rînduiala lui Dumnezeu, că era apă destulă pentru Botez. Atunci, învăţîndu-i pe ei Sfîntul Clement, i-a botezat pe toţi, şi deschizînd temniţa cu rugăciunea, i-a eliberat pe ei, zicîndu-le: "Ieşiţi, fraţilor, şi vă mîntuiţi din mîinile păgînilor; iar Domnul nostru Iisus Hristos să vă păzească pe voi".

A doua zi, înştiinţîndu-se Agripin ighemonul despre liberarea celor legaţi, s-a supărat pe sfinţi foarte rău, şi pregătind priveliştea, i-a dat spre mîncare fiarelor; însă acelea n-au vătămat pe sfinţi, ci se gudurau ca cîinii cei de casă, pe lîngă stăpînii lor. Atunci a poruncit ca să înfierbînte nişte ţepi şi să le înfigă prin degetele lor pînă la coate; şi aceasta făcîndu-le, le-a dat amară durere mucenicilor. Iar poporul care privea la ei, nesuferind o chinuire ca aceea, striga asupra ighemonului cu mînie, ca să libereze pe cei nevinovaţi.

Ighemonul, mai mult mîniindu-se, a poruncit ca alte ţepi înfocate să înfigă în subţiorile lor, pînă la umere. Atunci poporul, nesuferind, a luat pietre şi a aruncat asupra ighemonului, strigînd cu mare glas: "Mare este Dumnezeul creştinilor". Ighemonul, temîndu-se de gîlceavă şi de tulburarea poporului, a fugit în casa sa. Apoi, sfinţii mucenici, neîndrăznind nimeni să-i oprească, s-au dus la muntele ce se numea Piramis, unde obişnuiau elinii să aducă jertfă zeilor lor; şi acolo, în templul idolesc şezînd, au sfărîmat pe idoli cu rugăciunea şi au izgonit de acolo pe diavoli.

După cîteva zile, înştiinţîndu-se despre dînşii ighemonul, cum că sînt acolo, s-a dus cu jertfitorii şi cu ostaşii săi, şi acolo bătînd tare cu beţe groase pe sfinţii mucenici, iar oasele lor fărmîndu-le, i-au băgat în saci, pe fiecare separat, punînd pietre cu dînşii; apoi cosîndu-i i-au aruncat din munte în mare. Atunci,

prăvălindu-se sfinţii spre prăpastia muntelui, au căzut în mare şi s-au înfundat în noianul cel adînc, încît toţi îi socoteau ca pieriţi.

Unii din credincioşi, înştiinţîndu-se despre înecarea sfinţilor, umblau pe mal, aşteptînd ca marea, care, după obicei, aruncă pe morţi, să arunce şi trupurile sfinţilor mucenici; şi iată văzură doi saci plutind pe mare; deci urcîndu-se într-o luntre, au mers acolo, apoi dezlegîndu-i, au aflat pe sfinţii răbdători de chinuri, vii şi sănătoşi, ca şi cum nimic nu pătimiseră, şi au preamărit pe Dumnezeu. Apoi, s-au odihnit pe mal în noaptea aceea şi îngerii lui Dumnezeu cercetînd pe sfinţi, i-au întărit pe ei cu hrană. Şi făcîndu-se ziuă, au mers Sfîntul Clement şi Sfîntul Agatanghel în cetate, şi stînd în mijlocul tîrgului, spuneau popoarelor măririle lui Dumnezeu. Apoi, ridicîndu-şi mîinile în sus, ziceau către Dumnezeu: "Mulţumim, Ţie, Doamne, Iisuse Hristoase că n-ai părăsit pe cei ce nădăjduiesc spre Tine, ci ne-ai izbăvit de cumplitele chinuri; şi n-ai veselit pe vrăjmaşii noştri, ci ai preamărit întru noi numele Tău cel sfînt".

Deci, erau acolo doi orbi, unul avînd o mînă uscată, iar altul slăbănog, pe aceia îndată i-a tămăduit prin punerea mîinilor sale. Aceasta văzînd poporul, a început a aduce la dînşii pe bolnavii lor şi pe cei ţinuţi de duhuri viclene şi toţi se tămăduiau, cu rugăciunile şi prin atingerea mucenicilor; deci, se slăvea de popor cu mare glas numele lui Iisus Hristos.

Acestea văzînd Agripin, ighemonul, s-a mirat foarte mult şi era întru nepricepere; apoi, ducîndu-se, a spus împăratului despre toate cele ce se făcuseră şi se mira şi împăratul foarte mult, căci cei ce se credeau pierduţi în mare, s-au aflat vii. Şi înştiinţîndu-se că Sfîntul Clement este din Ancira de neam, a poruncit să-l trimită pe mucenic în patrie, zicînd: "Cetatea care l-a născut şi l-a crescut, aceea să-l aibă şi să-l pedepsească, precum voieşte". Deci, a scris despre dînsul lui Curichie, ighemonul Ancirei, şi luîndu-i ostaşii pe amîndoi legaţi, i-au dus în Ancira.

Intrînd Sfîntul Mucenic Clement cu bucurie în patria sa, zicea: "Slavă Ţie, Dumnezeule, că ai văzut smerenia mea; slavă Ţie, Hristoase, că m-ai învrednicit a mai vedea cetatea în care m-am născut". Şi i-au pus pe dînşii înaintea lui Curichie ighemonul. Iar el întrebîndu-i, i-a pus la chinuri pe dînşii; mai întîi cu scînduri de fier înfocate au ars coastele lor, apoi pe Sfîntul Clement l-au legat de un stîlp şi l-au bătut fără milă, încît şi carnea lui a căzut. Iar pe Sfîntul Agatanghel spînzurîndu-l, l-au strujit cu unghii de fier; apoi îi întrebau, batjocorîndu-i: "Nu simţiţi dureri în trupurile voastre?"

Răspuns-a Sfîntul Clement cu apostoleştile cuvinte, zicînd: *De se şi strică omul cel dinafară, dar cel dinlăuntru se înnoieşte*. Şi a poruncit chinuitorilor, ca luînd un coif de fier foarte tare încins, să-l pună pe capul Sfîntului Mucenic Clement; şi făcîndu-se aceasta, ieşea fum grozav din nări, din urechi şi din gura sfîntului. Iar el răbdînd durerea cea negrăită a strigat către Domnul său, zicînd: "Izvorule cel nedeşertat, apa cea vie, ploaia cea mîntuitoare, tămăduieşte-mă cu roua darului Tău; ne-ai scos pe noi din apă, izbăveşte şi de foc pe robii Tăi".

Astfel sfîntul rugîndu-se, îndată s-a răcit coiful acela de fier, lucru care văzîndu-l ighemonul Curichie, s-a înspăimîntat şi nepricepîndu-se ce să le mai facă, i-a trimis în temniţă şi i-a scris împăratului Maximian, spunîndu-i despre ceea ce s-a făcut. Iar fericita Sofia, a doua maică a lui Clement, a venit în temniţă noaptea, cu multă bucurie şi cu lacrimi, veselindu-se de un fiu ca acela, care s-a arătat ales pătimitor al lui Hristos; şi sărutînd rănile şi legăturile amîndurora, a spălat şi a şters sîngele lor, apoi, le-a legat rănile cu pînze curate şi de toate cu de-amănuntul întreba pe Sfîntul Clement, unde, cum a pătimit şi de la cine? Şi le-a adus lor şi hrană, apoi i-a întărit pe ei; şi în toate nopţile venind, slujea legaţilor lui Hristos.

După cîtăva vreme, venind porunca de la împărat, ighemonul Curichie a trimis pe sfinţii mucenici în altă cetate, ce se numea Amisia, la alt chinuitor mai cumplit, anume Dometie, care era slujitor împărătesc. Iar fericita Sofia a petrecut pînă departe pe sfinţii mucenici, fiind cu copiii aceia, pe care Sfîntul Clement i-a hrănit în vreme de foamete, în casa ei şi i-a ţinut la sine în loc de fii. Dintre aceştia unii, nevrînd să se despartă de sfinţii răbdători de chinuri, au mers cu dînşii, legîndu-se cu dragostea cea către ei; iar pe drum i-au înjunghiat ostaşii, avînd poruncă de la împăratul, care se înştiinţase despre acei copii.

În Amisia sfinţii răbdători de chinuri au fost aruncaţi de către Dometie într-o groapă cu var nestins, fiind vineri în ceasul al doilea din zi; şi după ce a înnoptat, a venit o lumină din cer prea strălucită, care a luminat împrejur locul acela toată noaptea, iar sîmbătă, la al treilea ceas, s-au aflat vii şi sănătoşi.

Aceasta văzînd-o doi ostaşi, au crezut în Hristos şi pe faţă au mărturisit că sînt creştini; pentru care, în aceeaşi sîmbătă s-au răstignit de păgîni, în ziua de şapte septembrie, iar numele lor erau: Fangon şi Eucarp. Iar Sfinţilor Clement şi Agatanghel a poruncit chinuitorul ca să le jupoaie pieile de pe spate şi cu toiege să-i bată multă vreme, apoi, punîndu-i pe paturi de fier înroşite în foc, a poruncit să-i ardă cu pucioasă şi cu smoală. Iar sfinţii fără de vătămare, ca pe un pat moale împărătesc cu somn dulce au adormit, şi au văzut în vedenie pe Hristos Domnul, venind cu mulţime de sfinţi îngeri la dînşii, zicîndu-le: "Nu vă temeţi, Eu sînt cu voi". Şi deşteptîndu-se, au spus unul altuia vedenia cu bucurie. Astfel pe paturile acelea au fost din destul arşi. Iar cînd a văzut Dometie că nu se vatămă nici de foc, nepricepîndu-se ce să le mai facă, a poruncit ca să-i ducă iarăşi în temniţă.

Petrecînd sfinţii multă vreme în temniţă, au fost iarăşi trimişi la împăratul Maximian, care atunci petrecea în Tars. Acolo mergînd ei, însetaseră pe drum, dar mai ales ostaşii cei ce-i duceau pe ei slăbeau de sete, pentru că pămîntul acela era pustiu şi fără apă; deci, cu rugăciunea au scos din pămînt uscat izvor de ape vii, şi bînd toţi, s-au răcorit, şi cîtă apă le trebuia pe cale, au luat şi ostaşii.

Într-aceeaşi cale Sfîntul Clement rugîndu-se lui Hristos Dumnezeu, ca adică în toată vremea vieţii sale să fie chinuit pentru numele Lui cel sfînt, a avut o descoperire de la Dumnezeu; că împreună cu anii cei trecuţi ai muceniciei sale, pînă la sfîrşitul cel mai de pe urmă, are să petreacă 28 de ani neîncetate pătimiri, de care lucru s-a bucurat foarte mult sfîntul; căci cu dragostea cea negrăită a lui Hristos, Dumnezeul său, fiind cuprins, dorea ca pentru El în chinuri cumplite să petreacă lungă vreme şi să moară de mii de ori.

Fiind duşi sfinţii înaintea lui Maximian împăratul, acesta se mira că erau vii pînă atunci şi de atîtea chinuri nebiruiţi, întrebîndu-i, şi aflîndu-i neînduplecaţi, a ars un cuptor înfocat ca altă dată Nabucodonosor în Babilon, şi a aruncat într-însul pe ostaşii lui Hristos. Dar petrecînd sfinţii în acel cuptor o zi şi o noapte, s-au găsit vii şi întregi. Acea minune văzînd-o, mulţi din popor au crezut întru Hristos. Apoi au aruncat în temniţă pe sfinţi şi au petrecut într-însa patru ani; pentru că nădăjduia păgînul împărat, că supărîndu-se prin nevoia cea mare a temniţei, mai cu înlesnire se vor pleca la păgîneasca lor credinţă.

Deci, împlinindu-se cei patru ani în temniţă şi împăratul judecînd că sînt nevrednici de cercetarea sa împărătească, iar cu fapta ruşinîndu-se de vitejia sufletelor lor cea nebiruită, i-a încredinţat unui ighemon, anume Sacherdon, foarte cumplit, care pe mulţi creştini a pierdut cu înfricoşate chinuri, ca să silească pe legaţi la închinarea zeilor. Acesta luînd pe Sfinţii Mucenici Clement şi Agatanghel şi nesporind cu cuvintele cele înşelătoare şi groaznice, a poruncit ca pe cei legaţi să-i bată de nişte lemne, şi să le strujească trupul atît de cumplit, încît le-au strujit spatele şi pieptul pînă la oase, şi se vedeau numai oasele goale, căci carnea toată căzuse; şi socotind tiranul că vor muri, îndată a poruncit să-i dezlege şi să-i ducă în temniţă.

Dar văzînd pe sfinţi, că stau pe picioarele lor şi la temniţă mergeau singuri, s-a ruşinat foarte, slăbind cu trupul de mînie şi de ruşine, încît abia se ducea pe mîinile slugilor sale la divan acasă; iar sfinţii mergînd la temniţă, cădeau de pe trupurile lor bucăţi de carne cu sînge, iar credincioşii adunîndu-le de pe cale, ca o mare vistierie, cu cinste le păstrau la ei.

Înştiinţîndu-se împăratul despre slăbiciunea lui Sacherdon, a rîs şi a zis: "Iată slăvitul Sacherdon, care a biruit pe mulţi creştini, acum este biruit de doi". Şi sta de faţă într-acea vreme înaintea împăratului, un boier, anume Maxim. Acela l-a rugat pe împărat ca să-i dea pe mîini pe cei doi mucenici, pentru că se lăuda ca din două să facă una, sau să-i silească la jertfe, sau cu chinuri să-i omoare. Şi poruncindu-i împăratul, a luat pe sfinţi la sine, dar n-a început îndată a-i chinui, ci vorbind multe zile prieteneşte cu dînşii, îi îndemna să se închine zeilor lor; iar odată, chemîndu-i la el, le-a zis: "Bucuraţi-vă, o! bărbaţilor pe care vă iubesc zeii cei fără de moarte ca pe nişte fii şi se îngrijesc de voi, pentru că de multe ori mi-au

spus în vis despre voi şi pe faţă mi-au arătat, că vă veţi întoarce la dînşii, de aceea au oprit pe chinuitorii voştri să nu vă piardă, pentru că aşteaptă întoarcerea voastră, care acum este aproape; căci în noaptea trecută, marele între zei, Dionisos, arătîndu-se, mi-a zis: "Să aduci pe acei doi bărbaţi la mine". Deci, iată, o! bărbaţilor, templul lui Dionisos deschis, altarul împodobit şi jertfele gata; veniţi să-i aduceţi jertfe!".

Sfinţii au răspuns: "Minţi fără de ruşine, o! judecătorule; căci zeii tăi, precum sînt muţi la arătare, astfel nici în vis nu pot să grăiască ceva. Care Dionisos ţi-a grăit ţie? Căci aici la voi sînt doi idoli lui ai Dionisos: unul de piatră, iar altul de aramă, şi de ţi-a grăit cel de piatră, apoi noi îi proorocim, că degrab va veni vremea în care, sfărîmîndu-se bucăţi, ori în zidul cel de piatră ce se zideşte, vor fi puse ale sale pietre, sau în foc aruncîndu-se, în var se vor preface; iar de ţi-a grăit Dionisos cel de aramă, acela va fi prefăcut în căldări şi în alte vase mai necinstite".

Nişte cuvinte ca acestea nesuferind Maxim să le audă, a început a-i chinui cumplit. Chinuirea era în acest fel: unelte ascuţite de fier, ţăpuşi, cuţite, piroane, suliţe şi cîte a putut să afle mai ascuţite, le-a înfipt în pămînt foarte dese, cu ascuţişul în sus, şi care erau înalte ca de un pas de picior. Pe acelea punînd pe Sfîntul Clement gol, cu faţa în sus, a poruncit să-l bată deasupra cu beţe; iar Sfîntului Agatanghel, topind plumb mult, i l-a turnat pe cap. Şi fiind bătut Sfîntul Clement cu beţe, pe piept şi peste tot, de la cap pînă la picioare, tot trupul a fost străpuns cu uneltele acelea ascuţite, şi i-au străbătut alte fiare prin inimă, altele prin piept, altele prin măruntaie, iar altele trecînd printr-însul se vedeau vîrfurile deasupra.

După bătaia cea cumplită, poruncind tiranul să scoată din acel loc pe mucenic, mulţi abia au putut cu mare nevoie să-l smulgă de acolo; deci, se uimea Maxim de o răbdare ca aceea şi că atîtea chinuri nu pot să întoarcă pe mucenici către zei, nici să-i omoare, pentru că Dumnezeul Cel Preaînalt păzea într-înşii suflarea lor în legătura trupească, spre mărirea numelui Său celui Sfînt şi spre înfruntarea păgînilor; de aceea aruncară pe sfinţi iarăşi în temniţă.

Înştiinţîndu-se despre aceea împăratul Maximian, a judecat pe sfinţi la veşnica închisoare, pînă ce singuri vor muri acolo. Încă şi un boier, anume Afrodisie, de neam pers, aflînd de toate chinurile cele cumplite asupra creştinilor, a cerut voie la împăratul, ca să-i poruncească, să ia pe acei mucenici, ca să-i piardă, şi luîndu-i, i-a dus în casa sa, apoi, punîndu-le înainte masă îndestulată spre ospătare, îi silea să mănînce şi să bea cu dînsul şi să se veselească. Iar aceia i-au zis: "Noi ne hrănim cu cereasca hrană şi băutură de care cel ce mănîncă şi bea, nu flămînzeşte, nici nu însetează niciodată, ci petrece în veci, veselindu-se". Iar Afrodisie, socotind spre ocara lui aceea, i-a zis: "Mîine voi găti vouă altă cină de care doriţi, adică moartea cea mai cumplită".

Făcîndu-se ziuă, a poruncit Afrodisie ca să aducă două pietre de moară, să le spînzure de grumajii sfinţilor, şi să-i poarte prin toată cetatea, spre batjocură. Atunci mulţi din cei fără de minte luînd pietre aruncau spre tîrîţi, iar cei mai mulţi, mirîndu-se de pătimirile lor, îi socoteau că sînt fără de moarte şi credeau în Hristos. După aceasta, prin judecata împăratului, au fost închişi în temniţă veşnic, ca prin închisoarea cea lungă chinuindu-se, să piară. Şi au petrecut sfinţii în legăturile temniţei mulţi ani, pînă ce s-a apropiat săvîrşirea cea de 28 de ani, a vremii pătimirii, despre care i s-a vestit Sfîntului Clement, prin descoperire dumnezeiască, cînd l-a dus în Tars, la împăratul. Mulţi din sfinţii mărturisitori, începînd nevoinţa mucenicească, şi-au sfîrşit alergarea, iar aceşti doi pătimitori încă pătimeau.

După Maximian împăratul (286-305), a luat împărăţia Maximin Daia (305-313), şi vărsîndu-se mult sînge creştinesc fără cruţare, iar străjerii temniţei supărîndu-se pe Clement şi pe Agatanghel că atît de mult sînt ţinuţi în temniţă, au mers la împăratul Maximin, zicîndu-i: "Ce porunceşti asupra celor doi închişi, care de mulţi ani chinuindu-se de împăraţi şi voievozi cu toate chinurile cele mai cumplite, n-au murit, şi pînă acum sînt în legături? Căci, deşi fără căutare şi îngrijire omenească, totuşi sînt sănătoşi şi la feţe sînt bine, încît noi îi socotim că sînt fără de moarte".

Împăratul Maximin, mai întîi a hulit pe zeii săi cu felurite cuvinte necinstite, că n-au putut să scoată din vremelnica viaţă pe cei doi vrăjmaşi ai lor, care se luptau cu ei. Apoi, întrebînd despre dînşii cine şi de unde sînt şi înştiinţîndu-se că sînt din părţile Galatiei, din cetatea Ancira, îndată a poruncit să-i trimită

acolo lui Luciu, care într-acea vreme era ighemon în Ancira, cetatea Galatiei. Înştiinţîndu-se sfinţii despre aceea, s-au bucurat foarte, căci mult dorea Sfîntul Clement, ca în patria sa să-şi săvîrşească alergarea nevoinţei, pentru care rugase pe Stăpînul Hristos şi şi-a cîştigat cererea.

Deci, fiind duşi sfinţii în cetatea Ancira, i-au pus înaintea lui Luciu ighemonul, spre cercetare, dar el nu îndată a început a-i întreba pe ei, ci mai întîi, i-a pus într-o închisoare strîmtă, băgîndu-le picioarele în obezi şi lanţuri de fier punîndu-le pe grumaz, pe mîini şi pe tot trupul; apoi şi pietre grele legîndu-le, nu puteau nici a se mişca cu trupul, nici a-şi întinde picioarele.

A doua zi, aducînd pe Sfîntul Mucenic Agatanghel la judecată, la început îl amăgea pe el cu momiri, atrăgîndu-l către a sa rea credinţă, dar văzîndu-l neînduplecat cu mintea, a început a-l chinui; deci, a înfipt în urechile lui piroane de fier înfierbîntate în foc şi străbătînd creierii lui, i-a venit mare întunecare, apoi fum a ieşit din gura şi din nasul lui şi cu făclii i-a ars coastele, după aceea, cu sabia i-a tăiat sfîntul lui cap.

Iar cinstitul trup al mucenicului luîndu-l cea mai sus pomenită, fericita Sofia, a doua maică a lui Clement, şi învelindu-l cu pînză curată şi cu aromate, l-a pus în peştera în care creştinii aveau o biserică mică; căci pentru prigonirea cea cumplită de la păgîni nu puteau credincioşii să-şi aibă biserica lor în loc sfînt; de aceea, în peşteră îşi făcuseră biserică şi acolo făceau slujbele lor lui Dumnezeu. Sfîntul Mucenic Agatanghel a pătimit de la diferiţi tirani, de la doi împăraţi, adică Diocleţian şi Maximian, iar de la ighemonii Agripin, Curichie, Dometie, Sacherdon, Maxim, Afrodisie şi Luciu, şi a sfîrşit nevoinţa pătimirii sale în cinci zile ale lunii noiembrie.

Înştiinţîndu-se Sfîntul Clement despre sfîrşitul mucenicului şi împreună pătimitorului său, Sfîntul Mucenic Agatanghel, s-a umplut de negrăită bucurie, că l-a trimis pe el Dumnezeu înaintea sa. Şi zăcînd cu faţa la pămînt, fiind însărcinat de greutatea legăturilor, multă mulţumire a dat pentru Sfîntul Agatanghel, că l-a învrednicit a-şi sfîrşi alergarea, credinţa a-şi păzi, toate chinurile cu bărbăţie a le răbda, şi în ceata sfinţilor mucenici, celor ce la cer dănţuiesc, a se număra. Apoi se ruga şi pentru sine, ca să poată pînă la sfîrşit a răbda şi a sfărîma capul vrăjmaşului celui viclean şi cu bucurie a trece la sfîrşitul ceresc cel dorit.

După uciderea Sfîntului Agatanghel, Luciu, tiranul, a poruncit ca pe Sfîntul Mucenic Clement în toate zilele să-l chinuiască în temniţă, iar chinuirea era astfel: cu toiege ascuţite bătea pe mucenic peste obraz şi peste cap, dîndu-i cîte o sută şi cinci zeci de lovituri în toate zilele. Iar aceasta s-a făcut sfîntului, de la cinci zile ale lunii noiembrie pînă la cinci ale lunii ianuarie; deci, ziua era bătut tare, încît şi temniţa aceea toată se roşea cu sîngele lui, iar noaptea cercetîndu-l darul lui Dumnezeu prin sfinţii îngeri, îl vindeca de toate rănile acelea; şi erau păgînii întru mare nepricepere, căci în fiecare zi venind şi sănătos aflîndu-l, se mirau şi mai amar îl băteau, rănindu-i capul şi faţa cu multele lovituri, pînă la 150, cît era rînduit.

Apropiindu-se praznicul dumnezeieştilor Arătări a Domnului, a venit de la împăratul în cetatea Ancira alt ighemon, anume Alexandru, în locul lui Luciu, căruia i se poruncise să meargă la împăratul.

Sosind noaptea în care avea să fie priveghерea praznicului dumnezeieştilor Arătări, fericita Sofia aducînd la sine creştini, luînd pe slugi, pe copilele şi pe copiii crescuţi, au mers în temniţă la Sfîntul Clement. Iar Dumnezeu a ajutat scopul credincioşilor, căci a adormit tare pe străjeri şi numai unul nu dormea, dar acela era creştin tăinuit, care a deschis temniţa celor ce veniseră; deci, intrînd înăuntru credincioşii, cu Sofia cea cu mintea bărbătească, au dezlegat pe sfînt din legături şi luîndu-l, l-au dus în biserica cea din peşteră, şi cu bucurie au prăznuit, mulţumind lui Dumnezeu.

Făcîndu-se ziuă, Sfîntul Clement a săvîrşit dumnezeiasca Liturghie, şi toţi s-au împărtăşit cu dumnezeieştile Taine din sfintele mîini ale păstorului lor. Şi a făcut arhiereul lui Dumnezeu multă învăţătură poporului, în care a proorocit despre moartea sa, că degrab va fi ucis, apoi le-a zis: "Să nu vă temeţi, fraţilor, că nimeni din voi nu va pieri, nici va pătimi ceva, nu vor răpi lupii pe nici unul, fără numai eu cu doi clerici, căci îmi voi pune sufletul pentru Arhiereul cel mare Hristos, care şi-a pus pentru noi sufletul Său".

Încă a proorocit şi aceasta, că degrab va înceta prigonirea, apoi că închinarea de idoli se va stinge şi va înflori sfînta credinţă, pentru că cerescul Împărat va ridica pe pămînt un împărat, care, luminîndu-se cu Sfîntul Botez, va lumina toate părţile stăpînirii Romei şi o nouă Romă va ridica şi va răsări pretutindeni dreapta credinţă. Aceasta proorocind sfinţitul mucenic turmei sale celei cuvîntătoare şi înveselind sufletele lor, au mers la casa maicii Sofia, care pe tot poporul de la biserică l-a luat la sine, şi le-a făcut ospăţ mare; apoi a fost Sfîntul Clement în casa ei pînă la 23 de zile ale lunii ianuarie.

Într-acea vreme, ighemonul Alexandru cercetînd lucrurile şi ocîrmuirile poporului, s-a spus despre Clement, episcopul creştin, cum că noaptea a ieşit din închisoare şi a făcut cercetare despre dînsul. Apoi, sosind ziua duminicii, a mers arhiereul lui Dumnezeu, Sfîntul Clement, în biserica cea din peşteră, să săvîrşească dumnezeiasca Liturghie şi s-au înştiinţat despre dînsul păgînii, care au spus ighemonului. Iar el îndată sculîndu-se, a mers cu ostaşii, care, intrînd înăuntru, au aflat pe Sfîntul Clement stînd înaintea dumnezeiescului Păstor şi aducînd jertfa cea fără de sînge. Şi a poruncit ighemonul unuia din ostaşi ca scoţînd sabia să lovească pe arhiereu peste grumaji.

Deci, lovindu-l ostaşul, a căzut capul Sfîntului sfinţit Mucenic Clement pe dumnezeiescul prestol şi peste darurile cele puse înainte, apoi s-a roşit cu sîngele lui jertfa cea fără de sînge şi tot Sfîntul Altar. Iar poporul credincios era într-o mare frică şi spaimă, însă nu pentru dînşii, ci pentru păstorirea lor aveau jale şi, ridicîndu-şi glasurile, se tînguiau. Ighemonul a ieşit îndată afară, nefăcînd poporului nici un rău, numai pe doi clerici i-a tăiat în altar cu Sfîntul Clement, iar numele lor sînt: Hristofor şi Hariton, diaconii. Atunci fericita Sofia luînd cinstitul trup al iubitului său, care-i era fiu cu numele, iar cu fapta duhovnicesc părinte şi păstor, l-a îngrijit cu lacrimi şi cu bucurie. Deci plîngea că s-a lipsit de el pe pămînt şi se bucura că, săvîrşindu-şi pătimirea, a trecut la Hristos Domnul.

Apoi, Sofia l-a îngropat cu cinste, împreună cu amîndoi diaconii, cu tot poporul creştin care era acolo, aproape de mormîntul Sfîntului Mucenic Agatanghel, în biserica din peşteră, în 23 de zile ale lunii ianuarie. Astfel Sfîntul sfinţit Mucenic Clement a sfîrşit nevoinţa cea lungă a pătimirii sale, răbdînd 28 de ani în nenumărate şi negrăite chinuri pentru Hristos.

Despre dînsul zice Nichifor Callist, istoricul grec, astfel: "De la zidirea lumii, pe toţi cei ce pentru Dumnezeu au pătimit chinuri, ori în ce fel de chin, prin foc, prin fier, prin pietre, prin lemne şi cei ce cu fiarele s-au luptat şi prin închisori mult timp s-au chinuit şi prin diferite feluri de morţi, în pămînt, în apă şi în văzduh s-au sfîrşit, şi cei ce au fost pierduţi de ger şi de arşiţă mare, şi ori cu ce alte chinuri şi pedepsiri s-au lipsit de viaţă, pe toţi aceia i-au întrecut Sfîntul Clement împreună cu Sfîntul Agatanghel, prin pătimirile lor cele multe. De la unsprezece tirani, în diferite cetăţi au pătimit. În Ancira, de la Dometian, antipatul Galatiei; în Roma de la împăratul Diocleţian; în Nicomidia de la ighemonul Agripin, iarăşi în Ancira, de la voievodul Curichie; în Amisia de la Dometie, slujitorul împărătesc; în Tars de la împăratul Maximian; apoi, iarăşi acolo de la Sacherdon ighemonul şi de la boierul Maxim, după aceasta de la Afrodisie senatorul; şi iarăşi în Ancira, de la boierul Curichie, şi în sfîrşit de la ighemonul Alexandriei.

Pentru că toţi cei ce erau atunci chinuitori, îl trimiteau pe dînsul de la unul la altul, ca pe o minune nemaiauzită şi văzută; căci, atît de mulţi ani şi prin atît de multe şi diferite feluri de chinuri cumplite, a fost nebiruit şi nemişcat, cu Agatanghel ucenicul său, întărindu-l Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru slava numelui Său celui sfînt, căruia dimpreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, de la toată zidirea se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, în veci. Amin.

Sfîntul Paulin Milostivul, Episcopul Nolei
(23 ianuarie)

(Din Patericul Sfîntului Grigore Dialogul)

Plăcutul lui Dumnezeu Paulin era de neam din părţile Acvitaniei; în viaţa mirenească a fost unul din sfetnicii senatori ai Romei, dreptcredincios şi temător de Dumnezeu, avînd ca soţie pe Tarasia, asemenea lui în credinţă şi în faptele bune. Neavînd copii fireşti, luau copii săraci şi pe aceia în loc de fii avîndu-i, îngrijeau de dînşii hrănindu-i şi frica lui Dumnezeu învăţîndu-i; apoi au sporit din zi în zi în toate faptele bune, făcînd multe milostenii la săraci, pe urmă şi singuri au voit să fie săraci pentru Dumnezeu.

Vînzînd averile lor cele mari, şi pe toate împărţindu-le la cei ce le trebuiau, vieţuiau în sărăcia cea de bună voie, ca unii din săraci, spre dumnezeiasca purtare de grijă punîndu-şi nădejdea. Deci, sărăcind ei acum cu totul, a venit un sărac cerînd milostenie, şi nu aveau la dînşii mai mult decît o pîine; atunci a poruncit fericitul Paulin soţiei sale ca şi pe cea mai de pe urmă pîine s-o dea săracului. "Se va îngriji - zicea dînsul -, Dumnezeu de noi; iar noi să nu cruţăm a da celui ce ne cere pentru Dumnezeu".

Tarasia, însă, nu a dat-o, ci a ţinut-o pentru a sa trebuinţă, fiindcă nu avea ce să pună înainte la masa lor într-acea zi. Şi iată a intrat la fericitul Paulin un trimis de la oarecare prieten al său bogat, spunîndu-i că i se trimit de la dînsul, pe mare, o mulţime de bucate; dar o corabie ce era mai pe urmă cu bucate s-a scufundat şi a pierit în adîncul mării. Aceasta auzind-o Paulin, a zis către soţia sa: "Vezi, că de ai fi dat săracului pîinea cea mai de pe urmă, nu s-ar fi cufundat în mare cea mai de pe urmă corabie cu bucate; căci pentru zgîrcenie, averile multora le pierde Dumnezeu".

Apoi, cu averile, pierzînd şi slava lumească şi toată deşertăciunea lumii acesteia, au ieşit din Roma în părţile Campaniei, fiindcă îşi lăsaseră acolo puţină avere pentru hrana lor; şi în cetatea ce se numea Nola, vieţuiau lîngă mormîntul Sfîntului Mucenic Felix, slujind Domnului, şi de lume tăinuindu-se; dar nu putea să se tăinuiască mult timp fapta cea bună a lui Paulin, şi pentru aceea a fost luat cu sila la scaunul Bisericii Nolei şi, fără de voie, a primit vrednicia episcopiei; deci, povăţuia turma sa cu sfinţenie şi cu dreptate, ca un credincios ocîrmuitor înţelept, pe care l-a pus Domnul peste slugile Sale; pentru că-i hrănea pe ei nu numai cu hrană sufletească, învăţîndu-i pe fiecare, povăţuindu-i la calea adevărului, ci şi de hrana trupească şi de toate trebuinţele oilor sale cuvîntătoare se îngrijea; pe săraci şi pe scăpătaţi, pe sărmani şi pe văduve hrănindu-i şi îmbrăcîndu-i, şi pe cei robiţi răscumpărîndu-i pentru libertate.

În anii aceia s-a făcut, prin voinţa lui Dumnezeu, năvălirea vandalilor asupra pămîntului Italiei, pe care prădîndu-l de tot, au venit şi în părţile Campaniei, unde este cetatea Nola, şi acolo multe cetăţi şi sate pustiind, au venit şi în eparhia lui Paulin, unde au prădat mulţime de popor şi în ţara lor l-au dus pe mare în Africa. Într-acea vreme fericitul Paulin, episcopul, pe toate cele ce le-a avut în episcopie le-a împărţit spre răscumpărarea celor robiţi, şi spre hrana celor ce sărăciseră de năvălirea barbarilor şi acum nu-i rămăsese lui nimic. Ostaşii vandalilor fiind cumpliţi şi fără de omenie, chinuiau pe creştini ca să spună comorile cele ascunse în pămînt. Sfîntul Paulin pătimea cu inima împreună cu ei, strigînd către Dumnezeu: "Doamne, fă ca pe mine pentru aur şi argint să mă chinuiască, că Tu ştii unde am ascuns bogăţia mea, adică în mîna robilor Tăi, săracilor şi scăpătaţilor".

Odată a venit la dînsul o văduvă săracă, plîngînd: "Fiul meu este robit de vandali şi aud despre dînsul că se află în Africa, la ginerele lui Riga, împăratul vandalilor; deci, mă rog sfinţiei tale, pentru el, singură nădejdea hranei mele şi toiagul bătrîneţelor". Iar omul lui Dumnezeu, cu toată sîrguinţa căutînd de va afla ceva ca să dea celei ce cerea şi neaflînd nimic, a zis către văduva cea săracă: "Femeie, nu am nicidecum ce să-ţi dau, fără numai pe mine singur să mă iei, că iată întru a ta stăpînire mă dau ca un rob, deci, să mă vinzi pe mine şi să-ţi răscumperi fiul sau pe mine în robie să mă dai pentru fiul tău".

Ea auzind acestea din gura unui astfel de bărbat, socotea aceasta că este batjocură, mai mult decît milă; dar acest sfînt a încredinţat-o pe femeie, că nu batjocură, ci adevărul grăieşte; şi a sfătuit-o ca, crezînd cele grăite, să nu se înfricoşeze luînd pe episcop în robie pentru libertatea fiului ei.

Deci, au mers amîndoi în Africa şi mergînd la vandali, sta la poarta boierului, ginerele împăratului, la care era fiul acelei văduve şi, ieşind boierul din casă, văduva a căzut înaintea lui, rugîndu-l cu plîngere, ca să elibereze pe fiul ei. Iar bărbatul acela fiind mîndru nu numai că n-a voit să-l elibereze pe fiul ei, dar nici să-i asculte cererea. Atunci văduva, arătînd pe slujitorul lui Dumnezeu, Paulin, a zis: "Iată pe omul acesta îl dau în locul fiului, numai să faci milă să-l liberezi pe fiul meu, căci unul născut îmi este".

Iar el, cu faţa blîndă căutînd spre om, l-a întrebat, zicînd: "Ce meşteşug ştii?" Răspuns-a lui Sfîntul Paulin: "Nu ştiu nici un fel de meşteşug, fără numai a lucra la grădină, aceasta ştiu bine". Acestea auzindu-le boierul s-a bucurat, căci un om ca acela îi trebuia, şi a dat pe fiul văduvei, pe care ea luîndu-l, s-a întors la locul său; iar Sfîntul Paulin, rămînînd în robie, a luat sub îngrijire grădina şi lucra ostenindu-se, iar stăpînul lui a început a veni adeseori în grădină, şi pentru oarecare lucruri se întreba cu grădinarul său; văzîndu-l înţelept şi cunoscător, vorbea cu el despre toate, apoi de multe ori lăsîndu-şi pe casnicii şi prietenii săi, se îndulcea de cuvintele aceluia foarte mult.

Într-o zi, stăpînul vorbind cu el, Sfîntul Paulin a zis către dînsul în taină: "Păzeşte-te acolo unde voieşti să mergi, căci se cade ţie să te îngrijeşti pentru luarea împărăţiei vandalului, căci împăratul acesta, socrul tău, va muri deodată de moarte grabnică, iar tu de te vei duce, apoi altul fără de tine va lua împărăţia". Acestea auzindu-le boierul de la grădinarul său, nicicum n-a tăcut, ci mergînd, a spus despre aceea împăratului; căci sfîntul îi era foarte credincios lui, de vreme ce mai mult decît pe toţi îl iubea. Iar împăratul îndoindu-se, a zis: "Voi să văd pe bărbatul acela de care spui". Iar ginerele împăratului a zis: "Acum îi voi porunci, ca să-ţi aducă la prînz verdeţuri din grădină şi-l vei vedea pe el".

Deci, şezînd împăratul să prînzească, a intrat la dînsul Paulin aducînd verdeţuri la masa împărătească, după porunca stăpînului său, iar împăratul văzîndu-l, odată s-a cutremurat şi chemînd pe stăpînul lui, adică pe al său ginere, taina pe care voia s-o ascundă i-a arătat-o lui, zicînd: "Sînt adevărate cele ce ai auzit de la omul acela pentru că noaptea aceasta am văzut în vis nişte boieri şezînd pe scaune şi făcînd judecată asupra mea, dar şedea şi acesta în mijlocul lor şi cu judecată mi s-a luat toiagul şi puterea pe care dintîi o luasem". Deci, l-a întrebat pe el cine este. "Pentru că eu pe acest bărbat nu-l socotesc să fie vreun om din cei proşti, de vreme ce în mare vrednicie l-am văzut pe el".

Atunci ginerele împăratului luînd pe fericitul Paulin de o parte, l-a întrebat pe el cine este. Şi a răspuns către dînsul omul lui Dumnezeu, zicînd: "Robul tău sînt, pe care pentru fiul văduvei m-ai luat". Iar el cu dinadinsul întreba ca să-i spună, nu ce este acum, ci ce a fost în ţara sa. Şi-l sfătuia cu multe jurăminte ca să nu ascundă înaintea lui taina sa, să-i arate adevărul. Iar omul lui Dumnezeu supărîndu-se şi neputînd să calce jurămintele, i-a spus despre sine că este episcop; iar stăpînul lui auzind de aceasta, foarte mult s-a temut şi cu smerenie i-a zis: "Cere de la mine ce voieşti, astfel încît cu mari daruri să te întorci la pămîntul tău". Şi a zis către dînsul plăcutul lui Dumnezeu Paulin: "O facere de bine de la tine doresc, pe care poţi s-o faci, adică: ca pe toţi robiţii din ţara mea aduşi aici, să-i laşi liberi la locul lor".

Îndată, prin sîrguinţa boierului aceluia, prin toată Africa au fost cercetaţi creştinii cei robiţi din pămîntul Campaniei, şi i-au adus la Sfîntul Paulin. Atunci a fost eliberat cu cinste sfîntul păstor cu toate oile păstoriei sale cele cuvîntătoare şi cu multe alte daruri şi cu hrană îndestulătoare; apoi au mers cu corăbiile în ţara lor, cu veselie şi cu bucurie. Iar nu după multă vreme, a murit Riga, împăratul vandalilor, după cum proorocise sfîntul; iar în locul lui a luat împărăţia ginerele său. Astfel Sfîntul Paulin vînzîndu-se pe sine singur în robie, multe popoare a scos din robie la libertate, urmînd lui Hristos Domnul, Cel ce a luat chipul de rob şi a izbăvit neamul omenesc din robia diavolului.

Vieţuind Sfîntul Paulin, după ieşirea din robia vandalilor, ani îndelungaţi, iar turma cea încredinţată lui, ca un păstor bun bine păscînd-o, şi-a pus sufletul său pentru oi, apoi dînd multe milostenii la fraţii cei

săraci, şi necruţîndu-se pe sine singur, a trecut către începătorul păstorilor, Hristos, Domnul său, de la care acum însutit primeşte, şi viaţă veşnică moşteneşte, slăvindu-L pe El, în veci. Amin.

Viaţa Cuvioasei Maicii noastre Eusebia, care s-a numit şi Xenia (24 ianuarie)

(După Metafrast)

Vieţile şi laudele sfinţilor se aseamănă cu lumina stelelor; căci precum stelele sînt întărite cu aşezarea pe cer şi toată partea cea de sub ceruri o luminează, încît acelea care se văd de indieni, nu se ascund nici de sciţi, apoi pămîntul şi marea le luminează şi îndreptează corăbiile ce plutesc, ale cărora nume deşi nu le ştim, pentru mulţimea lor, totuşi de luminoasa lor podoabă ne minunăm; astfel este şi cu luminarea sfinţilor.

Deşi sînt închise moaştele lor în morminte, însă puterile lor, în partea cea de sub cer, nefiind împrejur mărginite cu hotarele pămînteşti, ne minunăm de viaţa acelora şi de slava cu care preamăreşte Dumnezeu pe plăcuţii Lui, precum a preamărit şi pe această plăcută a Sa, Cuvioasa Xenia, a cărei viaţă minunată, spre luminarea şi chipul celor ce voiesc să slujească cu dragoste lui Dumnezeu, prin scrisoare, s-a dat neamului celui mai de pe urmă de către cei vechi, într-acest chip.

A fost în Roma cea veche un bărbat slăvit şi vestit, unul din cei mai mari senatori, care era creştin dreptcredincios şi avea numai o fiică, pe care o păzea ca pe lumina ochilor, anume Eusebia; acesteia sosindu-i vîrsta de nuntă, un boier asemenea cu cinstea de senator, a poftit pe părinţii Eusebiei ca să-i dea pe fiica lor spre însoţire fiului său. Părinţii sfătuindu-se, au logodit pe Eusebia cu acel tînăr de bun neam, care era asemenea cu cinstea şi cu bogăţia, şi au hotărît ziua în care avea să se săvîrşească legiuita nuntă; iar fecioara, fiind plină de dumnezeiasca dragoste, dorea ca Mirelui Celui nestricăcios, Care este mai frumos cu podoabă decît fiii omeneşti, lui Hristos Domnul, să se facă mireasă, prin veşnica sa feciorie; acea dorire a sa o tăinuia înaintea părinţilor, pentru că ştia, că de i-ar fi cunoscut gîndul ei, apoi nici c-ar fi voit aceasta să audă, cu totul ar fi oprit-o, cu dragostea amăgind-o, şi cu porunca silind-o spre însoţire; de vreme ce avînd pe aceea singură fiică moştenitoare a tuturor bogăţiilor lor, doreau să se mîngîie de a ei însoţire şi de fii. Fericita Eusebia avea două roabe credincioase ale ei, care din copilărie crescuseră cu dînsa şi care slujeau ei cu toată osîrdia şi dragostea. Deci, luîndu-le pe ele deosebi, le-a zis: "Voiesc să vă spun un lucru tăinuit, dar mai întîi vă jur pe Domnul Dumnezeu, să nu spuneţi nimănui cele ce veţi auzi de la mine, pentru că scopul şi dorirea inimii mele voiesc să v-o descopăr; deci, păziţi ca nimeni din cei dimprejur să nu ştie taina mea, şi voi mai bine să vă învoiţi cu mine, ca şi voi să vă mîntuiţi sufletele voastre şi să ajutaţi ticăloşiei mele".

Iar roabele i-au zis: "Toate cîte vei porunci nouă, stăpîna noastră, le vom face, mai ales că şi sufletelor noastre are să le fie de folos înţelegerea ta; deci, gata sîntem, ca mai bine să murim pentru tine, decît să spunem cuiva ceva, despre cele ce ai să ne grăieşti". Iar fecioara le-a zis: "Ştiţi că părinţii mei vor să mă mărite, iar mie nici prin minte nu mi-a venit cîndva să cuget aceea, adică să mă gîndesc la nuntă, şi foarte greu îmi este lucrul acesta pe care părinţii mei s-au sfătuit să-l facă; pentru că este viaţa aceasta numai umbră, fum şi vis. Deci să mă ascultaţi pe mine, să luăm de obşte viaţă curată, şi de va fi voia Domnului cu scopul meu, şi voi de vă veţi uni cu sfatul meu şi veţi păzi cele ce vă spun, apoi ce se va cădea nouă să facem, vom chibzui; dar să mă credeţi că de ar şti despre aceasta părinţii mei şi ar voi ca cu sila să mă îndemne la nuntă, apoi chiar de m-ar da focului, sabiei sau fiarelor, nicidecum nu vor putea să mă întoarcă de la scopul meu, ajutîndu-mi Dumnezeu".

Auzind acestea, amîndouă roabele au zis: "Voia Domnului să fie, căci şi noi ne învoim cu scopul tău; şi mai bine dorim ca şi tine, stăpîna noastră, să murim cu tine decît să te vădim". Unele ca acestea auzind

fericita Eusebia de la slujnicele sale, a preamărit pe Dumnezeu; şi avînd cele trei fecioare dragoste întocmai către Hristos, gîndeau în toate zilele cum ar face, ca dorirea lor să poată ajunge întru săvîrşire; deci se rugau lui Dumnezeu să le dea sfat bun.

Iar din ziua aceea în care s-a dat pe sine întru dragostea Domnului, Eusebia sfătuindu-se la viaţă curată pe ascuns de părinţi, prin mijlocirea celor două roabe ale sale, împărţea la cei ce aveau trebuinţă, aurul, argintul şi toate lucrurile cele ce erau de preţ. Încă au mai împărţit acele roabe şi simbriile lor pe care le aveau, pregătindu-se pentru sărăcie, pentru dragostea lui Hristos; apropiindu-se ziua nunţii, fericita Eusebia sfătuindu-se cu roabele sale, şi-a schimbat noaptea îmbrăcămintea din chipul cel femeiesc în cel bărbătesc şi luînd nişte aur pentru trebuinţă, a ieşit din casă, neştiind nimeni, întîmplîndu-se uşile deschise.

Şi însemnîndu-se cu semnul Crucii, a zis către Hristos Dumnezeu: "Tu fii cu noi, Fiul lui Dumnezeu, şi arată-ne calea în care vom merge, căci pentru dragostea Ta lăsăm casa şi pe toate din ea, şi voim mai bine să ne înstrăinăm şi în necazuri să vieţuim, pe Tine dorindu-Te şi pe Tine căutîndu-Te". Astfel ieşind din casă, s-a rugat cu lacrimi, plîngînd şi bucurîndu-se; apoi Sfînta Eusebia zicea pe cale către roabele sale: "Voi de acum să-mi fiţi surori şi eu mai vîrtos voi sluji vouă în toate zilele vieţii mele, dar, o! stăpînele mele, să defăimăm toate pentru Dumnezeu, şi să nu căutăm nimic pe pămînt, decît numai să mîntuim sufletele noastre; să fugim de grijile cele deşarte ale vieţii şi vătămătoare de suflet, şi să credem Domnului, care a zis: *Toţi cei ce-şi vor lăsa pentru numele Meu, tată, mamă, casă, sau ţarini, vor lua însutit şi vor moşteni viaţa cea veşnică.* Astfel, surorile mele, să ne mîntuim sufletele noastre".

Despre acestea grăind sfînta către dînsele, s-au dus la mare şi găsind o corabie care avea să plece spre hotarele Alexandriei, au dat chiria şi s-au aşezat într-însa, apoi, fiind şi vîntul prielnic, în puţine zile au ajuns la Alexandria; iar de acolo plecînd, s-au dus într-o insulă Cos de la Halicarnas, cetatea Cariei, fiind departe la cincisprezece mii de paşi; căci alergau pretutindeni, voind să afle un loc necunoscut, ca nu cîndva să fie găsite de părinţi. Deci, petrecînd în aceea insulă mai fără frică, şi-au schimbat chipul cel bărbătesc în femeiesc şi găsind o casă mică într-un loc deosebit, vieţuiau acolo, mulţumind lui Dumnezeu, Căruia se rugau de-a pururea să le trimită un om duhovnicesc, care ar putea să le îmbrace în rînduiala monahicească şi să aibă grijă de sufletele lor.

Sfînta Eusebia sfătuia pe prietenele sale, zicîndu-le: "Mă rog vouă, surorile mele, pentru Domnul să păzim taina noastră, adică să nu spunem nimănui patria noastră şi scopul pentru care am plecat din casa părintească, şi care îmi este numele meu, ca nu cumva, după nume şi după patria mea, de unde am plecat, cercetînd părinţii mei să afle. Deci, vă jur pe Dumnezeu, ca toate acelea să le păziţi pînă la sfîrşitul vieţii mele şi să nu spuneţi nimănui nimic despre cele ce s-au făcut şi se vor face de noi. Şi de va întreba cineva de numele meu, să spuneţi că mă numesc Xenia, care se tîlcuieşte "străină"; că acum, precum mă vedeţi, mă înstrăinez, lăsîndu-mi casa şi părinţii, pentru Dumnezeu; şi de acum înainte, nici voi să nu mă mai numiţi Eusebia, ci Xenia, deoarece nu am aici cetate stătătoare, ci înstrăinîndu-mă cu voi împreună, în viaţa aceasta, caut pe cea viitoare".

Sfînta zicînd acestea către roabele sale, ele au făgăduit să păzească toate cele poruncite lor, şi de atunci sfînta, mireasa lui Hristos, era numită Xenia, în loc de Eusebia. Odată plecîndu-şi genunchii împreună cu surorile, au început a plînge şi a grăi: "Dumnezeule, fă cu noi, străinele şi săracele, mila Ta cea mare, precum ai făcut cu toţi sfinţii Tăi, şi ne trimite, Stăpîne, un om plăcut Ţie, prin care am putea să ne mîntuim şi noi, smeritele".

Pe cînd se rugau astfel, Sfînta Xenia cu surorile, ieşind din casa în care locuiau, văzură un bătrîn cinstit, cărunt la păr, venind de la ţărm, îmbrăcat monahiceşte, a cărui faţă era ca un înger, şi alergînd la dînsul sfînta fecioară a căzut la picioarele lui, plîngînd şi zicînd: "Omule al lui Dumnezeu, să nu treci cu vederea cele înstrăinate în ţara îndepărtată, să nu te întorci de către nevoiaşele cele sărace, nici să te îngreţoşezi de rugămintele păcătoaselor; ci te aseamănă Sfîntului Apostol Pavel şi ne fii nouă povăţuitor şi învăţător, precum acela a fost Sfintei Tecla; adu-ţi aminte de răsplătirea drepţilor, gătită de la Dumnezeu, şi mă mîntuieşte împreună cu aceste două surori".

Auzind acestea slujitorul lui Dumnezeu, s-a pornit pe lacrimi şi a zis către dînsa: "Ce voieşti să vă fac?" Ea a răspuns: "Să ne fii părinte şi învăţător după Dumnezeu şi să ne arăţi unde am putea să ne mîntuim; pentru că sîntem străine şi nu ştim unde să ne ducem, că ne ruşinăm a ne arăta la oameni". Iar el a zis către dînsele: "De unde sînteţi şi care este pricina, de sînteţi aşa singure?" Sfînta răspunse: "Sîntem din ţara îndepărtată, robule al lui Hristos, şi ne-am sfătuit ca să plecăm împreună din patria noastră şi să venim în aceste locuri; apoi ne-am rugat lui Dumnezeu, ziua şi noaptea, să ne trimită un om, prin care am putea să ne mîntuim şi acum Dumnezeu ne-a arătat pe cuvioşia ta, care poţi să miluieşti neputinţele noastre".

Sfîntul bătrîn a grăit: "Credeţi-mă surorilor, că şi eu sînt străin aici, precum mă vedeţi, vin de la Sfintele Locuri, unde m-am închinat, şi mă întorc în patria mea". Roaba lui Hristos îi zicea: "Din ce parte eşti, cuvioşia ta, stăpînul meu?" El a răspuns: "Eu sînt din părţile Cariei, din cetatea Milasa". Mireasa lui Hristos i-a zis iarăşi: "Rogu-mă sfinţiei tale, să ne spui vrednicia ta, că mi se pare că eşti episcop?" Bătrînul zise către dînsa: "Iartă-mă soră, sînt un om păcătos şi nevrednic de chipul monahicesc, dar cu mila lui Dumnezeu sînt prezbiter şi egumen al unei mici adunări de fraţi, în mînăstirea Sfîntului şi preaslăvitului Apostol Andrei, iar numele meu este Pavel".

Auzind acestea roaba lui Hristos, a lăudat pe Dumnezeu, zicînd: "Slavă Ţie, Dumnezeule, că m-ai ascultat pe mine săraca şi mi-ai trimis om, să mă mîntuiască, împreună cu aceste două surori, precum ai trimis Sfintei Tecla pe Sfîntul Pavel." Apoi a zis către bătrîn: "Rogu-mă ţie, robule al lui Dumnezeu, să nu ne treci cu vederea pe noi străinele, ci fii părintele nostru după Dumnezeu". Grăit-a lor fericitul Pavel: "V-am spus că şi eu sînt străin şi nu ştiu ce bine să vă fac aici, dar de voiţi să mergeţi în cetate, apoi nădăjduiesc că Domnul va face milă cu voi şi mă voi îngriji de voi după puterea mea". Fecioarele căzînd la bătrîn, cu lacrimi au zis: "Aşa, robul lui Dumnezeu, ia-ne cu tine şi vom merge oriunde ne vei porunci, numai să faci milă cu noi străinele şi să ne fii povăţuitor spre viaţa cea veşnică".

Luînd cu sine robul lui Dumnezeu pe acele sfinte fecioare, au venit în cetatea Milasa, şi au găsit acolo nişte case la loc liniştit şi aproape de biserică, pe care Sfînta fecioară Xenia, cumpărîndu-le cu aurul ce luase de acasă, a zidit o biserică nu mare, în numele Sfîntului şi marelui Mucenic Ştefan, şi în scurtă vreme a aşezat şi o mînăstire mică de fecioare, făcîndu-le mirese ale lui Hristos.

Acolo se îngrijea de dînsele Sfîntul Pavel egumenul, de ale cărui mîini a fost tunsă Xenia, împreună cu amîndouă roabele sale, în rînduiala monahicească. Şi nimeni n-a cunoscut, pînă la sfîrşitul ei, de unde era acea fecioară, nici pentru care pricină a plecat din patria sa, şi care este adevăratul ei nume, pentru că se numea Xenia, adică străină. Iar Cuviosul Pavel spunea celor ce-l întrebau despre acele fecioare: le-am luat din insula Cos şi le-am adus aici. Deci, toţi le socoteau că sînt de acolo, de aceea şi mînăstirea se numea "Cos", după numele insulei aceleia.

Dar nu după multă vreme a adormit întru Domnul, Chiril, episcopul acelei cetăţi şi a fost ales la pe scaun în locul lui, Cuviosul Pavel, egumenul mînăstirii Sfîntul Andrei. Acela primind vrednicia de episcop, şi mergînd în mînăstirea de fecioare a sfinţit pe Xenia diaconiţă, ca pe una ce era cu adevărat vrednică de aceasta. Căci în trup fiind, avea viaţă îngerească, şi cu toate că era crescută întru multe dulceţi şi desfătări, fiind fiică de senator, însă la atît de aspră viaţă s-a deprins, încît pe o cale nouă, neobişnuită, se vedea că se suie spre pustniceasca desăvîrşire.

De înfrînarea ei se temeau diavolii şi de postul şi nevoinţa ei biruindu-se, nu îndrăzneau nici a se apropia de dînsa: pentru că mînca uneori a doua zi, alteori a treia zi, iar de multe ori şi toată săptămîna petrecea fără hrană. Şi cînd era să primească hrană, nici verdeţuri nu mînca, nici linte, nici vin, nici untdelemn, nici poame de grădină, nici orice alte mîncări de cele bune, afară numai de puţină pîine, udată cu lacrimile sale. Şi luînd din cădelniţă cenuşă, îşi presăra pîinea sa; aceasta o făcea în tot timpul vieţii sale, împlinind cuvîntul prorocesc: *Cenuşă cu pîine am mîncat şi băutura mea cu plîngere am amestecat.* Şi se sîrguia în tot timpul ca să-şi tăinuiască înfrînarea aceasta chiar de surorile sale; numai acele două roabe ale ei împreună vieţuitoare o priveau în taină ce face, şi singure urmau vieţii ei celei îmbunătăţite.

Atîta rîvnă era într-însa, încît de cu seară, pînă în timpul cîntării Utreniei, sta toată noaptea, ridicîndu-şi mîinile în sus, rugîndu-se, şi aşa în toate serile era văzută de surori în taină, iar uneori plecîndu-şi genunchii de cu seară, pînă la timpul cîntării Utreniei, şi pînă dimineaţa se ruga, cu multe lacrimi, şi astfel întotdeauna slujea Domnului, iar aceasta o făcea cu smerenie, încît mai jos decît toţi se socotea pe dînsa. Dar cine va putea spune celelalte fapte bune ale ei? Ce fel de cuvinte vor fi de ajuns, să spună toate isprăvile ei? Ce vom zice de blîndeţea ei? Pentru că nu a fost văzută mîniindu-se cîndva, nici a întinat viaţa ei vreo deşartă slavă şi îngămfare. Faţa ei era smerită, cu mintea înţeleaptă, căutătura neîmpodobită, trupul chinuit cu pustniceştile osteneli şi inima ei paşnică, nici o tulburare avînd.

Apoi ce bunătăţi nu erau într-însa? Priveghere de-a pururea, înfrînare mare, smerenie nespusă şi dragoste nemăsurată; pe cei din nevoi ajuta, cu cei ce pătimeau, împreună pătimea, spre păcătoşi se milostivea, iar pe cei rătăciţi îi povăţuia la calea pocăinţei. Despre hainele ei nici nu se poate grăi, pentru că purta nişte zdrenţe şi chiar de aceea se socotea pe dînsa că este nevrednică. Şi toată viaţa ei era întru umilinţă şi întru vărsarea lacrimilor celor neîncetate; şi mai degrab puteai să vezi izvoarele apelor în vreme de arşiţă secînd, decît ochii ei încetînd de lacrimi, care, de-a pururea, spre iubitul mirele său Hristos izvorau ca pîraie de lacrimi; dorind ca să-L vadă pe El faţă către faţă şi cu David grăia: *Cînd voi veni şi mă voi arăta feţei lui Dumnezeu,* feţei preadulcelui Mirelui meu, *făcutu-s-au lacrimile mele pîine ziua şi noaptea.*

Iar cînd s-a apropiat fericitei Xenia, pururea pomenită şi nevinovată mireasă a lui Hristos, vremea ducerii ei din vremelnica viaţă, a sosit pomenirea Sfîntului Efrem, care a fost altădată în cetatea aceea episcop; şi a mers fericitul episcop Pavel cu tot clerul său în satul care se numeşte Levchin, pentru că acolo era biserica Sfîntului episcop Efrem, şi într-însa erau cinstitele lui moaşte.

În acest timp Cuvioasa Xenia, chemînd pe toate surorile sale în biserica mînăstirii, a început a grăi către dînsele: "Stăpînele mele şi surori, ştiu cîtă dragoste mi-aţi arătat, cum aţi suferit şi mi-aţi ajutat mie, străinei; şi acum mă rog vouă, să arătaţi dragostea voastră şi să mă pomeniţi pe mine săraca, păcătoasa şi străina, întru rugăciunile voastre, milostiv făcînd mie pe Dumnezeu, ca să nu mă împiedice păcatele mele, ci cu rugăciunile voastre să trec la Hristosul meu, că iată acum sfîrşitul meu s-a apropiat şi în durere îmi este sufletul şi în necaz foarte; căci nepregătită am să ies din trupul meu. Iar părintelui nostru, episcopul Pavel, nefiind aici, voiesc să-i spuneţi în locul meu cînd va veni, că aşa a zis săraca Xenia: "Pentru Dumnezeu, cinstite părinte, pomeneşte străinătatea mea; că tu m-ai povăţuit şi m-ai adus în viaţa aceasta; deci roagă-te pentru mine, ca să nu mă ruşineze Domnul întru a mea nădejde".

Acestea auzindu-le toate surorile, au început a plînge şi a zice: "Stăpîna noastră şi povăţuitoarea sufletelor noastre, cum ne laşi pe noi în sărăcie şi în nevoi? Cine ne va povăţui de acum pe calea vieţii? Cine ne va învăţa sau cine se va mai ruga pentru lenevirea noastră? Nu, stăpînă, într-o vreme ca aceasta să nu ne laşi pe noi; adu-ţi aminte că tu singură ne-ai adunat pe noi în această ogradă a ta, îngrijeşte-te de sufletele noastre, stăpînă, şi te roagă lui Dumnezeu, ca să-ţi prelungească viaţa încă o bucată de vreme pentru noi săracele, ca să ne povăţuieşti la mîntuire".

Apoi au început şi cele două roabe a cădea la picioarele ei şi cu amar a zice: "Ne laşi acum pe noi, stăpîna noastră, fără noi te duci de aici? Dar, ce vom face noi? Ce vom lucra într-o ţară străină noi, nemernicele? O! vai de noi săracele, nevoiaşele şi străinele, că n-am avut grijă de noi şi pentru aceasta vrei să ne laşi pe noi singure, doamna noastră? Adu-ţi aminte de necazurile pe care le-am îndurat cu tine, adu-ţi aminte de străinătatea noastră şi a ta, întru care părtaşe ţi-am fost ţie; adu-ţi aminte că întru toate cu osîrdie ţi-am slujit, adu-ţi aminte şi te roagă lui Dumnezeu pentru noi, ca să ne ia şi pe noi cu tine, stăpîna noastră".

Deci, făcîndu-se multă tînguire, a început şi însăşi Cuvioasa Xenia, plîngînd a zice: "Ştiţi, surorile mele, că mai înainte de timp striga Apostolul Petru, zicînd: *Nu va zăbovi Domnul nostru făgăduinţa, precum unii o socotesc zăbovire; ci îndelung rabdă spre noi, nevrînd ca să piară cineva, ca toţi să vină la pocăinţă. Şi va veni ziua Domnului ca un fur!* Deci, acestea ştiindu-le, surorile mele, să nu ne lenevim într-această puţină vreme, ci să ne trezim, să aprindem candelele noastre, să luăm untdelemn în vasele noastre, să ne pregătim a ieşi întru întîmpinarea Mirelui, de vreme ce nu ştim în ce ceas ne va chema pe noi Domnul, că iată secerişul a sosit şi lucrătorii sînt gata şi numai porunca Stăpînului o aşteaptă".

Aceasta grăindu-le sfînta, şi toate plîngînd şi căzînd la picioarele ei, cuvioasa ridicîndu-şi mîinile ei spre cer, cu multe lacrimi s-a rugat, zicînd aşa: "Dumnezeule, cel ce ai acoperit pînă astăzi străinătatea mea, ascultă-mă pe mine săraca şi păcătoasa roaba Ta, fii milostiv roabelor Tale acestea, surorile mele, fereşte-le şi păzeşte-le de toate meşteşugurile diavoleşti, spre slava şi lauda sfîntului Tău nume. Rogu-mă Ţie, Dumnezeul meu, adu-Ţi aminte de aceste două surori ale mele, care împreună cu mine s-au înstrăinat pentru dragostea Ta şi precum în această viaţă vremelnică nu s-au despărţit de mine, aşa şi întru Împărăţia Ta, nu ne despărţi pe noi, ci împreună ne învredniceşte în cămara Ta".

Astfel rugîndu-se, a poftit pe toate surorile să iasă o vreme, şi s-o lase pe ea singură să se liniştească puţin. Deci, ieşind toate din biserică, s-a închis singură ea, iar cele două roabe ale ei stînd înaintea uşii, priveau înăuntru pe ascuns şi o vedeau cum plecîndu-şi la pămînt genunchii săi, se ruga; apoi în chipul Crucii, cu faţa la pămînt, a făcut rugăciune, şi stînd ea astfel multă vreme, îndată a strălucit o lumină în biserică, ca un fulger la vedere, şi bună mireasmă a început a ieşi din biserică, iar ele intrînd degrabă înăuntru şi voind să o ridice de la pămînt, au aflat-o adormită întru Domnul, în 24 zile ale lunii ianuarie, într-o zi de sîmbătă, şi în ceasul al şaselea din zi.

Apoi, ieşind cele două surori plîngînd, au chemat pe altele, zicînd: "Maicile şi surorile noastre, veniţi să ne tînguim pentru sărăcia cea de obşte; veniţi să plîngem de căderea cea prin moarte a stîlpului nostru, ne-am lipsit de cinstita maica noastră şi am rămas singure; Sfînta Xenia, maica noastră, a murit".

Intrînd toate în biserică, au văzut-o că se mutase din cele de aici, şi făcură plîngere şi tînguire foarte mare. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, vrînd să arate tuturor ce fel de comoară ascunsă era pe pămînt, a arătat un semn mare şi prealuminat pe cer, pentru că în ceasul acela în care Cuvioasa Xenia şi-a dat cuviosul său suflet în mîinile Domnului, pe la amiază, văzduhul fiind înseninat şi curat, s-a arătat pe cer, deasupra mînăstirii celei de fecioare, o cunună de stele foarte luminoasă avînd în mijlocul său o cruce, strălucind mai mult decît soarele; şi a fost văzut semnul acela de toţi. Iar cetăţenii cei din Milasa, împreună cu episcopul lor Pavel, fiind încă în satul Levchin, şi văzînd semnul cel de pe cer, se mirau şi întru nepricepere se întrebau ce este aceasta. Iar fericitul episcop Pavel, înţelegînd cu duhul, a zis către toată mulţimea poporului: "Maica Xenia a adormit şi pentru dînsa este semnul minunii". Şi îndată, sfîrşind Liturghia, s-a întors în cetate cu tot poporul care fusese la praznic şi aflară cetăţenii, precum le-a spus lor episcopul, pe Sfînta Xenia moartă.

Deci, s-a adunat la mînăstirea de fecioare mare mulţime de bărbaţi şi de femei cu copii, atraşi de semnul cel văzut pe cer, şi strigau, zicînd: "Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, că mulţime de sfinţi Ţi-au plăcut Ţie în taină! Slavă Ţie, Cuvîntul lui Dumnezeu, Cel ce Te-ai întrupat şi de bunăvoie Te-ai răstignit pentru noi păcătoşii, că ai arătat tuturor comoara Ta cea mare, care pînă acum aici era tăinuită! Slavă Ţie, Stăpîne, că pe a Ta cetate, Milasa, ai învrednicit-o ca să fie cămară şi vistierie a comorii Tale acesteia, care a ţinut întru sine pînă acum pe acest mărgăritar prea scump, de mare preţ, pe sfînta Ta mireasă, pe care ai luat-o în cămara Ta cea cerească, iar curatul şi sfîntul ei trup l-ai lăsat cetăţii Tale spre pază!".

Astfel, toţi plîngînd şi privind spre cununa şi crucea care se vedeau pe cer, tot poporul cel iubitor de Hristos, dar mai ales partea femeiască, cuprinzîndu-se de rîvnă, cu mare glas striga către Sfîntul episcop Pavel: "Să nu ascunzi slava cetăţii noastre, cuvioase episcop, nici să taci laudele noastre, să nu ascunzi pe mărturisitorul cel arătat nouă de Dumnezeu. Arată făclia cea luminoasă, care pînă acum a fost sub obroc, şi în taină a luminat. Arat-o la toţi, ca să vadă toţi potrivnicii noştri, şi să cunoască la ce fel de stăpîn slujim. Să vadă elinii şi să se ruşineze. Să vadă iudeii taina Crucii şi să cunoască că Acela pe care ei L-au răstignit, este Dumnezeu. Să vadă toţi cei ce vrăjmăşesc asupra Crucii lui Hristos şi să se tînguiască. Să vadă cum şi după moarte preamăreşte pe robii Săi, Stăpînul îngerilor, să vadă toţi cu ce slavă se încununează de la Dumnezeu Xenia, mireasa Lui, ea, care de oameni se socotea că este străină neştiută şi roabă; să vadă toţi de ce fel de dar şi cinste s-a învrednicit cetatea noastră cea săracă".

Deci, poporul cu episcopul şi cu prezbiterii s-au apropiat de cinstitul trup al Sfintei Xenia şi punîndu-l pe pat, precum se cade, au aprins multe lumînări şi tămîie, iar episcopul împreună cu prezbiterii au luat patul pe umerii lor şi cîntînd, s-au dus în mijlocul cetăţii. Şi se mirau toţi de minunea cea preaslăvită, ce se

făcea, căci, cînd mergeau cu patul pe care era dus trupul sfintei, mergea deasupra patului şi cununa cea cu crucea arătată pe cer; iar cînd au pus patul în mijlocul cetăţii, a stat şi cununa deasupra patului. Şi s-au adunat şi din satele de prin împrejurimi mulţime de popor fără de număr, văzînd acel semn prea luminat pe cer, şi s-a umplut cetatea de adunarea poporului, încît era într-însa mare strîmtoare. Iar fericitul episcop Pavel, cu poporul, tot în noaptea aceea spre duminică, a petrecut-o lîngă sfînta, priveghind şi cîntînd pînă la ziuă. Şi multe tămăduiri se făceau de la moaştele ei, pentru că toţi, de orice boală erau cuprinşi, numai cît se atingeau de patul sfintei, îndată dobîndeau tămăduire.

Sosind ziua Sfintei Duminici, au acoperit cu pînze curate cinstitul trup al Cuvioasei Xenia şi cîntînd deasupra gropii, au dus-o pînă la locul ce se cheamă Sichinie, care este la intrarea cetăţii dinspre miazăzi; căci mai înainte de mutarea sa, sfînta a poftit ca acolo să-i pună trupul ei. Şi vedea iarăşi tot poporul că trupul ei ducîndu-se cu patul, mergea şi cununa cea de stele cu crucea cea văzută pe cer, urmînd patului; şi iarăşi cînd se oprea patul, sta deasupra şi cununa aceea. Apoi, făcîndu-se îngroparea, au împărţit oamenii între ei în mici bucăţi, pînzele cele subţiri, ce au fost pe cinstitele moaşte şi le păstrau la dînşii cu credinţă, spre tămăduirea a diferite boli.

Deci, ungînd episcopul cu mir sfîntul trup al Cuvioasei Xenia, după obicei, l-a pus în mormînt nou, şi desăvîrşindu-se cinstita îngropare, îndată cununa de stele care strălucea pe cer s-a făcut nevăzută. Şi multe tămăduiri se dădeau de la mormîntul sfintei, tuturor celor ce cu credinţă se apropiau. Iar nu după multă vreme, a murit şi una din roabele Cuvioasei Xenia, apoi după dînsa şi cealaltă degrab s-a dus la veşnica viaţă, şi le-au îngropat pe amîndouă la picioarele sfintei lor stăpîne.

Cînd era să moară cea de-a doua, au venit la dînsa toate monahiile, şi jurînd-o, o rugau, să le spună toate faptele Cuvioasei Xenia; iar ea văzîndu-se că este acum spre sfîrşit, le-a spus cu de-amănuntul toate cele despre sfînta: din care părinţi şi de unde a fost şi pentru care pricină a fugit de acasă şi din patria sa cu amîndouă roabele sale; apoi, cum şi-a tăinuit numele ei, pentru că numele ei din naştere era Eusebia, şi l-a schimbat în Xenia, de vreme ce se înstrăina pentru dragostea lui Dumnezeu; şi toţi s-au înştiinţat despre viaţa cea neştiută a miresei lui Hristos, Xenia.

Astfel, această cuvioasă a plăcut lui Dumnezeu, căci, deşi de lume era străină, dar cerului era locuitoare. Văzută era în trup, dar s-a asemănat cu îngerii cei fără de trup. S-a dezbrăcat de trup, ca de o haină şi a călcat pe diavolul, ca pe un balaur. A socotit lumea aceasta precum gunoaiele şi şi-a păzit ca pe o nepreţuită comoară fecioria sa neprihănită. S-a logodit cu dragostea lui Hristos, s-a încununat cu credinţa, şi ceea ce a nădăjduit, aceea a cîştigat; iar acum se bucură în cămara Mirelui său Celui fără de moarte. Şi cu rugăciunile sale mult ajută credincioşilor, pentru că moartea n-a omorît puterile ei, nici facerile de bine ale ei nu le-a hotărnicit într-un loc; pentru că multe fapte bune a făcut pentru Hristos; de aceea şi Hristos ne arată multă milostivire nouă, dacă cerem sfintele rugăciuni ale iubitei Sale mirese.

După moartea ei, trecînd cîtăva vreme, a murit şi Cuviosul Pavel episcopul, duhovnicescul părinte al Sfintei Xenia, plăcînd şi acela lui Dumnezeu desăvîrşit; căci cu rugăciunile lui se goneau diavolii, şi toate boalele se tămăduiau; şi a fost îngropat în biserica Sfîntului Apostol Andrei, unde a fost mai înainte egumen, iar sufletul său cel sfînt a stat înaintea lui Dumnezeu, întru slava sfinţilor. Cu a cărui caldă folosire către Dumnezeu şi cu rugăciunile Cuvioasei Eusebia, care s-a numit Xenia, şi cu ale amîndurora sfintelor roabelor ei, Domnul să ne învrednicească şi pe noi milei Sale, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa celui între Sfinţi Părintele nostru Grigorie de Dumnezeu cuvîntătorul, Patriarhul Constantinopolului (25 ianuarie)

(Adunată pe scurt după Grigorie prezbiterul, ucenicul său, şi după Rufin)

Patria Sfîntului Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu (Teologul), era a doua parte a Capadociei, cetatea Nazianz, de unde se numeşte şi Nazianz. Părinţii lui erau de bun neam şi cinstiţi, tatăl său avea acelaşi nume de Grigorie, iar maica lui se numea Nona. Însă tatăl său era mai înainte în necredinţă, fiind născut de părinţi necredincioşi, din tată elin şi din maică evreică, şi amîndurora le urma în parte, atît cu rătăcirea elinească, cît şi cu necredinţa iudeilor, precum este credinţa cea rea a ipsistarilor.

Iar maica Sfîntului Grigorie, fericita Nona, era creştină drept-credincioasă, născută din părinţi creştini, crescută din scutece întru dreapta credinţă şi în frica de Dumnezeu, care este începutul înţelepciunii; ea era bine învăţată, iar prin judecăţile lui Dumnezeu a fost însoţită cu bărbat necredincios, ca să-l aducă şi pe acela la sfînta credinţă şi să se sfinţească bărbatul necredincios, după cuvîntul apostolului, prin femeia credincioasă, care lucru s-a făcut.

Fericita Nona, sfătuind totdeauna pe bărbatul său cu cuvinte de Dumnezeu înţelepţite şi cu dinadinsul rugîndu-se lui Dumnezeu pentru dînsul, l-a dus la creştinătate. Cu ajutorul lui Dumnezeu, i s-a făcut bărbatului ei o vedenie în vis ca aceasta: i se părea cîntînd cuvinte din psalmul lui David, pe care niciodată nu le avea în gura sa, decît numai le auzea cîndva de la soţia sa, care adeseori se ruga; el nici nu ştia cum să se roage şi nici nu voia aceasta. Iar cuvintele care se cîntau de dînsul în vis, erau acestea:*Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis: În casa Domnului vom merge*. Cu cîntarea aceea a simţit în inimă o mare plăcere; apoi, deşteptîndu-se, se veselea şi a spus soţiei sale. Iar ea înţelegînd că singur Dumnezeu cheamă pe bărbatul ei la Sfînta Biserică, a început mai cu dinadinsul a-l învăţa credinţa creştină şi a-l povăţui la calea mîntuirii.

Într-acea vreme, s-a întîmplat că Sfîntul Leontie, episcopul Cezareei Capadociei, care mergea la sfîntul sobor a toată lumea, cel din Niceea, să vină în cetatea Nazianz; la acela a dus Sfînta Nona pe bărbatul ei. Deci, a fost botezat Grigorie chiar de mîinile arhiereului. Iar după primirea Sfîntului Botez, a început viaţa cea curată şi plăcută lui Dumnezeu, precum se cade creştinului celui adevărat şi desăvîrşit.

Atît de mult a sporit în dreapta credinţă şi în fapte bune, încît mai pe urmă a fost ales episcop al scaunului vacant din cetatea Nazianzului, de care lucru se va spune mai pe urmă. Cu un bărbat ca acesta vieţuind fericita Nona în cinstită însoţire şi dorind ca să aibă copii de parte bărbătească, înălţa rugăciuni cu dinadinsul Dătătorului tuturor bunătăţilor, ca să-i dăruiască măcar un fiu; pe care l-a făgăduit mai înainte de zămislire, ca altă dată Ana pe Samuil, ca să-l dea spre slujba lui Dumnezeu, Care i l-a dăruit. Iar Domnul, care face voia celor ce se tem de El şi ascultă rugăciunile lor, a împlinit cererea dreptcredincioasei femei şi în vis, prin descoperire dumnezeiască, înainte i-a arătat pe pruncul ce avea să se nască dintr-însa. Şi a văzut Nona înainte de naşterea fiului, ce fel va fi el, cum şi numele lui l-a ştiut.

Deci, după o vreme, a născut un copil parte bărbătească, şi l-a numit după numele tatălui său, Grigorie, precum în vis i se înştiinţase înainte. Apoi a dat mare mulţumire lui Dumnezeu şi purtării Lui de grijă a încredinţat pe pruncul cel născut, dăruindu-l lui Dumnezeu. Nu l-a botezat îndată, pentru că era în acele vremuri un obicei, ca cei mai mulţi creştini să amîne Botezul pînă la vîrsta la care Hristos Domnul nostru s-a botezat în Iordan de la Ioan, adică pînă la 30 de ani. Mai pe urmă însă acel obicei, pentru pricini bine socotite, a fost înlăturat de acest Sfînt Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, Vasile cel Mare, de Grigorie de Nissa şi de alţi mari părinţi. Deci, pruncul cel născut, adică Sfîntul Grigorie, nu a fost botezat îndată; ci după obiceiul cel vechi, ce era între creştini, s-a amînat botezul lui pînă la vîrsta anilor Domnului nostru Hristos.

Crescînd pruncul în casa părinţilor, cînd a venit la vîrsta de copil, îndată a învăţat carte şi crescînd cu anii, creştea şi cu înţelepciunea, pentru că era, după numele său: isteţ la minte, deştept şi sîrguitor în învăţături, încît întrecea pe cei mai vîrstnici decît el; căci nu îi erau împiedicare anii cei copilăreşti la înţelegerea lucrurilor pe care le învăţau cei în vîrstă. Iar obiceiul lui cel bun în copilărie se arăta bătrînesc; pentru că jucăriile şi glumele copilăreşti şi tot felul de privelişti, le-a urît cu totul, îndeletnicindu-se la cele mai bune, şi mai vîrtos la învăţătură; cheltuindu-şi vremea, nu în deşertăciune. Şi după ce a venit mai în vîrstă, dreptcredincioasa maică îl învăţa dreapta credinţă cu multe învăţături, spunîndu-i că el este rod al rugăciunii; căci cu rugăciuni osîrdnice l-a cerut de la Dumnezeu şi că, chiar mai înainte de zămislire, l-a făgăduit la slujba Domnului.

Deci, bunul tînăr punea cuvintele cele de maică în inima sa şi i se lumina sufletul în credinţă, în nădejde şi în dragoste către Hristos, adevăratul Dumnezeu. Iar întreaga înţelepciune sufletească şi curăţia trupească a iubit-o foarte mult şi şi-a pus în gînd, ca să-şi păzească cu dinadinsul fecioria sa pînă la sfîrşitul său; iar la aceasta a fost povăţuit, pe de o parte de învăţăturile cele multe ale maicii sale iubite, iar pe de alta de o vedenie din vis ce i s-a arătat lui în anii tinereţii, despre care singur mai pe urmă a povestit.

Pentru că, dormind odată, i se părea că vede stînd aproape de sine două fecioare, îmbrăcate în haine albe, amîndouă frumoase la vedere, şi amîndouă de vîrstă şi de ani potrivite, însă amîndouă neînfrumuseţate cu podoabele cele din afară; pentru că nu cu aur, nici cu argint, nici cu mărgăritare, nici cu pietre de mare preţ şi mărgele scumpe, nici cu haine noi de mătase, nici cu brîie de aur nu se împodobeau, nici se mîndreau cu frumuseţile feţei, nici cu potrivirea sprîncenelor, nici cu răsfirarea părului, nici cu altele de acestea, cu care fecioarele cele lumeşti se sîrguiesc a vîna ochii tinerilor, spre a fi plăcute acelora, ci cu haine albe curate fiind îmbrăcate şi încinse cu cinste, avînd acoperite cu mahrame subţiri, nu numai capetele, ci şi feţele lor, privind cu ochii în jos şi roşindu-se cu obrajii de ruşine fecioarească; apoi erau pline de curăţenie, buzele erau ca floarea trandafirului roşu şi cu tăcere multă arătîndu-se. Iar el văzîndu-le, a simţit mare bucurie în inima sa şi socotea că nu sînt dintre pămînteni, ci din cei ce covîrşesc firea omenească.

Acelea văzîndu-l că se bucură foarte mult de vederea lor, l-au cuprins cu dragoste. Apoi, întrebîndu-le el: "Cine sînteţi şi de unde aţi venit?" Cea dintîi i-a spus că este curăţia, iar a doua s-a numit înfrînarea şi spunea că stau înaintea scaunului Împăratului slavei Hristos şi de frumuseţile cereştilor fecioare se îndulcesc. Şi-i ziseră: "Fii de un gînd cu noi, uneşte mintea ta cu mintea noastră, ca pe tine strălucit să te înălţăm la cer, în lumina cea aleasă, şi aproape de lumina cea fără de moarte a Treimii să te punem". Acestea zicîndu-i, s-au înălţat la cer, precum cu nişte aripi zburînd în sus. Iar tînărul Grigorie le petrecea cu ochiul plin de dragoste, pînă ce au intrat în cele cereşti, apoi deşteptîndu-se, şi-a simţit inima sa plină de negrăită plăcere şi veselie. Şi dintr-acea vreme s-a aprins cu duhul, spre paza cea cu osîrdie a fecioriei sale, pe care cu multă înfrînare se sîrguia a o păzi, fugind de toată hrana dulce, de beţii, şi de îmbuibări.

După naşterea Sfîntului Grigorie, fericita Nona a mai născut şi alt fiu, anume Chesarie, şi o fiică, Gorgonia, pe care i-a crescut tot în dreapta credinţă şi învăţătura cărţii. Iar fericitul Grigorie vrînd să se deprindă desăvîrşit cu frumoasa vorbire retoricească, filosofia scolasticească, şi cu toată înţelepciunea elinească cea din afară, s-a dus mai întîi în Cezareea Capadociei, şi acolo petrecînd cu cei mai aleşi şi mai învăţaţi dascăli, s-a deprins în puţină vreme din destul la învăţături; mai întîi că era foarte isteţ la minte, şi al doilea, avea multă sîrguinţă, şi s-a ostenit peste măsură. Iar după ce a stat destulă vreme în Cezareea Capadociei, a plecat în Palestina, unde erau într-acea vreme vestite învăţături şi avea acolo dascăl pe Fespesie retorul. Apoi s-a dus în Alexandria, adunînd de la mulţi bărbaţi comoara înţelepciunii şi cu înţelepciunea îmbogăţindu-se.

După aceasta, vrînd să meargă în Atena, s-a suit într-o corabie cu oameni necredincioşi. Plutind el pe noianul mării, s-a ridicat o mare furtună, încît toţi plîngeau deznădăjduindu-se de viaţa lor şi de moartea cea trupească; atunci Grigorie temîndu-se de moartea cea sufletească, plîngea, de vreme ce nu era botezat, ci era numai catehumen; şi îşi aducea aminte de minunile lui Dumnezeu ce s-au făcut demult cu trecerea lui Israil prin Marea Roşie, apoi de mîntuirea proorocului Iona din pîntecele chitului; şi se ruga lui Dumnezeu cu tînguire, ca să-i izbăvească de înecare. Această primejdie provenită din învăluirile mării, s-

a descoperit părinţilor lui în vis, care îndată stînd la rugăciune, vărsau lacrimi fierbinţi către Dumnezeu, cerînd ajutor pentru fiul lor ce înota în mare.

Dumnezeu, păzind pe robul său Grigorie spre folosul altora şi pregătindu-l spre întărirea Bisericii, a îmblînzit acea sălbatică învăluire, a certat furtuna şi valurile şi s-a făcut linişte pe mare. Şi toţi cei din corabie, văzîndu-se mai presus de nădejde mîntuiţi de înecare şi scăpaţi ca din ghearele morţii, au preamărit pe Hristos Dumnezeu; pentru că ştiau, că prin chemarea numelui Celui Atotputernic şi cu rugăciunea lui Grigorie s-a alinat marea. Apoi, un tînăr din cei ce împreună pluteau, care era cunoscut şi iubit de sfînt, a văzut noaptea, în vremea furtunii, pe maica lui Grigorie, fericita Nona, umblînd pe mare, apucînd corabia, cînd se afunda, şi tîrînd-o la uscat; şi a spus la toţi acea vedenie, după ce s-a făcut alinare şi toţi au mărturisit că este ajutător Dumnezeul lui Grigorie; au mulţumit şi au crezut în El.

Tatăl lui Grigorie, rugîndu-se în Nazianz pentru fiul său Grigorie, iar după rugăciune adormind, i s-a arătat iarăşi altă vedenie, şi anume: a văzut un diavol pregătind pierzarea lui Grigorie pe mare, iar Grigorie l-a apucat cu mîinile şi l-a biruit pe diavol. Dintr-această vedenie a cunoscut tatăl mîntuirea lui Grigorie de înecare şi a dat lui Dumnezeu mulţumire, împreună cu soţia sa.

Grigorie, după aceea plutind fără primejdie, a ajuns la Atena, şi acolo petrecînd în învăţătura cea din afară, a fost la toţi de mirare, pentru ascuţimea minţii sale şi pentru viaţa cea plină de înţelepciune. Apoi, nu după mult, a mers la Atena şi Sfîntul Vasile, pentru învăţătura înţelepciunii. Şi erau amîndoi, Grigorie şi Vasile, adevăraţi prieteni şi împreună vieţuitori. Una le era lor casa şi hrana, unul le era duhul şi aceleaşi obiceiurile, ca ale unor fraţi de o mamă. Deci, erau amîndoi cinstiţi în Atena, căci în puţină vreme au întrecut pe dascălii lor şi ucenicii s-au făcut dascăli dascălilor lor.

În acel timp Constanţiu, fiul marelui Constantin, împărăţea peste Roma şi peste greci (337-361), iar Iulian care mai pe urmă a fost împărat (361-363) şi depărtat de la Dumnezeu, învăţa cu ei filosofia, la Atena. De aceea, adeseori zicea Grigorie: "O! cît de mare răutate hrăneşte pămîntul Romei şi al grecilor!", pentru că vedea mai înainte ceea ce avea să se întîmple.

Deci, petrecînd Grigorie şi Vasile ani destui în Atena, şi trecînd toată învăţătura desăvîrşit, chiar şi mai presus de toată înţelepciunea atenienilor, Vasile s-a dus în Egipt, la părinţii insuflaţi, ca să înveţe înţelepciunea cea duhovnicească, precum scrie în viaţa lui. Iar Grigorie a fost ţinut de atenieni prin rugăminte şi puţin după Vasile stînd acolo, a auzit că tatăl lui a fost ales episcop în Nazianz.

Deci, nezăbovind, s-a întors de acolo în patria tatălui său, după treizeci de ani de la naşterea sa şi a primit Sfîntul Botez chiar din mîinile tatălui său, dar voia ca îndată să se lepede de lume, să se ducă în pustie; însă oprindu-se de tatăl său, petrecea lîngă dînsul, acasă. Şi şi-a pus rînduială ca niciodată să nu se jure, nici să cheme numele lui Dumnezeu în deşert, şi a păzit aceasta pînă la sfîrşitul vieţii sale; neîncetat stătea la citirea dumnezeieştilor cărţi, apoi, în gîndirea de Dumnezeu petrecînd ziua şi noaptea, de multe ori vedea pe Hristos în vedenie.

După aceea, tatăl său cu sila l-a sfinţit ca preot şi încă voia ca să-l facă şi episcop, dar Sfîntul Grigorie neprimind o vrednicie şi cinste ca aceea, şi liniştea monahicească dorind-o, a fugit în taină şi a mers la prietenul său, Sfîntul Vasile; care şi el era acum preot şi avea în Pont o mînăstire cu o mulţime de monahi şi care a scris din Pont către Grigorie, cu dragoste chemîndu-l la sine. Deci, iarăşi amîndoi, ca mai înainte în Atena, au început a vieţui împreună, unul pe altul avînd ca model de fapte bune şi unul altuia urmînd. Deci, au scris împreună pustnicescul aşezămînt al monahilor, petrecînd acolo Sfîntul Grigorie cu Sfîntul Vasile, vreme destulă.

Murind Chesarie, fratele lui Grigorie, plîngeau părinţii foarte mult după dînsul. Atunci a scris tatăl către Grigorie cu lacrimi, îndemnîndu-l să se întoarcă la dînsul, să-i ajute la bătrîneţe; iar fericitul Grigorie, pe de o parte voind a asculta pe tatăl său, iar pe de alta, văzînd nevoia Bisericii, căci atunci Biserica era foarte tulburată de eresul lui Arie, de care şi tatăl lui Grigorie, fiindcă era neînvăţat, se vătămase în parte,

a mers iarăşi din Pont în Nazianz şi ajuta pe bătrînul său tată în lucrurile bisericeşti şi în rînduielile casei, spunîndu-i despre rătăcirea lui Arie şi întărindu-l în dreapta credinţă.

După moartea împăratului Constanţiu, fiul lui Constantin, luînd împărăţia Iulian, s-a împlinit despre dînsul proorocia lui Grigorie; căci mare răutate a făcut nelegiuitul acela, lepădîndu-se de Hristos şi ridicînd prigonire asupra Bisericii Lui. Aceluia se împotrivea Sfîntul Grigorie cu multe şi înţelepte scrisori ale sale, văzîndu-i rătăcirea şi pierzătoarea înşelăciune idolească, cum şi basmele elineşti cele mincinoase. Nu mult după aceea, murind acel rău călcător de lege, după dînsul a luat împărăţia dreptcredinciosul creştin Iovian (363-364), iarăşi a înflorit credinţa lui Hristos.

Iar după Iovian, urmînd la împărăţie Valens arianul(364-378) şi pe mulţi vătămîndu-i cu credinţa cea rea, a tulburat Biserica lui Hristos; pentru că acum şi arhiepiscopul Eusebiu, fiind neiscusit în Scriptura cea dumnezeiască, a început a se clătina cu mintea, îndoindu-se de dreapta credinţă. De aceasta Sfîntul Grigorie a scris către dînsul, sfătuindu-l să roage pe Sfîntul Vasile, ca să se întoarcă din Pont în Cezareea, spre a fi ajutor împotriva celor răucredincioşi. Deci, a scris Sfîntului Vasile, sfătuindu-l prieteneşte şi rugîndu-l ca, nepomenind mînia cea mai dinainte a lui Eusebiu asupra lui, să meargă în Cezareea, şi să ajute celor fără de ajutor, iar Biserica cea clătinată de arieni, iarăşi să o întărească. Astfel, Sfîntul Grigorie, făcînd pace între Eusebiu arhiepiscopul şi Sfîntul Vasile, prin scrisorile sale, a ajutat Sfîntului Vasile la întoarcerea în Cezareea Capadociei. Deci, îndată, prin venirea aceluia, arienii au fost ruşinaţi, încît unii au tăcut, iar alţii au fugit. Iar arhiepiscopul Eusebiu se bucura de Sfîntul Vasile şi, în dragoste cu dînsul vieţuind, s-a sfîrşit; iar în locul lui a fost ridicat la scaun de cei dreptcredincioşi, marele Vasile, chiar nevrînd. Iar cei răucredincioşi neîngăduind aceasta şi cu zavistie pornindu-se, au făcut ca cetatea Tiana să se despartă de Cezareea, pentru că în Tiana era episcop Antim, care se făţărnicea că este dreptcredincios, dar cu fapta era eretic.

Acela cu alţi episcopi, de un gînd cu sine, deosebindu-se de Vasile, s-a făcut mitropolit al Tianei; şi a făcut ca partea aceea a Capadociei să se despartă în două; s-au făcut apoi multe certuri acolo pentru despărţirea eparhiei. Văzînd Sfîntul Vasile luate din eparhia sa cîteva cetăţi şi sate, a socotit astfel: era între Cezareea şi între Tiana o cetate mică, Sasima, în aceea Sfîntul Vasile voia să aşeze noul scaun de episcopie şi să pună acolo un bărbat drept-credincios; pentru că nădăjduia ca astfel să potolească şi certurile, şi sufletele multora întru dreaptă credinţă să le păzească. Însă neavînd bărbat iscusit, a trimis la Sfîntul Grigorie prietenul său, rugîndu-l să primească sfinţirea episcopiei la scaunul cel din Sasima; pentru că nimeni nu era mai bun acolo, să întărească dreapta credinţă, precum era el.

Sfîntul Grigorie i-a scris, lepădîndu-se de ea cu totul; dar Vasile scriind de multe ori către dînsul şi necîştigîndu-şi dorirea, s-a sculat şi a mers singur în cetatea Nazianz, unde, sfătuindu-se cu bătrînul Grigorie, episcopul Nazianzului, adică cu tatăl lui Grigorie, Vasile şi bătrînul Grigorie, au silit pe Grigorie fiul, să primească sfinţirea arhierească; deci, a fost pus cu sila episcop al cetăţii Sasimei. De care lucru înştiinţîndu-se Antim, mitropolitul Tianiei, care trăgea Sasima spre hotarul său, a dus acolo putere de oaste, ca să nu lase pe Grigorie la scaun şi străjuia drumurile venirii lui. Sfîntul Grigorie venind acolo şi înştiinţîndu-se despre răutatea lui Antim şi despre puterea ostaşilor, s-a dus într-o mînăstire, unde slujea bolnavilor; apoi s-a sălăşluit în pustie, la dorita lui linişte.

După cîtăva vreme însă, iarăşi prin părinteasca rugăciune s-a întors în Nazianz, pentru că părinţii lui îmbătrîniseră şi le trebuia la bătrîneţe ajutor de la dînsul, fiindcă ei nu mai aveau alţi fii, afară de acesta singur, pentru că Chesarie, celălalt fiu al lor, murise; precum despre aceea mai înainte s-a pomenit. Asemenea şi fiica Gorgonia acum trecuse din cele de aici, şi acolo îngropară pe sora lor. Sfîntul Grigorie cu cuvinte alese a cinstit-o; şi rămăsese singur la părinţi, ca o lumină a ochilor, şi nu era cu putinţă ca să nu asculte pe părinţii lui, ci era dator să le slujească la bătrîneţile lor, şi apoi, sfîrşindu-se ei, să-i dea obişnuitei îngropări.

Întorcîndu-se iarăşi Sfîntul Grigorie din pustie în Nazianz, Grigorie, tatăl lui, slăbind acum cu bătrîneţea, a voit ca, în viaţă fiind, să aşeze pe fiul său Grigorie ca episcop al Nazianzului; pentru care nu numai cu îndemnări şi cu rugăminte, ci şi cu jurăminte silea pe fiul său; iar el de grija pentru bisericeştile rînduieli,

nu se lepăda, supunîndu-se la porunca tatălui său, dar scaunul episcopiei nu voia nicidecum să-l primească. "Nu este cu putinţă mie, o! părinte, neplecat fiind tu din viaţa aceasta, ci fiind viu, ca să primesc scaunul tău". Iar tatăl nemaisupărîndu-l pentru luarea scaunului, ci numai grija pentru Biserică punînd asupra lui, i-a zis: "Viu fiind eu, o! fiul meu, să fii toiag bătrîneţilor mele, iar după ducerea mea, vei face precum îţi va fi plăcerea!"

Nu mult după aceasta s-a sfîrşit Grigorie, episcopul Nazianzului, tatăl Sfîntului Grigorie, avînd pe scaunul episcopiei 45 de ani. Deci a vieţuit 100 de ani de la naşterea sa, şi a fost îngropat cu cinste, venind şi Sfîntul Vasile cel Mare la îngroparea lui. Şi a rămas între cei vii numai Nona, maica Sfîntului Grigorie, prietenul lui Vasile; dar nu după multă vreme şi aceea s-a odihnit întru Domnul, asemenea fiind de o sută de ani.

Îngropînd Sfîntul Grigorie pe ai săi sfinţi părinţi, s-a uşurat de grija pentru dînşii; apoi, vrînd să scape şi de tulburare, de vreme ce îl silea poporul ca, după tatăl său, el să primească scaunul episcopiei, s-a dus în taină în Seleucia şi petrecea lîngă biserica Sfintei celei dintîi Muceniţe Tecla. De acolo, fiind chemat cu rugămintea prietenească a marelui Vasile, a primit grija pentru casele de străini şi de bolniţe; pentru că Sfîntul Vasile zidind case spre odihna celor ce nu aveau unde să-şi plece capul, aduna pe săraci şi bolnavi, văduvele, sărmanii şi străinii acolo, şi de hrana cea rînduită lor îngrijindu-se, a încredinţat iubitului său prieten grija pentru dînşii. Şi era Sfîntul Grigorie hrănitorul săracilor, sprijinitorul bolnavilor şi odihnitorul străinilor.

Într-acea vreme fiind tulburată Biserica lui Dumnezeu de eresul arienilor, încă de mulţi ani, ca o hidră cu nouă capete, vătăma pe mulţi; iar acum se mai ivise şi eresul lui Macedonie, hulitorul împotriva Sfîntului Duh. Pentru că arienii mărturiseau pe Tatăl că este Dumnezeu necreat mai înainte de veci, iar pe Fiul creat, nu de o fiinţă cu Tatăl; iar macedonienii mărturiseau pe Fiul întocmai cu Tatăl şi huleau pe Sfîntul Duh. Unii dintr-înşii numindu-L a fi făptură, nu Dumnezeu, şi nu-L preamăreau pe El; deci îi numea Sfîntul Grigorie semiarieni, ca cei ce cinsteau pe Fiul, iar pe Sfîntul Duh nu-L cinsteau. Şi se înmulţea acel eres mai mult în Constantinopol.

Apoi, cu sfatul de obşte al Sfîntului marelui Vasile şi al altor mulţi credincioşi şi episcopi, Sfîntul Grigorie, ca un bărbat înţelept şi puternic la cuvînt, a fost îndemnat să meargă la Bizanţ, pentru biruirea învăţăturii celei eretice şi pentru apărarea dogmelor celor drepte ale sfintei credinţe. Dar mai înainte de a merge la Bizanţ, Sfîntul Vasile cel Mare îmbolnăvindu-se, s-a sfîrşit; şi aşa s-a stins luminătorul a toată lumea. Pentru care Sfîntul Grigorie, plîngînd mult şi cu cuvînt frumos cinstindu-l, a luat calea ce era înaintea lui şi ajungînd la Bizanţ, cetatea cea împărătească, l-au primit drept-credincioşii cu bucurie. Acolo a aflat Biserica lui Hristos împuţinată şi numărul credincioşilor lesne de numărat; de vreme ce, cea mai mare parte a cetăţii se dusese pe urma eresului şi toate bisericile lui Dumnezeu cele mari şi frumoase le ţineau ereticii; numai una mică şi veche, a Sfîntei Anastasia, nebăgată în seamă de dînşii, era lăsată dreptcredincioşilor.

Drept aceea, Sfîntul Grigorie îndată înarmîndu-se împotriva ereticilor cu praştia cuvîntului lui Dumnezeu - precum odinioară David împotriva Filistenilor -, biruia întrebările şi dogmele lor, pe care le rupea ca pe nişte pînze de păianjen; şi în toate zilele întorcea pe mulţi de la credinţa cea rea către dreapta credinţă; apoi, cu cuvintele cele înţelepte şi insuflate de Dumnezeu, în puţină vreme a înmulţit atît de mult Biserica lui Hristos, încît nu era cu putinţă a se număra. Iar numărul ereticilor se împuţina din zi în zi şi se împlinea ceea ce se scrisese în Sfînta Scriptură despre casa lui David şi a lui Saul: casa lui David se înălţa şi se întărea, iar casa lui Saul slăbea.

Neîncetînd răutatea arienilor şi a macedonenilor, s-a ridicat un eretic nou din Siria, cu numele Apolinarie, care înţelegea rău întruparea Domnului, propovăduind-o a fi neadevărată, ca şi cum Hristos n-ar fi luat suflet, şi că în loc de suflet, avea dumnezeirea. Apoi, fiind bun vorbitor ereticul acela şi iscusit în înţelepciunea elinească, pe mulţi a înşelat cu eresul său; iar ucenicii lui străbăteau pămîntul, vînînd pe cei neînvăţaţi şi atrăgîndu-i la pierzare, ca cu o undiţă. Iar bunul nevoitor, Sfîntul Grigorie, avea iarăşi mare nevoinţă, luptîndu-se cu ereticii aceia şi cu cei căzuţi din dreapta credinţă, învăţîndu-i, rugîndu-i, şi pe

unii păzindu-i în credinţă, iar pe alţii ridicîndu-i din cădere. Iar ucenicii lui Apolinarie, înconjurînd poporul, cleveteau pe Sfîntul Grigorie, ca şi cum Hristos ar fi despărţit în doi fii; apoi, mereu semănînd o clevetire ca aceea, a pornit pe popor spre mînie şi răutate împotriva Sfîntului Grigorie, pentru că şi picăturile de apă picînd, adeseori, găuresc piatra.

Deci, cei ce nu puteau să priceapă meşteşugul cuvintelor eretice şi să înţeleagă adîncul tainelor lui Hristos, lupii şi ereticii erau crezuţi şi cinstiţi, în locul păstorilor şi bunilor învăţători; iar păstorul cel ce învăţa adevărul, se socotea ca un lup şi eretic. Şi făcînd gîlceavă, aruncau pietre asupra sfîntului, ca şi altădată iudeii asupra Sfîntului întîiului Mucenic Ştefan, căci Dumnezeu a acoperit pe plăcutul său. Dar neîndestulîndu-se cu răutatea lor, l-au prins ca fiarele şi l-au adus înaintea judecăţii eparhului cetăţii, ca pe un tulburător şi pricinuitor de gîlceavă şi de zavistie.

Dar sfîntul, nefiind vinovat de nici o răutate, ci fiind blînd şi smerit cu inima, într-atîta primejdie şi năvălire de popor, zicea către Dumnezeu: În numele Tău, Hristoase, *de voi merge chiar prin mijlocul umbrei morţii, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine eşti*. Iar eparhul ştiindu-i nevinovăţia şi văzînd răutatea omenească cea nedreaptă, l-a lăsat liber; şi a ieşit mucenicul fără răni şi fără bătaie, ca un purtător de cunună, fără lovituri, avînd totuşi voinţă să pătimească pentru Hristos.

Cu nişte nevoinţe ca acestea şi cu lupta cea mare cu ereticii, strălucind Sfîntul Grigorie, s-a făcut cunoscut tuturor; dar înţelepciunea lui era slăvită pretutindeni, şi a fost chemat de toată Sfînta Biserică cu un nume nou "Teologul", adică "Cuvîntătorul de Dumnezeu", asemenea celui mai vechi cuvîntător, adică Sfîntului şi iubitului Ioan, ucenic al lui Hristos. Această numire de "Cuvîntător de Dumnezeu", măcar că se dă de obşte tuturor celor mai mari învăţători şi arhierei, pentru că toţi au predicat cu dreapta credinţă Sfînta Treime; însă Sfîntului Grigorie i s-a dat într-un chip mai ales, adică să se numească "Cuvîntător de Dumnezeu", spre semn de biruinţă asupra acelor atît de mari şi de mulţi eretici; şi de atunci au început toţi a-l chema "Cuvîntător de Dumnezeu".

Deci, era foarte iubit de cei dreptcredincioşi şi toată mulţimea voia să-l aibă patriarh. Chiar şi Petru, patriarhul Alexandriei, care a luat scaunul după marele Atanasie, a scris acestui mare Sfînt Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, încredinţîndu-i scaunul cetăţii lui Constantin (379-381) ca unui păstor vrednic şi ca celui ce multe osteneli a suferit pentru Biserica lui Hristos. Dar îndată i s-a făcut împiedicare de oamenii cei răi în acest chip.

Era în Constantinopol unul din filosofii elini, anume Maxim, de neam egiptean, meşter în răutate, tare viclean şi înşelător. Acela venind la fericitul păstor Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, a lepădat nedumnezeirea elinească şi fiind botezat, s-a unit cu Sfînta Biserică; dar vieţuia cu vicleşug, acoperindu-se făţărniceşte cu cucernicia, ca şi cu o haină de oaie, iar înăuntru era lup; care lucru a fost descoperit mai pe urmă. Iar arhiereul lui Dumnezeu Grigorie, neştiindu-i vicleşugul lui şi întoarcerea de la păgînătate spre creştinătate socotind-o dreaptă, l-a făcut locuitor sub un acoperămînt cu el; el însă, urmînd lui Iuda, a gîndit să se depărteze de părintele şi învăţătorul său şi să ridice război asupra lui şi luînd ajutător al scornirii sale pe un prezbiter oarecare, netemător de Dumnezeu şi iscusit a ţese vicleşuguri. Cu acela a început cu vicleşug a se îngriji în taină cum ar putea să răpească scaunul patriarhiei Constantinopolului. Dar de vreme ce la un lucru ca acesta era trebuinţă nu de puţin aur, adică cu plată şi cu daruri să înduplece pe mulţi la împlinirea gîndului său, de aceea pentru aur se îngrijea mai întîi, şi cu sporirea satanei şi-a cîştigat dorinţa în acest chip.

A venit în Bizanţ un prezbiter din insula Tasos, aducînd aur mult; voia să cumpere pentru o zidire oarecare lespezi de marmură, care se aduceau de la Procones; pe acela înşelîndu-l cu mari făgăduinţe, au luat aur destul, să le ajungă pentru săvîrşirea vicleşugului scornit şi au trimis în taină la Alexandria multe şi mari daruri lui Petru patriarhul, episcopilor şi clericilor de lîngă dînsul, rugîndu-l foarte mult să-i trimită la Bizanţ pe episcopii săi şi prin ei să ridice pe Maxim la scaunul patriarhiei. Petru amăgindu-se cu darurile, ca şi cum ar fi uitat de scrisoarea sa mai înainte către Sfîntul Grigorie, s-a învoit îndată la rugămintea lor şi nezăbovind episcopii cei trimişi de dînsul, au venit din Egipt în Constantinopol, nespunînd nimănui scopul lor, nici păstorului, nici clerului, nici la vreunul din boieri; iar în vremea

cîntării Utreniei, au intrat în biserică cu Maxim (Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind cuprins de boală trupească în acea vreme) şi voiau să-l sfinţească pe Maxim ca arhiepiscop.

Înştiinţîndu-se aceasta îndată la toţi, degrabă s-au adunat prezbiterii, clericii şi popor mult, nu numai credincioşi, ci şi eretici, pentru că toţi, mirîndu-se de acea răutate tăinută şi de hirotonia cea fără de rînduială, s-au aprins de mînie, şi strigau contra episcopilor ce veniseră, oprindu-i cu totul de la acel lucru nedrept cu adevărat. Iar ei cu ruşine ieşind din biserică, au intrat în casa unui om, şi acolo, făcînd sfinţirea cea fără de lege, au propovăduit pe Maxim ca patriarh al Constantinopolului (380-381), avînd ajutor pe unii din clerici şi mireni, din care unii din greşeală erau despărţiţi de Biserică, alţii pentru plată, iar alţii prin făgăduinţă de daruri şi de cinstire erau înşelaţi; se ţineau lîngă Maxim, întărindu-l în ascuns. Iar cei mai mulţi şi mai cinstiţi cetăţeni aprinzîndu-se, defăimau cu negrăite ocări şi dosădiri pe Maxim; dar şi pe Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu îl prihăneau că a primit pe un om ca acela să vieţuiască în casă cu dînsul şi că de prieteşugul său l-a învrednicit.

Sfîntul răspundea către dînşii, zicînd: "Nu vă mîniaţi asupra mea, o! bărbaţilor, că bine i-am făcut aceluia, nevăzîndu-i mai înainte răutatea lui; pentru că nu sîntem vinovaţi de aceasta, cînd nu cunoaştem mai înainte răutatea cuiva. Pentru că lucrul lui Dumnezeu este ca să ştie tainele omeneşti cele dinăuntru. Iar pe lîngă aceasta, au nu prin lege ni se porunceşte ca să deschidem părinteşte şi cu dragoste mila noastră, la cel ce vine? Căci, zice Domnul: *Pe cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară*. Mare lucru mi-a fost dat să văd, căci de la elineasca închinare de idoli, Maxim a fost adus la Botez şi în loc de slujitor al lui Heracles, s-a făcut slujitor al Sfintei Treimi, şi se arăta îmbunătăţit, deşi cu făţărnicie, precum acum s-a vădit făţărnicia şi răutatea lui; şi nu este al nostru lucru ca să cercetăm tainele acestea; pentru că nu intră în omeneştile gînduri, nici ştim ce va să fie, fără numai cînd Dumnezeu ni le va descoperi. Noi numai la faţă căutăm, iar Dumnezeu în inimă".

Cu nişte cuvinte ca acestea potolindu-se poporul, cu mai multă dragoste s-a lipit de Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu. Iar Maxim luîndu-şi soborul episcopilor celor din Egipt, care-l puseseră arhiereu, s-a dus la dreptcredinciosul împărat Teodosie cel Mare (379-395), fiind el atunci cu oastea în Tesalonic, de care apropiindu-se, cerea scaunul Constantinopolului. Căci de vreme ce ticălosul nu avea putere de la bisericeştile rînduieli, s-a gîndit să aibă prin poruncă împărătească stăpînirea ocîrmuirii bisericeşti, vrînd mai ales să domnească decît să păstorească.

De aceea, dreptcredinciosul împărat, cu mare mînie şi îngrozire a izgonit de la dînsul pe Maxim şi pe episcopii care veniseră cu dînsul. Şi au plecat toţi în Alexandria, unde Maxim a început a face răutate. Căci cu mult aur umplînd mîinile clericilor Bisericii din Alexandria, cu îndrăzneală şi fără ruşine zicea către patriarhul Petru: "Sau să mijlociţi scaunul Constantinopolului sau, de nu, de la al tău nu mă voi depărta". Şi săpa groapa patriarhului prin viclene meşteşugiri şi ar fi săvîrşit răutatea sa, de nu s-ar fi înştiinţat despre aceea eparhul Alexandriei. Acela temîndu-se ca să nu se ridice vreo tulburare în popor, a izgonit cu necinste pe Maxim din cetatea Alexandria.

Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, fiind cuprins în Bizanţ de o boală trupească, s-a lepădat de grija pentru ocîrmuirea Bisericii Bizanţului, voind să se ducă la casa sa părintească din Nazianz. Şi a făcut către popor cuvîntul cel de pe urmă, învăţînd să păzească credinţa fără de prihănire şi să facă lucruri bune. Iar poporul înţelegînd că vrea să se ducă, şi-a ridicat glasul şi toţi plîngeau, zicînd cu o gură: "O! părinte, plecînd de la noi, duci cu tine şi pe Sfînta Treime; căci, fără de tine nu va fi întru această cetate dreaptă credinţă".

Un glas ca acesta şi plîngerea poporului auzind Sfîntul Grigorie, a părăsit scopul său şi a făgăduit să petreacă cu ei pînă ce va fi venirea episcopilor. Pentru că era aşteptare ca, adunîndu-se episcopii, să aleagă la patriarhie un bărbat vrednic. Deci, pe acela îl aştepta sfîntul, căci dacă ar fi văzut pe scaun un păstor drept-credincios, putea să se ducă întru ale sale.

În vremea aceea, dreptcredinciosul împărat Teodosie avea război cu barbarii, pe care biruindu-i, a venit în Constantinopol cu bucurie. Atunci ţineau Biserica cea sobornicească arienii, avînd patriarh pe Demofil

(370-379). Iar credincioşii, precum mai înainte s-a zis, aveau o biserică mică şi veche, a Sfintei Anastasia. Deci, chemînd împăratul pe Demofil, îl îndemna, ca să primească mărturisirea cea dreaptă, iar de nu, apoi să se depărteze de la locul său. Iar Demofil împietrit fiind cu inima, a preferat să se lipsească de scaun, decît să se depărteze de la credinţa lui cea rea.

Atunci împăratul a dat Sfîntului Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu şi adunării celei dreptcredincioase, soborniceasca biserică, pe care arienii de patruzeci de ani o ţineau, cum şi celelalte biserici. Şi cînd arhiereul lui Dumnezeu a vrut să intre în biserică cu clerul şi poporul, mulţimea arienilor înarmîndu-se ca la război, stăteau lîngă biserică, oprind intrarea credincioşilor; iar pe sfînt îl îngrozea cu moartea, apoi a momit un tînăr îndrăzneţ şi voinic, ca, apropiindu-se în taină de Grigorie, să-i înfigă sabia în pîntece.

Atunci s-a făcut tulburare şi gîlceavă de arieni; şi cu adevărat ar fi făcut acel rău sfîntului, dacă n-ar fi venit împăratul şi n-ar fi dus singur în biserică pe sfîntul arhiereu. Deci, poporul celor drept-credincioşi, cu mare bucurie şi veselie a înălţat glasuri de laudă şi slavă lui Dumnezeu, vărsînd lacrimi de bucurie, ridicînd şi mîinile în sus, căci bisericile după atîţia ani, iarăşi şi-au dobîndit a lor sfinţenie; iar către împărat striga cu o gură să pună pe scaunul patriarhiei pe Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu. Iar sfîntul neputînd singur să strige împotriva strigării poporului, cu mare glas, căci nu avea tărie din pricina bolilor trupeşti, a strigat printr-un oarecare cleric: "O! fiilor, acum este vremea de mulţumire şi de laudă lui Dumnezeu, Unul în Treime, pentru că ne-a ajutat, ca iarăşi să primim a noastră biserică; pentru aceasta acum să preamărim bunătatea Lui cea multă; iar pentru scaunul patriarhiei, vom rîndui mai pe urmă altă vreme". Un răspuns ca acesta al arhiereului auzindu-l poporul, a încetat de a mai striga; şi după săvîrşirea Sfintei Liturghii, s-au dus lăudîndu-L pe Dumnezeu, iar arienii au tăcut ruşinaţi.

Binecredinciosul împărat Teodosie, foarte mult cinstea pe Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, ca pe un tată al său; dar el se ducea mai rar la împăratul, aducîndu-şi aminte de cuvintele lui Solomon, care zic: *Rar adu-ţi piciorul înăuntru la prietenul tău, ca nu cumva săturîndu-se de tine, să te urască*. Iar sîrguinţa sfîntului era ca de-a pururea să înveţe pe popor, să cerceteze pe cei bolnavi şi să-i tămăduiască, să ajute năpăstuiţilor, să sprijinească pe cei neputincioşi şi să-şi cureţe turma sa de vătămările eretice. Ieşea uneori la sat, iubind liniştea şi tămăduind puţin prin odihnă bolile sale cele dese, ca trupul lui să nu slăbească de celelalte osteneli. Apoi, stăpînind mari averi bisericeşti, nici un ban nu şi-a oprit sieşi şi nici nu cerceta pe iconomii bisericeşti, cît au adunat şi cît au cheltuit; pentru că lucrul acela nu-l socotea că este al episcopului, ci al boierilor. Pe toţi îndemna să-şi păzească conştiinţa curată pentru Dumnezeu.

Apoi, slăbind de ostenelile cele de-a pururea şi de bătrîneţe, s-a îmbolnăvit odată şi zăcea la pat; de care lucru înştiinţîndu-se poporul, au venit să-l cerceteze, iar el şezînd în pat, întreba: "Ce voiţi, fiilor? Care este pricina venirii voastre la mine?". Iar aceia, închinîndu-se, îi aduceau mulţumire pentru ostenelile lui cele multe; căci a curăţat cetatea de eresuri şi a întors iarăşi la dreapta credinţă sfintele biserici, pe care de mulţi ani le ţineau arienii; că atît de mult bine a făcut tuturor, prin învăţătură şi prin păstoresca grijă cea pentru toţi; iar după aceea îi ziceau: "Acum, o! părinte, de te vei duce la Dumnezeu, să te rogi pentru turma ta, pentru binecredinciosul împărat şi pentru toată Biserica". Dar sfîntul spunîndu-le că boala sa nu este spre moarte şi învăţîndu-i după obicei, i-a slobozit.

Ieşind aceia, a rămas un tînăr, care stînd la picioarele sfîntului, cu lacrimi şi cu tînguire îl ruga, să-i ierte greşeala. Iar sfîntul întrebîndu-l care este greşeala lui, tînărul nu răspundea nimic, ci numai se tînguia şi cerea iertăciune. Iar unul din cei ce sta înaintea lui a zis: "Acesta este ucenicul tău, o! părinte, care prin îndemnarea ereticească a vrut să înfigă sabia în pîntecele tău, dar Hristos te-a apărat; deci, acum iată se căieşte şi cere iertăciune".

Sfîntul a zis tînărului: "Domnul nostru Iisus Hristos să-ţi fie milostiv, o! iubite, şi să-ţi ierte greşeala, dar de acum să fii al nostru; lasă-ţi eresul şi apropie-te de Hristos Dumnezeu şi slujeşte Aceluia cu credinţă". Şi astfel a liberat cu iertăciune pe tînărul acela; de care lucru înştiinţîndu-se toată cetatea şi minunîndu-se de bunătatea lui, cu mai multă dragoste s-au aprins de dînsul.

După aceasta, au început a se aduna episcopii în Bizanţ, pe de o parte pentru alegerea patriarhului cetăţii împărăteşti, iar pe de alta ca eresurile, prin al doilea sinod din toată lumea, să le dea anatemei. Şi adunîndu-se episcopi credincioşi, 150, printre care era începător Sfîntul Meletie antiohianul; atunci, Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, chiar şi nevrînd, fiind bolnav şi plîngînd, a fost pus pe scaunul patriarhiei, rugîndu-l împăratul şi tot poporul. Apoi nu multe zile trecînd, preasfinţitul Meletie, patriarhul Antiohiei (360-381) îmbolnăvindu-se, s-a dus către Domnul.

Atunci au venit îndată episcopii din Egipt şi din Macedonia şi nu îngăduiau aşezarea lui Grigorie, de vreme ce fără de dînşii este ales, şi ziceau că nu după lege este punerea lui, că nu de patriarhul Alexandriei, ci de al Antiohiei este pus; pentru că scaunul Alexandriei, după al Romei era întîi, şi pe acela trebuia să se aşeze patriarhul Constantinopolului; deci, se făcuse multă neînţelegere şi gîlceavă între episcopi, unii zicînd că după dreptate este punerea lui Grigorie, iar alţii împotrivindu-se; şi aşa episcopii se gîlceveau unul cu altul.

Sfîntul Grigorie, văzînd cearta care era între episcopi pentru el, le-a ţinut în sobor o cuvîntare, zicînd: "Eu, păstori sfinţiţi şi cinstiţi, n-am poftit să am începătoria acestei Biserici a Constantinopolului; cu toate că această Biserică a crescut şi s-a întărit cu ale mele sudori şi osteneli, era destul să dăruiesc acelea lui Dumnezeu, şi de la El să aştept răsplată; totuşi dragostea turmei celei cuvîntătoare şi judecata arhiereilor cea de obşte m-au silit să primesc scaunul; acum însă aud pe mulţi că nu mă voiesc pe mine. Deci, să ştiţi, că nu caut nici bogăţii, nici scaun înalt şi cinste şi nici că doresc a mă numi patriarh al Constantinopolului; iată, fără de mîhnire, voi ieşi din episcopie; iar voi sfătuiţi-vă şi faceţi cele plăcute vouă; mie de mult îmi este plăcută pustia, pentru că cei ce mă lipsesc de scaun, nu mă lipsesc de Dumnezeu".

Zicînd acestea, a ieşit, lăsînd casa patriarhală, şi s-a sălăşluit într-una mică, care era departe de biserică, fugind de gîlceavă şi de întrebările celor ce veneau la dînsul. Apoi, mulţi din popor alergînd la dînsul, îl rugau să se milostivească spre turma sa, să n-o lase, căci a crescut-o şi a înmulţit-o cu atîtea osteneli şi sudori; şi-i ziceau: "Dă, o! părinte, darul tău iubiţilor tăi fii, pentru care multă vreme te-ai ostenit, dăruieşte nouă şi rămăşiţa zilelor tale, ca după moartea ta, să avem trupul tău noi cei ce sîntem luminaţi prin învăţăturile tale". Iar sfîntul, ca un părinte iubitor de fii, se înduioşa cu inima şi nu ştia ce să facă; numai se ruga lui Dumnezeu, ca să rînduiască cum e mai bine pentru turma sa.

Adunîndu-se mai mulţi episcopi, şi mai mare neunire şi gîlceavă făcînd, fericitul Grigorie, stînd în mijlocul soborului, a zis: "Bărbaţi şi împreună păstori ai sfintei turme a lui Hristos! Urît şi cu totul trist ar fi dacă învăţînd pe alţii pace, înşivă să ridicaţi război unii către alţii; căci pe alţii învăţaţi a se uni într-un cuget, iar voi înşivă sînteţi neuniţi; deci, vă rog pentru însăşi Preasfînta şi cea deofiinţă Treime, să vă uniţi unii cu alţii în bine şi cu pace, iar de sînt eu pricinuitor de dezbinare, nu sînt mai cinstit decît proorocul Iona, deci, aruncaţi-mă în mare şi va înceta dintre voi furtuna tulburărilor; căci voiesc a pătimi orice aţi voi, deşi sînt nevinovat, pentru unirea voastră într-un cuget. Din scaun scoateţi-mă, din cetate goniţi-mă, numai adevărul şi pacea, precum zice Zaharia, iubiţi-le; fiţi sănătoşi, sfinţi păstori, şi a pomeni ostenelile mele să nu încetaţi".

Acestea zicîndu-le, ei s-au ruşinat, umilindu-se de cele zise. Iar sfîntul, ieşind din sinod şi gîndind să se întoarcă în patria sa, s-a dus la împăratul, să ceară voie a se duce întru ale sale, apoi i-a zis: "Pentru ale tale faceri de bine, pe care le-ai făcut Bisericii, o! împărate, să-ţi răsplătească Hristos, în ziua răsplătirii; iar darul pe care acum îl poftesc de la tine, preaputernicule stăpîne, să nu te îndoieşti a mi-l dărui. Nu poftesc averi, nici mă rog pentru rudeniile mele, nici voiesc acoperămînturi de mult preţ; ci doresc încetarea ostenelilor mele, ca să înceteze şi zavistia multora şi să aibă pace episcopii, prin sîrguinţa ta; alinează războiul arhiereilor, cel ce ai potolit îndrăznirea barbarilor; pe stăpînirea ta cea purtătoare de biruinţă s-o împodobeşti prin aceasta, ca adică episcopii să aibă pace şi unire între ei; şi o vor avea aceasta, de voi fi eu liberat la patria mea. Această dăruire o poftesc; acest dar desăvîrşit să-l arăţi mie".

Deci, s-a minunat împăratul de cele grăite de sfîntul şi a lăcrimat; la fel şi boierii cei ce erau cu împăratul, pentru că toţi erau cuprinşi de mare dragoste către dînsul şi nu voiau să-l libereze. Iar el pe de o parte

punînd înainte bătrîneţile şi bolile cele de-a pururi, iar pe de alta dezbinările cele ce se făceau pentru dînsul între episcopi, şi mult rugînd pe împărat, l-a înduplecat ca să nu-l oprească, ci să-l libereze unde voieşte; ca celelalte zile ale vieţii sale să le săvîrşească în pace, odihnindu-se puţin de ostenelile cele multe. Deci, fiind eliberat, i-a sărutat pe toţi şi, pace dînd oilor sale, ieşea din cetate, tot poporul petrecîndu-l şi cu mare tînguire plîngînd. Apoi, episcopii care iubeau pe Sfîntul Grigorie şi plîngeau după dînsul au ieşit din cetate, lăsînd soborul şi s-au întors fiecare la locul său, între care era Grigorie de Nissa, fratele marelui Vasile, Amfilohie al Iconiului, Evloghie al Edesei, Eladie al Cezareei, Otreie al Melitinei şi mulţi alţii. Iar soborul cel ce a rămas în Constantinopol a pus pe scaunul acela pe Nectarie.

Sfîntul Grigorie, Cuvîntătorul de Dumnezeu, mergînd în ţara Capadociei, s-a sălăşluit în satul părintesc, care se numea Arianz, şi se odihnea acolo, fiind foarte slab; totuşi nu înceta ostenelile cele pentru Dumnezeu, pentru că aflîndu-şi patria sa, Nazianzul, vătămată de eresul lui Apolinarie, a curăţit-o prin multe sfătuiri şi scrisori. Şi fiind rugat de cetăţeni ca să primească scaunul cel părintesc, n-a voit, ci pe un preot oarecare, anume Eulalie, bărbat drept-credincios şi îmbunătăţit, l-a pus episcop; iar el se liniştea în satul Arianz, unde vieţuind cîtva vreme, şi multe scrieri folositoare lăsînd, întru adînci bătrîneţe a trecut la viaţa cea neîmbătrînită, în 25 de zile ale lunii ianuarie, şi a fost îngropat cu cinste în cetatea Nazianz.

După mulţi ani, cinstitele lui moaşte le-a mutat dreptcredinciosul împărat Constantin VII Porfirogenetul (913-959) din Nazianz în Constantinopol şi le-a pus în biserica Sfinţilor Apostoli, spre ajutorul şi apărarea cetăţii şi spre mărirea lui Hristos Dumnezeu, Celui împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh slăvit, în veci. Amin.

Sfîntul Ierarh Betranion, Episcop al Tomisului - Dobrogea (sec. IV) (25 ianuarie)

Acest venerabil episcop tomitan era de origine capadocian. El a ocupat scaunul Episcopiei Tomisului, Constanţa de azi, prin anul 360, dovedindu-se un devotat păstor al turmei lui Hristos şi aprig apărător al credinţei ortodoxe niceene. Ducea o viaţă ascetică de sfinţenie şi se împotrivea cu dîrzenie să nu pătrundă arianismul în hotarele eparhiei sale, care se întindea între Dunăre şi Marea Neagră.

Despre acest episcop sfînt au scris doi vestiţi scriitori bisericeşti - Sozomen şi Teodorit al Cirului. Astfel Sozomen vorbeşte de vizita împăratului arian Valens (364 - 378) la Tomis, în anul 369, pe cînd se întorcea dintr-o expediţie împotriva goţilor. Autorul spune în a sa "Istorie bisericească" că împăratul a intrat în biserica episcopală şi a cerut episcopului Betranion să intre în comuniune cu arienii pe care îi simpatiza şi să slujească împreună cu ei. Marele episcop a apărat dreapta credinţă şi "a vorbit împăratului cu îndrăzneală despre hotărîrile celor 318 Sfinţi Părinţi de la Sinodul I de la Niceea (325) împotriva lui Arie, pe care nu le putea călca".

Apoi, bunul păstor al turmei lui Hristos s-a retras cu credincioşii săi într-o altă biserică din Tomis, lăsînd pe împărat singur. Împăratul, mîniindu-se, a încercat să-l exileze, dar îndată a revenit de teamă să nu se răscoale "sciţii" din Dacia Pontică. Aceiaşi înfruntare avea s-o pătimească Valens după cîţiva ani în Cezareea Capadociei, din partea Sfîntului Vasile cel Mare († 379), care era bun prieten şi probabil părinte duhovnicesc al Sfîntului Betranion.

Sozomen îşi încheie relatarea sa cu următoarele cuvinte: "Iată în ce chip a înfruntat Betranion zelul împăratului, el fiind, de altfel, bărbat destoinic şi renumit prin viaţa sa virtuoasă, precum mărturisesc şi sciţii înşişi". Teodoret, episcopul Cirului, spune şi el: "Iar Betranion, fiind împodobit cu tot felul de virtuţi şi încredinţindu-i-se sarcina de arhiereu peste cetăţile din Sciţia (Dacia Pontică), şi-a înflăcărat cugetarea cu rîvnă şi a înfruntat stricarea învăţăturilor dreptei credinţe şi fărădelegile comise de Valens împotriva dreptcredincioşilor...".

Fericitul episcop Betranion a încurajat mult viaţa ascetică şi nevoinţa sihaştrilor de prin peşteri mici şi bisericuţe rupestre, după obiceiul sihaştrilor din Capadocia. El va fi călăuzit în copilărie, spre nevoinţa monahală, pe tînărul Ioan Casian şi pe prietenul său Gherman şi tot el, probabil, a înălţat o bazilică pe cripta cu moaş-tele celor patru martiri de la Niculiţel, ale cărei ruine împreună cu "martirionul" au fost descoperite în anul 1971. În timpul păstoriei sale existau în Eparhia Tomisului cîteva aşezări monahale renumite, cu călugări cărturari şi teologi.

Sfîntul Betranion este considerat de unii teologi autorul "Scri-sorii Bisericii Goţiei (Daciei Traiane) către Biserica din Capadocia...", care a însoţit moaştele Sfîntului Sava Gotul, martirizat de goţi la 12 aprilie 372, cerute de Sfîntul Vasile cel Mare în patria de origine. El a contribuit cu guvernatorul Daciei Pontice, Iunius Soranus, la transportarea moaştelor Sfîntului Mucenic Sava Gotul din Dacia la Cezareea Capadociei.

Cu puţin înainte de anul 381, Sfîntul Episcop Betranion şi-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu şi este cinstit de Biserica Ortodoxă ca sfînt, la 25 ianuarie.

Viaţa Sfîntului Xenofont, a soţiei lui, Maria, şi a fiilor lor, Ioan şi Arcadie (26 ianuarie)

(După Metafrast)

Sfîntul Xenofont era unul din cei mai de frunte boieri ai Constantinopolului, bogat cu averile cele din afară, dar mai bogat cu cele dinăuntru, adică cu credinţa, binecuvîntarea şi cu paza cea osîrdnică a tuturor poruncilor lui Dumnezeu, slăvit pentru dregătoria şi neamul său bun, dar mai slăvit pentru obiceiurile şi pentru lucrurile cele bune; pentru că, pe cît era de înalt cu slava, pe atît era de smerit cu mintea, neînălţîndu-se cu inima, neîndoindu-se pentru vremelnica slavă a lumii acesteia, ci îşi ascundea lui comoară în cer, trimiţînd acolo înainte bogăţiile sale, prin mîinile săracilor.

Apoi avea ca soţie pe Maria, următoare a tuturor faptelor lui celor bune, şi în toate de un obicei cu dînsul, cu care vieţuind Xenofont cu cinste, plăcea lui Dumnezeu, umblînd în toate poruncile şi îndreptările Domnului, fără de prihană. Cu ea a născut doi fii, pe Ioan şi pe Arcadie. Şi i-au crescut în învăţături bune, nu numai în înţelegerea cărţii, ci şi în frica lui Dumnezeu, care este începutul înţelepciunii, învăţîndu-i la toată fapta bună; pentru că doreau, ca nu numai averilor lor să-i aibă moştenitori, ci mai ales să fie următori vieţii lor celei plăcute lui Dumnezeu. Apoi, i-au trimis în Berit, cetatea Feniciei, ca să înveţe elineasca înţelepciune, căci în aceea vreme era acolo o vestită învăţătură.

Deci, acolo petrecînd la învăţătură cîtăva vreme, s-a întîmplat că s-a îmbolnăvit Xenofont foarte rău, şi aştepta să moară. Iar Maria nenădăjduind ca el să fie mai mult între cei vii, a trimis în Berit la fiii săi, scriindu-le despre boala cea grea a tatălui lor şi poruncindu-le ca degrabă să vină acasă pînă ce tatăl lor nu se duce din cele de aici, şi astfel să se învrednicească de părinteasca binecuvîntare cea de pe urmă şi să fie şi ei la îngropare. Ei, silindu-se, au venit degrabă, şi văzîndu-i tatăl lor, s-a veselit şi i s-a uşurat boala de bucurie. Apoi, poruncindu-le ca să şadă lîngă patul său, a început a-i învăţa, zicîndu-le: "Eu, fiii mei, precum mi se pare, mă apropii de sfîrşitul vieţii mele, iar voi, dacă mă iubiţi pe mine, tatăl vostru, să faceţi cele ce vă învăţ: întîi să vă temeţi de Dumnezeu şi viaţa voastră s-o îndreptaţi după ale Sale sfinte porunci. Căci cele ce vă grăiesc vouă acum, nu din deşartă slavă vă grăiesc, ci ca să vă îndemn la fapta bună; pentru că de veţi avea viaţa mea ca pildă, socotesc că nu vă va fi de trebuinţă alt învăţător; căci învăţătura cea din casă prin cuvinte şi închipuită prin fapte mai folositoare este decît învăţătura cea din afară.

Deci, ştiţi cum am vieţuit pînă acum, în toată cucernicia şi dreptatea inimii mele, cum de toţi am fost cinstit şi iubit, nu pentru dregătoria cea mare, ci pentru blîndeţile şi bunele obiceiuri; pentru că pe nimeni n-am năpăstuit cu ceva, nici am ocărît pe cineva, nici am clevetit, nici am urît, nici m-am mîniat în zadar, nici am vrăjmăşit pe cineva, ci pe toţi i-am iubit, cu toţi am vieţuit în pace, nu am părăsit bisericile lui Dumnezeu seara şi dimineaţa; n-am defăimat pe sărac, nici pe străin, nici pe mîhnit, ci pe fiecare cu cuvîntul şi cu lucrul l-am mîngîiat, pe cei ce sînt în temniţă i-am cercetat totdeauna; apoi pe mulţi robiţi am răscumpărat şi liberi i-am lăsat, şi precum am pus pază gurii mele ca să nu grăiesc ceva rău şi viclean, aşa şi ochilor mei le-am pus aşezămînt ca să nu caute la frumuseţe străină, nici să o poftească pe dînsa.

Păzindu-mă pe mine Dumnezeu, n-am cunoscut altă femeie, afară de maica voastră; dar şi cu dînsa numai atîta am fost împreună pînă ce v-am născut pe voi, iar după naştere, ne-am sfătuit ca să ne deosebim şi ne-am păzit pînă acum în curăţia trupească pentru Domnul.

Deci, urmaţi, o! fiilor, vieţii părinţilor, urmaţi credinţei, răbdării şi blîndeţilor noastre şi aşa vieţuiţi, ca să placeţi lui Dumnezeu, căci vă va învrednici pe voi Dumnezeu să trăiţi mulţi ani. La săraci să dăruiţi milostenie, pe văduve şi pe sărmani să-i ajutaţi, pe bolnavi şi pe cei din temniţă să-i cercetaţi şi pe cei năpăstuiţi şi cu nedreptate osîndiţi să-i izbăviţi; şi să aveţi pace cu toţi. Prietenilor voştri să fiţi credincioşi, iar vrăjmaşilor bine să le faceţi, nerăsplătindu-le rău pentru rău.

Către toţi să fiţi buni, blînzi, iubitori şi smeriţi; curăţia voastră cea sufletească şi trupească s-o feriţi neprihănită. Bisericilor lui Dumnezeu şi mînăstirilor bine să le faceţi, pe preoţi şi pe monahi să-i cinstiţi, că pentru aceia Dumnezeu arată milostivire la toată lumea. Iar mai ales să nu uitaţi pe cei ce rătăcesc pentru Dumnezeu în pustietăţi, prin munţi, în peşteri şi în prăpăstiile pămîntului, ci să le daţi cele de trebuinţă. Pe cei săraci să-i hrăniţi din destul, că nu vă veţi lipsi. Căci ştiţi aceasta: casa mea niciodată nu s-a lipsit de cele trebuincioase, deşi multe se puneau înaintea săracilor.

Rugaţi-vă adeseori şi la învăţăturile săracilor luaţi aminte. Maicii voastre să-i daţi cuvenita cinste, şi s-o ascultaţi, totdeauna voia făcîndu-i, şi niciodată porunca Domnului să n-o lepădaţi; cu slugile să fiţi milostivi, iubindu-i ca pe fii; pe cei bătrîni în libertate să-i lăsaţi, dîndu-le hrană şi cele trebuincioase lor pînă la sfîrşit; precum m-aţi văzut pe mine făcînd, aşa şi voi să faceţi, căci vă veţi învrednici cinstei şi slavei sfinţilor. Şi să vă aduceţi aminte de acestea totdeauna, că degrab va trece lumea aceasta şi slava ei întru nimic va fi. Fiilor, poruncile Domnului şi ale mele să le păziţi, iar Dumnezeul păcii să fie cu voi".

Acestea auzindu-le Ioan şi Arcadie, au plîns şi ziceau: "Să nu ne laşi pe noi, tată, ci te roagă lui Dumnezeu ca să-ţi facă parte să mai petreci puţin cu noi; căci ştim că de-L vei ruga, ca un milostiv te ascultă Dumnezeu. Şi de foarte multă trebuinţă este nouă celor tineri viaţa aceea, ca desăvîrşit să ne povăţuieşti pe noi la lucruri bune şi singur să rînduieşti pentru viaţa noastră, precum se cade". Iar tatăl suspinînd şi lăcrimînd, a zis: "De cînd m-a cercetat Dumnezeu cu această boală şi m-am culcat pe pat, mult m-am rugat de aceasta şi mă rog lui Dumnezeu ca pentru tinereţile voastre să-mi dea mie ca puţin să mai petrec aici, pînă ce vă voi vedea în toate desăvîrşiţi".

În noaptea următoare i s-a făcut lui Xenofont încredinţare, prin vis, cum că Dumnezeu îi porunceşte ca încă să mai fie în viaţa aceasta; şi a spus despre aceasta soţiei sale şi fiilor, şi toţi s-au bucurat, slăvind pe Dumnezeu. Apoi, a început bolnavul cu încetul a veni la sănătate, şi a zis fiilor săi: "Fiilor, mergeţi ca să vă sfîrşiţi învăţătura voastră, şi sfîrşind-o, degrabă să vă întoarceţi ca să vă însoţesc cu nunta cea legiuită". Punîndu-i pe ei în corabie, cu toate cele de trebuinţă, i-au pornit iarăşi la Berit (Beirut).

Plecînd ei şi vîntul suflînd uşor, deodată s-a ridicat un vînt puternic, care a produs o furtună fără de veste, apoi corăbierii, dînd drumul la pînze, se purta corabia de furtună şi se afunda cu valurile, încît toţi cei din corabie se deznădăjduiau de viaţă şi fiind în primejdie, frica morţii îi cuprinsese; şi plîngeau amîndoi fraţii, Ioan şi Arcadie, rugîndu-se lui Dumnezeu şi zicînd: "Stăpîne, Preabunule, a toată făptura Ziditorule, să nu treci cu vederea făptura Ta, adu-ţi aminte de lucrurile bune ale părinţilor noştri şi pentru aceea nu ne lăsa şi nu face ca mai înainte de vreme să murim în anii cei tineri ai înfloritelor frumoase tinereţi, să nu ne înece viforul apelor, nici să ne înghită adîncul mării; adu-ţi aminte de mila Ta şi de îndurările Tale, caută

din înălţimea slavei Tale sfinte şi vezi primejdia noastră, ascultă suspinul şi strigarea noastră; cu inima frîntă şi cu duh smerit ne rugăm, întinde nouă dreapta Ta cea atotputernică şi ne păzeşte din gheara morţii; nu ne da la moarte pentru numele Tău, ci fă cu noi după mila Ta şi după mulţimea milostivirii Tale. Izbăveşte-ne de înecare, spre slava Ta; pentru că nu morţii te vor lăuda, nici toţi cei ce se pogoară în iad, ci noi cei vii preamărim numele Tău cel înfricoşat."

Deci, văzînd corăbierii că nu încetează învăluirea cea mare, ci mai mult se ridică şi nu puteau să se izbăvească de înecare, au intrat într-o corăbioară mică, (ca şi cum ar fi vrut să ajute cu ceva corabiei ce se primejduia) care era deasupra acoperită; apoi de afundare netemîndu-se, plutea încotro o purtau valurile, aşteptînd ca undeva la mal să fie aduşi. Iar tinerii cei ce rămăseseră în corabie, Ioan şi Arcadie cu slugile lor, văzînd fuga corăbierilor şi pierderea corabiei, pentru că acum se spărgea şi se umplea de apă, se deznădăjduiau cu totul de viaţă; deci, s-au dezbrăcat de hainele de pe ei, pentru a înota mai cu înlesnire, ca nu cumva afundîndu-se, în noian să piară.

Aşteptînd desăvîrşită despărţire şi moarte, cu umilite glasuri strigau cu tînguire către părinţii lor cei ce erau departe, acasă, ca şi cum ar fi fost acolo, zicînd: "Fii sănătos prea iubite tată, fii şi tu prea iubită maică; nu ne veţi mai vedea pe noi, nici noi pe voi, nu ne vom mai îndulci de pămînteştile bunătăţi în casă împreună cu voi". Apoi, ziceau unul către altul: "Vai, iubite frate, vai lumina ochilor mei, cît de cu amar ne despărţim! Unde sînt acum rugăciunile părinţilor, unde este facerea lor de bine către săraci, unde sînt îndurările şi milosteniile lor cele făcute pentru monahi, au doară nici una din rugăciunile acelora nu s-a suit pentru noi la Dumnezeu? Sau suindu-se, nimic n-a putut, biruind-o mulţimea păcatelor noastre, pentru care nu sîntem vrednici a trăi.

Vai nouă celor ce nu de mult am plîns pentru tatăl nostru, care era să moară, iar acum avem să fim pricinuitori părinţilor noştri de plînsul cel nemîngîiat şi de tînguirea cea nesfîrşită. O! tată, cel ce te-ai îngrijit cu dinadinsul de creşterea şi de cîrmuirea vieţii noastre, iată de acum nici morţi nu ne vei mai vedea pe noi. O! maică, nădăjduiai ca să vezi nunta fiilor tăi, pregătind cămară frumoasă înainte de vreme, acum nici mormîntul fiilor tăi nu vei vedea. Durere este cu adevărat părinţilor, ca să-şi vadă pe fiii lor murind şi să-i îngroape. O! dulci părinţi ai noştri, mare este durerea voastră, lipsindu-vă de fiii voştri şi nevăzînd nici moartea lor şi nici avînd înştiinţare de sfîrşitul lor. Voi nădăjduiaţi ca în bătrîneţe fericite de noi să fiţi îngropaţi, iar acum nici noi nu ne învrednicim îngropării de către voi".

Apoi, unul pe altul cuprinzîndu-se şi dîndu-şi cea mai de pe urmă sărutare unul altuia, ziceau: "Mîntuieşte-te, frate şi mă iartă". Iar către Dumnezeu strigînd iarăşi, ziceau: "O! Împărate şi Stăpîne a toate, ce fel de moarte ne-ai dat nouă, - din care de nu se va putea cu negrăitele judecăţile Tale, să ne izbăvim, apoi chiar murind noi să nu ne desparţi, ci un val să ne acopere pe noi amîndoi, şi un pîntece al fiarei mării să ne fie amîndurora mormînt". Apoi, ziceau şi către slugile lor: "Mîntuiţi-vă, bunilor fraţi şi prieteni, mîntuiţi-vă şi ne iertaţi şi pe noi".

Deci, spărgîndu-se corabia cu totul, s-a apucat fiecare din-tr-înşii de cîte o scîndură ce s-a întîmplat şi aşa i-au dus apele osebiţi unul de altul, dar cu darul lui Dumnezeu toţi au scăpat de înecare şi de moarte, dar în diferite ţări au fost duşi; slugile de valuri s-au aruncat la uscat în Tir, Ioan la un loc ce se numea Melfitan, iar Arcadie în Tetrapirghia; şi fiecare dintr-înşii, neştiind despre izbăvirea de înecare a fratelul său, nu atîta se bucura de a sa viaţă, pe cît se întrista de moartea fratelui său.

După ieşirea din mare, Ioan gîndea întru sine: "Unde mă voi duce acum? Mă ruşinez, fiind gol, să mă arăt înaintea oamenilor; mă voi duce într-o mînăstire, unde locuiesc monahi cucernici, şi acolo lui Dumnezeu Celui ce m-a mîntuit de moarte, voi sluji în sărăcie şi în smerenie, mai bine decît în bogăţia lumii acesteia, căci socotesc că pentru aceea nu ne-a ascultat Dumnezeu în corabie, cînd ne-am rugat către Dînsul, de vreme ce părinţii noştri voiau să ne unească în căsătorie şi să ne lase nouă bogăţii; şi atunci am fi pierit întru deşertăciunea lumii acesteia, decît în mare; deci, cele mai bune rînduindu-ne Atotvăzătorul, a trimis un vifor ca acesta asupra noastră şi precum El a voit, aşa a şi făcut; pentru că El fiind bun, ştie toate cele spre folosul nostru, iar noi nimic din cele ce au să fie nu ştim, pe cînd El toate le ştie şi face precum voieşte, pregătind fiecărui suflet mîntuire".

Apoi, ridicîndu-şi mîinile spre Dumnezeu, se ruga, zicînd: "Dumnezeul meu, Cel ce m-ai mîntuit din valurile mării şi din primejdia morţii, mîntuieşte şi pe robul tău Arcadie, fratele meu, izbăveşte-l de moartea cea amară, precum m-ai izbăvit şi pe mine cu mila Ta; şi de l-ai păzit viu şi la uscat l-ai scos, apoi deschide-i lui mintea ca să gîndească şi să voiască viaţa monahicească şi-l învredniceşte ca să-Ţi placă Tie; mîntuieşte şi pe tinerii care au fost cu noi, ca nici unul dintr-înşii să piară în mare, ci pentru mîntuirea tuturor să preamărească sfîntul Tău nume". Şi iarăşi, mergînd, se ruga: "Doamne, Iisuse Hristoase, Unule născut, Cuvinte al Tatălui, caută spre rugăciunea robului Tău şi îndreptează paşii mei spre lucrarea poruncilor Tale, povăţuieşte-mă spre a Ta sfîntă voie; căci ştii, Stăpîne, că alt ajutor afară de Tine nu am în ceasul acesta".

Deci, mergînd destulă cale, a aflat o mînăstire şi a bătut la poartă, iar portarul deschizînd, l-a văzut pe el gol, şi dezbrăcîndu-se de haină, i-a dat să se îmbrace; apoi ducîndu-l în chilia sa, a pus pe masă pîine şi linte şi, după scularea de la masă, i-a zis lui monahul, care era portar: "De unde eşti, frate?" Iar el a răspuns: "Sînt străin şi sărac, mîntuit de înecare, pentru că pe mare, spărgîndu-se corabia şi pierind, m-am apucat de o scîndură şi mă purtam pe valuri; dar Dumnezeu cu rugăciunile voastre m-a păzit viu şi am fost scos în părţile acestea".

Monahul portar auzind aceasta, s-a umilit de dînsul şi a proslăvit pe Dumnezeu, care a mîntuit pe cei ce nădăjduiesc spre El. Şi a grăit către Ioan: "Unde voieşti să mergi, frate ?" Zis-a Ioan lui: "Unde va voi Dumnezeu; aş voi să fiu monah, de ar trece cu vederea păcatele mele milostivul Stăpîn şi de m-ar învrednici să iau jugul Lui cel bun". Grăit-a lui monahul: "Cu adevărat, fiule, bun lucru doreşti şi fericit vei fi, de vei sluji Lui Dumnezeu cu toată osîrdia". Zis-a Ioan lui: "Deci, mă rog ţie, părinte, să-mi spui, oare aş putea ca să petrec aici cu voi?" Răspuns-a monahul: "Îngăduieşte puţin, pînă ce voi spune despre tine părintelui nostru, adică egumenului, doar cumva i se va descoperi lui de la Dumnezeu despre tine, şi ceea ce îţi va porunci, aceea vei face, şi te vei mîntui".

Deci, mergînd portarul la egumen, i-a spus cu de-amănuntul toate cele despre tînăr, iar egumenul a poruncit ca să-l aducă la sine; şi văzînd pe tînărul, a cunoscut într-însul dumnezeiasca chemare şi viaţa lui cea bună, apoi i-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeul tatălui şi al maicii tale, Cel ce te-a mîntuit din mare şi te-a adus aici". Şi învăţîndu-l pe el mult despre mîntuitoarea viaţă monahicească, l-a însemnat cu semnul Crucii, şi a poruncit ca să rămînă în mînăstire; apoi în scurtă vreme l-a tuns în chipul monahicesc cel îngeresc. Şi se nevoia fericitul Ioan cu rugăciunea, cu postul şi cu toate ostenelile mînăstireşti întru ascultări. Dar se mîhnea neîncetat pentru fratele său Arcadie, căci îl socotea mort şi afundat în mare.

Iar Arcadie, asemenea, prin rînduiala lui Dumnezeu, păzindu-se viu, a ieşit la pămînt în Tetrapirghia şi, căzînd cu faţa la pămînt, se ruga lui Dumnezeu, zicînd:

"Doamne, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac, Dumnezeul lui Iacov, Dumnezeul tatălui nostru, mulţumesc Ţie că m-ai izbăvit de învăluire şi de viscol şi m-ai scos din moarte la viaţa cea neaşteptată şi pe uscat ai pus picioarele mele. Ci precum pe mine m-ai mîntuit de înecare, Preamilostivule, astfel mîntuieşte şi pe robul tău, fratele meu Ioan, rogu-mă Ţie, păzeşte-l cu milostivirea Ta, să nu-l înece valurile şi viforul şi să nu-l înghită adîncul; auzi-mă Doamne, căci bună este mila Ta, şi mă învredniceşte a vedea faţa fratelui meu; adu-ţi aminte de faptele tatălui nostru şi să nu pogori pe Ioan în cele mai dedesubt adîncuri ale mării, nici să dai pe tînărul copil la moartea cea mai înainte de vreme şi neaşteptată; dă-mi parte ca să-l văd şi să mor".

Astfel grăind, a plîns mult, încît a şi slăbit de plîngere. După aceasta, sculîndu-se, a mers în satul ce se întîmplase aproape, unde, luînd de la un iubitor de Hristos, care l-a întîmpinat pe el, o haină veche, s-a acoperit, apoi cerînd puţină pîine, a mîncat şi şi-a întărit trupul cel slăbit. Apoi a mers la biserica ce era acolo, iarăşi rugîndu-se pentru fratele său cu lacrimi, după aceea, s-a culcat pe un scaun ce era lîngă biserică şi a adormit; atunci, îndată a văzut în vis pe fratele său Ioan, zicînd către dînsul: "Frate, Arcadie, de ce plîngi astfel cu amar pentru mine şi-ţi zdrobeşti inima ta? Iată, eu cu darul lui Hristos sînt viu; deci, nu fi mîhnit pentru mine!".

Iar Arcadie, deşteptîndu-se, şi, crezînd că vedenia cea din vis este adevărată, s-a umplut de bucurie şi mulţumea lui Dumnezeu, apoi gîndea în sine ce va face, zicînd: "Să mă duc la părinţi? Dar, nefiind fratele meu cu mine, le voi face mîhnire prin venirea mea, sau iarăşi la şcoală să mă întorc, şi sfîrşind învăţătura filosofiei să mă duc la părinţi? Însă nu-i voi înveseli, căci văzîndu-mă numai pe mine singur, cu amar se vor tîngui. Deci, ce voi face, nu ştiu; îmi aduc aminte că tatăl meu totdeauna fericea foarte mult viaţa monahicească, care este liniştită şi apropiată de Dumnezeu; mă voi duce într-o mînăstire şi mă voi face monah".

Astfel gîndind Arcadie în sine şi făcînd rugăciune, s-a dus la Ierusalim şi acolo, la Sfintele Locuri, unde a lucrat Domnul mîntuirea lumii, închinîndu-se, a ieşit de acolo, vrînd să intre în orice mînăstire i s-ar întîmpla în cale. Şi mergînd, a întîmpinat un monah cinstit, împodobit cu cărunteţile, cu viaţa sfîntă şi înainte-văzător, la acela alergînd, i-a căzut la picioare şi, sărutîndu-le, i-a zis: "Roagă-te pentru mine, sfinte părinte, căci de multă mîhnire şi necaz sînt plin". Iar bătrînul i-a zis: "Fiule, să nu te mîhneşti, căci fratele tău, pentru care te întristezi, este viu ca şi tine, cum şi toţi cei ce au fost cu voi în corabie, păziţi fiind de Dumnezeu, s-au mîntuit de înecare şi în mînăstire au intrat la călugărie, iar Ioan, fratele tău, acum a primit începătura monahicească şi va veni vremea cînd cu ochii tăi îţi vei vedea fratele, pentru că rugăciunea ta este auzită".

Arcadie, auzind acestea de la marele bătrîn, sta uimit, mirîndu-se de proorocia sfîntului. Apoi, iarăşi căzînd la picioarele lui, zicea: "Precum nu ţi-a ascuns Dumnezeu nimic din cele pentru mine, astfel şi tu nu mă lepăda din faţa ta, rogu-mă ţie, ci, precum ştii, mîntuieşte săracul meu suflet şi mă du la rînduiala monahicească". Bătrînul i-a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeu; urmează după mine, fiule". Şi l-a dus în lavra Sfîntului Hariton, care în limba siriană se numea Suchia; acolo l-a tuns şi i-a dat chilie, în care mai înainte, unul din părinţii cei mari s-a nevoit 50 de ani.

A petrecut Arcadie cu bătrînul acela, mai înainte-văzător, un an, povăţuindu-l în viaţa monahicească şi deprinzîndu-l la război împotriva nevăzuţilor vrăjmaşi. Iar după anul acela, s-a dus în pustie, lăsînd în chilie pe Arcadie singur, căruia i-a făgăduit că după trei ani se va vedea cu dînsul. Iar Arcadie luînd porunca de la bătrînul, fără de lenevire o săvîrşea, ziua şi noaptea slujind lui Dumnezeu.

Trecînd doi ani după înecarea corabiei, şi Xenofont neştiind ce s-a întîmplat pe mare fiilor lui, a trimis pe una din slugile sale la Berit, să vadă pe Ioan şi pe Arcadie şi să afle toate cele despre dînşii cu încredinţare, dacă sînt sănătoşi şi dacă vor săvîrşi curînd învăţătura lor; pentru că se mirau tatăl şi mama că fiii lor de atîta vreme niciodată nu i-au înştiinţat despre ei, nici au cercetat prin scrisoare pe părinţii lor. Iar sluga mergînd în Berit şi înştiinţîndu-se că n-au venit în cetatea aceea fiii lui Xenofont, stăpînul său, gîndea în sine, zicînd: "Nu cumva sfătuindu-se s-au dus la Atena? Şi a mers la Atena spre căutarea lor, dar, neaflîndu-i nici acolo şi nici auzind de dînşii undeva, s-a întors tulburat iarăşi spre Bizanţ.

Odihnindu-se la o gazdă în cale, a stat acolo şi un monah să se odihnească, şi întrebîndu-l pe el, spunea că merge la Ierusalim, ca să se închine la Sfintele Locuri. Iar sluga lui Xenofont privind cu dinadinsul spre monah, a început a-l cunoaşte că era unul din cei ce au mers cu fiii stăpînului în Berit, şi i-a zis: "Nu cumva eşti sluga stăpînului Xenofont, care ai mers cu Ioan şi Arcadie la Berit?" Iar monahul a răspuns: "Eu sînt cu adevărat, şi tu îmi eşti prieten, de vreme ce sîntem slugi ai aceluiaşi stăpîn". Sluga i-a zis: "Ce ţi s-a întîmplat de te-ai îmbrăcat în chipul monahicesc şi unde sînt stăpînii noştri, Ioan şi Arcadie, spune-mi, te rog? Pentru că multă osteneală am suferit căutîndu-i şi nu i-am aflat".

Monahul suspinînd greu, şi ochii de lacrimi umplîndu-şi, a început a-i spune: "Să ştii cu adevărat, o! prietene, că stăpînii noştri s-au înecat în mare, ca şi toţi cei ce erau cu dînşii; iar eu, precum mi se pare, numai singur m-am mîntuit de înecare şi am voit mai bine să mă tăinuiesc în viaţa monahicească, decît să mă întorc acasă şi să aduc veste rea stăpînului nostru, stăpînei şi tuturor casnicilor; şi astfel sînt monah şi mă duc la Ierusalim, să mă închin". Iar sluga auzind acestea, şi-a ridicat glasul şi a început a plînge cu amar şi cu jale a striga, bătîndu-se în piept şi zicînd:

"O! amar mie, stăpînii mei, ce s-a întîmplat vouă! Ce aud de voi! Cum aţi pătimit, cît de cumplit sfîrşit v-a ajuns, cine va spune tatălui şi maicii voastre acestea, ce fel de ochi vor suferi să pri-vească lacrimile părinteşti, suspinarea maicii şi plîngerea, tînguirea şi strigarea cea mare să o audă! Vai mie, stăpînii mei cei buni! A pierit nădejdea noastră; pentru că noi nădăjduiam că, mergînd pe urma părinţilor, veţi veseli pe fraţii noştri, veţi îndestula cu facerile voastre de bine pe cei ce au trebuinţă, veţi odihni străinii, veţi milui săracii, veţi împodobi bisericile lui Dumnezeu şi veţi da mînăstirilor cele trebuincioase. Dar acum, o! vai mie, toate nădejdile acelea sînt nimic şi nu ştiu ce voi face: De mă voi întoarce la stăpînul meu, nu voi îndrăzni să-i spun o veste atît de tristă, căci cînd voi spune tatălui şi maicii că fiii lor s-au înecat în mare, oare auzind acestea, nu vor cădea îndată morţi, slăbind de durerea inimii? Deci, nu mă voi mai întoarce, ca nu prin o veste rea ca aceasta, adusă de mine, să moară mai înainte de vreme şi să fiu stăpînului şi stăpînei pricinuitor de moarte".

Aşa plîngînd sluga aceea şi nevrînd să se întoarcă la Xeno-font, oamenii care se întîmplaseră acolo, străini şi locuitori, l-au rugat să înceteze din plîns; apoi l-au sfătuit să se întoarcă la stăpîn şi să-i spună; ca nu cumva să te blesteme dacă nu vei spune, şi vei pieri fără veste, şi atunci nu va fi ţie mîntuire. Ascultînd sluga sfatul lor, s-a întors în Bizanţ, şi intrînd în casa stăpînului său, şedea uitîndu-se în jos, întristat la faţă; şi fiind tulburat, tăcea.

Doamna Maria, auzind că s-a întors sluga lor care fusese trimisă la fii, degrab l-a chemat la dînsa şi l-a întrebat: "Cum se află fiii noştri?" Sluga răspunse: "Sînt sănătoşi". Grăit-a stăpîna: "Unde sînt scrisorile de la dînşii?" Sluga răspunse: "Le-am pierdut pe drum". Atunci inima ei a început a se tulbura şi a zis către slugă: "Te jur pe frica lui Dumnezeu, să-mi spui adevărul, pentru că mi s-a tulburat foarte mult sufletul şi a slăbit tăria mea". Iar el ridicîndu-şi glasul, plîngea cu amar şi a început a spune adevărul: "Vai mie, stăpîna mea, amîndoi luminătorii noştri au pierit în mare; pentru că s-a spart corabia şi toţi s-au înecat". Stăpîna, auzind acestea, s-a arătat mai presus de fire, nădăjduind spre Dumnezeu cu tărie; pentru că în loc să cadă îndată la pămînt de jale şi să se tînguiască cumplit, tăcînd puţin, a zis cu mirare: *Bine este cuvîntat Dumnezeu, Cel ce a rînduit ca acestea să fie aşa; precum I-a plăcut, aşa a şi făcut; fie numele Domnului binecuvîntat de acum şi pînă-n veac.* Iar către sluga ce venise a zis: "Să taci, să nu spui nimănui de aceasta, pentru că Domnul a dat, Domnul a şi luat, El ştie cele ce ne sînt de folos".

Apoi, trecînd trei ceasuri şi fiind acum spre seară, a venit Xenofont de la palatele împărăteşti, cu slavă mare, mergînd şi urmînd mulţi înaintea lui, apoi intrînd în casă şi eliberînd pe oamenii care veniseră cu dînsul, a stat să mănînce pîine, căci mînca numai o dată pe zi şi aceea spre seară.

Pe cînd stătea el la masă, Maria, soţia lui, a zis către dînsul: "Stăpîne, ştii că a venit sluga de la Berit?" Xenofont a răspuns: "Bine este cuvîntat Dumnezeu". Apoi a zis: "Unde este sluga care a venit?" Grăit-a soţia: "Este obosit şi se odihneşte". Xenofont zise: "Mi-a adus scrisoare de la copii?" Ea a răspuns: "Lasă acum, stăpîne, să mîncăm bucate, iar dimineaţa vei vedea scrisoarea; căci are să ne spună şi din gură multe de la dînşii". Iar Xenofont a zis către dînsa: "Să mi se aducă îndată scrisoarea ca s-o citesc, să aflu dacă fiii noştri sînt sănătoşi, iar cele ce are sluga să grăiască din gură, să le spună dimineaţă".

Dar doamna Maria, neputînd să-şi ţie jalea inimii, s-a umplut cu totul de lacrimi, nu putea de plîns să răspundă nimic. Xenofont văzînd-o plîngînd aşa, s-a mirat şi a întrebat-o: "Ce este aceasta, Marie, doamna mea, de ce plîngi aşa? Au doară bolesc fiii noştri?" Iar ea abia a răspuns, zicînd: "Mai bine ar fi fost dacă ar fi bolit, dar iubiţii noştri fii au pierit în mare". Xenofont suspinînd şi lăcrimînd, a zis: "Fie binecuvîntat numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh, în veci. Amin; nu te mîhni soţia mea, căci cred că nu va lăsa să piară cu totul fiii noştri, şi nădăjduiesc că milostiva Lui purtare de grijă nu va voi să mîhnească cărunteţile; că nici eu n-am îndrăznit vreodată să mîhnesc bunătatea Lui; să ne rugăm toată noaptea aceasta de milostivirea Lui şi să nădăjduim că Dumnezeu ne va descoperi pe fiii noştri de sînt vii sau nu".

Sculîndu-se îndată, s-au închis în casa lor de rugăciune şi toată noaptea aceea au petrecut-o cu multe lacrimi şi cu credinţă neîndoită, rugîndu-se lui Dumnezeu. Dar începînd a se lumina de ziuă, s-au culcat să se odihnească, fiecare deosebit pe aşternuturi aspre de păr, apoi li s-a arătat la amîndoi o vedenie în vis:

li se părea că văd pe amîndoi fiii lor stînd înaintea Domnului nostru Iisus Hristos, în mare slavă: Ioan avea un scaun pregătit, sceptru şi cunună împărătească cu mărgăritare de mare preţ şi împodobită cu pietre scumpe; iar cununa lui Arcadie era de stele, avînd o cruce în dreapta şi un pat luminat aşternut spre odihnă.

Deşteptîndu-se ei din somn, au spus unul altuia vedenia, şi înţelegînd că fiii lor sînt între cei vii şi acoperiţi de mila lui Dumnezeu, s-au mîngîiat foarte; şi a zis Xenofont către soţia sa: "Doamnă Marie, socotesc că la Ierusalim sînt fiii noştri, deci, să mergem acolo şi să ne închinăm la Sfintele Locuri, poate cumva vom afla şi pe fiii noştri".

Aşa sfătuindu-se dînşii, Xenofont şi Maria s-au gătit de drum; şi poruncind rînduitorilor casei toate cele pentru casă şi pentru averi şi făcînd multe milostenii, au luat cu dînşii aur destul, pe cît le era de trebuinţă şi pe cît putea să le fie destul, pentru împărţirea milosteniilor şi spre facerea de bine la Sfintele Locuri; apoi au luat drumul spre Ierusalim. Ajungînd ei acolo, au înconjurat Sfintele Locuri, rugîndu-se şi făcînd milostenii, apoi au început a înconjura toate mînăstirile dimprejurul Ierusalimului, căutîndu-şi fiii, dar nu i-au aflat nicăieri.

Deci, s-au întîmplat lor undeva în cale, de au întîmpinat pe unul din slugile lor, care fusese în corabie cu fiii lor, fiind acum monah; cuprinzîndu-l, l-au sărutat şi căzînd, i s-au închinat, asemenea şi monahul acela căzînd înaintea lor, li s-a închinat şi zicea: "Mă rog pentru Domnul nu vă plecaţi mie, că nu se cuvine, fiindu-mi mie stăpîni, ca să vă plecaţi slugii voastre". Şi Xenofont i-a zis: "Cinstim şi ne închinăm chipului celui sfînt monahicesc, iar tu de aceasta să nu te mîhneşti; ci te rugăm să ne spui unde sînt fiii noştri, spune-ne pentru Domnul, spune". Iar monahul lăcrimînd, a zis: "Spărgîndu-se pe mare corabia, fiecare din noi apucînd cîte o scîndură am înotat cum puteam prin vifor, purtîndu-ne în multe părţi; şi nu ştiu după aceea de a scăpat cineva de la înecare, sau nu, ci numai eu cred că am fost scos la uscat în părţile Tirului".

Acestea auzindu-le Xenofont şi Maria, au eliberat pe monah în drumul său, dîndu-i milostenie, ca să se roage pentru dînşii şi pentru fiii lor. Apoi s-au dus în părţile Iordanului, vrînd să se roage acolo şi să împartă aurul ce rămăsese. Deci, mergînd pe drumul care era înaintea lor, după rînduiala lui Dumnezeu, au întîmpinat pe sfîntul bătrîn mai înainte-văzător, care l-a îmbrăcat pe Arcadie, fiul lor, în chipul monahicesc; şi căzînd la piciorele sfîntului părinte, cereau rugăciuni la Dumnezeu pentru dînsul. Şi i se descoperise de la Dumnezeu acelui sfînt bătrîn toate cele despre dînşii; apoi făcînd rugăciuni, a zis către dînşii: "Cine a adus pe Xenofont şi pe Maria? Nimeni, numai dragostea cea către fii, dar nu vă mîhniţi, pentru că sînt vii fiii voştri; şi Dumnezeu v-a descoperit vouă în vis slava cea pregătită lor în cer; deci, mergeţi lucrătorii viei Domnului unde vă duceţi acum, săvîrşind acolo rugăciunea voastră, cînd vă veţi întoarce în sfînta cetate, veţi vedea pe fiii voştri". Acestea zicînd, s-au despărţit; Xenofont cu Maria s-au dus la Iordan, iar mai înainte-văzătorul bătrîn a mers la sfînta cetate şi în biserica Învierii lui Hristos a stat aproape de Golgota şi se odihnea.

Şezînd acolo sfîntul bătrîn, iată că tînărul monah Ioan, fiul lui Xenofont, de la Mînăstirea Melfitanului, a venit la Ierusalim pentru închinăciune şi, văzînd pe sfîntul bătrîn, i s-a închinat pînă la pămînt. Iar bătrînul cu dragoste primindu-l şi binecuvîntîndu-l, i-a zis: "Unde ai fost pînă acum, fiule Ioan, că iată tatăl tău şi maica te caută şi tu ai venit căutînd pe fratele tău". Iar Ioan se mira, că toate le ştia acel bătrîn şi, cunoscîndu-l că este mai înainte-văzător, a căzut la picioarele lui şi i-a zis: "Rogu-mă ţie, părinte, spune-mi pentru Domnul, unde este fratele meu, că foarte mult slăbeşte sufletul meu, dorind ca să-l văd şi foarte mult m-am nevoit, rugîndu-mă lui Dumnezeu, ca să-mi spună despre dînsul, de este viu sau nu, şi n-a binevoit Domnul să-mi descopere pînă acum, fără numai prin tine, voi afla, o! sfinte părinte".

Răspuns-a lui bătrînul: "Şezi lîngă mine şi vei vedea degrabă pe fratele tău". Şezînd ei puţin, iată celălalt monah tînăr Arcadie a venit, obosit cu trupul, uscat la faţă şi ochii lui abia se puteau vedea, de postul cel nemăsurat şi de înfrînare. Apoi, închinîndu-se la Sfintele Locuri, a văzut pe bătrînul său şezînd şi degrabă alergînd, a căzut la piciorele lui, zicînd: "O! părinte, ai părăsit holda ta, iată acum al treilea an de cînd n-ai

cercetat-o şi mulţi spini şi pălămidă au crescut fără tine, şi ai să te osteneşti puţin, pînă ce o vei curăţi pe ea".

Bătrînul i-a zis: "Să ştii, fiule, că am cercetat-o din zi în zi, şi cred în Domnul, că nici spini nu are, nici pălămidă, ci grîu copt, vrednic de masa Împăratului împăraţilor; dar şezi lîngă mine". Deci, a şezut Arcadie; iar bătrînul tăcînd puţin, a zis către Ioan: "Din ce loc eşti, frate?" Iar Ioan a zis: "Eu, părinte, sînt om sărac şi străin, numai cu dorirea inimii mele, cerînd mila Domnului şi a sfintelor tale rugăciuni". Iar bătrînul i-a zis lui: "Adevărat, aşa este; dar să-mi spui neamul tău, cetatea moştenirii tale şi viaţa ta, ca să se preamărească numele Domnului". Şi a început Ioan să spună toate pe rînd: că este de neam din Constantinopol, fiu al unui boier, şi a avut un frate, Arcadie, cu care era trimis la învăţătură; pe mare făcîndu-se furtună, s-a spart corabia şi toţi s-au înecat, afară de el".

Arcadie, ascultînd pînă aici povestirea lui, şi cu dinadinsul căutînd la el, a cunoscut pe fratele său; şi din fireasca dragoste, neputînd suferi mai mult povestirea aceea, ce i spunea, a strigat zicînd: "Cu adevărat, părinte, acesta este Ioan, fratele meu". Grăit-a bătrînul: "Ştiu şi eu, dar am tăcut, ca singuri să vă cunoaşteţi". Atunci au căzut unul la altul pe grumaji, apoi, cuprinzîndu-se cu bucurie şi cu lacrimi, s-au sărutat. Şi sculîndu-se, au preamărit pe Dumnezeu, cel ce i-a învrednicit a se vedea vii unul pe altul, fiind în sfîntul chip monahicesc şi într-o viaţă bună ca aceea, după Dumnezeu.

După două zile, au venit Xenofont şi Maria de la Iordan, apoi rugîndu-se la Golgota şi închinîndu-se purtătorului de viaţă Mormînt al Domnului nostru, mult aur au dăruit la acel sfînt loc, pentru slava lui Dumnezeu. Văzînd acolo şi pe sfîntul bătrîn, mai înainte-văzător, l-au cunoscut pe dînsul, şi la picioarele lui căzînd, cereau binecuvîntare, iar după rugăciune au zis către bătrîn: "Pentru Domnul, părinte, împlineşte-ţi făgăduinţa ta şi ne arată pe fiii noştri".

Atunci stăteau lîngă bătrîn amîndoi fiii lor, Ioan şi Arcadie, dar le poruncise bătrînul să nu grăiască nimic mai înainte, nici în faţă să nu caute, ci în jos, ca să nu fie cunoscuţi. Însă fiii cunoşteau pe părinţii lor, bucurîndu-se cu inima, dar părinţii pe fii nu puteau să-i cunoască, pe de o parte că erau în rînduială monahicească, iar pe de alta, că se veştejise frumuseţea feţei lor, de înfrînarea cea mare. Şi a grăit sfîntul bătrîn către Xenofont şi Maria: "Mergînd la gazda voastră, să ne puneţi la masă, ca venind cu ucenicii mei, să primim hrană împreună cu voi şi după aceea vă voi spune despre fiii voştri unde sînt".

Bucurîndu-se foarte mult părinţii, căci le-a făgăduit sfîntul părinte că le va arăta pe fiii lor, au mers degrab şi au gătit masă bună. Deci, a zis bătrînul către ucenici: "Să mergeţi unde găzduiesc părinţii voştri şi să vă ţineţi, să nu grăiţi nimic, pînă ce nu voi porunci eu". Deci, i-au zis lui amîndoi fraţii: "Precum porunceşti, părinte, aşa să fie". Iar bătrînul le-a zis iarăşi: "Să ne împărtăşim de ospăţ şi la vorbă să stăm cu dînşii, că nu va fi spre vătămarea mîntuirii voastre, ci spre folos; credeţi-mă pe mine că orice fel de osteneală veţi suferi pentru fapta bună, la măsura tatălui vostru şi a maicii nu veţi ajunge".

Mergînd în casa lui Xenofont, au şezut şi din masa cea pusă înainte mîncau împreună, vorbind cuvinte folositoare. Deci, ziceau fericitul Xenofont şi Maria către bătrînul: "Sfinte părinte, cum vieţuiesc copiii noştri?" Iar bătrînul a răspuns: "Bine se odihnesc, pentru mîntuirea lor". Iar părinţii au răspuns: "Dumnezeu, cel ce rînduieşte mîntuirea tuturor, să le dea şi lor ca să fie adevăraţi lucrători ai viei lui Hristos". Şi iarăşi Xenofont a zis către acel bătrîn: "O! părinte, cît de buni sînt aceşti ucenici ai tăi! O! de ar fi şi copiii noştri ca aceştia; căci foarte mult au iubit sufletele noastre pe aceşti monahi tineri, că de cînd i-am văzut, s-a veselit inima noastră, ca şi cum am vedea pe fiii noştri".

Deci, a grăit bătrînul către Arcadie: "Fiule, să ne spui unde te-ai născut, cum ai trăit, şi de unde ai venit în locurile acestea?" Iar Arcadie a început a spune, zicînd: "Eu, părinte, şi acest frate al meu sîntem de neam din Bizanţ, fii ai unui boier din cei mai de frunte din palatul împărătesc; sîntem crescuţi în dreapta credinţă şi ne-au trimis părinţii la Berit, ca să învăţăm elineasca înţelepciune, dar plutind noi, s-a spart corabia de învăluire şi de vifor, şi fiecare dintre noi, apucînd cîte o scîndură din corabia ce s-a sfărîmat, am plutit unde ne ducea repeziciunea valurilor; dar cu dumnezeiasca milostivire, ne-am păzit vii şi la uscat ne-a aruncat marea". Apoi, el încă grăind aceasta, cunoscură părinţii că aceştia sînt fiii lor şi îndată

strigară: "Aceştia sînt fiii noştri, aceştia sînt rodul pîntecelui nostru, aceştia sînt luminătorii ochilor noştri". Şi căzînd pe grumajii lor, îi sărutau cu dragoste şi plîngeau de bucurie; atunci au lăcrimat şi toţi sculîndu-se, au dat slavă şi mulţumire lui Dumnezeu, mărind purtarea de grijă minunată a lui Dumnezeu pentru dînşii.

Apoi, Xenofont cu soţia sa au rugat pe sfîntul bătrîn ca să-i tundă în rînduiala monahicească. Deci, părintele cel mai înainte-văzător a tuns pe Xenofont şi pe Maria cu mîna sa şi i-a învăţat rînduiala monahicească. Apoi le-a poruncit bătrînul, ca nu împreună, ci fiecare deosebit să petreacă; şi după puţină vreme, s-au despărţit toţi, doamna Maria a fost dată într-o mînăstire de fecioare, Ioan şi Arcadie, sărutînd pe părinţii lor, s-au dus cu bătrînul în pustie, iar Xenofont, trimiţînd oameni în Bizanţ, a vîndut casa şi toate averile şi le-a împărţit la cei ce aveau trebuinţă, iar pe robi i-a eliberat. Apoi în pustie aflînd o chilie, se liniştea.

Toţi au plăcut lui Dumnezeu desăvîrşit şi de mari daruri s-au învrednicit de la El; Ioan şi Arcadie au strălucit între vieţuitorii pustiei ca nişte luminători şi vieţuind ani destui, mai înainte şi-au văzut sfîrşitul lor şi către Domnul au trecut. Cuvioasa Maria a făcut multe minuni: orbi a luminat, diavoli a izgonit şi prin fericit sfîrşit a trecut de la cele pămînteşti la cele cereşti; iar Cuviosul Xenofont, aşijderea a luat de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi al mai înaintei vederi, şi proorocind înainte, spunea cele ce vor să fie, şi de mari taine era văzător; după aceea, a trecut să vadă cele ce ochiul nu le-a văzut şi să se sature cu vederea de faţa lui Dumnezeu.

Astfel Cuviosul Xenofont, fericita Maria şi sfinţii lor fii, Ioan şi Arcadie, cei ce cu osîrdie au iubit pe Dumnezeu, bine au slujit Domnului prin viaţă dreaptă şi de Dumnezeu plăcută, şi în ceata sfinţilor sînt număraţi de preasfîntul Stăpîn Hristos, Mîntuitorul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh se cuvine slavă, cinste şi închinăciune, în veci. Amin.

Pe Sfîntul Ioan, fiul lui Xenofont şi al Mariei, fratele lui Arcadie, unii îl socotesc că este Ioan Scărarul, precum în cartea aceluia la început se vede, pentru că cel ce tîlcuieşte viaţa Sfîntului Ioan Scărarul, scrisă de Daniil monahul din Rait, zice despre dînsul aşa: "Aici naşterea şi cetatea sfîntului o acopere scriitorul". Iar unii zic că el este fiul lui Xenofont şi că fratele lui este Gheorghe Arselaitul, care s-a numit din naştere Arcadie; însă acesta nu şi-a schimbat numele, pentru că se numea Ioan Xenofont era în Constantinopol.

Aducerea moaştelor Sfîntului Ierarh Ioan Gură de Aur, Patriarhul Constantinopolului (27 ianuarie)

(Traducere din greceşte)

Iarăşi praznic strălucit şi pricinuitor de bucurie, iarăşi sărbătoare mult luminoasă a cuprins Biserica noastră, care pierde iarna mîhnirii şi gerul păcatului; iarăşi prăznuim pomenirea dascălului şi a părintelui celui cu gura de aur, a cărui vestire, ca şi a fericiţilor apostoli, a străbătut cu adevărat toate marginile lumii, şi a umplut toate cetăţile; ba chiar toate ţările s-au săturat de graiurile lui cele preastrălucite şi aurite. Iată a sosit privighetoarea cea mult glăsuitoare, prevestind taina cea mare a Învierii celei de obşte, ca pe dumnezeiasca primăvară; iar prin tăcerea lui de puţină vreme arată înnoirea cea nemărginită a vîrstei celei după Hristos şi a tinereţilor celor duhovniceşti.

A venit iarăşi gura de aur, care, după puţină tăcere, grăieşte acum cu adevărat cuvinte mai dulci decît fagurele de miere, mai scumpe decît pietrele cele nepreţuite şi cu adevărat mai trebuincioase decît aurul. Limba care grăia cîndva măririle darului, fiind lovită de duh ca de un arcuş, şi ca pana scriitorului ce scrie iscusit, şi pe Dumnezeu cel întrupat îl vesteşte nouă. Iată marele stîlp al Bisericii, turnul bunei credinţe,

cel neclătinat, şi luminătorul cel ne-stins, care a fost prigonit mulţi ani pentru Hristos, şi ascuns pentru pizma vrăjmaşilor, acum s-a arătat, după 30 de ani şi a strălucit mai mult decît soarele cel simţit.

Acum iarăşi a venit după îndelungate şi amare izgoniri, sau mai bine să le zic dulci; căci pentru Hristos le-a pătimit. A venit iarăşi la turma sa, după strălucita moarte şi a intrat în cetate cu cinste şi cu dreptate, de la care cu nedreptate a fost izgonit mai înainte.

Dar să povestim de la început după rînduială, istoria întoarcerii, ca mai mult să vă bucuraţi şi să vă veseliţi. Şi să arătăm cine au fost pricinuitorii prin care s-a făcut aducerea sfintelor moaşte ale Hrisostomului, cum şi cînd s-a făcut. Căci despre petrecerea lui cea minunată, cum şi despre ispitele ce a pătimit în acea nedreaptă izgonire, am scris deplin în ziua a treisprezecea a lunii noiembrie, şi ajung acelea să înţeleagă fiecare cum era minunatul Hrisostom în fapta cea bună.

După fericita lui moarte, dumnezeiescul lui suflet s-a dus în ceruri, bucurîndu-se, iar mult pătimitorul şi mucenicescul lui trup a fost îngropat în Comane, de cei împreună călători cu dînsul, adică de ucenicii şi prietenii lui; care împreună au călătorit cu dînsul în izgonire, care ca nişte recunoscători şi mulţumitori către dascălul lor, nu s-au lenevit, ci s-au dus la Roma, unde era episcop într-acea vreme Sfîntul Inocenţiu (401-417), iar împărat Onoriu (395-423), fratele lui Arcadie (395-408), cărora le-au povestit de la început toate muncile şi nedreptăţile ce le-a pătimit Sfîntul Ioan de la împărăteasa Eudoxia şi de la episcopii cei nesfinţiţi. Aceia au dat mulţime de aur la doi bărbaţi netrebnici ca să ucidă pe cel numit "gură de aur" şi decît aurul mai cinstit.

Dar Dumnezeu, ca un drept judecător, n-a lăsat a se săvîrşi o ucidere ca aceasta nedreaptă. Asemenea le-a povestit şi cîte semne s-au întîmplat în împărătească cetate după izgonirea cea nedreaptă a sfîntului, adică cutremurul cel mare, care a surpat palatul cel împărătesc şi mai toată cetatea; înfricoşata grindină ce a căzut acolo şi a făcut atîta pagubă şi pierzare cetăţii; apoi a spus despre statuia de argint a nelegiuitei Eudoxia, care s-a sfărîmat, cum şi despre dumnezeiescul foc, care a ieşit din scaunul sfîntului şi a vătămat biserica; şi cum de acolo focul s-a întors prin minune asupra palatului împărătesc şi pînă la trei ceasuri din zi a ars de tot casa aceea mare şi prea frumoasă. Atunci tot poporul s-a mîhnit şi a strigat, zicînd: "Cu dreptate este a se prăpădi toată cetatea, de vreme ce a fost izgonit acela, care o cîrmuia şi o păzea".

Pe lîngă acestea, au povestit încă şi reaua pătimire, luările în batjocură, chinurile care le-au pricinuit acei ucigaşi şi fără de omenie ostaşi care l-au dus în surghiun, unde l-a primit tot Răsăritul, ca pe un înger al lui Dumnezeu. Apoi au povestit cum i s-au arătat lui cu minune, slăviţii Apostoli Petru şi Ioan, precum şi toate celelalte care au urmat în surghiun, pînă la fericita lui adormire.

Acestea auzindu-le romanii s-au întristat, dar apoi s-au bucurat. S-au întristat zic, că acei ostaşi răi şi fără de omenie au pricinuit sfîntului atîtea chinuri, răutăţi, ocări şi batjocuri, de care toată lumea s-a îngrozit, dar s-au şi bucurat că sfîntul, în toate acele chinuri grele şi cumplite, a rămas neplecat şi neclintit; şi a ieşit biruitor strălucit şi neînfrînt. Iar mai vîrtos papa şi împăratul cu totul s-au aprins de dumnezeiasca rîvnă şi au scris amîndoi scrisori, cu multă asprime, mustrînd nelegiuirea lui Arcadie.

Apoi, papa i-a trimis o înfricoşată afurisenie, zicînd astfel: "Sîngele dreptului Ioan strigă către Dumnezeu asupra ta, împărate Arcadie, precum de demult sîngele lui Abel a strigat asupra lui Cain, ucigătorul de frate; căci în vremea de pace ai ridicat prigoană asupra Bisericii, izgonind pe păstorul şi arhiereul ei cel adevărat, cu care împreună chiar pe Hristos Dumnezeu, vai! L-ai izgonit şi ai vîndut turma lui Hristos năimiţilor arhierei, şi nu adevăraţilor păstori!

Dar eu nu mă întristez pentru Sfîntul Ioan, căci fericitul şi de trei ori fericitul Ioan, pentru isprăvile lui cele mari şi pentru nenumăratele chinuri, pe care nu pe bună dreptate le-a răbdat, a luat moştenire în împărăţia lui Dumnezeu, cu apostolii şi cu mucenicii; ci mă mîhnesc pentru pierzarea ta, căci, pentru ca să faci voia unei femei rele şi nebune, ai lipsit lumea de învăţăturile cele cu miere curgătoare şi de viaţă făcătoare ale lui Ioan de trei ori fericitul.

Pentru aceasta şi eu preaumilitul, căruia mi s-a încredinţat scaunul Romei, te canonisesc pe tine şi pe femeia ta şi vă îndepărtez de la Sfînta Împărtăşire a dumnezeieştilor Taine ale lui Hristos. Şi care va îndrăzni a vă împărtăşi pe voi, să fie caterisit şi neiertat; iar dacă voi veţi sili pe cineva ca să vă împărtăşească, defăimînd această apostolească poruncă şi aşezămînt, să fiţi ca vameşii şi ca păgînii cu adunarea necredincioşilor şi să stea păcatul vostru înainte, iar în ziua dreptei judecăţi să vă luaţi pedeapsa cea cuviincioasă; căci nici una din cele ce sînt ale voastre, nu vor putea să vă ajute, nici averile voastre, nici slava, nici stăpînirea şi nici însăşi vrednicia împărătească.

Iar pe Arsachie (404-405), pe care l-aţi pus pe scaunul Sfîntului Ioan, pe acesta îl caterisim împreună cu toţi aceia care s-au împărtăşit cu dînsul. Căci în chip prea nelegiuit a luat vrednicia arhieriei, el nevrednicul. Iar pe Teofil, nu numai îl caterisim, ci îl şi afurisim, să fie anatematizat şi străin de Hristos. Acestea, precum le legăm noi pe pămînt, să fie legate şi în ceruri, precum se zice în Sfînta Evanghelie".

Acestea a scris sfinţitul Inocenţiu. Iar împăratul Onorie a scris şi el altă scrisoare, zicînd astfel: "Frate Arcadie, nu ştiu ce lucrare potrivnică şi drăcească te-a plecat să te încredinţezi unei femei rele şi răzvrătite, care te-a îndemnat să faci nişte lucruri ca acestea, pe care nici un alt împărat creştin dreptcredincios nu le-a făcut niciodată; şi pentru care te osîndesc şi te prihănesc toţi preacuvioşii episcopi cei de aici, că ai scos pe marele arhiereu al lui Dumnezeu, fără judecată, fără socoteală şi fără rînduială, din scaunul lui, şi l-ai omorît cu chinurile pe care i le-au dat robii tăi cei răi, în nedreptul surghiun, unde l-ai trimis.

Apoi pe arhiereii şi slujitorii pe care ţi i-a trimis de aici Biserica romanilor, pentru cinstea ta, spre întărirea şi adeverirea dreptei judecăţi, atîta i-ai defăimat, încît i-ai şi închis în temniţă, le-ai luat banii ce aveau de cheltuială, încît ei se primejduiau să moară şi de foame. N-ai băgat în seamă cît de puţin poruncile apostoleşti, ci pe cei cuvioşi şi sfinţi, cu necinste i-ai scos din scaunele lor, şi cu nedreptate i-ai osîndit, în depărtate surghiuniri şi în grele munci, iar pe cei nevrednici i-ai hirotonisit; deci, sîrguieşte-te frate, nu cu cuvintele, ci cu lucrurile a cinsti pe Dumnezeu şi pe oameni prin îndreptarea greşelilor tale; ştiind că rugăciunile preoţilor întăresc şi îndreptează împărăţia noastră".

Arcadie, primind scrisorile şi înţelegînd puterea cuvintelor lor, s-a rănit foarte mult de săgeţile certării şi ale canonisirii; iar somnul cel adînc al trîndăviei, care era asupra lui, scuturîndu-l, căci se deşteaptă sufletele cele trîndave de certările cele mai aspre, întîi a pedepsit pe acei care au făcut rău arhiereilor romani, pe unii i-a bătut, iar pe alţii i-a omorît şi a spînzurat pe lemne trupurile lor. Iar pe rudeniile Eudoxiei, care au ajutat la scoaterea sfîntului din scaun, i-a scos din dregătorii şi le-a luat toate averile.

Încă nici spre a sa femeie nu s-a milostivit nicidecum, ci cu mîinile sale a bătut-o fără milă şi a închis-o într-o casă de desfrînare şi de necinste, poruncind ca nimeni să nu meargă la dînsa să o cerceteze şi să i se facă vreo mîngîiere, astfel că dînsa, din nemăsurată mîhnire şi ruşine, a căzut în boală grea. Apoi, prinzînd pe Mina, Teotechi şi pe Ishirion, nepoţii lui Teofil, pe Severian al Gabalilor şi pe Archie al Beriei, - care se întîmplaseră a fi într-acea vreme acolo în cetate, i-a legat şi i-a trimis cu mare defăimare la papa Inocenţiu, scriindu-i şi o scrisoare cu multă smerenie pentru dezvinovăţirea lui, zicînd unele ca acestea:

"Eu, o! arhiereule al lui Dumnezeu, nimic n-am ştiut din cele cîte s-au lucrat contra arhiereilor trimişi de la voi. Şi după ce m-am înştiinţat, am omorît pe aceia care i-au nedreptăţit pe ei. Nici de scoaterea marelui Ioan n-am fost vinovat, ci ticăloşii episcopi, care arătînd nişte canoane oarecum bisericeşti, au primit păcatul asupra necuratelor lor suflete şi, crezînd lor, am dat acea nedreaptă hotărîre, pentru care aceia mai mult decît noi sînt vinovaţi. Deci, trimit cuvioşiei tale pe răul Acachie, pe Severian şi pe rudeniile răului Teofil şi îi voi scrie şi lui ca şi acela să vină cu sila acolo, cît mai degrabă, cînd îi vei pedepsi după măsura celor îndrăznite şi lucrate de dînşii; iar pe noi ne iartă, prin părintească ta iubire de oameni ce ai asupra noastră şi să nu ne mai lipseşti de sfinţita împărtăşire a Preacuratelor şi de viaţă făcătoarelor Taine. Căci şi pe Eudoxia cu necinste am pedepsit-o şi greu am bătut-o, din care cauză a căzut în grele boli şi zace la pat. Deci, nu ne pedepsi mai mult, cinstite părinte, că nici Stăpînul nu osîndeşte de două ori pentru un

păcat; mai ales cînd ne pocăim din toată inima noastră; se cuvine dar, după nemărginita milostivire a lui Dumnezeu, să ne ierţi şi cuvioşia ta".

Apoi a scris şi fratelui său Onorie, deosebit, ca să mijlocească pe lîngă papa şi să-i trimită iertare.

Deci, primind papa scrisorile lui Arcadie, s-a veselit foarte mult pentru smerenia împăratului şi a scris către preacinstitul Proclu, ucenicul Sfîntului Ioan Gură de Aur, care era atunci episcop al Cizicului, să meargă la Constantinopol, ca să dezlege pe împăraţi de afurisenie şi să-i împărtăşească cu dumnezeieştile Taine; apoi, să ţină loc de patriarh, ca un epitrop, pînă ce va cerceta despre Atic cu de-amănuntul. A scris deosebit iarăşi şi către Arcadie, înştiinţîndu-l că a primit pocăinţa lui şi că îi va mijloci iertăciune; apoi să poruncească să scrie numele Sfîntului Ioan în sfinţitele table, şi să trimită pe Teofil la Tesalonic, unde avea de gînd să meargă şi papa, pentru oarecare pricină.

Nişte porunci ca acestea primindu-le împăratul şi avînd dorinţă ca să împlinească fără lipsă toate cîte a scris papa, îndată a scris o înfricoşată scrisoare lui Teofil, zicînd aşa: "Toate marginile lumii le-ai tulburat, cel ce eşti decît toţi oamenii mai cumplit; tu, vicleanule, ai luat de la sine-ţi stăpînire satanicească şi n-ai băgat în seamă nici legile bisericeşti, nici stăpînirea împărătească, de care nu vei scăpa tu, necuvioase; deci, scoală-te îndată, fără de nici o pricinuire de boală trupească şi purcede la Tesalonic, ca să te judece episcopul Romei".

Teofil, primind scrisoarea împărătească şi văzînd poruncile cele înfricoşate ale stăpînitorului, s-a cutremurat foarte. Dar n-a putut să meargă acolo unde i-a scris, căci Dumnezeu a trimis celui cumplit o boală foarte cumplită, chinuindu-se de împietrirea udului; şi mărturisea fapta cea rea pe care a făcut-o sfinţitului pătimitor Ioan Hrisostom, pentru care cu dreptate se pedepsea cel nedrept, pînă cînd cel rău şi nelegiuit şi-a dat sufletul. Şi nu numai atît, ci şi alţii care s-au unit la surghiunirea Sfîntului Ioan, chinuindu-se în multe feluri de boale trimise de la Dumnezeu şi cumplit muncindu-se, rău au murit; iar mai vîrtos ticăloasa Eudoxia a căzut în boala sîngelui, chinuindu-se cumplit, încît a cunoscut, nemernica, că pătimea pentru cele lucrate de dînsa asupra Sfîntului Ioan. Pentru aceea, chemîndu-l cu glas jalnic, a dat înapoi via văduvei şi celelalte, pe care cu nedreptate le luase; şi în astfel de chinuri a murit.

Dar nici după moarte n-a rămas fără pedeapsă, căci îi sălta mormîntul şi se clătina, făcînd spaimă neasemănată celor ce priveau. Care clătinare şi cutremur a ţinut 33 de ani, pînă cînd s-au adus din surghiun sfintele moaşte ale sfîntului. Şi a lăsat Eudoxia patru fete şi anume: Pulcheria, Fulchia, Arcadia şi Maria, cum şi un fiu, cu numele Teodosie. Arcadie trăind la împărăţie 14 ani, s-a săvîrşit cînd era de opt ani Teodosie cel Mic. Iar surorile lui nu s-au măritat şi Pulcheria ocîrmuia împărăţia, pînă cînd a venit tînărul în vîrsta cea legiuită.

Deci, făcîndu-se împărat Teodosie cel Tînăr (408-450), în Constantinopol era arhiepiscop Sfîntul Proclu (434-446), ucenicul Sfîntului Hrisostom, care a îndemnat pe împărat şi i-a dat multe sfătuiri duhovniceşti, ca să trimită oameni cucernici în Comane şi să aducă sfintele moaşte ale Sfîntului Ioan Gură de Aur, părintele său cel duhovnicesc, spre mîngîierea cetăţii, şi pentru ca să înceteze şi cutremurarea mormîntului, căci pînă atunci mormîntul Eudoxiei încă tremura.

Ascultînd împăratul Teodosie sfătuirea cea folositoare a patriarhului, a trimis oameni îndemînatici şi cucernici, pentru acest lucru, care nu în puţine zile ajungînd în Comane şi sosind la biserica Sfîntului Mucenic Vasilisc, au întrebat pe locuitorii cei de acolo ca să le arate mormîntul sfîntului şi să ia moaştele. Iar ei auzind că se lipsesc de o vistierie nepreţuită ca aceasta peste măsură s-au întristat şi s-au amărît; însă n-au îndrăznit a se împotrivi poruncii împărăteşti, ci i-au dus la mormîntul fericitului.

Apoi, ridicînd piatra, ca să scoată afară, toate sfintele moaşte, au stat nemişcate, o! minune, şi n-au putut atîţia oameni să le mişte din loc. De aceea s-au întors trimişii la împărat, propovăduind în toată cetatea această minune. După aceea, împăratul şi toţi cei mai cucernici ai cetăţii au făcut mai întîi rugăciuni de obşte către Domnul ca să-i învrednicească, ca un milostiv, de cel dorit.

Iarăşi a trimis apoi împăratul cu multă evlavie pe aceiaşi soli, ca să aducă pe sfîntul; către care a scris şi o rugăciune în chip de epistolă într-acest fel: "Către dascălul cel a toată lumea şi patriarhul Ioan Hrisostom, scrie împăratul Teodosie. Eu socotind, nu din necredinţă, ci din nepedepsirea şi neluarea aminte a mea că cinstitele moaşte se află ca şi trupurile celorlalţi oameni, neîmpărtăşite de dumnezeiescul dar, am trimis să le aducă cum s-ar întîmpla, fără cuviinciosa evlavie; pentru aceasta, cu dreptate n-am dobîndit aceea, pentru ce m-am sîrguit. Deci, acum iarăşi scriu către sfinţenia ta, ca şi cum ai fi viu, această rugăciune, cerînd să ne ierţi pentru necunoştinţa cea mai dinainte şi să binevoieşti a veni cu pace într-ale tale, ca să te primească cu multă dorire şi osîrdie fiii tăi, căci dorim foarte mult iertarea păcatelor prin rugăciunile tale cele bine primite".

Deci, luînd trimişii cartea cea de rugăciune, au plecat la drum. Ajungînd la locul unde erau moaştele sfîntului, au făcut precum le-a poruncit împăratul şi prăvălind piatra de pe mormînt, au văzut iarăşi o altă minune: adică a ieşit din mormînt o lumină negrăită cu multă strălucire şi o bună mireasmă neasemănată, în care sfîntul nu se arăta ca un mort, ci strălucit la faţă, plin de veselie. Apoi, îndată s-a dat de bunăvoie şi fără de împiedicare l-au ridicat. Atunci s-au făcut multe minuni către cei ce l-au sărutat cu credinţă, iar mai ales era acolo un om şchiop, în mijlocul mulţimii celei adunate, care cu multă osteneală făcînd loc, a apropiat de picioarele lui haina sfîntului şi îndată s-a tămăduit.

Punînd sfintele moaşte în sicriul poleit cu aur, pe care îl aduseseră, au pornit la drum cu sîrguinţă; petrecîndu-l cu cîntare de psalmi, cu făclii şi cu tămîieri, iar cînd era să se apropie de o cetate sau de vreun sat, ieşea spre întîmpinare tot poporul; şi astfel îl petrecea fiecare cetate, spre cealaltă, pînă ce au ajuns la Calcedon. Auzindu-se în cetatea împărătească de venirea sfintelor moaşte, toţi au alergat, tineri şi bătrîni, cu multă dorire, ca să-l întîmpine precum se cădea. Şi s-a umplut toată marea de corăbii, încît se părea ca un pămînt uscat. Deci, a mers şi patriarhul Proclu cu împăratul, avînd osebită corabie, împodobită şi plină de aromate binemirositoare pentru mult pătimitoarele şi mult cinstitele moaşte.

Atunci s-a făcut furtună mare şi toate caiacele şi luntrele s-au risipit, unele la un loc, altele în alt loc, precum le mîna vîntul; numai corabia aceea pe care o aveau pregătită pentru sfintele moaşte, n-a putut vîntul s-o zbuciume, nici s-o abată într-altă parte, ci alerga împotriva valurilor, ca şi cum ar fi fost însufleţită şi cu simţire; şi o! minune, că alergînd spre pămînt, s-a dus la via văduvei şi a stat acolo aşteptînd sfintele moaşte. Zic despre văduva aceea, pentru care părintele văduvelor şi părtinitorul sărmanilor cel prea cald, a băut paharul umilinţei, care pe aceia care îl beau, îi face părtaşi ai fericirii celei cereşti.

Vezi, o! omule, cum pietrele şi lemnele sprijină şi ajută păstorului celui cuvîntător? Vezi cum chiar cele nesimţitoare şi necuvîntătoare prihănesc fapta cea necuvîntătoare şi nedreaptă a celor cuvîntători, care au făcut-o asupra celui drept? Dar acestea s-au întîmplat astfel cu dumnezeiască şi negrăită iconomie; că iată iarăşi s-a făcut linişte adîncă în mare, că iarăşi s-a umplut marea de corăbii şi de caiace, ca şi mai înainte. Iar cînd aceia care aduceau cinstitele moaşte au ajuns la locul unde era via văduvei, corabia cea împotmolită şi pregătită pentru sfîntul, a plecat de la sine, în chip minunat, şi chema în chip negrăit sfintele moaşte. *Mare eşti Doamne şi minunate sînt lucrurile Tale!*

Apoi, punînd cinstitele moaşte în corabia cea pregătită, împăratul avea dorire a merge la palatul împărătesc, dar precum se vede, n-a voit Sfîntul Hrisostom, fiindcă Helespontul cel repede curgea împotriva lor. De aceea s-au dus la biserica Sfîntului Apostol Toma, care se numeşte Amantiu, precum a iconomisit dumnezeiasca pronie. Deci, intrînd în biserică sfintele moaşte, împăratul şi-a luat de pe cap coroana cea împărătească, pentru smerenie şi, închinîndu-se, a sărutat frumoasele şi evangheliceştile picioare ale marelui Ioan şi le-a udat, ca şi păcătoasa pe ale lui Hristos, cu prea fierbinţi lacrimi, cu plîngeri din inimă şi cu tînguiri; apoi cerea milă şi iertare pentru maica sa, zicînd astfel:

"Iartă, o! sfinte al lui Dumnezeu, fărădelegea care te-a nedreptăţit, milostiveşte-te spre dînsa, o! preamilostivule; şi precum cînd ai trăit tu, ai împrăştiat şi ai izgonit departe de fiii tăi patima pomenirii de rău, cu toată puterea, astfel şi acum, urmînd pilda nepomenirii de rău, iartă fărădelegea maicii mele; şi ca semn că te-ai milostivit spre dînsa şi ai iertat-o, fă să înceteze tremurarea mormîntului".

Astfel s-a rugat binecredinciosul şi preacucernicul împărat Teodosie. Iar cuviosul i-a ascultat rugăciunea lui, şi ca o vistierie şi dascăl al milostivirii s-a milostivit spre cea nemilostivă şi a oprit cutremurul mormîntului ei. Deci, au făcut priveghere de toată noaptea în biserica aceea, preamărind pe Domnul şi pe sfîntul Lui.

Apoi l-au dus în biserica cea mare pe sfîntul, în dumnezeiescul scaun, au făcut şi acolo asemenea doxologie, ca şi mai înainte; apoi au pus în careta împărătească cinstitele şi sfintele moaşte şi s-a suit în caretă şi patriarhul Proclu. Iar împăratul, clericii, tot sfinţitul sobor şi toată suita mergeau înainte cu lumînări şi cu tămîieri. Iar toată cheltuiala a făcut-o împăratul cu neasemănată dărnicie, dînd la toată mulţimea făclii cu îndestulare. Şi era adunată toată cetatea, încît umplea toate drumurile, uliţele, casele, fiind ca albinele mulţime nenumărată. Iar aerul, de mulţimea aromatelor, tămîierilor şi a mirurilor ce se vărsau, era atît de bine mirositor, încît se arăta ca un rai. Şi atîta cinste i-au făcut, încît, precum spun alţii, altă dată nu s-a făcut altui om, nici vreunui împărat, nici vreunui patriarh sau altuia dintre sfinţi.

Deci, cu astfel de cinste l-au dus la sfînta biserică a Sfinţilor Apostoli, ca pe un alt apostol al lui Hristos, împăratul mergînd înainte, preoţii lăudîndu-l şi boierii binecuvîntîndu-l, iar popoare nenumărate închinîndu-se, şi bucurie aducînd la toată lumea. Şi nu numai oamenii, ci şi rîndurile sfinţilor şi cetele îngerilor socotesc că s-au adunat şi împreună au petrecut cinstitele moaşte ale aceluia care era de o rîvnă şi de un cuget cu dînşii. Iar cînd au aşezat pe sfîntul în scaunul cel arhieresc, toţi au strigat cu mare glas către bunul păstor, zicînd: "Ia-ţi scaunul tău, sfinte".

Atunci, nepomenitorul de rău Ioan, deschizîndu-şi gura cea de aur izvorîtoare şi mişcîndu-se buzele cele de miere curgătoare, o! minunile Tale, Hristoase, Împărate, a strigat: "Pace tuturor, dragoste şi milă să fie la tot poporul şi Eudoxiei iertare!". Cine a văzut, sau cine a auzit din veac o minune mai înfricoşată ca aceasta? Trup mort după 33 de ani, care avea dezlegate organele, să sloboadă glas desluşit şi bine grăitor! Cu adevărat, drepţii în veci sînt vii, deşi cei fără de minte socotesc ieşirea lor pedepsire.

Acest mîntuitor glas, care ca din cer a ieşit din gura cea de foc purtătoare şi cu totul aurită, a unit Biserica, care era dezbinată mai înainte; pe cei rău credincioşi i-a povăţuit la credinţa cea dreaptă, pe cei binecredincioşi, mai întemeiaţi i-a făcut, iar pe cei ce vrăjmăşeau şi urau pe sfîntul, în dragoste negrăită i-a prefăcut. Şi ca să zic pe scurt, pe toţi i-a adunat şi într-o glăsuire şi unire i-a adus. Apoi, au pogorît sfintele lui moaşte şi le-au pus în mijlocul bisericii, ca să le sărute tot poporul, spre sfinţirea sufletelor lor. Şi atîta se înghesuiau şi se călcau unii pe alţii, şi o! minune, că nimeni nu s-a vătămat din acea înghesuire; căci cum ar fi fost cu dreptate să se vatăme, cei ce se înghesuiau pentru credinţa către sfîntul?

După ce au săvîrşit cîntarea de laudă, împăratul şi patriarhul au ridicat pe sfîntul, l-au dus în Sfînta Sfintelor şi l-au pus în părţile de-a dreapta, în 27 ale lunii ianuarie. După aşezarea cinstitului trup, au adus nişte oameni cucernici pe un bolnav, care avea mîinile şi picioarele veştejite, care nicidecum nu se mişca; că atît de subţiri şi de neputincioase erau, încît se vedeau ca nişte trestii, fiind numai pielea şi oasele; şi îndată ce s-a apropiat de mormînt, mai înainte de a ruga pe sfîntul, s-a tămăduit minunat şi umbla fără împiedicare şi cu mîinile lucra.

Această veste a străbătut în toată cetatea, numai într-o zi, şi se adunau toţi bolnavii şi îşi luau sănătatea cea dorită, slăvind pe Dumnezeu; apoi, mulţumind sfîntului, se întorceau bucurîndu-se. Şi nu numai atunci, ci şi pînă astăzi, toţi care se apropie de mormîntul lui cu credinţă, de orice boală ar avea, cu sufletul sau cu trupul, îndată capătă dorita vindecare.

Astfel preamăreşte Dumnezeu pe robii Săi şi aici în lumea aceasta şi în ceea ce va să fie îi face moştenitori ai Împărăţiei Sale. Pe care, facă-se ca noi toţi s-o dobîndim întru Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Efrem Sirul
(28 ianuarie)

(După Metafrast)

Minunatul Efrem a răsărit din pămîntul sirienilor. Şi fapta bună din pruncie alegînd-o, se silea de-a pururea a fugi de vorbirile cele vătămătoare ale celor de o vîrstă. El citea neîncetat, mai vîrtos sfintele cărţi, iar sîrguinţa, îndeletnicirea şi cugetarea întru acestea îi erau lui Efrem mai plăcute decît toată dulceaţa. Încît şi el împreună cu proorocul zicea: *Cît sînt de dulci gîtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decît mierea.*

De atunci a avut tovarăşe fapta bună şi sîrguinţa în osteneli. Căci care faptă cu dinadinsul nu s-a săvîrşit de dînsul? Nu postul? Nu privegherea? Nu culcarea pe jos? Nu blîndeţea? Nu necîştigarea? Nu, peste atîta bogăţie de bunătăţi, şi smerita cugetare? Încă şi de darul cel învăţătoresc a fost împărtăşit. Apoi şi pînă acum prin cuvintele sale, vorbeşte cu noi, îndemnîndu-ne, mîngîindu-ne şi sfătuindu-ne. Din care putem folosi nu numai cuvîntul credinţei cel drept, ci şi ne deşteptăm spre cîştigarea faptei bune. Iar de nădejdea cea către Dumnezeu şi de dragostea cea către aproapele, atîta grijă a avut Efrem, încît el însuşi cînd a vrut să se ducă din viaţă, zicea astfel:

"Nicidecum în toată viaţa mea n-am ocărît pe Domnul şi cuvînt nebun din buzele mele n-a ieşit. În toată viaţa mea n-am blestemat pe nimeni. Şi nicidecum nu m-am sfădit cu vreunul din cei dreptcredincioşi".

Avea încă şi lacrimi neîncetat în ochii lui, încît mai cu înlesnire puteau izvoarele cele de-a pururea curgătoare să-şi înceteze curgerea, decît Efrem Sirul lacrimile. Şi împreună cu lacrimile ieşeau şi suspinurile, arătînd focul cel dinlăuntru aprins al umilinţei, pe care mai luminat îl va pricepe cineva citind scrierile aceluia. Căci el se afla pretutindeni filozofînd despre judecata şi a doua venire a lui Hristos, înfricoşatul divan avîndu-l înaintea ochilor şi ziua aceea în minte întipărind-o; apoi pe sine osîndit socotindu-se şi foarte cu jale tînguindu-se. În astfel de cugetări ale minţii îndeletnicindu-se Efrem, pururea se nevoia după cîntătorul de psalmi, fugind de gîlceava cea lumească şi în pustie sălăşluindu-se. Apoi, din loc în loc se muta pentru a sufletelor zidire şi folos, fiindcă era mişcat de duhul dumnezeiesc.

Odată îşi lăsă patria şi aceasta fiindu-i poruncit ca dumnezeiescului Avraam, a ajuns la cetatea Edesa, pe de o parte, pentru închinăciunea sfintelor moaşte, care erau întru dînsa, iar pe de alta, pentru întîlnirea cu un oarecare bărbat dintre cei cuvîn-tători, ca să ia model de viaţă de acolo. Acest lucru îl cerea de la Dumnezeu, adesea, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, Stăpîne al tuturor, învredniceşte-mă ca, intrînd în cetatea Edesa, să mă întîlnesc cu acel bărbat, care va fi puternic a-mi grăi cele spre folosul sufletului". Astfel rugîndu-se, cînd a ajuns la porţile cetăţii, era îngrijorat: cum adică se va apropia de acel bătrîn, ce va afla de la dînsul şi ce folos va dobîndi?

Deci, călătorind astfel cu aţintirea minţii, o femeie îndată îl întîmpină şi aceasta era desfrînată. Negreşit al lui Dumnezeu lucru era acesta; căci pentru cele bune, de multe ori le rînduieşte tainic pe cele potrivnice. Deci, sfinţitul Efrem, astfel întîlnind pe desfrînata, stătea uimit oarecum, căutînd către dînsa, mîhnindu-se şi pătimind întru sine cu sufletul, că nu i s-a împlinit cererea după rugăciune, ci cu totul potrivnic. Iar ea văzîndu-l, iarăşi privea la dînsul cu ochi necuvioşi. Şi fiindcă astfel multă vreme se priveau unul pe altul, vrînd s-o ruşineze şi întru sfiala ce se cuvine femeilor a o aduce, i-a zis: "Pentru ce nu te ruşinezi, o! femeie, privind la mine cu ochii aţintiţi?" Şi aceea zise: "Dar mie aşa mi se cade a privi la tine, că din tine şi din a ta coastă sînt luată. Iar ţie ţi se cade a te uita nu către noi, ci în pămînt, din care ai şi fost luat".

Acestea auzindu-le Efrem a mulţumit şi femeii, pentru folosul ce a avut din vorbele ei, şi lui Dumnezeu cu fierbinţeală îi înălţa mulţumire; care chiar prin cele fără de nădejde de multe ori poate face lucruri bune.

Deci, după ce au trecut zile destule, în cetatea Edesei dumnezeiescul Efrem era, locuind aproape de dînsul, o desfrînată care s-a făcut organ de răutate al vicleanului. Şi printr-însa, ca prin şarpele cel dintîi, năvălea asupra dreptului. Deci, de vreme ce s-a întîmplat, că dumnezeiescul Efrem fierbea nişte bucate, acea femeie deschizînd fereastra care era în perete, se plecă cu neruşinare, apoi cu obrăznicie căutînd la cuviosul, îi zise: "Binecuvintează, părinte". Iar el cu blîndeţea cea cuviincioasă lui şi cu graiul îi zice: "Domnul să te binecuvinteze". Şi aceasta iarăşi cu rîs necuvios a zis: "Dar ce lipseşte bucatelor tale?". Iar acela a zis: "Trei pietre şi puţin noroi, ca fereastra aceasta să se astupe". Aceea cu obrăznicie a zis: "Pentru că te-am cinstit, aceasta a făcut întru tine mîndrie? Eu voiesc a dormi împreună cu tine, iar tu de prima dată mă deznădăjduieşti?".

Însă precum aceea avea graiuri sataniceşti, astfel şi el cu mult mai vîrtos n-a fost lipsit de cuvinte duhovniceşti, căci a zis: "De voieşti împreună cu mine a dormi, trebuie s-o faci unde-ţi voi zice eu". Iar aceea, dacă a auzit cuvîntul, a şi întrebat de locul unde voieşte a dormi. "Nu într-alt loc, a zis el, decît chiar în mijlocul cetăţii voi dormi cu tine". Iar ea a zis: "Dar nu ai sfială şi ruşine de bărbaţii ce ne vor vedea dormind în mijlocul cetăţii?". Deci, femeia aceea dorind să vîneze sufletul cel pătimaş, n-a voit a cunoaşte ceea ce zice Solomon: *Că ochii Domnului Celui Preaînalt de milioane de ori mai luminaţi sînt decît soarele; căci caută peste tot căile oamenilor.*

Atunci sfîntul a răspuns îndată: "Dacă ochii oamenilor i-ai judecat că sînt puternici a ruşina sufletul şi a-l opri de la fapta cea rea, dar oare de ochii lui Dumnezeu, care văd toate cîte se lucrează în ascuns şi întru arătare, nu ne vom teme şi nu ne vom spăimînta cu mult mai vîrtos?". Acestea destule au fost ca să înduplece pe desfrînata a se depărta de vicleana poftă către dînsul şi să se căiască de cele dintîi fapte rele ale ei. Căci îndată apropiindu-se şi căzînd la pămînt, cerea iertăciune de dobitoceasca şi neînfrînata ei pornire.

Apoi, făcînd adevărată pocăinţă, a luat povăţuitor şi dascăl pe Sfîntul Efrem în calea cea către mîntuire. Iar el fiind gata a sluji unei cereri ca aceasta, o sfătui cele cuviincioase, spre a nu merge iarăşi, după cum zice dumnezeiescul Ieremia, în urma gîndurilor inimii celei rele; apoi s-a îngrijit a o aduce într-o mînăstire femeiască, spre a face fapte bune. Şi în scurt, pe aceea care a voit a-l împie-dica din calea cea dreaptă, el mai vîrtos întorcînd-o de la calea cea rea, a avut ca rod al dreptăţii întoarcerea ei spre calea mîntuirii.

Astfel, dumnezeiescul Efrem întîlnindu-se cu două femei desfrînate, pe una a folosit-o, iar de la cealaltă însuşi a primit folos sau, mai adevărat să zic, de la amîndouă, fiindcă ajutorul dumnezeiesc a folosit tuturor. De acolo fiind povăţuit către Cezareea Capadociei, de darul care îl purta de sus, a văzut pe marele Vasile, glasul Bisericii şi izvorul dogmelor. Pe care Efrem văzîndu-l, cu multe cuvinte a început a-l lăuda. Căci cu ochiul cel prea binevăzător al sufletului a văzut o porumbiţă asemenea cu razele soarelui şezînd pe umărul cel drept al acestuia, fiind strălucită şi vorbind la ureche lui Vasile. Apoi, învăţîndu-se în taină prin acea cinstită porumbiţă cele pentru Efrem, l-a cunoscut cine este şi pentru ce a venit; de aceea se şi împărtăşesc unul cu altul de vorbire şi se îndulcesc de bunătăţile care erau întru dînşii.

Dar să ne întoarcem iarăşi către dumnezeiescul Efrem şi ale acestuia să le povestim. Căci nici un gînd care să nu-i folosească în lucrarea faptei bune nu avea şi cum că îndestulător i s-a dat de la Dumnezeu talentul învăţătoresc pe care sfîntul cu covîrşire l-a împărtăşit în adîncul sufletelor credincioşilor de-a pururea. Şi aceasta chiar el o însemnează, zicînd: Încă fiind tînăr, era ca o viţă îngreuiată de mulţi struguri, din limba lui crescută, la mare înălţime ridicată şi pe spatele a tot pămîntul întinsă; şi toată pasărea odihnindu-se într-însa, zbura împrejur şi din struguri mînca. Iar viţa cu cît strugurii i se culegeau şi pe păsări cu îndestulare le ospăta, cu atît mai mult cu rodul se înmulţea. Şi aceasta însuşi o zicea despre sine.

Încă şi alţii din cei ce s-au învrednicit a vedea unele ca acestea, o mărturisesc despre Efrem. Odată, a spus unul dintre ei că a văzut o mulţime de îngeri pogorîndu-se de sus şi avînd în mîini o carte, scrisă şi înăuntru şi afară, şi făcea cercetare despre vederea ce se arătase, cine oare ar fi putut lua cartea? Unii

dintr-înşii puneau înainte pe Efrem, iar alţii pe altul dintre aceia cîţi cu adevărat săvîrşeau viaţa cucernică şi înţeleaptă în acea vreme. Iar la urmă toţi s-au învoit că lui Efrem i se încredinţase cartea.

Deci, deşteptîndu-se cel ce a avut vedenia, a ajuns la biserică şi a aflat într-însa pe Efrem cu învăţături prea bune şi decît mierea mai dulci, ospătînd pe cei ce erau de faţă. Iar acela, după vrednicie mulţumeşte lui Dumnezeu. Dintr-acea vreme, atît de mult i-au fost lui Efrem curgerile cuvîntului şi necurmarea gîndurilor, încît nici limba nu putea sluji din destul grăbniciei vorbelor; încît chiar el a zis odată către Dumnezeu: "Stăvileşte, o! Stăpîne, valurile darului Tău". Căci făcîndu-se adîncul dăscăliei ca un noian, nu-l lăsa, spre a nu învăţa. Iar cuvintele cu nimic altceva nu le întrerupea decît numai cu rugăciunea, şi pe aceasta cu lacrimile.

Nopţile apucîndu-l priveghind, se trezea iarăşi la lumină, fiindcă se temea de stăpînitorul întunericului, ca nu cumva să-l prindă cu somnul, fiind împiedicat; şi de aceea priveghea pentru năvălirea aceluia, căci cît de puţin somn îi era destul, gustîndu-l numai, nu spre saţiu, ci numai de nevoie, ca să-i ţie trupul, care la cele multe sudori şi osteneli se întindea; şi aşa făcea să fugă din ochii lui somnul. Şi multe alte fapte îi erau lui iubite, dar mai ales culcarea pe jos, aspra petrecere şi chinuirea de tot felul a trupului şi necăjirea.

Apoi, a adunat atîta bogăţie, încît martori pentru dînsul chiar gura sa o iau şi graiurile lui cele mai de pe urmă, decît care nimic nu este mai vrednic de credinţă sau mai adevărat. Acestea sînt în acest chip: "Efrem n-a avut niciodată pungă, nici toiag, nici traistă, nici argint, nici aur. Nici vreo avere pe pămînt n-am cîştigat, zice el, fiindcă am ascultat pe Bunul Împărat, care în Evangheliile ucenicilor Săi porunceşte: *Nimic pe pămînt să nu cîştigaţi.* De aceea nu am avut nici un lucru cu patimă de acest fel".

Astfel a supus toate, cel rîvnitor cu adevărat şi următor al ucenicilor celor dintîi; iar în smerita cugetare, zdrobirea inimii şi smerenie, cine era atît de mare, fierbinte şi tare? Căci cenuşa, ca pîinea o mînca şi băutura cu plîngere o amesteca şi de laude se ferea foarte mult; pe cei ce-l lăudau, nu numai că nu-i primea, dar se arăta chiar supărat asupra lor, dar precum este cineva asupra celor care-l iau în rîs şi-l defaimă; el se ruşina şi privea la pămînt, culoarea feţii o schimba uneori, cu sudori era asudată şi cu totul fără de glas petrecea, ca şi cum ruşinea i-ar fi oprit glasul.

Aceasta încă era deosebirea smeritei lui cugetări: căci cînd era să moară, unele ca acestea cu certare poruncea: "Să nu cîntaţi la moarte pe Efrem, să nu-i faceţi cuvînt de laudă, să nu-l îngropaţi cu haine de mare preţ, să nu puneţi deosebi trupului meu mormînt, căci am făgăduit lui Dumnezeu a mă sălăşlui împreună cu cei străini, căci străin sînt eu şi nemernic ca toţi părinţii mei".

Iar despre iubirea de oameni, despre hrănirea săracilor şi despre milostivirea către cei săraci multă grijă avea el şi mult dorea folosirea acelora şi de la sine nu avea ce să le dea; ci cu înţelepciunea limbii şi priceperea deschizînd inima şi mîna multora din bogaţi, cum şi vistieriile, printr-înşii dădea cu îndestulare celor ce aveau trebuinţă. Căci cuvîntul lui nu era numai ca să moaie sufletele şi să le pornească spre milă, ci şi însăşi vederea şi blîndeţea lui mişcau sufletele altora spre umilinţă. Acestea erau astfel, ca măsură pentru toată fapta bună ce strălucea într-însul. Iar ceea ce acum cuvîntul pune înainte, se cade să spun, căci este înveselitoare.

Apolinarie, cel ce a grăit multă nedreptate şi a izvodit toate spre răsturnarea credincioaselor dogme, încredinţase unei femei scrierile sale, care femeie slujea voiei aceluia şi dezmierdărilor lui. Deci, de aceasta înştiinţîndu-se Efrem, care avea trebuinţă de înţelepciune, s-a prefăcut în chipul unuia din cei ce cugeta ca Apolinarie, şi se apropia către păzitoarea cărţilor, prefăcîndu-se că-i aduce binecuvîntare şi că se împrieteneşte cu acea femeie, pe cînd lipsea Apolinarie. Şi de vreme ce femeia se încredinţase acum cu totul cum că Efrem este ucenic al lui Apolinarie şi din ceata păgînătăţii lui, s-a rugat ei ca să i se dea lui scrierile dascălului, "ca să pot, zicea el, să mă lupt cu ereticii". Iar ea amăgindu-se prin acest înţelept meşteşug, i-a dat în mînă cărţile, rugîndu-l a le înapoia grabnic.

Deci, Sfîntul Efrem, amăgind ca şi Iacov pe Isav şi luînd dreptul de întîi-născut, cu vitejie a ţintit pe pierzătorul. Căci, deschizînd cărţile şi pe fiecare din file despărţindu-le, şi cu clei de peşte ungîndu-le pe

toate, şi una cu alta împreună lipindu-le, şi ţinîndu-le mult timp cu mîna şi strîngîndu-le, încît toate una să le facă, cu lipirea uneia de alta, aşa că nici una de alta să nu poată să se dezlipească sau să se rupă, le-a dat înapoi femeii. Iar ea luîndu-le şi necercetîndu-le, nici deschizîndu-le, şi văzînd că erau bine pe din afară, s-a mulţumit cu aceasta. Deci, a ţinut cîtva timp cărţile la dînsa; apoi a chemat pe Apolinarie la vorbă cu credincioşii, după sfatul dumnezeiescului Efrem, care ştia necuvioasele cărţi ce lucrase acela.

Deci, Apolinarie era chemat ca să vorbească cu viteazul apărător al cuvîntului. Însă Apolinarie, fiind obosit şi de bătrîneţe şi de răutăţile cele multe, el s-a lepădat de vorbă, iar către ale sale cărţi îndată a căutat şi pe acestea a poruncit să i le aducă, "că acestea, zicea el, îmi vor sluji mult". Pentru aceasta, luînd una din cărţi, încerca a o deschide. Iar după ce a văzut că nu se dezlipeşte nici o filă, a cerut altă carte, care asemenea era lipită. Atunci, în multă nedumerire căzînd, şi de mîhnire umplîndu-se cu sufletul, cum şi de ruşine, s-a risipit sinodul, iar mai pe urmă chiar şi Apolinarie rău a pierit.

Astfel era Efrem cu rîvnă pentru Hristos, încît în sufletul lui se sădise fapta cea bună şi se socotea ca un izvor ce curge cu multe feluri de ape, sau ca o livadă împodobită cu multe feluri de flori şi de trandafiri, sau ca alt cer pe pămînt cu mulţimea stelelor, şi pretutindeni înfrumuseţat. El era ca un rai care înflorea şi strălucea de-a pururea şi niciodată nu se veştejea; iar de şarpele cel veşnic clevetitor al mîntuirii noastre, cu totul era neatins şi necălcat.

Însă acum, către sfîrşit, trebuie să spun şi povestirile cele despre Efrem. Pentru aceea este de nevoie a povesti sfîrşitul aceluia, şi mai ales a spune îndestularea darului celui unit cu dînsul. Căci, atunci cînd avea să se ducă, cu cea de pe urmă durere a poruncit celor ce erau de faţă ca să nu-l îngroape cu haină de mare preţ. Unele ca acestea poruncind către cei ce stau împrejur, un oarecare dintre dînşii - şi acesta era din cei mai străluciţi, gătind o haină de mare preţ şi scumpă, socotea a înfăşura trupul lui Efrem după moarte.

Auzind aceasta, sfîntul care bolea foarte rău, s-a mîhnit, că şi osîrdia lui i s-a nesocotit. Pentru aceea omul acela rănindu-se de diavol, chiar lîngă patul sfîntului, în mijlocul tuturor celor ce-l priveau, se tînguia, sucindu-şi mîinile şi întorcîndu-şi ochii, apoi curgîndu-i spume din gură, făcea şi alte lucruri ce sînt ale îndrăcirii, prin socoteala dumnezeieştii iconomii, acestuia i-a dat pedeapsă, căci a defăimat părinteasca poruncă.

Deci, cel ce prevedea cele ascunse şi grăia cu duhul cel dumnezeiesc, a înţeles că boala era rodul păcatului. Atunci dumnezeiescului Efrem făcîndu-i-se milă şi mărturisirea primind-o, cu rugăciunea şi cu punerea mîinilor l-a izbăvit de diavol, poruncindu-i a-i împlini făgăduinţa, după poruncă. Deci, într-acest chip sfinţitul Efrem, la sfîrşitul vieţii, cu atît de mare minune dojenind pe cei ce erau de faţă şi sfătuindu-i din destul la lucrarea faptei bune, a trecut către locaşurile cele cereşti şi de acolo către strălucirea, care pe unii ca aceştia îi aşteaptă întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cade slavă, cinste şi stăpînire, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa Sfîntului Ierarh Efrem, Episcopul Periaslavului (28 ianuarie)

(Culeasă din Patericul de la Pecersca)

După fericitul Varlaam, care era fiu de boier, acest fericit Efrem, fiind slăvit şi de bun neam, iar domnului Iziaslav fiind foarte iubit, şi ţinînd toţi la dînsul, a plecat din casa domnească la Cuviosul părintele nostru Antonie, în peşteră; rugîndu-se ca să-l numere, în locul slujbei de voievod, cu slugile Împăratului ceresc, punînd pe dînsul sfinţitul chip îngeresc al monahiceştii rînduieli. Iar Cuviosul Antonie învăţîndu-l pentru mîntuirea sufletului, l-a dat fericitului Nicon, ca să-l tundă monah. Iar el făcîndu-i porunca, a tuns pe fericitul Efrem, şi l-a îmbrăcat în haină monahicească.

Dar despre necazul ce a ridicat diavolul, vrăjmaşul şi urîtorul binelui, asupra Cuviosului Efrem, precum şi asupra fericitului Varlaam, s-a scris în viaţa Cuviosului Antonie şi a lui Nicon. Pentru că domnul întunericului fiind biruit de acea sfîntă turmă, care se aduna în peştera cea întunecoasă, şi înţelegînd că de atunci avea să se preamărească acel loc, plîngea de a lui pierzare diavolească.

Deci, diavolul a început, cu meşteşugirile sale cele rele, a aţîţa inima voievodului Iziaslav asupra cuvioşilor, ca să risipească acea sfîntă turmă. Dar, nicidecum nu a putut, ci singur s-a gonit cu rugăciunile cuvioşilor şi a căzut în groapa care şi-a făcut-o el. Căci şi cel ce a tuns pe acest fericit, adică Cuviosul Nicon, a fost dus la voievod şi de acela a fost ocărît. Atunci, chiar egumenul, adică Cuviosul Antonie, cu fraţii din peşteră, s-au izgonit prin mînia voievodului, însă degrab, prin mijlocirea doamnei către voievodul Iziaslav, dar mai ales prin rugăciunea cereştii împărătese, a Prea-sfintei Născătoare de Dumnezeu, către Împăratul slavei Hristos Dumnezeu, monahii s-au întors în peştera lor, ca nişte viteji de la război, biruind pe luptătorul lor, diavolul; şi erau întotdeauna în peşteră, lăudînd şi binecuvîntînd pe Dumnezeu.

Apoi, Cuviosul părintele nostru Efrem, văzînd că pentru tunderea lui a pornit vrăjmaşul o tulburare ca aceea asupra sfintei turme, s-a înarmat în peşteră foarte tare asupra lui, prin viaţa cea plăcută lui Dumnezeu, prin rugăciuni şi post şi prin priveghere de toată noaptea. Deci, supunîndu-se întru toate la învăţătura părintelui şi povăţuitorului său, Cuviosului Antonie, mare rîvnă avea să urmeze faptele lui. Pentru aceea, precum Antonie a călătorit din Rusia la Sfîntul Munte, asemenea şi Cuviosul părintele nostru Efrem ardea cu duhul de Sfintele Locuri, ca şi acolo fiind văzător al vieţii Sfinţilor Părinţi celei întocmai cu îngerii, să se îndemne spre îmbunătăţitele lor osteneli, prin dragoste.

Deci, se ruga Cuviosului Antonie să-i dea binecuvîntare, ca să meargă în ţara grecească. Iar el nevrînd ca să-l lipsească de plata străinătăţii, l-a liberat cu binecuvîntare şi cu rugăciune, după cum altă dată Noe a trimis porumbiţa din corabie, ca să aducă ramura de măslin.

Atunci Cuviosul părintele nostru Efrem, luînd ca două aripi de plumb binecuvîntarea părintească şi rugăciunea, a pornit pe calea ce îi era înainte şi, sosind la Constantinopol, a privit pretutindeni, cercetînd locaşurile oamenilor cereşti şi ale îngerilor celor pămînteşti; apoi, săturîndu-se cu îndestulată duhovnicească hrană, prin cuvinte de suflet folositoare şi prin învăţătura acelor sfinţi părinţi, a zăbovit acolo cîtăva vreme. Şi atrăgîndu-l dragostea părintească înapoi iarăşi, ca să nu se mai întoarcă în corabia sa cea gîndită fără vreo ramură de măslin, a scris tipicul Sfintei Mînăstiri a Studiţilor, şi în Mînăstirea Pecersca l-a adus; pentru care a trimis la dînsul fericitul Teodosie, fiind egumen al Cuviosului Antonie. Iar după întoarcerea de la Sfintele Locuri, a vieţuit în Mînăstirea Pecersca timp puţin, unde a dat pildă de multe fapte bune, spre folosul sufletesc; încît toţi mulţumeau lui Dumnezeu pentru dînsul. Într-acea vreme a murit fericitul Petru, episcopul Periaslavului; deci, prin dumnezeiasca bunăvoire, şi cu sfatul tuturor, după voirea marelui domn Vsevolod Iaroslavici, cuviosul părintele nostru a fost ales episcop al Periaslavului, prin ajutorul preasfinţitului mitropolit Ioan al Kievului.

Astfel, luînd vrednicia arhieriei, a început în episcopia sa a avea mare sîrguinţă, socotind acest lucru mai cinstit şi mai iubit decît toate, ca adică să înmulţească lauda preasfîntului nume al lui Dumnezeu; iar Dumnezeu i-a ajutat lui în chipul acesta: căci, în puţini ani a întemeiat o biserică de piatră, mare şi prea frumoasă, în cinstea Sfîntului Arhanghel Mihail, pe care a făcut-o scaun al episcopiei Periaslavului. Asemenea, a zidit şi o altă biserică de zid Sfîntului Teodor, în poartă, cum şi Sfîntului Apostol Andrei, întîiul chemat, lîngă poartă; şi a împodobit cetatea Periaslavului cu diferite feluri de zidiri bisericeşti, toate de piatră, cum nu mai fuseseră pe acolo. Dar toate acestea după multă vreme întru nefiinţă au venit; căci voind Dumnezeu, a dat tot pămîntul Rusiei pentru păcatele noastre, spre pedepsirea păgînului împărat al sciţilor, Batie, şi astfel a căzut soarta pe preaslăvita cetate a Periaslavului.

Apoi, a fost acest cuvios emblema episcopiei sale, şi la mutarea cinstitelor moaşte ale cuviosului părintelui nostru Teodosie al Pecerscăi. Deci, vieţuind bine şi cu dumnezeiască plăcere, a luat sfîrşit vremelnicei vieţi, iar cu sufletul s-a suit la scaunul Stăpînului, cel nefăcut de mînă; unde să ne învrednicească şi pe noi a fi ca oile adunate de glasurile rugăciunilor păstoreşti, ale Cuviosului părintelui

nostru Efrem; ca împreună cu dînsul să preamărim pe Începătorul păstorilor, Iisus, şi pe Dumnezeu Tatăl şi pe Sfîntul Duh, întru nesfîrşiţii veci. Amin.

Cuviosul Efrem, făcătorul de minuni
(28 ianuarie)

În zilele binecredincioşilor şi marilor domni, a sfinţilor răbdători de chinuri ai Rusiei, Boris şi Gleb, erau în Rusia trei fraţi de la o mamă: Efrem, acesta a cărui pomenire se face, Gheorghe şi Moise, de neam din pămîntul unguresc; şi toţi slujeau la marii domni Boris şi Gleb, în rînduiala boierească. Sfîntul Boris, fiind ucis la rîul Altii, boierul Efrem nu s-a întîmplat a fi acolo, iar Gheorghe, fratele lui, împreună cu Sfîntul Boris, fu ucis, de vreme ce venise peste stăpînul său şi-i tăiară capul. Iar al treilea frate, Moise, fiind la uciderea aceluia, cu fuga sa fu mîntuit de moarte; apoi, mai pe urmă, a pătimit mai mult decît oarecînd Iosif de la Pentefri, pentru curăţia lui, şi s-a făcut monah sfînt la Kiev, în Sfînta Mînăstire Pecersca, precum se scrie în viaţa lui.

Acest fericit Efrem, după uciderea binecredinciosului domn Boris, în locul acela unde se făcuse acea nedreaptă ucidere, a mers tînguidu-se; şi căutînd trupul fratelui său, nu l-a aflat, fără numai capul, pe care, luîndu-l, l-a păstrat pînă la sfîrşitul său.

Apoi, lăsîndu-şi dregătoria şi casa, s-a dus la cetatea Torjna, şi aflînd un loc foarte frumos aproape de cetatea aceea, pe malul rîului Tverului, a întemeiat acolo o biserică în numele stăpînilor săi, marilor domni, a sfinţilor răbdători de chinuri Boris şi Gleb. Şi adunînd mulţime de monahi, a zidit mînăstire, şi s-a făcut arhimandrit; apoi, ostenindu-se în post şi în rugăciune, a plăcut lui Dumnezeu şi s-a mutat către El în anul 6523 (1015 d. Hristos). Iar după moarte se săvîrşeau multe minuni la mormîntul lui şi se făceau tămăduiri bolnavilor; precum se fac şi acum tămăduiri celor ce merg cu credinţă la mormîntul său, întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui slăvit împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Aducerea cinstitelor moaşte ale Sfîntului Sfinţitului Mucenic Ignatie, purtătorul de Dumnezeu
(29 ianuarie)

Sfîntul Ignatie de Dumnezeu purtătorul sau Teoforul, fiind dus în Roma, din porunca împăratului Traian (98-117), precum se scrie în viaţa lui, şi de fiare fiind mîncat pentru Hristos, au rămas oarecare oase ale lui, care credincioşii, cei ce erau atunci acolo, mai întîi le-au pus cu cinste în Roma, la un loc însemnat; apoi, în vremea împărăţiei aceluiaşi Traian, le-au adus în Antiohia, spre apărarea cetăţii, spre tămăduirea bolnavilor, spre veselia a toată turma lui, şi spre slava lui Hristos Dumnezeu, pentru Care a pătimit cu osîrdie. Despre care, cel ce va voi ca să ştie toate, să caute în viaţa lui, în 20 de zile ale lunii decembrie.

Cuviosul Lavrentie Închisul, din Pecersca
(29 ianuarie)

După ispitirea cuvioşilor închişi din Pecersca, Isac şi Nichita, s-a aflat nevoindu-se în aceeaşi sfîntă mînăstire, fericitul Lavrentie, care asemenea a îndrăznit, ca un bun ostaş al lui Hristos, a se lupta cu vrăjmaşul cel de suflet pierzător, ce se ostăşea; şi dorea foarte mult ca în închisoare să se roage lui Dumnezeu, gîndind de-a pururea că pentru acea viaţă grăieşte Dumnezeu: *Iar tu, cînd te rogi, intră în*

cămara ta, şi închizîndu-ţi uşa ta, roagă-te Tatălui tău în ascuns şi Tatăl tău Cel ce vede în ascuns, îţi va da ţie la arătare.

Însă cuvioşii părinţi îl opreau cu totul de a face aceasta în Sfînta Mînăstire Pecersca, care mai mult decît altele suferea război de la înşelătorul vrăjmaş; căci îi aduceau aminte, cum acolo a biruit vrăjmaşul pe Isac şi pe Nichita, care s-au luptat cu dînsul în singurătate, şi pe care abia prin multe rugăciuni ajutătoare i-au ridicat.

Atunci Lavrentie, cerîndu-şi iertăciune, s-a dus în mînăstirea Sfîntului marelui Mucenic Dimitrie, care se zidise de Domnul Iziaslav, şi acolo se nevoia monahiceşte în închisoare. Deci, a început a vieţui cu nevoinţă şi de mîntuirea sa avea multă sîrguinţă, tinzînd în toate zilele spre mai mari osteneli, omorîndu-şi toate patimile cu înfrînarea şi tăindu-le cu sabia cea duhovnicească, adică cu graiul rugăciunii. Apoi, toate săgeţile viclene cele aprinse stingîndu-le, cu apa lacrimilor, cu darul lui Dumnezeu, nu numai că era străin de rănirea diavolească, ci a luat dar de la El a tămădui cu minuni felurite răni şi neputinţe între oameni, cum şi a izgoni diavolii.

Deci, la acest fericit între alţii, a fost adus din Kiev spre tămăduire, un om cuprins de un diavol foarte cumplit, fiind purtat de zece oameni. Iar fericitul dorind ca să fie proslăvită patria sa cea duhovnicească, adică sfînta Mînăstire Pecersca, a poruncit ca să ducă pe acel om acolo. Atunci îndrăcitul a început a striga: "La cine mă trimiţi? Căci eu nici nu îndrăznesc a mă apropia de peşteră, pentru sfinţii ce sînt într-însa; iar în mînăstire sînt 30 de monahi locuitori, de care mă tem, şi cu ceilalţi am război".

Acestea mărturisindu-le cel îndrăcit pentru darul sfintei Mînăstiri Pecersca, a poruncit iarăşi fericitul, ca să-l ducă acolo cu sila, ca de cele grăite dînşii mai mult să se încredinţeze. Deci, cei ce-l duceau, ştiind că niciodată îndrăcitul nu fusese într-o mînăstire şi pe nimeni nu ştia într-însa, îl întrebară: "Care sînt aceia de care te temi tu?". Pentru că atunci erau 118 toţi fraţii din Mînăstirea Pecersca; iar îndrăcitul a numărat pe nume 30 şi a zis: "Aceştia toţi cu un cuvînt pot să mă izgonească". Şi iarăşi îi ziseră cei ce-l aduceau: "Noi voim ca în peşteră să te închidem".

Iar el le-a răspuns: "Ce folos îmi este ca să mă lupt cu morţii? Pentru că aceia acum au mai multă îndrăzneală către Dumnezeu, a se ruga pentru monahi şi pentru cei ce merg la dînşii; dar de voiţi să vedeţi războiul meu, duceţi-mă în mînăstire; căci afară de acei 30, precum v-am spus, cu toţi ceilalţi mă pot lupta". Şi a început a arăta puterea sa, grăind evreieşte şi după aceea latineşte, apoi greceşte şi, cu un cuvînt, în toate limbile, pe care niciodată nu le auzise omul acela, încît se temeau foarte mult cei ce-l duceau, mirîndu-se de schimbarea limbii şi de felul vorbirii lui.

Dar, mai înainte de a intra în mînăstire, a fugit din om necuratul duh şi a început cel tămăduit a înţelege bine; iar cei ce erau cu el, s-au bucurat şi intrară cu acela în sfînta biserică, cea făcătoare de minuni a Pecerscăi, pentru ca să dea laudă lui Dumnezeu. De care lucru înştiinţîndu-se egumenul, a mers cu toţi fraţii acolo în biserică, iar cel tămăduit nu ştia pe egumen, nici pe vreunul din cei 30, pe care îi numise. Atunci l-a întrebat: "Cine te-a tămăduit?" Iar el căutînd spre icoana cea făcătoare de minuni a Preasfinţitei Născătoare de Dumnezeu, a zis: "Cu aceea m-au întîmpinat cei 30 sfinţi părinţi şi astfel m-am tămăduit". Deci, numele tuturor acelora le pomenea, deşi în faţă nu cunoştea pe nici unul. Atunci toţi împreună au dat slavă lui Dumnezeu şi Preacuratei Maicii Lui, cum şi fericiţilor plăcuţilor Lui.

Astfel s-a preamărit acest sfînt loc, prin iconomia lui Dumnezeu cea vestită, prin Sfîntul Lavrentie cel închis; care despărţindu-se de fraţii Pecerscăi, ca Barnaba de Pavel, mai mult rod şi mai multe fapte bune a făcut, asemenea cu îngerii, în multe chipuri, în Mînăstirea Iziaslavului.

Apoi s-a întors iarăşi în sfînta Mînăstire Pecersca, unde, după sfîrşitul său cel plăcut lui Dumnezeu, ca ceilalţi închişi de mai înainte - care au intrat prin poarta cea strîmtă în viaţa cea veşnică -, este pus cu cinste în peştera în care pînă acum sînt nestricate moaştele lui cele făcătoare de minuni, întru cinstea

Celui ce vede în taină şi răsplăteşte la arătare, adică a lui Dumnezeu Celui lăudat în Treime, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

Soborul Sfinţilor Părinţilor noştri şi marilor dascăli şi ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur (30 ianuarie)

(Alcătuită de Ioan, episcopul Evhaitei)

Pricina praznicului acestuia a fost în acest chip: în zilele împărăţiei lui Alexios I Comnenul (1081-1118), care a luat împărăţia după Nichifor Botaniates (1078-1081), s-a făcut împărţire şi prigonire între bărbaţii cei pricopsiţi în învăţături şi îmbunătăţiţi. Căci unii cinsteau mai mult pe marele Vasile, zicînd despre dînsul că este înalt la cuvinte, ca unul ce a cercetat şi a ispitit firea lucrurilor prin sine, şi cum că era atît de mult îmbunătăţit, încît puţin îi lipsea de a-l asemăna pe el cu îngerii.

Căci nu făcea pogorămînt legii, nici ierta cu lesnire, ci era greu la obicei şi aspru, neavînd la sine nici un lucru pămîntesc. Iar pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur îl micşorau, ca şi cum ar fi fost în oarecare chip potrivnic marelui Vasile, fiindcă era lesnicios şi atrăgător către pocăinţă. Erau însă alţii care înălţau pe dumnezeiescul Hrisostom, ca şi cum ar fi fost în învăţături mai cu pogorămînt omenesc şi cum că mai cu înlesnire povăţuia pe toţi, şi îi chema către pocăinţă. Deci, îl cinsteau mai mult decît pe marele Vasile şi decît pe Grigorie atît pentru mulţimea cuvintelor celor de miere curgătoare, cît şi pentru iscusinţa cugetărilor.

Alţii iarăşi cinsteau mai mult pe dumnezeiescul Grigorie, ca cel ce a întrecut în înţelepciune şi în învăţătură elinească pe toţi dascălii cei vestiţi şi pe elini, cum şi pentru frumuseţea cuvintelor şi înflorirea lor. Deci, ziceau, cum că înţeleptul Grigorie biruia pe toţi şi cum că acestuia i se cădea întîietatea. Atunci, prin o pricină ca aceasta a celor învăţaţi s-a întîmplat de s-a despărţit mulţimea poporului. Şi unii se ziceau Ioaniteni, alţii Vasiliteni, iar alţii Grigoriteni. Deci, astfel sfădindu-se cei înţelepţi şi zicînd între dînşii multe feluri de cuvinte, de trei ori fericiţii aceştia dascăli au voit să-i împace, ca să nu se mai sfădească în deşert.

Pentru aceea, după cîţiva ani, s-au arătat sfinţii ierarhi, mai întîi cîte unul deosebit, apoi şi cîte trei împreună, nu în vis, ci aievea la arătare, lui Ioan, mitropolitul cetăţii Evhaitenilor, care era om îmbunătăţit şi preaînţelept, după cum şi scrierile lui îl arată. Şi toţi trei au zis către dînsul cu un glas:

"Noi, precum vezi, una sîntem la Dumnezeu şi nu este între noi nici o sfadă sau împotrivire, ci fiecare în vremea sa pornindu-se de dumnezeiescul Duh, am scris învăţăturile spre mîntuirea cea de obşte şi folosul oamenilor; şi acelea pe care le-am învăţat noi înşine, le-am dat şi altora spre înmulţirea talantului nostru şi nu este între noi vreunul întîi sau al doilea, ci dacă veţi vorbi de unul, cei doi urmează.

Deci, sculîndu-te, porunceşte acelora care se separă, sfădindu-se, să nu se despartă, luptîndu-se pentru noi, căci pentru aceasta şi noi ne-am sîrguit cît am fost vii, şi după mutarea noastră, ca să împăcăm lumea şi să o aducem într-o unire. Deci, împreunîndu-ne într-o zi, cînd ţi se va părea ţie că este de cuviinţă, fă nouă praznic cuviincios. Apoi, spune şi celorlalţi care vor fi mai pe urmă, cum că noi sîntem una la Dumnezeu şi noi negreşit vom mijloci înaintea lui Dumnezeu cele pentru mîntuire, pentru cei ce ne vor săvîrşi praznicul pomenirii noastre". Acestea zicînd, i se părea că sfinţii se înălţau la cer, strălucind cu lumină nemărginită şi chemîndu-se unul pe altul pe nume.

Deci, sculîndu-se acel minunat om, adică arhiereul evhai-tenilor, a făcut precum i-au poruncit lui sfinţii, potolind mulţimea şi pe toţi aceia care se sfădeau mai înainte. Aceştia au crezut cele spuse de el, că era om vestit, şi pentru învăţătura lui cea mare, şi pentru fapta cea bună, căci a lăsat predanie Bisericii spre a se face praznicul acesta.

Astfel, Sfîntul episcop Ioan, găsind în luna ianuarie prăznuindu-se toţi cei trei sfinţi ierarhi, adică la întîia zi pe Vasile, la 25 pe dumnezeiescul Grigorie şi la 27 pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, i-a unit la 30 pe toţi, împodobindu-se pomenirea lor cu canoane, cu tropare şi laude, precum li se cădea lor, şi fiind aceasta cu voia sfinţilor, nu au nici o lipsire în laude. Căci nici mai înainte, nici mai pe urmă n-a alcătuit renumitul acesta Ioan mai multe tropare, decît acestea.

Sfinţii aceştia cu chipul trupului lor erau astfel: dumnezeiescul Ioan "Gură de Aur" (Hrisostom) era de statură scund, cu capul mare, cu trupul drept şi subţire, cu nasul plecat, alb la faţă şi cam palid, avînd pleoapele ochilor adîncite şi luminile lor mari. Apoi, i se arăta multă veselie în faţă, cu fruntea lată şi mare, cu urechile cam plecate, cu barba mică şi rară, cu părul galben, amestecat cu cărunt, iar fălcile lui erau adîncite înăuntru, de multă postire şi nevoinţă.

Apoi, este de nevoie a zice despre dînsul, că a întrecut pe toţi înţelepţii elinilor cu cuvintele şi mai ales cu iscusinţa, înlesnirea şi frumuseţea vorbirii; şi atît de bine a tîlcuit dumnezeiasca Scriptură şi a săvîrşit evangheliceasca propovăduire, încît dacă n-ar fi fost sfîntul acesta, îndrăznesc a zice că ar fi fost de trebuinţă să mai vină încă o dată pe pămînt Stăpînul Hristos. Iar spre fapte bune atît de mult s-a suit, încît pe toţi i-a întrecut, fiind izvor al milosteniei şi al dragostei, rîvnitor de obşte cu iubirea de fraţi şi cu învăţătura lui; şi a trăit 63 de ani, păscînd Biserica lui Hristos şase ani. Apoi s-a săvîrşit în Comane, surghiunit de Eudoxia, împărăteasa, şi de episcopii cei pizmăreţi.

Sfîntul Vasile cel Mare era la statura corpului foarte înalt, uscăţiv şi slăbănog la faţă, negricios şi palid, cu sprîncenele lungi, încovoiate şi ridicate în sus, asemănîndu-se omului îngrijit, avînd nasul plecat, cu faţa cam zbîrcită, adîncit la pleoapele ochilor, păros la trup, barba căruntă pe jumătate şi destul de lungă. Acesta a întrecut mult în cuvinte, nu numai pe cei din vremea lui, ci şi pe cei vechi; pentru că s-a ostenit la învăţătură foarte mult, şi deprinzînd toate învăţăturile ştiinţei, din fiecare a cîştigat biruinţă. Asemenea încă s-a iscusit şi în filosofia cea practică şi prin aceasta a sporit spre privirea celor înalte. S-a suit la scaunul arhiepiscopal al mitropoliei Cezareei Capadociei, cînd era de 37 de ani, ocîr-muind Biserica opt ani; apoi, s-a dus către Domnul, fiind în scaunul arhiepiscopatului său.

Sfîntul Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu sau Teologul, era la statura corpului său potrivit, puţin cam palid, nasul lătăreţ, sprîncenele potrivite, căutătura veselă şi blîndă, la ochiul cel drept avea un semn de la o lovitură, barba nu-i era lungă, dar deasă şi potrivită şi pe margini se arăta cam afumată. Pleşuv de ajuns, cu părul alb. Marele Grigorie întrecînd cu strălucirea vieţii pe cei ce au sporit în fapte, la atîta înălţime a cuvîntării de Dumnezeu s-a suit, încît toţi se biruiau de înţelepciunea lui, atît în cuvinte cît şi în dogme; pentru aceasta a cîştigat numirea de "Cuvîntătorul de Dumnezeu". El a ocîrmuit Biserica Constantinopolului 12 ani şi a trăit 80. Cînd s-a făcut patriarh, a aflat în cetate numai o biserică a dreptcredincioşilor şi cînd a lăsat scaunul, a lăsat numai una eretică. Şi mergînd la Arianz, moşia sa, unde, cugetînd pururea la Dumnezeu şi făcîndu-se cu totul strălucită oglindă a Lui, s-a sfîrşit cu pace.

Dar de vreme ce de trei ori fericiţii aceştia, atît de mult s-au ostenit pentru mîntuirea noastră, se cuvine şi noi să prăznuim pomenirea lor şi să le mulţumim pe cît putem. Căci ei de nimic altceva n-au purtat grijă, nici altceva au cugetat, decît numai un scop au avut, ca să întărească buna credinţă; apoi o nevoinţă au avut spre a lucra fapta bună, îngrijind şi sîrguindu-se fără pregetare, cu lucrul şi cu gîndul, pentru mîntuirea sufletelor. Pentru care atît de rău au pătimit propovăduind credinţa cea adevărată în toată lumea, iar nouă tuturor de obşte ne-au făcut bine. De aceea şi noi sîntem datori să cinstim pe făcătorii noştri de bine, şi să le mulţumim după putere, fiindcă după datorie nu putem.

Deci, să cinstim cu cuvinte pe cei trei cuvîntători, deşi mă tem şi mă sfiesc, neaflînd cuvinte cuviincioase şi potrivite sfinţilor; pentru că pricina este mare şi nu pot, nu numai pe cîte trei, dar nici măcar pe unul să-l laud după cum se cuvine şi de care toată lumea nu era vrednică. Deci, cum va ajunge buna grăire cea lumească să laude pe cei mai presus de lume, care au împodobit toată lumea şi au izbăvit-o ca şi cei 12 văzători ai Cuvîntului şi de Dumnezeu propovăduitori? Care dacă nu s-ar fi ostenit atît de mult cu sfintele lor scrieri, nu s-ar fi scăpat întreaga lume de slujirea la idoli, cea de mai înainte înrădăcinată, nici de

eresurile cele în multe chipuri; căci sfînta şi preaînţeleapta Treime, nedespărţita şi cea mai presus de fiinţă, a iconomisit ca ei să vieţuiască într-acele vremuri ale eresurilor.

Aceşti cereşti oameni şi pămînteşti îngeri, trîmbiţele adevărului, preaînţelepţii retori, tunetele Dumnezeirii celei nezidite, s-au sîrguit să smulgă şi să risipească pe ocărîtorii dreptei credinţe şi cu praştia cuvintelor lor au gonit departe pe lupi de la Biserica dreptcredincioşilor. Aceştia cu înţelepciunea lor au surpat zidurile cele rele ale vrăjmaşilor şi au smerit toată înţelepciunea care se ridica împotriva cunoştinţei de Dumnezeu, schimbînd şi prefăcînd totul spre bine, netezind şi îndreptînd pe cele strîmbe, cum şi toată asprimea şi nedreptatea.

Treimea aceasta pămîntească ne-a învăţat a ne închina Treimii cereşti, precum se cade, şi neamestecată a o mărturisi în acest chip, precum li s-a descoperit lor adeverirea credinţei, zicînd: Dumnezeu nenăscut este Tatăl, Dumnezeu născut este Fiul, şi Dumnezeu purces este Duhul Sfînt. Sînt trei Persoane, dar un singur Dumnezeu, cu preaslăvire. Nu sînd trei dumnezei, doar un Dumnezeu, căci una şi aceeaşi este Dumnezeirea. Precum din soare ies raze, care n-au nici o deosebire, aşa sînt cele trei persoane, care fac aceeaşi fiinţă.

Astfel, ne-au învăţat să credem şi să mărturisim despre Sfînta Treime, cei trei preasfinţiţi arhiepiscopi; şi au întărit dogmele cele drepte cu învăţături preaînţelepte, în prigoane, primejdii şi războaie, pînă la moarte fiind prigoniţi, ba încă şi după moarte. Deci, adunaţi-vă toţi cîţi v-aţi folosit de la dînşii, veniţi toată vîrsta şi firea, bărbaţi şi femei, preoţi şi monahi, tineri şi bătrîni, să mulţumim făcătorilor noştri de bine, să lăudăm pe dascălii şi propovăduitorii bunei credinţe, să binecuvîntăm cei săraci pe cei îmbogăţitori, cei din primejdii pe cei izbăvitori, cei cuvîntători pe cuvîntătorii de Dumnezeu, cei necăjiţi pe mîngîietori, sărmanii pe părinţi, bolnavii pe doctori, străinii şi lipsiţii pe iubitorii de străini.

Pe scurt, să zic, toţi deodată adunaţi-vă să mulţumim celor ce s-au făcut tuturor toate, ca pe cei mai mulţi să-i dobîndească. Dar să lăsăm altora să le povestească înţelepciunea lor, ştiinţele, posturile, privegherile şi celelalte fapte bune şi numai aceasta să o zic, care mă face şi mai mult să mă minunez, adică sîrguinţa cea covîrşitoare şi grija care o aveau ca să mîntuiască sufletele oamenilor, robii lui Dumnezeu Celui iubitor de oameni şi următorii Lui cu toată virtutea. Căci de aceasta se îngrijeau mai mult, cunoscînd că prin fapta aceasta păzeşte omul asemănarea cu Dumnezeu.

Căci nu este mai mare şi mai minunată ispravă decît a se păzi cineva într-această amăgitoare lume pe sine fără de prihană; dar mai vrednic de laude, este acela care se sîrguieşte a mîntui şi pe aproapele. Căci cu acest milostiv chip se face următor Stăpînului care S-a dat pe Sine la moarte, ca să libereze pe om din robia vrăjmaşului. Iar în ce fel au mîntuit pe mulţi oameni aceşti dascăli preaînţelepţi, ascultaţi:

Dumnezeu a făcut lumea aceasta pentru oameni, şi aceştia au tîlcuit firea celor ce sînt, adică a tuturor făpturilor pe care le-a făcut Atotputernicul Dumnezeu şi prin cunoştinţa lor s-au făcut înţelepţi, încît au cunoscut oamenii pe Ziditorul. Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu prin frumuseţea şi mărimea lor, iar dascălii tîlcuiesc luminat cerurile şi pămîntul, adică lumea cea văzută şi cea nevăzută, cum este aşezarea şi rînduiala ei şi care este pricina de le-au făcut pe ele Dumnezeu şi altele asemenea.

Astfel, se potriveşte să zicem graiul psalmistului: *În tot pămîntul a ieşit vestirea lor şi la toate marginile lumii au ajuns cuvintele lor.* Ne-a dat preabunul Dumnezeu Testamentul cel Vechi şi cel Nou spre mîntuirea noastră şi aceştia au primit cu mulţumire poruncile Lui, pe care cu iubire de osteneală le-au păzit ziua şi noaptea, cugetînd întru dînsele, şi pe sineşi făcîndu-se case curate ale Duhului Sfînt; apoi ne povăţuiesc şi pe noi să petrecem întru dînsele, precum Dumnezeu ne-a poruncit şi ne îndreptează, împodobindu-ne obiceiurile cu bună rînduială, şi aducîndu-ne de mînă spre cele mai înalte. Dumnezeu S-a întrupat pentru noi, şi sfinţii aceştia ne tîlcuiesc şi ne fac cunoscută taina iconomiei Lui, şi ne fac să înţelegem prin oarecare chin preaînţeleapta taină a unirii acesteia.

A trimis pe Sfinţii Apostoli să propovăduiască în lume cunoştinţa lui Dumnezeu, să gonească întunericul închinăciunii de idoli, să lumineze pe neamuri şi către Dumnezeu să le întoarcă; s-au trimis şi sfinţii

aceştia să propovăduiască lumii adevărata credinţă, să izgonească dintr-însa întunericul relei credinţe, să se lupte cu ereticii şi să-i biruiască, să izbăvească pe oameni de învăţăturile cele de suflet pierzătoare, să le vestească dogmele cele drepte şi Sfintele Scripturi să ni le tîlcuiască, apoi, către mîntuire şi pocăinţă să ne povăţuiască; care lucru îndoit s-a făcut, precum cel ce a luat cei cinci talanţi şi a cîştigat cu dînşii alţi cinci talanţi.

A preamărit pe apostoli cu minuni, de care şi aceşti sfinţi n-au fost neîmpărtăşiţi, precum poate fiecare să se înştiinţeze în istoria vieţii lor. Domnul a învăţat toate neamurile prin apostolii Săi; dar cine a rămas neîmpărtăşit de cuvintele acestor sfinţi? Pe cine n-au învăţat şi nu învaţă pînă acum preaînţelepţii aceştia? Nu atîta cu filozofeşti şi geometriceşti ştiinţe, pe cît cu fireşti şi bune sfătuiri povăţuiesc minunaţii aceştia. Căci de vreme ce lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu cu înţelepciunea, ei totuşi au voit să mîntuiască cu propovăduirea pe cei ce credeau întru El.

Dar pe urmă, fiindcă lumea n-a cunoscut pe Dumnezeu prin propovăduire, precum se cădea, bine a voit să mîntuiască, prin înţelepciunea acestora, pe cei ce vor crede învăţăturilor lor. Astfel cu adevărat şi mulţi s-au mîntuit prin dogmele lor şi prin cugetările lor cele preaînţelepte, iar cu frumuseţea cea firească a bunei făpturi şi cu dulceaţa cuvintelor lor au adus la pocăinţă pe mulţi.

Pe aceştia îi avem noi oamenii, după Dumnezeu, făcători de bine şi păzitori. Aceştia sînt stîlpii cei neclintiţi ai credinţei noastre, peste care înţelepciunea lui Dumnezeu şi-a întărit casa ei, pe care porţile iadului, adică ereticii cei rău credincioşi şi fără de minte, n-au putut nicidecum s-o clintească. Aceştia sînt, după Sfinţii Apostoli, dascăli ai lumii. Pe aceştia îi serbăm şi noi astăzi, săvîrşind pomenirea lor cu bucurie şi cu credinţă. Nu precum o prăznuiesc robii pîntecelui, cu băuturi şi beţii, nu cu multe feluri de bucate şi cu benchetuiri; ci precum poftesc aceia, şi precum scripturile lor poruncesc, adică, să ne îngrijim de mîntuirea sufletelor noastre, păzind cîte ne-au poruncit de-a pururea pomeniţii în scris, urmînd vieţii lor, faptele bune şi nevoinţele lor. Şi făcînd cele după puterea noastră, să păzim mîntuitoarele porunci ale Domnului, precum le-au păzit ei; căci atunci cînd îi prăznuim cum se cuvine pe sfinţi, atunci şi pe Dumnezeu Îl slăvim şi pe sfinţi îi cinstim, atunci şi ei se bucură de noi, slăvindu-se şi cinstindu-se.

O! luminători preastrăluciţi în toată lumea şi decît tăria aceasta mai cinstiţi! O! fericită treime, închipuirea, asemănarea şi strălucirea Preasfintei Treimi, care v-aţi preamărit de Ea, ca cei ce pe Aceasta aţi propovăduit-o. Căci pentru dragostea lui Hristos, toate dumnezeieştile Lui porunci le-aţi păzit, trupurile voastre cu înfrînare le-aţi omorît, pe voi înşivă de toate patimile v-aţi curăţit, vase cinstite ale Sfîntului Duh v-aţi făcut, oglinzi prea strălucite ale lui Dumnezeu v-aţi lucrat, cu Dumnezeu prin gîndire v-aţi unit, la săvîrşirea faptei bune v-aţi suit şi ca bărbaţi desăvîrşiţi, la măsura vîrstei lui Hristos aţi ajuns.

Oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos bine le-aţi păscut, sufletele voastre pentru ele le-aţi pus şi de vreascurile eretice le-aţi curăţit, pe eretici departe de la ele i-aţi alungat, primejdii şi izgoniri pentru adevăr aţi suferit, pe diavolul şi pe slugile lui i-aţi biruit, şi la fugă i-aţi luat. Ne aducem aminte de primejdiile voastre, pe care, pentru buna credinţă le-aţi pătimit, cinstim izgonirile voastre cele nedrepte, care pentru dreptate le-aţi suferit, slăvim mucenicia cea grea a pătimirii voastre celei fără de sînge; binecuvîntăm celelalte osteneli şi dureri, care aţi luat asupră-vă, cu Răsăritul şi cu Apusul luptîndu-vă, ca să învăţaţi pe toţi.

Încă avem şi scripturile voastre cele sfinte, tablele cele de Dumnezeu scrise, ca un al treilea testament, pe care Dumnezeu, prin inimile voastre l-a glăsuit; avem luminarea minţii, hrana sufletelor, desfătarea ochilor, dulceaţa cea de obşte şi îndulcirea tuturor sfinţilor, moştenirea cea bine norocită şi bogăţia cea fericită, care am luat-o de la voi şi o păzim ca pe o vistierie de mare preţ, ca să treacă cu diadohisire (urmare) şi să rămînă din neam în neam pomenirea voastră veşnică şi slava voastră să se păzească în lumea nemuritoare.

Ne rugăm şi cerem de la voi, sfinţilor, să vă aduceţi aminte de noi, netrebnicii robii voştri, ca bine primite să fie rugăciunile noastre, să păziţi Biserica în pace, precum aţi lăsat-o, să ne învredniciţi a dobîndi şi noi acea negrăită veselie şi prea dorita bucurie a întru tot lăudatei şi mai presus de fiinţă Treimi; ca împreună

cu voi să slăvim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul cel Sfînt, pe unul Dumnezeu, Căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii cei nesfîrşiţi. Amin.

Sfîntul Sfinţit Mucenic Ipolit şi cei împreună cu dînsul (30 ianuarie)

Aceştia au fost în vremea împărăţiei lui Claudiu (41-54), fiind ighemon unul cu numele Vicarie şi Ulpiu romanul, Chensorin era întîi sfetnic, cu dregătoria magistru; şi fiind tîrît şi întrebat, a mărturisit pentru Hristos; de aceea l-au aruncat în temniţă. Apoi, multe minuni făcea dînsul cu puterea lui Hristos, încît şi un mort a înviat; care lucru văzînd toţi ostaşii, care se întîmplaseră acolo, au crezut în Hristos; drept aceea, le-au tăiat şi capetele lor, fiind 20 la număr.

Apoi, au adus şi pe fericita Hrisia fecioara la întrebare, ca pe una ce era creştină; şi pe care spînzurînd-o, cu vine de bou au bătut-o şi cu foc i-au ars coastele ei, şi au aruncat-o în temniţă; iar după cîteva zile scoţînd-o, cu pietre i-au fărîmat fălcile ei şi cu ciocan de plumb au bătut-o pe spate. Apoi, legînd o piatră de grumajii ei, au aruncat-o în adîncul mării; şi astfel sfînta fecioară şi-a sfîrşit patima sa cea pentru Hristos. Iar fericitul Savin a fost bătut pe trup cu ciocan greu, spînzurat pe un lemn şi ars cu făclii, şi răbdînd nişte chinuri ca acestea, şi mulţumind lui Dumnezeu, şi-a dat duhul.

De acestea, înştiinţîndu-se marele Ipolit arhiereul, a mers în Roma, la ighemon, şi a mustrat sălbăticia şi neomenia aceluia, numindu-l băutor de sînge. Iar pe Hristos Dumnezeu L-a mărturisit cu îndrăzneală; deci, a fost bătut de slujitorii ighemonului peste ochi, şi alte chinuri i-au dat păgînii, apoi mai pe urmă, legîndu-i mîinile şi picioarele, l-au aruncat în mare; şi astfel împlinindu-şi mucenicia, s-a făcut moştenitor Împărăţiei lui Dumnezeu.

Sfinţii doctori fără de arginţi Chir şi Ioan şi Sfînta Muceniţă Atanasia, cu cele trei fiice ale ei (31 ianuarie)

Sfîntul Chir, plăcutul lui Dumnezeu, avusese naşterea şi creşterea sa în părţile Egiptului, în cetatea Alexandriei, cea zidită de Alexandru Macedon; el era slăvit cu meşteşugul de doctor şi se tămăduiau de către el bolile trupeşti, neluînd plată, iar cu cuvintele sale cele de Dumnezeu insuflate şi cu chipul vieţii sale celei îmbunătăţite tămăduia sufleteştile neputinţe ale oamenilor.

Pentru că, intrînd la cei bolnavi, le spunea, nu de la Galin şi de la Hipocrate, ci din aşezămintele sfinţilor prooroci şi apostoli, să se ferească de vătămările păcatelor, care se fac pricinuitoare bolilor trupeşti; căci boala sufletului este mai grea decît toate bolile trupului, şi cînd acela boleşte cu păcatele, de multe ori se întîmplă că şi trupul cade în boală mai grea, dîndu-i Dumnezeu pedeapsă pentru păcate.

Astfel sfîntul învăţînd pe bolnavi, încă şi cuvîntul lui Dumnezeu propovăduindu-l, pe mulţi elini i-a adus la cunoştinţa adevăratului Dumnezeu şi i-a făcut creştini, îngrijind sufletele şi trupurile acelora, cu doctorie preaaleasă.

Într-acea vreme Diocleţian (284-305), păgînul împărat, a ridicat prigonire asupra creştinilor. Deci, a fost clevetit Sfîntul Chir, slăvitul doctor alexandrin, la ighemonul Alexandriei, că este creştin şi învaţă pe mulţi credinţa creştinească; ighemonul a poruncit îndată să-l prindă. Dar Sfîntul Chir, înştiinţîndu-se de aceasta, a fugit din cetate şi din părţile Egiptului şi a mers în Arabia. Aceasta a făcut-o, nu temîndu-se de chinuri şi de moartea cea pentru Hristos, ci ascultînd cuvintele lui Hristos: *Cînd vă vor izgoni pe voi din*

cetatea aceasta, fugiţi în cealaltă; apoi, încă vrînd ca să ajute celor de aproape şi dorind ca mai bine să se pregătească spre pătimirea pentru Domnul său, întru rînduirea monahicească. Deci, mergînd în Arabia, îndată a luat asupră-şi îngerescul chip al monahilor. Dar mai ales, după rînduiala lui Dumnezeu, a fost mergerea lui în Arabia, ca şi acolo pe mulţi să-i aducă la Hristos, izbăvindu-i de pierzare idolească şi apoi la calea mîntuirii să-i povăţuiască.

Deci, a lăsat meşteşugul său cel doctoricesc, pentru că a luat de la Dumnezeu darul facerii de minuni, şi acum nu cu doftorii şi cu ierburi, ci cu rugăciuni şi cu cuvîntul tămăduia toate bolile; iar pentru nişte faceri de minuni ca acestea, se preamărea numele lui Iisus Hristos; iar mulţime mare de închinători de idoli lăsîndu-şi rătăcirea lor, se întorceau la Hristos, adevăratul Dumnezeu.

Sfîntul Ioan era de neam din Edessa, creştin binecredincios şi cinstit în rînduiala ostăşească. Atunci ridicînd Diocleţian prigonire asupra creştinilor, şi-a lăsat rînduiala cea ostăşească şi slava acestei lumi, patria, casa, neamul şi bogăţia, pe care, socotindu-le a fi toate gunoaie, s-a dus la Ierusalim, unde, petrecînd cîtăva vreme, a auzit despre Sfîntul Chir şi despre minunile ce le făcea; căci străbătuse vestea despre dînsul pretutindeni şi dorea foarte mult să-l vadă şi să vieţuiască împreună cu acel om plăcut lui Dumnezeu.

Drept aceea a mers mai întîi în Alexandria, căutînd pe cel dorit, dar neaflîndu-l acolo, cu dinadinsul întreba despre dînsul unde este. Şi înştiinţîndu-se că este în Arabia, a mers acolo cu sîrguinţă şi, găsindu-l, s-a lipit de dînsul cu tot sufletul; apoi, s-a făcut singur văzător al minunilor aceluia, şi următor al vieţii lui celei îmbunătăţite.

Într-acea vreme a fost prinsă, spre chinuire pentru Hristos, o femeie iubitoare de Dumnezeu, anume Atanasia, cu cele trei fiice ale ei, ale căror nume sînt: Teoctista, Teodosia şi Eudoxia, şi le-au dus în cetatea Canon, în care era un ighemon cu numele Sirian. De care lucru auzind Sfîntul Chir şi cu Ioan, se temeau ca să nu cadă de la credinţa în Hristos acele fecioare tinere, care puteau să se înşele nu numai de îngrozirea chinurilor, ci şi lesnicios, cu momirile, puteau a fi ademenite, în tînăra lor vîrstă; căci Teoctista, cea mai mare dintre ele, era abia de 15 ani, iar cealaltă, Teodosia, de 13 ani, iar cea mai de pe urmă, Eudoxia, era numai de 11 ani.

Dar Sfîntul Chir se îndoia şi despre maica lor Atanasia, ca nu şi ea pentru fiice să se plece la păgînătate, nevoind să vadă pe fiicele sale cumplit chinuindu-se şi vărsîndu-se sîngele lor fără cruţare; pentru că este ştiut lucru, că pe mame le doare inima pentru copiii lor.

Astfel, sculîndu-se s-a dus în cetate ca să întărească în mărturisirea în Hristos pe fecioare şi pe maica lor şi să le facă temătoare de Dumnezeu şi îmbărbătate la chinuri. Apoi Sfîntul Ioan a urmat Sfîntului Chir, ducîndu-se amîndoi la cetatea Canon, la Atanasia, cea ţinută în legături cu fiicele, pe care le întăreau cu felurite cuvinte de Dumnezeu insuflate, pentru dragostea lui Iisus Hristos, încît cu osîrdie să-şi pună sufletele pentru El.

Dar îndată a aflat de aceasta ighemonul Sirian, pentru că ducîndu-se unul din păgîni la dînsul, i-a spus acestea: "Doi oameni oarecare s-au arătat în cetatea noastră, unul în îmbrăcămintea monahicească şi altul în cea ostăşească şi sfătuiesc pe fecioarele cele prinse să nu se închine la zeii noştri, ci să petreacă în credinţa lor necurată, nici să se supună poruncilor împărăteşti; apoi, le învaţă să cinstească pe un oarecare Iisus şi Aceluia să-I dea dumnezeiască cinste, nebăgînd seamă de moarte".

Auzind aceasta Sirian, s-a umplut de mînie şi a poruncit să-i prindă pe amîndoi şi să-i aducă înaintea sa. Deci, au prins pe Sfinţii Chir şi Ioan şi i-au pus la cercetare înaintea păgînului judecător Sirian. Iar el, văzîndu-i, le-a zis:

"Voi, ticăloşilor vrăjmaşi ai zeilor noştri, vă sîrguiţi să amăgiţi pe fecioare şi să înmulţiţi creştineasca credinţă, cu toate meşteşugirile, spre defăimarea împăratului; dacă aţi fost pînă acum nebuni, apoi, măcar acum lepădînd deşarta voastră credinţă cea plină de toate vrăjile, cu rugăciuni şi cu jertfe să milostiviţi pe

zei spre voi, ca nu numai să scăpaţi de chinurile cele pregătite vouă, ci să vă învredniciţi şi de cinste de la noi; iar de nu, aveţi să cunoaşteţi nu numai mînia lui Sirian şi a lui Diocleţian, dar chiar a zeilor pe care îi huliţi şi care, măcar că sînt huliţi, acum vor fi izbăvitori cumpliţi ai necinstirii lor".

La acestea Sfinţii Chir şi Ioan au răspuns, zicînd: "Nouă ne este obiceiul, ca puţine să grăim; deci, să ştii cu adevărat, că noi nu poftim vreodată nici cinstea voastră cea deşartă, nici de Hristos nu ne vom lepăda, oricît am pătimi pentru El".

Atunci Sirian, aprinzîndu-se de mai multă mînie, a scrîşnit din dinţi şi a zis către dînşii: "Se cădea vouă, necuraţilor, ca să fiţi mulţumiţi cu iubirea de oameni a judecătorului, dacă mai este la voi înţelegere, şi lepădîndu-vă de rătăcirea voastră, să scăpaţi de groaznica certare; dar de vreme ce nu văd la voi decît mîndrie, nesupunere şi deşartă înălţare de minte, de aceea nu este nevoie de multe cuvinte, ci se cuvine să ne apucăm de lucru; pentru că aşa veţi lua şi plata cea dorită vouă şi chiar nevrînd, vă veţi supune poruncii împărăteşti".

Zicînd aceasta, a poruncit să aducă pe acele fecioare cu maica lor şi a început a chinui în multe feluri pe Sfinţii Mucenici Chir şi Ioan, bătîndu-i cu bicele, sfărîmîndu-i cu toiegele, arzîndu-i cu făclii şi mădularele cele arse udîndu-le cu oţet şi cu sare. Apoi, frecîndu-le cu pînze aspre de păr, le udau picioarele cu smoală fiartă; şi au pus asupra lor toate scornirile chinurilor, nelăsînd nici o tiranie; pe de o parte ca să le izbîndească îndrăznirea lor şi să le zdrobească bărbăţia, iar pe de alta să înfricoşeze pe fecioarele cele tinere şi pe maica lor, care priveau la acea cumplită chinuire. Dar nimic n-a sporit chinuitorul urîtor de Dumnezeu, pentru că nici bărbăţia sfinţilor răbdători de chinuri n-a putut s-o clintească, nici pe fecioare şi pe maica lor să le înfricoşeze.

Deci, poruncind să dezlege pe sfinţi, a început la fel a chinui pe Sfînta Atanasia şi pe fiicele ei, şi rău chinuindu-le, s-a umplut de mare ruşine, deoarece partea femeiască cea neputincioasă în pătimire cu nimic nu se deosebea de bărbaţii cei tari şi nebiruiţi, adică de Sfinţii Chir şi Ioan, pentru că aceeaşi dragoste şi credinţă pe care o aveau aceia spre Hristos, aceleaşi chinuri le pătimeau pentru El şi aceeaşi bărbăţie o aveau - întărindu-le Dumnezeu -, şi pătimeau ca în trupuri străine, nebăgînd în seamă chinurile; pentru că priveau spre iubitul Mirele lor Hristos Dumnezeu, Care căuta din înălţimea slavei spre pătimirea mireselor Sale şi le da ajutor.

Deci, dezlegînd chinuitorul pe sfintele muceniţe, le-a osîndit la tăierea de săbii; iar ele mergînd la moarte, se veseleau ca de nuntă, şi s-au tăiat sfintele lor capete, adică al fericitei Atanasia şi ale celor trei fiice ale ei, al Teoctistiei, al Teodosiei şi al Eudoxiei.

După uciderea Sfintelor Muceniţe, Sfinţii Chir şi Ioan au fost aduşi iarăşi la cercetare, iar tiranul a întins vorbă lungă, ca şi cum se îngrijea de sănătatea lor, apoi arătîndu-le daruri şi punînd de faţă şi chinurile, îi îngrozea cu cea de pe urmă pedeapsă. Dar, după ce a văzut că în zadar se osteneşte, a dat asupra lor răspunsul cel mai de pe urmă:

"Lui Chir învăţătorul şi lui Ioan cel de o credinţă cu dînsul, care au defăimat porunca împărătească şi n-au voit să aducă jertfe marilor zei, poruncim ca după legea împărătească, să li se taie capetele".

Luîndu-i ostaşii, le-au tăiat capetele în acelaşi loc unde şi-au pus sufletele pentru Domnul sfintele fecioare cu maica lor, în 31 de zile ale lunii ianuarie; iar creştinii cei tăinuiţi luînd sfintele lor trupuri, în ascuns le-au îngropat cu cinste, în biserica Sfîntului Apostol şi Evanghelist Marcu, în osebite morminte, adică într-unul pe Sfinţii Mucenici Chir şi Ioan, iar în altul pe Sfînta Atanasia cu fiicele ei. Iar după mulţi ani, în vremea împărăţiei dreptcredinciosului împărat Teodosie cel Tînăr (408-450), Sfîntul Chiril, patriarhul Alexandriei (412-444), prin dumnezeiască poruncă, a dus moaştele Sfinţilor Mucenici Chir şi Ioan, în satul ce se numea Manutin, spre izgonirea de acolo a diavolilor celor mulţi spre slava lui Hristos Dumnezeul nostru. Amin.

Cuviosul Nichita Zăvorîtul (Închisul) din Pecersca, episcopul marelui Novgorod (31 ianuarie)

Sînt unii ostaşi viteji, care nu în ceată s-au obişnuit a face război, ci cîte unul se reped asupra vrăjmaşului lor; pe care, deşi de multe ori îi lasă Domnul să cadă, ca să nu se înalţe, însă văzînd lupta şi bărbăţia lor mai dinainte, nu-i lasă pînă în sfîrşit, ci îi ridică şi nebiruiţi îi pune în faţă. Din unii ca acei ostaşi viteji ai lui Hristos s-au aflat în sfînta Mînăstire Pecersca, Cuviosul Isachie, închisul, cum şi acest fericit Nichita, despre care vrednicul de laudă Policarp, înştiinţîndu-se de la Sfîntul Simeon, mărturiseşte astfel:

În zilele Cuviosului egumen Nicon, a fost un frate în sfînta Mînăstire Pecersca, anume Nichita; acesta a început a se ruga egumenului să-l binecuvînteze, ca să se nevoiască în singurătate. Iar egumenul îl oprea, zicîndu-i: "O! fiule, nu-ţi este de folos, tînăr fiind, să şezi degeaba; mai de folos îţi este să şezi cu fraţii, slujindu-ne, că nu-ţi vei pierde plata ta. Singur ai văzut pe fratele nostru Isachie, cum se ispitea în închisoare de diavol, şi s-ar fi înşelat, dacă marele dar al lui Dumnezeu nu l-ar fi mîntuit, pentru rugăciunile Cuvioşilor părinţilor noştri Antonie şi Teodosie".

Nichita a răspuns: "Nicidecum, părinte, nu mă voi înşela de un lucru ca acesta; ci cu tărie doresc a sta împotriva meşte-şugirilor diavoleşti, iar iubitorului de oameni Dumnezeu, mă voi ruga ca şi mie să mi se dea darul facerii de minuni, precum a dat lui Isachie cel închis, care şi pînă acum face multe minuni". Zis-a lui iarăşi egumenul: "Mai presus de putere este dorinţa ta, fiule, fereşte-te ca, înălţîndu-te, să nu cazi; eu îţi poruncesc ca mai ales să slujeşti la fraţi, că pentru ascultarea ta te vei încu-nuna de la Dumnezeu".

Iar Nichita nicidecum nu voia să ia aminte la cele grăite de egumen, neputînd înăbuşi rîvna cea mare către viaţa retrasă; şi ceea ce a voit, a şi făcut, căci închizîndu-se, a astupat uşa şi petrecea, rugîndu-se, fără să iasă. Însă nu după mult timp n-a scăpat de cursele diavolului, căci, în vremea cîntării sale, auzea glas rugîndu-se împreună cu el, şi-i venea bună mireasmă negrăită; apoi, de aceasta amăgindu-se, zicea în sine: "De n-ar fi acesta înger, nu s-ar ruga cu mine, nici mirosirea Sfîntului Duh n-ar fi aici".

Deci, a început cu dinadinsul a se ruga, zicînd: "Doamne, arată-te singur mie, ca să Te văd". Atunci s-a făcut glas către dînsul: "Nu mă voi arăta ţie, căci eşti tînăr, ca nu înălţîndu-te, să cazi". Iar dînsul cu lacrimi a zis: "Nicidecum Doamne, nu mă voi înşela, că m-a învăţat egumenul ca să nu iau aminte la înşelăciunea diavolească, ci la Tine, şi cele poruncite mie, le voi face". Atunci, balaurul cel pierzător de suflete luînd putere asupra lui, i-a zis: "Cu neputinţă este omului ca, în trup fiind, să mă vadă; dar iată, îţi voi trimite pe îngerul meu, ca să petreacă cu tine, iar tu să-i faci voia lui".

Apoi îndată a stat înaintea lui diavolul în chip de înger, iar Nichita căzînd, i s-a închinat lui ca unui înger, şi i-a zis diavolul: "De acum să nu te mai rogi, ci citeşte cărţi, şi aşa te vei afla cu Dumnezeu vorbind, şi vei da cuvînt folositor celor ce vor veni la tine, iar eu de-a pururea mă voi ruga Făcătorului tuturor pentru mîntuirea ta". Crezînd închisul cele grăite, şi înşelîndu-se şi mai mult cu mintea, nu se mai ruga, ci se sîrguia la citirea cărţilor, iar pe diavol îl vedea neîncetat rugîndu-se pentru dînsul. Apoi cu cel ce venea la el, vorbea mult din Scriptură, pentru folosul sufletului, după aceea a început a prooroci. Şi se făcuse slăvit, încît toţi se mirau de împlinirea cuvintelor lui.

Altădată a trimis la voievodul Iziaslav, zicînd: "Astăzi unii uciseră pe voievodul Gleb Sviatoslavici în Zavolocia; degrab să trimiţi pe fiul tău Svatopolk, la scaunul Novogradului". Şi precum a zis, aşa a şi făcut; căci, după cîteva zile, a venit înştiinţare despre uciderea voievodului Gleb. Şi după aceasta mai mult a străbătut vestea că cel închis este prooroc şi foarte mult îl ascultă domnii şi boierii. Că, deşi nu ştie diavolul ceea ce are să fie, ci ceea ce singur a făcut şi a învăţat pe oamenii cei răi, adică să ucidă, sau să fure, acestea le spune. Deci, cînd veneau la cel închis cei ce voiau să audă cuvînt de mîngîiere de la el, atunci diavolul, cel ce i se părea înger, îi spunea lui toate cele ce li se întîmplau lor, şi el aceleaşi le proorocea.

Deci, nu putea nimeni să se întrebe cu Nichita din cărţile Legii vechi, căci ştia pe de rost: Facerea, Ieşirea, Leviticul, Numerii, Judecătorii, Cărţile împăraţilor şi toate proorociile după rînduială, cum şi toate cărţile evreieşti le ştia bine; iar sfintele cărţi evangheliceşti şi apostoleşti, care s-au dat spre îndreptarea şi întărirea noastră, niciodată nu voia să le vadă sau să le audă, nicidecum să le citească, dar nici pe altul să vorbească către el din Noul Aşezămînt; pentru aceea s-a cunoscut de toţi că este înşelat de vrăjmaşul.

Deci, aceasta nesuferind-o, au mers la cel înşelat cuvioşii părinţi: Nicon egumenul, Ioan, care a fost egumen după dînsul, Pimen pustnicul, Isaia, care a fost episcopul Rostovului, Matei, mai înainte văzătorul, Isachie, închisul Pecerscăi, Agapit, doctorul, Grigore, făcătorul de minuni, Nicolae, care a fost episcop al Tmutaracanului, Nestor, scriitorul de ani, Grigore, făcătorul de canoane, Teoctist, mai înainte văzător; toţi aceştia, străluciţi cu faptele bune, mergînd acolo, făceau rugăciuni către Dumnezeu pentru Nichita, gonind pe diavol dintr-însul. Apoi, scoţînd pe Nichita afară, îl întrebau ca să le spună ceva din Vechiul Aşezămînt, iar el se jura că niciodată n-a citit acele cărţi, pe care mai înainte le ştia pe de rost. Ba încă nici un cuvînt nu ştia, încît abia l-au învăţat pe el slovele.

Atunci, cu rugăciunile cuvioşilor părinţi, venindu-şi în sine, şi-a mărturisit greşeala sa cu amar, deprinzîndu-se apoi spre mare înfrînare şi ascultare; apoi a avut o curată şi smerită viaţă, încît a covîrşit pe toţi cu fapta bună. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, văzînd atîta nevoinţă a fericitului şi netrecîndu-i cu vederea cele de mai înainte fapte bune ale lui, în care din tinereţe se deprinsese, a primit adevărata lui nevoinţă; şi precum a primit pocăinţa Sfîntului Petru, cel ce se lepădase de trei ori, zicîndu-i: *Paşte mieluşeii Mei, păstoreşte oile Mele*, acelaşi semn de pocăinţă bine primită i-a dat fericitului Nichita.

Căci, pentru multa sa dragoste, spre paza poruncilor, l-a făcut păstor al cuvîntătoarei Sale turme, suindu-l la scaunul episcopiei Novgorodului, unde, spre încredinţarea iertării sfîntului de alunecarea cea mai dinainte, i-a preamărit îmbunătăţita lui viaţă cu darul facerii de minuni; căci, odată, fiind secetă, s-a rugat lui Dumnezeu şi a căzut ploaie din cer. Asemenea şi aprinderea cetăţii, cu rugăciunile sale a stins-o; şi multe alte minuni făcea.

Astfel bine păscînd turma sa cea cuvîntătoare, s-a mutat către Domnul, la veşnica viaţă, în anul 6606 (1098, d. Hr.), în 31 de zile ale lunii ianuarie; el a fost pe scaunul marelui Novgorod 13 ani şi l-au îngropat cu cinste în preajma bisericii celei mari, a sfinţilor dumnezeieştilor părinţi Ioachim şi Ana. După aceasta, au trecut 453 de ani, de cînd trupul fericitului Nichita era ascuns în mormînt; iar la anul 7059, (1551 d. Hr.), în vremea stăpînirii dreptcredinciosului împărat Ioan, singur stăpînitor a toată Rusia, fiul marelui domn Vasile, în zilele mitropolitului Macarie şi ale arhiepiscopului marelui Novgorod, Teodosie, s-au aflat moaştele arhiereului Nichita, întregi şi nerisipite, care izvorăsc multe tămăduiri celor ce merg cu credinţă acolo pînă astăzi.

Dumnezeului nostru fie slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

~ Sfârşit ~